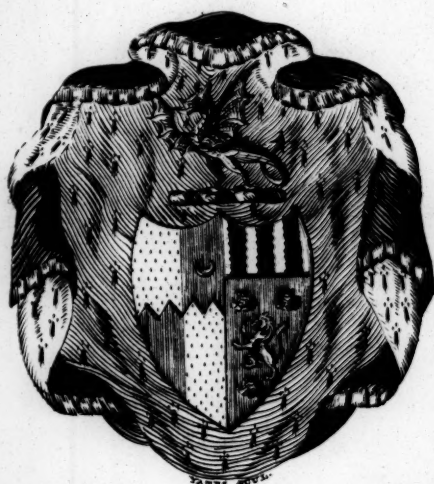

...σωφροσύνην δ' αὐτὸς ἐπιδικᾷ, μάλλον
 ἔπειτα καὶ πάντων πάντας ἀσκήν. οὐ γὰρ οὐκ ἔστι
 ὡς παλαιοὶ ἐξέστην ὑφείλιν, τῶν σωφρονούντων,
 οὕτω μάλλον γὰρ οἱ ἀφ' ἐνδοξοῦ ἐδιδάχοντο
 οὐδὲν ὑφείλκον ποιεῖν τὰ φανερὰ εἶναι.
 δίνει δὲ αἰδῶ καὶ σωφροσύνην τῆς, ὡς
 πρὸς μὲν αἰδομένους, φανερὰ πῶς φανερω

Francis Leighton.

29168 2. 30

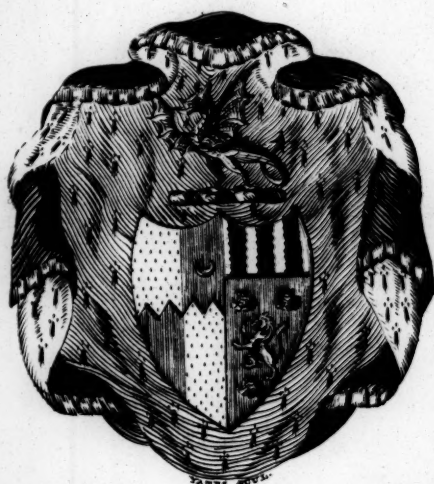
αι χ...
 εν τ...
 μαλι...
 ραυτο...
 νον...
 εδιδ...
 ευφ...
 επι...
 ευτα...
 δ' αἰ...
 νως...
 ουτε...
 ιδων...
 ην...
 επι...
 Κυρ...

...ονας, καὶ φ...
 ...ς, ὅτε...
 ...ς ἐπιδικῶν...
 ...ων ἐλκομε...
 ...πονεῖν...
 ...των...
 ...ν ποιήσιν...
 ...χειρῶν...
 ...στὶ, πολλὰ...
 ...δὲς. ἐπε...
 ...μειον κραυ...
 ...στι. ἀλλὰ...
 ...ς καλὸς...
 ...ς οὐκ ὄντες...
 ...ριπτον

ἡρεῖται. ποιῶμεν πολὺ μὲν αὐτὸς διζήμεν
 ἐν παντί τοις καλοῖς ἐργοῖς, ποτὶ δὲ οἱ
 περὶ αὐτὸν διὰ τὴν αἰμωδίαν. παραδίδω
 μα μὲν δὲ τὸν αὐτὸν παρτιχέτω. πρὸς δὲ
 τῶν, καὶ τῶν ἀλλῶν οὐκ πῶς καλὰ οὐκ
 τοῦ κατὰ δὲ σκοπῶν, τῶν καὶ δωροῖς καὶ
 ἀρχαῖς, καὶ ἰσχυροῖς, καὶ πᾶσι τιμαῖς ἐγγράφει
 ὥστε πολλὰ πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν
 ὅπως ἕκαστος ἀριστὸς φανέσθαι Κόρῳ

GIVEN TO THE LIBRARY
 BY ALL SOULS COLLEGE
 MCMXXVI

οὐκ ἀσφροδούνει· ὅτι αὐτὸς ἐπιδεικνύσας, μάλλον
ἐποίησε καὶ παύσιν φαντασάσθαι. ὅτι γὰρ ὁρῶντι
ὡς φιλῶντα ἔξεστιν ὑφείζειν, τῶν ὁψφρονούντων,
οὕτως μάλλον γὰρ οἱ ἀφ' ἑνὸς ἐκείνου ἐκείνου
οὐδὲν ὑφείστοι ποιῶντες φανερὸν γίνεται.
ὁ δὲ αἰδῶ καὶ ὁψφροδούντι πᾶσι, ὡς
τοῦ μὲν αἰδουμένου, φανερὸν πᾶσι φανέτω

Francis Leighton.

29168 2. 30

Κορε
29168
... εριπνον
ερειστο. ποιγαρεσθν πολυ μιν αυτος διζερειν
εν πασι τοις καλοις εργοις, ποθου δε ο
πρεβ αυτον ~~τη~~ δια την αει μελετην. παραδειγ
μα μιν οη σπονδε εαυτον παρσιχετο. προς δε
σθετυ, κ' των αλλων ουκ πινος καλιστα ορων
τε καδα διωκοντα, σθετυς και δωροις και
αρχαι, κ' εφοραι, κ' πασαις τιμαις ευχραιθεν.
ωστε πολλην πασι φιλοστομιαν ενεβαλλεν
οπως εκαστην αριστος θανησιντε Κορεω

GIVEN TO THE LIBRARY
BY ALL SOULS COLLEGE
MCMXXVI

ἡρώδης Ἐκ τῆς Κερῆς ἀναβαδῶν

Ἐντεδιμῆμαι δ' ἔγωγε εὐαγγέλιον καὶ τὸτο, ὅτι σποδοί
μιν μαρτυροῦσι τὴν ἐκ παντός τροπὴν τοῖς πολέμοις,
ὅτοι λακῶς τε ζῶσι, καὶ αἰσχροῦς ὡς ἡπιόδου ἀποδύνα-
σκουσιν. Ὅποταρ δὲ τὸν μὲν θάνατον εὐνώσαν πασι
κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνδρωπῶν, περὶ δὲ τοῦ
καλῶς ἀποδύνασθαι ἀγωνίζονται, τῶς τε σφω μάλα
πῶς εἰς τοὺς ἄφικνύμενους, καὶ εὐὸς ἀνθρώπων,
εὐδαιμονιστέον διαγόντας.

Ἐκ τῆς Κερῆς παιδία

Ἀλλὰ μιν τοῖς ἐπὶ τὸ φιλιῶναι ὑπο τῶν ἀρχο-
μένων (ὅτι ἐμοίγε ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ εἶναι)
δίδονασι καὶ αὐτὴν οὐδὲς, ἥτις εἴπω ὑπο τῶν φιλιῶν
διεγχεσθαι ἐπιδομοῖν. Ἐὐ γὰρ εἶναι δεῖν ποιεῖται
φανερόν εἶναι.

Οὕτως καὶ ἀνδρωπῶν ὁφθαλμοὶ πολλοὶ οἰδε-
τὸ ἀριστὸν αἰρεῖσθαι, καὶ ἐκδιδόμενος ὅ,τι δο-
τὸ τοῖς πράττει. Ὅσοι δὲ ὡς παῖδες οἰδεῖ ὅ,τι πάντα
ἰσθῶσι τὸ γινώσκοντα, καὶ τὰ ὅ,τι καὶ οἱ ἄλλοι
τῶν ἀποφύγετα.

Ὁ Κερὶ ὡς οὐδὲν δύναμιν προῖαν ἀνδρωπῶν
περὶ τὸ μέλλοντος, πολλὰ ἐπιχειροῦσιν πράττειν.
Νοῦς γὰρ δὲ ἔγωγε εὐδαιμονίαν μὲν βίβλιν ἀναδῶναι ἐπιχει-
ροῦσιν, δίδονα ὡς οὐδὲν πῶς ἐγινώσκοντα. ἐπὶ δὲ ἔτι
μὲν, ὁφθαλμοὶ ἀποδιδόναι ἰσθῶσιν, καὶ αἰσχροῦς
κοινοὶ δὲ οὐδὲν πῶς ὡς οὐδὲν πῶς.

Πολέμοι καὶ ἐπιδημῶν καὶ μετ' ἐκείνης πανταπασι
καὶ μετ' ἐκείνης δίδονα, οὐδὲν πῶς ἐγινώσκοντα
καὶ ἀποφύγετα βίβλιν ἀναδῶναι, ἀλλ' ἡμῶς αὐτοῖς
δὲ τῶν αὐτῶν ἀσκήματι ἀποφύγετα, γινώσκοντα
ὅτι ἀποφύγετα ταῦτα οὐκ ἀναδῶναι καὶ εὐδαιμονίαν
καὶ δίδονα τοῖς ἀνδρωπῶν ἀποφύγετα. καὶ ὡς οὐ

Ὡς οὐκ ἐπὶ το φιλιδαι δοκεῖ ἡμιν εἶδεν,
τὸ πειραδομενὰ δεικνύσθαι. πρῶτον μὲν
γὰρ διὰ πάντας αἰ τὴ χεὶρ φιλανθρωπίας
τῆς ψυχῆς ὡς δυνατόν μαλιστα ἐνεργαίηται
ἡγουμένους, ὥστε δ' ἑαδὸν ἐστ' φιλῶν
τὸς μισθὸν δοκούντας, εἰδ' εὐνοεῖν τοῖς
κακοῖσι. οὕτω κ' αὖτ' ὑποφύοντες ὡς
φίλοι κ' εὐνοοῦν δ' κ' ἀνδραγαθὰ μισθώσθαι
ὕπο τῶν φιλιδαι ἡγουμένων, εἰς μὲν
οὐκ χερμαστὶν ἀδυνατωτέρους ἢν εὐεργετήν.
τῷ τὴ προνοεῖν τῷ συνόπῳ γ'.

Ἀδύνατον ἐστ' πολλὰ τεχνωμένον ἀνδρωποῦ
πάντα καλῶς ποιεῖν. ἀνάγκη γὰρ τὸν ἐν βραχέ
τάτῳ διατρέχοντα ἔργῳ, τὸν καὶ ἀριστα διηγαγεῖν
Ἐπιδοὺ δὲ ἐγὼ τοῦ Κυρῶ, ὥστε ^{τὸ ποιεῖν} χερμα
στὶν εὐεργετήν δύνασθαι, δοκεῖ ἡμιν ὑποφύ
πρῶτον μὲν, ὡς εὐεργετήρια ἀνδρωποῖς
πρὸς ἀλλήλους εἶναι ἐπὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς
δαπάνης ἐπιχαριτωτέρον, ἢ οὐτῶν κ'
πῶτων μεταδόσις.

Λόγος δὲ κερατομήκηνεται, ὡς λόγος παρὰ
ἐπὶ πόσῳ ἔργῳ εἶναι νομίζω ἀγαθὸν κ' βασιλεῶς
ἀγαθόν. ποτ' αὖτ' ἔγωγε νομίζω χερμαστὶν εὐδαι
μονα τὰ κτήνη ποιεῖντα χερμαστὶν αὐτοῖν. τὸν
δὲ βασιλεῶς ὡς οὕτως εὐδαιμονοῦν πολλοὺς κ'
ἀνδρωποὺς ποιεῖντα, χερμαστὶν αὐτοῖς.

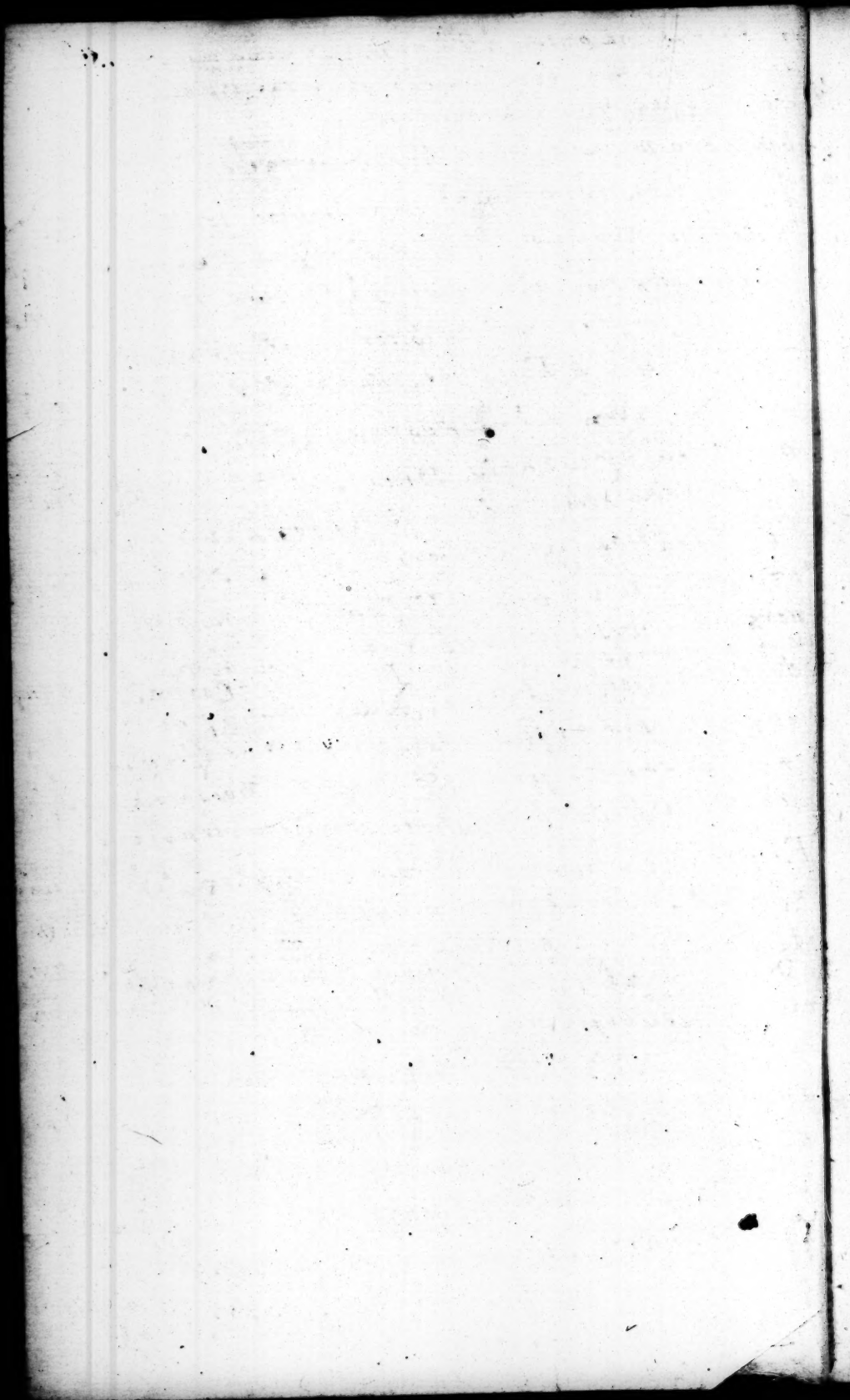
(2)
= γε ικzινγs τα σπδα αφηρημεδα, ετων ημας αυτες δι
μη των σπδων ποτ zηνμs γενιzαι, zω zιδοτας οτι
τοis αzι ευγυοτατω των σπδων σπδoι, ηzτοις και
οικzι οτα τα zδιν, α αν βzδωνται.

Προϊόντος βίτη δυνάμει, ο Κύριος τον Γωβριάν
 επήρτα, είπε μοι, εφη, ω Γωβριάν, νυν αν δόλοικα
 κείνον τούτων τινι των Περσών την δουλειαν
 δειναι, ποτε το πρώτον ημιν ουγενε;
 εκεν, εφη ο Γωβριάν, καγω παλαιήν δευω;
 ην Δι, εφη ο Κύριος· ων ψευδους γε ουδ
 ουδέμια ερωτησιν βίται. εφ τοινον ιδη οτι
 νυν αν ποδο κείον εφη ο Γωβριάν, η και εχουσ
 εφη ο Κύριος· ειπεν διότι; γωγς. δεγε δε.

ὅτι τότε μὲν, ἔφη ὁ τῷ Ἰωάννῃ, τῶν τῶν
 ποταμῶν καὶ τῶν κινδύνων ἐνδομίσω αὐτοῦ φέρονται.
 νῦν δὲ ὁρῶ αὐτοὺς τὰ ἀγαθὰ ὡς φέρονται φέροντας.
 ἂν οὐκ ἐν δέ μοι, ὦ Κύριε, καὶ ἰππότερον εἶναι
 εὐφρεῖν τὸν ἀνδρα τῶν ἀγαθὰ καὶ ὡς φέροντα,
 ἢ τὰ κακά. τί μὲν γὰρ εὐφρεῖν τοῖς πολλοῖς,
 τὰ δὲ ὡς φέρονται. τοῖς πατὴρ εἰρηνοῖσι.

[illegible]

2

Περὶ δὲ μὲν τοὶ πάντας, καὶ τῆς συμμάχου
ἐπὶ τὸ μῆμα τῆμαι παρακαλεῖτε, δυνάμει
δομνέου ἐμοί, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ ἀβραάμῳ ἡ
ἐδομαι ὡς μὲν ἐπὶ κακὸν παθεῖν, μήτε
ἢν κατὰ τῆς δυνάμει γενναίαι, μήτε ἢν μὲν
ἐπὶ ἐμῇ. καὶ τὸ ἐφ' ἡ μνηστὴ μου τῶν
ταίων, τοὺς φίλους τοὺς ἐργαζομένους, καὶ τοὺς
ἐχθρούς δυνάμει καλεῖται.

Φοῖται ὁ Κεῖρος λεγεται κληθῆναι ἐπὶ τὴν
ὕπν των βαβυλωνίων, εἶδος μὲν χαλκίδος, νόχου
δὲ φίλανδρω ποταμῶν καὶ φίλων ἀδελφῶν
αὐτῶν πάντα μὲν παρὰ ἀναδελφῶν πάντα δὲ κιν
δύναμις υπομίζεται τῆς ἐπαινεῖσθαι ἐν τῇ.

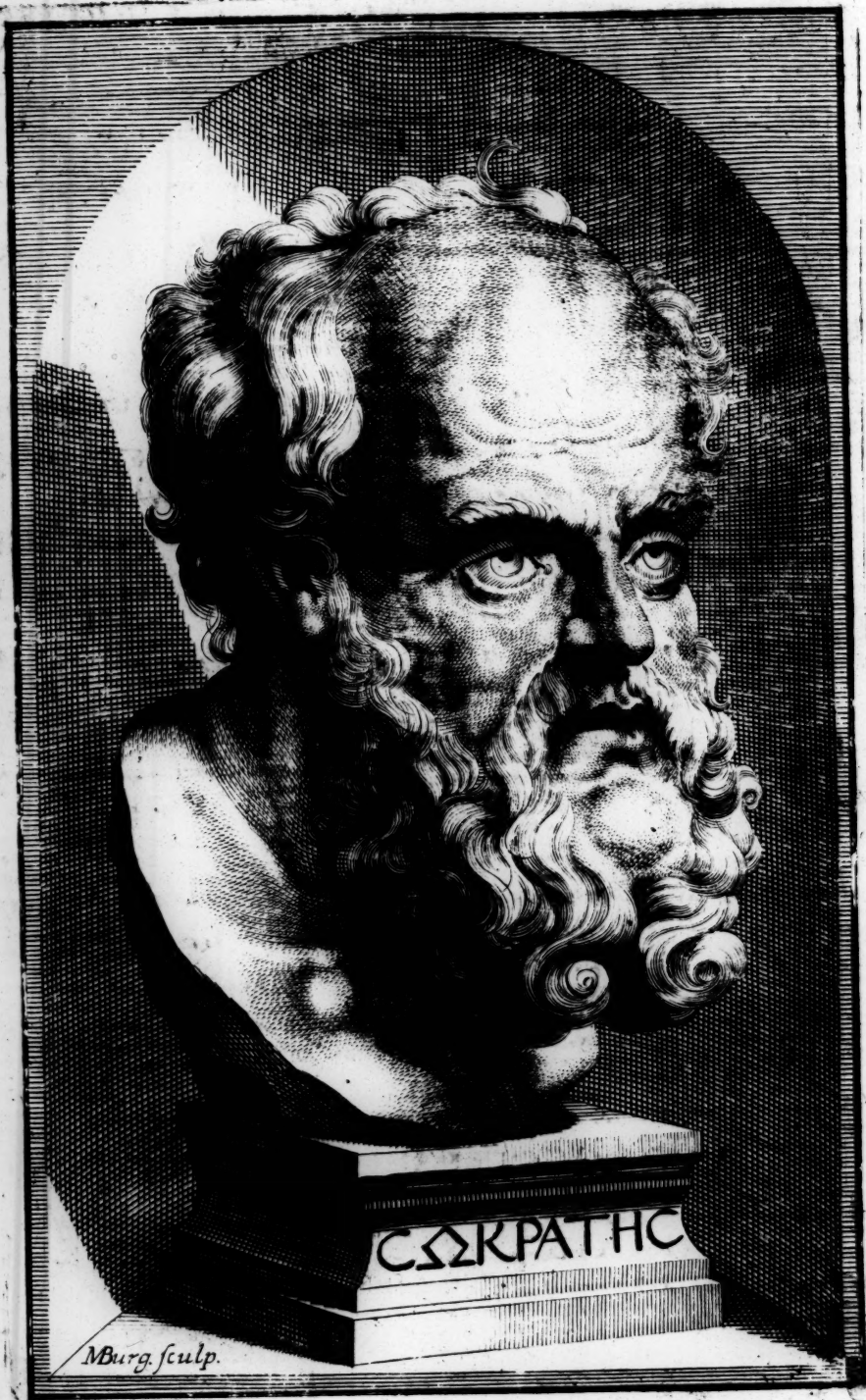
Οὕτω δὲ γεννᾷ Κεῖρος, παρὰ τὴν μὲν καὶ ἀγαθὴν
τὴν δύναμιν αὐτῶν, κακῶς δὲ οὐδὲν.

Ὁ Κεῖρος ἰσχυρὸς κρατισταίῳ καὶ μάλιστα ἀχρὶ καὶ
κατεργῶν αὐτοῦ, καὶ αἰδουμένους τοὺς περὶ αὐτοῦ, καὶ
περιδομένους τοῖς ἀρχαῖοις.

Εἰκότως ἂν καὶ παρὰ τῶν ὁμῶν πρακτικώτερον εἴη, ὥστε
καὶ παρὰ ἀνδρώπων, ὅτι μὴ οὐκ ἐν ἀπορίᾳ πᾶσι τότε κο
κεῖται, ἀλλ' ὅτι ἀριστα πρᾶτ' ἐπὶ τότε μάλιστα τῶν δυνά
μειων καὶ τῶν φίλων καὶ ἐφ' ἡ καὶ χρῆται πᾶσι τῶν
ἐπὶ μὲν δὲ παρὰ μὲν ὡς πρὸς φίλους καὶ τοὺς
φίλους ἀγαθῶς διακρίνεται.

Εἰω δὲ οἶμαι τοὺς ἀρχαῖους ὅτι ἐπὶ τῇ ἐκείνου καὶ ἀφ' ἡ
τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ τῶν πρὸς αὐτὸν καὶ φίλων πρὸς αὐτὸν
μὲν.

Πισότερον δὲ ὅτι ἡ δυνάμις τότε δυνάμει, ὅτι
πρὸς καὶ ἐνὸς κινεῖται μάλιστα δυνάμει καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
ἐν κακῶς.

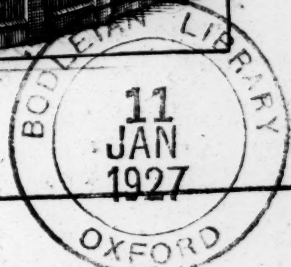
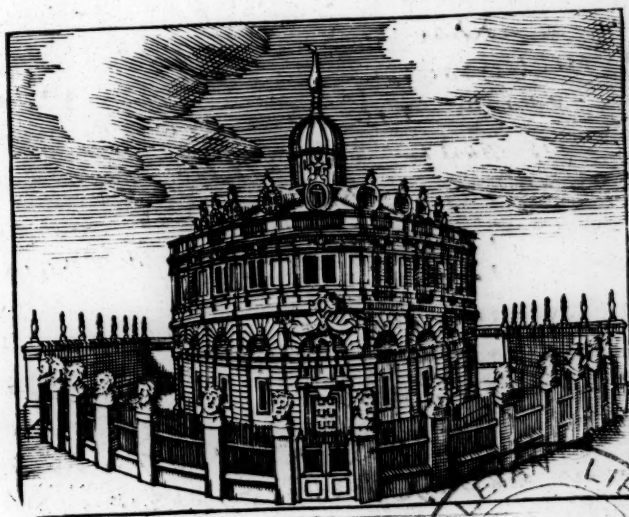

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ

ΤΟΥ ΑΤΤΟΥ

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

Εκ ΘΕΑΤΡΟΥ ὁ ΟΥΟΝΙΑ.

ΕΤΗ 478.

Και μὴν τοῦ γε δεῖ εἶδιναι· ὅτι οὐκ ἔστι ἀλλὰ φῶτα
καὶ τοιαῦτα, οἷα αὐτὸν τίνα καλὸν καγαθὸν ὑπαρχειν.
Τὸ δ' ἀρετῆς ἐν μὲν ἔστι ἀλλο καλῶς εἶναι
ἔστιν προσήκει.

Το μὲν τοι οὐκ ἔστι, ὅπως ἐγὼ γιγνώσκω, ὅτι ἐμὴν
τεχνουργίαν ἐπὶ ἐκδιδουρίαν ἢ τὴν τῶν κακῶν
ἀνδρῶπων πῶς παθῶν (οἱ νομίζουσι τὸ μὲν πορνικὴν
ἀθλιώτατον, τὸ δὲ ἀπονικῶς βιοτεύειν, πῶς πα-
= θῶν) τοῦτο ἡμᾶς φησὶ ὀλίγῃ ἀξίως ἢ μὴν αὐτοῖς
εἶδῃν, ἢ τοῦτο παρὰ τῶν ἀγαθῶν εἶδῃν.
ὁ γὰρ τοι τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς γενεῖται, τοῦτο
ἀρετῆς, ὥστε ἢ διατελεῖν οὗτος ἀγαθὸς ἢ
μὴ πῶς αὐτὸς διατελεῖν ἐπιμνησθῆται. ἀλλὰ
ὥστε καὶ αἱ ἀλλοὶ τέχναι ἀμελῆς διδοῖ
μικροῦς ἀξίαι γιγνώσκειν, ἢ τὰ βωμολαχικὰ αὐτὰ
τοῦ εἶδῃν, ὅπου τὰ αὐτὰ ἀνὰ ἐπὶ ἐκδιδου-
= ρίαν· πορνικῶς παρὶν εἶναι· ὅπως ἢ ἡ βωμολαχία
ἢ ἡ εὐχραιτία, ἢ ἡ ἀλκή, ὅπου τὰ αὐτῶν
ἀνὰ τὴν ἀσκήσιν, οὐκ ἔστιν εἰς τὴν πορνικὴν
παρὶν φερεσθῆναι.

Οὐκ ἐν δεῖ μὲν εἶναι, οὐδ' ἐπὶ τὰ αὐτὰ καὶ προ-
= ἰκαδοῖ αὐτὸς. μὴ γὰρ, οἷμαι, εὖρον καὶ
ἀρχὴν καταπράξαι, πολὺ δ' ἐστὶ μείζον τὸ λαβόντα
διαβωδῆσαι. τὸ μὲν γὰρ δαῖν, πολλὰκις πρὸ
τοῦ μὲν μόνον παραχόμενῳ εὐγενέστερο. τὸ γὰρ λα-
βόντα κατελεῖν, οὐκ ἐστὶν ὅσον ἀνὰ βωμολαχίας, οὐδ'
ἀνὰ εὐχραιτίας οὐδ' ἀνὰ πολλῆς ἐπιμνήσεως γίνε-
ται. οὐκ ἐν γιγνώσκοντος τὸν πολὺ μᾶλλον ἀσκή-
σιν τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν παρὰ τ' ἀγαθὰ κτηνῶν, τοῦ
εἶδῃν ὅτι ὅταν πᾶσι πῶς εἶναι, τότε πᾶσι
ἢ φθονοῦσι ἢ ἐπιβουλεύουσι ἢ πολέμοι
γιγνώσκονται, ἀλλοῦτε γὰρ παρ' ἀκούων παρ'
χρημάτων ἢ τὴν διδασκαλίαν, ὥστε πᾶσι
εἶναι.

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΒΙΟΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΣΟΥΙΑ:

ΣΩκράτης, Σωφρώνισκου λιδοξόου, ἢ μητρὸς
 Φαιναρέτης μάας. πρότερον γενόμενος λι-
 δοξόος. ὥς καὶ φασὶν αὐτὸν ἔργον εἶναι τὰς Αθήνη-
 σιν ἐνδεδυμμένος χρίσας· εἶτα φιλοσοφήσας ἀφ'
 ὧν ἀκῶσαι Αναξάγορου ἔκ Κλαζομυρίου· εἶτα Δά-
 μωνος· εἶτα Αρχελαῖου. ἐς δὲ ἀνδρας ἐλθὼν, ἐσφα-
 τούσατο εἰς τε Αμφίπολιν ἢ Ποτίδαιαν, καὶ εἰς
 Δηλίω. ἢ γαμεταῖς δὲ συνώκησε δύο, Ξανδίπ-
 πη (ἀφ' ἧς ἔχεν υἱὸν Λαμπερχλέα) ἔδωτέρας
 Μυρτοῖ τῇ Αρεσίδου ἔκ δικαίου θυγατρὶ, ἐξ ἧς
 ἐγένετο Σωφρονίσκος ἢ Μενέδημος ἢ Μενέξιμος,
 ὡς ἐν τοῖς δοκεῖ. ἔπειτα ἢ τῷ Πελοποννησιακῶν γέ-
 γονεν, (ὡς τύπῳ εἰπὲν) Ολυμπιάδι οζ'. ἐβίωσε δὲ
 ἔτη κ'. εἶτα ἀλογία, μάλλον δὲ λυπονοία τῷ Αθη-
 ναίων βιασθεῖς πένθ κώνειον, ἀπέθανε· ἐγγεγραφον
 ὁδὸν χαλκιπῶν, ἢ ὡς τινες βέλον), ὕμνον εἰς
 Απόλλωνα ἢ Ἀρτεμιν· καὶ μῦθον Αισώπειον δι'
 ἐπῶν. φιλοσόφους δὲ εἰργάσατο Πλάτωνα, καὶ
 Αερίππον Κυρίωνα, Φαίδωνα τε Ηλείον, Αν-
 * 2 παθένω,

παδένω, Ευκλείδω. Μεγαρέα, Ξενοφῶντα
Γρύλλω, Αιχμύω, Λυσάνειαν, Κέβητα Θηβαῖον,
Γλαύκωνα Αθηνᾶιον, Βρύσωνα Ηρακλεώτῳ,
Αλκιβιάδω, Κριτόβουλον, Ξεινομήδω, Απολλό-
δωρον, Αθηνάιοις· ἔτι δὲ Κρίτωνα, ὃς Σίμωνα
εὐμαρῇ Φλιαῖσιον, Σιμμίαν Θηβαῖον, Τερψίωνα
Μεγαρεῖον, Εὐκλῶν, Χαιρεφῶντα. δαμόνιον δὲ
αὐτῷ προσομιλεῖν ἔλεγεν. ἐμάνθανε δὲ καὶ κιθα-
ρίζειν παρὰ Κόνωνι, γέροντι ἤδη ὄντι, σκωφθεὶς δὲ τὸ
Σόλωνος, ὁψιμαθὴς μᾶλλον εἶπεν ἢ ἀμαθὴς. τῶν
νέων δὲ τῶν πλείων, ἐρωτικῶς παρὰ αὐτὸν χρόνων
ἐφθονήθη. καὶ παρθένος Αἰσοφάνης τὰς νεφε-
λὰς γράψας, ἐκωμώδησεν αὐτὸν ὡς ἀφαι-
ρόντα τὰς νέους, καὶ ἄθεον ἐκάλει, διότι τὴν κυῖαν καὶ
πλάτανον διὰ τὸν ὄρθον δεισιδαμονίας ὀμνυεν.
ὑπερον δὲ Αὐυτος καὶ Μέλινος ὅτι τῶν ἐγραψαν
αὐτὸν, καὶ εἶλον. ὅν τῳ τιμήματι δὲ αὐτὸν τὸ ἐν τῷ
πρυτανείῳ σιτήσεως ἐτιμήσατο. οἱ δὲ θανάτῳ ἐτί-
μισθον.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

(a) ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

Βιβλίον ὡρῶτον.

Κ Ε Φ. α'.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ ἐθαύμασα πῶς ποτὲ λόγοις
 Ἀθηναῖοις ἐπεισαν οἱ γραψάμενοι Σωκράτῳ,
 ὥς ἄξιόν εἴη θανάτου τῇ πόλει. ἢ μὲν γὰρ γραφὴν
 κατ' αὐτοῦ τοιάδε πινύτω. ἀδικεῖ Σωκράτης, ὅς μὲν ἡ
 πόλις νομίζει Θεός, οὗ νομίζων, ἑτέρα δὲ κατὰ δαιμόνια
 εἰσφέρων. ἀδικεῖ δὲ, καὶ τοὺς νέους ἀφαιρείων.

β'. Πρῶτον μὲν οὖν, ὥς οὐκ ἐνόμιζεν ὅς ἡ πόλις νομίζει
 Θεός, ποῖω ποτ' ἐχρήσατο τεκμηρίῳ; ἴδων τε γὰρ φανερός
 ὢν,

XENOPHONTIS
MEMORABILIU M

Liber Primus.

CAP. I.

SÆPENUMERO miratus
 sum, quibusnam rationi-
 bus accusatores Socratis
 Atheniensibus persuase-
 rint, eum de civitate
 mortem meruisse. Nam accusatio
 instituta adversus eum, huiusmodi
 quædam fuit. Agit injuste Socra-

tes, quod Deos non ducat, quos ci-
 vitas ducit, alia vero nova numina
 introducat. Præterea injuste agit,
 quod & adolescentes corrumpat.

2. Primum igitur, quod Deos
 non duceret, quos civitas ducit,
 quo tandem argumento sunt usi?
 Etenim palam sacrificabat, sæpe
 quidem

ἰὼ, πολλάκις μὲν οἴκοι, πολλάκις δὲ ὅππῃ τῶν κοινῶν τὴ πό-
λεως βωμῶν. καὶ μαντικῇ χρώμενοι οὐκ ἀφαιρῆς ἰὼ.
διετηγρύλλητο γὰρ, ὡς φαίη Σωκράτης, τὸ δαιμόνιον ἑαυ-
τῷ σημάνειν. ὅθεν δὴ καὶ μάλιστα μοι δοκῶσιν αὐτὸν ἀπά-
σαισθαι, καὶ δαιμόνια εἰσφέρειν.

γ'. Ὁ δ' ἐδὲν καμνότερον εἰσέφερε τῶν ἄλλων, ὅσοι μαν-
τικὴν νομίζοντες, οἰωνοῖς τε χρώμενοι, καὶ φήμας, καὶ συμβό-
λοις, καὶ θυσίαις. ἔτι τε γὰρ ὑπολαμβάνουσιν οὐ τῆς ὀρνι-
θας, ἀλλὰ τῆς ἀπαντῶντας εἰδέναι τὰ συμφέροντα τοῖς μαν-
τιζομένοις, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς διὰ τῶν αὐτῶν σημάνειν.
καὶ κεῖνται ἔτι καὶ νόμιζεν.

δ'. Ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοί φασιν ὑπὸ τε τῶν ὀρνίθων, καὶ τῶν
ἀπαντῶντων, ἀποβέπεισθαι τε καὶ παρβέπεισθαι. Σωκράτης
δὲ ὥσπερ ἐγίνωσκει, ἔτι καὶ ἔλεγε. τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη ση-
μάνειν, καὶ πολλοῖς τῶν ξυώντων παρηγόρει τὰ μὲν ποιεῖν,
τὰ δὲ μὴ ποιεῖν, ὡς ἔδωκε δαιμονίᾳ παρηγορήσασθαι. καὶ τοῖς μὲν
πειθομένοις αὐτῷ συνέφερε, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις μετέμελε.

ε'. Καίτοι

quidem domi, sæpe communi-
bus in aris civitatis. Nec divi-
natione clam utebatur. Erat enim
pervulgatum, dicere Socratem,
numen sibi hoc aut illud signifi-
care: quam maxime ob rem
mihi videntur, de introductis
novis numinibus illum accusas-
se.

3. At Socrates nihil magis no-
vi introduxit, quam alii, qui divi-
nationem esse statuentes, & au-
guriis & ominibus & præfagiis
& sacrificiis utuntur. Existimant
enim illi, nec aves nec obviantes

scire quid ex usu sit divinantibus,
sed horum opera Deos sig-
nificare: quod etiam putabat So-
crates.

4. At vulgus quidem se ab avi-
bus ac obviis vel dissuaderi vel
persuaderi asserit. Socrates au-
tem dicebat id quod & sentiebat.
Aiebat enim numen omnia signifi-
care, multisque familiaribus præ-
nunciabat, ut hæc facerent, omit-
terent illa, tanquam numine sibi
ea prædicente. Et his qui ei pa-
rebant, conducebat, qui vero non,
illos poenitebat.

5. Quis

ε'. Καίτοι τίς ὅκ' ἂν ὁμολογήσῃ αὐτὸν βέλεσθαι μήτ' ἡλίθιον μήτ' ἀλζόνα φάνεσθαι τοῖς σιωῇσιν; ἐδοκεῖ δ' ἂν ἀμρότητα ταῦτα, εἰ τραγῳδῶν ὡς ὑπὸ Θεῶ φανόμενα, καὶ ψεύδομεν ἐφάνετο. δῆλον οὖν ὅτι καὶ ἂν τραγέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίσθεν ἀλητεύσει. ταῦτα δὲ τίς ἂν ἄλλω πιστεύσῃ, ἢ Θεῷ; πιστεύων δὲ Θεοῖς, πῶς ὅκ' εἴ) Θεὸς ἐνόμizεν;

ς'. Ἀλλὰ μὴ ἐποίει καὶ τὰδε πρὸς τὴν ἐπιτηδεύειν. τὰ μὲν γὰρ ἀναλίσκω σινεβέλωε καὶ περὶ τῆς ἐνόςμizεν ἀειτ' ἂν τραγῳδῶν. περὶ δὲ τῶν ἀδύλων, ὅπως ἂν ἐποβήσονται, μαντιδομένοις ἐπεμπεν, εἰ ποιητέα.

ζ'. Καὶ τοὺς μέλλοντας οἴκοις τε καὶ πόλεσι οἰκήσῃ, μαντικῆς ἔφη τραγῳδεῖσθαι. τεκτονικὸν μὲν γὰρ, ἢ χαλκῶπικόν, ἢ γεωργικόν, ἢ ἀνθρώπων ἀρχικόν, ἢ τῶν ποιεῶν ἔργων ἔξεταστικόν, ἢ λογιστικόν, ἢ οἰκονομικόν, ἢ πρατηγικόν θμεῖς, πάντα τὰ ποιαῦτα μαθήματα, καὶ ἀνθρώπων γνώμη ἀρετέα ἐνόμizεν εἴ) .

η'. Τὰ

5. Quis vero non fateatur, noluisse Socratem vel stolidum vel arrogantem apud eos videri, qui consuetudine ipsius utebantur? Uterque certe videretur, si quid tanquam à Deo indicatum prænunciasset, ac palam mentitus esset. De quo patet eum nihil prædicturum fuisse, nisi vera se dicturum credidisset. Quis autem alteri fidem in his habeat, quam Deo? Jam qui Diis fidem habebat, quomodo Deos non esse putabat?

6. Enimvero faciebat hæc quoque ad familiares. Res necessarias agere consulebat, quemadmodum

ea fieri posse putabat optime. Verum de iis quorum incertus esset eventus, oracula consultum mittebat suos, an suscipienda essent.

7. Addebat eos qui præclare domos & urbes administraturi essent, arte divinandi egere. Namque ut ædificandi, aut fabricandi, aut agrum colendi, aut hominibus imperandi, aut hujusmodi opera examinandi, aut rationes ineundi, aut rem domesticam administrandi, aut exercitum ducendi quis peritus evadat, hujusmodi omnia posse homines doctrina consequi, suoque arbitratu eligere dicebat.

¶ A 2

8. Quæ

η'. Τα δὲ μέγιστα τ' ἐν τούτοις ἔφη τοὺς θεοὺς ἑαυτοῖς καταλείπεσθαι, ὧν ἔδδεν δῆλον εἶναι τοῖς ἀνθρώποις. ἔτε γὰρ τῷ καλῶς ἀγρὸν φυτεύσας δῆλον ὅστις καρπώσεται· ἔτε τῷ καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησάμενός δῆλον, ὅστις οἰκήσεται· ἔτε δὲ στρατηγῷ δῆλον, εἰ συμφέρει στρατηγεῖν· ἔτε τῷ πολιτικῷ δῆλον, εἰ συμφέρει τὴ πόλεως πρᾶττειν· ἔτε τῷ καλῶς γήμαντι, ἵνα εὐφραίνῃ, δῆλον, εἰ ἀγαθὸν αὐτῷ ἀνιάσεται· ἔτε τῷ δυνάτου ἐν τῇ πόλει κηδευαίνοντι δῆλον, εἰ διὰ τούτους φέρησεται τὴ πόλεως.

θ'. Τὸ δὲ μηδὲν τ' ποιῶτων οἰομένους εἶναι δαιμόνιον, ἀλλὰ πάντα τ' ἀνθρωπίνης γνώμης, δαιμονίων ἔφη. δαιμονίων δὲ καὶ τὸς μαντεύμενους, ἀπὸ τοῖς ἀνθρώποις ἔδωκεν ὁ θεὸς μαθήσει διακρίνειν· οἷον εἰ τις ἐπερωτήσῃ, πότερον ὅπιστά μιν ἡνιοχεῖν ἢ πρὸς ζεύγεσσι λαβεῖν κρείττον, ἢ μὴ ὅπιστά μιν ἢ πότερον ὅπιστά μιν κυβερνᾶν ἢ πρὸς τῷ ναυῷ κρείττον λαβεῖν, ἢ μὴ ὅπιστά μιν· ἢ ἀπὸ ἑξέσιν ἀειθμήσαντα, ἢ μετρήσαντα, ἢ σήσαντα εἰδέναι, τὸς τὰ πρᾶτα πάντα ὁ θεὸς τ'

• 8. Quæ autem in his essent maxima, Deos sibi aiebat reservare, eorumq; nihil hominibus certum esse. Nec enim constat ei qui agrum pulchre conferit, quisnam fructum sit percepturus: nec qui pulchre domum ædificat, quis eam sit habitaturus: nec duci, an exercitum ducere expediat: nec peritorum civilium, an ex usu futurum sit, ut civitati præsit: nec qui formosam ducit, ut lætetur, an propter hanc dolorem sensurus sit: nec qui potentes in civitate affines adeptus est, an propter hos civitate sit exulaturus.

9. Horum omnium si qui nihil ad numen referant, sed universa potius ad hominis consilium, furere dicebat. Itidem illos etiam aiebat furere, qui per divinationem explorarent ea de quibus discernendis data est hominibus discantibus à Diis facultas: veluti si quis consulat, utrum moderandi currus peritum an imperitum præstet in vehiculum recipere: vel gubernandi peritum in navem recipere præstet, an imperitum. Quæ item homines numerando, vel metiendo, vel ponderando scire possunt, ea qui

τὸ Θεῶν πωθανομένους ἀγέμια ποιῶν ἡγεῖται· ἔφη δὲ δὴν,
ἀ μὲ μαθόντας ποιῶν ἔδωκεν οἱ Θεοί, μαθηάνην· ἀ δὲ
μὴ δύναιτοῖς ἀνθρώποις ὅτι, πειρᾶσθαι διὰ μαθηκῆς
τοῦ Θεῶν πωθάνεσθαι· τὰς Θεὸς γὰρ οἷς ὧσιν ἴλεω
σημαίνην.

ί. Ἀλλὰ μὴ δὲ κεῖνός γε αἰεὶ μὲ ἐν τῷ φανερῷ· τοιοῦ-
τε γὰρ εἰς τοὺς φειπάτας καὶ τὰ γυμνάσια ἦει, καὶ πληθύν-
σης ἀγροῦς ἐκεῖ φανερός ἦν, καὶ τὸ λοιπὸν αἰεὶ τὴν ἡμέραν
ἦν ὅπου πλείστοις μέλλοι σπυρέσθαι· καὶ ἔλεγε μὲ ὡς ὁ πο-
λὺν, τοῖς δὲ βυλομένοις ἔξῃν ἀκχεῖν.

ια. Οὐδεὶς δὲ πρόποτε Σωκράτους ἔδεν ἀσεβῆς, ἐν δὲ
ἀνόσιον, ὅτε τρεφόντο εἶδεν, ὅτε λέγοντο ἠκούσεν.
ἐν δὲ γὰρ τοῖς τὸ πάντων φύσεως ἡτοῦ τῶν ἄλλων οἱ πλεί-
στοι διελέγετο, σπουδῶν ὅπως ὁ χαλκὸς καὶ τὸ σφι-
γῶν κόμωτο ἔρου, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γὰρ τῶν ἔρα-
νίων. Ἀλλὰ καὶ τὰς φροντίζοντες τὰ τοιαῦτα μωράνοιοντες
* ἐπεδείκνυε.

ιβ. Καὶ

qui à Diis quærerent, nefarie du-
cebat agere. Adeoque necesse esse
dicebat, ut quæ homines discendo
cognita facere Dii vellent, discan-
tur: quæ vero sunt obscura homi-
nibus, in iis conandum ut per di-
vinationem Dii consulantur: nam
significare Deos hæc illis quibus
sint propitii.

10. Erat autem Socrates semper
in propatulo. Nam mane ad loca
deambulationibus & exercitiis de-
stinata pergebat, & quum frequens
erat forum, conspiciebatur in pub-
lico; reliquumque diei degebat

istic, ubi versaturus inter plurimos
esset. Differebat autem plerumque,
omni vero volenti audire licebat.

11. Neque ullus unquam So-
cratem impii quidquam aut nefan-
di vel patrare vidit, vel audivit
dicere. Nec enim de rerum om-
nium natura sic differebat, uti
complures alii, nimirum confide-
rans quo pacto is, qui à professo-
ribus sapientiæ mundus appellatur,
ortus sit: quibusque de causis ne-
cessariis singulæ res cœlestes fiant.
Imo eos qui his rebus occuparen-
tur, fatuos esse demonstrabat.

12. Ac

ιβ'. Καὶ ὡς ἔσθ' οὐκ αὐτῶν ἐσκόπη, πότερά ποτε νομίσαντες ἰκανῶς ἤδη τ' ἀνθρώπινα εἶδέναι, ἔρχοντο ἔπι τὸ ὡς ἴ' τοιούτων φρονίσειν· ἢ τὰ μὲν ἀνθρώπινα πρῆντες, τὰ δαιμόνια δὲ σκηπύοντες, ἡγριώταται τὰ ὡροσκόποντα ὡς ἔπειν.

ιγ'. Εἰς αὐτὰς δ' εἰ μὴ φανερόν αὐτοῖς ἔστιν, ὅτι ταῦτα ὅς δ' αὖτε ἔστιν ἀνθρώποις εὐρεῖν· ἐπεὶ καὶ τὸς μέγιστον φρονιμῶντα ἔπι τῷ ὡς ἴ' τούτων λέγειν ὅς ταῦτα δοξάζειν ἀλλήλοισι, ἀλλὰ τοῖς μνημονέοις ὁμοίως ἀφαιρῶντα ὡς ἀλλήλοισι.

ιδ'. Τῶν τε γὰρ μνημονέων τὸς μὲν ὅς δὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, τὸς δὲ καὶ τὰ μὴ φοβερά φοβεῖσθαι· καὶ τοῖς μὲν ὅς δ' ὅλως δοκεῖν αἰσθῆναι ἔτι λέγειν ἢ ποιῆν ὅποιον, τοῖς δὲ ὅλως ἐξιστητέον εἰς ἀνθρώπους ἔτι δοκεῖν· καὶ τὸς μὲν ὅς ἴ' ἰερόν, ὅτε βωμόν, ὅτε ἄλλο ἢ θείων ὅδ' ἐν πιαῖν, τὸς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα καὶ θηρία σέβασθαι. τῶν τε ὡς ἴ' τῶν πάντων φύσεως μεμινῶντων τοῖς μὲν δοκεῖν ἐν μόνον τὸ ὅν ἔτι,

12. Ac primum de eis hoc considerabat, an quod rati se humana jam satis intelligere, ad talia tractanda accederent: an relictis rebus humanis, divinas contemplant, recte se agere putarent.

13. Mirabatur etiam quod non iis perspicuum esset, homines hæc invenire non posse. Nec enim ii, qui plurimum arrogant sibi, quod de his differere norint, idem inter se sentiunt, sed furiosorum instar inter se comparati sunt.

14. Nam qui furiosi sunt, partim quæ sunt terribilia, non metuunt; partim etiam non metuenda metuunt. Itidem his non videri turpe esse, in turba quid vel dicere vel facere; aliis vero, ne exeundum quidem esse ad homines, videri: hos neque fanum, neque aram, neque rerum divinarum quidquam in honore habere; illos & lapides, & ligna qualibet, & belluas colere. Itidem eorum qui de rerum omnium natura sollicite inquirant aliis videri unum solum esse quod est, aliis

ἔτι), τοῖς δ' ἀπειρα ὁ πλῆθος· καὶ τοῖς μὲν αἰὶ κινεῖσθαι πάντα, τοῖς δ' ἔδεν ἂν ποτε κινήσιν· καὶ τοῖς μὲν πάντα γίνεσθαι τε καὶ ἀπώλλεσθαι, τοῖς δ' ἔτ' ἂν θμείσθαι ποτὶ ἔδεν, ἔτ' ἀπώλλεσθαι.

ιε'. Εὐκόπει δὲ περὶ αὐτῶν καὶ τάδε· ἄρ' ὥσπερ ὁ τὰνθρώπεια μανθάνοντες, ἡγούμεται τῶν ὅ,τι ἂν μαθῶσιν, ἑαυτοῖς τε καὶ τῷ ἄλλων ὅτῳ ἂν βέλων) ποιήσῃ· ἔγω καὶ ὁ τὰ θεῖα ζητῶντες, νομίζουσιν, ἐπειδὴ γινώσκουσιν αἷς ἀνάγκης ἕκαστα γίνεσθαι, ποιήσῃ ὅτῳ βέλων), καὶ ἀνέμοις, καὶ ὕδατι, καὶ ὥραις, καὶ ὅτῳ δ' ἂν ἄλλα δέωνται τῷ τοιούτων· ἢ τοῖς μὲν ἔδεν ἔδ' ἐλπίζουσιν, ἀρχὴ δ' αὐτοῖς γινώσκαι μόνον, ἢ τῷ τοιούτων ἕκαστα γινώσκουσιν. περὶ μὲν οὖν τῶν τῶντα θεωρηματιζομένων τοιαῦτα ἔλεγεν.

ις'. Αὐτὸς δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπείων αἰὶ διελέγετο, σὺν πᾶσι τὴν εὐσεβείαν, τὴν ἀσεβείαν· τὴν χαλὸν, τὴν ἀκαρδίαν· τὴν δίκην, τὴν ἀδικίαν· τὴν σωφροσύνην, τὴν μανίαν· τὴν ἀνδρείαν, τὴν δειλίαν· τὴν πόλιν, τὴν πολιτικὴν· τὴν ἀρχὴν ἀνθρώπων, τὴν

aliis vero numero infinita: his omnia semper moveri; illis nihil unquam moveri: his omnia tum oriri tum interire; illis, nihil unquam aut ortum aut interire.

15. Præterea de his illud quoque considerabat, utrum perinde ac illi, qui res humanas discunt, arbitrantur hoc quod didicere, tum sibi tum aliis, quibuscunque velint, se facere posse; sic & illi, qui res divinas inquirunt, arbitrentur se, posteaquam cognoverint, quibus rationibus necessariis singula fiant, effecturos ubi velint,

ventos, aquas, temporum vicissitudines, aliaque; si quo sit opus, his consimilia. An ejusmodi quiddam ne quidem sperent, satisque habeant scire tantum, quo pacto rerum hujusmodi singulæ fiant. De illis igitur, qui hæc tractarent, talia proferebat.

16. Ipse de rebus humanis diserebat semper, considerans quid pium esset, quid impium: quid honestum, quid turpe: quid justum, quid injustum: quid mentis sanitas, quid insania: quid fortitudo, quid ignavia: quid civitas, quid rerum civilium peritus: quid imperium in homines,

πί ἀρχικός ἀνθρώπων· καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀ τῶν μὲν εἰδότες ἤγαστο καλῶς καὶ ἀγαθοὺς εἶναι, τῶν δὲ ἀγνοούντων ἀνδραποδώδεις ἀν δικάως κεκληῖσθαι.

ιζ'. Ὅσα μὲν οὖν μὴ φανερὰς ὡς ὅπως ἐγγίνωσκεν, ἔστιν θαυμαστὸν ὡς τῶν περὶ αὐτῶν ὡς ἀγνοούντων τῶν δικαστῶν· ὅσα δὲ πάντες ἤδεσαν, θαυμαστὸν, εἰ μὴ τῶν ἐν ἐπιθυμίᾳ.

ιη'. Βυλεύσας γὰρ ποτε, καὶ τὸ βυλευτικὸν ὅρκον ὁμώσας, ἐν ᾧ ὡς καὶ τῶν νόμων βυλεύσῃ, ἐπιτάτῃς ἐν τῷ δήμῳ θρόνον, ὅτι ἐπιθυμῶντος ἔσθι δῆμος ὡς τῶν νόμων (b) ἐνέα στρατηγούς μὲν ψήφῳ τῶν ἀμφὶ Θράσυλον καὶ Ερεσινίδην ἀποκτείναντων πάντας, οὐκ ἠθέλησεν ὅτι ψήφισαι, ὁρμηδόνος μὲν αὐτῶν ἔσθι δῆμος, πολλὰν δὲ καὶ δυνάμεων ἀπειλῶντων. Ἀλλὰ περὶ πλείονος ἐποίησατο εὐορκῆν, καὶ χαρίσασθαι τῷ δήμῳ ὡς τὸ δίκαιον, καὶ φυλάξασθαι τῶν ἀπειλῶν.

ιθ'. Καὶ γὰρ ὅτι μελετᾶται Θεὸς ἐνόμizen ἀνθρώπων, ἔχον

homines, quid hominibus imperandi peritus: itemque de rebus cæteris, quarum cognitione instructos arbitrabatur probos ac honestos viros esse: qui autem eas ignorarent, mancipia merito vocari.

17. Quapropter de quibus quid sentiret Socrates, non constabat, in iis de illo inique statuisset iudices, mirum non est. Quæ autem sciebant omnes, mirum est, quod ea animo non conciperent.

18. Nam cum aliquando senator esset, ac sacramentum senato-

rium præstitisset, in quo hoc inferebatur, nempe ut secundum leges consilium agitare, præses populi factus, petente contra leges populo novem prætores Thraſyli ac Eraſinidæ collegas, omnes uno calculo morte multari, calculum suum noluit adjungere; quumque populus ei succenseret multique potentes minarentur: nihilominus pluris fecit sancte jurare, quam gratificari populo contra jus & fas, aliorumque minas evitare.

19. Etenim Deos putabat hominum curam gerere, alia qua-

dam

ἐν πρόπον **Θ** πολλοὶ νομίζουσιν. ἔτι μὲν γὰρ αἶον τὰς θεάς
τὰ μὲν εἰδέναι, τὰ δὲ οὐκ εἰδέναι. Σωκράτης δὲ πάντα μὲν
ἤγαστο θεοὺς εἰδέναι, τὰ τε λεγόμενα καὶ γραπτόμενα καὶ
τὰ σιγῇ βυθλούμενα, πανταχῶς δὲ πρῆναι, καὶ σημεινῆν
τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν ἀνθρωπείων πάντων.

κ'. Θαυμάζω οὖν ὅπως ποτὲ ἐπέαθη Αἰτωαῖοι
Σωκράτῃ περὶ τοὺς θεούς μὴ σωφρονεῖν, τὸ ἀσεβὲς μὲν
ἔδεν ποτὲ περὶ τοὺς θεούς ἔτ' εἰπόντα ἔτε πρᾶξιαι,
ποιῶντα δὲ καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα περὶ θεῶν, οἳά τις
ὦν λέγων καὶ πράττων εἴη τε καὶ νομίζοιτο εὐσεβέστατος.

Κ Ε Φ. β'.

Θ αὐματὸν δὲ φαίνεται μοι καὶ τὸ πεισισμὸν πιναι,
ὥς Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν, ὅς (ὡρὸς τοῖς
εἰρημύμοις) ὡρῶτον μὲν ἀφροδισίων καὶ γαστρός πᾶν-
των ἀνθρώπων ἐγχεαπέσατο **Ι**ω. εἴτα ὡρὸς χειμῶνα καὶ
γέρου,

dam ratione, quam vulgo existi-
metur. Nam plerique putant Deos
quædam scire, quædam nescire.
Socrates autem arbitrabatur, Deos
omnia quæ vel dicerentur vel age-
rentur, vel clam deliberarentur,
scire: eosdem ubique adeste, ac
de rebus humanis omnia homini-
bus significare.

20. Quamobrem mirari subit,
quo tandem pacto persuasi fuerint
Athenienses, Socratem de rebus
divinis non recte sentire, quum
ille nihil unquam impii in Deos
vel dixerit vel commiserit; sed po-

tius sic & de iis locutus sit, & in
eos se gesserit, ut si quis ea tum di-
cat tum faciat, sit ac putari de-
beat religiosissimus.

C A P. II.

H Oc quoque mirum mihi vi-
detur, persuaderi quosdam
potuisse, quod Socrates adoles-
centulos corrumpere, qui præter
ea quæ dicta sunt, primo rerum
venerearum, ac gulæ, supra om-
nes homines continentissimus e-
rat: deinde hyemis, ætatis, labo-

θέρῃ, καὶ πῶτα πόνοις καρτερικώταίῃ. ἔτι δὲ ὡρὸς τῷ μετρίῳ δέειται πεπαιδευμένη, ὥπως, ὥστε πάνυ μικρὰ κεκλιμένη, πάνυ ῥαδίως ἔχει ἀρκεῖν.

β'. Πῶς οὖν αὐτὸς ὦν τοῖσ' αὐτοῖς, ἄλλως ἀν' ἢ ἀσεβεῖς, ἢ ὀφθαλμοῖς, ἢ λίχνος, ἢ ἀφροδισίων ἀκρατὴς, ἢ ὡρὸς τὸ ποιεῖν μαλακοὺς ἐποίησεν; ἀλλ' ἐπαυσε μὲν τῶν πολλοῦς, ἀρετῆς ποιήσας ὑπερμελῆ, καὶ ἐλπίδας ὀφθαλμῶν, ἀν' αὐτῇ ὑπερμελῶνται, καλὰς καὶ ἀγαθοὺς ἔσεσθαι.

γ'. Κάποι γε ἔδδ' πῶποτε ὑπερέχετο διδάσκαλος εἶ) τέτῃ, ἀλλὰ τῷ φανερὸς εἶ) τοῖσ' αὐτοῖς ὦν, ἐλπίζειν ἐποίει τὸς συλλεγόμενοις αὐτῷ, μιμημένους ἐκείνοι, τοῖσ' αὐτοῖς θύσεσθαι.

δ'. Ἀλλὰ μὲν καὶ ὁ σῶμας αὐτὸς τε οὐκ ἡμέλει, τὸς τε ἀμελῶντας οὐκ ἐπὶν. τὸ μὲν οὖν ὑπερθεσθόντα ὑπερπονεῖ ἀπεδοκίμαζε, τὸ δὲ ὅσα ἡδέως ἢ ψυχῇ δέχεται, αὐτὰ ἰκανῶς ἐκπονεῖ ἐδοκίμαζε. ταύτῃ γὰρ

rum omnium tolerantissimus: atque etiam sic ad mediocritatem institutus, ut quum valde modicum possideret, facillime contentus iis esset quæ habebat.

2. Quo igitur pacto, quum talis esset ipse, reddidit alios vel impios, vel legum violatores, vel luxuriosos, vel in rebus venereis incontinentes, vel molles ad perferendos labores? Imo vero multos ab his vitiis revocavit, utque virtutis essent studiosi, perfecit: etiam injecta spe, futurum, ut si sui ipsorum curam gererent, in

viros probos ac fortes evaderent.

3. Neque tamen unquam hæc se docere velle profitebatur, sed quia constabat eum talem esse, in spem erigebat eos qui cum illo versabantur, futurum, ut si ipsum imitarentur, & ipsi tales evaderent.

4. Nec corpus quidem ipse suum negligenter curabat, ac si qui curarent negligenter, eos minime laudabat. Itaque improbabat, si quis nimio cibo refertus labores immodicos susciperet, magisque probabat, si quod animus lubenter admisisset, id laborando conficeretur. Nam ejusmodi

ἡ ἔξιν ὑγεινὴν τε ἰκανῶς εἶ), καὶ ἡ δὲ ψυχὴς ἐπιμέλειαν
οὐκ ἐμποδίζειν ἔφη.

ε'. Αλλ' ὅ μιν θρυπτικός γε, ὅδε ἀλαζονικός ἦν, ὅτ'
ἀμπερόνη, οὐτ' ἑσπερίαν, οὔτε τῇ ἄλλῃ διαίτῃ. ὅ μιν
ὅδ' ἐρασιχρημάτης γε τὴς σωόντας ἐποίει. ἡ μὲν γὰρ ἄλ-
λων ἐπιθυμιῶν ἔπαυε, τὴς δὲ ἑαυτὸς ἐπιθυμιῶντας. οὐκ
ἐπράττετο χεῖμα.

ς'. Τύττε δ' ἀπεχρμένους ἐνόμιζεν ἐλαφτείας ἐπι-
μελῆσθαι. τὴς δὲ λαμβάνοντας τὸ ὀμιλίας μισθόν, ἀνδρα-
ποδιστὰς ἑαυτῶν ἀπεχάλη, ἀφ' οὗ τὸ ἀναλίσκον αὐτοῖς εἶ)
ἀφ' αὐτῶν πρὸς ὧν ἂν λάβοιεν τὸ μισθόν.

ζ'. Εὐαύμαζε δ' εἰ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμηντο, ἀρ-
γύριον παράηιτο, καὶ μὴ νομίζοι ὅ μέγιστον κέρδιον ἔξεν,
φίλον ἀγαθὸν κτησάμεντο, ἀλλὰ φοβοῖτο, μὴ ὁ θρό-
μεντο καλὸς ἀγαθὸς τῷ τὰ μέγιστα εὐεργετήσαντι μὴ
ἡ μερίτω χάριν ἔχῃ.

η'. Σωκράτης δ' ἐπιγείλατο μὲν ὅδε πύποτε τοῖς

τον

eiusmodi habitum valetudini non
parum conducere, ac animi studiū
haudquaquam impedire aiebat.

5. Minime vero delicatus erat,
aut ostentandi se cupidus, sive ve-
stitū, sive calceatu, seu reliqua vi-
tæ ratione: nec avaros quidem ef-
ficiebat eos qui cum ipso versaban-
tur: nam & aliis à libidinibus eos
revocabat, & à studiosis sui, pec-
uniam non exigebat.

6. Qua in re qui abstinentes se
ostenderent, libertatem colere iu-
dicabat; qui autem conversationis
causā mercedem caperent, suimet

quosdam quasi plagiaros appella-
bat, propterea quod necessario dif-
ferere cogerentur apud eos à qui-
bus mercedem acciperent.

7. Mirum ipsi videbatur, eum
qui virtutem profiteretur, pecu-
niam exigere, neque maximum lu-
crum ducere, quod egregium ami-
cum sibi adjungeret; potius autem
metuere, ne is qui probus & ho-
nestus vir factus esset, homini op-
time de se merito non etiam ma-
ximam gratiam haberet.

8. Socrates nemini unquam ta-
le quid pollicebatur, sed futurum
ἢ B 2 credebatur,

τον ὕδεν· ὅπως δὲ τῶν ζυώντων αὐτοῖς τὰς ἀποδεξαμένους
ἅπας αὐτὸς ἐδοκίμαζεν, εἰς τὸ πάντα βίον ἑαυτοῦ τε καὶ
ἄλλοις φίλοις ἀγαθοὺς ἔσεσθαι. πῶς ἂν οὖν ὁ τοιοῦτος
ἀνὴρ ἀφαιρείει τὰς νέας, εἰ μὴ ἄρα ἢ τῇ ἀρετῇς ὀπι-
μέλεια ἀφαιροῦν ὅστιν.

θ'. Ἀλλὰ νῦν Δία (ὁ κατήγορος ἔφη) ὑποφραῖν ἐποίῃ
τῶν κατεστώτων νόμων τοὺς συνόντας, λέγων ὡς μωρῶν εἶναι
τοὺς μὲν τῇ πόλεως ἀρχόντας ἀπὸ κυάμης κατήγαγας, κυβερ-
νήτην δὲ μηδὲνα γέλφι κεχρηῖσθαι κυαμευτῶ, μηδὲ τέκτονι
μηδ' αὐλητῇ, μηδὲ ἐκ' ἄλλα τοιαῦτα, ἀλλὰ πολλῶν ἐλάτ-
τους βλάβας ἀμαρτανόμενα ποιῇ τῇ περὶ τὴν πό-
λιν ἀμαρτανόμενων. τοὺς δὲ τοιούτους λόγους ἐπαίρειν ἔφη
τὰς νέους καταφρονεῖν τῇ κατεστάσεως πολιτείας, καὶ ποιεῖν
βιαιότητες.

ι'. Ἐγὼ δ' οἶμαι τὰς φρόνησιν ἀσκήσας, καὶ νομίζοντας ἰσχ-
νὺς ἔσεσθαι τὰ συμφέροντα διδάσκειν τὰς πολίτας, ἥκιστα γί-
γνεσθαι βιαιούς, εἰδότες ὅτι τῇ μὲν βίᾳ τρώσονται ἑχθροὶ καὶ
κίνδυνοι,

credebat, ut qui de numero fami-
liarium suorum amplexi fuissent ea
quæ probabat ipse, toto vitæ tem-
pore tum sibi tum aliis insignes
amici essent. Quo igitur modo
vir talis juvenes corrumpere? nisi
forte virtutis studium corruptelam
quis esse putat.

9. At profecto, dixit Accusator,
familiares suos tales effecit, ut le-
ges receptas contemnerent; quum
diceret, stultorum esse hominum,
magistratus civitatis à faba consti-
tuiti; quando nemo fabario velit
ut naviū gubernatore, neque

fabro, neque tibicine, neque aliis
in rebustalibus, in quibus si erre-
tur, multo minora detrimenta ca-
pianur, quam si peccetur in re-
publica. Tales ille sermones effe-
re juvenum animos aiebat, ut præ-
sentem reipublicæ statum con-
temnerent, eisdemque violentos
reddere.

10. Verum ego arbitror, eos qui
prudentiam exercent, seque putant
posse cives ea docere quæ expe-
diant, minime violentos fieri:
quippe qui sciant, cum violentia
quidem inimicitias & pericula
conjuncta

κίνδυνοι, ἀλλ' οὐδ' ὅτι πείθειν ἀκινδύνως τε καὶ μὴ φιλίας
ταῦτα γίγνηται. ① μὲν γὰρ βιασθέντες, ὥς ἀφαιρεθέντες,
μισῶσιν. ② δὲ πεισθέντες, ὥς κεχαρισμένοι, φιλεῖσιν.
ἔκκειν τὴν φρόνησιν ἀσκοιῶτων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τὴν ἰσχυρὰν
ἀνδρῶν γνώμην ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ὅστιν.

ια'. Ἀλλὰ μὴ καὶ συμμάχων ὁ μὲν βιάζεσθαι πολ-
μῶν δέοιτ' ἐν ὅκ' ὀλίγων, ὁ δὲ πείθειν διωάμηνται,
ἐσθλούς. καὶ γὰρ μόνον ἡγοῖτ' ἐν διώμασιν πείθειν. καὶ
φονεύειν δὲ τοῖς τοῖσιν ἡκιστα συμβαίνει. τίς γὰρ σπο-
κλιῖναι πᾶσι βέλοιτ' ἐν μάλλον, ἢ ζῶντι πειθομένῳ
λεῖψαι;

ιβ'. Ἀλλ' ἔφη γὰρ ὁ κατήγορος, Σωκράτης ὁμιλεῖται
ἡμοῖν Κριτίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης, πλῆστα κακὰ τὰ πό-
λιν ἐποιήσαί τι. Κριτίας μὲν γὰρ τὸ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ πά-
σι πλεονεκτῆσαι τὸς τε καὶ βιασθέντας ἐγένετο. Ἀλκιβιάδης
δὲ αὖ τὸ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων ἀρχατέστατος, καὶ
ὕβριστάς, καὶ βιασταί.

ιγ'. Εγὼ

conjuncta esse, hæc autem posse fieri absque omni periculo, & cum amicitia, persuadendo: nam qui vi coguntur, ita oderunt, ut quibus aliquid ademptum sit: at qui persuadentur, quasi quibus grata res acciderit, etiam amant: quamobrem horum minime est qui prudentiam exercent, vim inferre: sed illorum qui vires habent absque consilio.

11. Præterea si quis violenter audeat agere, non paucis egebit sociis: qui vero persuadere potest, nullo: nam solum se putat ad persuadendum satis valere: quinetiam

ejusmodi hominibus minime accidit ut quenquam occidant: quis enim interficere velit aliquem potius, quam vivum obsequentem habere?

12. At vero, dicebat accusator, usi consuetudine Socratis Critias & Alcibiades, maximis malis civitatem affecerunt. Nam Critias quidem paucorum in dominatu longe omnium avarissimus & violentissimus fuit: Alcibiades autem longe omnium in statu populari fuit intemperantissimus, & petulantissimus, & violentissimus.

13. Equi-

13'. Εγὼ δ' εἰ μὲν πικρὸν εἰκείνω ἢ πάλιν ἐποιή-
σά τι, οὐκ ὑπολογίσομαι ἢ δὲ πρὸς Σωκράτη σωφ-
σίαν αὐτοῖν, ὡς ἐγένετο; διηγήσομαι.

14'. Εγένεσθε μὲν γὰρ δὴ τὸ ἄνδρ' ἐγὼ φύσιν φιλοπρω-
τάτω πάντων Ἀθηναίων, βυβλυμένῳ τε πάντα δι' ἑαυτῶν
πράττειν, καὶ πάντων ὀνομαστοτάτῳ θνέσθαι, ἥδεσθαι δὲ,
Σωκράτη ἀπ' ἐλαχίστων μὲν χρημάτων αὐταρκέστατα
ζῶντα, ἢ ἡδονῶν δὲ πάντων ἐγκρατέστατον ὄντα, τοῖς δὲ
ἀφελεγεμένοις ἀπὸ πάντων χρημάτων ἐν τοῖς λόγοις ὅπως
βέλοιο.

15'. Ταῦτα δὲ ὁρῶντε, καὶ ὄντε οἷω πειρήσασθαι, πό-
τερόν τις αὐτὸ φησὶ βίβειν Σωκράτης ἐπιθυμήσαντε, καὶ
τὴν σωφροσύνης, ἣν ἐκείνῳ εἶχεν, ὀρέξασθαι τὴν ὁμιλίαν
αὐτοῦ, ἢ νομίσαντε, εἰ ὁμιλησά τι εἰκείνῳ, θνέσθαι ἂν
ἱκανωτάτῳ λέγειν τε καὶ πράττειν;

16'. Εγὼ μὲν γὰρ ἡγέομαι, Θεὸς δίδόντῳ αὐτοῖν, ἢ
ζῆν ὅλον τὸν βίον, ὥσπερ ζῶντα Σωκράτη ἐώρων, ἢ
πεθνάναι.

13. Equidem si quodamno ci-
vitatem hi duo affecerunt, non ex-
cusabo: quæ autem fuerit utrius-
que cum Socrate consuetudo, com-
memoraturus sum.

14. Fuerunt hi viri natura lon-
ge omnium Atheniensium ambi-
tiosissimi, & qui cuperent om-
nia per se geri, omniumque cla-
rissimi evadere: norunt autem, mi-
nimis facultatibus Socratem pla-
ne contentum vivere, cunctis-
que à voluptatibus se prorsus ab-
stinere: denique illos, quibus-
cum differeret, in colloquiis ita

flectere, prout ipse vellet.

15. Quæ quum illi viderent,
ac tales essent, quales fuisse ante
referebamus, an quis dicat, eos
cupidos vitæ modestiæque So-
craticæ, consuetudinem ipsius ex-
petivisse: an potius quod existi-
marent, se, si cum ipso versaren-
tur, futuros & ad dicendum,
& ad gerendas res promptissim-
os?

16. Arbitror equidem, si Deus
optionem utrique dedisset, ut vel
totam vitam sic viverent, quemad-
modum Socratem viderent vivere,
vel

τεθνήσκειν, ἐλέσθαι ἂν αὐτὸ μᾶλλον τεθνήσκειν. δὴλ' ὅτι
ἐθνήσκειν ἔξ ὧν ἐπαξιάτω. ὥς γὰρ τάχιστα κρείττονε ἢ
συγκρινόμενων ἡγήσασθαι (εἰ), εὐχὴς ὑποπιδείσαντε Σω-
κράτης, ἐπαξιάτω τὰ πολιτικά, ὧν ἄρ' ἔνεχα Σωκρά-
τοις ὠρεχθήτω.

ιζ'. Ἰσως οἷον εἴποι τις ἂν πρὸς ταῦτα, ὅτι χεῖρ ἢ
Σωκράτῳ, μὴ πρὸς τὰ πολιτικά διδάσκειν τοὺς
συνόντας, ἢ σωφρονίζον. ἐγὼ δὲ πρὸς τὸ μὴ ἔκ ἀνπλέρω-
πάντας δὲ τοὺς διδάσκοντας ὁρῶ αὐτοὺς δεικνύοντας τε τοῖς
μαθητάσιν ἢ ἄρ' αὐτοὶ ποιοῦσιν, ἀ διδάσκουσι, καὶ τῷ λόγῳ
περιβάλλοντες.

ιη'. Οἶδα δὲ καὶ Σωκράτῳ δεικνύοντα τοῖς ξυῦσιν
ἑαυτὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν ὄντα, καὶ ἀγαλερόμηνον κάλλιστα
πρὸς ἀρετῆς, καὶ ἢ ἄλλων ἀνθρώπων. οἶδα δὲ καὶ κείνῳ
σωφρονεῖν, ἔς τε Σωκράτῃ συνήσει, καὶ φοβούμενῳ μὴ
ζημιῶντο ἢ πάοιντο ὑπὸ Σωκράτοις, ἀλλ' οἰομένῳ τότε
κράττον (εἰ) τὸ ἐπαξίειν.

ιθ'. Ἰσως

vel morerentur, potius mortem
fuisse electuros: ex iis autem rebus,
quas gessere, cogniti fuerunt. Nam
ubi primum arbitrabantur, se con-
discipulis præstantiores esse, statim
à Socrate resilierunt, remque pub-
licam gerendam susceperunt, cujus
gratia Socratis studiosi fuerant.

17. Fortasse quis ad hæc re-
sponderit, debuisse Socratem, non
prius familiares suos in rerum ci-
vilium scientia instituere, quam
modestiam illi didicissent. Ego ve-
ro nihil ad hoc contradico: video
tamen omnes eos, qui docent, se-

ipfos discipulis exhibere, quo pacto
præstent ipsi, quod docent, atque
etiam eos oratione impellere.

18. Novi Socratem quoque se-
ipsum virum probum & bonum
familiaribus suis exhibuisse, de-
que virtute ac rebus humanis
cæteris, præclarissime differuisse.
Necnon illos duos novi modeste se
gessisse, quam quidem diu Socratis
utebantur familiaritate: non quod
vererentur ne à Socrate vel multa-
rentur vel cæderentur; sed quod
putarent id temporis, hoc sibi
maxime ex usu esse.

19. Fortassis

ιβ'. Ἰσως οὖν εἴποιεν ἂν πολλοὶ τῶν φασχόντων φιλοσοφεῖν, ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος, ἀδίκος γένοιτο, ἔδδ' ὁ σώφρων, ὑβριτής· ἔδδ' ἄλλο ἔδδ' ὦν μάθησις ὅστιν, ὁ μαθὼν ἀνεπισημῶν ἂν ποτε γένοιτο. ἐγὼ δὲ περὶ τέτων οὐχ ἔγω γινώσκω. ὁρᾷ γάρ, ὥσπερ τὰ τῶν σώματος ἔργα τοὺς μὴ τὰ σώματα ἀσχοῦντας ἢ δυνάμενους ποιεῖν, οὕτω καὶ τὰ τῆ ψυχῆς ἔργα τῆς μὴ τῆ ψυχῆς ἀσχοῦντας οὐ δυνάμενους. ἔτε γὰρ ἂν δὲ πρέσβειν, ἔτε ὦν δέει ἀπέχεσθαι, δύναιτο.

κ'. Διὸ καὶ τοὺς υἱεῖς (Α) πατέρες, καὶ ὥσι σώφρονες, εἰργασθαι ἀπὸ τῆς πονηρῶν ἀνθρώπων ὁμῶς, ὥς τῇ μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίᾳ ἀσκησιν ἔσσαν τῇ ἀρετῆς, τῇ δὲ τῶν πονηρῶν, κατὰ λυσι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ (Β) τῆς ποιητῆς ὅ, τε λέγων,

Εὐδῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐοθα' διδάσκει· καὶ δὲ κακοῖσι

Συμμιχθῆς, ἀπολείς καὶ τῇ ἔονται νόον.

καὶ ὁ λέγων,

Αὐτὰρ

19. Fortassis autem plerique illorum, qui philosophari se profitentur, dixerint, justum hominem nunquam injustum fieri, neque ex modesto petulantem; neque in quoquam illorum, quæ discendo percipiuntur, eum, qui didicit, indoctum posse fieri. Verum ego de his non ita sentio. Video enim, perinde atque corporis actiones ab iis suscipi non possunt, qui corpora non exercent: sic etiam actiones animi non posse ab iis perfici, qui animum non exercent. Nec enim quæ oportet facere, nec à

quibus oportet abstinere, possunt.

20. Quamobrem & parentes filios suos, tametsi modesti sint, nihilominus ab improbis hominibus arceant: quippe quod bonorum consuetudo, virtutis exercitatio sit; malorum autem, ejusdem exitium. Idem testatur Poetarum ille qui ait,

Iusti iusta docent, sed si versaberis inter

Pravos, amittes quod tibi mentis adest.

& qui ait:

Vir

Αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθός, ποτὲ μὲν χαλὸς, ἄλλοτε δὲ
ἐσθλός.

κα'. Καὶ γὰρ δὲ μαρτυρῶ τέτοις. ὁρῶ γὰρ, ὥσπερ τὸ ἐν
μέτρῳ πεποιημένων ἐπὶ τοὺς μὴ μελετῶντας ὀπλιταίους
μένους, ἔγωγε καὶ τὸ διδασκαλικὸν λόγων τοῖς ἀμελεῖσι λήθην
ἐκίχνομένῃ. ὅταν δὲ τῶν ἐκτεκνῶν λόγων ὀπλιτῶνται
παις, ὀπλιέλῃται καὶ ὧν ἡ ψυχὴ πάχυσται τὴ σωφροσύνης
ὀπλιτῶν. τέτων δὲ ὀπλιτῶν μόνον ἔδεν θαυμαστὸν καὶ τὴ
σωφροσύνης ὀπλιτῶν.

κβ'. Οὐ γὰρ δὲ καὶ τοὺς ἐς φιλοποσίαν παραχρῆντας, καὶ
τοὺς εἰς ἔρωτα ἐκκυλισθέντας, ἡττον δυνάμεναι τὴν τε
δεόντων ὀπλιτῶν, καὶ τὴν μὴ δεόντων ἀπέχεσθαι. πολλοὶ
γὰρ καὶ χρημάτων δυνάμει φείδεσθαι, ὅτιν ἐρεῖν, ἐρεῖσθαι
τε. ὁ δὲ ἐπὶ δυνάμει καὶ τὰ χρηματὰ καταναλώσαντες,
ὧν πλεονάζει ἀπείχοντο κερδῶν, ἀλλὰ νομίζοντες ἐπὶ,
τέτων ὁ δὲ ἀπέχοντο.

κγ'. Πῶς

*Vir bonus interdum male, mox
bene se gerit idem.*

21. Equidem hæc ipse testor.
Video enim quod perinde ac illi,
qui se non exercent, carminum
certa lege compositorum oblivif-
cuntur: sic & præceptorum obli-
vio in iis nascatur, qui negligentes
sunt. Quum autem aliquis bo-
norum præceptorum oblivifci-
tur, eorum etiam oblitus est, qui-
bus dum afficitur animus, mo-
destiam appetit. Eum vero qui
horum oblivifcitur, mirum non

est, ipsius etiam oblivifci mode-
stia.

22. Video etiam, illos qui ad
potandi studium plus æquo pro-
vecti sunt, & ad amores effusi,
minus posse & ea curare, quæ a-
genda sunt, & ab iis abstinere, quæ
non sunt agenda. Nam multi, qui
etiam pecuniis parcere prius pote-
rant, quam amarent, in amorem
prolapfi jam non amplius id pos-
sunt: absumentisquæ pecuniis, ab
iis lucris, à quibus ante se conti-
nebant, quippe quæ turpia duce-
rent, abstinere nequeunt.

κγ'. Πῶς οὖν οὐκ ἐνδέχεται σωφρονήσαντα πρέσβειν, αὐτῷ μὴ σωφρονῆν, καὶ δίκαια διωκόμενα πρέσβειν, αὐτῷ ἀδυνατῆν; πάντα μὲν οὖν ἔμοιγε δοκεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἀσκητὰ εἶναι, ὅχι ἥκιστα δὲ σωφροσύνη. ἐν τῷ γὰρ αὐτῷ σώματι συμπεφυυμέναι τῇ ψυχῇ αἱ ἡδοναὶ πείθουσιν αὐτὸν μὴ σωφρονῆν, ἀλλὰ ἢ ταχίστῳ ἑαυτῷ τε καὶ σώματι χαλῆσθαι.

κδ'. Καὶ Κριτίας δὲ, καὶ Ἀλκιβιάδης, ἕως μὲν Σωκράτης συνήστω, ἐδιωκόσθω ἐκείνῳ ἡρωμένῳ συμμάχῳ, ἢ μὴ καλῶν ὀπιθιμῶν κρατῆν. ἐκείνῳ δ' ἀπαλλαγέντε, Κριτίας μὲν φυγὼν εἰς Θετταλίαν, ἐκεῖ συνῶν ἀνθρώποις ἀνομία μᾶλλον ἢ δικαιοσύνη ἡρωμένοις. Ἀλκιβιάδης δ' αὖθις μὲν κάλλει ὑπὸ πολλῶν καὶ σεμνῶν γυναικῶν θηρώμενός, αὖθις δυνάμει δὲ τῷ ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις, ὑπὸ πολλῶν καὶ δυνατῶν κολακεύειν ἀνθρώπων αὖθις τυπόμενός, ὑπὸ δὲ τοῦ δήμου πινόμενός, καὶ ῥαδίως πωροτεύων, ὥσπερ ὁ τῶν

γυμνι-

23. Cur igitur fieri non possit, ut qui ante modestus fuerit, deinde non sit modestus; & qui iuste agere potuerit, deinde non possit? Equidem omnia bona & honesta comparari exercitatione posse statuo, nec minime quidem modestiam. Nam in eodem corpore voluptates animo insitæ persuadēt ei, ne modeste se gerat, sed quam primū & ipsis & corpori gratificetur.

24. Quamobrem etiam Critias & Alcibiades, quamdiu cum Socrate versabantur, quod illum opitulatorem haberent, cupiditates in-

honestas vincere poterant: verum posteaquam ab eo discessissent, Critias quidem, quum in Thessaliam fuga se recepisset, consuetudine hominum istic utebatur, qui vitam facinorosam potius quam iustam agerent: Alcibiades autem, posteaquam eum, ob elegantiam formæ, multæ ac speciosæ mulieres venatæ essent, atque ipse propter potentiā, quam & in urbe & apud socios obtinebat, à multis hominibus, iisdemq; assentandi peritis, dissolutior fieret, & à populo honorem ei habente coleretur, facileque pri-

mas

γυμνικῶν ἀγώνων ἀθληταὶ ῥαδίως περφεύοντες ἀμελῶσι
τὴν ἀσκήσεως, ὥτω καὶ κεῖν(Θ) ἡμέλησεν αὐτῷ.

κέ'. Τοιούτων δὲ συμβάντων αὐτοῖν, καὶ ὠγκωμένῳ
μὲν ὅτι γένει, ἐπιρμένῳ δὲ ὅτι πλῆτῳ, πεφουσημένῳ δὲ
ὅτι δυνάμει, ἀφ' ἐπερρυμμένῳ δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώ-
πων, ὅτι δὲ πᾶσι τέτοις διεφθαρμένῳ, καὶ πολὺν χρό-
νον ὑπὸ Σωκράτους γυγνόμενῳ, τί θαυμαστὸν εἰ ὑποφθάνῃ
ἐθμέαθ(ω);

κεγ'. Εἶτα εἰ μὲν περ ἐπλημμελησάτι(ω), τότε Σω-
κράτι(ω) ὁ κατηγόρ(η) αὐπᾶται· ὅτι δὲ νέῳ ὄντε αὐ-
τῷ, ἡνίκα καὶ ἀγνωμονεσάτῳ καὶ ἀκρατεσάτῳ εἰκός
εἴ(η), Σωκράτης πῦρ(ε) σῶφρον(ε), ὁσδεὶς ἐπαί(ν)α δοκᾷ
τῷ κατηγόρῳ ἀξι(ο)εἴ(η); καὶ μὴν τὰ γε ἄλλα ὥτω
κρίνει(ν).

κεζ'. Τίς μὲν γὰρ αὐλητής, τίς δὲ καὶ κιθαριστής, τίς δὲ
ἄλλ(η) διδάσκαλλ(η) ἱκανὸς ποιήσας τοὺς μαθηταίς, ἐκ
πρὸς ἄλλοις ἐλθόντες χεῖρας φαιῶσιν, ἀπὸ μὲν ἔχει τέττ(α);

τίς

mas obtineret; perinde ac athletæ, qui gymniciis in certaminibus facile primas adepti sunt, exercitationem negligunt; sic & ipse se ipsum neglexit.

25. Hujusmodi ergo res quum illis accidissent, quum ob generis nobilitatem intumuisse, elati essent propter opes, inflati propter potentiam, dissolutiores multorum hominum opera facti, & his adeo omnibus corrupti; quum etiam longo tempore abfuisse à Socrate, quid mirum erat, eos insolentes evasisse?

26. Deinde si quid ab his peccatum est, ejus culpam accusator in Socratem confert: quod autem eos adhuc adolescentes, qua ætate consentaneum est, maxime contumaces & intemperantissimos fuisse, Socrates modestos reddiderit, id nulla dignum laude putat accusator? atqui eo modo de aliis non judicatur.

27. Quis tibicen, quis citharædus, quis magister alius, posteaquâ discipulos idoneè satis instituit, si deinde ad alios profecti pejores evaserint, culpam ejus rei sustinet?

τίς δὲ πατήρ, ἐὰν ὁ παῖς αὐτοῦ συναρπάξῃ τῷ, σώφρων ᾦ, ὑπερὸν δὲ ἄλλῳ τῷ συγγερόμῳ, πονηρὸς γένῃ, ἢ πρόσθεν ἀπαιᾶται, ἀλλ' ἔχ' ὅσῳ ἀνὴρ ὡς τῷ ὑτέρῳ χείρων φαίνεται, πῶς τῷ μᾶλλον ἐπαίνει ὁ πρότερος; ἀλλ' οἷγε πατέρες αὐτοῖς συνόντες τοῖς υἱέσι, ἢ πάντων πλημμελοῦντων, οὐκ ἀτίδῃ ἔχουσιν, ἐὰν αὐτοὶ σωφρονῶσιν.

κη'. Οὕτω δὲ καὶ Σωκράτῳ δίκαιον ἰὼ κείνῃ. εἰ μὲν αὐτὸς ἐποίει τι φαῦλον, εἰκότως ἀνὴρ ἐδόκει πονηρὸς εἶναι. εἰ δ' αὐτὸς σωφρονῶν διετέλῃ, πῶς ἀνὴρ δίκαιος ἢ ἔκ τινος αὐτῷ κακίας ἀτίδῃ ἔχει; ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς πονηρὸν ποίῳν, ἐκείνους φαῦλα περὶ αὐτοῦ ὁρῶν ἐπίνει, δίκαιος ἀνὴρ ἐπεπαιᾶτο.

κθ'. Κεῖνῳ μὲν τοίνυν αἰσθανόμενῳ ἐρῶντα Εὐθυδήμῃ, καὶ πειρῶντῃ χρῆσθαι κατὰ τὸ πρὸς τὰ ἀφροδισία ἢ σωματικῶν ἀπολαύοντες, ἀπέβητε, φάσκων ἀνελεύθερον τε εἶναι καὶ ἔσπερον ἀνδρὶ καλῷ καὶ ἀγαθῷ, ἢ ἐρώμενον,

Quis pater, si filius ejus cum aliquo vivens, modestus sit, deinde alterius usus consuetudine pravus efficiatur, priorem culpet? ac non tanto magis priorem laudet, quanto filius apud posteriorem pejor evadit? quin ne parentes quidem, quum filios secum habent, filiis delinquentibus culpam ullam merentur, modo ipsi modeste se gerant.

28. Sic æquum erat etiam de Socrate judicium fieri: siquid ipse rei turpis agebat, merito malus esse videbatur: at si constanter

summam continentiam coluit, qui fieri potest, ut jure culpam ejus vitii sustineat, quod in ipso non erat? quin etiam si nihil ipse delinquens, illos tamen vitiose se gerentes aspiciens, laudabat, jure scilicet reprehendebatur.

29. At vero quum Critiam Euthydemi amore captum, eoque non aliter atque illi qui corporibus ad venerem abutuntur, frui velle animadverteret, dehortatus est, quum illiberale esse diceret, neque decorum viro probο & honesto, ab amato, apud quem

μενον, ὃ βύλεται πολλῷ ἄξιον φαίνασθαι, πρὸς αὐτὸν ὥσπερ τοὺς πωχὰς, ἰκετεύοντα καὶ δέόμενον πρὸς δουλείαν, καὶ τῶντα μηδενὸς ἀγαθόν.

λ'. Τοῦ δὲ Κριτίας τοῖς τοῖς τοῖς ἐκ ὑπακόντος, καὶ δὲ ἀποβέβομένους, λέγει ὅτι Σωκράτῳ, ἄλλων τε πολλῶν πρὸντων καὶ ὅτι Εὐθυδήμῳ, εἰπὼν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀποδοῖναι τὸν Κριτίας, ὅτι οὐκ ἔστιν Εὐθυδήμῳ πρὸς δουλείαν, ὥσπερ τὰ ὑδία τοῖς λίθοις.

λα'. Εἰς ὧν δὴ καὶ ἐμὸς ὁ Σωκράτῳ ὁ Κριτίας, ὥστε καὶ ὅτε ὁ τριάκοντα ὧν νομοθέτης μὲν Χαεικλῆς ἐγένετο, ἀπεμνημόνευσεν αὐτῷ, καὶ ἐν τοῖς νόμοις ἔγραψε, λόγων τέχνῳ μὴ διδάσκειν, ἐπιπράττειν ἐκείνῳ, καὶ ἐκ ἔχων ὅπῃ ὁπλίσσειτο, ἀλλὰ τὸ κοινῇ τοῖς φιλοσόφοις ὑπὸ τῶν πολλῶν ὁπιτιμώμενον ὁπιφέρων αὐτῷ, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν πρὸς τὰς πολλὰς. ὅτε καὶ ἔγωγε ὅτε αὐτὸς τὸ πᾶν ποτε Σωκράτης ἤκουσα, ὅτι ἄλλος φάσκειν ἀκηκοέναι ἡσυχίῳ. ἐδύλωσε δέ.

λβ'. Επεὶ

quem esse magno velit in pretio, aliquid pauperum instar mendicare ac supplicare, darique sibi quippiam petere, quod ne quidem bonum sit.

30. Quibus quum Critias non obediret, neque se averti pateretur, dixisse Socratem perhibent, cum aliis multis praesentibus, tum Euthydemo, accidisse suum quidam Critiae, qui concupiscat ad Euthydemum se affricare, quem admodum porcelli soleant ad saxa.

31. Quibus de causis usque adeo Socratem Critias oderat, ut quum

Trigintavirum unus esset, & cum Charicle legum-lator factus esset, hoc ipsum in memoriam ei revocarit, atque in legibus proscripserit, tradi artem eloquentiae non debere, Socrati nimirum obtreptans, & quum animum reprehendendi non haberet, torquens in eum, & apud multitudinem criminans id quod vulgo in Philosophis reprehenditur. Etenim ego de Socrate nunquam ipse tale aliquid audivi, neque de alio commemorante, quod audierit, comperi. Sed Critias tamen hoc manifesto prodidit.

32. Quippe

λβ'. Επεὶ δὲ ὁ τεράκοντα πολλὰς μὲν τῶν πολιτῶν καὶ τὰς χεῖρας ἀπέκτεινον, πολλὰς δὲ ὠρετρέποντο ἀδικεῖν, εἶπε πρὸς Σωκράτην, ὅτι θαυμαστὸν οἱ δοκῇ εἶναι, εἴ τις θρόμβου βοῶν ἀγέλης νομεύς, καὶ τοὺς βῆς ἐλάτῃς τε καὶ χείρας ποιῶν, μὴ ὁμολογῇ κακὸς βυκόλῃ εἶναι. ἐπὶ δὲ θαυμαστότερον, εἴ τις ὠρετῆς θρόμβου πόλεως, καὶ ποιῶν τὰς πολέας ἐλάτῃς καὶ χείρας, μὴ ἀσχυροῖτο, μηδ' οἴοιτο κακὸς εἶναι ὠρετῆς τῆς πόλεως.

λγ'. Απαχελγέντες δὲ αὐτοῖς τέττα, καλέσαντες ὅτε Κεῖτίας καὶ ὁ Χαεικλῆς τῷ Σωκράτῃ, τὸν τε νόμον ἐδεικνύτω αὐτῷ, καὶ τοῖς νέοις ἀπειπέτω μὴ ἀφ' ἀλέγεσθαι. ὁ δὲ Σωκράτης ἐπῆρετο αὐτῷ, εἰ ἔξῃ πωτάνεσθαι εἴ πῃ ἀγνοῖτο τῷ ὠρηγορὸς μύθῳ. τὸ δὲ φάτω.

λδ'. Εγὼ τοίνυν (εἶρη) πρὸς κεύασα μὲν πείθεσθαι τοῖς νόμοις· ὅπως δὲ μὴ δι' ἀγνοίᾳ λάθω πῶς ὠρενομήσας, τῷτο βέλομαι σαφῶς μαθεῖν πρὸς ὑμῶν, πότερον ἢ τῶν λόγων τέχνῃ σὺ τοῖς ὀρθῶς λεγόμενοις εἶναι νομίζοντες,

32. Quippe quum Trigintaviri complures cives, eosque non infimos, interfecissent, multosque ad injuste agendum impellerent: dixit forte Socrates, mirum videri sibi, si bubulcus quispiam, qui vacas cum pauciores tum deteriores reddat, non malum se bubulcum esse fateatur: sed hoc magis mirum, si quis praefes civitatis factus, & cives pauciores deterioresque reddens, non erubescat, neque malum se civitatis praefectum esse putet.

33. Quod quum ad eos renun-

ciatum esset, arcessito Socrati Critias & Charicles non solum legem ostendunt, verumetiam ne cum adolescentibus colloqueretur, interdicunt. At Socrates interrogabat eos, ecquid in interdictis, quod non intelligeretur, quaerere liceret. Assentiunt illi.

34. Ego igitur, inquit, legibus quidem parere sum paratus, verum ne per ignorationem infcius transgrediar, scire de vobis aperte volo, utrum hanc dicendi artem inter ea esse censeatis, quae recte dicuntur, an quae

ζοντες, ἢ σὺ τοῖς μὴ ὀρθῶς, ἀπέχεσθαι κελεύετε αὐτῆς· εἰ μὲν γὰρ σὺ ὀρθῶς, δῆλον ὅτι ἀφεκτέον εἴη ἔ' ὀρθῶς λέγῃ· εἰ δὲ σὺ τοῖς μὴ ὀρθῶς, δῆλον ὅτι πειρατέον ὀρθῶς λέγῃ.

λέ'. Καὶ ὁ Χαιρικλῆς ὀργισθεὶς αὐτῷ, ἐπειδὴν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀγνοῖς, τάδε σοι εὐμαθέστερα ὄντα παρὰ τῶν ἀνθρώπων, τοῖς νέοις ὅλως μὴ ἀφαιλέσθαι. καὶ ὁ Σωκράτης, ἵνα τοίνυν, ἔφη, μὴ ἀμφίβολον ἦ, ὥς ἄλλο τι ποιεῖς, ἢ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, οἷσατέ μοι μέλει πόσων ἐστὶν· δεῖ νομίζειν νέος εἶναι τοὺς ἀνθρώπους. καὶ ὁ Χαιρικλῆς, ὁσάκις, εἶπε, θέλοντα βυλεύειν σὺν ἑξέστιν, ὥς ἔγωγε φρονίμοις εἴσι· μηδὲ σὺ ἀφαιλέγῃς νεωτέροις τριάκοντα ἐτῶν.

λς'. Μηδὲ ἂν τι ὠνῶμαι, ἔφη, ἢ πολλῇ νεώτερον τριάκοντα ἐτῶν, ἔρωμαι ὅπου πωλῶ; καὶ τὰ γε ποιεῖται, ἔφη Χαιρικλῆς. Ἀλλὰ τοι σύγε, ὦ Σώκρατες, εἰώθας, εἰδὼς πῶς ἔχει τὰ πλῆθη, ἐρωτᾷ. Τῶντα οὖν μὴ ἐρώτα.

quæ non recte, quum ab illa abstinendum esse dicitis? Nam si inter illa quæ recte dicuntur, patet, à recte dicendo abstinendum esse: fin vero fit inter ea quæ non recte, patet conandum esse ut recte dicamus.

35. Tum excandescens Charicles, Quoniam, inquit, ignoras hoc Socrates, edicimus tibi quiddam intellectu facilius, cum juvenibus non omnino colloqui. Et Socrates, Itaque ne fit ambiguum, ait, an aliud faciam quam præscriptum fit; definite mihi, ad

quot usque annos existimandum sit, homines esse juvenes. Tum Charicles, Quousque, ait, senatoribus esse non licet, tanquam nondum prudentibus: nec tu cum iis colloquitur, qui juniores triginta annis sunt.

36. Ne tunc quidem, inquit, siquid emam ego, quod minor triginta annis vendit, quanti vendat, interrogabo? Ea vero quærere licet, ait Charicles: sed soles tu, Socrates, interrogare, cum scias quomodo se habeant plurima: itaque noli hæc quærere.

Ergo

λβ'. Επεὶ γὰρ ὁ τεράκιοντα πολλὰς μὲν τῶν πολιτῶν καὶ τῶν τῆς χειρίους ἀπέκτεινον, πολλὰς δὲ ὡρετέποντο ἀδικεῖν, εἴπετι πρὸς τὸν Σωκράτην, ὅτι θαυμαστὸν οἱ δοκεῖ (εἶ), εἴ τις θρόνον βουὴν ἀγέλης νομεύς, καὶ τοὺς βῆς ἐλάτῃς τε καὶ χείρας ποιῶν, μὴ ὁμολογήῃ κακὸς βυκόλῃ (εἶ). εἴπε δὲ θαυμαστότερον, εἴ τις ὡρετῆς θρόνον πόλεως, καὶ ποιῶν τῆς πολέως ἐλάτῃς καὶ χείρας, μὴ ἀχυνόιτο, μηδ' οἴοιτο κακὸς (εἶ) ὡρετῆς τῆς πόλεως.

λγ'. Απαγγελέντος δὲ αὐτοῖς τούτου, χαλέσαντες ὅ,τε Κριτίας καὶ ὁ Χαιρέκλῃς τῷ Σωκράτει, τὸν τε νόμον ἐδεικνύοντες αὐτῷ, καὶ τοῖς νέοις ἀπειπέτω μὴ ἀφ' αὐτοῦ ἀφ' αὐτοῦ. ὁ δὲ Σωκράτης ἐπὶ τὸ αὐτὸ, εἰς ἡμίση πωθάνεσθαι εἴπε ἀγνοοῖτο τῷ ὡρετῇ. τὸ δὲ φάτιν.

λδ'. Εγὼ τοίνυν (εἶπε) πρὸς σκεῦάσας μὲν πείθεσθαι τοῖς νόμοις· ὅπως δὲ μὴ δι' ἀγνοίαν λάθω πωθάνομαι, τούτο βέλομαι σαφῶς μαθεῖν πρὸς ὑμῖν, πότερον τῷ λόγῳ τέχνῃ σου τοῖς ὁρθῶς λεγόμενοις (εἶ) νομίζοντες,

32. Quippe quum Trigintaviri complures cives, eosque non infimos, interfecissent, multosque ad injuste agendum impellerent: dixit forte Socrates, mirum videri sibi, si bubulcus quispiam, qui vacas cum pauciores tum deteriores reddat, non malum se bubulcum esse fateatur: sed hoc magis mirum, si quis præsides civitatis factus, & cives pauciores deteriores reddens, non erubescat, neque malum se civitatis præfectum esse putet.

33. Quod quum ad eos renun-

ciatum esset, arcessito Socrati Critias & Charicles non solum legem ostendunt, verumetiam ne cum adolescentibus colloqueretur, interdicunt. At Socrates interrogabat eos, ecquid in interdictis, quod non intelligeretur, quærere liceret. Assentiunt illi.

34. Ego igitur, inquit, legibus quidem parere sum paratus, verum ne per ignorationem inficius transgrediar, scire de vobis aperte volo, utrum hanc dicendi artem inter ea esse censetis, quæ recte dicuntur, an quæ

ζοντες, ἢ σὺ τοῖς μὴ ὀρθῶς, ἀπέχεσθαι κελεύετε αὐτῆς· εἰ μὲν γὰρ σὺ ὀρθῶς, δῆλον ὅτι ἀφεκτέον εἴη ἔ᾽ ὀρθῶς λέγαν· εἰ δὲ σὺ τοῖς μὴ ὀρθῶς, δῆλον ὅτι πειρατέον ὀρθῶς λέγαν.

λέ'. Καὶ ὁ Χαιρικλῆς ὀργισθεὶς αὐτῷ, ἐπειδὴν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀγνοῖς, τάδε σοι εὐμαθέστερα ὄντα παρηγορεύουσαν, τοῖς νέοις ὅλως μὴ ἀγαλόμεσθαι. καὶ ὁ Σωκράτης, ἵνα ποίνω, ἔφη, μὴ ἀμφίβουλον ἦ, ὥς ἄλλο τι ποίω, ἢ τὰ παρηγορητικὰ, οἷσατέ μοι μέγχι πόσων ἐστὶν δέῃ νομίζειν νέος εἶναι πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ὁ Χαιρικλῆς, ὅσχαρ, εἶπε, χροῖον βυλεύειν οὐκ ἔξεστιν, ὥς ὕπο φρονίμοις ὕσι· μηδὲ σὺ ἀγαλέγῃς νεωτέροις τριάκοντα ἐστὶν.

λς'. Μηδὲ ἂν τι ὠνόμεναι, ἔφη, ἢ πωλῇ νεώτερον τριάκοντα ἐστὶν, ἔρωμαι ὅπου πωλῇ; καὶ τὰ γε ποιαῦντα, ἔφη Χαιρικλῆς. Ἀλλὰ τοι σύγε, ὦ Σώκρατες, εἰώθας, εἰδὼς πῶς ἔχει τὰ πλῆστα, ἐρωτᾷν. Τῶντα οὖν μὴ ἐρώτα.

quæ non recte, quum ab illa abstinendum esse dicitis? Nam si inter illa quæ recte dicuntur, patet, à recte dicendo abstinendum esse: sin vero sit inter ea quæ non recte, patet conandum esse ut recte dicamus.

35. Tum exandescens Charicles, Quoniam, inquit, ignoras hoc Socrates, edicimus tibi quiddam intellectu facilius, cum juvenibus non omnino colloqui. Et Socrates, Itaque ne sit ambiguum, ait, an aliud faciam quam præscriptum sit; definite mihi, ad

quot usque annos existimandum sit, homines esse juvenes. Tum Charicles, Quousque, ait, senatoribus esse non licet, tanquam nondum prudentibus: nec tu cum iis colloquitur, qui juniores triginta annis sunt.

36. Ne tunc quidem, inquit, siquid emam ego, quod minor triginta annis vendit, quanti vendat, interrogabo? Ea vero quærere licet, ait Charicles: sed soles tu, Socrates, interrogare, cum scias quomodo se habeant plurima: itaque noli hæc quærere. Ergo

ἐρώτα. μηδ' ἀποκρίνωμαι οὔν, ἔφη, ἂν πῶς με ἐρωτῶν τάχα ἐξετάσῃ, πῶ οἰκεῖ Χαιρικλῆς, ἢ πῶ ὅτι Κριτίας; ναὶ τὰ γε τοιαῦτα, ἔφη ὁ Χαιρικλῆς.

λζ'. Ὁ δὲ Κριτίας, ἅλλὰ τ' δέ τοί σε ἀπέχεσθαι, ἔφη, δεήσῃ, ὧ Σώκρατες, τ' σκυτέων, καὶ τ' τεκτόνων, καὶ τ' χαλκέων καὶ ᾧ οἶμαι αὐτὸς ἤδη κατατετεύχθαι ἀφ' ἑρυσσάμενος ὑπὸ σῷ. ἔκουῖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τ' ἐπομένων τέτοις, ἔτε διχάς, καὶ ἔτε ὁσίς, καὶ τ' ἄλλων τῶν δικαίων. ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Χαιρικλῆς, καὶ τ' βυκόλων γε εἰ δὲ μὴ, φυλάτῃς ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάτῃς τὰς βύς ποιήσης.

λη'. Ἐνθα καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι ἀπαγγελθέντων αὐτοῖς ἔπειτα τ' βοῶν λόγῳ, ὠρχίζοντο πρὸ Σωκράτους. οἷα μὲν οὔν ἡ συνουσία ἐγενόνη Κριτία πρὸς Σωκράτην, καὶ ὡς εἶχον πρὸς ἀλλήλους, εἴρηται.

λθ'. Φαίλω δ' ἂν ἐγωγε μηδενὶ μηδεμίαν εἴη πάμ-
δοξιν ὥστε ἔμὴ ἀρέσκειν. Κριτίας δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης

ἐκ

Ergo non respondebo, inquit, si quis ex me interrogando exquireret, ubinam habitet Charicles, vel ubi sit Critias? Hujusmodi vero licet respondeas, ait Charicles.

37. Critias autem, Ab iis abstinendum tibi est, Socrates, inquit, nimirum à futoribus, & fabris, & ærariis artificibus. Etenim arbitrator illos jam confici obtusos loquacitate tua. Ergo, subjecit Socrates, ab iis etiam abstinendum, quæ consequuntur, à justitia, pietate, & cæteris rebus,

quæ justæ sunt. Profecto, ait Charicles, etiam à bubulcis: quod nisi feceris, cave ne & ipse vaccas pauciores reddas.

38. Hinc autem constat, renunciato ad ipsos sermone de vaccis, eos Socrati succensuisse. Qualis itaque cum Socrate consuetudo fuerit Critiæ, & quomodo alter ad alterum se habuerit dictum est.

39. Dixerim equidem, non posse ullum hominem ab ullo institui, qui non placeat. Critias autem & Alcibiades, versabantur

ὅκ ἀρέσκειν αὐτοῖς Σωκράτης ὁμιλησάτιν ὃν χερόν
ὁμιλείτιν αὐτῷ, ἀλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὀρμηκότε πρὸς
ἐάναν τ' πέλεως· ἐπὶ δὲ Σωκράτῃ συνόντες οὐκ ἄλλοις
πρὸς μᾶλλον ἐπεχείρουσιν ἀγλέγεσθαι, ἢ τοῖς μάλιστα
πρότεροι τοὺς πολιτικούς.

μ'. Λέγει δὲ, Ἀλκιβιάδην, πρὶν εἶκοσιν ἐτῶσιν εἶ),
Περικλῆς ὁπτιεὶς ἔμ' ὅντι ἐαυτῷ, πρὸς αὐτὴν δὲ τ' πόλεως,
τοιαύτῃ ἀγλέγεσθαι πρὸς νόμων.

μα'. Εἰπέ μοι, φάναι, ὦ Περικλῆς, ἔχῃς ἂν με δι-
δάξαι τί ὅστις νόμος; πάντως δήπερ, φάναι τ' Περικλέα.
διδάξον δὴ πρὸς τῷ Θεῷ, φάναι τ' Ἀλκιβιάδην· ὡς ἔγωγ'
ἀκέρων πινῶν ἐπαυγμύων, ὅτι νόμμοι ἄνδρες εἰσὶν, οἷμα
μὴ ἂν δικίως τέτῃ τυχῶν ἔπαυγ, τ' μὴ εἰδὸτα, τί
ὅστις νόμος.

μβ'. Ἀλλ' ὅθεν τι χαλεπὸν πρὸς αὐτὸν ὁπτιεὶς, ὦ Ἀλ-
κιβιάδη, φάναι τ' Περικλέα, βυλόμηνος γινῶναι τί ὅστις νόμος.
πάντες δὲ ὅσοι νόμοι εἰσὶν, ὅς τ' πλῆθος συνελθὼν καὶ δοκι-
μάσῃ

bantur illi quidem cum Socrate,
qui eis non placebat, quamdiu cum
illo versabantur; verum ita ut sta-
tim ab initio flagitarent civitati
præesse. Nam quo tempore So-
crati familiares erant, non cum al-
liis differere conabantur potius,
quam qui rempublicam imprimis
tractarent.

40. Proditum est enim, Alci-
biadem, priusquam viginti natus
esset annos, cum Pericle tutore
suo, civitatis præside, de legibus
alia differuisse:

41. Mi Pericles, ait, dicito mi-

hi, possisne me, quid lex sit, do-
cere? Omnino, inquit Pericles.
Et Alcibiades: Ergo me per
Deos hoc doceto: quoniam ego
laudari quosdam audiens quod
legum observantes sint, arbitror
non merito laude hac dignari
hominem, qui, quid lex sit, igno-
ret.

42. Tu vero, mi Alcibia-
des, rem non diffioilem flagitas,
ait Pericles, qui cognoscere cu-
pias, quid lex sit. Etenim om-
nes hæ leges sunt, quas in unum
conveniens & consentiens vul-

μάσαν ἔγραψε, φράζον ἅ, τε δ' εἰ ποῖεν, καὶ ἂ μή. πό-
προν δὲ τὰ γὰρ ἐνόμισαν δ' εἰν ποῖεν, ἢ τὰ κεκρά; τὰ-
γαθὰ, νὴ Δία, φάναι, ὧ μείρακιον, τὰ δὲ κεκρά, ὅ.

μν'. Εἰν δὲ μὴ πληῖς, ἀλλ' ὥσπερ ὅπως ὀλιγα-
ρχία ἔστιν, ὀλίγοι σιωελόντες γράψωσιν ὅ, τι χρὴ ποῖεν,
ταῦτα τί ἔστι; πάντα, φάναι, ὅσα δ' ἂν ὁ κρατοῦν τῇ
πόλεως βυλυσάμενον ἂ χρὴ ποῖεν, γράψῃ, νόμος κε-
λεῖται. καὶ ἂν τύραννος οὗν κρατῇ τῇ πόλεως γράψῃ
τοῖς πολίταις ἂ χρὴ ποῖεν, καὶ ταῦτα νόμος ἔστι; καὶ
ὅσα τύραννος ἄρχων, φάναι, γράψῃ, καὶ ταῦτα νόμος
κελεῖται.

μολ'. Βία δὲ, φάναι, καὶ ἀνομία τί ἔστιν, ὧ Περει-
κλεις; ἄρ' ἔχ' ὅταν ὁ κρείττων ὦ ἢ ἡττω μὴ πείσας,
ἀλλὰ βιασάμενος ἀναγκάσῃ ποῖεν ὅ, τι ἂν αὐτῷ δοκῇ;
ἐμοίγε δοκεῖ, φάναι ὦ Περικλέα. καὶ ὅσα ἄρα τύ-
ραννος μὴ πείσας τῶς πολίταις ἀναγκάζει ποῖεν γρά-
φων, ἀνομία ἔστι; δοκεῖ μοι, φάναι ὦ Περικλέα.
ἀνα-

gus conscripsit, declarans, quæ faci-
ienda sint, quæ non. Utrum au-
tem ea faciunda sanxerunt, quæ
bona sunt, an quæ mala? Profecto
bona, mi adolescens, ait Pericles,
minimeque mala.

43. Jam si non vulgus, sed uti
paucorum in dominatu sit, pauci
quidam congressi, quid faciendum
sit, conscripserint, ea quid sunt?
Omnia, inquit, quæcunque parsea
quæ summam in republica poten-
tiam obtinet, habita de iis quæ
agenda sint consultatione scripse-
rit, lex appellantur. Si ergo tyran-

nus etiam civitate potitus, quæ ci-
vibus agenda sint, perscripserit,
num & ea lex sunt? Nimirum, ait,
quæcunq; tyrannus imperans per-
scribit, ea quoque lex appellantur.

44. Quid autem, inquit, vis est,
& legum everfio, mi Pericles? an
non quum fortior imbecillio rem
non persuadendo, sed vim afferen-
do, quodcunque sibi videatur, fa-
cere cogit? Ita mihi videtur, ait
Pericles. Ergo quæcunq; tyrannus
non persuasis civibus perscribit,
atq; ut illi faciant, cogit, nonne le-
gum sunt everfio? id mihi videtur,
inquit

ἀνατίθεται γὰρ τοι ὅσα τύραννος μὴ πείσας γράφει νόμον (εἰ).

μέ. Ὅσα δὲ (Α) ὀλίγοι τῶς πολλῶς μὴ πείσαντες, ἀλλὰ κρατουῦντες γράφουσι, πότερον βίαι φῶμεν, ἢ μὴ φῶμεν (εἰ); πάντα δοκεῖ, φάναι τὸ Περικλέα, ὅσα τις μὴ πείσας ἀναγκάζει πινὰ ποιῆν, εἴτε γράφων, εἴτε μὴ, βία μᾶλλον ἢ νόμος (εἰ). καὶ ὅσα ἄρα ὁ πᾶν πληττοῦν κρατοῦν τὰ χρηματὰ ἐχόντων, γράφει μὴ πείσαν, βία μᾶλλον ἢ νόμος ἀν εἶη.

μτ'. Μάλα τοι, φάναι τὸ Περικλέα, ὦ Αλκιβιάδη, καὶ ἡμεῖς τιλικῶτοι ὄντες, δεινοὶ τὰ τοιαῦτα ἡμεῖς ποιᾶμεν καὶ ἐμελετῶμεν, καὶ ἐσοφίζόμεθα, ὅσα περ καὶ σὺ νυνὶ ἐμοὶ δοκεῖς μελετᾶν. τὸ δὲ Αλκιβιάδην φάναι· εἴθε σὸι, ὦ Περικλεῖς, τότε συνεθρόμην, ὅτε δεινότατος σαυτοῦ ταῦτα ἦσθα.

μζ'. Επεὶ τοίνυν τάχιστα τὸ πολιτβομόρων ὑπελαβὸν κρείττους (εἰ), Σωκράτης μὲ οὐκέτι προσήσεται. (ὅτε

inquit Pericles: nam id retracto, nimirum legem esse, quæcunque tyrannus suis non persuasis scribat.

45. Quæ vero pauci, multitudine non persuasæ, sed rerum potientes scribunt, num vim esse, vel non, dicemus? Tum Pericles, Videntur, inquit, illa omnia, quæcunque non persuadendo quis cogit aliquem facere, sive scribat ea, sive non, vis potius esse, quam lex. Ergo quæcunque plebs universa iis superior qui locupletes sunt, non persuadendo scribit, vis erunt potius quam lex.

46. Tum dixit Pericles: Nos etiam, mi Alcibiades, quum isthac ætate essemus, peracres in huiusmodi rebus eramus. Nam & meditabamur ejusmodi & argurabamur, qualia tu mihi nunc meditari videris. Subjecit Alcibiades, Utinam, mi Pericles, id temporis tecum essem veratus, quum teipsum in his rebus superabas.

47. Ubi primum igitur se hi superiores esse arbitrabantur illis qui rempublicam gerebant, non jam ad Socratem amplius accedebant,

(ὅτε γὰρ αὐτοῖς ἄλλως ἤρεσκεν· εἴτε προσέλθοιεν, ἢ ὥς ὅν ἡμάρτανον ἐλεγχόμενοι, ἢ χθοντο) τὰ δὲ τὴ πόλεως ἐπιδρατῆον, ὧν ἄρ' ἕνεκεν καὶ Σωκράτης προσῆλθον.

μη'. Ἀλλὰ Κεῖπων τε Σωκράτης ἰὺ ὁμιλητῆς, καὶ Χαιρέφων, καὶ *Χαιρεκράτης, καὶ Σιμμίας, καὶ Κέβης, καὶ Φαίδων δὲ, καὶ ἄλλοι, οἳ ἐκείνῳ συνῆσαν, ἔχ' ἵνα δημογυρικοὶ ἢ δικαστικοὶ γένοιτο, ἀλλ' ἵνα καλοὶ τε καὶ αγαθοὶ θρόμενοι, καὶ οἴκῳ, καὶ οἰκέταις, καὶ οἰκείοις, καὶ φίλοις, καὶ πόλει, καὶ πολίταις διύαιτο καλῶς χρῆσθαι· καὶ τῷ πᾶσι ὁδοὶς ὅτε νεώτερο ὅτε πρεσβύτερο ὦν, ὅτ' ἐποίησε κακὸν ἔδεν, ὅτ' αἰτίαν ἔχον.

μη'. Ἀλλὰ Σωκράτης γ', ἔφη ὁ κατηγοροῦ, τοὺς πατέρας προσηλακίζειν ἐδίδασκε, πείθων μὲν τὰς συνόντας αὐτῷ, σφοδρότερος ποιεῖν τὰ πατέρων, φάσκων δὲ καὶ νόμον ἔχειναι πρᾶξαι ἐλόντι καὶ τὰ πατέρα δῆσαι, πεκμύειν τῷ πᾶσι χρῶμενο, ὥς τὸ ἀμαθέτερον ὑπὸ τοῦ σφοδρότερου νόμιμον εἶναι δεδῆσθαι.

ν'. Σω.

(quod is cæteroquin eis haud placeret: & si accederent, reprehendi se propter ea in quibus peccabant, graviter ferebant) sed reip. negotia capeffebant quæ una causa fuerat, quamobrem ad Socratem arcefferant.

48. Crito autem, & Chærephon, & Chærecrates, & Simmias, & Cebes, & Phædo, & alii plerique Socrati familiares erant, qui cum eo conversabantur, non ut oratores vel causidici fierent: sed ut in viros probos & honestos evadentes, & domo, & do-

mesticis, & propinquis, & amicis, civitateque ac civibus suis quam optime uti possint. Quorum quidē nemo neq; dum junior esset, neque senior, mali quidpiam vel commisit, vel commississe culpatus fuit.

49. At enim Socrates, inquit accusator, patres contemnere docebat, dum persuaderet, se familiares suos patribus sapientiores effecturum; atque etiam diceret, lege permissum esse, ut aliquis patrem convictum amentia devinciatur, hoc argumento usus, quod imperitiorum a sapientiore vinciri jus esset.

50. Imo

ν'. Σωκράτης δὲ τὸ μὲν ἀμαθίας ἕνεκα δεσμεύοντα
δικαίως ἀνὴρ καὶ αὐτὸν ᾤετο δεδέσθαι ὑπὸ τῶν ὀπίσθιων
ἀλλὰ μὴ αὐτὸς ὀπίσθιος· καὶ τῆς τοιούτων ἕνεκα πολλάκις
ἐσκόπευε, τί ἀφάρεται μανίας ἀμαθία· καὶ τῆς μὲν μαρνο-
μένους ᾤετο συμφερόντως ἀνὴρ δεδέσθαι καὶ αὐτοῖς καὶ τοῖς
φίλοις, τῆς δὲ μὴ ὀπίσθιων τὰ δέοντα, δικαίως ἀνὴρ
μανηάνειν ὡς τὸ ὀπίσθιος.

να'. Ἀλλὰ Σωκράτης γε, ἔφη ὁ κατήγορος, ὃς μό-
νον τῆς πατέρας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλοις συγγενεῖς ἐποίει ἐν
ἀπείρῳ (εἰ) ὡς τοῖς ἀπὸ σωῆσι, λέγων, ὥς ἔτε
τῆς κἀμνον (α), ἔτε τῆς διαζομνούς (β) συγγενεῖς
ὠφελῶσιν, ἀλλὰ τοὺς μὲν (γ) ἰατροὶ, τοὺς δὲ οἱ σινοδι-
κεῖν ὀπίσθιοι.

νβ'. Εἴρη δὲ καὶ ὡς τὸ φίλων αὐτὸν λέγειν, ὥς ἔδεν
ὄφελος εὐνοῖς (εἰ), εἰ μὴ καὶ ὠφελῶν διωήσονται· μόνους
δὲ φάσκον αὐτὸν ἀξίους (εἰ) πμῆς τῆς εἰδέναι τὰ δέ-
οντα, καὶ ἐρμηνεύσαι δυναμένους· ἀναπαύονται οὖν τοὺς
νέους

50. Imo vero Socrates, eum
qui imperitiæ causa quenquam li-
gasset, merito & ipsum vincien-
dum esse putabat ab iis qui quod
ipse ignoraret, scirent: adeoque
sæpenumero propter huiusmodi,
quid imperitia differat ab insania,
dispiciebat: ac furiosos quidem
vinciri cum suo & amicorum e-
molumento, putabat; inscios vero
illorum quæ sciri oporteret, meri-
to debere ab iis discere, qui scirent.

51. At Socrates, inquit accusa-
tor, non solum ut patres, sed cæ-
teros etiam cognatos parvo in ho-

nore apud familiares ipsius essent,
effecit: dicebat enim, propinquos
nec illis esse usui, qui adversa va-
letudine laborarent, nec illis, quo-
rum de re in iudicio agitur; sed iis
quidem prodesse medicos, his ve-
ro quotquot patrocinari scirent.

52. Addebat etiam de amicis
eum dicere, nihil esse commodi
si benevoli sint, nisi possint e-
tiam prodesse. Eos quoque solos
dicere Socratem dignos honori-
bus esse, qui quæ deceant sci-
ant, & oratione possint explica-
re: quapropter ipsum persuadendo
juvenibus

νέους αὐτὸν, ὡς αὐτὸς εἶη σοφώτατός τε, καὶ ἄλλοις ἰκανώ-
 ται· ποιῆσαι σοφός, ἔγωγε ἀγαπήναι τὴν αὐτῷ συνόν-
 τας, ὥστε μηδαμῶς πρὸ αὐτοῖς τοὺς ἄλλους εἶναι) πρὸς ἑαυτὸν.

νγ'. Εἰδὼ δ' αὐτὸν οἶδα μὲ καὶ πρὸ πατέρων τε, καὶ τῶν
 ἄλλων συγγενῶν τε, καὶ πρὸ φίλων ταῦτα λέγοντα· καὶ
 πρὸς τέτοισι γὰρ, διότι τῇ ψυχῇ ἐξεληγμένος, οὐ καὶ ἡ μὴ
 ἔτι φρόνησις, ὃ σῶμα ὅς οἰκειοτάτῃ ἀνθρώπου τῇ ταχίστῃ
 ἐκτενέγγχοντες ἀφανίσουσιν.

ιδ'. Ελεγε δὲ, ὅτι καὶ ζῶν ἕκαστος ἑαυτὸν ὃ πάντων
 μάλιστα φιλεῖ ὅ σῶμα· ὅ,τι ἂν ἀχρεῖον ἢ καὶ ἀνωφελές,
 αὐτὸς τε ἀφαιρῇ, καὶ ἄλλω πρὸς ἑαυτὸν. αὐτοὶ γὰρ αὐτῶν
 ὄνυχας τε, καὶ τείχας, καὶ τύλους ἀφαιρῶσι, καὶ τοῖς ἰατροῖς
 πρὸς ἑαυτοὺς μὲν πόνων τε καὶ ἀλγηδόνων καὶ ἀποτέμνειν, καὶ
 ἀποκτείνειν, καὶ τέταρτον χάριν οἶον) δεῖν αὐτοῖς καὶ μισθὸν πεί-
 νειν· καὶ ὃ σῶμα ὅς ὁ σῶμα ἀποπλήσουσιν ὡς διώκοντες
 πορρωτάτω, διότι ὠφελὲς μὲν ἔστιν αὐτὸς οἶον, βλάπτει
 δὲ πολὺ μᾶλλον.

νε'. Ταῦ-

juvenibus se sapientissimum esse,
 ac ad efficiendum alios sapientes
 maxime idoneum, sic affectos erga
 se reddidisse familiares suos, ut ne-
 quaquam apud eos alii cujusquam
 essent pretii, cum Socrate com-
 parati.

53. Ego vero memini eum de
 patribus, de propinquis cæteris, &
 de amicis hæc dicere; ac præter
 hæc, quamobrem posteaquam mi-
 graverit anima, in qua sola est pru-
 dentia, homines etiam maxima
 necessitudine conjuncti corpus
 quamprimum clarum è conspectu
 auferant.

54. Dicebat etiam quemlibet,
 dum in vivis est, de corpore suo,
 quod omnium maxime diligit,
 quicquid otiosum & inutile sit, tum
 per se tollere, tum aliis tollendum
 præbere. Nam homines ipsi suos
 ungues, capillos, callos tollunt; eos-
 demque medicis cum molestiis ac
 doloribus amputandos deurendos-
 que præbet, eaq; de causa putat ipsis
 etiam se mercedem debere solvere.
 Salivâ quoque, quam possunt lon-
 gissime, ab ore exspuunt; quod dum
 ore continetur, non solum nihil pro-
 fit, sed multo magis etiam noceat.

55. Hæc

νέ'. Ταῦτα οὕτω ἔλεγεν, ὃ τ' μὴ πατέρα ζῶντα χαπο-
ρύπειν διδάσκων, ἑαυτὸν δὲ χαῖατέμνην· ἀλλ' ὅπιδεικνύων
ὅπιδὸ ἄφρον, ἀπμόν' ὄσι· καὶ πῖρεχάλη' ὅπιδμελῆσθαι ὅ
ὡς φρονημώτατον (εἶ) καὶ ὠφελιμώτατον, ὅπως εἰάν τε ὑπὸ
πατρὸς, εἰάν τε ὑπὸ ἀδελφῶ, εἰάν τε ὑπὸ ἄλλου πινὸς
βέληται πιμᾶσθαι, μὴ τῷ οἰκῆσθαι (εἶ) πιτεύων ἀμελῇ,
ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅφ' ὧν ἀν βέλοιτο πιμᾶσθαι, τῆτοις
ὠφέλιμος (εἶ).

νς'. Εφῆ δ' αὐτὸν ὁ χατήρησθαι καὶ τ' ἀδοξοτάτην
ποιητῆς ἐκλεγμένον τὰ πονηρότατα, καὶ τῆτοις μαρτυ-
ρίοις χρώμενον, διδάσκειν τοὺς συνόντας χακέρους (εἶ),
καὶ τυραννικὰς· Ησιόδ' οὐ μὴ τὸ,

Ἔργον δ' ὅδ' ὄνειδος, ἀεργείη δὲ τ' ὄνειδος·

Τῷτο δὴ λέγειν αὐτὸν, ὡς ὁ ποιητὴς κελεύει μηδεὶν ὄργου,
μήτε ἀδίκου, μήτε ἀγροῦ ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα
ποιεῖν ὅπιδ τῷ κέρδι.

νς'. Σωκράτης δ' ἔπειτα ὁμολογήσας, τὸ μὴ ἐργάτιον
εἶναι,

55. Hæc igitur dicebat, non quidem docens, patrem vivum sepeliendum esse, ac seipsum in frustra concidendum; sed demonstrans, quod quid insipiens, inglorium sit: Etiam hortabatur ut studeat quisque quam prudentissimus fieri ac utilissimus: ut sive à patre quis, seu à fratre, seu alio quopiam honorari velit, non idcirco negligens sit quod propinquum se credat, sed conetur, ut illis proficiat, à quibus honorari cupiat.

56. Præterea dicebat accusator, illum seligentem de Poëtis

celeberrimis ea quæ essent pessima, eisque testimoniis utentem, docere familiares suos, ut facinorosi essent ac tyrannici: Hesiodi quidem illud,

Otia sunt probrum, sunt nulla negotia probrum:

Hoc illum sic exponere, quasi Poëta nullo jubeat ab opere, nec injusto, nec turpi abstinere, sed quæstus gratia, hæc quoque facere.

57. At enim Socrates quum fateretur, ex usu hominis esse ac bonum

εἶναι, ὠφέλιμόν τε ἀνθρώπῳ καὶ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀργὸν, βλαβερὸν τε καὶ κακόν, καὶ τὸ μὴ ἐργάζεσθαι ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀργεῖν κακόν· τῆς μὲν ἀγαθὸν π. ποιουῦν(αι) ἐργάζεσθαι τε ἔφη, καὶ ἐργά(αι) ἀγαθούς (εἶ). τῆς δὲ κυβεύον(αι), ἢ π. ἄλλο πονηρὸν καὶ ὀπιζήμιον ποιουῦν(αι), ἀργὸς ἀπεχάλη· ὅκα δὲ τῶτων ὁρθῶς ἀν. ἔχει τὸ,

Ἐργον δ' ἔδεν ὄνειδος, ἀεργεῖν δὲ τ' ὄνειδ' ἔσθ'.

νῆ. Τὸ δὲ Ομήρῳ ἔφη ὁ κατήγορ(ο) πολλάκις αὐτὸν λέγειν ὅ,τι Οδυσσεύς,

Ὅντινα μὲ βασιλῆα καὶ ἔξοχον ἄνδρα κιχείη,
 Τόνδ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε ὦξασάς·
 Δαμμόνι, ὃ σε εἴοικε κακὸν ὥς δειδύσασθαι,
 Ἀλλ' αὐτὸς τε χάριστο, καὶ ἄλλος ἴδρυσε λάγος.
 Ὅν δ' αὖ δήμευ τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντα τ' ἐφρεύει,
 Τὸν σκήπτρῳ ἐλασάσκεν, ὁμοκλήσασκέ τε μῦθον·
 Δαιμόνι, ἀτρέμας ἦσο, καὶ ἄλλων μῶτον ἄκχε,

Οἱ

bonum, negotiosum esse; contraque, otiosum esse, noxium & malum: & operari, bonum; otiosiari, malum: quoscunque boni quid facere videret, eos operari dicebat, ac bonos esse operarios; qui vero talis luderent, vel aliud quidpiam pravi damnosique agerent, hos otiosos appellabat. Qua sententia recte se habet id,

Otia sunt probrum, sunt nulla negotia probrum.

§8. Illud etiam Homeri dicebat accusator eum sæpenumero proferre, quod Ulysses,

Si regem, egregiumve virum deprenderit ullum,

Adstitit, & verbis sic hunc cohibebat amicis:

O felix, tibi non ignavi more timendum est;

Tu sed eas, faciasque alios de plebe sedere.

At si quem è vulgo clamantem invenerit usquam,

Hunc sceptro ferit, & verbis non lenibus urget:

Tu vero, taceas, & Te melioribus aures

Præbe:

Οἱ σέο φέρτεροί εἰσι· σὺ δ' ἀπόλεμος καὶ ἀναλκίς,
 Ουτέ ποτ' εἰ πολέμῳ ἐπαείμῃ, ἔτ' εἰ βελή.
 Ταῦτα δὴ αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι, ὡς ὁ ποιητὴς ἐπαινοῖν πάρεσθαι
 τῆς δημόσιας καὶ πένητας.

ιβ'. Σωκράτης δ' ὁ αὐτ' ἔλεγε, (καὶ γὰρ ἑαυτὸν ἔπει-
 γ' ἂν ᾔετο δεῖν πάρεσθαι) ἀλλ' ἔφη δεῖν τῆς μήτε λόγῳ
 μήτε ἔργῳ ὠφελίμοις ὄντας, μήτε στρατεύματι, μήτε
 πόλει, μήτε αὐτῷ τῷ δήμῳ, εἶπε δεοί, βοηθεῖν ἰκανούς,
 ἄλλως τ' ἐὰν πρὸς τούτῳ καὶ θρασυεῖς ᾧσι, πάντα τρόπον
 κωλύεσθαι, καὶ ἐν πανὶ πλῆστοι τυγχάνωσιν ὄντες.

ξ'. Ἀλλὰ Σωκράτης γε πάναντία τέτων φανεροῦς
 ἦν καὶ δημοπλὺς καὶ φιλόανθρωπος ὢν. ἐκείνῳ γὰρ πολ-
 λὰς ὀπίσθηται καὶ ἀστούς καὶ ξένους λαβὼν, ἐδένα πώ-
 ποτε μισθὸν ἢ σωσύτας ἐπράξατο, ἀλλὰ πᾶσιν ἀφρό-
 νως ἐπήρχε ἢ ἑαυτοῦ. ὧν πλεονεξία μέρη, καὶ ἐκεί-
 νη πρῶτα λαβόντες, πολλὰ τοῖς ἄλλοις ἐπώλουν, καὶ
 οὐκ ἴσθαι, ὥσπερ ἐκείνῳ, δημοπλοῖ. τοῖς γὰρ μὴ ἔχου-
 σι

*Præbe nec belli arte potes, nec
 robore præstas;*

*Tu nec consilio quicquam, nec ido-
 neus armis.*

Hæc vero eum sic interpretari,
 quasi Poëta probaret, si plebei
 pauperesque cæderentur.

59. At vero Socrates minime
 ista dicebat, (nam illo pacto seip-
 sum esse cædendum existimasset)
 sed necessario dicebat, eos qui nec
 oratione nec facto utiles essent, ne-
 que vel exercitui, vel civitati, vel
 ipsi etiam populo, si opus fuerit,
 possent succurrere, præsertim si

adhæc audaces essent, omni modo
 coercendos esse, quamvis ditissimi
 essent.

60. Erat certe Socrates è contra-
 rio palam popularis & humanus.
 Nam quum multos sui studiosos
 tum cives tum exteros haberet, nul-
 lam unquam mercedem consuetu-
 dinis exegit, sed omnibus abunde
 citraque invidiam sua communi-
 cabat: quorum exiguas quasdam
 partes nonnulli gratis ab eo conse-
 quuti, magno aliis vendebant, nec
 erant, ut ipse, populares: quippe
 cum iis quibus ad largiendum

¶ E

pecu-

σι χρήματα δίδοιαι, οὐκ ἤθελον ἀφ' αὐτῶν λαμβάνειν.

Ξα'. Αλλὰ Σωκράτης γε καὶ πρὸς τὰς ἄλλους ἀνθρώπους κόσμον τῇ πόλει πρῆιχε πολλῷ μᾶλλον, ἢ
 * Λίχας τῇ Λακεδαιμονίῳ, ὅς οὐνομαστός ἐπὶ τούτῳ γέγονε. Λίχας μὲν γὰρ ταῖς * γυμνοπαιδείαις τὰς ἐπιδημοῦσας οἱ Λακεδαιμόνιοι ξένους ἐδείκνυε. Σωκράτης δὲ ἀφ' παντὸς ἔβριχ ταῖς ἐαυτοῦ δαπαναῖς, τὰ μέγιστα πάντας τὰς βυλομύγας ὠφέλει· βελτίους γὰρ ποιεῖν τὰς συγγιγμένους ἀπέπεμπε.

Ξβ'. Εμοὶ μὲν δὲ Σωκράτης, τοῖς τε ὦν, ἐδούλει πμῆς ἀξιῶν (εἰ) τῇ πόλει μᾶλλον, ἢ θανάτῳ· καὶ κατὰ τὰς νόμους δὲ σκοπῶν ἂν τις, τῶν εὖροι. κατὰ γὰρ τοὺς νόμους, εἴαν τις φανερός γένηται κλέπων, ἢ λωποδύτης, ἢ βαλάνιοτομος, ἢ τριχορυχῶν, ἢ ἀνδραποδιζόμενος, ἢ ἱεροσυλῶν, τούτοις θάνατός ἐστιν ἢ ζήμία· ὦν ἐκείνῳ πάντων ἀνθρώπων πλεῖστον ἀπέχεται.

Ξγ'. Αλ-

pecunia deesset, differere volebant.

61. Socrates autem huic civitati apud alios homines etiam multo majus ornamentum conciliabat, quam Lichas Lacedæmoniorum urbi, qui eo nomine celeberrimus evasit: Nam ludis illis, qui à nudis exhibebantur, Lichas hospitibus Lacedæmonem peregre venientibus, coenam præbebat: Socrates autem, quum per omnem vitam impenderet suam, plurimum omnibus non nolentibus proderat. Etenim eos qui ad ipsum accede-

bant, reddebat meliores, ac deinde dimittebat.

62. Quamobrem mihi sane Socrates, qui talis esset, potius honorem de republica, quam mortem meruisse videbatur: atque si leges quis consideret, hoc ipsum inveniet. Nam secundum leges si quis furari, vel grassando vestes auferre, vel crumenas incidere, vel parietes perfodere, vel plagium vel sacrilegium committere palam deprehendatur, morte multatur; à quibus flagitiis hic longissime supra mortales omnes aberat.

63. Ne-

ξγ'. Αλλὰ μὲ τῇ πόλει γε ἔτε πολέμῳ κακῶς συμ-
βάνους, ἔτε γάσεως, ἔτε πρῶδοσίας, ἔτε ἄλλῃ κακοῦ
ᾧδεῖνός πώποτε ἀπὸ τοῦ ἐγένετο. ἔδὲ μὲν ἰδίᾳ γε ἔδὲνα
πώποτε ἀνθρώπων ἔτε ἀγαθῶν ἀπεστέρησεν, ἔτε κακοῖς
πρόββαλεν. ἄλλ' ἔδ' ἀπὸ τοῦ ἔειρημένων ᾧδεῖνός πώ-
ποτ' ἔχε.

ξδ'. Πῶς οὖν ἐνοχὸς ἀνὴρ εἴη τῇ γραφῇ, ὅς ἀντὶ μὲ
ἔ μὴ νομίζειν θεός, (ὡς δὲ τῇ γραφῇ ἐγγράφῳ) φανερός
ἡ θεραπεύων τὰς θεάς μάλιστα ἢ ἄλλων ἀνθρώπων.
ἀντὶ δὲ ἔ ἀφαιρῆσαι τοὺς νέους, (ὅ δὲ ὁ γραφάμενος
αὐτὸν ἡπᾶτο) φανερός ἡ, ἢ συνόντων τοὺς ποιητὰς
ἑπιθυμίας ἔχοντες, τῶν μὲ παύων, ἢ δὲ χαλλίσης καὶ
μεγαλοπρεπέατης ἀρετῆς, ἢ πόλεις τε καὶ * οἴκοις εὖ
οἰκῶσι, πρῶτον ἑπιθυμῶν ταῦτα δὲ πρῶτον, πῶς
οὐ μεγάλης ἀξιοῦν ἡ πμῆς τῇ πόλει;

Κ Ε Φ.

63. Neque vero civitati bel-
li alicujus male cedentis, ne-
que seditionis, neque proditi-
onis, neque ullius unquam mali alterius
auctor extitit. Nec privatim qui-
dem ullum hominem unquam vel
bonis privavit, vel in mala con-
jecit: imo nullius horum, quæ
diximus, culpam unquam susti-
nuit.

64. Quo igitur pacto ille accu-
sationi obnoxius esset, qui pro eo,
quod Deos esse non putaret, quem-
admodum in actione perscriptum

erat, palam se Deos colere studio-
sius quam homines cæteri, decla-
rabat: ac pro eo, quod juvenes
corrumpere, cujus rei eum accu-
sabat actor, palam eos ex familia-
ribus, qui pravis libidinibus fla-
grarent, ab iisdem cessare facie-
bat, ac ipsos ad pulcerrimæ splen-
didissimæque virtutis, qua tam
civitates quam familias bene ad-
ministrant, amorem incitabat?
Atque hæc quum faceret, quo
pacto de civitate honorem non
meruit maximum?

§ Ε 2

C A P.

Κ Ε Φ. γ'.

Ω Σ δὲ δὴ καὶ ὠφελῆν ἐδόκει μοι τοὺς ζυγόντας, τὰ μὲν ἔργῳ δεικνύων ἑαυτὸν οἶσθαι ὡς, τὰ δὲ καὶ ἀφ' αὐτῶν λέγων, τῶν δὴ γράψω ὅποσα ἀνὰ μνημονεύσω. τὰ μὲν τοίνυν πρὸς τοὺς θεοὺς φανεροὺς ὡς καὶ ποιῶν καὶ λέγων, ἢ ὅτι ἡ Πυθία ἀποκρίνεται τοῖς ἐρωτῶσι, πῶς δ' αὖ ποιῆν ἢ ὅτι θυσίας, ἢ ὅτι προσφώνων γεραπείας, ἢ ὅτι ἄλλα πινὸς τῷ ποτόν. ἢ τε γὰρ Πυθία νόμῳ πολλῶς ἀναγὰρ ποιούσας εὐσεβῶς ἀνὰ ποιῆν. Σωκράτης τε ἔγωγε καὶ αὐτὸς ἐποίει, καὶ τοῖς ἄλλοις πρῶτον. τὴν δὲ ἄλλως πῶς ποιῶσιν αἱ θεοὶ ἐργαὶ καὶ ματαίους ἐνόμιζεν (εἶ).
β'. Καὶ εὐχεσθαι δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀπλῶς τὰ ἀγαθὰ δίδοναι, ὡς τὴν θεὸν κάλλιστα εἰδόντας ὅποια ἀγαθὰ ἔστι τοὺς δὲ εὐχόμενους χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ τυραννίδα, ἢ ἄλλο τι τῷ ποτόν, ὅδε ἀφ' αὐτῶν ἐνόμιζεν εὐχεσθαι, ἢ εἰ

κυβείδω,

C A P. III.

QUO autem modo mihi visus sit familiaribus suis prodesse, partim operibus demonstrans, qualis esset, partim colloquiis usus, horum conscribam quæcunque meminero. Itaque divinis in rebus constabat eum & facere & loqui eo modo, quo Pythia respondet consulentibus, quid faciendum sit, vel de sacrificiis, vel de cultu majorum, vel de alia re quapiam, quæ hujus sit gene-

ris. Nam Pythia respondet oraculo, pie facturos, si ex instituto civitatis hæc agant. At Socrates ita & ipse faciebat, & alios facere cohortabatur; eosque, qui aliter faciebant, supersticiosos & vanos esse censebat.

2. Precabatur etiam Deos simpliciter, ut bona largirentur, tanquam Dii optime scirent, cujusmodi res sint bonæ. At qui aurum, vel argentum, vel tyrannidem, vel quid aliud hujusmodi à Diis peterent, non dissimile quid petere putabat, quam si aliam,

κυβείδω, ἢ μάχην, ἢ ἄλλο τι εὐχρινεῖται φανερώς ἀδή-
λων, ὅπως ἀποδείξοιτο.

γ'. Ουσίας δὲ θύων μικρὰς ἀπὸ μικρῶν, ἔδεν ἡγεῖτο
μειῖοσθαι τῇ ἀπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων πολλὰ καὶ μέγιστα
θύοντων. ὅτε γὰρ τοῖς Θεοῖς ἔφη καλῶς ἔχειν, εἰ ταῖς με-
γάλαις θυσίαις μᾶλλον ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαρον, (πολλάκις
γὰρ ἂν αὐτοῖς τὰ κατὰ τὴν πονηρῶν μᾶλλον ἢ τὰ κατὰ τὴν
ἀρετῶν ^{εἶ}) κεχαισμένα) ὅτ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις ἀξίον
^{εἶ} ζῆν, εἰ τὰ κατὰ τὴν πονηρῶν μᾶλλον ἢ κεχαισμένα
τοῖς Θεοῖς, ἢ τὰ κατὰ τὴν ἀρετῶν. ἄλλ' ἐνόμισε τοὺς
Θεοὺς ταῖς κατὰ τὴν εὐσεβείᾳ τῶν τιμῶν μάλα χαίρειν.
ἐπομένῃς δ' ἢ καὶ ὅτι ἔπρεπε τέταρτον,

Καθιδύαμιν δ' ἔρδειν ἱερὰ ἀθανάτοισι Θεοῖσι.

Καὶ περὶ φίλους δὲ, καὶ ξένους, καὶ πρὸς πᾶσι ἄλλοις
δύατορ καλῶς ἔφη πρᾶναι εἶναι πᾶσι καθιδύαμιν
ἔρδειν.

δ'. Εἰ δὲ τι δοξάσῃ αὐτῷ σημεινεῖσθαι κατὰ θεῶν, ἢ τι
ἀν

aleam, vel prælium, vel quid a-
liud earum rerum peterent, quæ
omnino sunt obscuræ, quomodo
eveniant.

3. Quumque de facultatibus exi-
guis exigua sacra faceret, nihilo
se putabat minus præstare, quam
ii qui de multis & magnis opibus
multas ac magnas hostias cæde-
rent. Etenim neque decere Deos
hoc aiebat, ut magnis potius quam
exiguis sacrificiis gauderent, (sic
enim eis improborum sacrificia
sæpius essent grata, quam probor-
um) neque vitam mortalibus

optandam esse, si sacrificia sce-
lestorum Diis essent acceptiora,
quam bonorum. Existimabat au-
tem Deos imprimis honoribus
gaudere, qui ab hominibus maxi-
me religiosi oblati essent. Lau-
dabat & hoc carmen,

*Sacra Deis, quantum potes, im-
mortalibus offer :*

Et aiebat hanc admonitionem, ut
pro viribus agamus, ad amicos, ad
hospites, ad reliquam vitæ ratio-
nem, præclarum esse.

4. Quod siquid divinitus ei
significari visum esset, minus
persuaderi

ἀν' ἐπείαθ' ὡς τὰ σημανόμενα ποιῆσαι, ἢ εἰ τις αὐτοὺς
 ἐπειθεν ὁδὸν λαβεῖν ἡγεμόνα τυφλόν, καὶ μὴ εἰδότες τίς
 ὁδὸν, ἀντὶ βλέποντες καὶ εἰδότες· καὶ τῶν ἄλλων δὲ μωρίῳ
 κατηγάρψαι, οἵτινες ὡς τὰ ὡς τῶν θεῶν σημανόμενα
 ποιῶσιν, φυλαττόμενοι τὸ ὡς τοῖς ἀνθρώποις ἀδοξίαν
 αὐτοὺς δὲ πάντ' ἀνθρώπινα πρεώτερα πρὸς τὸ ὡς τῶν θεῶν
 ζυμβυλίαν.

ε'. Διαιτή δὲ τίς τε ψυχῇ ἐπαίδουσε καὶ τὸ σῶμα,
 ἢ χροῶμεθα ἂν τις, εἰ μὴ π δαιμόνιον εἴη, γάρραλέως
 καὶ ἀσφαλῶς ἀφάρτι, καὶ οὐκ ἂν ἀπορήσειε ποσάωντος δα-
 πάνης. ἔγω γὰρ εὐτελής μὲν, ὥστ' οὐκ οἶδ' εἰ τις ἕως
 ἀν' ὀλίγα ἐργάζοιτο, ὥστε μὴ λαμβάνειν τὰ Σωκράτῃ ἀρ-
 κύντα. σίτω μὲν γὰρ ποσὸν ἐχρήτη, ὅσον ἡδέως ἦσθαι· καὶ
 ὅπῃ τούτῳ ἕως πρὸς καθάρασθαι ἦεν, ὥστε τὸ ὅπῃ θυμῷ
 ἔσσιτε ὅσον αὐτῷ εἴη. ποτὶν δὲ πᾶν ἡδὺ μὲν αὐτῷ, ἀφ' ἧς
 τὸ μὴ πίνειν, εἰ μὴ διψῶν.

στ'. Εἰ δὲ ποτε κληθεὶς ἐτελήσεν ὅπῃ δ' εἴπνον ἐλθεῖν, ὁ
 τοῖς

persuaderi potuisset, ut præter si-
 gnificata faceret, quam si quis ei
 iussisset, ut cæcum & ignarum
 viæ ducem pro vidente & gnaro
 acciperet. Alios etiam stultitiæ ac-
 cusabat, qui præter illa quæ à Diis
 significata essent, aliquid facerent,
 caventes malam apud homines
 existimationem: interim ipse res
 humanas omnes præ divinis con-
 siliis aspernabatur.

5. Corpus & animam tali vi-
 vendi ratione castigabat, qua quis-
 piam usus, nisi quid divinitus im-
 pediat, & confidenter & secure

possit degere, nec tanto carere
 sumptu. Nam adeo frugalis erat,
 ut haud sciam, num quis lucrum
 tam exiguum labore suo facere
 possit, quod non Socrati suffice-
 ret. Quippe cibi tantum sumebat,
 quantum jucunde comederet, &
 ad eum sic paratus accedebat,
 ut appetitus ei cibi esset obso-
 niū. Etiam quivis potus ei gra-
 tus erat, propterea quod non bi-
 beret, nisi sitiret.

6. Si vero nonnunquam in-
 vitatus ad cœnam vellet acce-
 dere, tum id, quod difficilli-
 mum

τοῖς πλείστοις ἐργαζέσθαι τὸν ὄντιν, ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπὲρ
 τοῦ χαρὸν ἐμπίπλασθαι, τῷτο ῥαδίως πάνυ ἐφυλάττετο.
 τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις τῷτο ποιεῖν, συνεβόλυνε φυλάττεσθαι
 τὰ πείθοντα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν, μηδὲ διψῶντας πίνειν.
 καὶ ὅτι τὰ λυμηνόμηναι γαστέρας, καὶ κεφαλὰς, καὶ ψυχὰς,
 ὧν τ' ἔφη εἶ.

ζ'. Οἶδαι δ' ἔφη ὀπισκώπων καὶ τὸ Κίρκην ὅς ποιεῖν,
 τοῖς τοῖς πολλοῖς δειπνίζουσαν. τὸ δὲ Οδυσεῖα Ερμῆ τε
 ὑποσημοσιῇ, καὶ αὐτὸν ἐγχεατῇ ὄντα, καὶ ἀποχόμηνον
 τὸ ὑπὲρ τὸ χαρὸν τὸ τοῖς τῶν ἀπείρασθαι, ἀλλὰ ταῦτα ἐδὲ
 ἡμέσας αὐτοῦ. τοιαῦτα μὲν οὖν τῶν ἐπαιζέων ἅμα ἀνα-
 δάσκων.

η'. Αφροδίτῳ δὲ, πρὸς τὸν χαλῶν ἰοχυρῶς ἀπέχεσθαι.
 καὶ ὅτι, ἔφη, ῥαδίον εἶ. τῷ δὲ τοῖς τῶν ἀπόμενον σωφρονεῖν.
 ἀλλὰ καὶ Κριτόβουλον ποτε τὸ Κρίτωνος πυθόμενον, ὅτι
 ἐφίλησε τὸν Ἀλκιβιάδου υἱὸν χαλὸν ὄντα, πρὸντος ἔχει
 τοῦ βούλου ἢ ῥεῖ Ζενοφῶντα.

θ'. Εἰπέ

mum est plurimis, cavere scilicet, ne se repleant ulterius quam commodum sit, ipse perquam facile cavebat. Illis autem, qui hoc facere non possent, auctor erat, ab iis ut sibi caverent, quæ suadent non esurientes edere, & non sitientes bibere. Hæc enim illa esse dicebat, quæ & ventribus, & capiti- bus, & animis noceant.

7. Arbitrari autem se jocosè dicebat. Circem ex hominibus fecisse suos, quod multis talibus eos in cœnæ exciperet: Ulyssæm vero partim Mercurii monitu, partim quod ipse

temperans esset, seq; cohibere posset, quo minus intempestive hujusmodi attingeret, idcirco non factum fuisse suum. Atque hujusmodi de his serio simul ac joco proferebat.

8. Quod res venereas attinet, monebat, ut à formosis summo opere abstinere: nec enim esse dicebat facile, ut ejusmodi attingendo, continenter quis se gereret. Quinimo cum aliquando audisset, quod Critobulus Critonis filius, Alcibiadis filium perquam elegantem osculatus esset, Xenophontem, præsentem Critobulo, interrogabat:

9. Dic

θ'. Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ξενοφῶν, ὃ σὺ Κριτόβουλον εὐ-
 μίζεις (εἰ) τῷ σωφρονικῷ ἀνθρώπων μᾶλλον, ἢ τῷ ἔρα-
 τῶν, καὶ τῷ παρορητικῷ μᾶλλον, ἢ τῷ ἀνοήτων τε καὶ
 ῥιψοκινδυνῶν; πάντῃ μὲ οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. νῦν ποίνῃ
 νόμιζε αὐτὸν θερμωρότατον (εἰ), καὶ ἄλσιν ὄντα; ἔτι
 καὶ εἰς μαχάρας κυβισήσῃ, καὶ εἰς πῦρ ἄλλοιζ.

ι'. Καὶ τί δὲ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἰδὼν ποιοῦντα, ταῦτα
 κατέρησας αὐτῷ; ὃ δὲ ἔτι, ἔφη, ἐτόλμῃσε (εἰ) Ἀλ-
 κισιάδῃ υἱὸν φιλήσας, ὅντα εὐπρωτότατον καὶ ὠρεοτότα-
 τον; ἀλλ' εἰ μέντοι, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, οὕτως ὅτι τὸ ῥιψοκί-
 νδον ἔργον, καὶ ἐγὼ δοκῶ μοι τὴν κίνδυνον τῷτον ὑπομένειν.

ια'. Ὡς τλήμων, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τί ἄρ' οἶε πα-
 ρεῖν καλὸν φιλήσας; ἄρ' οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δῶλ(ε)
 ἀντ' ἐλευθέρῃ (εἰ); πολλὰ δὲ δαπανᾶν εἰς βλαβεράς
 ἡδονάς; πολλὴν δὲ ἀσχολίαν ἔχειν ὅτι μελετητῶν π-
 ν(ε) καλῶ καὶ γὰρ; παρορᾶν δὲ ἀνακαθίσταται ἐφ'
 οἷς ὅτ' ἂν μακρόμεν(ε) παρορᾶσθαι;

ιβ'. Ὡς

9. Dic mihi, mi Xenophon, non tu Critobulum existimabas potius continentem esse, quam amatorem, providumque potius quam amentem ac temerarium? omnino, inquit Xenophon. Nunc igitur cum velis existimes fervidissimum in agendo esse, ac audacissimum, ita ut se vel in enses precipitem dare, vel in ignem infilire audeat.

10. Et quidnam, inquit Xenophon, committentem viciisti, quod ita de ipso statuis? Annon hic ille est, ait, qui filium Alcibiadis for-

mosissimum ac pulcerrimum osculari ausus est? Enimvero si tale quid, inquit Xenophon, temerarium facinus est, etiam ipse videor id adire periculi posse.

11. Miserum te, ait Socrates, quid eventurum tibi existimas, si formosum osculeris? annon subito pro libero servus esses? non multa in voluptates noxias impenderes? non occupatus esses, quo minus honestæ alicui præclaræque rei studeres? non in ea cogereris incumbere, quæ ne furiosus quidem curaverit?

12. Acrem

ιβ'. Ω Ηράκλεις, ἔφη Ξενοφῶν, ὡς δεινὸν πῖνα λέ-
γεις διώαμιν ἔφιλήμας εἶ. καὶ τῷτο, ἔφη ὁ Σωκρά-
της, θαυμάζεις; οὐκ οἶδα, ἔφη, ὅτι τὰ φαλάγγια ἔδ'
ἡμιωβολιαῖα ὁ μέγεθος ὄντα, πρὸς αὐτὰ μόνον τῷ
τόμασι, τῆς τε ὀδυώσας ὀπιτεῖται τὴς ἀνθρώπων, καὶ ἔ-
φρονειν ἐξίστησι; ναὶ μὰ Δί, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. οἴησι γάρ
τι τὰ φαλάγγια καὶ τὸ δῖσμα.

ιγ'. Ω μωρὲ, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὴς δὲ καλὴς οὐκ
οἶε φιλῶντας οἰέναι τι, * ὅ, τι σὺ ἔχ' ὀρεῖς; οὐκ οἶδ'
ὅτι τῷτο τὸ θμείον, ὃ καλῶσι καλὸν καὶ ὠραῖον, ποσὶ τῶ
δεινότερον ὅτι τὰ φαλαγγίων, ὅσῳ ὀκνητὰ μὲν ἀφάμνητα,
τῷτο δὲ ἔδ' ἀπρόμνητον, εἰάν τις αὐτὸ θεῖται, οἴησιν τε
καὶ πάνυ πόρρωθεν ὄντων, ὥστε μῆνεσθαι ποιεῖν; ἴσως δὲ
καὶ (Α) ἔρωτες τοξόται αἰεὶ τῷτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόρρω-
θεν οἱ καλοὶ πηρώσκουσιν. ἀλλὰ συμβαλέω σοι, ὦ Ξενο-
φῶν, ὅπουτ' ἀν' ἰδῆς πινὰ καλὸν, φεύγειν πρὸς ἀπὸ πᾶν.
σοὶ δὲ, ὦ Κριτόβουλε, συμβαλέω ἀπεισιωπία. μάλιστα
ῥ

12. Acrem tu mehercules, in-
quit Xenophon, ineffe vim dicis
osculo. Hocceine, inquit Socrates,
tibi mirum est? an nescis phalan-
gia quæ vix oboli dimidii magni-
tudinem æquant, tantum ori ap-
plicata, doloribus homines confi-
cere, & mente emovere. Ita est
profecto, ait Xenophon: nam
phalangia morsu ipso quiddam
infigunt.

13. O stulte, ait Socrates,
non existimas formosos osculando
quiddam infigere, quod tu non vi-
deas? an nescis id animal, quod

appellant pulcrum ac formosum,
eo phalangiis esse acrius, quod illa
quidem tangendo, hoc vero ne
quidem tangens, si modo spec-
tetur, infigat etiam longo ex inter-
vallo aliquid ejusmodi, quod infan-
nare faciat? Fortassis etiam Amo-
res hac ipsa de causa sagittarii di-
cuntur, quod formosi etiam lon-
ge vulnerent. Quamobrem, mi
Xenophon, tibi consulo, ut ubi
formosum videris, averso vultu
fugias: Tibi vero, mi Crito-
bule, hoc do consilii, ut anno-
toto peregrineris; nam vix for-
tasse

ἥ δ' ἂν ἴσως οὐ ποτέτω χερόνῳ τὸ δῆγμα ὑγιὲς γένοιτο.
 ιδ'. "Οὕτω δὴ καὶ * ἀφροδισιάζειν τὰς μὴ ἀσφαλῶς
 ἔχοντας πρὸς ἀφροδίσα ὥς πο χεῖναι πρὸς ταῦτα,
 οἷα μὴ πάνυ μὲ δεομένης ἔσται σώματος, οὐκ ἂν προσδέξαι-
 το ἢ ψυχὴ δεομένης δέ, οὐκ ἂν πείσεται πρέχει.
 αὐτὸς δὲ πρὸς ταῦτα φανερὸς ἰὼ ἔστω πρὸς οὐδυσμένῳ,
 ὥς ῥᾶον ἀπέχεσθαι ἢ καλλίστων καὶ ὠραιότατων, ἢ αὖ ἄλ-
 λου ἢ αἰχρίων καὶ ἀωροτάτων.

ιε'. Περὶ μὲ δὴ βρώσεως, καὶ πόσεως, καὶ ἀφροδισίων,
 ἔστω κατεσκευασμένῳ ἦν, καὶ ὥς το ἔδεν ἂν ἦτον ἀρκου-
 τως ἡδεσθαι ἢ πολλὰ ἐπὶ τέτοις πεισματοδομένων, λυ-
 πείσθαι δὲ πολὺ ἔλαττον.

Κ Ε Φ. Δ'.

EΙ δὲ πινες Σώκράτῳ νομίζουσιν (ὡς ἔνιοι γράφουσιν
 τε καὶ λέγουσι πρὶ αὐτοῦ περὶ μαγείων) πρὸς
 βέλτατον

tasse tantum intra spatium ex hoc
 morfu convalesceris.

14. Hujusmodi rebus uti vene-
 nereis eos qui adversus talia mu-
 niti non essent, oportere puta-
 bat, cujusmodi animus non ex-
 peteret, si corpus illis non ad-
 modum egeret; sin egeret, ne-
 gotia non facerent. Atque
 ipsum constabat adversus talia ad-
 eo paratum fuisse, ut facilius
 ab elegantissimis ac formosissi-
 mis abstinere, quam ceteri à
 turpissimis maximeque deformi-
 bus.

15. Quod igitur cibum, po-
 tum, & res venereas attinet, ita
 se comparaverat, ac se nihil qui-
 dem minus ad satietatem de-
 lectari putabat, quam qui in iis
 laborarent, at multo minus do-
 lere.

C A P. IV.

QUod siqui Socratem pu-
 tant, (ut & scribunt non-
 nulli de eo & loquuntur,
 quibusdam argumentis inducti)
 adhortari

ῥέψασθαι μὲν ἀνθρώποις ἐπ' ἀρετὴν κράτιστον γερονέναι, πρῶτα γὰρ δ' ἐπ' αὐτὴν ἔχ' ἰκανόν, σκεψάμενοι μὴ μόνον ἀ' ἐκείνῳ κολασθεῖν ἔνεχα τὸς πάντ' οἰομένους εἰδέναι ἐρωτῆσαι ἤλελχεν, ἀλλὰ καὶ ἀ' λέγων σιωπημέρβου τοῖς συνδιατρέψουσιν, δοκιμαζόντων εἰ ἰκανὸς ὡς βελτίους ποιεῖν τὸς συνόντας.

β'. Λέξω δὲ πρῶτον ἃ ποτε αὐτοῖς ἤκουσα παρὰ τῶν δαιμονίων διαλεγόμεναι πρὸς Αἰτιόδημον τὸν Μικρὸν ὅτι καλέμενον. καταμαθὼν γὰρ αὐτὸν ἔτε θύοντα τοῖς θεοῖς * μηχανώμενον, ἔτε μαντικῇ χρώμενον, ἀλλὰ καὶ ποιόντων ὅντα καταγελῶντα. Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Αἰτιόδημε, ἔστιν ἔστινας ἀνθρώπων τεταύμακας ὅτι σοφία; ἔγωγ', ἔφη.

γ'. Καὶ ὅς, λέξον ἡμῖν, ἔφη, τὰ ὀνόματα αὐτῶν. ὅτι μὲν τοίνυν ἐπὶ ποιήσῃ Ομηρῶν ἔγωγε μάλιστα τεταύμακα, ὅτι δὲ διθυράμβῳ Μελανιππίδῳ, ὅτι δὲ τραγῳδίᾳ Σοφοκλέᾳ, ὅτι δὲ ἀνδριανόποιᾳ Πολύκλειτον, ὅτι δὲ ζωγραφίᾳ Ζεῦξιν.

δ'. Πό-

adhortari quidem homines ad virtutem fuisse optimum, adducere vero ad eam minus sufficientem, illi velim non solum confiderent, quæ coercendi causa de iis interrogata, qui omnia scire se putabant, refellebat; sed etiam ea, quæ quotidie cum familiaribus differebat; atque ita periculum faciant, potueritne suos familiares meliores reddere.

2. Dicam autem primum, quæ aliquando ex ipso audiui, differente de Deo ad Aristodemum cognomine Parvum. Hunc enim

quum accepisset neque Diis sacrificare aliquid molientem, neque divinatione uti, imo & ridere omnes qui hæc facerent: Dic mihi, ait, Aristodeme, suntne quos ob sapientiam sis admiratus? Equidem, ait.

3. Dicitō nobis, inquit, eorum nomina. Equidem Homerum in pangendis carminibus epicis admiratus sum maxime, in dithyrambo Melanippidem, in tragœdia Sophoclem, in statuariâ Polycletem, in picturâ Zeuxim.

¶ F 2

4. Num

Δ'. Πότερά σοι δοκῶσιν ὁ ἀφραζόμενος εἰδῶτα ἀφρονά τε καὶ ἀκίνητα, ἀξιοθαυμαστότεροι εἶναι, ἢ ὁ ζῶν ἔμφρονά τε καὶ ἐνεργά; πολὺν νὴ Δία ὁ ζῶν, εἴπερ γε μὴ τύχη πνί, ἀλλὰ ὑπὸ γνώμης (αὐτὰ γένηται). τῷ δὲ ἀτεκμάρτως ἐχόντων ὅτι ἐνεχά ἐστι, καὶ τὴ φανερά ἐπ' ὠφελεία ὄντων, πότερα τύχης καὶ πότερα γνώμης ἔργα κρίνεις; ἀρέσκει μὲν τὰ ἐπ' ὠφελεία γινόμενα γνώμης εἶναι ἔργα.

ε'. Οὐκοῦν δοκᾷ σοι * ὅτι ἀρχῆς ποιῶν ἀνθρώπους, ἐπ' ὠφελεία προθεῖναι αὐτοῖς δι' ὧν αἰσθάνονται ἔκστα, ὀφθαλμοὺς μὲν ὥσθ' ὁρᾶν τὰ ὀρατά, ὧτα δὲ ὥσθ' ἀκρόειναι τὰ ἀκροτά; ὁσμήν γε μὴν, εἰ μὴ ῥῖνες προσητέησθον, τί ἂν ἡμῖν ὄφελος ἦν; τίς δ' ἂν ἀμαθισίς ἦν γλυκέων, καὶ δριμέων, καὶ πάντων τῷ ἄλλοι σμάτος ἡδέων, εἰ μὴ γλῶττα τέτων γνώμων ἐνεργάσθαι;

στ'. Πρὸς δὲ τέτοις, ὅς δοκᾷ σοι καὶ πόδε προνοίας ἔργον εὐοικέναι, τὸ, ἐπεὶ ἀσθενὴς μὲν ἐστὶν ἡ ὄψις, βλεφάροις

4. Num vero videntur tibi digni esse majori admiratione, qui simulacra mente & motu expertia perficiunt, an qui animalia mente & motu prædita? Multo magis profecto qui animalia, siquidem ea non fortuito, sed consilio facta sint. Utra vero vel casus, vel consilii judicas esse opera? num ea, de quibus conicere non licet, quam de causa facta sint, an quæ manifeste sunt utilitatis causa? Ea certe convenit consilii esse opera, quæ utilitatis causa sint.

5. Annon igitur tibi videtur is

qui ab initio fecit homines, utilitatis causa eis addidisse, per quæ sensu perciperent singula: nimirum oculos, ut ea cernerent, quæ cerni possunt; aures, ut audirent, quæ audiri possunt? Odorum certe, si nares additæ non fuissent, quis nobis extitisset usus? Quinam sensus fuisset rerum dulcium & acrium, suaviumq; omnium, quæ per os demittuntur, si non lingua harum exploratrix nobis fuisset indita?

6. Præterea non tibi videtur hoc quoq; putandum esse providentiæ opus, quod quum visus imbecillis sit,

φάροις αὐτὴν θυρῶσαι, ἀ ὅταν μὲ αὐτῇ χρῆσθαι τι δέη,
ἀναπετάινῃ, ὃν δὲ τῷ ὑπνώ συκλείεται; ὥς δ' ἂν
μὴδ' ἀνεμοὶ βλάπῃωσιν, ἡθμὸν βλεφαρίδας ἐμφῶσαι, ὀφρῦσί
τε σπορῶσαι τὰ ὑπὲρ τῶν ὀμμάτων, ὥς μὴδ' ὁ ὢκ τῷ
κεφαλῆς ἰδρῶς κεκρυῖ; ὅ δὲ ἀκοὴν δέχεσθαι μὲ πάσας
φωνάς, ἐμπίπλασθαι δὲ μήποτε· καὶ τὴν μὲ πρὸς οὐδὲν
ἔσσι ζώοις ὅιοις τέμνῃν (εἴ), τὴν δὲ γρυφίς, ὅιοις
πρὸς τῶν δεξαμένους λεάινειν· καὶ τόμα μὲ, δι' ὅ ὦν
ὀπίσθῃ τὰ ζῶα, εἰσπέμπῃ, πλησίον ὀφθαλμοῦ καὶ ῥι-
νῶν καταγεῖναι· ἐπεὶ δὲ τὰ σποχωρῶντα δυσχερῆ, σπο-
ρέψαι τὴν τῶν ὀχετῶν, καὶ ἀπενεγκεῖν ἢ διωσάτων
πρωτοτάτω σπὸς τῶν ἀποθήσεων; ταῦτα ἔγωγε θεωροῦπι-
κῶς πεπραγμένα σπορῶς πότρεα τύχης ἢ γνώμης ἔργα
ᾖσιν;

ζ'. Οὐ μὰ τὸ Δί', ἔφη, ἀλλ' ἔγωγε σπορῶμένῳ πάν-
τοισι ταῦτα σπορῶ πινθὶ δημυργῶ καὶ φιλοζῶα τεχνή-
ματι. ὅ δὲ, ἐμφῶσαι μὲ ἔρωτα τῷ τεκνοποιῶντι, ἐμφῶσαι δὲ
ταῖς

fit, palpebris quasi foribus muni-
retur, quæ ubi visu opus est, ape-
riuntur, in somno autem claudun-
tur? quod, ne venti nocerent, ci-
lia quasi cribrum à natura adderen-
tur, ac superciliis, quasi suggrun-
diis ea, quæ supra oculos sunt, te-
gerentur, ut ne sudor quidem de
capite eos læderet? quod item au-
ditus voces omnes exciperet, nun-
quam tamen repleretur? quod den-
tes anteriores universis animalibus
darentur velut ad secandum, quæ
vero ad comminuendum, quæ
ab iis acceperint? quod os, per

quod immittitur, quicquid anima-
lia appetunt, prope oculos & nari-
bus collocaretur? quumque mo-
lesta sint, quæ excernuntur, canales
horum averterentur, ut quam re-
motissime ab ipsis sensibus avehe-
rentur? hæc igitur tam provide
facta, casusne sint, an consilii ope-
ra dubitas?

7. Minime profecto, inquit, sed
mihi sic ea consideranti, sapientis
cujusdam opificis ac animantium
studiosi artificium præ se ferre vi-
dentur. Jam quod cupiditas pro-
creationis innasceretur, ac parien-
tibus

ταῖς θάναμέναις ἔρωτα ἔ' κτερέφειν, τοῖς δὲ τρεφῆσι μέγιστον μὲ πόθον ἔ' ζῆν, μέγιστον δὲ φόβον ἔ' θανάτου. ἀμέλει καὶ ταῦτα ἔοικε μηχανήμασί πινυτοῖς (ζῶα εἰ) βεβουλευσάμενα.

η'. Σὺ δὲ σαυτὸν φρόνιμόν τι δοκῆς ἔχειν; ἐρώτα γουῦ, καὶ ἀποκρινόμενα. ἄλλοθι δὲ ἔδαμῦ ἔδεν οἷε φρόνιμον (εἰ); καὶ ταῦτα εἰδώς, ὅτι γῆς τε μικρὸν μέρος οἱ παρ' σῶματι, πολλῆς ἔσσης, ἔχεις, καὶ ὑπερβέβηκε, πολλοὺ ὄντος, καὶ τῶν ἄλλων δὴ πᾶς μεγάλων ὄντων ἐκείσε μικρὸν μέρος λαβόντι ὃ σῶμα σωήρμωσά σοι. νοῦν δὲ μόνον ἄρα ἔδαμῦ ὄντά σε εὐτυχὸς πῶς δοκῆς συναρπάσαι; καὶ ταῦτα ὑπομελέσθαι καὶ πληῆσθαι ἀπειρα, δι' ἀφροσύνην τινὰ ὡς οἷε εὐτακτὸς ἔχειν;

θ'. Μὰ Δί', ἐφη. ἔ' γὰρ ὁρῶ τῆς κυρίας, ὥσπερ τῶν ἐνθάδε γυναικῶν τῆς δημογυγῆς. ἔδὲ γὰρ τῇ ἐαυτῇ σύγχε ψυχὴν ὁρεῖς, ἢ ἔ' σώματος κυρία ὄσιν. ὥτε κατὰ γὰρ τὸ ποιεῖς σοι λέγῃν, ὅτι ἔδὲ γνώμη, ἀλλὰ τύχη πάντα περὶ αὐτῆς.

ι'. Καί

tibus cupiditas educandi, educatis maximum vitæ desiderium, maximumque mortis metus; certe hæc quoque similia sunt illius artificii, qui, ut essent animalia, certo consilio constituerit.

8. Tu vero non teipsum aliquid habere prudentiæ putas? Interroga me, ac respondebo. An vero nusquam alibi quidquam esse putas prudentiæ? præsertim quum scias, quod exiguam terræ partem habeas in corpore, quum ea magna sit; quod humoris parum, quum is multus sit; quod de singulis rebus

cæteris, quæ magnæ sunt, tibi exiguam partem accipienti corpus compactum fuerit; mentem vero, quæ sola nusquam est, quodammodo feliciterprehendisse te sentis? atque hæc amplissima, numeroque infinita, per dementia quandam tam pulcre ordinari putas?

9. Profecto, inquit. Nam autores non video, sicut earum rerum opifices, quæ hic fiunt. Nimirum tu ne tui quidem ipsius animum cernis, qui in corpore dominatur; ita ut secundum hoc liceat tibi dicere, te non consilio, sed casu omnia facere.

10. Tum

ι'. Καὶ ὁ Αἰσιόδημος, ἔτοι, ἔφη, ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, ὑποφωτῶ τὸ δαιμόνιον, ἀλλ' ἐκείνον μεγαλοπρεπέτερον ἢ γῆμαι, ἢ ὡς τ' ἐμῆς θεραπείας προσδεῖσθαι. Οὐκοῦν (ἔφη) ὅσῳ μεγαλοπρεπέτερον ἀξιοῖ σε θεραπεύειν, τοσούτῳ μᾶλλον πμντέον αὐτό.

ια'. Εὐ ἴσθι (ἔφη) ὅτι εἰ νομίζοιμι Θεὸς ἀνθρώπων πρποντίζειν, οὐκ ἂν ἀμελοῖν αὐτῷ. ἔπειτ' ἔκ οἷσι πρποντίζειν, ὦ πρῶτον μὲ μόνον τ' ζώων ἀνθρωπον ὀρθὸν ἀνέστησαν, (ἢ δὲ ὀρθότης καὶ πρπορῶν πλῆθον ποιῆ διῶαθαι, καὶ τὰ ὑποφθεν μᾶλλον θεᾶς, καὶ ἥπτον κακοπαθεῖν) καὶ ὅψιν, καὶ ἀκοήν, καὶ σῶμα ἐνεποίηθ'; ἔπειτα τοῖς μὲ ἄλλοις ἐρπετοῖς πόδας ἔδωκαν, οἱ δὲ πορεύεσθαι μόνον πρῆχουσιν. ἀνθρώπῳ δὲ καὶ χεῖρας προσέθεσαν, ἀ καὶ πλῆστα, οἷς εὐδαιμονέστεροι ἐκείνων ἐσμὲν, ἔξεργάζονται;

ιβ'. Καὶ μὴν γλῶττάν γε πάντων τ' ζώων ἐχόντων, μόνῳ τ' τ' ἀνθρώπων ἐποίηθ', οἷαν ἄλλοτε ἀλλαχῇ φαύσαν ἔσῳμας ἀρθρῶν τε τ' φωνήν, καὶ σημῶναι πάντα ἀλλήλοισι ἀ
βυλόμυθα.

10. Tum Aristodemus, Ego, mi Socrates, inquit, numen non sperno, sed arbitror id esse magnificentius, quam ut cultu meo indigeat. Imo (ait) quanto magnificentius tui curam habere dignatur, tanto magis honore abs te afficiendum est.

11. Scias (inquit) non me Deos neglecturum, si putarem eos res humanas curare. Tu ergo curare non arbitraris eos, qui primo inter animalia solum hominem rectum constituerint, (rectitudo autem & longius prospicere facit, & melius

superna spectare, & minus lædi) atque etiam visum, auditum, os in eo effecerint: deinde cæteris quidem reptilibus pedes dederint, qui hoc solum præbent, ut incedere possint: homini vero etiam manus addiderint, quæ plurima perficiunt, ob quæ beatiore illis sumus?

12. Linguam vero quum animalia cuncta habeant, solam humanam ejusmodi condiderunt, ut, ore alias alibi contacto, vocem articulet, omniaque significet invicem quæcunque volu-

mus.

βελόμῃα· * τὸ δὲ, καὶ τὰς τῷ ἀφροδισίων ἡδονὰς τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις δοῦναι, περιγράφαντες ὅτι ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, ἡμῶν δὲ συνεχῶς μέχει γήρας ταῦτα πῦρ ἐχέειν.

ιγ'. Οὐ τοίνυν μόνον ἤρχεσε τῷ Θεῷ σώματος ὅπρῃ μεληθῆναι, ἀλλ' (ὅπως μέγιστον ὅστι) καὶ τῇ ψυχῇ κρατίστῳ τῷ ἀνθρώπῳ εἰέφουσε. πίνῃ γὰρ ἄλλα ζῶα ψυχὴν παρῶντα μὲν Θεῶν τῷ τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα συνταξάντων, ἡδιστά, ὅτι εἰσί; τί δὲ φύλον ἄλλο, ἢ ἄνθρωποι, Θεοὺς γεραπτεύουσι; ποία δὲ ψυχὴ τῷ ἀνθρωπίνῃς ἰσχυρότερα παρὰ τὴν ἀνθρώπου ἢ λιμὸν, ἢ δίψαν, ἢ ψυχὴν, ἢ θάλασσαν, ἢ νόστον ὅπρῃ κερῆσαι, ἢ ῥώμῳ ἀσκήσαι, ἢ παρὰ τὴν ἀνθρώπου ἐκποιῆσαι, ἢ ὅσα ἀνὰ ἀκρότητα, ἢ ἰδίαν, ἢ μάτην, ἰσχυρότερα ὅστις ἀφαιμενῆσαι;

ιδ'. Οὐ γὰρ πάντῃ σοὶ κατὰ δῆλον, ὅτι παρὰ τὰ ἄλλα ζῶα ὡς περ Θεοὶ ἄνθρωποι βιοτεύουσιν, φύσιν καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ κρατιεῦντες; ὅτι γὰρ βοὸς ἀνὰ ἔχον σῶμα, ἀνθρώπος δὲ γῶμῳ, ἡδυνάτ' ἀνὰ παρὰ τὴν

mus. Addas & hoc, quod venereas voluptates quum cæteris animalibus ita dederint, ut certum anni tempus eis præscripserint, nobis ad senectutem usque has continuo suppeditent.

13. Neque tamen satis hoc Deo fuit, ut corpus curaret; sed (quod maximum est) etiam præstantissimam animam homini indidit. Nam cujus alterius animalis anima deprehendit primum de Diis qui hæc amplissima ac pulcherrima construxerunt, eos esse? quod item aliud genus, præter homines, Deos

colit? Quænam anima humanam superat in præcavenda fame, siti, frigore, calore, vel in medendo morbis, vel exercendo robore, vel ampliori doctrina comparanda, vel in eorum memoria retinenda, quæcunque vel audierit, vel viderit, vel didicerit?

14. An enim plane tibi manifestum non est, homines inter animalia cætera quasi Deos quosdam vivere, longe ab ipsa natura tum corpore tum anima cæteris præstantes? Nec enim si bovis haberet corpus, mentem autem hominis, facere,

πράττειν ἀ ἐβόλετο· ὅτ' ὅσα χεῖρας ἔχει, ἄφρονα δ' ὅτι, πλέον ἐδὲν ἔχει· σὺ δὲ ἀμφοτέρων τ' πλείους ἀξίαν τελευχικῶς, οὐκ οἶμι σὺ Θεοὺς ὅτι μελῶσαι; ἀλλ' ὅταν τί ποιήσωσι, νομῶς αὐτοὺς σὺ φροντίζειν;

ιε'. Οἱ δὲ πέμπουσιν (ὥσπερ σὺ φῆς πέμπειν αὐτὸς) συμβάλλας ὅ,τι χρὴ ποιεῖν καὶ μὴ ποιεῖν. ὅταν δὲ Αἰτωλοῖς (ἔφη) πυνηνομύοις τι ἀφ' ἀμφοτέρων φράζωσιν, καὶ καὶ σὺ δοκῶς φράζειν αὐτὸς; ἐδὲ ὅταν τοῖς Ἕλλησι τέρατα πέμποντες θεωρημαίνωσιν, ἐδὲ ὅταν πάντιν ἀνθρώποις; ἀλλὰ μόνον σὺ ἱεραρχοῦντες ἐν ἀμελείᾳ κατὰ πῦρ;

ις'. Οἱ δὲ ἐν τοῖς Θεοῖς τοῖς ἀνθρώποις δοῦναι ἐμφύσαι, ὡς ἱκανοὶ εἰσιν εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, εἰ μὴ διωατοὶ ἦσαν; καὶ ἀνθρώπους ἱεραπομύους τ' πάντα χρονον ἐδέπτωτ' ἐν ἀσέβει; ἐχ' ὁρᾶς ὅτι τὰ πολυχρονώτατα καὶ σφώτατα τῶν ἀνθρωπίνων, πόλεις καὶ ἔθνη, θεοσεβέστατά ὅτι, καὶ αἱ φρονιμώταται ἡλικίαι, Θεῶν ὅτι μελέσται;

ιζ'. Ω

cere, quæ voluisset, potuisset: nec illa, quæ manus quidem habent, sed mente carent, aliquid plus obtinēt. Tu vero quum utrumq; pretii longe maximi consequutus sis, non curare te Deos arbitraris? At quidnā ubi fecerint, eos te curare putabis?

15. Quum miserint (quemadmodum tu dicis eos mittere) consiliarios eorum quæ vel agenda vel non agenda sint. Verum ubi quid Atheniensibus (inquit) per divinationem consulentibus respondent, annon tibi quoque respondere putas? non quum Græcis, quum ho-

minibus universis porterita mittunt quid prænunciantes? Te scilicet solum eximentes, extra curam suam collocant?

16. Num arbitraris Deos hominibus opinionem indituros fuisse, quod & beneficiis & poenis afficere possint, si non revera id possent? & homines perpetuo deceptos horum nihil unquam sensisse? non vides quod inter res humanas antiquissimæ & sapientissimæ, nimirum urbes & nationes, sint religiosissimæ; quodq; ætates prudentissimæ, Deorū maxime sint studiosæ?

§ G

17. Dilce,

15. Ω γάρτε (ἔφη) κατόμαθε, ὅτι καὶ ὁ σὸς νῦν ἐστὶν τὸ σὸν σῶμα, ὅπως βέλεται, μείαχειρίζεται· οἶέσθαι οὖν ἡρῆ καὶ τὸ ἐν παντὶ φρόνησιν τὰ πάντα, ὅπως ἀν' αὐτῇ ἡδὺ ἦ, ἔγωγε πίθεσθαι· καὶ μὴ τὸ σὸν μὲν ὅμμα διώσασθαι ὅτι πολλὰ τὰ ἴδια ἐξικνεῖσθαι, τὸ δὲ εἶ θεῶν ὀφθαλμὸν ἀδιώσασθαι (εἰ) ἅμα πάντα ὀρεῖν· μηδὲ τὸ σὺν μὲν ψυχὴν καὶ τοῖς τὸ ἐνθάδε καὶ τοῖς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Σικελίᾳ διώσασθαι φροντίζειν, τὸ δὲ εἶ θεῶν φρόνησιν μὴ ἰκανῶς (εἰ) ἅμα πάντων ὅπιμελῆσθαι.

16. Ἦν μὲν τοι, ὥσπερ ἀνθρώπους θεραπεύων γινώσκεις τοὺς ἀνπιθεραπεύειν ἐθέλοντας, καὶ χαιρόμενους τὸς ἀνπιχαλιδόμενους, καὶ συμβεβηκόμενους κατὰ μακροχρόνους φρονίμους· ἔγωγε καὶ τῶν θεῶν πῦρ λαμβάνεις θεραπεύων, εἴ τι σοι θελήσῃς τοῖς τῶν ἀδελφῶν ἀνθρώποις συμβεβηκεῖν, γώσῃ τὸ θεῖον, ὅτι τοσούτον ὅστιν, ὥσθ' ἅμα πάντα ὀρεῖν, καὶ πάντα ἀκύνειν, καὶ πανταχῶς πᾶρῃναι, καὶ ἅμα πάντων ὅπιμελῆσθαι αὐτοῖς.

17. Εμοί

17. Disce, inquit, o bone vir, etiam mentem tuam, dum inest, ex arbitratu suo corpus gubernare. Quamobrem existimandum est, illam quoque sapientiam, quæ est in hoc universo, sic omnia regere, ut ipsi gratum est: non oculum tuum ad multa usque stadia pertingere posse, & non posse Dei oculum simul omnia intueri: neque animum tuum tam de rebus quæ heic accidunt, quam de illis quæ in Ægypto & Sicilia, cogitare posse; & non posse Dei

sapientiam simul omnia curare.

18. Enimvero si, quemadmodum advertis, dum homines colis, qui te vicissim colere velint; ac dum gratificaris, qui vicissim velint gratificari; dumque alios consulis, quinam prudentes sint perspicias: eodem modo Deos etiam colendo periculum feceris, an quid tibi velint iis de rebus, quæ hominibus obscuræ sunt, consulere; intelliges numen tantum esse, ut omnia pariter videat, & audiat omnia, & ubique adsit, & pariter omnium curam gerat.

19. Hæc

19. Εμοὶ μὲν ταῦτα λέγων ὁ μόνον τῶς σωζόντων ἐδόκει ποιῆν, ὁπότε ὑπὸ τῶ ἀνθρώπων ὁρῶντο, ἀπέχεσθαι ἀνοσιῶν τε καὶ ἀδίκων καὶ ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ ὁπότε οἱ ἐρημία εἶεν· ἐπεὶ οὐκ ἠγάσθη μὴδὲν ἀν ποτε, ὧν φερέσθαι, Θεὸς ἀφελᾶν.

Κ Ε Φ. ε΄.

ΕΙ δὲ δὴ καὶ ἐγκρατὴς καλὸν τε καὶ καλὸν ἀνδρὶ κτῆμά ἐστιν, ὅπῃ κελεύμεθα εἴ τι φρεσὶ βάλλει λέγων εἰς τοιαύτῳ τοιάδε· ὦ ἄνδρες, εἰ πολέμῳ ἡμῶν θυμένῳ βυλοῖμεθα ἐλέσθαι ἄνδρα, ὑφ' οὗ μάλιστα ἀν αὐτοῖς μὲ σωζοίμεθα, τῶς δὲ πολέμους χειροῖμεθα, ἅρ' ὅντιν' ἀν αὐθαινοίμεθα ἢ τῷ γαστρὸς, ἢ οἴνῳ, ἢ ἀφροδισίων, ἢ πόνῳ, ἢ ὕπνῳ, τῷτον αἰροίμεθα; καὶ πῶς μὲ οἰητήμεθα τῷ τοῖτον ἢ ἡμᾶς σῶσαι, ἢ τῶς πολέμους κρατῆσαι;

β'. Εἰ δ' ὅπῃ τελευτῇ οὗ βίῳ θύμενοι βυλοῖμεθα
τω

19. Hæc quum diceret, non mihi tantum in familiaribus suis efficere videbatur, ut quoties ab hominibus conspicerentur, à rebus impiis, injustis, turpibus abstinerent, sed etiam quoties in solitudine essent: quippe qui existimarent, nihil unquam eorum quæ agerent, occultum esse Diis posse.

C A P. V.

QUod si etiam continentia possessio quædam bona & præclara est homini, dispicia-

mus, an aliquid proficeret, ita de ea differens: Si bello nobis indicto, Viri, aliquem vellemus eligere, per quem nos maxime conservaremur, atque hostes subigerentur: num aliquem legeremus, quem & à gula, & à vino, & à rebus venereis, & à labore, & à somno vinci senserimus? Et quinam statuere possemus ejusmodi hominem vel nos conservaturum, vel debellaturum hostes?

2. Itidem si vitæ fine nobis imminente, committere vellemus

τῷ ὀπιτρέψαι ἢ πᾶδας ἄρρενας παιδεύσαι, ἢ θυμαίρας
 ἄρρενας ἀναφυλάξαι, ἢ χεῖματα ἀφαισῶσαι, ἢ ἀξί-
 πιστον εἰς ταῦτ' ἡγησόμεθα τ' ἀκρατῇ; δὲ ἄλλω δ' ἀκρα-
 τεῖ ὀπιτρέψαι μὲν ἂν ἢ βοσκήματα, ἢ ταμῆα, ἢ ἔργων
 ὀπίσασιν; ἀφ' ἑκόντων δὲ καὶ ἀγροεσθὴν τοῖσιν ἐτελήσασμαι
 ἂν παρὶς λαβεῖν; ἀλλὰ μὲν εἰ γε μηδὲ δῦλον ἀκρα-
 τῇ δεξάμεθ' ἂν, πῶς οὐκ ἄξιον αὐτὸν γε φυλάξασθαι
 τοῖσιν θυεσθαι;

γ'. Καὶ ὅς ἐστι ὥσπερ (Α) πλεονέκῃ τῷ ἄλλων ἀφα-
 ρύμενοι χεῖματα ἑαυτῶς δοκῶσι πλεεπίζειν, ὅπως ὁ ἀκρα-
 τῆς τοῖς μὲν ἄλλοις βλαβερός, ἑαυτῷ δ' ὠφέλιμος, ἀλ-
 λά κακὸς μὲν τ' ἄλλων, ἑαυτῷ δὲ πολὺ κακὸς ἥτερος (Β)
 εἰ γε κακὸς ἥτερος ὅστις, μὴ μόνον τ' οἶκον (Γ) ἑαυτοῦ
 φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τ' ψυχὴν.

δ'. Εν συνουσίᾳ δὲ τίς ἂν ἠδαιήσῃ τῷ τοῖσιν, ὅν ἐι-
 δέη τῷ ὄψω τε καὶ τῷ οἴνῳ χάριν ἡ μάλλον ἢ τοῖς φί-
 λοις, καὶ ταῖς πόρταις ἀγαπῶντα μάλλον ἢ τὰς ἐτάρας;
 ἀεὶ

alicui vel liberos mares erudien-
 dos, vel filias virgines custodien-
 das, vel servandam pecuniam:
 num hominem intemperantem in
 his fide dignum esse putaremus?
 Et servo intemperanti num vel
 pecora, vel penum, vel operum co-
 gnitionem committeremus? num
 ministrum & obsonatorem ejus-
 modi vel gratis accipere vellemus?
 Enimvero si ne servum quidem
 intemperantem accepturi simus,
 qui non operæ-premium sit cavere
 ne quis ipse talis fiat?

3 Etenim non ita, ut avari

homines, qui dum aliis pecunias
 auferunt, seiplos videntur col-
 locupletare; sic & intemperans
 aliis quidem nocet, sibi vero pro-
 dest; sed ut aliis perniciosus est,
 ita sibi ipsi multo perniciosior:
 siquidem longe perniciosissimum
 est, non modo domum suam
 destruere, sed & corpus & ani-
 mam.

4. Cæterum in conversatione
 quis ejusmodi homine delectetur,
 quem obsonio & vino magis gau-
 dere sciat, quam amicis; magis-
 que scorta diligere, quam focios?

Nonne

ἀρχὴ γὰρ ἔστι καὶ πάντων ἀνδρῶν ἡγούμενον ἢ ἐγκράτειαν
ἀρετῆς (ἐπὶ) χρηπιδία, ταύτῃσι ὁρῶτον ἐν τῇ ψυχῇ κα-
ταστάσεις;

ε'. Τίς γὰρ ἀνὸς ταύτης ἢ μάθοι τι ἀν' ἀγαθόν, ἢ μελετήσειεν ἀξιολόγως; ἢ τίς ὄσκι' ἀν' ταῖς ἡδοναῖς δαλεύων ἀγρῶς ἀφαιρήσει καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ νῦν τὴν ἑλευθέρω μὲν ἀνδρὶ εὐκτόν (εἶ), μὴ τυχερὴν δ' ἄλλ' ποιῆτε, δαλεύοντα δὲ ταῖς ποταύταις ἡδοναῖς ἰκετεύειν τῆς Θεᾶς δεσποτῆς ἀγαθῶν τυχερῇ. ἔγωγε γὰρ ἀν' ἄλλ' ὅ τι ποιεῖται σωθήσεται.

τ'. Τοιαῦτα δὲ λέγων, ἐπὶ ἐγκρατέστερον τοῖς ἔργοις
ἢ τοῖς λόγοις ἑαυτὸν ἐπεδείκνυεν. ὃ δὲ μόνον τῆς ἀφ' ἧς
σώματός ἡδονῶν ἐκράτῃ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀφ' ἧς χρημάτων
νομίζων τὸ πλεονέκτημα τυχόντος χρηματὰ λαμβάνοντα,
δεσποτῶν ἑαυτοῦ κακιστάνα, καὶ δουλεύειν δουλείαν ἑδε-
μῆς ἡπτόν αἰχράν.

Κ Ε Φ.

Nonne quemvis hominem, qui
norit temperantiam virtutis esse
fundamentum, hanc primum in
animo suo parare decet?

5. Quis enim absque hac recte vel boni aliquid discat, vel exercitatione consequatur? Quis voluptatibus serviens non turpiter tum corpore tum animo dispositus sit? Equidem profecto ita statuo, homini libero optandum esse, ut huiusmodi servum non consequatur: atque illi, qui voluptatibus ejusmodi servit, Deos esse

obsecrandos, ut dominos bonos
nanciscatur: nam hoc modo tan-
tum vir talis salvus esse possit.

6. Hæc quum diceret, se temperantiorem ipsa re, quam oratione, demonstrabat: quippe non solum eas voluptates superabat, quæ per corpus percipiuntur, sed etiam eam, quæ ex opibus. Existimabat enim illum qui à quovis pecuniam acciperet, dominum sibi constituere, ac servitutem servire quavis alia turpiorum.

C A P.

Κ Ε Φ. Γ'.

Α Ξιον δ' αὐτοῖς καὶ ἂν πρὸς Αντιφῶντα τὸ σοφιστὴν διελέχθῃ, μὴ πρῶτα λυπεῖν. ὁ γὰρ Αντιφῶν ποτε βυλόμηνον τῆς σωσιαστῆς αὐτοῖς πρὸς ἐλᾶται, πρὸς ἐλᾶται πρὸς Σωκράτη, πρὸντων αὐτῶν, ἔλεξε τάδε.

β'. Ω Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ὅμιλον τῆς φιλοσοφουμένης εὐδαιμονετέρας χεῖρσιν ἡγεῖσθαι. σὺ δέ μοι δοκῆς τάναντία τὴν σοφίαν ἀπολελαυκέναι. ζῆς γοῦν ἔσθως, ὥς ἐδὲ ἂν εἰς δ' ἄλλου ὑπὸ δεσπότη ἀφαιρούμενον μένειε· σίτια τε σιτῇ καὶ ποτὰ πίσεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμάσιοι ἡμφίεσαι καὶ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρεις τε καὶ χειμῶνος· ἀνυπόδητος τε καὶ ἀχίτων ἀφαιτέρας.

γ'. Καὶ μὲν χεῖματα γὰρ καὶ λαμβάνεις, καὶ κατὰ μὲν εὐφραίνῃ, καὶ κεκτημένοις ἐλδὲν τειρώτερον τε καὶ ἥδον ποιῇ ζῆν. εἰ οὖν, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων (α) διδάσκαλοι τοὺς

C A P. VI.

Fuerit autem operæ-pretium, ne illa quidem præterire, quæ cum Antiphonte sapientiæ professore differuit. Antipho enim, volens aliquando familiares ejus ab eo abducere, ad Socratem accedens, ipsis etiam præsentibus, ita locutus est:

2. Arbitrabar ego, Socrates, eos qui philosopharentur, feliciores fieri oportere: at tu mihi videris sapientia in contrarium

frui. Sic enim vivis, quo pacto si vel quivis servus sub domino victitaret, non maneret. Uteris cibo potuque vilissimo, neque tantum veste vili, sed eadem quoque per æstatem & hyemem indueris, & semper sine calceis tunicaque incedis.

3. Præterea pecuniam non accipis, quæ & comparantes lætificat, & iis qui jam comparant liberalius jucundiusque vendi causam præbet. Quamobrem, si quemadmodum reliquorum studiorum magistri discipulos

τοὺς μαθηταὶς μιμηταὶς ἑαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, ἔγωγε σὺ τὰς σωόντας ἀφαιρήσεις, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκα-
λον (εἰ).

Δ'. Καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν· δοκῶς μοι, (εἶφ' ἡ) ὦ Αντιφῶν, ὡς εὐχόμεναί με ἔπας ἀνιερῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι σὲ μάλλον ἀποθανεῖν ἢ ἐλθέσθαι, ἢ ζῆν ὡς περ ἐγώ. ἴθι οὖν ἐπισκεψόμεθα, τί χαλεπὸν ἡοῖσθαι ἔ' ἐμὲ βίει.

Ε'. Πότερον, ὅτι τοῖς μὲ λαμβάνουσιν ἀργύριον ἀναλ-
κτικόν ἐστιν ἀφαιρᾶν τῷτο, ἐφ' ᾧ ἂν μισθὸν λαμβάνω-
σιν· ἐμοὶ δὲ μὴ λαμβάνοντι οὐκ ἀνάγκη ἀφαιρέσθαι ᾧ
ἂν μὴ βέλωμαι; ἢ ἡ δαίμων με φαυλίζει, ὡς ἦτιον μὲ
ὕμειν ἐοῖσθαι ἔμῃ ἢ σοῖ, ἦτιον δὲ ἰχθὺν πρὸς χελιδ-
νὰ; ἢ ὡς χαλεπώτερα πορεύσασθαι ἐμὰ ἀφαιρήματα ἢ σῶν,
ἀφ' αὐτῶν ἀπαινώμεθα τε καὶ πολυτελέστερα (εἰ); ἢ ὡς ἡδίστα
σοὶ, ἢ σὺ πρὸς ἀσκήσας, ὅντα ἢ ἐμοὶ λέγω; οὐκ οἶσθ',
ὅτι ὁ μὲ ἡδίστα ἐοῖσθαι, ἡκιστα ὄψα δέεται· ὁ δὲ ἡδίστα
πίνων, ἡκιστα ἔ' μὴ πρὸντος ἐπιθυμῆ ποτοῦ;

Ζ'. Τὰ

pulos suos imitatores sui efficiunt, tales tu quoque familiares tuos reddes: puta infelicitatis te magistrum esse.

4. Ad ea Socrates, suspicari mihi videris, inquit, Antipho, tam ærumnosam me vitam degere, ut persuasus sim, malle te mori, quam meo more vivere. Age igitur discipiamus, quid in vita mea acerbis deprehenderis.

5. An quod necesse sit, eos qui pecuniam accipiunt, hoc ipsum præstare, cujus causa mercedem accipiunt; quum mihi mercedem

nullam accipienti necesse non sit ad eum differere quem nolim? an vilem victum esse meum putas, qui minus salubribus vescar, quam tu, ac iis quæ minus roboris suppeditent? an quod comparatu difficiliorem putas esse victum meum, quam tuum, quod & rarius sit, & pretiosior? an ea, quæ tu parâs, tibi jucundiora esse dicam, quam mihi? num ignoras, qui suavissime vescitur, minime indigeat obsonio? qui suavissime bibit, minime potum absentem desideret?

6. Vestes

ε'. Τά γε μὴν ἱμάτια οἶδ' ὅτι ὁ μεταβαλλόμενος, ψύχους καὶ θάλπους ἔνεκα μεταβάλλον, καὶ ὑποδήματα ὑποδιδύεται, ὅπως μὴ ἀφ' τῶν λυπούται τοὺς πόδας κωλύων, πορεύεσθαι. ἤδη οὖν ποτε ἦσθ' ἐμὲ ἢ ἀφ' ὑψοῦ μαλλόν τ' ἐνδον μένοντα, ἢ διὰ θάλπος μαχόμενόν τ' ὡς οἰᾶς, ἢ διὰ τὸ ἀλγεῖν τὰς πόδας καὶ βαδίζοντα, ὅπως ἀν' βέλομαι;

ζ'. Οὐκ οἶδ', ὅτι ὁ φύσιν ἀσθενέστατος τῷ σώματι, μελετήσαντες, τῶν ἰχυροτάτων ἀμελησάντων κρείττης πύχον, ὡς δὲ μελετῶσι, καὶ ῥᾶον αὐτὰ φέρουσιν; ἐμὲ δὲ ἄρα οὐκ οἶε τῷ σώματι αἰεὶ τὰ στυγερὰ μελετῶντα καρτερῶν, πάντοι ῥᾶον φέρων σὺ μὴ μελετῶν;

η'. Τὸ δὲ μὴ δαλεύειν γαστήρ, μηδὲ ὕπνω, καὶ λαγνεία, οἶε τι ἄλλο ἀπιώτερον εἶναι, ἢ τὸ ἔπερα ἔχειν τέλει ἡδίων, ἢ καὶ μόνον εἶναι χρεῖα ὄντα εὐφραίνει, ἀλλὰ καὶ ἐλπίδας πτέρονται ὠφελήσων αἰεὶ; καὶ μὴν τὸ τό γε οἶδαι, ὅτι ὁ μὴ οἰόμενος μηδὲν εὖ πράττειν οὐκ εὐφραίνεται.

Ⓐ

6. Vestes quidem qui commutant, frigoris eas æstusque causa commutare nositi; & calceos subligant, ne propter ea quæ pedes lædunt, ambulare impediatur: tu vero an unquam sensisti me vel ob frigus magis, quam alius, domi manere, vel ob æstum cum aliquo de umbra pugnare, vel propter pedum dolorem non ire, quo velim?

7. An nescis eos qui sunt à natura corpore maxime imbecilli, ubi se exercuerint, in iis ad quæ se exercuerint, robustissimos quosque inexercitatos superare, eaque

facilius ferre? me vero non putas exercitatum fortiter ferre quacunque corpori unquam acciderint, cuncta facilius perferre, quam te non exercitatum?

8. An vero aliquid aliud magis in causa esse putas, quod gula, somno, lascivix non servio, quam quod his alia quædam habeo suaviora, quæ non solum in necessitate constitutum exhilarant, verum etiam hoc ipso, quod commodi perpetui spem faciant? Porro scis, qui nihil prospere sibi successurum putant, non esse lætos: quum

Ⓐ δὲ ἡγάμενοι χαλῶς παρῃ ἑαυτοῖς ἢ γεωργίῳ, ἢ ναυκληρίῳ, ἢ ἄλλ' ὅ, πᾶσι δὲ ἐν τυγχάνουσιν ἐργαζόμενοι, ὡς εὖ παρῃοντες εὐφραίνωνται.

θ'. Οἶε οὖν ἀπὸ πάντων τέτων ποσαύτῳ ἡδονὴν εἶναι, ὅστις ἀπὸ τῶν ἑαυτὸν τε ἡγάδα βελτίῳ γίγνεσθαι, καὶ φίλος ἀμείνοις κτῶσιν; ἐγὼ τοίνυν ἀγαθὰ ταῦτα νομίζων. εἰ δὲ δὴ φίλους ἢ πόλιν ὠφελεῖν δέη, ποτέρῳ ἢ πλείων ὀφλὴ τέτων ὀφειμὲν εἶναι, τῷ ὡς ἐγὼ νῦν, ἢ τῷ ὡς σὺ μακαρίζεις, ἀγαθωμένῳ; στρατεύοιτο δὲ ποτέρῳ ἢ ῥᾶον, ὁ μὴ δυνάμενος ἀντὶ πολυτελεῖς διαίτης ζῆν, ἢ ὅ, τὸ πρὸν ἀρκοῖν; ἐκπολιορκηθεῖν δὲ ποτέρῳ ἢ ῥᾶτον, ὁ τὸ χαλεπωτάτων δέομενος μῶλλον, ἢ ὁ τοῖς ῥᾶτοις ῥᾶτως ἐντυγχάνειν ἀρκουύτως χρεώμενος;

ι'. Εοικας, ὦ Αντιφῶν, τὴν εὐδαιμονίαν οἰομένῳ περὶ τοῦ καὶ πολυτέλειαν εἶναι. ἐγὼ δὲ νομίζω τὸ μὴ μηδενὸς δεῖσθαι, θεῶν εἶναι, ὅ, δὲ ὡς ἐλαχίστων, ἐγγυτάτω τῷ θεῷ. καὶ τὸ μὴ θεῶν, καὶ

quum illi, qui præclare sibi vel agriculturam, vel naviculatorem, vel quid aliud, quo occupati sunt, succedere putant, quasi qui rebus utantur prosperis, lætentur.

9. Tunc vero de his omnibus tantum voluptatis percipi cogitas, quantum ex eo, quod aliquis se ipsum meliorem reddi putat, & amicos meliores consequi? quod equidem nunquam non de me statuo. Jam si vel amici juvandi sint, vel ipsa civitas, cuinam plus otii fuerit ad ea procuranda? eine, qui ut ego victitat; an qui illo modo

quem tu prædicas? uter facilius militet? Inne qui nequit absque sumptuoso victu vivere, an cui satis est id quod adest? uter citius expugnabitur? inne qui inventu difficillima requirit, an qui eorum usu, quæ facillime obvia sunt, abunde contentus est?

10. Videris, Antipho, pro felicitate habere delicias & sumptuosum apparatus. Ego vero arbitror, nulla re indigere, divinum esse: quam paucissimis, proximum divino: ac divinum quidem quod sit, præstantissimum esse; quod

κράτιστον, τὸ δὲ ἐγυτάτω ἔ' θεία, ἐγυτάτω ἔ' κρατίστου.

ια΄. Πάλιν δὲ ποτε ὁ Αντιφῶν ἀγαλερόμενος τῷ Σωκράτῃ εἶπεν· ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τοι σὲ μὲ δίκαστον νομίζω, σοφὸν δὲ ἔδδ' ὁπωσιουῶ. δοκεῖς δὲ μοι καὶ αὐτὸς τῷτο γινώσκειν· ἐδένα γ' οἷόν τ' σπουδῆς ἀργύριον πριάτῃ, καὶ τοι τό γε ἱμάτιον, ἢ τ' οἰκίαν, ἢ ἄλλό τι ὧν κέκτησθαι, νομίζων ἀργυρεῖς ἀξίον εἶ), ὅθενι ἂν μὴ ὅπως πωρῇς δόξης, ἀλλ' ἔδδ' ἔλατῃον τ' ἀξίας λαβῶν.

ιβ΄. Δῆλον δὲ, ὅτι εἰ καὶ τ' σπουδῆς ὧς πινὸς ἀξία εἶ), καὶ ταύτης ἂν ὅκ' ἔλατῃον τ' ἀξίας ἀργύριον ἐπριάτῃ. δίκασθαι μὲ οἷόν τ' ἂν εἴης, ὅτι ὅκ' ἔξαπατῶς ὅπῃ πλεονεξία· σοφὸς δὲ ὅκ' ἂν, μηδενός γε ἀξία ὀπιτάμενθαι.

ιγ΄. Ὁ δὲ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν· ὦ Αντιφῶν, πρ' ἡμῖν νομίζεις), τ' ὥραν καὶ τ' σοφίαν ὁμοίως μὲ χαλόν, ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν ἀπαίτεας εἶ). τίω τε γὰρ ὥραν, εἰ μὴ πῶς ἀργυρεῖς πωλῇ τῷ βυλομένῳ, πόρον αὐτὸν ἀποκαλῶσιν·

εἰάν

autem divino proximum, id etiam præstantissimo proximum esse.

11. Rursus idem Antipho differens aliquando cum Socrate, Justum equidem, ait, esse te judico, mi Socrates, verum ne tantillum quidem sapientem: quod etiam ipse mihi videris non ignorare. Nam à nemine pecuniam exigis ob conversationem: at si vestem, vel domum, vel aliud quiddam eorum quæ possides, pretio dignum esse putares; non dicam gratis dares, sed ne minus quidem accipiens, quam valeat.

12. Itaque patet te, si existimares ullius esse pretii conversationem tuam, ex dignitate ejus pecuniam exacturum. Sis ergo sane justus, quod ob avaritiam neminem decipis: nequaquam vero sapiens, quum nihilo quidem digna noveris.

13. Ad ea respondit Socrates: Apud nos, Antipho, existimatur eodem modo posse aliquem & forma & sapientia vel honeste vel turpiter uti. Nam quum aliquis formam pecunia cuivis prostituat, scortatorem appellant: si quis autem,

εἰάν δέ τις, ὃν ἀν γνῶ χαλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἐραστὴν ὄντα, τῷτον φίλον εἰαυτῷ ποιεῖται, σάφεινα νομίζομεν. καὶ τὸ σοφίαν ὡσαύτως τῆς μὲ ἀργυρίας τῷ βυλομῶν πωλύνεται, σοφιστὰς, ὡαπερ πόρνους ἀποκαλεῖσιν· ὅτις δέ, ὃν ἀν γνῶ εὐφυῖ ὄντα, διδάσκων ὅ,πὶ ἀν ἔχη ἀγαθόν, φίλον ποιεῖται, τῷτον νομίζομεν, ἀ τῷ χαλῶ καὶ ἀγαθῷ πολίτη προσήκει, ταῦτα ποιεῖν.

ιδ'. Εἰγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς, ὦ Αντιφῶν, ὡαπερ ἄλλός τις ἢ ἴστω ἀγαθῷ, ἢ κυνί, ἢ ὄρνιθι ἡδεταί, ἔτω καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἡδόμεν φίλοις ἀγαθοῖς· καὶ εἴαν πὶ γνῶ ἀγαθόν, διδάσκω, καὶ ἄλλοις σιωίσημι, πρὶ ὧν ἀν ἡγῶμαι ὠφελήσεσθαι τι αὐτοὺς εἰς ἀρετήν. καὶ τῆς θησαυρὸς τὴ πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, ὅς ἐκείνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις γεγραπτες, ἀνελίπων, κοινῇ σιω τοῖς φίλοις διέρχου· καὶ ἀν πὶ ὁρῶμεν ἀγαθόν, ἐκλεγμένα· καὶ μέγα νομίζομεν κέρδος, εἴαν ἀλλήλοις φίλοι γινώμεθα. ἐμοὶ μὲ δὴ ταῦτα ἀκύνει ἐδόκει αὐτὸς τε μαχέει(το εἰ), καὶ τῆς ἀκύνεται ὅππὶ χαλοκαγαθίαν ἔχῃ.

ιε'. Καὶ

tem, quemcunque intellexerit rerum honestarum & bonarum amatorem esse, amicum sibi adjungat, hunc modestum ducimus. Idem qui sapientiam pro pecunia cuivis prostituunt, sophistas, quasi scortatores, vocant: quicunque vero illum, quem bona esse indole animadvertat, quicquid boni scit docens, amicum facit; hunc facere putamus, quod civem honestum ac probum decet.

14. Quamobrem & ego, mi Antipho, perinde ac alius quicumque vel equo bono, vel cane,

vel ave delectatur, sic bonis amicis potius delector; eosque, siquid habeo boni, doceo, atque aliis commendo, a quibus nonnihil eos habituros adjumenti ad virtutem arbitror. Etiam thesauros priscorum sapientum, quos illi literis mandatos nobis reliquerunt, una cum amicis revolvens percurro: quod siquid in eis boni videmus, seligimus; magnique lucri loco ducimus, si amici invicem sumus. Hæc ego de Socrate quum audirem, & ipsum beatum esse arbitrabar, & auditores suos ad honestatem deducere.

¶ H 2

15. Rursus

ιε'. Καὶ πάλιν ποτὲ ἔ' Αντιφῶντος ἐρομένη αὐτὸν, πῶς ἄλλως μὴ ἡγεῖται πολιτικὴς ποιῆν, αὐτὸς δὲ ἔ' πρῶτον τὰ πολιτικὰ, εἴ' ὃν ὅτις αὐτὸς ποτέρως δ' ἂν, ἔ'φη, ὦ Αντιφῶν, μάλλον τὰ πολιτικὰ πρῶτον; εἰ μόνον αὐτὰ πρῶτον, ἢ εἰ ὀκνηροίμην ἔ' ὡς πλείους ἰχθύας εἰ) πρῶτον αὐτά;

Κ Ε Φ. ζ'.

Επισκεψώμεθα δὲ, εἰ καὶ ἀλαζονείας ἀποβέπων τῆς σωφρονίας, ἀρετῆς ὀκνηροῦ πρῶτον πρῶτον. αἰεὶ γὰρ ἔλεγον, ὡς ἔκ' εἴη χαλκίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίᾳ, ἢ δὲ ἥς αὖ πρὸς ἀγαθὸς τε γένοιτο, καὶ μὴ δοκεῖν βέλοιο. ὅτι δ' ἀληθῆς ἔλεγον, ὥδε ἐδίδασκεν.

β'. Ενθυμώμεθα γὰρ (ἔ'φη) εἰ πρὸς μὴ ὦν ἀγαθὸς ἀληθῆς, δοκεῖν βέλοιο, τί ἂν αὐτῷ ποιητέον εἴη. ἄρ' ἔ' τὰ ἔξω τῷ τέχνῃ μιμητέον τοὺς ἀγαθὸς ἀληθῆς; καὶ πρῶτον μὲν, ὅτι ἐκείνοι

σκεύη

15. Rursus quum interrogaret ipsum Antipho, quo pacto se alios rerum civilium peritosefficere putaret, quum ipse reipublicæ negotia non attingeret, si quidem sciret: utro (inquit) modo magis res publicas tracto, mi Antipho? an si solus id faciam, an vero si dem operam, ut plurimi ad ea tractanda sint idonei?

C A P. VII.

Ηoc quoque consideremus, an familiares suos ab osten-

tatione revocans, ad virtutis studium impulerit. Semper enim aiebat, viam ad gloriam meliorem nullam esse, quam qua bonus aliquis esset, ac non videri vellet: atque hoc ab se vere dici, sic docebat.

2. Cogitemus enim, aiebat, si quispiam, quum tibicen bonus non sit, videri tamen velit, quid ei faciendum sit. Annon imitari bonos tibicines debet in iis quæ extra artem posita sunt? ac primum quidem, quum illi instrumenta pulcra habeant,

σκεύη τε καὶ κέκτιω), καὶ ἀκολούθως πολλὰς ψείας
 γον), καὶ τὴν τῶν ποιητῶν ἐπειρᾶ ὅτι οὐκ εἰς πολ-
 λοι ἐπαίνῳσι, καὶ τὴν πολλὰς ἐπαίνῳσι ὡς ἀποδοῦναι.
 Ἀλλὰ μὴν ἔργον γε ἔδαμῳ ληπτόν, ἢ εὐθὺς ἐλεῖχθῆσεν)
 γελοῖον ὦν, καὶ ἔ μόνον αὐλητικὴς κακός, ἀλλὰ καὶ ἀνθρω-
 πῶν ἀλαζόν. καὶ τοὶ πολλὰ μὲν δαπανῶν, μηδὲν δὲ ὠφε-
 λῶν, ὡς δὲ τῶν κακοδοξῶν, πῶς οὐκ ὁπτιπῶνως
 τε, καὶ ἀλυσιτελῶς, καὶ κατὰ γὰρ βίῳσεν);

γ'. Ωσαύτως εἴ τις βέλοισι φρατηρὸς ἀγαθὸς μὴ ὦν
 φάμεσθαι, ἢ κυβερνήτης, οἰνοῶμεν τί αὖν συμβαίνοι. ἀρ'
 ἔκ αὖν, εἰ μὲν ὁπτιπῶν ἔ δόκῃν ἰχθῶς εἶ) ταῦτα πρᾶτ-
 λειν, μὴ διώκῃ πείθειν, ταύτῃ λυπηρὸν; εἰ δὲ πείσθην,
 ἐπὶ ἀφελιώτερον δῖλον γῶ, ὅτι κυβερνᾶν τε κατὰ γὰρ οὐ
 μὴ ὁπτιπῶν, ἢ φρατηρὸν, ἀπολέσθην αὖν ἔς ἡμισα
 βέλοισι, καὶ αὐτὸς αἰσθῶς τε καὶ κακῶς ἀπαλλάττειν.

δ'. Ωσαύτως δὲ καὶ ὁ πλάσιον, καὶ τὸ ἀνδρεῖον, καὶ τὸ
 ἰσχυρὸν, μὴ ὄντα, δόκῃν, ἀλυσιτελὲς ἀπέφρανε. ὡς γὰρ πρᾶτ
 γῶ

beant, multosque pedissequos cir-
 cumducant, etiam ipsi hoc facien-
 dum: deinde quum multi eos lau-
 dent, etiam huic multi laudatores
 comparandi sunt. Verum res ipsa
 nullibi aggredienda est, ne mox
 deprehendatur esse ridiculus ho-
 mo, ac non modo tibicen malus,
 sed & ostentator. At vero si sum-
 ptus magnos faciat, & utilitatem
 capiat nullam, ac praeterea male
 audiat, qui non & ærumnose &
 inutiliter & ridicule vivet?

3. Eodem modo si quis, quum
 neutrum sit, vel bonus imperator

vel gubernator videri velit; quid
 eventurum sit, cogitemus. Annon
 ipsi molestum erit, si, quum cupiat
 videri ad hæc perficienda idoneus,
 aliis id persuadere non possit? ac
 si persuaserit, multo miserius est.
 Constat enim, quod si aut guberna-
 re constituatur, aut exercitū ducere,
 qui nescius horum est, perdet eos
 quos minime vellet; atq; ipse tur-
 piter ac foede ab incepto desistet.

4. Eodem modo non expedire
 aiebat, si quis vel opulentus, vel
 fortis, vel robustus esse videretur,
 qui non esset. Nam his aiebat

ἃ αὐτοῖς ἔφη μείζω, ἢ χεῖρα δύαμιν, καὶ μὴ δυναμίδους
ταῦτα ποιεῖν, δοκῶν(αι) ἰσχυρὸς εἶναι), συγνώμης ὅσα ἀν-
τισχέμεν.

ε'. Απατεῶνα δ' ἐχάλας τὸ οὐ μικρὸν μὲν, ἔσθ' εἰς
ἀργύριον, ἢ σκεῦ(θ)ον ᾧ περὶ τὰ πειθοῖ λαβὼν ἀποσπερίη,
πολὺ δὲ μέγιστον, ὅστις μηδενὸς ἀξι(θ)ῶν Ἰξηπατήκης, πεί-
θων ὡς ἰσχυρὸς εἶη τὴ πόλει ἡγεῖσθαι. ἐμοὶ μὲν ἐδόκησεν καὶ ὅ
ἀλαζονεύεσθαι ἀποβέπειν τὰς συνόν(τ)ας, τοιάδε ἀφελεγέ-
μεν(θ)ον.

ΖΕΝΟ-

bat imperari majora ipsorum viri-
bus, quumque præstare illa dein-
de non possint, quæ posse videban-
tur, veniam minime consequi.

5. Impostorem autem appella-
bat non qui aliquid exigui pre-
tii, neque qui pecuniam, vel
suppellectilem ab aliquo persuaso

accipiens, eum spoliaret; sed lon-
ge maximum, qui nullius homo
pretii fefellisset alios, persuaden-
do quod idoneus esset civitati
præesse. Quæ ita differens, mi-
hi quidem videbatur familiares
suos etiam ab ostentatione revo-
care.

XENO-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

Βιβλίον Δεύτερον.

Κ Ε Φ. α'.

Ε Δόκη δέ μοι καὶ τοιαῦτα λέγων πρῶτόν περ τοὺς
 συνόντας ἀσκήν ἐκράτειαν πρὸς ὑπεθυμίαν βρω-
 τῶ, καὶ ποτῶ, καὶ λαγνείας, καὶ ὕπνου, καὶ ῥίγους, καὶ θάλπους, καὶ
 πόνης. γὰρ δὲ πῶς τῶ συνόντων ἀκολαστότερος ἔχοντα πρὸς
 τὰ τοιαῦτα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ἀρίστιππε, εἰ δέοι σε πα-
 δεύειν πρὸς λαβόντα δύο τῶ νέων, τῶ μὲν, ὅπως ἰκανὸς ἔσται
 ἀρχῆν, τῶ δὲ, ὅπως μὴ ἀντιποιήσῃ ἀρχῆς, πῶς ἂν ἐχά-
 πτερον παιδεύοις; βέλῃ σκεπῶμεν ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶ προ-
 φῆς,

XENOPHONTIS

MEMORABILIMUM

Liber Secundus.

C A P. I.

V Idebatur etiam mihi fa-
 miliares suos ad exer-
 cendam tolerantiam
 in cibi, potus, lasci-
 viae, somni, itemque frigoris, & æ-
 stus, & laboris appetitu, impellere,
 quoties hujusmodi diceret. Quip-
 pe quum de familiaribus quendam

intemperantius se gerere accepif-
 set, Dic mihi, ait, Aristippe, si
 te duos adolescentes tibi traditos
 instituere oporteat, alterum ut ad
 imperandum sit idoneus, alterum
 ut imperare nunquam cupiat: quo
 pacto utrumque institues? Vis
 dispiciamus à nutrimento, tan-
 quam

φῆς, ὥσπερ ἀπὸ τῶν τοιχείων; καὶ ὁ Αἰστωπὺς ἔφη· δοκεῖ γοῦν μοι ἡ τροφή ἀρχὴ εἶναι. ἔδὲ γὰρ ζῶν γ' ἀνίπς, εἰ μὴ βέβοιτο.

β'. Οὐκοῦν ὅ μὴ βύλασθαι οἷα ἀπὸ τοῦ ὄρα ἡκῆ, ἀμφοτέροις εἰκὸς ὡδὴν γίνεσθαι. εἰκὸς γὰρ, ἔφη. τὸ οὖν παραβῆσθαι τὸ κατεπείγον μᾶλλον τρέφειν, ἢ τῇ γαστρὶ χαρίζεσθαι, πότερον ἀν' αὐτῆς ἐχίζοιμεν; ἢ εἰς τὸ ἀρχεῖν (ἔφη) νῆ Δία παροδύμενον· ὅπως μὴ τὰ τῆ πόλεως ἀποσταλὰ γίγηται ὡδὴ ἢ ἐκείνῃ ἀρχῇ. οὐκοῦν (ἔφη) καὶ ὅταν πᾶν βύλωνται, τὸ διύασθαι διψῶντα ἀνέχεσθαι τῷ αὐτῷ παραθετεῖν; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

γ'. Τὸ δὲ ὑπὸν ἐγκρατῆ (εἶναι), ὥστε διύασθαι καὶ ὁψὲ κοιμηθῆναι, καὶ παρὰ ἀναστῆναι, καὶ ἀγρυπνήσαι, εἴ τι δέοι, ποτέρῳ ἀν' παραθείημεν; καὶ τῷτο (ἔφη) τῷ αὐτῷ. πῶς δὲ (ἔφη) τὸ ἀφροδισίων ἐγκρατῆ (εἶναι), ὥστε μὴ ἀφ' αὐτῶν καλύεσθαι τρέφειν εἴ τι δέοι; καὶ τῷτο (ἔφη) τῷ αὐτῷ. πῶς δὲ; ὅ μὴ φεύγει τὰς πόλεις, ἀλλὰ ἐθελοντὶ ὑπομένειν, ποτέρῳ

quam ab ipsis elementis, incipientes? Et Aristippus, Nimirum mihi videtur, ait, nutrimentum esse principium. Nam ne quidem quis vixerit, si non nutriatur.

2. Ergo consentaneum est utrisque accidere, ut, ubi tempus adest, cibum sumere velint. Consentaneum, ait. Utrum igitur horum consuefacere possimus, ut potius eligat rem urgentem conficere, quam gulæ gratificari? eum profecto (inquit) qui ad imperandum instituitur, ne sub ipsius imperio negotia civitatis

infecta sint. Ergo etiam quum bibere volent, eidem hoc imponendum, ut sitim perferre possit? Omnino, ait.

3. At in somno temperantem esse, ut & fero dormire possit, & primo diluculo surgere, & vigilare, si opus sit, utri addeamus? Etiam hoc eidem, ait. Quid vero (inquit) veneris in rebus continentem esse, ut per eas non impediatur id agere, quod opus sit? Etiam hoc eidem, inquit. Quid autem? labores non fugere, sed sponte sua perferre, utri

ποτέρω ἂν παροφείημεν; καὶ τὸτο (ἔφη) τῷ ἀρχῇ παι-
δολομῶ. τί δέ; ὁ μαθεῖν, εἴ τι ὁπιτηδεδόν ὅτι μάθημα
πρὸς τὸ κρατῆν τῷ ἀντιπάλων, ποτέρω ἂν παροφείηται μάλ-
λον ὀρέποι; πολὺ νῆ Δί' (ἔφη) τῷ ἀρχῇ παιδολομῶ καὶ
ῥῶ καὶ τῷ ἄλλων ἐδὲν ὀφελῶ ἀνδρῶ τῷ τοῖς τῶν μαθηματικῶν.

Δ'. Οὐκοῦν ὁ ἔγω πεπαδολομῶ (ἔφη) ἦτον ἂν δοκῇ σοι
ὑπὸ τῷ ἀντιπάλων, ἢ τὰ λοιπὰ ζῶα, ἀλίσκεσθαι; τῶ-
των ῥῶ δὴ πῶ τὰ μὲν γαστρί δελεάζονται, καὶ μάλα ἔνια δυσ-
ωπύμενα, ὅμως τῇ ὁπιθυμίᾳ ὅ φάγῃ ἀγόμενα πρὸς τὸ
δέλεον, ἀλίσκει. τὰ δὲ ποτὶς εἰδρύνεται. πάντῃ μὲ οὖν,
ἔφη. οὐκοῦν καὶ ἄλλα ὑπὸ λαγνείας, ὅτι οἵ τε ὄρνυες καὶ
ⓐ πέρδικες, πρὸς τὴν τῷ θηλείας φωνῇ τῇ ὁπιθυμίᾳ καὶ τῇ
ἐλπίδι τῷ ἀφροδισίων φερόμενοι, καὶ ἔξιστάμενοι ὅ τὰ δεινὰ
ἀναλογίζονται, τοῖς θηέροις ἐμπιπύουσι; συνέφη καὶ ταῦτα.

Ε'. Οὐκοῦν δοκεῖ σοι ἀρχὸν εἶναι ἀνθρώπων ταῦτα πά-
ρειν ἀφρονεστάτοις τῷ θηείων; ὥστερ ⓐ μοιχοὶ εἰσέρχονται
εἰς τὰς * εἰρκτάς, εἰδότες ὅτι κίνδυνος τῷ μοιχέοντι ἂν τε

ο

utri attribuemus? Hoc itidem il-
li (ait) qui ad imperandum in-
stituitur. Quid? si qua disciplina
sit ad superandum adversarios ido-
nea, eandem discere, utri magis
convenit? Multis profecto (ait)
modis ei, qui ad imperandum in-
stituitur. Nam neque aliarum re-
rum usus ullus est absque hujus-
modi disciplinis.

4. Ergo qui sic institutus est
minus tibi videtur ab adversariis
posse capi, quam animalia cetera?
quorum scilicet quædam à gula
inescata, tametsi nonnulla etiam

valde timida sint, nihilominus ves-
cendi cupiditate ad escam ducta
capiuntur: aliis per potum infidie
struuntur. Prorsus ita est, inquit.
Itaque alia præ lascivia, velut co-
turnices ac perdices, ad femellæ
vocem cupiditate speque rei ve-
neræ agitata, & ejecta cogitatio-
ne de periculis, in casses incidunt?
Concessit & hæc.

5. Ergo tibi videtur turpe homi-
ni esse eadem pati quæ animalia
imprudenterissima? sicut adulteri
carceres adeunt, quum sciant esse
adulteriū committenti periculum

ὁ νόμος ἀπειλὰς παθεῖν, καὶ ἐνεδρευθῆναι, καὶ ληφθέντα ὑβρισθῆναι· καὶ τηλικούτων μὴ ὀππакειμένων πρὸς μοι χεύοντι κακῶν τε καὶ ἀγρῶν, ὄντων δὲ πολλῶν τῶν ὑπολυσόντων τὸν ἀφροδισίῳν ὀππакιμίαι, ἐλαύνει· ὅμως εἰς τὰ ὀππакίνδυνα φέρεσθαι. ἂρ' οὐκ ἤδη τῷτο παντάπασι κακοδαίμονόντος ὄσι; ἐμοὶ γε δοκῶ, ἔφη.

Ζ'. Τὸ δὲ εἶναι μὴ ἀναλχοτάτα πλείστας φράζεις τοῖς ἀνθρώποις οἱ ὑπάφθρῳ, (οἳ) τὰς τε πολεμικάς, καὶ τὰς γεωργικάς, καὶ τὰς ἄλλων καὶ τὰς ἐλαχίστας) τὰς δὲ πολλὰς ἀγκυμνάσας ἔχον φράς τε ψύχη, καὶ φράς θάληπι, καὶ δοκῶ σοι πολλὴ ἀμέλεια εἶναι; σιωπῶ καὶ τῷτο. Οὐκοῦν δοκῶ σοι τὸ μέλλοινα ἀρχὴν ἀσπῶν δεῖν καὶ ταῦτα εὐπετῶς φέρειν; πάνυ μὲ οἶω, ἔφη.

Ζ'. Οὐκοῦν εἰ τὰς ἐκπρατεῖς τέτων ἀπάντων εἰς τοὺς ἀρχικὰς τάττομεν, τοὺς ἀδυνάτοις ταῦτα ποιῶν εἰς τὰς μηδ' ἀντιποιουμένους ὅς ἀρχὴν τάττομεν; σιωπῶ καὶ τῷτο. τί οἶω; ἔπειτα καὶ τέτων ἑκατέρω ὅς φύλα τὴν τάξιν οἶδα, ἤδη

ea perpetiendi quæ lex minitatur, & insidias strui, & captum contumeliis affici. Tanta quum adultero immineant & mala & dedecora, multaque sint, quæ à rerum venerearum cupiditate liberare possint, nihilominus in pericula præceps fertur. Annon igitur hoc omnino hominis est à malo genio perciti? Ita mihi videtur, ait.

6. Jam quum plurimæ sint maximeque necessariæ res sub dio peragendæ hominibus, (veluti res bellicæ, agricolarum, aliæque non paucae) multos interim ad frigora

& æstus exercitos non esse, non tibi magna esse videtur desidia? Concessit etiam hoc. Ergo tibi videtur exercendus is, qui velit imperare, ut haud difficulter hæc quoque toleret? Omnino, ait.

7. Ergo si homines horum omnium tolerantes inter viros ad imperandum comparatos ponemus, nonne illos qui hæc præstare non possunt, inter eos collocabimus, qui de imperando ne quidem cogitent. Hoc etiam concessit. Quid igitur? quandoquidem utriusque generis ordinem nosti, jamne aliquando consideraisti,

ἦδη ποτ' ἐπεσκέψω εἰς ποτέραν τ' τάξεων τέτων σαυτὸν
διχάως ἀν' αὐτοῖς; ἔγωγ', ἔφη ὁ Αῤῥίππος· καὶ ὕδαμῶς
καὶ αὐτῷ ἐμαυτὸν εἰς τ' τ' ἄρχην βυλομένων τάξιν.

η'. Καὶ ὅς πάνυ μοι δοκεῖ ἀφρονέειν ἄνθρωπος εἶναι τὸ,
μεγάλῃ ἐργῇ ὄντος ὅς ἐαυτῷ τὰ δέοντα ᾧδασκιδάζειν,
μὴ ἀρκεῖν * τέτο, ἀλλὰ προσαναγέσθαι τὸ καὶ τοῖς ἄλλοις
πολίταις ὧν δέον) ποιεῖν· καὶ ἐαυτῷ μὲν πολλὰ ὧν βύ-
λεται ἐλλείπειν, ὅς δὲ πόλεως προσεῖται, εἰ μὴ πάντα
ὅσα ἡ πόλις βύλει) καὶ ἀπεράτη, τέτα δίκην ἑω-
χέειν, τέτο πῶς ἐ πολλὴ ἀφροσύνη ὅσι;

θ'. Καὶ ὅς ἀξιοῦσιν αἱ πόλεις τοῖς ἄρχουσιν, ὡς περ ἐγὼ
τοῖς οἰκέταις, χρῆσθαι· ἐγὼ τε ὅς ἀξίῳ τῆς θεράποντα
ἐμοὶ μὲν ἀφροσύνης τὰ ὅπτηδεια ᾧδασκιδάζειν, αὐτοὺς δὲ
μυθεῖν τέτων ἀπείσθαι· αἵ τε πόλεις οἷον) χρῆσθαι τοὺς
ἄρχοντας ἐαυταῖς μὲν ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν, αὐτὰς
δὲ πάντων τέτων ἀπέχεσθαι· ἐγὼ οὖν τῆς μὲν βυλομένων
πολλὰ πρᾶγμαλα ἔχον, αὐτοῖς τε καὶ ἄλλοις πρᾶ-
χειν,

confiderasti, utrum ad ordinem ho-
rum merito te ipsum referre possis?
Equidem, inquit Aristippus: quip-
pe nequaquam eorum in ordinem
me refero, qui imperare volunt.

8. Etenim hominis plane fatui
esse mihi videtur, non eo con-
tentum esse, ut sibi ipsi necessa-
ria comparet, quod quidem ma-
gnum quiddam est: sed hoc et-
iam addere, ut aliis etiam civi-
bus ea suppeditet, quibus indi-
geant: itidem seipsum multis e-
gere, quæ desiderat; præpositum
vero civitati, si non omnia per-

ficiat, quæ civitas velit, ob id
pœnæ subiectum esse, non hoc
ingens est amentia?

9. Nam civitates æquum cen-
sent, perinde magistratibus uti, ac
ego mancipiis. Nam & ego æ-
quum esse censeo, ut famuli mihi
quidem abunde res necessarias pa-
rent, ipsi vero nihil horum attin-
gant: & civitates esse magistra-
tuum putant, ut maximam eis bo-
norum copiam comparent, ipsi ve-
ro ab iis prorsus abstineant. Qua-
propter equidem eos qui multa ve-
lint habere negotia, eaque tum sibi
tum

χειν, ἔπειτα δὲ παρδύσας εἰς τὰς ἀρχαὺς καταστήσασιν·
ἐμαυτὸν ποίνω τάττω εἰς τὰς βυλομένους ἢ ῥᾶτά τε καὶ
ἡδίστα βιοτεύειν.

ι'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· βέλτε οὖν καὶ τὸτο σκεψώ-
μεθα, * πότερον ζῶσι ἡδίων (α) ἄρχοντες ἢ ἀρχόμενοι;
πάνυ μὲ οὖν, ἔφη. Τρεῖς μὲ ποίνω τ' ἐθῶν, ὧν ἡμεῖς
ἴσμεν, ἐν μὲ τῇ Ἀσίᾳ Πέρσαι μὲ ἄρχουσιν, ἄρχονται δὲ
Σύριοι, καὶ Φρύγες, καὶ Λυδοί· ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ Σκύθαι μὲ
ἄρχουσι, Μαυῶται δὲ ἄρχοντι· ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ, Καρχη-
δόνιοι μὲ ἄρχουσι, Λίβυες δὲ ἄρχοντι· τέτων οὖν ποτέρως
ἡδίων οἶεσθ' ἔστιν; ἢ τ' Ἑλλήνων (ἐν οἷς καὶ αὐτὸς εἶ) πότεροι
σοι δοκῶσιν ἡδίων (α) κρατῶντες ἢ (α) κρατούμενοι εἶναι;

ια'. Ἀλλ' ἐγὼ τοι (ἔφη ὁ Αἰσχύππος) ἔδδ' εἰς τίω
δυσλείαν αὐτὸν ἐμαυτὸν τάττω· ἄλλ' * ἵνα τίς μοι δοκῇ μέση
τέσσαρ' ὁδὸς, ἢ πειρώμεν, ἔτε δὲ ἀρχῆς, ἔτε ἀφ' ὧν
λείας, ἀλλὰ δὲ ἐλευθερίας, ἢ ὅφρ' ἡμῶντα πρὸς εὐδαι-
μονίαν ἀγῶ.

ιβ'. Ἀλλ'

tum aliis exhibere, sic institutos
inter eos pono, qui ad imperan-
dum idonei sunt: me vero inter
illos colloco, qui quam facillime
suavissimeque vivere cupiunt.

10. Tum Socrates, Vis ergo,
inquit, hoc etiam consideremus,
iine suavius vivant, qui imperant,
an qui imperantur? Omnino, ait.
Primum igitur ex iis nationibus,
quæ nobis cognitæ sunt, in Asia
Persæ imperant, Syri vero, ac
Phryges, ac Lydi imperantur:
in Europa penes Scythas est im-
perium, Mæotæ parent: in Li-

bya Carthaginienfes dominantur,
Libyes obtemperant: horum igitur
utros vivere jucundius arbi-
traris? Vel inter Græcos (in qui-
bus es tu quoque) utri jucundius
tibi videntur vivere, superiores a-
liis, an quibus alii sunt superiores?

11. Ego vero (inquit Aristip-
pus) neque in servitutem me po-
no: sed ubi mihi videtur via quæ-
dam inter hæc media, qua inco-
dere conor, neque per imperium,
neque per servitutem, sed per li-
bertatem, quæ maxime ad beati-
tudinem ducit.

12. Enim-

ιβ'. Αλλ' εἰ μὲν τοι (ἔφη ὁ Σωκράτης) ὥσπερ ἔτε δι' ἀρχῆς ἔτε ἀφ' ὧν δ' ὁδοῦς αὐτῇ φέρῃ, ἔτω μὴ δὲ δι' ἀνθρώπων, ἴσως ἂν τι λέγῃς· εἰ μὲν τοι οὗτοι ἀνθρώποις ὦν μῆτε ἀρχὴν ἀξιώσης μῆτε ἀρχοῦν, μῆτε τῶν ἀρχόντων ἐκὼν θεραπείης, οἷμά σε ὄραν, ὡς ὁπίστανται) (Α) κρείττονες τῶν ἡπionas, καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ κλαίοντες καθεστάντες, δ' ἄλλοις χεῖρα δαί.

ιγ'. Ἡ λαοφάνεια σε (Α), ἄλλων ἀποφάντων καὶ φυτῶν σάντων, τὸν τε οἶτον τέμνοντες, καὶ δένδροκοπῶντες, καὶ πάντα τρέπον πολιορκῶντες τῶν ἡπionas καὶ μὴ γέλοντες θεραπείην, ἕως ἂν πείσωσιν ἐλθεῖν δ' ἄλλους, ἀντὶ τῆς πολέμου τοῖς κρείττοις; καὶ ἰδίᾳ αὖ (Α) ἀνδρεῖοι καὶ δ' ἄλλοι τῶν ἀνάνδρων καὶ ἀδυνάτων οὐκ οἶδα ὅτι καταδ' ἄλλοι καὶ καρπούμενται; ἀλλ' ἐγὼ τοι, (ἔφη) ἵνα μὴ πάχω ταῦτα, ἔδ' εἰς πολίταις ἐμαυτὸν κατακλείω, ἀλλὰ ξένους πάντα καὶ εἰμι.

ιδ'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· τῶτο μὲν τοι ἡδὴ λέγεις δεινὸν πάλασμα. τῶν δ' ἑξέοις, καὶ ὅ, τε Σίννις καὶ ὁ Σκείρων

καὶ

12. Enimvero (inquit Socrates) si hæc via non etiam per homines duceret, quemadmodum neque per imperium neque servitutem tendit, fortasse quid diceret: Verum si esse inter homines vis, ac neque imperare neque imperio subesse, neque magistratus sponte colere: videre te arbitror, quod sciant superiores, inferioribus pro servis uti, dum eos & publice & privatim ejulare faciunt.

13. An te latent qui, aliis seminantibus arboresque ferentibus, & fruges refecant & arbores cæ-

dunt, omnibusque modis inferiores ac se colere nolentes oppugnant, donec persuaserint eis, servire potius quam bellum cum fortioribus gerere? An etiam privatim nescis viros gnavos ac potentes ex ignavis ac impotentibus in servitutem reductis fructum percipere? Ego vero, (inquit) ut id mihi non accadat, non in rempublicam meipsum concludo, sed ubique sum hospes.

14. Et Socrates, Sollers, ait, artificium narras. Nam hospites, ex quo Sinnis & Sciron &

καὶ ὁ Προκρέστης ἀπέθανον, ὅσοις ἔπ' ἀδικίᾳ. Ἀλλὰ νῦν ὁ
 μὲ πολιτὸνόμοι ἐν ταῖς πατρίσι, καὶ νόμοις τίθεν, ἵνα
 μὴ ἀδικῶνται, καὶ φίλους πρὸς τοῖς ἀναγκάσις χαλεπώσις
 ἄλλους κτῶνται βοηθούς, καὶ ταῖς πόλεσιν ἐρύματα περὶβάλ-
 λον, καὶ ὅπλα κτῶνται οἷς ἀμύνονται τῶς ἀδικουμέναις,
 καὶ πρὸς τέτοις ἄλλοις ἐξωθεν συμμάχοις κατασκα-
 ζονται, καὶ ὁ μὲ πάντα ταῦτα κεκτημένοι ὁμῶς ἀδι-
 κουῦνται.

ἰε'. Σὺ δὲ ἔδὼν μὲ τέτων ἔχων, ἐν δὲ ταῖς ὁδοῖς
 (ἐν)α πλῆθος ἀδικουῦνται) πολὺν χρόνον ἀγασσάμενος,
 εἰς ὁποῖον δ' ἂν πόλιν ἀφίκη, ἢ πολιτῶν πάντων ἡτῶν
 ὄν, καὶ ποιῶν τοῖς οἰοῖς μάλιστα ὁππότενται ὁ βυλόμενος
 ἀδικεῖν, ὁμῶς ἀφ' τοῦ ξένου εἰς τὸν αὐτὸν οἶον ἀδικη-
 θήσῃ; ἢ διότι αἱ πόλεις σοὶ κηρύττουσιν ἀσφάλειαν καὶ
 προσδόντι καὶ ἀπιδόντι, γάρρεις; ἢ διότι καὶ δὲλῶν αὐ-
 τοῖς ποιῶν εἰς, οἷον μὴδενὶ δεσπότη λυσιτελεῖς; τίς
 γὰρ αὐτὸν ἐγγελοῖ ἀνθρώπων ἐν οἰκίᾳ ἔχειν, παντὶ μὲ μὴ-
 δέν

& Procrustes obierunt, injuria ne-
 mo amplius afficit: at qui hoc
 tempore respublicas patrias admi-
 nistrant, etiam leges ferunt, quo
 minus lædantur; ac amicos præ-
 ter illos qui necessarii vocantur,
 alios comparant auxilios; & ur-
 bibus munitiones circumdant; &
 arma parant, quibus injuriosos
 propellant; ac præter hæc omnia,
 alios aliunde socios acquirunt:
 nihilominus ab his omnibus in-
 structi, læduntur.

15. Tu vero quum horum ni-
 hil habeas, ac in viis (ubi pluri-

mi læduntur) multo tempore ver-
 seris; & quaecunque in urbem
 venias, civibus omnibus inferior
 sis, adeoque talis, quales maxime
 aggrediuntur ii qui lædere volunt:
 tamen, quia hospes es, futurum
 putas, ut non lædaris? An idcirco
 fidenti es animo, quod civitates
 tibi securitatem præconio publico
 polliceantur tam adeunti quam
 abeunti? An quod talem te fer-
 vum esse putas, qui nulli do-
 mino profuit? Nam quis homi-
 nem habere domi velit, qui la-
 borare quidem omnino recuset,
 sum-

δὲν ἐθέλοντα, τῇ δὲ πολυτελεστάτῃ διαίτῃ χάρωντα ;
 17'. Σκεψώμεθα δὲ καὶ τὸτο, πῶς (Α) διασώτῃ τοῖς
 τοῖς τοῖς οἰκέταις χρεῶν). ἄρα ὁ τίς μὲ λαγνείαν αὐτῶν
 πρὸς λιμῶν σωφρονίζουσι; κλέπειν δὲ καλύουσιν, ἀποκλείοντες
 ὅθεν ἂν πι λαβεῖν ἦ; ὅ δὲ δραπέτευσιν δεσμοῖς ἀπεί-
 γουσι; ἢ ἀργῶν δὲ πληγῶν ἔξαναγκάζουσιν; ἢ οὐ πῶς
 ποῖς, ὅταν τὸ οἰκετῆρ' ἴπνα τοῖς τοῖς ὄντα κατὰ μαθητῆς;
 18'. Κολάζω (ἔφη) πᾶσι κακοῖς, ἕως ἂν δ' ἄλλω
 ἀναγκάσω. Ἀλλὰ γὰρ, ὦ Σώκρατες, (Α) εἰς τὴν βασιλικὴν
 τέχνῃ παιδιδόμῳ, ἡ δὲ δοκῇ μοι σὺ νομίζειν εὐδαιμο-
 νίαν εἶναι, τί ἀφαιρῶσι τὴν ἀνάγκης κακοπαθόντων, εἴγε
 πεινήσουσι, καὶ διψήσουσι, καὶ ῥιγώσουσι, καὶ ἀρτυπνήσουσι, καὶ
 τὰλλα πάντα μοχθήσουσι ἐκόντες; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶδ',
 ὅ,τι ἀφαιρῶ τὸ αὐτὸ δέρμα ἐκόντα ἢ ἄκοντα ματιγῶσθαι,
 ἢ ὅλως τὸ αὐτὸ σῶμα πᾶσι τοῖς τοῖς ἐκόντα ἢ ἄκοντα
 πολιορκεῖσθαι. ἄλλο γὰρ ἢ ἀφροσύνη φρόσιν πρὸς θέλοντι
 τὰ λυπηρὰ ὑπομένειν;

19'. Τί

sumptuosissimo autem apparatu utatur?

16. Quin illud etiam considerare, quo pacto ejusmodi servos domini tractent. Annon eorum lasciviam fame castigant? non occludendo ea, unde aliquid poterant sumere, furari cohibent? non vinculis coercent, ne aufugiant? non desidia verberibus expellunt? aut quo pacto tu facis, quando de servis aliquem talem esse animadvertis?

17. Supplicii (inquit) omnibus afficio, donec eum servire co-

gam. Verum, mi Socrates, qui ad regnandi artem instituuntur, quam tu mihi videris pro beatitudine ducere, quid ab iis differunt, qui præ necessitate laborant incommodis, si quidem esurient, frigent, frigebunt, vigilabunt, & alias omnes æumnas sponte perferent? nam equidem haud scio, quid discriminis sit, utrum cutis eadem volenti an nolenti flagris cædatur: vel omnino corpus idem his omnibus vel volenti vel nolenti prematur. Quid tandem aliud est, quam infamia, æumnosa velle perpeti?

18. Quid

17. Τί δ', ὦ Αλείππε, (ὁ Σωκράτης ἔφη) ἔδωξέ σοι * τ' τοῖσιν ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ ἐκείνα τ' ἀκυσίαν, ἢ ὁ μὲν ἐκὼν πεινῶν, φάροι ἀν' ὅποτε βύλοιθ', καὶ ὁ ἐκὼν διψῶν, πῆι, καὶ τὰλλ' ὡσαύτως· τῷ δ' ἔξ ἀνάγκης (τυτὰ πάροισι) ἔκ' ἔξῃ, ὅποτ' ἀν' βύλην, παύεσθαι; ἔπειτα ὁ μὲν ἐκυσίως ταλαιπωρῶν, ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι φρονῶν εὐφραίνε), οἱ δὲ τὰ θερία θηρῶντες, ἐλπίδι ἔ' λήψεσθαι ἡδέως μοχθήσιν.

18. Καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀθλα τ' πόνων μικρῶν πινθ' ἀξία ἔστι· τὴν δὲ πονῶντα, ἵνα φίλος ἀγαθὸς κτήσων, ἢ ὅπως ἐχθρὸς χειρώσων, ἢ ἵνα δυνατοὶ θύοιμοι καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς, καὶ τ' ἑαυτῶν οἶκον καλῶς οἰκῶσι, καὶ τὸς φίλους εὖ ποίωσι, καὶ τ' πατερίδα εὐεργετῶσι, πῶς ἔκ' οἶδα ὡς ἡγεῖται καὶ πονῇ ἡδέως εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ζῇ εὐφραϊνόμενος, ἀγαθὸς μὲν ἑαυτοῦ, ἐπαυγασμένος δὲ καὶ ζηλωμένος ὑπὸ τ' ἄλλων;

19. Ἐπὶ δὲ αἱ μὲν ῥαδιουργίαι καὶ ἄλλ' ὅσα χρεῖμα ἡδοναῖ, ἔτε σώματι εὐεξίαν ἰκαναί εἰσιν ἐργάζεσθαι, ὡς φασιν οἱ γυμνασταί,

18. Quid, Aristippe? (inquit Socrates) non ita tibi differre videntur voluntaria ab involuntariis? quatenus qui sponte esurit, comedere potest, quum vult; & qui sponte sitit, bibere potest; idemque in cæteris: qui vero ex necessitate hæc perfert, non potest, ubi vult, ab iis cessare. Deinde qui sponte perfert ærumnas, bona spe fretus lætatur, sicut qui feras venantur, spe capiendi perlibenter laborant.

19. Atque huiusmodi sane laborum præmia non magni pretii

sunt: qui vero in hoc incumbunt, ut amicos bonos parent, vel hostes subigant, vel ut fortes corpore animoque effecti, familiam suam pulcre administrent, amicis profint, patriam beneficiis afficiant: hos num debere ignoras, & laborare lubenter in huiusmodi rebus, & cum lætitia vivere, dum & seipfos mirantur, & laudantur ardentemque extolluntur ab aliis?

20. Præterea mollicities, ac in promptu positæ voluptates, neque corpori bonam parere constitutionem possunt, uti gymnasiorum

γυμνασίῃ, ὅτε ψυχῇ ὀπισθήμεναι ἀξιόλογον, ἐδεμίαν ἐμ-
ποιῶσιν· αἱ δὲ ῥῆσι καρτερίας ὀπιμέλῃαι τῷ χαλῶν τε
καὶ ἀγαθῶν ἔργων ἐξικνησάσθαι ποιῶσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ
ἄνδρες. λέγει δὲ πρὸς τὸν Ἡσίοδον.

Τὼ μὲν γὰρ κακότητε καὶ ἰλαδὸν ὅστιν ἐλέσθαι

Ρηϊδίως· λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.

Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρῶτα θεοὶ παρὰ τριῶν ἐπιχθονίων
Ἀθάνατο· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιον οἶμῳ ἐπ' αὐτῶν,

Καὶ τσηχὺς ποταμὸν ἐπὶ δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,

Ρηϊδίη δ' ἥπειρα πέλει, χαλεπὴ δ' ἔστι.

μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε.

---- τῷ ποταμῷ

Πωλῶσιν ἡμῖν πάντα τὰ ἀγαθὰ θεοί.

καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ φησὶν.

---- ὅτι πονηρὸν σὺ,

Μὴ μοι τὰ μαλακὰ μῶμεο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχης.

καί. Καὶ Περσίδης δὲ ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγραμμάτι τῷ
δεῖ

rum magistri asserunt, neque ali-
cujus pretii scientiam ullam indunt
animo: at per tolerantiam exer-
cita studia faciunt, ut ad hone-
sta præclaraque facinora pervenia-
mus, uti egregii viri prædicant.
Ait alicubi & Hesiodus,

*Agmine cum multo facilis se
ignavia curvis*

*Offert: plana via est, aditus
brevis ejus ad aedes.*

*At Dii virtutis durum posuere
laborem*

*Ante fores; longa est atque ar-
dua semita ad ipsam,*

*Aspæraque imprimis: superato
vertice tandem,*

*Pergere tum facile est; juvat
ipsa molestia euntes.*

Hoc testatur & Epicharmus his
verbis,

---- laboribus

*Dii cuncta protinus nobis ven-
dunt bona.*

Idem alio quoque loco inquit:

---- heus ignave tu,

*Non aucupere mollia, ne dura
accidant.*

21. Quin & Prodicus ille sa-
piens in libro de Hercule, (quem
¶ K pluri-

ὡς δὲ Ἡρακλῆς, (ὅσῳ δὲ καὶ πλείοις ὅπως εἰκνύται) ὡσαύτως ὡς δὲ ἡ ἀρετῆς ἀποφάνεται, ὡς δὲ πῶς λέγων, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι. φησὶ γὰρ Ἡρακλῆς, ἐπεὶ ἐκ πάντων εἰς ἡβῶν ὥρμαιτο, (ὃν ἢ αὖ νεοὶ ἤδη αὐτοκράτορες γιγνώσκοντες δι-
 λῶσιν, εἴτε τὸ δι' ἀρετῆς ὁδὸν πρέπον) ὅτι βίον, εἴτε τὸ ἀφ' ἡλικίας) ἐξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι, ἀπορῶντα ποτέραν τὴν ὁδὸν τρέπειν).

κβ'. Καὶ φανύται αὐτῷ δύο γυναικας παρ' αὐτῷ μεγά-
 λας, καὶ τὴν μὴ ἐτέραν εὐωρεπὴν τε ἰδεῖν καὶ ἐλδύθειον, φύσιν
 κεκοσμημένῃ αὖ μὴ σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὀμμαῖα
 αἰδοῖ, τὸ δὲ χῆμα σωφροσύνη, ἐσθῆτι δὲ λαμπρῇ. τὴν δὲ
 ἐτέραν τετραμμένῃ αὖ εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότη-
 τα, κεκαλλωπισμένῃ δὲ τὸ μὴ χρεῶμα, ὥστε λαοκότεραι
 τε καὶ ἐρυθροτέρας ὄντες δοκῶν φαίνεσθαι, τὸ δὲ χῆμα
 ὥστε δοκῶν ὀρθοτέρας τὴ φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὀμμαῖα ἔχον ἀνα-
 πεπλάμενα, ἐσθῆτα δὲ, ἥς ἂν μάλιστα ὥρα ἀγαλάμποι.
 κατασκευάζονται δὲ ἑαυτῶν, ὅπως οὕτως δὲ καὶ εἰς
 ἄλλαν

plurimis solet ostendere) simili-
 liter de virtute pronunciat, in
 hunc fere modum, quantum me-
 mini, dicens. Herculem ait,
 postquam ex pueritia ad puber-
 tatem accederet, (in qua jam
 adolescentes sui juris fiunt, ac
 indicia præbent, virtutisne via
 porrecturi sint ad vitam, an ve-
 ro ignavix) egressum in tranquil-
 lum locum ibi confedissee, ambi-
 gentem, ad utram se viam con-
 verteret.

22. Tum mulieres duas grandi-
 statura esse visas ad ipsum acce-

dere, alteram quidem honesto ac
 liberali vultu, cujus corpus à na-
 tura munditie esset ornatum, ocu-
 li verecundia, gestus modestia,
 veste candida: alteram vero nu-
 trimento redditam obesam & te-
 neram, sic ornatam quoad colo-
 rem, ut candidior ac rubicun-
 dior videretur, quam esset; for-
 ma procerior visa, quam esset
 à natura; oculis apertis; veste
 tali, ex qua venustas maxime se
 contemplaret: eandem sæpius se
 quis ipsam spectaret, confide-
 rasse;

ἀλλ' αὐτὴν θεᾶται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν αὐτῆς σκίαν
ἀποβλέπῃ.

κγ'. Ως δ' ἐγένετο πλησιέστερον τῷ Ηρακλέει, τὸ μὲν
ὁρώσθαι ῥηθεῖσθαι ἰέναι τὸν αὐτὸν ὁδόν. τὸ δὲ ἐτέραν φη-
σαι βυλομένῳ περὶ σφαιρᾶν τῷ Ηρακλῆϊ, καὶ εἰπεῖν. Οὐδὲν
σε, ὦ Ηρακλῆϊ, ἀπορῖντα ποῖαν ὁδὸν ὅτι τὸ βίον τρέπῃ.
ἐν οὗν ἐμὲ φίλῳ ποιήσης ὅτι τὸ ἡδίστην τε καὶ ῥᾶστην ὁδὸν
ἄξω σε, καὶ τὸ μὲν περὶ τῶν ὁδοῦν ἀγνοῦσθαι ἔσθαι, τῷ δὲ
χαλεπῶν ἀπειρῶσθαι ἀγαθῶσιν.

κδ'. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐπὶ παλέμων ἐστὶν ἀγαθῶσιν φρον-
τιᾶς, ἀλλὰ σφύραται διέση, τί ἂν κεχαρισμένον ἢ
σιτίον ἢ ποτὸν εὖρις, ἢ τί ἂν ἰδὼν ἢ τί ἀκῆσας τερφθῆις,
ἢ πίνων ὁσφραίνόμενθαι ἢ ἀπόμνησθαι ἡδεῖς, τίσι δὲ παιδι-
κοῖς ὁμιλῶν μάλιντ' ἂν εὐφρανθῆις, καὶ πῶς ἂν μαλακώτατα
καθεύδῃς, καὶ πῶς ἂν ἀπονότατα τέτων πάντων τυγχάνῃς.

κε'. Εἰν δὲ ποτε γήνηται τις ὑποψία σπάνεως, ἀφ'
ὧν ἔσται ταῦτα, ἐφόβῃ, μή σε ἀγᾶρῳ ὅτι τὸ πονεῖν καὶ
ταλαι-

rasse; sæpe ad umbram quoque
suam respexisse.

23. Quum ad Herculem ventum
esset propius, incessisse illam de
qua prius diximus, eodem modo:
alteram vero prævenire volentem,
accurrisse ad Herculem, atque
dixisse: Video te, mi Hercules,
ambigere, quam via te ad vi-
tam conferas. Quapropter si me
tibi amicam adjunxeris, ducam
te ad iter jucundissimum ac facil-
limum: ut eorum, quæ suavia
sunt, nihil non gustes, simulque
molestiæ expers vivas.

24. Nam primum tibi neque
bella, neque negotia curanda e-
runt; sed dispicies, quemnam ti-
bi gratum vel cibum vel potum
invenire possis: quid vel aspectu,
vel auditu, vel odoratu, vel tactu
te delectare possit: quibus prædicis
fruens, plurimum gaudeas: quo
pacto quam mollissime dormias:
qui absque labore minimo possis
hæc omnia consequi.

25. Quod si aliquando illa de-
fectura, de quibus hæc percipies,
suspicio sit, nihil est quod metuas,
ne eo te deducam, ut hæc, labo-
rando

ταλαιπωρῶνται τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ταῦτα ποιεῖ-
 ζεσθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τέτοις σὺ χερί-
 σῃ, οὐδένος ἀπεχόμενος, ὅθεν ἂν διωατὸν ἢ τι κερδαῖναι,
 πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι τοῖς ἐμοὶ ξυνῶσιν ἔχουσαν ἔχων
 πρὲς αὐτούς.

κατ'. Καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκύσας ταῦτα, ὦ γυναι, ἔφη,
 ὄνομα δέ σοι τί ὅστιν; ἡ δὲ, οἱ μὲ ἐμοὶ φίλοι, ἔφη, χα-
 λῶσί με Εὐδαιμονίαν· οἱ δὲ μισοῦντές με, ὑποκοιζό-
 μυροι χαλῶσί με Κακίῳ.

καζ'. Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθῆσα εἶπεν·
 Καὶ ἐγὼ ἤκουσά σε, ὦ Ἡράκλεις, εἰδῆσα τὰς γενήσαν-
 τας σε, καὶ τὴ φύσιν τὴν ἐν τῇ παιδίᾳ καταμαρτυροῦσαν· ἐξ
 ὧν ἐλπίζω, εἰ τιμὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τρέποις, σφόδρ' ἂν σε
 καλῶν καὶ σεμνῶν ἐργάτιν ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἐμὲ ἐπὶ
 πολὺν χρόνον πρὸς αὐτὸν ἀγαθοῖς ἀγαθῶς πεπεσέραν φα-
 νήσῃ. Οὐκ ἔξαπατήσω δὲ σε προσιμίοις ἡδοναῖς, ἀλλ' ἢ ὅτι
 οἱ Θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄντα διηγίσσωμαι μετ' ἀληθείας.

κη'. Τῶν

rando variisque tum animi tum
 corporis ærumnis perferendis, ti-
 bi compares: sed aliorum labo-
 ribus tu frueris, nec ab ulla re
 abstinebis, de qua capi aliquid
 lucri possit. Nam equidem fa-
 miliaribus meis potestatem fa-
 cio, ut undecunque utilitatem ca-
 piant.

26. Hæc quum audisset Her-
 cules: Quodnam est, inquit, tibi
 nomen, mulier? Illa vero, amici
 mei, ait, Felicitatem me appel-
 lant: at qui oderunt, obtrectan-
 do vocant Ignaviam.

27. Quum interim altera mu-
 lier accessisset: Ego quoque, in-
 quit, ad te venio, mi Hercules,
 quæ & parentes tuos novi, &
 quæ tua esset natura, in institu-
 tione animadverti. De quibus
 spero, ut si ea, quæ ad me ducit,
 via incesseris, egregie tu præcla-
 ras & honestas res geras; atque
 ego longè honoratior, bonorum-
 que gratia illustrior videar. Ne-
 que vero te decipiam volupta-
 tis præconiis, sed ex instituto di-
 vino, res ipsas vere commemo-
 rabo.

28. Nihil

κῆ. Τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν ἔστιν ἄνδρ. πῶς καὶ ὁπιμελείας Θεοὶ διδόναι ἀνθρώποις. Ἀλλ' εἴτε τὸς Θεός ἴλεως εἰνά σοι βέλῃ, γεραπύτειον τοὺς Θεός. εἴτε ὑπὸ φίλων ἐγγέλους ἀγαπᾷσθαι, τὸς φίλους εὐεργετητέον. εἴτε ὑπὸ πινυ πόλεως ὁπιθυμῆς πιμᾷσθαι, ἢ πόλιν ὠφελιτέον. εἴτε ὑπὸ Ἡ Ελλὰδῶ πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ γαυμάζεσθαι, ἢ Ελλὰδα πειρατέον εὖ ποιῆν. εἴτε τιῶ γλῶ φέρειν σοι βέλῃ καρπὸς ἀφρόνους, ἢ γλῶ γεραπύτειον. εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἷε δ' εἶν πλῆτίζεσθαι, ἢ βοσκημάτων ὁπιμελητέον. εἴτε ἀγ' πολέμῳ ὁρμᾷς αὐξεσθαι, καὶ βέλῃ διῶσθαι τὸς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τὸς ἐχθρὸς χειρῶσθαι, τοὺς πολεμικὰς τέχνας αὐτὰς τε πᾶσιν ἢ ὁπισταμύων μαθητέον, καὶ ὅπως αὐτῶς δ' εἶ γρηῃσθαι, ἀσκητέον. εἰ δὲ καὶ πρὸ σώματι βέλῃ δυνάτος εἶ), τῇ γνώμῃ ὑποηρετῆν ἐπιτέον τὸ σῶμα, καὶ γυμνατέον οὐκ πῶνις καὶ ἰδρῶτι.

κθ'. Καὶ ἡ Κακία ὑπαλαβῶσα εἶπεν, (ὥς φησι Περσίδι-

28. Nihil enim bonum ac præclarum sine labore & studio Dii hominibus largiti sunt: sed siue Deos esse propitios tibi vis, colendi sunt Dii: seu ab amicis vis diligere, beneficiis amici sunt afficiendi: siue ab urbe aliqua vis honorari, utilitatis quid urbi afferendum est: seu apud universam Græciam virtutis nomine vis esse in admiratione, Græciæ ut beneficias, conandum erit: siue terram tibi fructus uberes ferre vis, colenda erit terra: seu à jumentis ditari putas, jumentorum cura erit

habenda: siue bello res tuas amplificare desideras, ac potestatem consequi vis tum amicos liberandi, tum subigendi hostes, non solum artes bellicas tibi ab earum peritis discendæ sunt, sed etiam percipiendum exercitatione, quo pacto sit iis utendum. Denique si etiam corpore vis esse robustus, necesse est corpus assuefacias ad parendum animo, perque labores ac sudorem exerceas.

29. Tum ejus sermonem excipiens Ignavia, (quemadmodum Prodi-

Πρόδικος) οἶνος, ὦ Ηράκλεις, ὥς χαλεπὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἔπι τὰς εὐφροσύνας ἡ γυνή σοι αὕτη διηγέται; ἐγὼ δὲ ῥαδίον καὶ βραχύον ὁδὸν ἔπι τῇ εὐδαιμονίᾳ ἄξω σε.

λ'. Καὶ ἡ Ἀρετὴ εἶπεν· ὦ τλήμων, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις; ἢ τί ἡδὺ οἶσθα, μὴδὲν τέτων ἕνεκα παράγειν ἐθέλῃς; ἢ τις ἕδὲ τῇ ἡδέων ἔπιθυμίᾳ ἀναμένεις. Ἀλλὰ πρὶν ἔπιθυμῆσαι, πάντων ἐμπίπλασαι, πρὶν μὲ πεινῆν, ἐσθίσαι, πρὶν δὲ διψῆν, πίνῃς. καὶ ἵνα μὲ ἡδέως φάγῃς, ὀφιοποιῖς μηχανωμένη· ἵνα δὲ ἡδέως πίνῃς, οἶνον τε πολυτελέως παρὰσκυβάςῃ, καὶ ὅς τις ἄλλος χροῖα παρὰσκυβῇ ζητῆς· ἵνα δὲ καχυπνώσῃς ἡδέως, ὃ μόνον τὰς τραμῆς μαλαχάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλῖνας καὶ τὰ ὑπόβηθρα τῶν κλινῶν παρὰσκυβάσεις· ὃ γὰρ ἀφ' οὗ πονῇ, ἀλλὰ ἀφ' οὗ τὸ μὴδὲν ἔχειν ὅ, τι ποιῇς, ὑπὸν ἔπιθυμῇς. τὰ δ' ἀφροδίτα παρὰ τοῦ δεῖσθαι ἀναλχάζεις, πάντα μηχανωμένη, καὶ γυναιξὶ τοῖς ἀνδράσι χρωμένη. ἔγωγε γὰρ παρὰ δέους τοὺς σωτῆς φίλους, τῆς μὲ νυκτὸς ὑβρίζουσα,

Prodicus ait) Videlicet, inquit, mi Hercules, quam longam ac difficilem viam ad delectationes hæc tibi mulier exponat? ego vero facili brevique ad beatitatem itinere te ducam.

30. Tum Virtus, Misera vero tu, ait, quid boni habes? aut quam delectationem nosti, quum nihil horum causa facere velis? quæ jucundorum appetitum non expectas, sed prius, quam appetas, omnibus replevis: priusquam esurias, comedis; priusquam sitias, bibis: atque ut suaviter comedas,

obsoniorum structores excogitas: ut suaviter bibas, magno sumptu vina tibi comparas, ac per ætatem nivis quærendæ causa circumcursitas: ut suaviter dormias, non stragula tantum mollia, sed etiam lectulos, lectulorumque fulcra paras. Non enim propter labores somnum appetis; sed quia nihil est tibi quod agas. Venerem vero prius, quam ea indigeas, omni arte impellis; & ipsis viris tanquam mulieribus uteris. Sic enim amicos tuos instituis, noctu stupris polluens, & utilissi-

σα, τῆς δὲ ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμίζουσα.

λα'. Αθάνατος δὲ ἔσσι, ὅκ Θεῶν μὲν ἀπερίφαι, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀπμάζῃ· ἔσσι δὲ πάντων ἡδίστος ἀκύνματός, ἐπὶ πάντων ἐαυτῆς ἀνήκοῦς εἶ, καὶ ἔσσι πάντων ἡδίστου θεάματος, ἀθέατος· ἔσσι δὲ πᾶν ποτε σαυτῆς ἔργον καλὸν τεύεσθαι. τίς δ' ἂν σοι λεγέσῃ τι πισεύσῃ; τίς δ' ἂν δεομένη πινὸς ἐπὶ κέσῃ; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν ἔσσι οὕτως θιάσῃ πολυμύσῃ (εἶ); οἱ νέοι μὲν ὄντες, τοῖς σώμασιν ἀδυνάτοί εἰσι, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι, ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι· ἀπίνως μὲν λιπαροὶ ἀφ' νεότητος βροτόμενοι, ὅπιπίνως δὲ αὐχμηροὶ ἀφ' γήρας περῶντες· τοῖς μὲν περὶ αἵματι ἀσχυρόμενοι, τοῖς δὲ περὶ αἵματι βαρυνόμενοι· τὰ μὲν ἡδύα ἐν τῇ νεότητι ἀφροδισιμαίνοντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ὑπομένοντες.

λβ'. Εγὼ δὲ σῶναι μὲν Θεοῖς, σῶναι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς. ἔργον δὲ καλὸν, ἔτε θεῶν ἔτε ἀνθρώπων, χεῖς ἐμοὶ ἡγήσῃ. πμῶμα δὲ μάλιστα πάντων καὶ πρῶτα Θεοῖς

ma diei parte somno obruens.

31. Quum sis immortalis, à Diis quidem rejecta es; ab honestis autem hominibus probro afficeris. Jam quod omnium auditu jucundissimum est, tuam ipsius laudem nullam audis: nec, quod spectaculum jucundissimum est, spectari potes: quippe nullum unquam honestum facinus tuum vidisti. Quis vero tibi aliquid dicenti fidem habeat? Quis rei alicujus egenti quidquam suppediet? Quis mentis compos ex tuæ sodalitatis cætu esse audeat? quum

tui, si juvenes sint, corporibus sint debiles; provectiores facti, animis desipiant: sine labore nitidi per juventam victitant; cum labore squallidi per senectam ætatem transeunt: anteaactorum eos pudet; agendorum onus haud sustinent: jucundis in juventute cursu quasi peragratis, in senectutem molesta reservant.

32. Ego vero cum Diis versor, cum hominibus honestis versor: nec ullum præclarum facinus, sive divinum sive humanum, absq; me perpetratur. Maxime omnium à Diis

Θεοῖς καὶ ᾧ ἀνθρώποις, οἷς περὶ αὐτῆς ἀγαπητὴ μὲν
συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἴκων δεσποταῖς, εὐ-
μυθεὶς δὲ ᾧ ἀνθρώποις οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπεια τῶν
ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχον
ἔργων, ἀείσῃ δὲ φιλίας κοινωνός.

λγ'. Ἐπὶ δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν καὶ ἀποθέ-
μων ὅτιον καὶ ποτὶς ἀπολαύσεις· ἀνέχοντι γὰρ ἕως ἀν' ὅπι-
θυμήσωσιν αὐτῶν. ὕπνῳ δὲ αὐτοῖς παρέσιν ἡδίων, ἢ τοῖς
ἀμόχθοις· καὶ ὅτε ἀπολιπόντες αὐτὸν ἀχθόντα, ὅτε ἀφ' ἑ-
κτον μετῴσιν τὰ δέοντα πράττειν. καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν
πρεσβυτέρων ἐπαμνοῖς χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν
νέων πηγῇς ἀγάλλοντι. καὶ ἡδεῖα μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων
μυμνύεται, εὖ δὲ ταῖς πρῶταις ἡδὼντι πράττοντες, δι' ἐμὲ
φίλοι μὲν Θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πα-
τρίσιν· ὅταν δ' ἔλθῃ ὁ πεπονημένος τέλει, ἔμψυχοι λή-
θης ἀπμοὶ κεῖνται, ἀλλὰ μὲν μνήμης τῇ αἰεὶ χροῖον ὑμνῶ-
μενοι ἰάλλασσι. τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ τοκέων ἀγαθῶν Ἡε-
κλεις,

Diis & hominibus, quibus par est, honoribus afficior; artificibus cara laborum socia, fida domorum custos heris, opitulatrix benigna servis, in laboribus pace curandis adjutrix egregia, constans in negotiis bellicis auxiliatrix, amicitiae confors optima.

33. Est etiam amicis meis cibi & potus perceptio, suavis pariter ac elaborati nihil habens. Expectant enim, donec appetant. Eisdem somnum capiunt suaviorem quam otiosi: ac neque excitatos se moleste ferunt, neque somni

causa, quae agenda necessario sunt, omittunt. Juvenes senum laudibus gaudent, senes juvenum honoribus delectantur. Eisdem rerum olim gestarum memoriam jucunde repetunt, nec minori cum voluptate praesentia peragunt, quum quidem mea causa Diis accepti sint, amicis cari, patriis honorati. Denique quum finis a fato praestitutus adest, non inhonorati jacent, oblivioni traditi; sed perpetua sui memoria celebrati florent. Hujusmodi, mi Hercules, parentum sobo-

κλεις, ἔξει λήσποινα μύθῳ τῷ μακαριστοτάτῳ ἐν δαίμονι
νίδῳ κεκτῆσθαι.

ΛΟΪ. Οὕτω πως διώκει Περδικῶν τὴν ἀρετὴν Ἀρετῆς
Ἡρακλέους παίδου. ἐκόσμησε μὲν τοὺς τοὺς χρόμας ἐπὶ
μεγαλειότητι ρήμασιν, ἢ ἐγὼ καὶ σοὶ. Ἄ. οὐκ ἄξιον, ὦ
Αείππε, τῶν ἐνυμμένων περὶ αὐτοῦ πῶς τῷ εἶς ὁ
μέλλοντα χρόνον ἔβριε φροντίζεν.

Κ Ε Φ.

ΑΙσχυρῶς δὲ ποτε Λαμπερὸς τῷ Περδικῶν
τὸν υἱὸν εἰπὼς τῷ μητέρι χαλεπαίνοντα,
Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ παῖ, οἶδά σε πάντας ἀνθρώπους ἀχρείους
καλυμένους; καὶ μάλα, ἔφη ὁ νεανίσκος. κατὰ μέγαντα
οὐκ ἔστι πῶς ποιεῖν, τὸ ὄνομα τῷ ἀποκαλῆσθαι; ἐγὼ γὰρ
(ἔφη) τὸς γὰρ εὖ παθόντας, ὅτε δὲ διωκόμενοι χάριν ἀπο-
δοῦναι μὴ ἀποδῶσιν, ἀχρείους καλεῖσθαι. ἔκουσ' ὁ παῖς σοι

foholes fortium, laboribus exant-
latis; licet ea felicitate potiaris
quæ ab omnibus maxime prædi-
catur.

34. Hoc quodam modo Pro-
dicus institutionem Virtutis ad
Herculem prosequitur. Sententi-
as quidem ipsas multo magis
magnificis verbis, quam ego nunc
fecerim, ornavit. Quamobrem,
mihi Aristippe, te quoque æ-
quum est hæc animo perpenden-
tem conari, ut etiam futuri vi-
tae temporis curam aliquam ha-
beas.

C A P. II.

Ceterum quum animadver-
tisset aliquando Lamprocle
filium suum natu maximum, ma-
tri suæ succensere. Dic mihi, ait,
mi fili, nostine quosdam homi-
nes qui appellantur ingrati? Om-
nino, inquit adolescens. Animad-
vertisti, ergo, quid illi faciant,
qui hoc nomine dicuntur? Equi-
dem, (ait) nam illos ingratos vo-
cant, qui affecti beneficiis, quum
referre gratiam possint, non re-
ferunt. Ergo tibi videntur in-
gratos

ὦ τοῖς ἀδικοῖς καταλογίζεσθαι τὴν ἀχαρείς; ἔμοιγ', ἔφη.

β'. Ἦδη δέ ποτε ἐσκέψω, εἰ ἄρα (ὥσπερ ὁ ἀνδραποδίζεσθαι τὴν μὴ φίλῃς, ἀδικον εἶ) δοκῇ τὴν δὲ πολέμους, δίκαιον εἶ)· καὶ τὸ ἀχαρεῖν ὡς μὴ τὴν φίλῃς, ἀδικόν ἐστι· ὡς δὲ τὴν πολέμους, δίκαιον; καὶ μάλα (ἔφη) καὶ δοκῇ μοι, ὅφ' ἔ' ἂν τις εὖ παθὼν, εἴτε φίλῃς εἴτε πολέμους, μὴ πειρᾶται χάριν ἀποδιδόναι, ἀδικος εἶ).

γ'. Ουκοῦν (εἶγε ὅπως ἔχει τῷτο) εὐλακείης τις ἀνείη ἀδικία ἢ ἀχαρεία; συνωμολόγη. ἔκῃν ὅσῳ ἂν τις μείζω ἀγαθὰ παθὼν μὴ ἀποδιδῶ χάριν, ποσὸν τῷ ἀδικώτερον ἀνείη. συνέφη καὶ τῷτο. πῖνας οὖν (ἔφη) ὑπὸ πῖνων εὐεργιστὴν ἀν μείζονα εὐεργετημένης, ἢ πάντας ὑποθνήσκων; ὅς (α) γονὴς ἐκ μὴ οὐκ ὄντων ἐποίησ' εἶ), ποσαῦτα δὲ χαλὰ ἰδεῖν, καὶ ποσῶν ἀγαθῶν μεταρχεῖν, ὅσα (α) θεοὶ πρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις. ἀ δὲ καὶ ὅπως ἡμῖν δοκῇ παντὸς ἀξία εἶ), ὥστε πάντες τὸ καταλιπεῖν αὐτὰ πάντων μάλιστα φεύγμεν. καὶ αἱ πόλεις

ἑβί

gratos cum injustis reponere. Mihi quidem, inquit.

2. Verum consideraſtine (inquit) an quemadmodum amicos in ſervitutem redigere, injuſtum eſſe videtur; hoſtes autem, juſtum: ſic etiam erga amicos ingratum eſſe, injuſtum ſit; erga hoſtes autem, juſtum? Omnino: (inquit) adeoq; mihi videtur injuſtus eſſe, à quo cunque quiſpiam beneficiis affectus, ſive amico ſive hoſte, reſerre gratiam non enitur.

3. Ergo (ſi res ita ſe habet) mera quædam injuria eſt ingratitudo.

Conceſſit. Quanto quis igitur majoribus beneficiis affectus gratiam non retulerit, tanto erit injuſtior. Conceſſit etiam hoc. Quos autem (ait) à quibus reperire poſſimus majoribus affectos beneficiis, quam liberos à parentibus? quibus, quàm antea non eſſent, parentes exiſtendi cauſa fuerunt, atque tot prædæ ut res cernerent, tot bonorum participes fierent, quot bona hominibus Dii ſuppeditant: quæ ſine uſq; adeo maximi faciendæ ducimus, ut omnes inprimis eorum amiſſionem refugiamus. Civitates quo-

ἔπι τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήσονται
ὥς οὐκ ἀν μείζονα κακῶ φόβῳ τ' ἀδικίαν παύσαντες.

Δ'. Καὶ μὴν ὅτ' γε ἀφροδισίων ἔνεκα παρὰ τοὺς νόμους
τῆς ἀνθρώπων ὑπολαμβάνοις. ἐπεὶ τέτυκ' ἡ ἀπαλ-
σότητων μετὰ μὲν αἱ ὁδοί, μετὰ δὲ καὶ οἰκήματα. φανερόν
δ' ἔσμεν καὶ σκοπέμενοι, ὅτι ὁποῖον ἀν. γυναικὶν βέλτερον
ἡμῖν τέκνα γένοιτο, αὖς συνελθόντες τεκνοποιήμεθα τοῦτο καὶ
ἐ. Καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ πῶς τε σὺν τεκνοποιήσῃ καὶ ἑαυτῷ
πρέφῃ, καὶ τοῖς μέλλουσιν ἔσσεσθαι πατρὶ παρὰ τοὺς νόμους
πάντα, ὅσα ἀν οἷνται συνδοίῃ αὐτοῖς ὡς τ' ἐβίον, καὶ
(αὐτὰ ὡς ἀν διώη) πλάσῃ. ἡ δὲ γυνὴ καὶ σὺν δέξασθαι
τε φέρῃ τὸ φορτίον τῆς το, βαρυνομένη τε καὶ κινδυνεύουσα
τοῦ ὅτι βίῃ, καὶ μετὰ διδύσῃ τ' ὁδοῦ, ἡ καὶ αὐτὴ πρέφῃ,
καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ διενέχῃ καὶ τεκῇ, πρέφῃ τε καὶ ἔπι-
μελῇται, ὅτι παρὰ τοὺς νόμους ἔδεν ἀγαθόν, ὅτι καὶ κινδυνεύον
τὸ βρέφον, ὅφ' ὅτι εὖ πάχῃ, ὅτι σημαίνει δυνάμενον
ὅτι δέεται. ἀλλ' αὐτὴ το χαζομένη καὶ τε συμφύρονται καὶ

κα-

quoque maximis sceleribus mor-
tem in poenam statuerunt, quod
gravioris mali metu injustitiam
coercere nequeant.

4. Nec vero homines rei vene-
reæ causâ liberos procreare existi-
mes. Nam eorum quæ ab illa
quemvis liberent, plenæ viæ, ple-
na lupanaria. Præterea manife-
stum est, considerare nos, ex cujus-
modi mulieribus liberos optimos
suscipere possimus, quibuscum
congressi liberos procreamus.

5. Ac vir quidem eam, quæ
in procreatione cooperatur, nu-

trit, liberisque nascendis præpa-
rat omnia, quæcumque ad vitam
eis conductura putat, eaque quam
potest plurima; mulier vero ex-
ceptum onus hoc gestat, cum
gravamine vitæque periculo; ali-
mentumque suppedians, quo ali-
tur & ipsa, posteaquam magno
cum labore gestavit ac peperit,
tum nutrit nullo prius affecta be-
neficio, tum curat infantem, non
agnoscentem, à quo beneficium
accipiat, neque valentem indica-
re, quibus egeat; sed ipsa quid ei
conducatur, ac gratum esse possit,

καχαιόμενα πεισῶται ἐκπληροῦν, καὶ ἴσχει πολὺν χρόνον, καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας ἐπαυμένους παύειν, οὐκ εἰδὴα πάντα τούτων χάριν ἐπολήσει.

Καὶ ἐκ ἀρκῆ θρέψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπιδιδόν δόξαν· ἵνα οἱ παῖδες μαθηάνειν περὶ αὐτῶν αὐτοὶ ἔχουσιν. ἵνα γὰρ ἀγαθὰ καὶ βίον, διδάσκουσιν. ἀλλὰ οἷοντα ἄλλον ἰκατάτερον διδάσκει, πέμπουσι πρὸς τοὺς δαδαιῶντες, καὶ ἐπιμαλύνεται πάντα παιδῶντες, ὅπως παῖδες αὐτοῦ γένοιτο. ὡς δὲ βιωτὸν βέλπετοι.

Πρὸς τοῦτα ὁ νεανίσκος ἔφη· ἀλλὰ τοι εἰ ταῦτα πάντα ἀπεποιήσας, καὶ ἀλλὰ τῶν πολλὰ πλάσια, ὧδεῖς ἀνδράσιν αὐτῆς ἀναχέσθαι τὴν χαλεπότητα. καὶ ὁ Σωκράτης, ὅστις οὐδὲν οἶε, ἔφη, θηεῖς ἀγρίότητά δισφορώτερον, ἢ μιν πρὸς; ἐγὼ μὲν οἶμαι (ἔφη) τὴν αὐτῆς γὰρ τοιαύτης. ἢ δὴ πᾶσι τοῖσι οὐκ ἢ δακνύσθαι κακὸν περὶ τοῦ ἔδωκεν, ἢ κακὴν θάλασσαν; οὐκ ἢ δὴ πολλοὶ ἔπαθον.

Αλλὰ νῦν Δία (ἔφη) χεῖρ δὲ οὐκ ἂν περὶ τῷ βίῳ

conjectura colligens, explere nititur, & longo nutrit tempore, ac noctes dieque labores perfert, quam pro his gratiam reportatura sit, ignorans.

6. Neque tanquam nutrire sufficit, sed etiam ubi ad discendum aliquid idonei videntur esse liberi, siqua parentes ipsi tenent ad vitam utilia, docent: quibus vero docendis alium magis idoneum esse putant, ad hunc eos magnocum sumptu mittunt, omnique conatubant operam, ut liberi reddantur, quantum fieri potest, optimi.

7. Ad ea subiecit adolescens: Tametsi hæc omnia fecerit, aliaque his multo plura, nemo tamen ejus asperitatem perferre possit. Et Socrates, Utrum existimas, inquit, toleratum esse difficilius, ferrene scævitiā, an matris? Equidem, (inquit) matris arbitror, quæ talis talis sit. Ergone nunquam vel mordendo vel recalcitrando te læsit? cuiusmodi a belluis multi perpassi sunt.

8. At enim profecto (inquit) ea loquitur, quæ quis audire vel ob omnem

βίω παντὶ βέλαιο ἐκείνῃ. σὺ δὲ πῶτα (ἔφη ὁ Σωκράτης) οἶε ταύτη δυσωπία, καὶ τῇ φωνῇ καὶ τοῖς ἔργοις, ὅτι παῖδες δυσωπῶντων καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ποσὶ μάλιστα ποσὶ ἡμέρῃ; πῶτα δὲ λυγρῶσι χέμεν;

θ'. ΑΛΛ' ἔδεπόποτε αὐτῷ (ἔφη) ἔτ' εἶπα ἔτ' ἐποίησα ἔδην, ἐφ' ᾧ ἠρχομῆ. τί δ' οἶμι (ἔφη) χαλεπότερον εἶναι σοὶ ἀκύνειν ὣν αὐτὴ λέγει, ἢ τοῖς ὑποκρίταις, ὅταν οἱ ταῖς τραγωδίαις, ἀλλήλους παρ' ἑαυτοὺς λέγῃσιν; καὶ οἶμαι, ἐπεὶ αὖ ὅσοι οἶόν) τ' λεγόντων ἔτε τ' ἐλέχοντα ἐλέχθην, ἵνα ζημιώσῃ, ἔτε τ' ἀπειλῶντα ἀπειλῇ, ἵνα κακὸν τι ποιήσῃ, ῥαδίως φέρῃσι. σὺ δ' εὖ εἶδως, ὅτι καὶ χέει σοὶ ἡ μήτηρ, καὶ μόνον ἔδην κακὸν νοῶσα λέγει, ἀλλὰ καὶ βυθολομένη σοι ἀγαθὰ εἶ), ὅσα σὺ δὲν ἄλλω, χαλεπαίνεις; ἢ νομίζεις κακόν τι τ' μήτερά σοι εἶ); ἔδῃτα (ἔφη) τὸ γὰρ ὅσον οἶμαι.

ι'. Καὶ ὁ Σωκράτης, ὅσοι αὖ, ἔφη, βούλῃ εὖ νοῦν τί σοι ἔσθαι καὶ ἐπαινεσμένῳ ὥς μάλιστα δυνά) χέμενός, ὅπως

omnem hanc vitam nolit. Tu vero quam multa (inquit Socrates) intoleranda te huius negotia, tum vocatum facto, tum interdiu tum noctu, à prima usque ætate molestando putas exhibuisse? quantum doloris attulisse, quoties agrotares? At ego illi (ait) neque dixi neque feci quidquam, cuius ipsam puderet. Quid autem (inquit) molestius esse putas, tibi ne audire, quæ dicit ipsa? an histrionibus, quum in tragediis alter alteri convicia extrema dicit. Enimvero arbitror

eos, quia non existimant vel illam qui redarguit, lædendi causa redarguere, vel minantem, damni aliquid inferendi causa minari, æquo illa ferre animo. Tu vero, quum plane scias, matrem, quæ dicit, non modo nihil mali cogitantem dicere, sed etiam optantem tibi tantum boni, quantum alii nulli, inique fers, an existimas, matrem esse tibi malevolam? Non equidem (inquit) hoc arbitror.

Et Socrates, Ergone tu hanc, ait, quæ tibi benevola est, & quam maxime potest agrotantē curat ut vales,

ὅπως ὑγαίνης τε, καὶ ὅπως ᾗ ὀπιτηδείων μηδενὸς εἰδὴς ἔσῃ, καὶ πρὸς τέτοισι, πολλὰ τοῖς Θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ ἔσθαι, καὶ εὐχὰς ἀποδιδῶσθαι, χαλεπὴν εἶ) φῆς; ἐγὼ μὲ οἶμαι, εἰ ποιαὶτῶν μὴ διώσασθαι φέρειν μητέρα, τὰ ἀγαθὰ σε ἔδιδωσθαι φέρειν.

ια΄. Εἰπέ δέ μοι (ἔφη) πότερον ἄλλον πινὰ οἷοι δέ μιν θρασυπύειν; ἢ παρὰ σκεύασθαι μηδενὶ ἀνθρώπων πειραῖσθαι ἀρέσκειν, μηδὲ ἔπεισθαι, μήτε πείθεσθαι, μήτε τρατηγῶ μήτε ἄλλῳ ἀρχόντι; ναὶ μὰ Δία ἔγωγε, ἔφη.

ιβ΄. Ουκοῦν (ἔφη ὁ Σωκράτης) καὶ παρὰ γείτονι βύβλιν σὺ ἀρέσκειν, ἵνα σοὶ καὶ πῦρ εἰαύνη, ὅταν τέττα δέῃ, καὶ ἀγαθὸν τέ σοι γίγνηται συλλήπῳ, καὶ ἂν πῶσθαι μὲν οὐδὲν τύχης, εὐνοϊκῶς ἐγγύθι βασιλῆϊ σοὶ; ἔγωγ', ἔφη. τί δέ; σπουδασιότερον, ἢ σύμπλοον, ἢ εἰ παρὰ ἄλλῳ εἰστυχάνοις, ἔδεν ἂν σοὶ ἀφαιρῶσι φίλον ἢ ἐχθρὸν θμέσθαι, ἢ καὶ τῶν τέτων εὐνοίας οἷοι δέ μιν ὀπιμελεῖσθαι; ἔγωγ', ἔφη.

ιγ΄. Εἴτα τέτων μὲν ὀπιμελεῖσθαι πρὸς σκεύασθαι, τὴν δὲ μητέρα

valcas, ac re necessaria nulla egeas, præterque hæc, multa Diis bona pro te vovet, ac vota reddit, sævam esse dicis? Equidem statuo, si matrem ejusmodi ferre non possis, non posse te bona ferre.

11. Dic autem mihi, (ait) utrum tibi alium quempiam colendum putas; an ita comparatus es, ut nemini hominum placere studeas, neminem sequi, nemini parere, sive sit imperator, sive magistratus alius? Equidem præfecto,

ait.

12. Ergo (inquit Socrates) etiam

vicino placere velis, ut ignem accendat tibi, quum opus erit, teque in aliqua re bona adjuvet, ac siquid adversi accidat, è propinquo tibi benevole succurrat? Equidem, ait. Quid autem? nihil interest te putas, comitem itineris, aut navigationis, aut alium quendam, in quem incideris, amicum an hostem habeas; vel potius eorum etiam benevolentiam consequendam esse putas? Equidem, ait.

13. Ergo comparatus es horum habere rationem, matrem vero,

τέρει τῶ πάντων μάλιστα σε φιλεῖσθαι οὐκ οἶμι δ' εἶναι θερα-
 πεύειν; ὅκ οἶδα, ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲ ἀχαιρίας
 ἐδεμῖας ὅπτιμελῆται, ὅδε δὲ δικάζει, ἀλλὰ θεωρεῖ τῆς εὖ
 πεποιθότας, χάριν ὅκ ἀποδιδόντας· εἰ δέ τις γυνεὺς μὴ
 θεραπύῃ, τέττω δίκην τε ὅπτιτίησι, καὶ ἀποδοκιμάζουσα
 ὅκ ἐὰν ἀρχὴν τῷτον, ὥς ὅτε ἀνὰ τὰ ἱερά· εὐσεβῶς θυόμνη
 ὑπὲρ τῆ πόλεως τέττω θυόντων, ὅτε ἄλλο χαλῶς καὶ δικήσας
 ὅδεν ἀνὰ τέττω πρᾶξαντος; καὶ νῦν Δία εἰάν τις τῶ γυνέων
 τελευτησάντων τῆς τάφους μὴ κοσμήῃ, καὶ τῷτο ἐξετάζει
 ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶ ἀρχόντων δοκιμασίαις.

ιδί. Σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἀνὰ σωφρονῆς, τοὺς μὲ θεοὺς
 ὠχαιτήσῃ, ἀγνώμονάς σοι εἶ), εἴπι πῆν μέληκα, τῶ
 μιτρῶς, μή σε καὶ ὅτοι νομίσαντες ἀχαιρίων εἶ),
 οὐκ ἐθέλωσιν εὖ ποιῆν· τοὺς δὲ ἀνθρώπους φυλάξῃ,
 μή σε ἀσθένονοι τῶ γυνέων ἀμελῶντα, πάντες ἀπ-
 μάτωσιν, εἴτα ἐν ἐρημῇ φίλων ἀναφανῆς· εἰ γὰρ
 σε ὑπολάβοιεν πρὸς τοὺς γυνῆς ἀχαιρίων εἶ), οὐ-
 δεις

vero, quæ te plus omnibus hisce
 diligit, colendam tibi non existi-
 mas? An ignoras, civitatem alte-
 rius quidem nullius ingratitude
 habere rationem, nec in eam factio-
 nem dare, sed suisque deque ferre, si
 beneficiis affecti gratiam non re-
 ferant: at si quis parentes non co-
 lat, eum poena mulcare, rejectum-
 que magistratus obire non pati, ac
 si neque res sacræ pro republica
 religiose fieri queant, illò sacrifi-
 cante, neque quicquam aliud ab eo
 perfici recte justeq; possit? Etiam
 hoc profecto, si quis parentum

mortuorum sepulcra non ornet,
 respublica magistratuum in exa-
 minibus inquirat.

14. Ergo tu, mi fili, si sapias,
 Deos ipsos deprecaberis, ut igno-
 scant tibi, si quidem erga matrem
 negligens fuisti, ne te illi & ingra-
 tum esse existiment, & beneface-
 re tibi nolint: & cavebis ad homi-
 nes, ne hi te nullam animadverten-
 tes parentum rationem habere,
 omnes pro nihilo habeant, & pri-
 vatus amicis omnibus apparueris.
 Nam si te suspicabuntur erga pa-
 rentes ingratum esse, nemo existi-
 maturus

οὐκ ἔστιν ὅστις νομίσῃ, ὡς σε ποιήσας χάριν ἀπολήψεται.

К Е Ф. γ' .

ΧΑΙΡΕΦΩΝΤΑ ΔΕ ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΧΑΙΡΕΚΡΑΤΗΝ ΑΔΕΛΦΟΝ ΜΕ
 ΟΝΤΕ ΣΥΛΛΗΛΟΙΝ, ΕΑΥΤΩ ΔΕ ΓΗΡΑΣΙΜΩ, ΑΓΑΘΟΜΕΝΟ
 ΔΕΦΕΘΗΜΕΝΩ, ΙΔΩΝ ΤΟ ΧΑΙΡΕΚΡΑΤΗΝ, ΕΙΠΕ ΜΟΙ, ΕΦΗ, Ο
 ΧΑΙΡΕΚΡΑΤΕΣ, Ε ΔΥΠΗ ΚΑΙ ΟΥ ΕΙ ΤΟ ΠΑΙΣΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΟΙ
 ΛΗΣΟΜΕΝΩΤΕΣΙ ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ ΛΗΨΙΜΑΙΝΑ Η ΑΔΕΛΦΟΝ, ΚΑΙ ΤΑΥΤΑ,
 ΤΟ ΜΕ ΑΦΕΡΩΝ ΟΝΤΩΝ, Ε ΔΕ ΦΡΟΝΙΜΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΔΙΟ
 ΜΕΝΩΝ, Ε ΔΕ ΒΟΗΘΕΙΝ ΔΥΝΑΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΕΤΟΙΟΙΣ, ΤΟ ΜΕ
 ΠΛΕΙΟΝΟΝ ΥΠΕΡΧΟΝΤΩΝ, Ε Δ' ΕΝΟΣ·

β'. Θαυμάσων δὲ καὶ τῦτο, εἰς τὰς μὲν ἀδελφὰς ζή-
μιον ἡγεῖται, ὅτι καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν κέρτηται, τὰς δὲ
πολιτείας καὶ ἡγεῖται ζημιόν, ὅτι καὶ τὰ τῶν πολιτῶν ἔχ-
ει ἄλλ' αὐτὰ μὲν διὰ τὴν λογίζεσθαι, ὅτι κρείττον σὺν πα-
λοῖς οἰκῶντα ἀσφαλῶς ἀρκῶντα ἔχειν, ἢ μόνον ἀφαι-
μῶν

maturus est, se pro beneficiis tibi praestitis gratiam reportaturum.

CAP. III

Cæterum animadvertens aliquando Socrates; Chærophontem & Chærecratem fratres, familiares suos, inter se diffidere, ubi Chærecratem vidisset, Dic mihi, mi Chærecrates, ait, num tu ex iis es hominibus, qui utilius quid esse divitias putant, quam fratrem; quanquam illæ

insipientes sint, hic sapiens : illæ
ope indigeant, hic opitulari possit :
illæ denique multæ, frater autem
unus.

2. Mirum hoc quoque, posse quem fratres suos sibi detrimento esse putare, propterea quod non etiam fratrum facultates possideat: at cives sibi detrimento non esse arbitrari, quod civium bona non habeat: sed posse hac in parte ratiocinari, quod praestet ut aliquis cum multis habitans secure, quae sufficiant, habeat; quam si solus vivat,

μνον τὰ τ' πολιτῶν ὅτι κινδυνεύουσιν πάντα κεκτῆσθαι. ὅτι δὲ τ' ἀδελφῶν ὁ αὐτὸ τὸ αἴτιον.

γ'. Καὶ οἰκέται μὲν (Α) δυνάμειον ὦντι, ἵνα σωεργὸς ἔχουσιν, καὶ φίλους κτῶνται, ὡς βοηθῶν δέοι. τ' δ' ἀδελφῶν ἀμελῶσιν, ὥστε ἐκ πολιτῶν μὲν γνησίων φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ ὅς γε γνησίων.

δ'. Καὶ μὲν πρὸς φίλον μέγα μὲν ὑπάρχει τὸ ἐκ τ' αὐτοῦ φίλος, μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ παρῶν. ἐπεὶ καὶ τοῖς πλείοσι πᾶσι (Β) ἐγγίγνεται τ' συγγενῶν. πρὸς δὲ τέτοις, καὶ (Α) ἄλλοι ἄνθρωποι πᾶσι τε μᾶλλον τὸς συγγενῶν ὄντας τ' ἀναδελφῶν, καὶ ἥτιον τέτοις ὅτι πᾶσι.

ε'. Καὶ ὁ Χαιρέκρτης εἶπεν. ἄλλ' εἰ μὲν, ὃ Σώκρατες, μὴ μέγα εἴη τὸ ἀφ' ὧν, ἵσως ἂν δέοι φέρειν (Γ) ἀδελφόν, καὶ μὴ μικρὸν ἔνεχα φεύγειν. ἀγαθὸν γὰρ (ὥστε καὶ σὺ λέγεις) ἀδελφὸς ὢν οἷον δὲ. ὅποτε μέντοι πάντες ἐνδέοι, καὶ πᾶν τὸ ἐναντιώτατον εἴη, τί ἂν πᾶσι ὅτι χειρὶν τοῖς ἀδελφοῖς;

στ'. Καὶ

ac civium facultates cum periculo omnes possideat: in fratribus id ipsum ignorare.

3. Ac servos quidem emunt, qui possunt, ut laborum socios habeant; amicos parant, quod opulterioribus egeant: fratres autem negligunt, quasi ex civibus amici fieri possint, ex fratribus non possint.

4. Atqui multum ad amicitiam conducit, ex iisdem natum esse; multum, una nutriri. Nam & feris quoddam eorum, quæ una nutrita sunt, desiderium innascitur.

Præterea cæteri quoque homines honorant magis illos qui fratres habent, quam qui nullos; ac minus eos aggrediuntur.

5. Tum Chærecrates, Enimvero, mi Socrates, ait, si non magnum sit diffidium, fortasse ferendus sit frater, neque ob exiguas causas fugiendus. Quippe bonum quoddam (sicut & tu dicis) frater est, si talis sit, qualem esse convenit. At si plane desit officio, & quidvis aliud sit potius quam frater: quamobrem quis ea, quæ fieri nequeunt, conetur?

¶ M

6. Utrum

ζ'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· πότρεα δὲ, ὦ Χαιρέκρατες, ὅσδενι ἀρέσσαι δυνάη Χαιρεφών, ὥσπερ ἔδδ' σοι, ἢ ἔστι οἷς καὶ πάνυ ἀρέσκει; Ἀλλ' ἔγωγε γάρ τοι, (ἔφη) ὦ Σωκράτες, ἀξιόν ἐστιν ἐμὲ μισθὸν αὐτὸν, ὅτι ἄλλοις μὲ ἀρέσκειν δυνάη, ἐμοὶ δὲ (ὅπου ἀν' ἡμῶν) πανταχῶ καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ζημία μᾶλλον, ἢ ὠφέλειά ἐστιν.

ζ'. Ἀρ' οὖν (ἔφη ὁ Σωκράτης) ὥσπερ ἵππῳ τῷ ἀνεπιτήμονι μὲ, ἐλχειρῶντι δὲ ληῖσθαι, ζημία ἐστίν, ἔτι καὶ ἀδελφός, ὅταν τις αὐτῷ μὴ ἐπιτάμνῃ ἐγχειρῇ ληῖσθαι, ζημία ἐστίν;

η'. Πῶς ἀν' ἐγὼ (ἔφη ὁ Χαιρέκράτης) ἀνεπιτήμων εἶμι ἀδελφῷ ληῖσθαι, ἐπιτάμνός γε καὶ εὖ λέγειν καὶ εὖ λήγοντα, καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ ποιῆντα; καὶ μέντοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν, ὅτι ἀν' ὁμοαίμιον ἔτ' εὖ λέγειν ἔτ' εὖ ποιεῖν, ἀλλ' ἔδδ' πειράσομαι.

θ'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· θαυμάσιός γε λέγεις, ὦ Χαιρέκρατες, εἰ κύων μὲν σοι ὡς ὅτι παρθέτοις ἐπιτήδειον,

6. Utrum vero, mi Chærecrates, (inquit Socrates) nemini Chærephon placere potest, sicut & tibi non placet? an sunt nonnulli, quibus egregie placeat? Hac ipsa de causa, mi Socrates, (ait) æquum est illum mihi esse odio, quod aliis quidem placere possit, mihi vero (ubicunque adest) verbis ac factis detrimento potius quam commodo sit.

7. Ergone (ait Socrates) perinde atque equus homini imperito, qui uti eo conetur, damno est; sic & frater, quum quis eo vult

uti, qui nesciat, est detrimento?

8. Quonam modo erga fratrem (inquit Chærecrates) me gerere non norim, quum & verbis & factis benignus in illum esse possum, qui verbis itidem ac factis benignus erga me est. At vero qui & verbis & factis mihi molestiam parere dat operam, benigno me in eum verbo factove gerere nec possum nec volo.

9. Et Socrates, Mira vero narras, inquit, mi Chærecrates, te, si canem habeas, atque is ovibus custodiendis aptus sit, ac pastoribus quidem

τήδειοι, καὶ τὴς μὲ ποιμνίας ἡσπάζετο, σοὶ δὲ παροισιόντι ἐχαλέπαμην, ἀμελήσας ἀν' ἧ ὀργίζεσθαι, ἐπειρᾷ εὖ ποιήσας παύειν αὐτόν· ἡ δὲ ἀδελφὸν φῆς μὲ μέγα ἀν' ἀγαθὸν εἶναι, ὅντα παρὸς σε οἷς δ' εἶ, ἐπίστασθαι δὲ ὁμολογῶν καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ λέγειν, οὐκ ἐπιχειρᾷς μηχανᾶσθαι, ὅπως σοὶ ὡς βέλπεις ᾖ.

ι'. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης, δέδοικα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, μὴ ἔκ' ἐγὼ ἐγὼ ποσαύτῳ σοφίαι, ὥστε Χαιρεφῶντα ποιῆσαι παρὸς ἐμὲ οἷς δ' εἶ. καὶ μὴ ἐδέν γε ποικίλον (ἔφη ὁ Σώκρατης) ἐδὲ χυμὸν δ' εἶ ἐπ' αὐτόν (ὡς ἐμαὶ θακῆ) μηχανᾶσθαι· οἷς δὲ καὶ σὺ ἐπίστασαι αὐτὸς, οἷμα ἀν' αὐτὸν ἀλόντα παρὸς πολλῶν ποιεῖσθαι σε.

ια'. Οὐκ ἀν' φθάνοις (ἔφη) λέγων εἶπε ἡδυσσάμε φίλτρων ἐπιστάμενον, ὃ ἐγὼ εἰδὼς λέληθα ἐμαυτὸν; λέγε δέ μοι, (ἔφη) εἴ τινα τ' γνωρίμων βέλαιο κατεργάσασθαι, ὅποτε γυοί, χαλᾷν σε ἐπὶ δ' εἴπνοι, τί ἀν' ποιήσης; δῦλον, ὅτι κατάρχοιμι ἀν' ἧ αὐτὸς, ὅτε γυοίμι, χαλᾷν ἐκείνον.

ιβ'. Εἰ

dem blandiatur, in te vero ad-euntem sæviat, omiſſa iracundia, benefaciendo eniti, ut eum miti-ges: fratrem vero, quem magnum quoddam bonum ais eſſe, ſi erga te talis ſit, ut decet, non te ope-ram dare, ut optimum tibi reddas; præſertim quum & verbis & factis benignum eſſe ex conſeſſo ſcias.

10. Vereor equidem (ait Chæ-recrates) ne tanta ſit in me ſol-lertia, mi Socrates, ut Chære-phontem erga me talem reddere poſſim, qualem eſſe oportet. At-qui (ſubjecit Socrates) nihil arti-

ficioſi, neque novi ut ejus cauſa excogites, opus eſt, mea quidem ſententia: nam exiſtimo cum illis artibus, quas tu non ignoras, alle-ctum abs te, plurimi te facturum.

11. Dic mihi prius, (inquit) an me quaſdam illecebras noſſe ſenſeris, quas ipſemet ſcire me ignoraverim? Tu vero mihi dicit, (inquit) ſi quem familiarium eo deducere velles, ut, ubi rem ſacram facit, ad coenam te vocaret, quid faceres? Nimirum prior homi-nem, ipſe rem ſacram faciens, in-vitarem.

¶ M 2

12. At

ιβ'. Εἰ δὲ βύλοιο ᾗ φίλων πινὰ προσέφεσθαι, ὅποτε
 ὑποδημοίης, ὅπμιελθῶται ᾗ σῶν, τί ἂν ποιοίης; δηλονότι
 ὠρότερῳ ἂν ἐχειροίλω ὅπμιελθῶται ᾗ κείνῳ, ὅποτε
 ὑποδημοίῃ.

ιγ'. Εἰ δὲ βύλοιο ξένον ποιῆσαι ὑποδέχεσθαι σεαυ-
 τὸν, ὅποτε ἔλθοις εἰς τὸ κείνῳ, τί ἂν ποιοίης; δηλονότι
 καὶ τῷτον ὠρότερῳ ὑποδεχόμενῳ, ἂν ὅποτε ἔλθοι Ἀθηνά-
 ζε. καὶ εἴγε βυλοίομῳ αὐτὸν προσκυμῶται ἀφ' ὧν ὁρᾷται
 μοι ἐφ' ᾧ ἥκοιμι. δηλονότι καὶ τῷτο δεῖ αὐτὸν ὠρότερον αὐ-
 τὸν κείνῳ ποιεῖν.

ιδ'. Πάντα ἄρα σύγε τὰ ἐν ἀνθρώποις φίλτερά ὅπμι-
 τάμηνῳ πάλα ἀπεκρύπτῃ. ἢ ὅκως (ἔφη) ἄρξῃ, μὴ αἰχρὸς
 φαίης, ἐὰν ὠρότερῳ ᾗ ἀδελφὸν εὖ ποιῇς; καὶ μὴ πλεί-
 ον γε δοκᾷ ἀνὴρ ἐπαίνῳ ἄξιῳ εἶναι, ὅς ἂν φθάνῃ τῶν μὴ
 πολεμίων χακῶς ποίων, τῶν δὲ φίλων εὐεργετῶν. εἰ μὴ οὖν
 ἐδόκῃ μοι Χαιρεφῶν ἡγεμονικώτερον εἶναι σε ὡρὸς τὸ φύσιν
 τῷτῳ, κείνῳ ἂν ἐπειρώμῳ πείθειν ὠρότερον ἐλχειρῶν τῷ

σε

12. At si velles amicorum ali-
 quem impellere, ut te absente per-
 egre, rerum tuarum curam gere-
 rer, quid faceres? nimirum prior
 operam darem, ut per ipsius ab-
 sentiam res ipsius curarem.

13. Si velles ab hospite impe-
 trare, ut te exciperet ad se venien-
 tem, quid faceres? Nimirum hunc
 quoque prior exciperem, venien-
 tem Athenas: atque etiam si vel-
 lem efficere alacrem ad ea mihi
 conficienda, quorum causa veni-
 rem, necesse foret, ut ipse prior
 idem illi praeftarem.

14. Ergo tu quum omnes ille-
 cebras, quæ inter homines sunt,
 jamdudum noris, eas celabas.
 An cunctaris (inquit) princi-
 pium facere propterea, ne tur-
 pis videre, si prior beneficio
 fratrem afficias? Atqui maxima
 vir laude dignus esse videtur,
 qui hostes, lædendo; benefa-
 ciendo, amicos antevertit. Qua-
 re si mihi videretur Chærephon
 ad tale ingenium prius induen-
 dum aptior esse, operam in il-
 lo persuadendo collocarem, ut
 prior amicitiam tuam conciliare
 sibi

σε φίλον ποιῆσθαι· νῦν δέ μοι σὺ δοκεῖς ἡγέμευθαι μῶλλον ἢν ὑπεργάσσασθαι τὸτο.

ΙΕ'. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· ἄτοπα λέγεις, ὦ Σώκρατες, καὶ ὑδαμῶς πρὸς σὺν, ὅς γε κελεύεις ἐμὲ νεώτερον ὄντα καθηγεῖσθαι. καὶ τοι τὸτο γε ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις τὰναντία νομίζεται, ὅτι πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι παντὸς καὶ ἔργα καὶ λόγους.

ΙΣ'. Πῶς; (εἶπεν ὁ Σωκράτης) ὅτι καὶ ὁ δὲ ὡς χαρῆσαι ὅτι νεώτερον πρεσβυτέρῳ συλτυγχάνοντι πανταχῶς νομίζεται; καὶ ὅτι καθήμενον ὑποαναστῆναι, καὶ κοίτην μαλακῇ πμῆσαι, καὶ λόγῳ ὑπεῖξαι; ὦ ἀγαθὲ, μὴ οὕτως, (εἶπεν) ἀλλ' ἐλθέμεν ὅτι ἀνδρα καὶ παρῶν, καὶ πάντας ταχὺ σοι ὑπακούσῃ. ὅτι ὁρᾷς ὡς φιλότιμος ὅστις, καὶ ἐλθέμεν; τὰ μὲν καὶ πονηρὰ ἀνθρώπων ὅσα ἂν ἄλλως μᾶλλον ἔλοις ἢ ἂν διδοίης τι, τὰς δὲ καλὰς καὶ ἀγαθὰς ἀνθρώπων προσφιλῶς χεῖμεν μάλιστα ἂν κατεργάσασθαι.

ΙΖ'. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· ἐν οὖν ἐμὲ ταῦτα ποιεῖν-
τος,

fibi studeret: nunc tu mihi videris, si rem ordiare, rectius confecturus.

15. Absurda dicis, mi Socrates, (inquit) minimeque tibi convenientia, qui me minorem ætate jubeas initium facere: quum apud omnes homines contrarium quiddam in more positum sit, nimirum ut ætate provectior in omni dicto factoque principium faciat.

16. Qui hoc? (ait Socrates) annon ubique receptum more est, ut junior grandiori occurrenti de via cedat? annon ut sedens assur-

gat, & lecti mollioris honorem tribuat, & inter colloquendum cedat? Ne cuncteris, (inquit) vir bone, sed hominem mitigare tenta, qui quidem celeriter admodum tibi obediet. Non vides, quam cupidus honoris, quam liberalis sit? Homunciones enim futiles alia ratione nulla facilius allicies, quam aliquid largiendo: virtutis & honesti studiosos homines, si cum eis amanter agas, maxime tibi conformaveris.

17. Et Chærecrates, Quid si, inquit, me hoc agente, nihilo fiat

πος, ἐκῆνθ' μηδὲν βελτίων ἡγήσῃ; τί γ' ἄλλο (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἢ κινδυνεύσῃς ὅτι δ' εἴξῃ, σὺ μὲν χρηστός τε καὶ φιλάδελφος (εἶ), ἐκῆνθ' δὲ φαῦλός τε καὶ οὐκ ἄξιον εὐεργεσίας; ἄλλ' ὅδ' ἐν οἷμα τέττων ἔσεσθαι νομίζω γ' αὐτόν, ἐπειδὴ μὲν ἀμαθιαὶ σε πρῶτα καλόμενοι ἑαυτὸν εἰς τὸ ἀγῶνα τέττον, πάντες φιλονεικήσιν, ὅπως διεγένηται σε λόγῳ καὶ ἔργῳ εὖ ποιῶν.

ιβ'. Νῦν μὲν γ' ὅπως (ἔφη) ἀφάχεισθε, ὥσπερ εἰ πὺ χεῖρε, ἀς ὁ Θεὸς ὅτι τῷ συλλαμβάνειν ἀλλήλων ἐποίησεν, ἀφειδμῶ τέττα τρέποιντο πρὸς τὸ ἀφρακωλύειν ἀλλήλων ἢ εἰ πὺ πόδε θεία μοῖρα πεποιημένῳ πρὸς τὸ σωεργεῖν ἀλλήλων, ἀμελήσαντε τέττα ἐμποδίζουσι ἀλλήλων. οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ χακοδαμονία τοῖς ἐπ' ὠφελεία πεποιημένοις ὅτι βλάβῃ χρῆσθαι;

ιθ'. Καὶ μὲν ἀδελφῷ γε (ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) ὁ Θεὸς ἐποίησεν ὅτι μείζονι ὠφελεία ἀλλήλων, ἢ χεῖρέ τε, καὶ πόδε, καὶ ὀφθαλμῶ,

fiat ille melior? Quid aliud periculi fuerit, (inquit Socrates) quam ut tu declares, te quidem virum bonum fratrisque studiosum esse; illum vero nullius momenti, & indignum beneficio? sed horum nihil futurum arbitror. Nam existimo ipsum, ubi animadverterit se ad certamen hoc abs te provocari, magna contentione conaturum, ut te verbis ac re ipsa superare beneficentia possit.

18. Nunc quidem (inquit) ita affecti estis, ac si manus ambæ, quas Deus idcirco creavit, ut mu-

tuo se juvent, hoc omisso, ad impediendum sese invicem converterent: vel si pedes ambo, qui divino consilio mutuas ad operas conditi sunt, hoc ipso neglecto, sibi invicem impedimento essent. Annon magna fuerit incititia, magnaue infelicitas, iis ad detrimentum uti, quæ ad utilitatem facta sunt?

19. At enim fratres duos germanos, mea quidem sententia, condidit Deus majorem ad utilitatem mutuum, quam manus utrasque, quam pedes, quam oculos,

μῶ, καὶ τὰλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις. χεῖρες μὲν γὰρ, εἰ δέοι αὐτοὺς τὰ πλέον ὀργῆαν διέχοντα ἅμα ποιῆσαι, ἔκ ἀν δυνάμει. πόδες δὲ ἕλ' ἀν ἐπὶ τὰ ὀργῆαν διέχοντα ἔλθοιεν ἅμα. ὀφθαλμοὶ δὲ, οἱ καὶ δοκῦντες ὅπτι πλῆστον ἐξικνησθαι, ἕλ' ἀν τ' ἐπ' ἐκνύτέρω ὄντων τὰ ἐμπαροθεν ἅμα καὶ τὰ ὀπιοθεν ἰδεῖν δυνάμει. ἀδελφῶ δὲ φίλῳ ὄντε, καὶ πολὺ διεστῶτε παρόπτετον ἅμα καὶ τὰ ἐπ' ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν.

Κ Ε Φ. Δ'.

ΗΚυσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ παρὰ φίλων ἀφελερμύς, ἐξ ὧν ἐμοίγε ἐδόκει μάλιστα' ἀν τις ὠφελεσθαι παρὸς φίλων κτήσιν τε καὶ χρεῖσιν. τῷτο μὲν γὰρ δὴ πολλῶν ἔφη ἀκέρει, ὡς πάντων κτημάτων κέρηπτον ἀν εἴη φίλος σαφὴς καὶ ἀγαθός. ἐπιμελεσμένους δὲ παντὸς μᾶλλον ὀρεῖν ἔφη τὰς πολλὰς, ἢ φίλων κτήσεως.

β'. Καὶ

los, quam cætera, quæcunque natura voluit in hominibus esse germana. Quippe manus, si eas necesse sit illa simul agere, quæ longiori spatio, quam unius orgyæ distent, nequaquam id poterint: pedes ne ad ea quidem, quæ orgyæ distent inter se spatio, simul accefferint: oculi, qui pertingere quam longissime putantur, ne propiora quidè à fronte simul & à tergo videre possint. Fratres autem si amici sint, etiam magno diffiti intervallo, ea possunt agere, quæ ad utriusque utilitatem conducant.

C A P. IV.

PRæterea Socratem aliquando de amicis etiam id differentem audivi, de quo mihi quidem videretur aliquis utilitatem maximam ad conciliationem & usum amicorum percepturus. Nam audire se dicebat ex multis, esse quiddam inter omnia bona præstantissimum, amicum certum ac bonum: videre tamen complures cujusvis rei cura potius affici, quam ut amicos sibi pararent.

2. Aiebat

β'. Καὶ ὅ οἰκίας, καὶ ἀγρὺς, καὶ ἀνδράποδα, καὶ βοσκήματα, καὶ σκευὴ κτωμένους καὶ ὑπεμελῶς ὄρεῖν ἔφη, καὶ τὰ ὄντα σώζειν πειρωμένους· φίλον δὲ (ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι φασιν) ὄρεῖν ἔφη τὴς πολλὰς ἔτε' ὅπως κτήσονται φροντίζοντάς, ἔτε' ὅπως οἷόν τε ἑαυτοῖς σώζονται.

γ'. Ἀλλὰ καὶ χαμνόντων φίλων τε καὶ οἰκετῶν, ὄρεῖν πῃνας ἔφη τοῖς μὴ οἰκέταις καὶ ἰατρὺς εἰσάγωντάς, καὶ τὰλλα ὡρὸς ὑγίαιον ὑπεμελῶς ὠδυσκιδάζοντάς· τῷ δὲ φίλων ὀλιγοῦντάς. Σποθανόντων τε ἀμφοτέρων, ὑπὲρ μὴ τοῖς οἰκέταις ἀχθομένους καὶ ζημίαις ἡγυμένους, ὑπὲρ δὲ τοῖς φίλοις ἔδδεν οἰομένους ἐλατῆσθαι. καὶ τῶν μὴ ἄλλων κτημάτων οὐδὲν ἐὼντάς ἀτρεσπύτον, οὐδ' ἀνεπίσκεπτον· τῶν δὲ φίλων ὑπεμελείας δεομένων ἀμελῶντάς.

δ'. Ἐπὶ δὲ ὡρὸς τούτοις ὄρεῖν ἔφη τοὺς πολλὰς τῷ μὴ ἄλλων κτημάτων, καὶ πάνυ πολλῶν αὐτοῖς ὄντων, τὸ πληῆθ' εἰδῶτάς; τῷ δὲ φίλων ὀλίγων ὄντων καὶ μόνον ὃ

πληῆθ'

3. Aiebat enim cernere se quodam, qui & domos, & prædia, & mancipia, & rem pecuariam, & suppellectilem studiose comparant, acquisitaque conservare conantur; at complures amicum (quem bonum esse maximum perhibeant) neque ut sibi parent sollicitos esse; neque ut, quantum possint, eum sibi conservent.

3. Quinetiam videre se aiebat nonnullos, amicis & servis simul ægrotantibus, ad servos quidem adducere medicos, aliaque valedudini conducentia studiose para-

re, quum interim amicos negligant. Idem utrisque morientibus, servorum eos obitum graviter ferre, ac detrimento ducere; in amicis nullum se damnum fecisse, putare: nec in reliquis facultatibus quicquam non curatum, vel inexploratum relinquere; quum amicos, egentes ipsorum cura, negligant.

4. Præterea videre se aiebat, plerosque facultatum suarum, tametsi admodum multas habeant, numerum scire: sed tantum abesse, ut amicorum, quos paucos habent, numerum

πλήθει ἀνοῦνται, ἀλλὰ καὶ τοῖς περιουσιάζουσιν τὸ
καλέσθαι ἐχειρήσαντας, ὅς ἐν τοῖς φίλοις ἔθεσαν,
πάλιν τέτοις ἀνατίθεσθαι τοσούτον αὐτὰς τῶν φίλων
φροντίζειν.

ε'. Κάποιος πρὸς ποῖον κτῆμα τῶν ἄλλων ὠφθαλμο-
μυθεῖ φίλον ἀγαθόν, οὐκ ἂν πολλῶν κρείττων φανεῖται;
ποῖον γὰρ ἴσως, ἢ ποῖον ζῶντος ἔτι χρησιμὸν, ὥστε
ὁ χρηστὸς φίλος; ποῖον δὲ ἀνδράποδον ἔτις εὖ νοῦν καὶ
ὠφελόμενον; ἢ ποῖον ἄλλο κτῆμα ἔτις πάντως χρῆται.

στ'. Ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ
ἐλλείπον τῷ φίλῳ καὶ τῷ ἰδίῳ καὶ ἀσκήσει, καὶ τῷ κοινῷ
πράττει. καὶ ἂν τε πινὰ εὖ ποιῇσαι δέη, συνεπιχέει
ἂν τε τις φόβος ταράττῃ, συμβοηθεῖ, τὰ μὲν συλλα-
λίσκων, τὰ δὲ συμπράττει. καὶ τὰ μὲν συμπεύδων, τὰ δὲ
βιαζόμενος. καὶ εὖ μὲν πρᾶττει πλάττει εὐφραίνων, σφαλ-
λομένους δὲ πλάττει ἐπανορθῶν.

ζ'. Α' δὲ αἱ τε χεῖρες ἐκείνων ὑπηρετῶσι, καὶ ὀφθαλ-
μοί

numerum norint; ut etiam quum
sciscitantibus aliis indicare co-
nantur, quos inter amicos refe-
rant, rursus aliquos revocent: tan-
tum scilicet eis amicos esse curæ.

5. Atqui cum quam possessione ac bono amicus egregius comparatus, non manifeste sit melior? nam qui equus, quodve iumentorum par, adeo fuerit utile ac bonus amicus? quodnam mancipium adeo benevolum fuerit, tecumque manendi studiosum? quænam alia res sic ex omni parte sit utilis?

6. Etenim amicus bonus se ipsum substituit ad quidvis, quod amicis deest; sive ad constituendas res privatas, seu munera publica. Idem, sive quis afficiendus est beneficio, vires sufficit; seu quis metus perturbet, fert opem, partim sumptus impertiendo, partim operas mutuas tradendo, partim una persuadendo, partim cogendo. Idem bene agentes exhilarat, & calamitatibus pressos erigit.

7. Quæcunque vero vel manus cuique sumministrant, vel pro-

μοὶ προσοῶσι, καὶ τὰ ὅσα παρακύνουσι, καὶ ὅπως
 ἀφαινούμεσι, τὴν φιλίαν εὐεργετικῶς ἐκτελεῖν λέγουσιν.
 πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ αὐτοῖς τις ἢ ὅτι ἐξεργάσασθαι, ἢ ἔκ
 εἶδειν, ἢ ἔκ ἡκούσεν, ἢ ἔκ διδύμει, ταῦτα ὁ φίλος
 τῆς φιλίας ἐξήρκεσεν. Ἄλλοι δὲ ὅμως ἔτι μὲν δένδρα πε-
 ρῶνται θεραπεύειν, ἔτι καρπὸν ἐνέκων, ἔτι δὲ παμφοροτάτην
 κτήματός, ὃ καλεῖται φίλος, ἀργῶς καὶ ἀναιμῶς ὅ
 πλῆθος ὀπιμέλονται.

Κ Ε Φ. ε΄.

ΗΚΟΥΣΑ ΔΕ ΠΟΤΕ καὶ ἄλλον αὐτῷ λόγον, ὅς ἐδοκί-
 μοι προσέπειν ἥ ἀκούσας ἐξετάζειν ἑαυτὸν, ὅτι
 οὐ τοῖς φίλοις ἀξίον εἶναι. ἰδὼν γάρ πιναι τὸ ξυνόντων
 ἀμελῶντα φίλον πενίαν περὶ οὐκ ἔχοντα, ἢ ἔτι Ἀντιόχῳ οἶον
 πῶς ἔτι ἀμελῶντος αὐτοῦ, καὶ ἄλλων πολλῶν.

Β΄. ΑΡΧΗ (ἔφη) ὦ Ἀντιόχεις, εἰς πᾶσι ἀξίον φί-
 λων,

spiciunt oculi, vel aures ante
 percipiunt, vel perficiunt pedes;
 in eorum nullo amici benefici
 est inferior opera. Sæpe quæ
 quis à seipso non elaboravit,
 non vidit, non audivit, non per-
 fecit; ea amicus ad amicos suf-
 fecit. Sed tamen arbores non-
 nulli student excolere fructus cau-
 sa; quum fertilissimum illud præ-
 dium, quod amicum vocamus,
 segniter remissequæ plurimi cu-
 rent.

C A P. V.

AUdivi aliquando etiam aliud
 ejus colloquium, quod mihi
 videbatur auditorem excitare, ut
 seipsum exploret, quanti amicis
 pretii esse possit. Nam quum vi-
 disset quendam ex familiaribus suis
 amicum, qui egestate premeretur,
 negligere; interrogabat Antisthe-
 nem in illius præsentia, qui ami-
 cum negligebat, aliorumque mul-
 torum:

2. Suntne (inquit) amicorum
 quædam, mi Antisthenes, perin-
 de

λων, ὥσπερ οἰκετῶν; ἢ γὰρ οἰκετῶν ὁ μὲν πρὸς δύο
μνῶν ἀξίος ὅστις, ὁ δ' ἑὸν ἡμιμνάς, ὁ δὲ πάντε μνῶν, ὁ
δὲ καὶ δέκα. Νικίας δὲ ὁ Νικεράτης λέγει) ὁπίσῳ τῷ εἰς
τὰ γένηα πέρασθαι ταλάντου. σκεπῶμεν δὲ τῆτο, (ἔφη)
εἰ ἄρα ὥσπερ ἢ οἰκετῶν, ἔτι καὶ ἢ φίλων εἰσὶν ἀξία.

γ. Ναὶ μὰ Δί'. (ἔφη ὁ Ἀντιθένης) ἔγωγ' οὖν βα-
λοίμην ἂν ἢ μὲν πῖνα φίλον μοι εἶ) μᾶλλον, ἢ δύο
μνᾶς. ἢ δ' ἑὸν ἂν ἡμιμνάς προσημασίμην. ἢ δὲ καὶ
πρὸς δέκα μνῶν ἐλοίμην. ἢ δὲ πρὸς πάντων χρημάτων
καὶ πόρων προσημασίμην ἂν φίλον μοι εἶ).

δ. Ουκοῦν (ἔφη ὁ Σωκράτης) εἴ γε ταῦτα τοι-
αῦτά ὅστις, χαλῶς ἂν ἔχοι ἔξεταζεῖν πῶς ἑαυτὸν, πόσος
ἄρα τυχερὴ τοῖς φίλοις ἀξία ὢν, καὶ πειρασθῆαι ὥς
πλείους ἀξία εἶ), ἵνα ᾗπὼν αὐτὸν ὁ φίλος προδιδῶ-
σιν. ἐγὼ γάρ τοι (ἔφη) πολλάκις ἀκούω ἔμ, ὅτι προδύ-
δωκεν αὐτὸν φίλῳ ἀνὴρ. ἔμ δ', ὅτι μνᾶν ἀντ' ἑαυτοῦ
μᾶλλον εἴλετο ἀνὴρ, ὃν ᾔετο φίλον εἶ).

ε'. Τὰ

de ac fervorum, æstimationes? nam
ex servis hic duabus minis æsti-
matur, ille vix mina dimidia, a-
lius minis quinque, alius etiam
decem. Quinetiam Nicias, Ni-
cerati filius, emisse talento dicitur
eum qui argenti fodinis præfesset.
Itaque considero, an perinde ac
fervorum, sic & amicorum sint
æstimationes.

3. Sunt profecto: (inquit An-
tisthenes) nam equidem velim
hunc potius amicum mihi esse,
quam duas habere minas; illum
ne dimidiæ quidem minæ præfer-

rem; alium potius, quam decem
minas, eligerem; alius ut mihi ami-
cus esset, omnibus facultatibus ac
laboribus id anteponerem.

4. Ergo (subiecit Socrates) siqui-
dem hæc ita se habent, bene esset si
quis seipsum exploraret, quanti a-
micis æstimandus sit; atque ope-
ram daret, ut quantivis sit pretii,
quo minus amici eum deserant.
Nam equidem sæpe audio (inquit)
dicentem alium, ab homine ami-
co se esse desertum; alium, quod
is, quem amicum esse arbitratus sit,
vel unam sibi minam præferret.

ε΄. Τὰ τοιαῦτα πάντα σκεπῶ, μὴ ὥσπερ ὅτῳ τις οἰκέτιω πονηρὸν πωλῇ, καὶ ἀποδῶται ὃ εὐρένους· ἔγωγε καὶ τὸ πονηρὸν φίλον, ὅτῳ εἴη τὸ πλεονεξῆσαι ἀξίας λαβεῖν, ἐπαγωγὸν ἢ ἀποδιδεῖναι. τῆς δὲ χρηστῆς ἔτε οἰκέτης πάντῃ πωλαμένους ὁρῶ, ἔτε φίλους περιδομίδους.

Κ Ε Φ. Γ΄.

ΕΔόκει δέ μοι καὶ εἰς τὸ δοκιμάζειν φίλους, ὁποίους ἄξιον κτῆσθαι, φρενοῦν, τοιάδε λέγων· Εἰπέ μοι, (ἔφη) ὦ Κριτόβουλε, εἰ δεοίμεθα φίλος ἀγαθὸς, πῶς ἂν ὀπιχειρήσῃ σκεπῇ; ἄρα περὶ τὸν μὲν ζητητέον, ὅστις ἀρχὴ γαστρός τε, καὶ φιλοποσίας, καὶ λαγνείας, καὶ ὑπνός, καὶ ἀργίας; ὁ δὲ ὑπὸ τέτῳι κρατῆται, ἔτ' αὐτὸς ἑαυτῷ διυιάτῃ ἂν, ἔτε φίλος τὰ δέοντα περὶ τῆς. μὰ Δί' ὃ δῖτα, ἔφη. ἔκθῃς ὃ μὲν ὑπὸ τέτῳι ἀρχομένη ἀφεκτέον δοκεῖ σοι (εἶ); πάντῃ μὲν ἔν, ἔφη.

β΄. Τί γάρ; (ἔφη) ὅστις δαπανηρὸς ὦν, μὴ αὐτάρκης ὅσῃ,

5. Hæc omnia confidero, num quemadmodum ubi quis servum vitiosum vendit, alterique addicit eo pretio, quod reperire potuit, ita etiam nullius amicum momenti, quum pretii plurimum accipi potest, vendi expediat. At neque servos bonos magnopere vendi video, neque bonos amicos relinqui.

C A P. VI.

VIsus est etiam mihi ad explorandos amicos, quales parari debeant, suos cordatos red-

dere, huiusmodi proferens: Dic mihi, mi Critobule, si amico nobis bono sit opus, quo pacto considerare rem conabimur? num primo quærendus erit, qui impetret gulæ, potus cupiditati, lasciviæ, somno, ignaviæ? nam qui ab his vincitur, is neque ipse sibi, neque amico possit præstare, quæ oportet. Non profecto, inquit Critobulus. Ergo tibi videtur abstinendum ab eo, qui rebus hisce serviat? Omnino, inquit.

2. Quid vero? (ait) qui sumptuosus quum sit, fatiari non potest,

ἔστιν, ἀλλ' αἰ τῶν πλησίον δέεται· καὶ λαμβάνων μὴ
μὴ δυνάται ἀποδιδόναι, μὴ λαμβάνων δὲ τ' μὴ δι-
δόντα μισθ· ὃ δοκᾷ σοι καὶ ἔτος χαλεπὸς φίλος εἶ;
πάνυ, ἔφη. ἔκου' ἀφεκτέον καὶ τῆς; ἀφεκτέον μέντοι,
ἔφη.

γ'. Τί γάρ, ὅστις ζηματίζεσθαι μὴ δυνάη, πολλῶν
δὲ ζηματῶν ὀπίσθου, καὶ ἀφ' ἧς τὸ δυσζύμβολός ἐστι·
καὶ λαμβάνων μὴ ἴδεται, ἀποδιδόναι δὲ ὃ βύλεται;
ἐμοὶ μὴ δοκᾷ (ἔφη) ἔτος ἐπὶ πονηρότερος εἰκέναι εἶ;
τί δέ, ὅστις ἀφ' ἧς τ' ἔρωτα ὃ ζηματίζεσθαι μὴδὲ πρὸς
ἐν ἄλλο γολίῳ ποιεῖται, ἢ ὁπόθεν αὐτὸς κερδανῇ; ἀ-
φεκτέον καὶ τῆς, ὡς ἐμοὶ δοκᾷ ἀνωφελὲς γὰρ ἂν εἴη τῷ
ζηωμένῳ.

δ'. Τί δέ, ὅστις γαστρώδης τε ἐστὶ, καὶ γέλων πολλὰς τοῖς
φίλοις ἐχθρὰς παρέχιν; φευκτέον νῆ Δία καὶ τῶτον. εἰ δέ
πὺς τῶτων μὴ τ' κακῶν μὴδὲν ἔχει, εὖ δὲ πάχων ἀνέχεσθαι
μὴδὲν φροντίζων ὃ ἀντοβεργετῆν; ἀνωφελὲς ἂν εἴη καὶ ἔτος·
ἀλλὰ

test, sed semper rebus vicinorum
eget, easque impetrans reddere
non potest, non impetrans vero,
odio non dantem habet; non tibi
videtur hic quoque gravis amicus
esse? Omnino, inquit. Igitur ab
hoc etiam abstinendum? Absti-
nendum scilicet, inquit.

3. Quid autem, si quis rem fa-
cere potest, multasque pecunias
concupiscit, & propterea diffi-
lem se in pactis præbet, & acci-
piendo delectatur, reddere vero
invitus est? Videtur is mihi (ait)
etiam improbius esse illo altero.

Quid autem, si quis ob rei facien-
dæ cupiditatem nulli alii rei va-
cet, quam unde lucrum possit ca-
pere? Ab hoc quoque, mea qui-
dem sententia, est abstinendum:
nam inutilis illi fuerit, qui uti ed
velit.

4. Quid vero, si quis homo sit
seditiosus, ac multos amicis ho-
stes velit excitare? Fugiendus &
ille profecto. At si quis horum qui-
dem vitiorum expertus sit, benefi-
ciis autem se affici patiatur, nul-
la vicissim benefaciendi ratione
habita? Inutilis & ille fuerit. Sed
qualem;

ἀλλὰ ποῖον, ὃ Σώκρατες, ὅτι χεῖρόσμου φίλον ποιῆσθαι;

ε'. Οἶμαι μὲν, ὅς τ' αὖτε πάντα τέτων ἐκρατῆς μὲν ὅσι τ' ἀφ' ὧν σάμας ἡδονῶν, εὖορκος δὲ, καὶ εὐξύμβολος ὢν περὶ πάντων, καὶ φιλόνομος πρὸς ὃ μὴ ἐλλείπεσθαι εὖ ποιῶν τῶς εὐεργετουῦντος ἑαυτὸν, ὥστε λυσιτελεῖν τοῖς χρωμένοις.

στ'. Πῶς οὖν ἀνὴρ ταῦτα δοκιμάσασθαι, ὃ Σώκρατες, πρὸ ὧν χρεῖσθαι; τῶς μὲν ἀνδριανόποιός (ἔφη) δοκιμάσασθαι, καὶ τοῖς λόγους αὐτῶν περμαγόμενοι, ἀλλ' ὅν ἀνὴρ ὁρᾷ μὲν τῶς πρῶτον ἀνδριανότα χαλῶς ἐργασμένον, τέττω πτερόσμου καὶ τῶς λοιπῶς εὖ ποιήσθαι.

ζ'. Καὶ ἀνδρα δὴ λέγεις, (ἔφη) ὅς ἀνὴρ τοὺς φίλους τῶς πρῶτον εὖ ποιῶν φαίνεται, δῆλον δὲ καὶ τοὺς ὑτέρους εὐεργετήσονται. καὶ γὰρ ἴσποισ (ἔφη) ὅν ἀνὴρ πρῶτον ὁρᾷ χαλῶς χρωόμενον, τέττον καὶ ἄλλοις οἶμαι χαλῶς χρεῖσθαι.

η'. Εἰεν. (ἔφη) ὅς δ' ἀνὴρ ἡμῖν ἀξιόφιλίας δοκῇ εἶναι, πῶς χρεὶν φίλον τέττον ποιῆσθαι; πρῶτον μὲν (ἔφη) τὰ πρῶτα

qualem, mi Socrates, enitemur amicum nobis adjungere.

5. Eum arbitror, qui diversa ab his ratione sit corporeis in voluptatibus continens, juramentum fervet, in pactis facilem se exhibeat, denique conetur, ut suis benefactoribus, vicissim benefacendo, non sit inferior; ita ut iis qui eo utantur usui sit.

6. At quo pacto hæc explorare, mi Socrates, possimus priusquam eis utamur? Statuarios (inquit) sic exploramus, ut non ex ipsorum verbis conjecturam faciamus; sed

quem prius statuas egregie fecisse cernimus, eis fidem habemus, quod etiam recte cæteras sit elaboraturus.

7. Ergo tu (inquit) dicis hominem, qui se prioribus amicis beneficium declaraverit, plane posterioribus quoque benefacturum. Nimirum (ait) quemcunque prioribus equis recte usum video, eum arbitror etiam aliis bene usurum.

8. Sint hæc: (ait) at quo pacto is efficiendus est amicus, qui amicitia nobis dignus esse videatur? Primum (ait) res divinæ considerandæ

τ' Θεῶν ὅπισθεπλέον, εἰ συμβαλέουσιν αὐτὸν φίλον ποιῆσαι;
τί οὖν (ἔφη) ὃν ἀν' ἡμῖν δοκῇ, καὶ αὖ Θεοὶ μὴ ἐναντιῶν;
ἔχεις ἐπὶ ὅπως ὅτος θηρεύεται;

θ'. Μὰ Δί' (ἔφη) ἔχῃ πόδας, ὥσπερ ὁ λαγός· ἔσθ'
ἀπάτη, ὥσπερ αἱ ὄρνιθες· ἔσθ' βία, ὥσπερ αὖ ἐχθροί·
ἀκόντω γὰρ φίλον ἔχειν ἐργώδες, χαλεπὸν δὲ καὶ δίσαινα
κατέχειν ὥσπερ δ' ἕλον. ἐχθροὶ γὰρ μάλλον ἢ φίλοι κιννοῦ-
ται τῶντα πάροντες.

ι'. Φίλοι δὲ πῶς, ἔφη. εἰ μὲν πινάς φασιν ἐπα-
δᾶς, ἂς αὖ ὅπισθ' ἀμφοὶ ἐπ' ἀδόντες οἷς ἀν' βέλων, φί-
λος αὐτοῖς ποιεῖνται. εἰ δὲ καὶ φίλτρα, οἷς αὖ ὅπι-
σθ' ἀμφοὶ πρὸς ὅς ἀν' βέλων, χρώμενοι, φιλοῦν, ὥς
αὐτῶν.

ια'. Πόθεν οὖν (ἔφη) τῶντα μάθοιμεν ἄν; ἀ μὲν αἱ
Σειρήνες ἐπ' ἠδον τῷ Ὀδυσσεῖ, ἠέ τις Ομήρου, ὅν ὅστις
ἀρχὴ τοιαύτη περ

Δεῦρ' ἄγε δὴ πολύαι· Ὀδυσσεῦ, μέγα κῦδος Ἀχαιῶν.
Ταῦτ' αὖ

randæ sunt, num Dii nobis con-
sulant, ut eum amicum faciamus.
Quid igitur? potesne dicere, quo
pacto is, qui nobis adjungendus
videatur, etiam Diis haud adver-
santibus, venandus sit?

9. Profecto (ait) non insistendo
vestigiiis ejus, sicut lepus; neque
fraude, sicut aves; neque vi, sicut
hostes. Nam invitum amicum ca-
pere, per est difficile; neque mi-
nus difficile, vinctum retinere tan-
quam servum: potius enim hostes,
quam amici fiunt, si hæc illis ac-
cidant.

10. At quo pacto amici? Fer-
tur esse carmina quædam, quæ qui
tenent, incantando quos volunt
amicos sibi possunt facere: itidem
quasdam esse amoris illecebras,
quarum periti ad quoscunque tan-
dem eis utantur, ab illis dili-
guntur.

11. Unde igitur has percipia-
mus? ait. Ex Homero audisti,
quibus verbis Ulysses Sirenes
incantarint; quorum hujusmodi
quoddam est principium,

Hæc ades, o celebris Græcorum
gloria Ulysses.

Hanc

Ταύτῳ οὖν (ἔφη) ἢ ἐπαδὺν, ὦ Σώκρατες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις αἱ Σειρήνες ἐπάδουσαι κατεῖχον, ὥστε μὴ ἀπιέναι ἀπ' αὐτῶν τὰς ἐπαρθεῖσας; ἔκ, ἀλλὰ τοῖς ἐπ' ἀρετῇ φιλοπυμμένοις ἕτως ἐπῆδον.

ιβ'. Σχεδὸν τι λέγεις, τοιαῦτα χεῖρσιν ἐχάσῃ ἐπαδύν, οἷα μὴ νομῆς ἀκάν, (ὦ) ἐπαμύνηντα κατὰ γελῶντα λέγῃ. ἔγωγε μὲν ὅς ἐχθίων τ' ἀν' εἶη, καὶ ἀπελαύνει τοὺς ἀνθρώπους ἀφ' ἐαυτοῦ, εἰ δ' εἰδότες, ὅτι μικρὸς τε καὶ ἀργεὺς καὶ ἀδενής ὅστιν, ἐπαμνοίη λέγων, ὅτι χαλὸς τε καὶ μέγας καὶ ἰσχυρὸς ὅστιν.

ιγ'. Ἀλλὰς δὲ πῶς οἶσθα ἐπαδάς; ἔκ. ἀλλ' ἤκησα μὲν, ὅτι Πειρικλῆς πολλὰς ὁπίσται, ἀς ἐπάδων τῇ πύλει, ἐποίει αὐτῷ φιλεῖν αὐτόν. Θεμιστοκλῆς δὲ πῶς ἐποίησε ἢ πόλιν φιλεῖν αὐτόν; μὰ Δί' οὐκ ἐπάδων, ἀλλὰ παειάψας τι ἀγαθὸν αὐτῇ.

ιδ'. Δοκεῖς μοι λέγῃν, ὦ Σώκρατες, ὥς εἰ μέλλοιμεν ἀγαθὸν τινα κτήσεσθαι φίλον, αὐτοὺς ἡμᾶς ἀγαθούς

Hanc igitur incantationem, mi Socrates, quum ad alios etiam homines utebantur Sirenes, num destinebant eos, ne excantati ab eis discederent? nequaquam, sed his incantationibus ad illos utebantur, qui ob virtutem gloriæ cupidi erant.

12. Prope dicis, ejusmodi verbis unumquemque incantandum esse, quæ si audiat, à laudante non irridendi causa proferri existimet. Nam ita quidem magis hostili esset animo, hominesque abs se repelleret; si quem non ignorantem,

se parvum ac turpem & imbecillum esse, prædicaret ut pulcrum, ut magnum, ut robustum.

13. Num & alias quasdam incantationes nosti? Non: sed Periclem accepi multarum peritum fuisse, quibus hanc urbem incantando, effecerit ut ipsum diligeret. At quo pacto Themistocles ad amorem sui civitatem hanc pellexit? Profecto non incantando, sed bono quodam cives afficiendo.

14. Videris mihi dicere, mi Socrates; si quidem bonum amicum paraturi simus, nos ipsos oportere tam

τοὺς δ' εἰ θέλει λέγειν τε καὶ ὑπέρβειν. οὐ δ' ὅτι
(εἴη ὁ Σωκράτης) οἷόν τ' εἴη) πονηρὸν ὄντα χρηστὸς φί-
λους κτήσασθαι;

15. Εὖρον γὰρ (εἴη ὁ Κριτόβουλος) ῥήτορας τε φαύ-
λους ἀγαθοῖς δημοφίλοις φίλους ὄντας, καὶ στρατηγὸν ἔχ-
οντα πάνυ στρατηγικοῖς ἀνδράσιν ἐτάρους.

16. Ἀρ' οὖν (εἴη) καὶ περὶ τῶν ἀφελεινῶν, οἷον πει-
νας, οἱ ἀνωφελὲς ὄντες, ὠφελίμοις δύνανται φίλους ποι-
εῖσθαι; μὰ Δί' ἔστιν, εἴη. ἀλλ' εἰ ἀδυνάτοί ἐστι πονη-
ρὸν ὄντα καλὸς καὶ ἀγαθὸς φίλος κτήσασθαι, ὁκοῦντο ἡδὲ
λέγε μοι, εἰ ἔστιν αὐτὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν γενόμενον, εἴ
ἐτοίμη ταῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς φίλον εἴη).

17. Ἡ περὶ σε, ὦ Κριτόβουλε, ὅτι πολλάκις ἀν-
δρας καὶ καλὰ πρᾶττοντας, καὶ τῶν ἀρετῶν ἀπεχομένους, ὁκοῦς
ἀντὶ τῶν φίλων εἴη), κατατάσσοντας ἀλλήλοις, καὶ χαλεπώ-
τερον θεωρούς τε μηδενὸς ἀξίων ἀνθρώπων;

18. Οὐ μόνον γὰρ (εἴη ὁ Κριτόβουλος) ἀιδῶται τῷτο
ποῖσιν,

tam in dicendo quam in agendo
bonos effici. An tu existimabas
(ait Socrates) fieri posse, ut pra-
vus quispiam bonos amicos pa-
raret?

15. Videbam enim (subjecit
Critobulus) etiam oratores viles
egregiis concionatoribus amicos
esse, & non satis ad imperatorium
munus idoneos viris ejusdem mu-
neris peritissimis esse familiares.

16. Num igitur (inquit) etiam
de quo differimus, nosti quosdam,
qui quum inutiles ipsi sint, viros
utiles sibi efficere amicos possint?

Minime vero, inquit. At si fieri
non potest, ut vir improbus ho-
nestos & egregios amicos paret,
hoc mihi dicas, an facile sit, eum
qui vir ipse bonus sit & honestus,
honestis & egregiis amicum fieri.

17. Num te, mi Critobule, per-
turbat, quod sæpe vides homines
præclaras res gerentes, & absti-
nentes à turpibus, non amicos ef-
fe, sed inter se dissidere, & in-
dignius sese tractare, quam homi-
nes nullius pretii?

18. Non modo (inquit Crito-
bulus) privati homines hoc fa-
ciunt;

Ταύτῳ οὖν (ἔφη) ἢ ἐπαδὺν, ὦ Σώκρατες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις αἱ Σειρήνες ἐπάδουσι κατεῖχον, ὥστε μὴ ἀπείναι ἀπ' αὐτῶν τὸς ἐπαδύντας; ἔκ, ἀλλὰ τοῖς ἐπ' ἀρετῇ φιλοτιμυμένοις ἕτως ἐπῆδον.

ιβ'. Σχεδὸν τι λέγεις, τοιαῦτα χεῖρσιν ἐκείνῳ ἐπάδειν, οἷα μὴ νομῆς ἀκούων, ὅτι ἐπαμύναται κατὰ γελῶντα λέγειν. ἔγωγε μὲν ὅτι ἐχθίων τ' ἂν εἴη, καὶ ἀπελάυνον τοὺς ἀνθρώπους ἀφ' ἐαυτοῦ, εἰ δ' εἶδόντα, ὅτι μικρός τε καὶ αἰσχροῦς καὶ ἀδενής ὅστιν, ἐπαμύναται λέγων, ὅτι καλός τε καὶ μέγας καὶ ἰσχυρός ὅστιν.

ιγ'. Ἄλλας δὲ πῖνας οἶδα ἐπαδύντας; ἔκ. ἀλλ' ἤκησα μὲν, ὅτι Πειριχλῆς πολλὰς ὀπίσταντο, αἷς ἐπάδων τῇ πύλει, ἐποίει αὐτῷ φιλεῖν αὐτόν. Θεμιστοκλῆς δὲ πῶς ἐποίησε ἢ πόλιν φιλεῖν αὐτόν; μὰ Δί' ὅτι ἐπάδων, ἀλλὰ παρὰ τὰς πύλας ἀγαθὸν αὐτῇ.

ιδ'. Δοκεῖς μοι λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὥς εἰ μέλλοιμεν ἀγαθὸν πῖνα κτήσεσθαι φίλον, αὐτοὺς ἡμᾶς ἀγαθούς

Hanc igitur incantationem, mi Socrates, quum ad alios etiam homines utebantur Sirenes, num destinebant eos, ne excantati ab eis discederent? nequaquam, sed his incantationibus ad illos utebantur, qui ob virtutem gloriæ cupidi erant.

12. Prope dicis, ejusmodi verbis unumquemque incantandum esse, quæ si audiat, à laudante non irridendi causa proferri existimet. Nam ita quidem magis hostili esset animo, hominemque abs se repelleret; si quem non ignorantem,

se parvum ac turpem & imbecillum esse, prædicaret ut pulcrum, ut magnum, ut robustum.

13. Num & alias quasdam incantationes nosti? Non: sed Periclem accepi multarum peritum fuisse, quibus hanc urbem incantando, effecerit ut ipsum diligeret. At quo pacto Themistocles ad amorem sui civitatem hanc pellexit? Profecto non incantando, sed bono quodam cives afficiendo.

14. Videris mihi dicere, mi Socrates; si quidem bonum amicum paraturi simus, nos ipsos oportere tam

σοὺς δ' εὖ θνέσθαι λέγειν τε καλὰ καὶ πράττειν. σὺ δ' ὧς (ἔφη ὁ Σωκράτης) οἷόν τ' εἶ) πονηρὸν ὄντα χρηστὸς φίλοις κτήσασθαι;

ιέ. Εὖρων γὰρ (ἔφη ὁ Κριτόβουλος) ῥήτορας τε φαύλους ἀγαθοῖς δημηγόροις φίλους ὄντας, καὶ στρατηγὸν ἔχοντα πάνυ στρατηγικοῖς ἀνδράσιν ἐτάωρος.

ιγ. Ἀρ' οὖν (ἔφη) καὶ περὶ τὸ ἀγαθὸν μῦθος, οἷός τις πῃ τις, οἱ ἀνμφελές ὄντες, ὠφελίμοις διώαντι φίλους ποιῆσθαι; μὰ Δί' ἔδῃ τ', ἔφη· ἀλλ' εἰ ἀδιώατον ἔστι πονηρὸν ὄντα καλὸς καὶ ἀγαθὸς φίλος κτήσασθαι, ὁκοῖνο ἥδη λέγε μοι, εἰ ἔστιν αὐτὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν γενόμενον, ἔξ ἐτοίμου ταῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς φίλον εἶ).

ιδ. Ἡ πράξις σε, ὦ Κριτόβουλε, ὅτι πολλάκις ἀνδρας καὶ καλὰ πράττοντας, καὶ τὸ ἀρετῶν ἀπεχρυσμένους, ὁρεῖς ἀντὶ τὸ φίλους εἶ), κατασφάζοντας ἀλλήλους, καὶ χαλεπώτερον χρωμένους τῷ μηδενὸς ἀξίῳ ἀνθρώπῳ;

ιη. Οὐ μόνον γ' (ἔφη ὁ Κριτόβουλος) ἀιδῶμαι τῷτο ποιῆσιν,

tam in dicendo quam in agendo bonos effici. An tu existimabas (ait Socrates) fieri posse, ut pravi quispiam bonos amicos pararet?

15. Videbam enim (subjecit Critobulus) etiam oratores viles egregiis concionatoribus amicos esse, & non satis ad imperatorium munus idoneos viris ejusdem muneris peritissimis esse familiares.

16. Num igitur (inquit) etiam de quo differimus, nosti quosdam, qui quum inutiles ipsi sint, viros utiles sibi efficere amicos possint?.

Minime vero, inquit. At si fieri non potest, ut vir improbus honestos & egregios amicos paret, hoc mihi dicas, an facile sit, eum qui vir ipse bonus sit & honestus, honestis & egregiis amicis fieri.

17. Num te, mi Critobule, perturbat, quod sæpe vides homines præclaras res gerentes, & abstinentes à turpibus, non amicos esse, sed inter se dissidere, & indignius se tractare, quam homines nullius pretii?

18. Non modo (inquit Critobulus) privati homines hoc faciunt;

ποιῶσιν, ἀλλὰ καὶ πόλεις αἱ τῆ τε χαλῶν μάλιστα ὑπὸ με-
λέδωρα, καὶ τὰ αἰχρὰ ἦκιστα παροϊέμενα, πολλάκις πολε-
μικῶς ἔχουσι παρὲς ἀλλήλους. ἀ λογίζομεθα, πάνυ ἀθύ-
μως ἔχω παρὲς τῆ τῆ φίλων κτήσιν.

ιβ'. Οὐτε γὰρ τοὺς πονηρὰς ὁρῶ φίλους ἀλλήλοις διω-
μόμενος εἶναι. πῶς γὰρ ἂν ἢ ἀχάριτοι, ἢ ἀμελεῖς, ἢ πλεο-
νέκῃ, ἢ ἀπίστοι, ἢ ἀκρατεῖς ἄνθρωποι διώκοντες φίλοι
γενέσθαι; αὖ μὲ οὖν πονηρὸν πάντες ἐμοίγε δοκῶσιν ἀλλή-
λοις ἐχθροὶ μᾶλλον, ἢ φίλοι πεφυκέναι.

κ'. Ἀλλὰ μὲν (ὥσπερ σὺ λέγεις) ἔσθ' ἂν τοῖς
χρηστοῖς οἱ πονηροὶ ποτε συνημώσθαι εἰς φιλίαν. πῶς
γὰρ οἱ τὰ πονηρὰ ποιῶντες τοῖς τὰ τοιαῦτα μετῶσι φίλοι
γένοιντ' ἂν; εἰ δὲ δὴ καὶ οἱ ἀρετῶν ἀσκοῦντες ἐπιδόξουσι
τε παρὲς τῶν παροϊέμεναι τῶν πόλεσι, καὶ φθονοῦντες ἐαυ-
τοῖς μισῶσιν ἀλλήλους; πῶς ἐπὶ φίλοι ἔσονται, καὶ οἱ πῶς
ἀνθρώποις εὐνοία καὶ πίστις ἔσται;

κα'. Ἀλλ' ἔχει μὲν (ἔφη ὁ Σωκράτης) ποικίλως πῶς ἴσται,
τα,

ciunt; sed etiam illæ urbes, quæ honesti studiosæ sunt, turpiaque minime admittunt, sæpe hostiliter erga se invicem sunt affectæ: quæ mecum reputans, vehementer de acquirendis amicis despero.

19. Nec enim improbos inter se amicos esse posse video. Nam quo pacto vel inter ingratos, vel inertes, vel avaros, vel infidos, vel intemperantes, amicitia conciliari possit? adeo ut improbos omnes potius à natura inter se hostes esse, quam amicos, existimem.

20. At vero (uti tu quidem ais) ne bonis quidem in amicitia pravi congruere possunt. Nam quo pacto illi, qui improbe agunt, amici possint esse iis qui talia oderunt? Quod si etiam illi, qui virtutem colunt, inter se per seditiones in civitatibus de principatu contendunt, & præ invidia se ipsos oderunt: quinam deinceps inter se amici erunt, & quos inter homines benevolentia fidesque reperiatur?

21. Enimvero (ait Socrates) varie se res habet, mi Critobule.

τα, ὦ Κεῖτόβυλε. φύσιν γὰρ ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ μὲν φιλικὰ, (δύνανται γὰρ ἀλλήλων, καὶ ἐλεῶσι, καὶ συνεργουῦντες ὠφελεῖν, καὶ τῷ τοῦ σωζέμεντος χάριν ἔχουσιν ἀλλήλοις) τὰ δὲ πολεμικὰ. τὰ τε γὰρ αὐτὰ καλὰ καὶ ἡδύα νομίζοντες, ὑπὲρ τούτων μάχονται, καὶ διχορρομονῶντες εἰσπνέονται. πολεμικὸν δὲ καὶ ἔρις, καὶ ὀργή· καὶ δυσμενὴς μὲν ὁ ἔρως πλεονεκτείνεῖν ἔρως, μισητὸς δὲ ὁ φθόνος.

κβ'. Ἀλλ' ὅμως ἀφ' ὧν πάντων ἡ φιλία ἀφαιρουμένη, συνάππει τὸς καλὰς τε καὶ γαῖας. ἀφ' ὧν γὰρ ἡ ἀρετὴ ἀντιπνέεται μὲν ἀνὸς πόνοσιν τὰ μέγιστα κεκτῆσθαι μάλλον, ἢ ἀφ' ὧν πολέμου πάντων κυριεύειν· καὶ δυνάμει πεινῶντες καὶ διψῶντες ἀλύπως σίτη καὶ ποτὶ κοινωνεῖν· καὶ τοῖς τῷ ὥραίων ἀφροδισίοις ἡδόμενοι ἐκκαρτερῶν, ὥστε μὴ λυπῶν ἔς μὴ πρὸς στήν.

κγ'. Δυνάμει δὲ καὶ χρημάτων ἔμῳ, ἔρως πλεονεκτείναν ἀπεχόμενοι, νομίζων κοινωνεῖν· ἀλλὰ καὶ ἐπαρκεῖν

bule. Nam homines à natura partim ad amicitiam comparati sunt; (etenim alii aliis indigent, ac invicem miserentur, & cooperantes invicem profunt, idque quum intellexere, gratiam sibi invicem habent) partim ad inimicitias propendent. Nam quum eadem bona & jucunda putent, de iis dimicant, & dissentientes contrariantur. Contentio autem & ira, res quædam hostiles sunt; itemque plus habendi cupiditas, infestum quiddam est; & odio dignum, invidia.

22. Nihilominus amicitia per hæc omnia penetrans, honestos egregiosque viros copulat. Nam propter virtutem malunt absque molestia facultates mediocres possidere, quam bello in omnia dominari; & possunt esurientes ac sitientes indolenter cibi ac potus participes fieri, & formosis amoribus delectati ita se coercere, ut non offendant eos quos minime convenit.

23. Etiam ab avaritia abstinendo, non solum pecuniis legitimis esse contenti possunt, sed etiam sibi invicem

κεῖν Ἀλλήλοις. διὸν δὲ καὶ ἔστιν ὁ μόνον ἀλύπτος, καὶ συμφερόντως Ἀλλήλοις ἀφάπτεσθαι, καὶ τὴν ὀργὴν καλύειν εἰς τὸ μετameλησόμενον παρῆναι. Ὡς δὲ φθόνον παντάπασιν ἀφαιρῶσι, τὰ μὲν ἑαυτῶν ἀγαθὰ τοῖς φίλοις οἰκῆα πρέχοντες, τὰ δὲ τῶν φίλων, ἑαυτῶν νομίζοντες.

κδ'. Πῶς οὖν ὅτε εἰκὸς τὸς καλὰς τε καὶ ἀγαθὰς, καὶ τῶν πολιτικῶν πρῶτον (μὴ μόνον ἀβλαβεῖς, ἀλλὰ καὶ ὠφελίμοις Ἀλλήλοις) κοινωνῶς εἶναι. οἱ μὲν δ' ὀπίσθινοισι τὸν τῶν πόλεσι πρῶτον τε καὶ ἄρχην, ἵνα ἐξουσίᾳ ἔχουσι χρήματα τε κλέπειν, καὶ ἀνθρώπους βιάζεσθαι, καὶ ἡδυπαθεῖν, ἀδικοὶ τε καὶ ποινῇ ἀνείη, καὶ ἀδυνάτοι ἄλλω συναρμόσαι.

κε'. Εἰ δὲ τις ἐν πόλει πρῶτον βυβλόμενος, ὅπως αὐτὸς τε μὴ ἀδικῇται, καὶ τοῖς φίλοις τὰ δίκαια βοηθεῖν διώκῃ, καὶ ἄρξας ἀγαθὸν ποιῇ καὶ πατρίδα πειρᾷ. ἀλλὰ τί ὁ τοιοῦτος ἄλλω βιάσεται ἐκ ἀνδραγαθῶν συναρμόσαι; πότερον τὸς φίλους ὠφε-

invicem largiri. Possunt & similitatem non modo sine molestia, sed etiam ex utilitate mutua moderari; ac prohibere, quo minus ad hoc ira progrediatur, cujus ipsos deinde poeniteat: Invidiam prorsus tollunt, partim bona propria amicis mancipando, partim amicorum bona pro suis ducendo.

24. Qui ergo non consentaneum sit, viros honestos & egregios (non solum sine damno, sed etiam mutua cum utilitate) honorum civilium participes fieri? nam qui honores in civitatibus ac magistra-

tus ambiunt, idcirco ut potestatem habeant pecuniam publicam percipiendi, vi homines opprimendi, fruendi voluptatibus; illi iniusti sint, ac improbi, necesse est; neque fieri potest, ut cum alio conjungantur.

25. At si quis velit honoribus in republica frui, ut tum ipse non afficiatur injuria, tum iustis in rebus opem amicis ferre possit; simulque imperans aliquo bono patriam afficere conetur; quamobrem talis homo cum alio tali conjungi non possit? num amicis esse usui una cum

ὠφελὲν μὲν τῷ καλῶν καὶ κατὰ τὴν ἡπιοὶ διωήσεϊ, ἢ τῷ πόλιν εὐεργετῆν ἀδυνατώτερον ἔσται, καλὸς τε καὶ κατὰ τὴν ἑξῆς ἔχον σωεργὸς;

κς'. Αλλὰ καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι δῆλον ὅτι, ὅτι εἰ ἐξὼ τοῖς κρατίστοις σωθευμένοις ὅτι τὴν χεῖρας ἰέναι, πάντας ἀνὰ τοὺς ἀγῶνας ἔτοιμους εἰκὼν, καὶ πάντα τὰ ἀθλα ἔτοιμους ἐλάμβανον. ἐπεὶ οὖν οὕτως οὐκ εἴς τινος ποιεῖν, ἐν δὲ τοῖς πολιτικοῖς, ἐν οἷς οἱ καλοὶ καὶ κατὰ τὴν κρατίστους, ὅσοις καλὸς μὲν ἔσται ἂν τις βέλῃται τὴν πόλιν εὐεργετῆν πῶς οὖν ἐλυσίτελῃ τοὺς βελτίστους φίλους κτησάμενον πολιτεύεσθαι, τῶν κοινοῖς καὶ σωεργοῖς τῶν πρὸς ἀλλήλων μάλλον ἢ ἀνταγωνιστῶν ἡρώμενον;

κζ'. Αλλὰ μὲν καὶ δῆλον, ὅτι καὶ ἐν πολεμῇ τις πῶς, συμμάχων δέησε, καὶ τῶν πλειόνων, ἐὰν καλοῖς καὶ κατὰ τὴν ἀντιπάτηται. καὶ μὴν οἱ συμμαχῶν ἐθέλοντες εὐποιοῦντο, ἵνα γέλωσι παρορμηθῶν. πολὺ δὲ κρεῖττον

cum honestis & egregiis viris minus possit, vel ad bene reipublicæ faciendum minus valebit, si honestos & egregios coadjutores habeat.

26. Quinetiam gymniciis in certaminibus patet, si liceat præstantissimis una conjunctis pejores aggreddi, futurum, ut ipsi cunctis in certaminibus victores evadant, omniaque præmia consequantur. Quando igitur hoc istuc fieri non permittitur; at in negotiis civilibus, ubi homines honesti & egregii præcipuas partes obtinent,

quum nemo impediat, quominus quis beneficio rempublicam, cum quo ipse velit, afficiat; qui non ex usu sit, ut optimis amicis comparatis rempublicam aliquis administret, atque iis potius fociis & coadjutoribus gerendarum rerum, quam adversariis utatur?

27. Enimvero patet hoc etiam, si bellum aliquis adversus alium gerere velit, ei fociis opus esse, illisque pluribus, si strenuis ac fortibus se opponat. At beneficiis afficiendi sunt, qui opitulari volunt, ut sint animis alacres. Multo autem

κρείττον τῶν βελτίους ἐλάττονας εὖ ποιῶν, ἢ τῶν χείρωνας πλείονας ὄντας. (ὁ δὲ πονηρὸς πολὺ πλείονων εὐεργετῶν, ἢ οἱ χρηστοὶ, δέον).

κη'. Ἀλλὰ θάρρῶν, (ἔφη) ὦ Κριτόβουλε, πειρᾷ ἀγαθὸς γίγνεσθαι, καὶ ποιῆσαι ἡννόμην (ὁ θνητὸν ὅτι χεῖρ τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν. ἴσως δ' ἂν π σοὶ καὶ συλλαβεῖν εἰς τὸ καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν θῆραν ἔχοιμι, ἀλλ' ὅ ἐρωπικὸς εἶμι). δεινῶς δὲ ὦν ἂν ὅτι θυμῷ ἀνθρώπων, ὅλῳ ὥρμηται ἐπὶ τὸ φιλῶν τε αὐτὸς ἀνπιφιλεῖσθαι καὶ αὐτῶν, καὶ ποτῶν ἀνπιποθεῖσθαι, καὶ ὅτι θυμῷ ξυδοῖν καὶ ἀνπιθυμεῖσθαι καὶ ξυστάς.

κθ'. Οὐδ' ἐγὼ σοὶ τῶν δεινῶν, ὅτῳ ὅτι θυμῷ φιλίαν πρὸς πῖνας ποιῆσθαι. μὴ σὺ οὖν ἀποκρύπτῃς με, οἷς ἂν βέλτοιο φίλῳ γενέσθαι. ἀλλ' ὁ δὲ ὅτι μελεῖσθαι ὅτ' ἀρέσκει πρὸ ἀρέσκοντί μοι, ὅτ' ἀπείρωσ οἶμαι ἔχει θνητὸν ἀνθρώπους.

λ'. Καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη καὶ μὲν, ὦ Σώκρατες, τῶν

των

tem melius est, optimis, tametsi pauciores sint, benefacere, quam deterioribus, qui plures sint. Nam improbi multo pluribus benefactoribus, quam probi, egent.

28. Tu vero, mi Critobule, fidenti animo bonus esse enitere, atque ubi talis factus fueris, honestos & egregios amicos venari coneris. Ac fortassis etiam ipse nonnihil tibi conferre ad hanc viro- rum honestorum egregiorumque venationem possim, propterea quod ad amorem propensus sim. Nam quoscunque homines amem,

totus ardentem in hoc feror, ut eos diligens, vicissim diligar; & desiderans, vicissim desiderer; & conversationis cupidus, vicissim expetar.

29. Quibus & tibi opus fore video, si quando cum quibusdam amicitiam inire cupies. Itaque ne me celes, quibus esse amicus velis. Nam quum placere studeam illi qui mihi placet, minime venandi homines imperitum me esse arbitror.

30. Atqui, ait Critobulus, harum artium ego, mi Socrates, jamdudum

των ἐγὼ τῷ παθημάτων πάλαι ὀπιθυμῶ, ἄλλως τε καὶ εἰ
ἔξαρκές μοι ἡ αὐτὴ ὀπισθήμη ὅτι τὸς ἀγαθὸς τὰς
ψυχὰς, καὶ ὅτι τὸς καλὸς τὰ σώματα.

λα'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· ἄλλ', ὦ Κριτόβουλε, ἔκ' ἐνεστὶν οὐ
τῇ ἐμῇ ὀπισθήμη ὁ τὸς χάρας προσφέροντα ποιῶν ὑπομένειν
τὸς καλὸς. πεπίεσμα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς Σκύλλης διὰ τὸ φοβεῖν
τὸς ἀνθρώπους, ὅτι τὰς χάρας αὐτοῖς προσφέρει· τὰς δὲ γε
Σειρήνας, ὅτι τὰς χάρας ἔδενι προσφέρουν, ἀλλὰ πᾶσι πῶρ' ὦσιν
ἐπ' ἡδον, πάντες φασὶν ὑπομένειν, καὶ ἀκούοντες αὐτῶν κηλεῖσθαι.

λβ'. Καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη· ὥς ἔ' προσοίσοντες τὰς
χάρας, εἴ τι ἔχεις ἀγαθὸν εἰς φίλων κτήσιν, δίδασκε. ἔδὲ τὸ
τόμα οὖν (ἔφη ὁ Σωκράτης) τὸς ὁ τόμα προσθήσῃς. γάρρ' ἔ'
(ἔφη ὁ Κριτόβουλος) ἔδὲ γὰρ τὸ τόμα τὸς τὸ τόμα προσ-
οίσω ὅδενι, εἰ μὴ καλὸς ἦ. εὖθ' ἔ' (ἔφη) σύ γε, ὦ Κρι-
τόβουλε, τὸναντίον ἔ' συμφέροντες εἰρηκας. οἱ μὲν γὰρ καλοὶ
τὰ τοιαῦτα ἔ'χ' ὑπομένουσιν· οἱ δὲ ἀχρεοὶ καὶ ἡδέως προσ-
εῖλαι, νομίζοντες ἀφ' ἑτ' ψυχὴν καλοὶ καλεῖσθαι.

λγ'. Καὶ

dudum cupidus sum; præsertim si
eadem mihi scientia suffecerit ad
eos, qui animi bonitate præstant,
& qui corporis elegantia.

31. At vero, mi Critobule, (in-
quit Socrates) non hoc scientia
mea continetur, ut manus inji-
ciens, forma præstantes aliquis re-
moretur. Sum enim persuasus, ho-
mines ea de causa Scyllam fugisse,
quod manus eis admoveat: Si-
renes vero, quia nemini manus
injicerent, sed longo ex inter-
vallo cunctos incantarent, cun-
ctos aiunt remoratas esse, qui

quidem audiendo demulcerentur.

32. Et Critobulus, Doce vero
me, inquit, siquid habes quod ad
conciliandos amicos conferat: non
enim cuiquam manus injiciam. At
ne os quidem (ait Socrates) ori ad-
movebis. Bono animo es: (inquit
Critobulus) nec enim os ulli ad-
movebo, nisi forma præstet. Tu
vero mox, (ait) mi Critobule, con-
trarium ei, quod utile sit, dixisti.
Nam qui pulcri sunt, nihil ejusmo-
di moratur: at qui deformes, luben-
ter admittunt, quod existimēt pro-
pter animum se formosos appellari.
33. Et

λγ'. Καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη ὡς τὴς μὲν καλὰς φιλήσονται μὲν, τὴς δ' ἀγαθὰς καταφιλήσονται, γὰρ ὧν δίδασκε τὴν φίλων τὰ θμεραπχεῖ. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη ὅταν οὖν, ὦ Κριτόβουλε, φίλος πνὶ βέλη γεινέσθαι, εἰσὶς με κατειπεῖν σε πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἀγασσά τε αὐτῷ, καὶ ὅπιθυμῶς φίλος αὐτῷ εἶ; καταγρήσθαι (ἔφη ὁ Κριτόβουλος) ὅθεν ἂν γινώσκῃς οἶδα μισθῶντα τὴς ἐπαμειβόμεναι.

λδ'. Εάν δὲ σε προσκατηγρήσω (ἔφη) ὅτι ἀγαθὰ τὸ ἀγαθὰ αὐτῷ, καὶ εὐνοικῶς ἔχῃς πρὸς αὐτὸν, ἄρα μὴ ἀγαθάλλεσθαι δόξεις ἢ ἐμοῦ; ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μοι (ἔφη) ἐγγίγνηται εὐνοια πρὸς ὅς ἂν ὑπολλάβω εὐνοικῶς ἔχειν πρὸς ἐμέ.

λε'. Ταῦτα μὲν δὴ (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἔξεσθαι μοι λέγειν πρὸς σὺν, πρὸς ὅς ἂν βέλῃ φίλος ποιήσασθαι. εάν δὲ μοι ἐπὶ ὑξασίῃ δῶς λέγειν πρὸς σὺν, ὅτι ὅπιμελής τε τὴν φίλων εἶ, καὶ ὅθεν ἔγω χαίρειν ὡς φίλοις ἀγαθοῖς, καὶ ὅτι πῶς τοῖς καλοῖς ἔργοις τὴν φίλων ἀγάλλῃ ἔχῃ ἡτίον, ἢ ὅτι πῶς εἰμύ;

33. Et Critobulus, Age animo alacri me doceto, inquit, artem venandi amicos; quandoquidem pulcros osculaturus, honestos exosculaturus sum. Et Socrates, ubi, mi Critobule, amicitiam cum aliquo, inquit contrahere vales, an mihi permittes, ut ad ipsum deferam, te admiratorem ipsius esse, atque amicitiam ejus expetere? Defer: (ait Critobulus) quippe neminem novi, qui se laudantes oderit.

34. At si præterea de te dixerō, (ait) quod præ admiratione

ipsius etiam benevolus erga ipsum sis, num te putabis à me invisum reddi? Atqui in meipso (inquit) benevolentia quædam erga illos innascitur, quos animos in me benevolos esse suspicor.

35. Hæc igitur (ait Socrates) mihi de te dicere licebit ad eos, quos amicos efficere vales. Quod si mihi præterea potestatem facias dicendi de te, quod amici tibi curæ sint, & quod nulla re sic delecteris, atque bonis amicis; quod ob amicorum præclara facinora non minus exultes, quam ob tua;

ἐαυτοῦ, καὶ ὅτι τοῖς ἀγαθοῖς τὸ φίλων χάρις ἔδεν ἥτιον ἢ ὅτι τοῖς ἐαυτοῦ. ὅπως τε (ᾧτα γίγνηται) τοῖς φίλοις, οὐκ ἀποκρίνεται μηχανώμενος· καὶ ὅτι ἐγνωκας ἀνδρὸς ἀρετὴν (εἶ), νικᾷν τὸς μὲ φίλους εὖ ποιῶντα, τὸς δὲ ἐχθρούς κακῶς· πάντῃ δὲ οἷμά σοι ὀπιτήδειον εἶναι με σωώμερον τὸ ἀγαθῶν φίλων.

λγ'. Τί οὖν (ἔφη ὁ Κριτόβουλος) ἐμοὶ τῆτο λέγεις, ὡς περ οὐκ ὅτι σοὶ δὲν, ὅ,τι δὲν βέλη παρὲς ἐμὴ λέγειν; μὰ Δι' ἔχ, ὥς ποτε ἐγὼ Ασπασίας ἤκουσα. ἔφη γὰρ τὰς ἀγαθὰς θεωρησείδας, μὲ μὲ ἀληθείας τὰς ἀγαθὰς ἀγαθῶν, δεινὰς (εἶ) σωάειν τὸς ἀνθρώπους εἰς κηδείαν, ψευδολογίας δὲ οὐκ ὠφελεῖν ἐπαμύνας· τὸς γὰρ ἐξαπατηθέντας, ἅμα μισθὸν ἀλλήλους τε καὶ τὴν θεωρησάμεν. ἀδὴ καὶ ἐγὼ πεισθεὶς ὁρθῶς ἔχην ἡγῆμαι, ἔχ' ἐξείναι μοι παρὶ σὺ λέγειν ἐπαμύνηντι ἔδεν ὅ,τι δὲν μὴ ἀληθεύω.

λδ'. Σὺ μὲ ἀρε (ἔφη ὁ Κριτόβουλος) τοῖς φίλοις μοι φίλος εἶ, ὡς Σώκρατες, οἷός, δὲν μὲν πὶ αὐτὸς ἔχω ὀπιτήδειον

tua; quod ob amicorum commoda non minus gaudeas, quam ob tua; quod conando, ut amici ea consequantur, non defatigeris; quod denique virtutem viro dignam esse intellexeris, beneficiis amicos, hostes maleficiis vincere: nimirum arbitror me tibi percommodum fore convenatorem bonorum amicorum.

36. Quamobrem (ait Critobulus) hoc mihi commemoras, quasi non penes te sit, ut de me, quod velis, dicas. Non profecto, uti quidem ego de Aspasia aliquando au-

divi. Aiebat enim, bonas pronubas, quæ cum veritate bona commemorarent, plurimum ad conciliandam inter homines affinitatem valere; quæ verò mentirentur, eas laudando nihil proficere. Qui enim decepti sunt, se oderunt mutuo, atque etiam conciliatricem ipsam. Quæ quum ita esse persuasus sim, recte arbitror nihil mihi dicere licere in laudem tuam, quod non vere dicam.

37. Nimirum tu, mi Socrates, (ait Critobulus) talis amicus es mihi, ut me sis adiuturus, si ad parandos

τῆδειον εἰς ὃ φίλος κτήσασθαι, συλλαμβάνειν μοι· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἂν ἐγγέλαις πλάσας τί εἶπῃν ὅτι τῇ ἐμῇ ὠφελείᾳ. πότερα δ' ἂν, (ἔφη ὁ Σωκράτης) ὦ Κριτόβουλε, δοκῶ σοι μᾶλλον ὠφελῆν σε τὰ ψεύδη ἐπαμνῶν, ἢ πείθων πεισθασὶν σε ἀγαθὸν ἄνδρα γενέσθαι; εἰ δὲ μὴ φανερόν ἐστι σοι, ἅπαντες σκέψαμ.

λῆ'. Εἰ γὰρ σε βυλόμην^Θ φίλον ποιῆσαι ναυκλήρῳ, ψευδόμην^Θ ἐπαμνῶν, φάσκων ἀγαθὸν^{τῇ} κυβερνήτῳ, ὃ δέ μοι πεισθεὶς ὅτι τρέφειέ σοι τὴν ναυὺν μὴ ὅπισθ' ἀμύνει κυβερνᾶν· ἔχῃς πινὰ ἐλπίδα μὴ ἂν σαυτὸν τε καὶ τὴν ναυὺν ἀπολέσῃ; ἢ εἰ σοι πείσασμι κοινῇ τὴν πόλιν ψευδόμην^Θ, ὥς ἂν στρατηγικῶν τε καὶ δικαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἑαυτῶν ὅτι τρέψαμ. τί ἂν οἶε σαυτὸν καὶ τὴν πόλιν ὑπὸ σοῦ παθεῖν; ἢ εἰ πινὰς ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν πείσασμι ψευδόμην^Θ, ὥς ὄντι οἰκονομικῶν τε καὶ ὅτι μελῶν, τὰ ἑαυτῶν ὅτι τρέψαμ. ἅρ' οὐκ ἂν πᾶσαι διδύς, ἅμα τε βλαβερός εἴης, καὶ κατὰ γέλατος φαίνοιο;

λθ'. Ἀλλὰ

dos amicos aliquo modo aptus fuero; sin autem, nihil utilitatis meae causa ficti sis dicturus. Utrum autem (inquit Socrates) magis tibi prodesse videor, si falsis te ornem laudibus; an si persuadeam, ut vir bonus esse studeas? Quod si hoc necdum perspicis, ex his considera.

38. Nam si tibi cum naviculatore volens amicitiam conciliare, falso te laudem, bonumque gubernatorem esse dicam; atque ille persuasus à me, navem imperito tibi gubernandam committat:

aliudne quidquam sperare possis, quam te tum navem tum teipsum exitio daturum? Vel si tua causa civitati publice persuasero mentiens, ut se tibi tanquam viro artis imperatoriae, judiciorum, rerumque civilium perito committat: quid putas & tibi & per te civitati eventurum? Vel si privatim civibus nonnullis persuadeam, idque mentiendo, ut tibi res suas credant, tanquam administrandae rei familiaris perito, atque industrio: an non periculo facto, damnosus simulque ridiculus esse apparebis?

39. At

λθ'. Αλλὰ συνῶματά τῃ τε καὶ ἀσφαλεστάτῃ καὶ χαλ-
λίστῃ ὁδῷ, ᾧ Κριτόβουλε, ὅ,τι ἂν βέλη δοκῇ ἀγαθὸς
εἶναι, τῷτο καὶ γενέσθαι ἀγαθὸν πεισθῶμαι. ὅσα δ' ἐν ἀν-
θρώποις ἀρετὰ λέγονται, σὺ πάντων εὐρήσῃ πάσας
μαθήσῃ τε καὶ μελέτῃ αὐξανομένης. ἐγὼ μὲν οὖν, ᾧ Κρι-
τόβουλε, οἷμα δ' εἶναι ὑμᾶς τούτοις πεισθῶμαι· εἰ δὲ σύ πως
ἄλλως γηνώσκῃς, δίδασκε. καὶ ὁ Κριτόβουλος, ἀλλ' αἰ-
σχυνοίμην ἂν, ἔφη, ᾧ Σώκρατες, ἀντιλέγων τούτοις· ὅτε
γὰρ καλὰ, ὅτε ἀληθῆ λέγοιμ' ἂν.

Κ Ε Φ. ζ'.

Κ ΑΙ μὲν τὰς ἀπορίας γε τῶ φίλων, τὰς μὲν δὲ ἀγνοίᾳ
ἐπεισθῶτο γνώμῃ ἀκείῳται· τὰς δὲ δὲ ἐνδείας, δι-
δάσκων καὶ δυνάμειν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν. ἐρῶ δὲ καὶ ἐν τούτοις ἃ
συνώοιδα αὐτῷ. Αἰστάρχον γὰρ ποτε ὁρῶν σκυθρωπῶς ἔχοντα,
Εοικας, ἔφη, ᾧ Αἰστάρχει, βαρέως φέρῃς τι. καὶ δὲ ὅ βάρυς
μετα-

39. At vero via maxime com-
pendiaria, tutissima, & rectissi-
ma est, mi Critobule, ut in quo
bonus esse videri velis, operam
des, ut bonus sis. Quæcunque
autem apud homines virtutes ap-
pellantur, eas omnes si confi-
deres, doctrina & studio posse
augeri animadvertes. Atque has,
mi Critobule, venandas nobis ef-
se arbitror: tu si aliter judicas,
doce. Et Critobulus, Me vero
pudeat, inquit, his contradicere,
mi Socrates: nec enim honesta,
nec vera dicerem.

C A P. VII.

PRæterea amicorum difficulta-
tibus, quæ ex ignoratione pro-
venirent, consilio mederi cona-
batur; quæ vero ex egestate, do-
cendo ut pro viribus invicem sub-
venire oporteat. Dicam autem,
quid hac etiam in parte mihi de
ipso constet. Nam quum aliquan-
do Aristarchum tristem cerne-
ret, Videris, ait, mi Aristarche,
quiddam moleste ferre. Debes
autem molestiam hanc cum ami-

μεταδιδόναι τοῖς φίλοις· ἴσως γὰρ ἂν π. σε καὶ ἡμεῖς κεφίσαιμην.

β'. Καὶ ὁ Αἰίσταρχος, Ἀλλὰ μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐν πολλῇ γε εἰμὶ ὑποεία. ἐπεὶ γὰρ ἐστάσασεν ἡ πόλις, πολλῶν φυγόντων ὡς τὴ Πειραιᾶ, συνεληλύθασι ὥς ἐμὲ καταλελειμμέναι ἀδελφὰ τε καὶ ἀδελφίδαι καὶ ἀνεψιά ποσαῦτα, ὡς εἶ) ἐν τῇ οἰκίᾳ πεσαρρεσκαῖδεκα τοὺς ἐλευθέρους. λαμβάνοντες δὲ ἔτε ἕκ τ' ἡς ἔδεν. α) γὰρ εἰς ἀντίοι κρατῶσιν αὐτῆς. ἔτε δὲ τ' οἰκιδόν. ὀλιγανθρωπία γὰρ ἐν τῇ ἅσθι γέγονε. τὰ ἔπιπλα δὲ ἔδεις ὠνίστα, ἔδεις δανείσασθαι ἔδαμόθεν ἔστιν ἀργεῖον. Ἀλλὰ ὥστερον ἂν π. μοι δοκῇ ἐν τῇ ὁδῷ ζητῶν εὐρεῖν, ἢ δανειζόμενος λαβεῖν. χαλεπὸν μὲν ἔστιν ὥς Σώκρατες, τὴς οἰκείας θεωρεῖν ἀπολυμένους, ἀδυνάτον δὲ ποσὶς τρεῖς φέρειν ἐν τοῖς τοῖς πρᾶγμασι.

γ'. Αἰίσταρχος οὖν ἑὺτα ὁ Σωκράτης, τί ποτέ ἔστιν, ἔφη, ὅτι ὁ Κεράμων μὲν πολλοὺς τρέφων, οὐ μόνον ἑαυτῷ τε καὶ τέττοις τὰ ὀπιτήδεια δυνάτα πρᾶχειν, ἀλλὰ καὶ θεωρεῖται ποσαῦτα, ὥστε καὶ πλατύνει σὺ

cis communicare; fortassis enim nonnihil nos te sublevaverimus.

2. Et Aristarchus, Enimvero, mi Socrates, ait, magna in difficultate versor. Nam quia seditiones hac in civitate motæ sunt, multis in Piræeum confugientibus, convenerunt ad me relictae tot sorores, sororum filiae, consobrinae, ut meis in ædibus quatuordecim homines ingenui sint. Neque vero vel ex agro (quo potiuntur ad-versarii) quicquam accipimus, neque (quod hominum exiguus in urbe sit numerus) ex ædibus: su-

pellestem emit nemo, neque usquam mutuum capi potest; sed citius in via quis argentum quaerendo inveniatur, quam mutuum accipiat. Grave quidem certe est, mi Socrates, ut quis propinquos negligat pereuntes, sed fieri non potest, ut aliquis, quum res ita sint, tot homines alat.

3. Hæc quum audisset Socrates: Quid est causæ, inquit, quod Ceramo complures alens, non sibi solum atque illis suppeditare necessaria potest, sed etiam tantum præterea lucrum facit, ut dives sit: tu

δὲ πολλὰς ψέφων, δέδδικας μὴ δι' ἐνδεῖαν τῇ ὀπιτηδείων
ἅπαντες ἀπολῆσθαι; ὅτι νῦν Δί' (ἔφη) ὁ μὲν δόλους ψέφει,
ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους.

Δ'. Καὶ πότερον (ἔφη) τὸς ὡς σοὶ ἐλευθέρους οἶμαι
βελτίους εἶναι, ἢ τὸς ὡς Κεράμωνι δούλους; ἐγὼ μὲν οἶμαι
(ἔφη) τὸς ὡς ἐμοὶ ἐλευθέρους. ἔκουσ' (ἔφη) ἀγρότην τῷ μὲν
ἀπὸ τῶν ποιητοτέρων εὐπορεῖν, σὲ δὲ πολλῶν βελτίους ἔχοντα
ὅν ἀπολείας εἶναι; νῦν Δί' (ἔφη) ὁ μὲν ὅς τεχνίταις ψέφει,
ἐγὼ δὲ ἐλευθερίως πεπαυδολυμένους.

Ε'. Ἀρ' οὖν (ἔφη) τεχνίταις εἰσιν, οἱ χρήσιμόν τι ποιεῖν
ὀπιτάμενοι; μάλιστα γάρ, ἔφη. ἔκων χρήσιμά γ' ἄλλα;
σφόδρα γέ. τί δ' ἄρ' οἱ; ἔδεν ἦτον. τί ὅς (ἔφη) ἰμάτιά τε ἀν-
δρεῖα καὶ γυναικεῖα, καὶ χιτωνίσχοι, καὶ χλαμύδες, καὶ ἔξωμίδες;
σφόδρα γ' (ἔφη) καὶ πάντα τῶντα χρήσιμα. ἔπειτα (ἔφη) οἱ
ὡς σοὶ τέτων ἔδεν ὀπιτάν) ποιεῖν; πάντα μὲν ἔν, ὡς ἐγὼ μαι.

Σ'. Εἰς ἔκ οἶσθα, ὅτι ἀφ' ἐνὸς μὲν τέτων ἀλφειοποιίας Ναυ-
σικύδης καὶ μόνον ἑαυτὸν τε καὶ τὸς οἰκέτας ψέφει, ἀλλὰ πρὸς
τέτοις

tu multos alens metuis, ne ob ne-
cessariorum inopiam omnes pe-
reatis? Quia profecto (ait) servos
alit is, ego liberos homines.

4. Utrum vero (inquit Socra-
tes) putas ingenuos, qui tecum
sunt, meliores esse, an Ceramonis
servos? Puto ingenuos qui mecum
sunt. Annon igitur turpe est (in-
quit) illum per homines viliores
opibus affluere, te qui multo me-
liores habes, inopia premi. Mi-
nime: (inquit) nam ille artifices
alit, ego liberaliter educatos.

5. Artifices ergo sunt (inquit)

qui quid utile facere possunt? Ma-
xime, ait. Ergo farina est utilis?
Ac vehementer quidem. Quid
panes? Nihilominus. Quid (ait)
vestes viriles ac muliebres, & tu-
niculæ, & chlamydes, & exomi-
des? Admodum (ait) utilia etiam
hæc omnia. Jam vero (inquit) qui
tecum sunt, nihil horum possunt
elaborare? Immo vero omnia, ut
arbitror.

6. Ergo tu ignoras Nausicudem
facienda farina, quod unum ex his
est, non solum seipsum & domes-
ticos alere, sed præterea multas
fucs,

τέτοις καὶ ὅς πολλὰς καὶ βῆς, καὶ πεμποῖται τῶν αὐτῶν, ὥς
καὶ τῇ πόλει πολλάκις λειτουργεῖν. ὅθεν δὲ ἀρτοποιίας Κί-
ριβος τὴν τε οἰκίαν πάντων ἀφαιρέσει, καὶ ζῆ δαψιλῶς
Δημέας δὲ ὁ Κολλυτεύς ὅθεν χλαμυδουργίας. Μένων δὲ
ὅθεν χλαυδοποιίας. Μεγαρέων δὲ (αὐτὸς) πλῆστοι (ἐφῆ) ὅθεν
ἔξωμοδοποιίας ἀφαιρέσει. καὶ Δί. (ἐφῆ) ὅτοι μὲν οὖν ὄν-
τιοι βαρβάρους ἀνθρώπους ἔχουσιν, ὥς ἀναγκάζειν ἐργά-
ζεσθαι, ἀ καλῶς ἔχῃ. ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους τε καὶ συγγενεῖς.

Ζ'. Ἐπεὶ (ἐφῆ) ὅτι ἐλευθέρῳ τ' εἰσὶ καὶ συγγενεῖς σοι,
οἷοι χεῖναι αὐτοὺς μηδὲν ἄλλο ποιεῖν, ἢ ἐοθεῖν καὶ κα-
τεύδειν; πότερον καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθέρων τὸς ὅτι ζῶντας
ἀμεινον ἀφαιρὼντας ὁρᾷς, καὶ μᾶλλον εὐδαιμονίζεις, ἢ τὸς ἀ-
ποπέμψαντας χεῖναι πρὸς τὸ βίον, τῶν ὀπιμελεσμένων; ἢ
τὸ μὲν ἀργίαν καὶ τὸ ἀμέλειαν ἀποδάνη τοῖς ἀνθρώποις πρὸς
τε τὸ μαθεῖν ἀ πρὸς τὴν ὀπίσταν, καὶ πρὸς τὸ μνημο-
νεύειν ἀ ἀν μαθῶσι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν τε καὶ ἰσχύειν τοῖς σώ-
μασι, καὶ πρὸς τὸ κτήσειν τε καὶ σώζειν τὰ χεῖναι πρὸς τὸ
βίον,

fues, & vaccas, atque etiam lucra-
ri tantum, ut sæpius civitati sum-
ptum suppeditet: Ciribum pane
faciendo familiam omnem nutre-
re, & vivere largiter: Demeam
Collytensem, conficiendis chla-
mydibus: Menonem penulis: Me-
garensium maximam partem exo-
midum confectione sese alere?
Profecto: (inquit) nam illi barbaros
quosdam emptos habent, quos
possunt cogere ad elaborandum
ea, quæ ipsis expediant; ego li-
beros homines & cognatos.

7. Ergo (inquit) quod liberi

sint & tibi cognati, propterea pu-
tas eis aliud nihil faciendum esse,
quam ut edant ac dormiant? num
& inter alios ingenuos homines,
eos qui ita vivant commodius de-
gere vides, felicioresque prædicas
illis, qui eorum curam habent,
quæcunque ad vitam utilia no-
runt? An otium & negligentiam
prodesse animadvertis hominibus
ad discendum ea quæ scire con-
venit, & ad reminiscendum quæ
didicerint; & ad valetudinem ro-
burque corporum; & ad paran-
dum ac conservandum ea quæ ad
vitam

βίον, ὠφέλιμα ὄντα. ἥ δὲ ἐργασίαν καὶ τιμὴν ἐπιμέλειαν
ἔδεν χρῆσιμα.

η'. Ἐμαθόν δὲ, ἀφ' ἧς αὐταὶ ἐπίστασθαι, πότερον ὥς
ἔτε χρῆσιμα ὄντα πρὸς τὴν βίον, ἔτε ποιήσασθαι αὐτῶν
ἔδεν. ἢ τὸναντίον, ὥς καὶ ἐπιμεληθησόμεθα τέτων, καὶ ὠφε-
ληθησόμεθα ἀπ' αὐτῶν; ποτέρως γὰρ ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι
σωφρονοῖεν, ἀργουῦτες ἢ τῇ χρῆσέμων ἐπιμελέμενοι; πο-
τέρως δ' ἂν διακρίνοιντο εἶεν, εἰ ἐργάζοιντο, ἢ εἰ ἀργουῦτες
βαλεῦοιντο πρὸς τὴν ἐπιτηδεύειν;

θ'. Ἀλλὰ καὶ νῦν μὲν (ὡς ἐγὼ οἶμαι) ἔτε σὺ ἐκείνας φι-
λῆς, ἔτε ἐκείναι σέ· σὺ μὲν ἡγάμεθα αὐταὶ ἐπιζημίους ἐν
σεαυτῷ, ἐκείναι δὲ σέ ὁρῶσαι ἀχθόμενον ἐφ' ἑαυταῖς. ἐκ δὲ
τέτων κίνδυνος μείζων τε ἀπεχθείδην γίνεσθαι, καὶ τὴν πρᾶ-
γμωσιν χρεῖν μειῶσθαι. ἐὰν δὲ προσάτης ἦς, ὅπως ἐνεργῶσι ὦσι,
σὺ μὲν ἐκείνας φιλήσεις, ὁρῶν ὠφελίμους σεαυτῷ ἕσας. ἐκ δὲ
δὲ σὺ ἀγαπήσῃς, ἀσθόμεναι χαίροντά σε αὐταῖς. τῇ δὲ πρᾶ-
γμωσιν εὐεργεσιῶν ἡδεῖον μεμνημένοι, τὴν ἀπ' ἐκείνων χρεῖν
αὐξή-

vitam utilia sunt; negotium vero ac diligentiam, nihil prodesse putas?

8. Num ea, quæ dicis illas tenere, sic didicerunt, ut nec ad vitam utilia essent, neque quidquam eorum facerent; an è diverso ut & diligenter in eis elaborarent, & utilitatem inde caperent? Utra homines ratione modestiores sint, in otio degendo, an curam iis impendendo quæ expediant? Utro modo iustiores fuerint, si opus faciant, an si in otio de victu deliberent?

9. Quin etiam, mea sententia, neque tu jam illas diligis, neque illæ te: tu, quod eas esse tibi detrimento existimes; illæ, quod te sua causa gravari videant: ex his periculum est, ne & majus odium oriatur, & pristina gratia minuat. At si te præside operas faciant, tu quidem eas diliges, quia videbis ipsos tibi esse utiles; & amabunt illæ te contra, ubi animadvertent, te iis delectari. Atque etiam priorum beneficiorum cum voluptate recordantes, gratiam eis partam augebitis, ac deinceps

αὐξήσετε, καὶ ὅκ τῶν φιλικώτερον τε καὶ οἰκειότερον ἀλλήλοις ἔξετε.

ι. Εἰ μὲ ποῖναι ἀγρόν τι ἐμελλον ἐργάσασθαι, θάνατον ἀντὶ αὐτοῦ παραιτέον ἔω. νῦν δὲ ἂν μὲ δοκῇ κάλλιστα καὶ παρὰ δέστερα γυναικὶ (εἶ), ὁπίσταν), ὡς εἰκοι πάντες δὲ ἂν ὁπίσταν), ῥᾶσά τε καὶ τάχιστα καὶ κάλλιστα καὶ ἡδιστα ἐργάζονται. μὴ οὖν ὅπως (ἔφη) ταῦτα εἰσηγείσθαι αὐτῆς, ἂν σοὶ τε λυσιτελεῖ καὶ κέρναις, καὶ (ὡς εἰκός) ἡδέως ὑπακούσων).

ια. Ἀλλὰ νῦν τοὺς θεοὺς (ἔφη ὁ Αἰσάρχου) ἔγω μοι δοκῇ καλῶς λέγειν, ὃ Σώκρατες, ὥστε παρόθεν μὲ ἔ παρσιέμεναι δανείσασθαι, εἰδὼς ὅτι ἀναλώσας, ὃ ἂν λάβω, ἔχῃ ἔξω ἀποδύναμι. νῦν δὲ μοι δοκῶ εἰς ἔργων ἀφορμὴν ὑπομένειν αὐτὸ ποιῆσαι.

ιβ. Ἐκ τῶν δὲ ἐποείσθαι μὲ ἀφορμῇ, ἐωνήθη δὲ εἰς, καὶ ἐργαζόμεναι μὴ ἡλείων, ἐργασάμεναι δὲ εἰδέπνου. ἰλαρά δὲ ἀντὶ σκυθρωπῶν ἦσαν, καὶ ἀν-
π

deinceps amicus familiarisque invicem afficiemini.

10. Jam si turpe quid eis esset agendum, mors potius esset eligenda. At vero norunt illæ, ceu par est, quæcunque videntur mulieri honestissima esse, maximeque decora. Quivis autem, quæ novit, tum facillime, tum celerrime, tum elegantissime, tum summa cum voluptate facit. Quapropter tibi cunctandum non est, (inquit) ut ad ea sis illis autor, quæ tum tibi tum illis expediant: in quo quidem (ceu par est) per-

lubenter tibi obtemperabunt.

11. Profecto (inquit Aristarchus) tam mihi præclare dicere videris, mi Socrates, ut quum antea mutuari noluissem, quod scirem me, absumpta mutuo data pecunia, non habiturum unde solverem; nunc mihi videar id facturum ad subeundas operarum impensas.

12. Inde comparata fuit impensa; emptæ lanæ; mulieres inter operas prandebant, ac operis absolutis cœnabant: item pro tritibus hilares erant; & qui prius suspecti

πὶ ὑφορωμένων ἑαυτῶς, ἡδέως ἀλλήλους ἐώρων· καὶ αἱ μὲν ὥς κηδεμόνα ἐφίλου, ὁ δὲ ὥς ὠφελίμους ἠγάπα· τέλει δὲ, ἐλθὼν πρὸς τὸν Σωκράτην, χαίρων διηγεῖτο τὰ αὐτὰ τε, καὶ ὅτι αὐτῶν αὐτὸν μόνον τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀργὸν ἐοίκεν.

17. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· εἶπα οὐ λέγεις αὐτῶς τὸ κενὸν λόγον; φασὶ γάρ, ὅτε φωνήεντα ὡς τὰ ζῶα καὶ οἷν πρὸς τὸ δεσπότην εἰπῶν· θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν μὲν ταῦς καὶ ἐρεῖα σοὶ καὶ ἄρνας καὶ τύρον πρὸς χάσας ἔδδωκεν δίδως ὅ,τι ἀνὴρ μὴ ἐκ τῆς γῆς λάβωμεν· τῷ δὲ κυνὶ, ὅς οὐδὲν τιθέν σοὶ πρὸς χάσας, μεταδίδως ἑστὶν αὐτὸς ἔχεις σίτη.

18. Τὸν κυῖα οὖν ἀκρόσασθαι, εἰπῶν· καὶ μὰ Δία· ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ καὶ ὑμᾶς αὐτὰς σώζων, ὥστε μήτε ὑπὸ ἀνθρώπων κλέπτεσθαι, μήτε ὑπὸ λύκων ἀρπάζεσθαι· ἐπεὶ ὑμεῖς γε, εἰ μὴ ἐγὼ παραφυλάττοιμι ὑμᾶς, οὐδ' ἀνὴρ νέμεσθαι δυνάμει, φοβέμεσθαι μὴ σπύλλησθε.

ἔτι

suspecti invicem erant, nunc alii alios suaviter intuebantur: Aristarchum illæ tanquam curatorem diligebant, illas Aristarchus tanquam sibi utiles amabat. Tandem ad Socratem quum accessisset, narrabat & hæc cum voluptate, & quod se solum inter omnes in domo reprehenderent, ut qui otiosus ederet.

13. Tum Socrates: Tu vero non canis fabulam eis narras? Aiunt enim, id temporis, quum voce uterentur animalia, dixisse ad herum suum ovem: Facis fa-

ne mirum quiddam, qui nobis lanas, agnos, caseum tibi suppeditantibus, nihil das extra id quod è terra consequimur. Cani vero, qui nihil tale tibi præbet, cibum illum communicas, quo ipse vesceris.

14. At canem his auditis dixisse: Non abs re profecto. Nam ego is sum, qui vos ipsas conservat, ut neque furto ab hominibus auferamini, neque à lupis rapiamini. Vos quidem certe, nisi pro vobis ego excubarem, ne pastum quidem habere possētis, veritatē scilicet, ne periretis.

ἔγω δὲ λέγε' καὶ τὰ πρόβατα συλχεῖσθαι καὶ κυῖα περι-
μαῖσθαι. καὶ σὺ οὖν σκείναις λέγε, ὅτι ἀντὶ κυῶς εἰ φύ-
λαξ καὶ ὀπιμελητής, καὶ ἀφ' οὗ σέθεν ὅφ' ἐστὶς ἀδικύμεναι,
ἀσφαλῶς τε καὶ ἡδέως ἐργαζόμεναι ζῶσιν.

Κ Ε Φ. η'.

Αλλον δὲ ποτε ἀρχαῖον ἔταρον ἀφ' ἡρόνυ δῶν, πό-
θεν, ἔφη, Εὐθύρη, φαίνῃ; ὑπὸ μὲν τὴν κατάλυσιν τῶν
πολέμων, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ὅτι τὸ σποδημίας· νυκτὶ μὲν τοὶ
αὐτόθεν. ἐπειτα γὰρ ἀφῆρέθη μὲν τὰ ἐν τῇ ὑποφωρίᾳ κρήματα,
ἐν δὲ τῇ Αἰλικῇ ὁ πατήρ μοι ἑδὲν κατέλιπεν, ἀναγκάζομαι
νυκτὶ ὀπιδημίας καὶ σώματι ἐργαζόμενον τὰ ὀπιτήδεια πο-
εῖσθαι. δοκῶ δὲ μοι τῦτο κρεῖττον εἶναι, ἢ δεισθῆναι πινος ἀν-
θρώπων, ἄλλως τε καὶ μηδὲν ἔχοντα ἐφ' ὅτῳ ἀνδανειζοίμην.

β'. Καὶ πόσον ἡρόνον οἶε σοι (ἔφη) τὸ σῶμα
ἰκανὸν εἶναι μαδοῦ τὰ ὀπιτήδεια ἐργάσθαι; μὰ τὴν
Δί'

periretis. Atque hoc modo per-
hibetur, oves ipsas permisisse, ut
canis potiori conditione frueretur.
Itaque tu etiam illis dicito, te ca-
nis instar custodem esse curamque
gerere, cujus opera lætæ à nemi-
ne, secure suavitèrque suas operas
obeundo vivant.

C A P. VIII.

Quum aliquando sodalem a-
lium veterem longo ex inter-
vallo videret: Unde nobis ades,
ait, Euthere? sub exitum belli,

mi Socrates, (inquit) de peregrina-
tione, nunc ex hoc ipso loco.
Quando enim extra fines Atticæ
fita prædia mihi sunt adempta,
nec pater in Attica mihi quid-
quam reliquit; cogor jam domi
degens corpore faciundis operis
victum querere. Et videtur hoc
mihi præstare, quam aliquem ro-
gare mortalium, præsertim cum
nihil habeam, super quo mutua-
rer.

2. At quam diu putas (inquit)
corpus tibi suffecturum, ut victum
pro mercede laborando quæras?
Profecto

Δί' (ἔφη) ὃ πολὺν χρόνον. καὶ μὲν (ἔφη) ὅτι γε πρεσβύτερον γένῃ, δηλονότι δαπάνης μὲν δέησι, μισθὸν δὲ οὐδεὶς σοὶ δέησιν ἢ ὅ σῶματός ἐργων διδόναι. ἀληθεῖ λέγεις, ἔφη.

γ'. Ουκοῦν (ἔφη) κρεῖττον ὅστιν αὐτόθεν τοῖς τοῖς τοῖς ἔργων ὀφειπόμεθα, ἀ καὶ πρεσβυτέρῳ δημοδίῳ ἐπὶ κέσθ, καὶ πρεσβυτέρῳ τῷ ἢ πλείονα χρόνῳ κελί- μένων, τῷ δὲ μισθῷ ὅτι συνεπιμελησομένους, ἔργων τε ὀφειπόμεθα, καὶ συλκομίζονται καρπὸς, καὶ συμφυλάττονται ἢ ὅστις, ὡφελῶντα ἀνταφελόμεθα.

Δ'. Χαλεπὸς ἂν (ἔφη) ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, δούλειαν ὑπομένειμι. Καὶ μὴν οἱ γε ἐν ταῖς πόλεσι πρῶτα τεύοντες, καὶ τῶν δημοσίων ὀφειπόμενοι, καὶ δούλοισι ἐνεκα τούτου, ἅλ' ἐλδοθεῖσιν νομίζον.

ε'. Οὐκ ἔστιν, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ὅτι ὑπὸ πᾶσι εἶναι πᾶσι καὶ πᾶσι πρῶτα τεύοντες. καὶ μὴν, (ἔφη) Εὐθύρη, καὶ πᾶσι γε ῥαδιόν ὅστιν εὐρὴν ἔργον, ἐφ' ὃ ὅτι ἂν τις αἰτία ἔχοι. χαλεπὸν ὅτι ὅτι πᾶσι ποιῶν, ὥστε μηδὲν ἁμαρτάν. χαλεπὸν δὲ καὶ ἁμαρτήτως πᾶσι ποιῶν.

Profecto non diu, inquit. Itaque quum consenueris, (ait) sumptu tu quidem egebis, at nemo tibi mercedem pro corporis laboribus pendet. Vere dicis, inquit.

3. Ergo præstat (ait) ea te opera jam nunc aggredi, quæ tibi etiam ubi senueris, sufficiant; & locuplete quodam convento qui coadjutore indigeat, operibus ipsius præfici, fructus congregare, facultates una custodire; ut eum juvans ab illo vicissim adjuveris.

4. Ego vero, mi Socrates, (in-

quit) ægre servitutem perferre possim. Atqui civitatum præfides, publicarumque rerum curatores, non idcirco magis serviles, sed magis liberi existimantur.

5. Omnino, mi Socrates, (ait) non admodum velim alicui me culpabilem esse. Atqui, mi Euthere, (inquit) non facile reperiri potest opus, in quo non aliquis culpetur. Est enim difficile, sic aliquid agere, ut nihil delinquas; quod si etiam sine delicto quisquam aliquid faciat, in

β'. Καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κρίτων, κύ-
νας δὲ βέβηκας, ἵνα σοι τὰς λύκοις ἀπὸ τῶν περὶ τὰς πό-
λεως ἀπερύκωσιν; καὶ μάλα, (ἔφη.) μάλλον γάρ μοι λυσιτελεῖ
βέβηκας, ἢ μή. ὅτι ἂν οὖν θρέψαις καὶ ἀνδρά, ὅστις ἐθέ-
λοι τε καὶ δυνάσθῃ σε ἀπερύκειν τὰς ἐπιχειρήσεις ἀδικεῖν
σε; ἡδέως γ' ἂν, (ἔφη) εἰ μὴ φοβοίμην, ὅπως μὴ ἐπ'
αὐτόν με τρέποιτο.

γ'. Τί δ'; (ἔφη) ἔχ' ὁρᾷς, ὅτι πολλῶν ἡδίων ἔστι,
χειρόμενον οἷα σοὶ ἀνδρεί, ἢ ἀπεχθανόμενον, ὠφελεῖ-
σθαι; εὖ ἰδὲ, ὅτι εἰσὶν ἐνθάδε τῶν ποιήτων ἀνδρῶν, οἱ
πάνυ ἂν φιλοπνηθεῖεν φίλῳ σοι χεῖναι. Καὶ ἐκ τῶ-
ν ἀνδρείσκουσιν Ἀρχέδημον, πάνυ μ' ἰχθὺν εἰπεῖν τε καὶ
περᾶσαι, πένητα δέ. οὐ γὰρ ἦν οἷον ἀπὸ παντὸς κερδαί-
νειν, ἀλλὰ φιλόχρηστος τε, καὶ ἔφη ῥᾶτον εἶ) ἀπὸ τῶν συ-
κοφαντῶν λαμβάνειν.

δ'. Τάτῳ οὖν ὁ Κρίτων, ὅποτε συκοφάνται ἢ οἴτον, ἢ
ἐλαιον, ἢ οἶνον, ἢ ἑλεια, ἢ ἄλλο τι τῶν ἐν ἀγρῶ γενομένων
χρησί-

2. Tum Socrates, Dic mihi, mi Crito, ait, annon canes alis, ut lupos ab ovibus arceant? Maxime; (inquit) quum mihi plus expediat alere, quam non. Annon igitur etiam hominem velis alere, qui & velit & possit illos arcere, quotquot injuria te conantur afficere? Perlubenter sane, (inquit) nisi vererer, ne adversus meipsum se converteret.

3. Quid autem? (ait) non multo jucundius esse vides, aliquem viro tali, qualis tu es, gratifican-tem potius, quam infestum, ju-

vari? fat scito, esse tales heic homines, qui magno sibi honori ducerent, si te amico uterentur. Ex eorum numero Archedemum inveniunt, dicendi quidem agendique peritissimum, sed pauperem. Non enim is erat, qui abs quovis lucrum caperet, sed æquitatis studiosus esset, ac solum dicere, esse facillimum, sycophantis aliquid abripere.

4. Huic igitur Crito, quoties aut frumentum, aut oleum, aut vinum, aut lanas, aut aliquid aliud rerum in prædio suo nascentium,

χρησίωνων πρὸς $\textcircled{\text{B}}$ βίον, ἀφελὼν ἔδωκε· καὶ ὁπότε γόι, ἐκάλει, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπεμελίζτο.

ε'. Νομίσας δὲ ὁ Ἀρχέδημος $\textcircled{\text{B}}$ Σποτροφίῳ οἱ $\textcircled{\text{B}}$ Κρίταν $\textcircled{\text{B}}$ οἶκον, μάλα περὶ αὐτόν. καὶ εὖθ' οὗτος $\textcircled{\text{B}}$ συκοφαντοῦν $\textcircled{\text{B}}$ Κρίτωνα ἀνδρῆκε πολλὰ μὲν ἀδικήματα, πολλοὺς δ' ἐχθρούς· καὶ παρεκάλεσατο εἰς δίκην δημοσίην, οἷον ἢ αὐτόν ἔδει κειθῆναι ὅ, τι δεῖ παθεῖν ἢ Σποτίσαι.

ς'. Ο δὲ, συνειδὼς αὐτῷ πολλὰ καὶ πονηρὰ, πάντ' ἐποίει, ὥστε ἀπαλαγῆναι $\textcircled{\text{B}}$ Ἀρχέδημον. ὁ δὲ Ἀρχέδημος οὐκ ἀπιλλάττετο, ἕως τὸν τε Κρίτωνα ἀφῆκε, καὶ αὐτὸν χεῖμαλα ἔδωκεν.

ζ'. Ἐπεὶ δὲ τῆτό τε καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὁ Ἀρχέδημος διεωρᾶσατο ἤδη, τότε (ὥσπερ ὅταν νομεὺς ἀγαθὸν κυῶα ἔχῃ, καὶ $\textcircled{\text{A}}$ ἄλλοι νομεῖς βέλονται πλησίον αὐτοῦ τοὺς ἀγέλας ἰσάναί, ἵνα τοῦ κυῶος

Σπολαύω-

tium, & ad vitam utilium, colligeret, partem detractam donabat: eundem quoties rem sacram faceret, invitabat; & in omnibus hujusmodi eum non negligebat.

5. Itaque quum existimaret Archedemus, domum Critonis sibi refugii loco esse, coepit eum plurimum observare: statimque calumniatorum Critonis injusta pleaque facinora reperit, & infestis iisdem non paucos; adeoque publicum in judicium eos arcessivit, in quo cognosci oportebat,

quo supplicio, quave multa puniri deberent.

6. Calumniator, multorum sibi malorumque facinorum conscius, nihil non moliebatur, ut ab Archedemo liberaretur. Archedemus vero finem nullum faciebat, donec ille Critonem absolvisset, & pecuniam sibi numerasset.

7. Id ubi jam Archedemus, aliaque similia perfecisset; tum vero (non aliter, atque ubi pastor aliquis canem egregium habet, cæterique pastores haud procul ab illo greges suos sistere cupiunt, ut

Σπολαύωσιν. ἔγω καὶ ὁ Κρίτων πολλοὶ τῶν φίλων ἐδόντο καὶ σφίσι παρέχεν φύλακα τὸν Αρχέδημον.

ή. Ο δὲ Αρχέδημος τῷ Κρίτῳ ἡδέως ἐχαίρειτο, καὶ ἔχ' ὅτι μόνῳ ὁ Κρίτων ἐπ' ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ. εἰ δὲ τις αὐτῷ τέτων οἷς ἀπήχθετο, οὐκ ἔδει, ὥς ὑπὸ Κρίτῳ ὠφελόμενον κατακτείνει αὐτόν. πότερον οὖν (εἶπε ὁ Αρχέδημος) ἀχρόν ἐστιν εὐεργετήμενον ὑπὸ χρηστῶν ἀνθρώπων καὶ ἀντιβεργετῆναι, τῆς μὲν τοιάτοις φίλους ποιεῖσθαι, τοῖς δὲ πονηροῖς ἀναφύλακτον ἢ τοὺς μὲν καλὰς καὶ ἀγαθὰς ἀδικῶν πειρώμενον ἐχθρὰς ποιεῖσθαι, τοῖς δὲ πονηροῖς σωεργουῦντα πειθεῖσθαι φίλους ποιεῖσθαι, καὶ δεῖναι τέτοις ἀνὴρ ἐκείνων; ἐκ δὲ τούτων εἰς τι τῶν Κρίτῳ φίλων Αρχέδημον ἦν, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Κρίτῳ φίλων ἐπιμαρτυρεῖται.

Κ Ε Φ.

ut cane fruantur: ita &c) complures Critonis amici rogabant, ut etiam sibi Archedemum custodem concederet.

8. Archedemus vero Critoni perlibenter gratificabatur, neque jam solus Crito quiete fruebatur, sed etiam ipsius amici; ac si quis eorum quibus erat in odio, exprobraret ei, quod perceptis à Critone commodis, eidem adularetur: utrum (inquit) turpe est, eum, qui à probis hominibus

beneficiis affectus sit, vicissim beneficium præstando, ejusmodi homines amicos facere, & ab improbis diffidere; an honestos & egregios homines lædere conantem, eosdem hostes efficere; pravos autem juvando, amicitiam eorum conciliare, hisque potius quam illis uti? Ex eo tempore unus ex Critonis amicis Archedemus erat, & à cæteris ejus amicis colebatur.

CAP.

Κ Ε Φ. ι'.

ΟΙδα δὲ καὶ Διοδώρῳ αὐτὸν ἐταίρῳ ὄντι ποιάδε ἀγαλεχθέντα· Εἰπέ μοι, (ἔφη) ὦ Διόδωρε, ἂν τις σοὶ τῷ οἰκετῇ σποδῶ, ἔπιμελῇ ὅπως ἀνακομίση; καὶ ἄλλος γε νῦν Δί' (ἔφη) ᾠδραγαλῶ σῶσσε τέτρω * ἀνακηρύσσῃν.

β'. Τί γάρ (ἔφη) εἰάν τις σοι χάμνη τῷ οἰκετῶν, τέτρω ἔπιμελῇ, καὶ ᾠδραγαλῆς ἰατρῆς; ὅπως μὴ σποθάνῃ; σπόδρα γ', ἔφη. εἰ δὲ τίς σοι πῶν γνωρίμων (ἔφη) πολὺ τῷ οἰκετῶν χρησιμώτερον ὦν, κινδυνεύῃ δι' ἐνδείην σπολέσθαι, ἔκ οἷε σοὶ ἄξιον εἶ) ἔπιμεληθῆναι, ὅπως ἀφασθῇ;

γ'. Καὶ μὴν οἶσθαι γε, ὅτι ἐκ ἀγνώμων ὅστιν Ερμῶ γῶντος ἀρχυνοῖτο δ' ἂν, εἰ ὠφελύμεντο ὑπὸ σῶ, μὴ ἀντωφελοῖν σε. χαίτοι ὅ ὑπηρετῶν ἐκόντα τε καὶ εὖνοια,

καὶ

C A P. X.

PRæterea memini Socratem etiam cum Diodoro, qui ex familiaribus suis erat, in hanc sententiam aliquando differuisse. Dic mihi, mi Diodore, (ait) siquis famulorum tuorum à te forte aufugiat, tune ullam exhibes curam, ut eundem iterum retrahas? Immo etiam profecto alios hortor, (inquit) ut denuncient cessura quædam recuperanti præmia.

2. Quid autem? siquis servorum adversa valetudine laboret,

annon curam ejus habes, ac medicos arcessis, ne moriatur? Admodum vero, inquit. Jam siquis familiarium tuorum (ait) qui longe pluris sit tibi quam quisquam servorum, in periculo sit pereundi ex inopia, non æquum esse ducis, ejus te curam habere, ut evadat incolumis?

3. Atqui non ignoras Hermogenem minime ingratum esse, quem quidem puderet adjutum abs te, non vicissim te adjuvare. Habere autem ministrum quendam volentem & benevolum,

&c

καὶ ἀφ' αὐτοῦ ἡγεσίμων (εἰ), καὶ πρηνῶν, καὶ πρὸς
λευέσθαι, πολλῶν οἰκετῶν οἴμα ἀντάξιον (εἰ).

Δ'. Οἱ μὲν τοὶ ἀγαθοὶ οἰκονόμοι, ὅταν τὸ πολλοῦ
ἄξιον μικρὸν εἴῃ πείσασθαι, τότε φασὶ δεινὸν ὦνδασθαι.
νῦν δὲ ἀφ' αὐτοῦ πείσασθαι εὐωνοτάτους ὅτι φίλους ἀγα-
θὸς κτήσασθαι.

Ε'. Καὶ ὁ Διόδωρος, ἀλλὰ χαλῶς γε, ἔφη, λέγεις,
ὁ Σώκρατες· καὶ κέλυσον ἐλθεῖν ὡς ἐμὲ τὸν Ερμώγιον.
Μὰ Δί' (ἔφη) οὐκ ἔγωγε νομίζω γὰρ ὅτι σοὶ κάλλιον
(εἰ) τὸ καλέσαι ἐκείνον, ἢ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς ἐκείνον,
ὅτι ἐκείνῳ μῦλλον ἀγαθὸν τὸ πρὸς ἀχθῆναι ταῦτα, ἢ σοί.

Ζ'. Οὕτω δὴ ὁ Διόδωρος ὥχετο πρὸς τὸν Ερμώ-
γιον· καὶ οὐ πολὺ τελέσας, ἐκτήσατο φίλον, ὃς ἔργον
ἔχεν σφαιρὴν ὅτι ἀνὴρ ἢ λέγων ἢ πράττων ὠφελοῖται τε καὶ
εὐφραίνεται Διόδωρον.

ΞΕΝΟ-

& constantem, & ad agenda im-
perata idoneum, immo non so-
lum ad imperata agenda prom-
ptum, sed qui etiam per se usui
possit esse tum in providendo
tum in præcipiendis consiliis;
equidem multorum servorum in-
stita esse duco.

4. Jubent autem rei familiaris
administratores boni tunc emere,
quum magni quippiam pretii li-
cet exiguo comparare. Boni ve-
ro amici hoc rerum statu vilissi-
mo pretio parari possunt.

5. Recte mones, mi Socrates:

(inquit Diodorus) jube veniat ad
me Hermogenes. Minime equi-
dem, ait. Etenim neque tibi ho-
nestius esse duco, te potius illum
arcessere, quam convenire: neque
magis ex illius esse re, quam tua,
hæc ita fieri.

6. Hoc modo factum, ut ad
Hermogenem Diodorus accede-
ret, neque magna pecunia ero-
gata, compararet amicum talem,
cui id esset negotii, ut quid vel
proferendo vel agendo Diodoro
prodesse, lætitiæque posset af-
ferre, dispiceret.

9 R

XENO-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

Βιβλίον τρίτον.

Κ Ε Φ. α'.

ΟΤΙ δὲ τῆς ὀρεγμονῆς ἡ χαλῶν, ὅπμιελος ὦν ὀρέγρινος ποίων ὠφέλης, νῦν τῷτο διηγήσομαι. ἀκῆσας γὰρ ποτε Διονυσόδωρον εἰς τὴν πόλιν ἦκειν, ἐπαγγελλόμενον στρατηγὸν διδάξειν, ἔλεξε πρὸς πῖνα ἡ ξυώντων, ὃν ἡσθάνετο βυλόμενον ἡ πμῆς τρώτης οἱ τῇ πόλει τυλχάνειν.

β'. Αἰσχρὸν μύθοι, ὦ νεανία, ἡ βυλόμενον οἱ τῇ πόλει στρατηγὸν, ἔξον τῷτο μαθεῖν, ἀμελήσῃ αὐτοῦ. ἡ διχμῶς

XENOPHONTIS MEMORABILIMUM

Liber Tertius.

C A P. I.

QUOD autem rerum honestarum cupidis perutilis erat, dum eorum quæ expetebant studios reddidit, id jam commemorabo. Nam quum audiisset aliquando Dionysodorum in urbem venisse, qui exercitus ducendi artem do-

cere se velle profiteretur, ad quendam è familiaribus, quem hujus honoris in civitate consequendi cupidum esse animadverteret, ita dixit:

2. Turpe est eum, mi Adolef-cens, qui exercitum velit ducere in republica, cum id discere liceat, idem negligere: atque hic multo

δικήως ἀν' ἑτοῦς ὑποδ' ἡ πόλεως ζημοῖτο πολὺ μᾶλλον, ἢ εἰς ἀνδραίνεαι ἐργολαβοίη, μὴ μεμαθηκώς ἀνδραίνεαι.

γ'. Οὐκ ἔστι πόλεως οἱ τοῖς πολεμικοῖς κινδύοις ὅτι πεπονημένος πρὸ στρατηγῶ, μέγαλα πάτε ἀγαθὰ κατορθύντος αὐτοῦ, καὶ τὰ κακὰ ἀφαιμαρτάνοντος εὖ γινέσθαι. πῶς οὖν οὐκ ἀν' δικήως ὁ ἔμ' μαθητὴν τῆτο ἀμελῶν, ἔδ' αἰρετῶν ὅτι μελέμεν, ζημοῖτο; τοιαῦτα μὲν δὴ λέγων ἐπεισεν αὐτὸν ἐλθόντα μαθητὴν.

δ'. Επεὶ δὲ μεμαθηκώς ἦκε, προσέειπεν αὐτῷ, λέγων· ἔδοκεῖ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ Ομηρῷ τ' Ἀγαμέμνονα γεγενην εἶπεν· καὶ ἔγωγε ὅδε στρατηγὸν μαθὼν, γεγενην φαίνομαι; καὶ γὰρ ὥσπερ ὁ κιθαρίζων μαθὼν, καὶ μὴ κιθαρίζῃ, κιθαριστὴς ὅστις· καὶ ὁ μαθὼν ἰατρεύειν, καὶ μὴ ἰατρεύῃ, ὅπως ἰατρὸς ὅστις· ἔγωγε καὶ ὅδε ἀπὸ τῶνδε ἔσθ' ἄνθρωπος ἀφαιμαρτάνων στρατηγὸς ὢν, καὶ μὴ μνηστὴς αὐτὸν ἔλθω. ὁ δὲ μὴ ὅτι μελέμεν, ἔγωγε στρατηγός

multo justius à civitate puniretur, quam si quis statuas fingendas susciperet, cum artem statuariam nunquam didicerit.

3. Nam quum bellicis in periculis universa respublica imperatori committatur, consentaneum est, magna & commoda eo rem feliciter gerente, & mala peccante ipso evenire. Cur igitur non is merito, qui idem discere negligit, ac nihilominus ut eligatur sollicitus est, multari debeat? Hæc quum diceret, persuasit homini, ut ad discendum accederet.

4. Postquam edoctus rediret, illudens ei, Annon, inquit, videtur vobis, amici, perinde atque Homerus Agamemnonem augustum dixit, ita etiam hic, cum imperare didicit, augustior videri? Etenim quemadmodum qui citharam pulsare didicit, etiam si non pulset citharam, citharædus est: & qui medendi artem didicit, etiam si non medeatur, nihilominus medicus est: ita hic quoque semper ex hoc tempore imperator est, etiam si à nemine electus fuerit. Qui vero nescit, nec imperator

γὸς ἔτε ἰατροὺς ὄντιν, ὅδε ἐὰν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἰρεθῇ.

ε'. Αὐτὰρ, ἔφη, ἵνα καὶ ἐν ἡμέλῃς τις ταξιαρχῇ, ἢ λοχαγῇ σοι, ὅπτισημονέστεροι τῷ πολεμικῷ ὦμεν, λέξον ἡμῖν πόθεν ἥρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. καὶ ὅς, ὅκα ὤτῳ, ἔφη, εἰς ὅσῳ καὶ ἐτελεύτα. τὰ γὰρ τακτικά ἐμέ γε, καὶ ἄλλο ὁδὸν ἐδίδαξεν.

ς'. Ἀλλὰ μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τῷτό γε πολλόν μέρϑ' ὄσι στρατηγίας. καὶ γὰρ ὡς θαυμαστικόν τ' εἰς τὸν πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶ) ἡξή, καὶ ποιετικόν τῶν ὅπτισηδείων τοῖς στρατιώταις, καὶ μηχανικόν, καὶ ἐργασικόν καὶ ὅπτιμελῇ, καὶ καρπεικόν καὶ ἀγλύνειν, καὶ φιλόφρονά τε καὶ ὠμόν, καὶ ἀπλῆν τε καὶ ὅπτιβυλον, καὶ φυλακτικόν τε καὶ κλέπτειν, καὶ ὡρεπικόν καὶ ἄρπαζα, καὶ φιλόδωρον καὶ πλεονέκτιον, καὶ ἀσφαλῆ καὶ ὅπτισεπικόν, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ φύσις καὶ ὅπτισημη, ἀ δ' εἰ τ' εὖ στρατηγήσαντα ἔχῃν καλὸν δὲ καὶ τὸ, τακτικόν εἶ).

ζ'. Πολύ

tor nec medicus est, etiam si vel ab universis hominibus eligatur.

5. Ut autem, ait, etiam nos, si quis forte nostrum vel cohortis praefectus vel manipuli ductor tibi fuerit, rerum bellicarum peritiores simus: dic nobis, unde caperit te imperandi artem docere. At ille, ab illo ipso, inquit, in quod etiam defuit: nam ordinum rationes, atque aliud nihil me docuit.

6. Atqui, inquit Socrates, aliquanta haec artis imperatoriae pars est. Nam oportet imperatorem esse peritum parandi ea quae ad bel-

lum requiruntur, & suppeditandi necessaria militibus, & in consiliis solertem, & in labore strenuum & diligentem, & tolerantem & perspicacem, & benignum & saevum, & simplicem & insidiosum, & cautum & furem, & profusum & rapacem, & largiendi cupidum & avarum, & muniendi se peritum & alios aggrediendi doctum: alia denique multa sunt, tum natura tum doctrina, quae illum habere oportet qui bene imperaturus sit. Bonum vero est, etiam aciei instruendae peritum esse.

7. Nam

ζ'. Πολὺ γὰρ ἀφ' ἑρφέος τράχυνμα τεταγμένον ἀτάκτως, ὥσπερ λίθοι τε, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ κέραμος, ἀτάκτως μὲν ἑρρίμηνον ἔδεν χρῆσιμά ἔστιν· ἐπειδὴν δὲ ταχθῇ, χάτω μὲν καὶ ὑπερπολῆς, τὰ μὴτε σπηύονα, μὴτε τηκόμην, οἷτε λίθοι, καὶ ὁ κέραμος, ἐν μέσῳ δὲ ὅτε πλίνθοι, καὶ τὰ ξύλα, ὥσπερ ἐν οἰκοδομίᾳ συντίθενται, τότε γίνεταί πολλαὺ ἄξιον κτῆμα, οἰκία.

η'. Ἀλλὰ πάνυ, ἔφη ὁ νεανίσκος, ὅμοιον, ὃ Σώκρατες, εἰρηκας. καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τῆς τε τρωάδας αἰετοὺς δὲ τάττειν καὶ τῆς τελευτάδας, ἐν δὲ μέσῳ τῆς χειρείας, ἵνα ὑπὸ μὲν αὐτῆς ἄγων, ὑπὸ δὲ τῷ ὀϊωνί.

θ'. Εἰ μὲν τοίνυν, ἔφη, καὶ ἀφ' ἡγνώσκῃ σε τῆς ἀγαθῆς καὶ τῆς κακοῦς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοὶ ὄφελος ὦν ἑμαρτες; ἔδεν γὰρ εἰ σε ἀργύριον ἐκέλευσε τρωάτον μὲν καὶ τελευτάων ὁ κάλλιστον τάττειν, ἐν μέσῳ δὲ ὁ χείριστον, μὴ διδάξας ἀφ' ἡγνώσκῃ πό, τε καλὸν καὶ τὸ κίβδηλον, ἔδεν ἂν σοὶ ὄφελος ἴῃ. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐδίδαξεν, ὥτε αὐτῆς

7. Nam multo differt exercitus ordinatus ab inordinato: quemadmodum lapides, & lateres, & ligna, & tegulae, si confuse disiecta sint, ad nihil utilia sunt: postquam autem ordinantur in imo ac summo ea quae neque putrescunt, neque liquecunt, ut sunt lapides ac tegulae, in medio vero lateres & ligna, sicut in aedium structura componuntur, tum efficitur res magni pretii, domus.

8. Et Adolescens, Dixisti, inquit, quiddam valde simile, mi Socrates. Nam & in bello fortissi-

mi quique primo ultimoque loco sunt collocandi, pessimi vero in medio, ut ab illis ducantur, ab his impellantur.

9. Siquidem, ait, te docuit etiam strenuos ab ignavis discernere; si minus, quænam tibi utilitas eorum quæ didicisti? Nam si te argentum iusserit optimum primo ultimoque loco ponere, in medio vero pessimum, neque tamen docuerit bonum ab adulterino discernere, nullo id tibi usui fuerit. Profecto, inquit, non hoc me docuit: quamobrem

αὐτὰς ἀνὴρας δέοι τὰς τε ἀγαθὰς καὶ τὰς κακὰς κρίνειν.

ἰ. Τί οὖν ἐσχέμεν, ἔφη, πῶς ἀνὴρ αὐτῶν μὴ ἀφαιμαρτάνοιμεν; βέλομαι, ἔφη ὁ νεανίσκος. ἔκου, ἔφη, εἰ μὴ ᾧ ἀργύριον δέοι ἀρπάζειν, τὰς φιλαργυρωτάτας φρόνους καθεστάντες, ὁρῶς ἀνὴρ τάττοιμεν; ἐμοίγε δοκεῖ. τί δὲ, τὰς κινδυνεύειν μέλλοντας, ἄρα τὰς φιλοπιομωτάτας προτιμῶν; ἔτοι γὰρ εἰσὶν, ἔφη, ὧς ἕνεκα ἐπαινεῖται κινδυνεύειν ἐχέοντες. ἐπὶ τοίνυν ἔτοι γὰρ ἄδελφοι, ἀλλ' ὅπως πάντας ταχὺ ὄντες, εὐαίρετοι ἀνὴρ εἴη.

ἰα. Αὐτὰρ, ἔφη, πότερὰ σε τάττειν μόνον ἐδίδαξεν, ἢ καὶ ὅποι, καὶ ὅπως χρῆσθαι ἐμάτω πᾶσι τακτέων; οὐ πάντως, ἔφη. καὶ μὴν πολλά γ' ὅστιν, πρὸς δὲ * ὅτε τάττειν ἔτε λέγειν ὁσαύτως προσήκει. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, ὅπως διεσαφηνίζετο τῷτα. Νῦν Δί', ἔφη, πάλιν τοίνυν ἐλθὼν ἐπανερῶτα. ἢ ᾧ ὅπως ὅστιν, καὶ μὴ ἀναδῆς ἢ, ἀρχαῖται, ἀργύριον εἰληφώς, οὐδεὶς σε ἀποπέμψαται.

Κ Ε Φ.

rem nos ipsi necesse est fortes ab ignavis scernamus.

10. Cur igitur non consideramus, ait, quo pacto in eis non fallamur? Cupio, dixit adolescens. Ergo, inquit, si argentum diripiendum sit, annon argenti cupidissimis primo loco dispositis, recte aciem instrueremus? Ita mihi videtur. Quid si eos collocare debeat in fronte, qui periculum subire debeant, nonne cupidissimos honoris præponemus? Nam hi certe sunt, ait, qui laudis gratia periclitari volunt. Ideoque obsecuri

esse nequeunt, sed ubique conspiciui, facile deligi poterunt.

11. At enim utrum te solummodo ordinare docuit, an etiam ubi, & quo pacto singulis ordinibus utendum sit? non omnino, ait. Atqui multa sunt, ad quæ neque instruere neque dicere convenit eodem modo. Ea vero, inquit, non profecto declaravit. Ergo tu inquit, rursus accede, & interroga. Nam siquidem hoc sciet, ac impudens non erit, pudebit cum accepta pecunia te ignorantem dimisisse.

C A P.

Κ Ε Φ. β'.

ΕΝτυχὼν δὲ ποτε φρατηγὰν ἡρημνύων τῷ Τῦ ἐνεκὰν,
ἔφη, Ομηρον οἶει ὦν Ἀγαμέμνονα πρῶτον ὀνομασθῆναι
ποιμένα λαῶν; ἄρα γε ὅτι ὥσπερ τὰ ποιμένα ὀπιμελῆσθαι
δεῖ, ὅπως σῶαί τε ἔσονται αἱ οἶες, καὶ τὰ ὀπιτήδεια ἔξωσι,
ὕψω καὶ τὴν φρατηγὸν ὀπιμελῆσθαι δεῖ, ὅπως σῶαί τε ὦν
φρατῶν ἔσονται, καὶ τὰ ὀπιτήδεια ἔξωσι, καὶ ὅτι ἐνεχὰ στρα-
τεύοντα, τῷτο ἔσται; στρατεύοντες δὲ, ἵνα κρατῶντες τῶν
πολεμίων εὐδαιμονέστεροι ᾖσιν.

β'. Ἡ γὰρ δὴ ποτε ὕψως ἐπήνεσε τὴν Ἀγαμέμνονα; εἰ πάν,
Ἀμφότερον, βασιλεὺς τ' ἀγαθός, κρατερός τ' αἰχμη-
τής.

ἄρα γε ὅτι αἰχμητής τε καὶ κρατερός ἀν εἴη, ὅτι εἰ μόνον
αὐτὸς εὖ ἀγωνίζοιτο πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ' εἰ καὶ
παντὶ πρὸ φρατοπέδῳ τέτυκται αἶπος εἴη; καὶ βασιλεὺς ἀγαθός,
ὅτι

C A P. II.

CUM aliquando in aliquem
Imperatorem electum inci-
disset, quamobrem, ait, Homerum
existimas appellasse Agamemno-
nem pastorem populorum? an
ideo, quod quemadmodum pasto-
rem in hoc curam adhibere oportet,
ut oves & salvæ sint, & ha-
beant pabulum necessarium: ita
etiam imperatori curandum sit,
ut milites sint incolumes, & com-
meatum necessarium habeant; &

id ipsum erit, cujus causa militant?
Militant autem, ut hostibus victis
beatiores sint.

2. Cur etiam ita laudavit Aga-
memnonem? dicens,

*Utrumque, & rex egregius, bel-
lator & acris.*

Annon propterea quod tum de-
mum aliquis & bellator & acris
sit, non si solus ipse acriter lu-
ctetur adversus hostes, sed etiam
si universo exercitui ejusdem au-
tor sit? Quodque rex egregius,
non

ὅτι εἰ μόνον ἔ' ἐμὲ βίη χαλῶς πρῶτοι, ἄλλ' εἰ καὶ ὦν βασιλεῖς, τέτις εὐδαιμονίας ἀπὸ εἴη;

γ'. Καὶ γὰρ βασιλεὺς αἰρεῖται ἔχ' ἵνα ἐμὲ χαλῶς ὀπιμελῇται, ἄλλ' ἵνα καὶ ὁ ἐλόμῃ δι' αὐτὸν εὖ πρῶτοι. καὶ στρατῶν δὲ πάντες, ἵνα ὁ βίῃ αὐτοῖς ὡς βέλπτος ᾖ, καὶ στρατηγὸς ἀρετῇ τέτις ἔνεχα, ἵνα πρῶτοι αὐτοῖς ἡγεμόνες ᾖσι.

δ'. Δεῖ οὖν τὸν στρατηγὸν τῶτο πρῶτοισκευάζειν τοῖς ἐλομένοις αὐτὸν στρατηγόν. καὶ γὰρ ἔτε καλλίον τέτις ἄλλο ῥάδιον εὐρεῖν, ἔτε αἰχίον ἔ' οὐαντίη. καὶ ἔπως ὀπισκοπῶν, τίς εἴη ἀγαθὸς ἡγεμόνῃ ἀρετῇ, τὰ μὲν ἄλλα πρῶτοι, κατέλειπε δὲ, τὸ εὐδαιμονίας ποιῶν, ὦν ἀν' ἡγείται.

Κ Ε Φ. γ'.

Κ Αἱ ἱππῶν δὲ πνι ἡρημένω οἶδά ποτε αὐτὸν τοιάδε
 ἀφελχέντα. ἔχουσ ἀν', ἔφη, ὦ νεαρία, εἰπὲν ἡμῖν,
 ὅτι

non si suæ tantum vitæ bene præfit, sed iis etiam, quibus imperat, auctor felicitatis sit?

3. Nam rex eligitur, non ut egregie sui ipsius curam habeat: sed ut illi etiam, qui eum elegerunt, per ipsum bene agant. Et militant omnes, ut vita illis quam felicissima sit: & imperatores propterea deligunt, ut eis ad hoc ipsum duces sint.

4. Itaque debet is qui imperat hoc ipsum illis procurare qui eum imperatorem elegerunt. Nec enim proclive est quidquam hoc

pulcius invenire, vel contrario turpius. Atque ita considerans, quæ boni ducis esset virtus, cætera quidem auferebat, hoc solo relicto, ut illos, quibus præest, beatos reddat.

C A P. III.

Μ Εmini etiam ipsum aliquando ita ad quendam disse-
 ruisse, qui ut copiis equestribus præesset, electus erat. Potestne dicere nobis, mi adolescens, quam-

ὅτε ἔνεχα ἐπεθύμους ἰππάρχῃ; οὐ γὰρ δὴ ἔῃ ὡρῶ-
 τῳ ἢ ἰωπέων ἐλαύνειν. καὶ γὰρ (Α) ἰωποποξόταυ τέτα-
 γε ἀξίῃ. ὡρελαύνουσι γούῳ καὶ ἢ ἰωπάρχων. ἀληθῆ
 λέγεις, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἔδὲ ἔῃ γνωσθῆναι γε. ἐπεὶ καὶ
 (Α) μαγνόμενοι γε ὑπὸ πάντων γνωσθῶσι. ἀληθές, ἔφη,
 καὶ τὸ τε λέγεις.

β'. Αλλ' ἄρα ὅτι τὸ ἰωπικὸν οἶε τῇ πόλει βέλπιον
 εἶναι ποίησας ὡρελαύνουσι, καὶ, εἴ τις χρεία γίνοιτο ἰωπέων,
 τέτων ἡγέμενον, ἀγαθὸν πινθὸν ἀπὸ θμείσας τῇ
 πόλει; καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ ἔτι γε νῦν Δί', ἔφη ὁ Σω-
 κράτης, καλὸν, εἰν δυνάμει ταῦτα ποιῆσαι. ἢ δὲ ἀρ-
 χή πῃ, ἐφ' ἧς ἦρσας, ἰωπῶν τε καὶ ἀμβρατῶν ὅσιν. ἔτι
 γὰρ οἶον, ἔφη.

γ'. Ἰθὺ δὴ λέξον ἡμῖν ὡρῶτον τέτο, ὅπως λεγόνῃ τοὺς
 ἰωποὺς βελπίτους ποιῆσαι. καὶ ὅς, ἀλλὰ τέτο μὲν, ἔφη, ὅτι
 ἐμὸν οἶμα τὸ ἔργον ἐστίν, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἔχαστον δεῖν ἔῃ ἐαυτοῦ
 ἔργα ὀπιμελεῖσθαι.

δ'. Εὖν

quamobrem equitibus praeffe
 concupiveris? Non enim ideo
 certe, ut equitum primus ipse
 equitares. Nam equites sagitta-
 rii illo dignantur, qui quidem
 etiam praefectos equitum pra-
 cedunt. Vere dicis, ait. Enim-
 vero ne ideo quidem, ut notus
 esses: nam & furiosi omnibus
 noti sunt. Hoc etiam, inquit,
 vere dictum.

2. Num igitur propterea, quod
 equestres copias reipublicae te me-
 liores effectas traditurum existi-
 mas? atque ut, si forte opus fue-

rit equitibus, iis ita praefis, ut ci-
 vitati boni alicujus autor sis? om-
 nino, inquit. Egregium profecto
 quiddam hoc fuerit, ait Socrates,
 si praestare possis. Imperium ve-
 ro, in quod electus es, equorum
 est & equitum. Ita scilicet est,
 inquit.

3. Age igitur, hoc primum no-
 bis dicito, quo pacto equos te
 praestantissimos effecturum cogi-
 tes. Et ille, Puto equidem, ait,
 meum non esse hoc munus, sed
 cuivis seorsim officium suum cu-
 randum esse.

¶ S

4. Ergo

Δ'. Εάν οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, πῶς ἔχονται σοι τοὺς ἵππους, οἱ μὲν ἔτι κακὸποδας, ἢ κακοσκελῆς, ἢ ἀσθενεῖς, (Α) δὲ, ἔτι ἀτρόχους, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀκολυθεῖν, οἱ δὲ, ἔτι ἀναρώρεις, ὥστε μὴ μῦθαι ὅπως ἐν σὺ τάξης, οἱ δὲ ἔτι λακτισαίς, ὥστε μὴδὲ τάξαι δυνάσθαι (Β), τί σοι ἔτι ἵππικόν ὄφελ' ἔσται; ἢ πῶς δυνήσῃ τοιούτων ἡγούμενον ἀγαθὸν τι ποιῆσαι ἢ πόλιν; καὶ ὅς, ἀλλὰ χαλῶς τε λέγῃς, ἔφη, καὶ πειράσομαι τῶν ἵππων εἰς τὸ δυνάσθαι ὀπιμελῆσθαι.

Ε'. Τί δέ; τὴς ἵππεας ἐκ ὀπιχειρήσεως, ἔφη, βελτίονας ποιῆσαι; ἔγωγε, ἔφη. ἔκοντο τῶν μὲν ἀναβατικωτέρους ὅτι τὴς ἵππου ποιήσεως αὐτῆς; δὲ γοῦν, ἔφη. καὶ ὅς εἰς αὐτῶν χαλῶς πέσοι, μᾶλλον ἀν' ἔτι σῶζοιτο.

Ζ'. Τί γάρ; εἰάν τις κινδυνεύειν δέη, πότερον ἐπάχνη τὴς πολέμου ὅτι ἢ ἄμμοι κελύσεως, ἐνθαπρὶ εἰώθατε ἵππεύειν, ἢ πειράσῃ τοὺς μελέτας ἐν τοιούτοις ποιεῖσθαι χρείοις, οἱ οἴοιαι (Α) πολέμοι γίγνον; βέλτιον γοῦν, ἔφη.

Ζ'. Τί

4. Ergo si tibi, inquit Socrates, equos exhibeant alii tam viciatis pedibus, tam agris cruribus, tam imbecillos, alii tam male pastos, ut sequi non possint; alii tam contumaces, ut quo tu eos loco constitueris, manere nolint; alii tam calcitrosos, ut ne quidem constitui alicubi possint: quinam tibi huiusce equitatus erit usus? aut quomodo poteris, dum talibus praees, civitatem bono aliquo afficere? Tum ille, Praeclare mones, inquit, conabor equidem pro meis viribus equorum habere curam.

5. Quid autem? non operam dabis, inquit, ut equites meliores efficias? Equidem, inquit. Ergo primum hoc efficias, ut in equos ascendendi sint peritiores. Hoc quidem necesse est, inquit. Nam si quis eorum decideret, multo magis hoc modo salvus evaserit.

6. Quid vero? si tibi periculum subeundum est, utrum hostes ad arenam jubebis adducere, ubi vos equitare consuevistis, an operam dabis, ut iis in locistales exercitationes instituantur, in quibus hostes esse solent? Melius hoc sane fuerit, inquit.

7. Quid

ζ'. Τί γάρ; ἔ βάλλειν ὡς πλείους ἀπὸ τῶ ἴσπων
ῥημέλειαν πια ποιήσῃ; βέλτιον γυν, ἔφη, καὶ τῷτο. Σή-
ραν τε τὰς ψυχὰς τῶ ἴσπεων, καὶ ἔξορρίζεν πρὸς τὰς πο-
λεμίας, εἴπερ ἀλκιμωτέρως ποιεῖν ἀφαινεύουσαι; εἰ δὲ
μὴ, ἀλλὰ νῦν γε πειράσομαι, ἔφη.

η'. Οπως δὲ σοι πείθων; (Α) ἴσπεως, περιεπιπλάς πι;
ἀνδρὶ γὰρ δὴ τῷτο ἔτε ἴσπων ἔτε ἴσπεων ἀγαθῶν καὶ ἀλ-
κίμων ἔδεν ὄφελος. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. ἀλλὰ πῶς ἂν τις
μάλιστα, ὦ Σώκρατες, ὅπῃ τῷτο αὐτὰς πρὸς τὴν αἰσ-
θησιν;

θ'. Εκείνο μὲν δήπῃ οἶδα, ὅτι ἐν παντὶ πείθεται οἱ
ἀνθρώποι τῷτοισι μάλιστα ἐθέλῃσι πείθεσθαι, ὅς ἂν ἡγῶν
βελτίους εἴη. καὶ γὰρ ἐν νόσω, ὃν ἂν ἡγῶνται ἰατροκώ-
τατον εἴη, τῷτο μάλιστα πείθων; καὶ ἐν πλοίῳ οἱ πλέον-
τες, ὃν ἂν κυβερνητικώτατον καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωρ-
γικώτατον. καὶ μάλα, ἔφη. ἔκουσ' εἰκός, ἔφη, καὶ ἐν ἱπ-
πικῇ, ὅς ἂν μάλιστα εἰδὼς φαίνεται ἀδελφὴ ποιεῖν, τῷτο
μάλιστα ἐθέλειν τὰς ἄλλας πείθεσθαι.

ι'. Ἐάν

7. Quid autem? num ut quam-
plurimi ab equis dejiciantur, cu-
rae tibi erit? Hoc quoque me-
lius fuerit, ait. Etiam ut acuan-
tur animi equitum, & irrentur
adversus hostem, si quando hoc
fortiores ipsos reddere animadver-
tisti? Si non hactenus, saltem
nunc id aggrediar, inquit.

8. Ecquid vero curasti, ut tibi
pareant equites? Nam absque il-
lo, nec equorum, nec equitum bo-
norum ac fortium usus ullus erit.
Vere dicis, ait, sed qua potissi-
mum ratione, mi Socrates, ad

hoc quis eos impulerit?

9. Nimirum nosti, quavis in re
parere homines illis maxime velle,
quos existimant esse præstantissi-
mos. Nam in morbo potissimum
illi parent, quem medicæ rei pu-
tant esse peritissimum; & in na-
vi qui navigant, ei, quem guber-
nandi peritissimum; & in agri-
cultura, quem agri colendi peri-
tissimum. Omnino, inquit. Igi-
tur consentaneum est, etiam in e-
questri re cæteros ei qui maxime
scire videatur quæ faciunda sint,
maxime parituros.

ί'. Εὰν οὖν, ἔφη, ἐγὼ, ὃ Σώκρατες, βέλπτος ἀν αὐ-
τῷ δῶλ' ὦ, ἀρκέσῃ μοι τῦτο εἰς τὸ πείθεσθαι αὐτὸς
ἐμοί; εἰάν γε πρὸς τέτῳ, ἔφη, διδάξης αὐτὸς, ὡς τὸ
πείθεσθαι σοι κάλλιον τε καὶ σωτηριώτερον αὐτοῖς ἔσται.
πῶς οὖν, ἔφη, τῦτο διδάξω; πολὺ νῆ Δί', ἔφη, ῥᾶον,
ἢ εἰ σοι δέοι διδάσκειν, ὡς τὰ κακὰ τῷ ἀγαθῶν ἀμείνω
καὶ λυσιτελέστερά ὄντι.

ια'. Λέγεις, ἔφη, σὺ τ' ἰσπύρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅπι-
μελῆσθαι δεῖν καὶ ἔ' λέγειν δυνάσθαι; σὺ δ' ὦρ', ἔφη,
ῥεῖωσιν σιωπῇ ἰσπύρχειν; ἢ οὐκ ἐντεθύμῃσαι, ὅτι ὅσα τε
νόμῳ μεμαθήκαμεν κάλλιστα ὄντα, δι' ὧν γε ζῆν ὀπιτά-
μεθα, ταῦτα πάντα διὰ λόγῳ ἐμάθομεν, καὶ εἴ' π' ἄλ-
λο καλὸν μαθηάνῃ τις μάθημα, διὰ λόγῳ μαθηάνῃ,
καὶ οἱ ἄριστοι διδάσκοντες, μάλιστα λόγῳ ῥεῖωσιν, καὶ
(α) τὰ σπουδαιότατα μάλιστα ὀπιτάμενοι, κάλλιστα διὰ
λέγονται;

ιβ'. Ἡ πόδε οὐκ ἐντεθύμῃσαι, ὡς ὅτ' οὐν γε πρὸς εἰς
ὅκ

10. Itaque si ego, inquit, mi Socrates, præstantissimus eorum appaream, num ad hoc mihi sufficit illud, ut mihi pareant? Si quidem præterea, inquit, docueris eos, fore melius ac salutaris, si tibi obtemperent. At quo pacto, inquit, hoc docebo? Multo facilius profecto, quam si docere te oporteat, mala meliora esse bonis atque utiliora.

11. Dicis tu, inquit, debere præfectum equitum præter alia curam adhibere, ut etiam dicendi facultatem habeat? tu vero existi-

mabas, inquit, quod uti silentio sit equitibus imperare? Annon tecum cogitasti, nos ea universa, quæcunque optima lege dicimus, & per quæ vivendi modum tenemus, orationis ope didicisse, & siquam aliam bonam disciplinam aliquis discat, orationis ope dicere; quodque doctores optimi sermone inprimis utantur, & qui dignissima cognitione tenent, pulcerrime differant?

12. An id nunquam animadvertisti, quod quum chorus unus
ex

ὅκ τῆσδε τὴ πόλεως γίγνηται, ὥσπερ ὁ εἰς Δῆλον πεμ-
πόμηνται, ὅδεῖς ἄλλοθεν οὐδαμῶθεν τέτω ἐφάμμεν
γίγνηται, οὐδὲ εὐανδρία ἐπὶ ἄλλῃ πόλει ὁμοία τῇ ἐνθάδε
σωάγεται; ἀληθεῖς λέγεις, ἔφη.

17. Ἀλλὰ μὲν ἔτε εὐφωρία ὅσῃτον ἀφ' ἑρῶσιν Ἀθη-
ναῖοι τῶ ἄλλων, ἔτε σωμάτων μεγέθη καὶ ῥώμη, ὅσον
φιλοτιμία, ἥπερ μάλιστα προξυνήσας τὰ κατὰ καὶ ἐν-
πια. ἀληθεῖς, ἔφη, καὶ τούτο.

18. Οὐκ ἔν οἶμι, ἔφη, καὶ ἴσπερ καὶ ἐνθάδε εἴπῃς ὅτι-
μεληθεῖν, ὡς πολὺ ἂν καὶ τούτο διενέχοιεν τῶ ἄλλων,
ὅπλων τε καὶ ἴσπων ὡς καὶ οὐκ, καὶ εὐταξία, καὶ τὰ ἐτοι-
μως κινδυνεύειν ὡς τὰς πολέμους, εἰ νομίσαντα ταῦτα
ποιῶντες ἐπάρησιν καὶ πρὸς τεύχεσθαι; εἰκός γε, ἔφη.

19. Μὴ ποίνω ὅκ, ἔφη, ἀλλὰ πειράσας τὰς ἀνδρας ὅτι
ταῦτα ὡς βέβαιον, ἀφ' ὧν αὐτὸς τε ὠφελιθήσῃ, καὶ ὅ
ἄλλοι πολῖται ἀφ' σέ. ἀλλὰ νῦν Δία πειράσομαι, ἔφη.

Κ Ε Φ.

ex hac urbe efficitur, verbi cau-
sa, qui in Delum mittitur, nul-
lus aliunde huic æqualis institua-
tur; quodque tanta virorum præ-
stantia in alia urbe nulla cogatur,
quæ huic nostræ comparetur? Ve-
re dicis, ait.

13. Atqui neque vocis elegan-
tia tantum præstant Athenienses
aliis, neque corporum magnitu-
dine ac robore, quantum honoris
studio, quod maxime ad præcla-
ra & honorifica mortales excitat.
Etiam hoc, ait, verum est.

14. Ergone putas, inquit, etiam
equestres copias, quæ hic sunt, si-
quis diligenter curet, longe præ-
staturas aliis armorum equorum-
que apparatu, ac ordine, & prom-
pte pericula adversus hostes sub-
eundo, si existimarent, hæc fa-
cientes, se laudem ac gloriam con-
sequuturos? Hoc quidem est con-
sentaneum, inquit.

15. Ergo ne cuncteris, ait, sed
operam dato, ut homines ad ea pro-
pellas, de quibus & tibi & cæteris
propter te civibus utilitas erit.

Κ Ε Φ. Λ'.

Ι Δὼν δὲ ποτε Νικομαχίδῳ ἔξ ἀρχαρεσιῶν ἀπιόντα, ἤρεθ· πίνες, ὦ Νικομαχίδη, στρατηγὸς ἦρῃς; καὶ ὅς, ἔχῃ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῖς τοῖς εἰσιν Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐμὲ μὲν ἔχῃ εἰλοντο, ὅς ἐκ καταλόγου στρατεύμεθα καὶ ἀτεμεμαί, καὶ λοχαγῶν καὶ ταξιαρχῶν καὶ βωμάτων ὑπὸ τῇ πολεμίων τοσαῦτα ἔχον (ἅμα δὲ τοῖς οὐχὶ τῇ βωμάτων ἀπογυμνόμεθα ἐπεδείκνυν) Ἀντισθέλι δὲ, ἔφη, εἰλοντο, ὅτι ἔτε ὀπλίτῳ πώποτε στρατεύσασθαι, ἔντε τοῖς ἰσχυροῖς οὐδὲν φερόμενον ποιήσαντα, ὅπως αὐτὸν τε ἄλλο οὐδὲν, ἢ χεῖμαλα συλλέξῃ.

β'. Οὐκ ἔν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τῷ το μὲν ἀγαθόν, εἴ γε τοῖς στρατιώταις ἰσχυρὸς ἔσται τὰ ὅπως αὐτὸν ποιεῖν. καὶ ὅς οἱ ἔμπεροι, ἔφη ὁ Νικομαχίδης, χεῖμαλα συλλέξῃ ἰσχυροὶ εἰσιν ἄλλ' οὐκ ἔνεκα τῶν καὶ στρατηγῶν διώκοντ' αὐν.

γ'. Καὶ

C A P. IV.

QUum autem aliquando Nichomachidem abeuntem è comitiis vidisset, interrogabat: quinam, mi Nichomachides, imperatores lecti sunt? Et ille, Annon tales sunt, ait, Athenienses, mi Socrates, ut me quidem non elegerint, qui ex delectus tabellis militans tum manipulos ducendo, tum cohortibus imperando, tum vulnera tot ab hosti-

bus accipiendo, (simul se denu-dans, vulnorum cicatrices ostendebat) jam confectus sum: Antisthenem vero legerunt, qui neque pedes unquam militavit, neque inter equites quidquam illustre gessit, nihilque aliud novit, nisi pecuniam colligere.

2. Bonum vero id fuerit, inquit Socrates, posse militibus ipsum necessaria suppeditare. Enimvero, inquit Nicomachides, etiam mercatores pecuniam possunt colligere; neque tamen idcirco imperare possunt.

3. Etiam

γ'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, ἀλλὰ καὶ φιλόνομος Ἀντι-
σθένης ὅστις, ὃ στρατηγῶν περὶ σφίσι βέλτερόν ἐστιν. ἔχ' ὁρᾷς,
ὅτι καὶ ὁσάκις κεχορήγηκε, πᾶσι τοῖς χοροῖς νενίκηκε; καὶ
Δί', ἔφη ὁ Νικομαχίδης, ἀλλ' οὐδὲν ὅμοιον ὅστις χορὸν τε
καὶ στρατεύματος περὶ σφίσι.

δ'. Καὶ μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδὲ ὥδῃς γε ὁ Ἀν-
τισθένης, ὅδε χορὸν διδασκαλίας ἐμπειροῦς ἀνδρῶν, ὅπως ἐγέ-
νετο ἱκανὸς εὐρεῖν τὰς κρατίους ταῦτα. καὶ ὅτι τῇ στρα-
τιᾷ οὕτω, ἔφη ὁ Νικομαχίδης, ἄλλως μὲν εὐρήσῃ τὰς τα-
ξοῦσιν ἀντ' ἑαυτῶν, ἄλλως δὲ τὰς μαχησάμενους.

ε'. Οὐκ ἔν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἴαν γε καὶ ὅτι τοῖς πολε-
μικοῖς τὰς κρατίους, ὥσπερ ὅτι τοῖς χρεῖκοις, ἔξευεί-
σκη, καὶ περὶ αἰρήται, εἰκότως ἀνδρῶν καὶ τῶν νικηφόρων
εἴη. καὶ δαπανᾷ δ' αὐτὸν εἰκὸς μᾶλλον ἀνδρῶν ἐθέλειν εἰς
τὴν ξυῶ ὅλη τῇ πόλει ἢ πολεμικοῦ νίκῃ, ἢ εἰς τὴν ξυῶ
τῇ φυλῇ ἢ χρεῖκῳ.

στ'. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὡς ἔ' αὐτῷ ἀνδρὸς ὅστις
χορηγῶν

3. Etiam victoriæ cupidus est Antisthenes, ait Socrates, quod in imperatore necessario requiritur: annon vides eum, quoties chori dux fuit, omnibus choris vicisse? Profecto, inquit Nicomachides, nihil similitudinis habet chori & exercitus præfectura.

4. Atqui, ait Socrates, quum neque canendi, neque doctrinæ chororum peritus esset Antisthenes, tamen potuit reperire eos, qui in his optimi essent. Ergo & in exercitu, inquit Nicomachides, alios inveniet, qui ejus loco a-

ciem struent, alios, qui pugnabunt.

5. Nimirum, ait Socrates, si etiam in rebus bellicis præstantissimos quosque perinde ac in iis, quæ ad chorum pertinent, repererit, ac præ aliis delegerit, consentaneum est, eum hac quoque in parte victoriam reportaturum. Etiam credi par est, eum plus velle impendere in hanc rerum bellicarum victoriam cum civitate universa reportandam, quam in victoriam chori cum tribu sua partam.

6. Ain' tu, mi Socrates, inquit, ejusdem esse hominis, recte & choro

χρηγῆν τε καλῶς καὶ στρατηγῆν; λέγω ἔγωγ', ἔφη, ὥς ὅτε ἂν τις περὶ πατρίδος, ἢ ἀνὰ γῆν ἢ ἀνὰ θάλασσαν, καὶ ταῦτα ποιεῖν διώκῃ, ἀγαθὸς ἂν εἴη περὶ πατρίδος· εἴτε χρῆ, εἴτε οἶκος, εἴτε πόλις, εἴτε στρατεύματος περὶ πατρίδος.

ζ'. Καὶ ὁ Νικομαχίδης, μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν ποτε ὦμίω ἐγὼ σε ἀκούσας, ὥς ἀγαθοὶ οἰκονόμοι ἀγαθοὶ στρατηγοὶ ἂν εἴεν. Ἰθι δὴ, ἔφη, ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα ἑκατέρου αὐτῶν, ἵνα εἰδῶμεν, πότερον τὰ αὐτὰ ὅστιν, ἢ ἀγαθὸν π. πάνυ γε, ἔφη.

η'. Οὐκ ἔν, ἔφη, τὸ μὲν τῶν ἀρχηγῶν κατηκόους τε καὶ εὐπειθεῖς ἑαυτοῖς περὶ ἀσκήσεων, ἀμφοτέρων ὅστιν ἔργον; καὶ μάλα, ἔφη. πὶ δὲ, τὸ περὶ πατρίδος ἑκάτερος ὅπτην δέους περὶ πατρίδος; καὶ τῷτο, ἔφη. καὶ μὲν καὶ τὸ τῶν κακῶν κολάζειν, καὶ τῶν ἀγαθῶν τιμᾶν ἀμφοτέρους οἷμαι περὶ πατρίδος. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

θ'. Τὸ δὲ τῶν ὑπηκόων εὐμενὲς ποιῆσαι, πῶς ἔστι καλὸν ἀμφοτέρους; καὶ τῷτο, ἔφη. συμμάχους δὲ καὶ βοηθούς περὶ πατρίδος,

choro & exercitui præesse? Aio equidem, inquit, illum, qui sciat, quibus sit opus, eaque comparare possit, cuicunque rei præsit, bonum præfectum esse; siue choro, seu domui, seu civitati, seu exercitui præsit.

7. Profecto, ait Nicomachides, nunquam de te auditurum me arbitrabor, mi Socrates, bonos patres-familias etiam bonos imperatores esse. Age igitur, inquit, utriusque officia indagemus, ut sciamus, eademne sint, an diversa. Omnino, ait.

8. Annon igitur utriusque officium est, ut imperio suo subiectos sibi morigeros & obsequentes reddat? Maxime, inquit. Quid? annon, ut singulis imperent ea quæ ipsos facere conveniat. Et hoc, inquit. Etiam illud utrique convenire arbitror, ut malos puniant, & honore afficiant bonos. Prorsus ita est, ait.

9. Subditos autem benevolos reddere, qui non utrique fuerit honestum? Ita est, inquit. Ut socios & auxiliares addiscant, num

τύπων, εἰν ἀποδείκνυσθαι ἢ, φυλάξειν σιμὰ πρὶν μάχην.

ιβ'. Μὴ καταφρόνεις, ἔφη, ὦ Νικομαχίδη, τὴν οἰκονομίαν ἀνδρῶν· ἢ γὰρ τὰ ἰδίαν ἐπιμέλεια πλήθει μόνον ἀφαιρέσει τὴν κοινῶν, τὰ δὲ ἄλλα ἀποπλήσια ἔχει· τὸ μέγιστον, ὅτι ἔτι ἀνδρῶν οὐδετέρω γίγνεται, ἔτι δὲ ἄλλων μὲν ἀνδρῶν τὰ ἴδια θεωρεῖται, δι' ἄλλων δὲ τὰ κοινὰ· ἢ γὰρ ἄλλοις πρὶν ἀνθρώποις ὅτι τὴν κοινῶν ἐπιμελόμενοι ἔσονται, ἢ οἷα περὶ τὰ ἴδια οἰκονομῶντες, ὅσοι ἐπιτάμνεται ἔσονται, καὶ τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινὰ καλῶς θεωρήσιν· οἱ δὲ μὴ ἐπιτάμνεται, ἀμφοτέρωσι πλημμελήσουσι.

Κ Ε Φ. ε'.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ δὲ ποτε, πρὶν ἔτι πάνυ Περικλέους υἱὸς ἀφελόμενος, ἐλάττει, ἔφη, ὦ Περικλεῖς, ἐλπίδα ἔχω, σὺ στρατηγισαντὸς ἀμείνω τε καὶ εὐδοξοτέρως ἢ πόλιν εἰς τὰ πολεμικά ἔσεσθαι, καὶ τῶν πολεμίων κρατήσῃ.

fuerit, praelium ne conferat, haud minus cavebit.

12. Ne tu, mi Nicomachides, inquit, homines familiaris rei administrandæ peritos contempseris. Nam cura rerum privatarum tantum à publicarum cura differt multitudine; cætera confimiles sunt. Quodque maximum est, neutra fit absque hominibus: neque per alios quidem homines privatæ, per alios autem publicæ res tractantur. Nam qui publica procurant, non aliis utuntur hominibus, quam

quibus illi qui privata administrant: & qui norunt uti, tum privatas tum publicas res bene tractant; qui vero ignorant, utrinque peccant.

C A P. V.

QUUM etiam aliquando cum Pericle, Periclis illius clarissimi filio differeret, equidem, mi Pericles, ait, spero futurum, ut, te imperatore, meliorem honorabilioremque civitatem in rebus bellicis fore, hostesque superaturam.

τήσιν. καὶ ὁ Περικλῆς, βυλοίμην ἂν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀ λέγεις· ὅπως δὲ ταῦτα γένοιτ' ἂν, ἐ δύναιμι γινῶναι. βέλει οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀγαλογίζονται πρὸς αὐτῆς ὅτι σφωπῶμεν, ὅπως ἤδη τὸ δυνατὸν ὅστιν; βέλομαι, ἔφη.

β'. Οὐκ ἔν οἶδα, ἔφη, ὅτι πλήθει μὲν ἐδὲν μέγας εἰσὶν Ἀθηναῖοι Βοιωτῶν; οἶδα γάρ, ἔφη. σώματα δὲ ἀγαθὰ καὶ χαλὰ πότρεον ἐκ Βοιωτῶν οἷοι πλείω ἂν ἐαλεχθῆναι, ἢ ἔξ Ἀθηνῶν; ἐδὲ ταύτῃ μοι δοκῶσι λείπεσθαι. εὐμμετέρες δὲ ποτέρες ἑαυτοῖς εἶ) νομίζεις; Ἀθηναῖος ἔγωγε. Βοιωτῶν μὲν γάρ πολλοὶ πλεονεκτῶμενοι ὑπὸ Θηβαίων, δυσμενῶς αὐτοῖς ἔχουσιν. Ἀθηνῶσι δὲ οὐδὲν ὅρασ τοιῦτον.

γ'. Ἀλλὰ μὲν φιλοπρότατοί γε καὶ φιλοφρονέσονται πάντων εἰσιν, ἅπας ἔχ ἥμισυ προξυῶν κινδυνεύειν ὑπὲρ εὐδοξίας τε καὶ πατρίδος. ἐδὲ οἱ τέτοις Ἀθηνῶσι μεμπτοί. καὶ μὴν παρθένων γε χαλὰ ἔργα οὐκ ἔστι οἷς μείζω καὶ πλείω ὑπάρχει,

peraturam. Velim, mi Socrates, inquit, quæ tu narras: verum quo pacto fieri possint, intelligere nequeo. Vis igitur, ait Socrates, de his disputando consideremus, quo pacto fieri possint? Volo, inquit.

2. Annon igitur nosti, ait, Athenienses multitudine Boeotis nequaquam inferiores esse? Novi, inquit. Utrum vero putas plura egregia pulcraque corpora deligi de Boeotis posse, an Athenis? Nec in hac quidem parte mihi videntur inferiores esse.

Utros autem putas magis esse erga se benevolos? Athenienses equidem. Nam plerique Boeotorum quod à Thebanis circumveniantur, male erga ipsos affecti sunt: Athenis nihil ejusmodi video.

3. At enim honoris cupidissimi sunt omniumque amicissimi, quæ non parum excitant homines, ut pro gloria patriaque periculum adeant. Nec in hoc quidem Athenienses reprehendi possunt. Majorum quidem præclara facinora nulli nec insigniora nec plura habent,

ὑπάρχει, ἢ Ἀθηναίοις· ὧ πολλοὶ ἐπαμέρινοι παρτέπονται
τε ἀρετῆς ὅπως μελεῖσθαι, καὶ ἄλλοιμοι γίγνεσθαι.

Δ'. Ταῦτα μὲν ἀληθεῖ λέγεις πάντα, ὦ Σώκρατες· ἀλλ'
ὁρᾷς ὅτι ἀφ' οὗ ἤτε σὺν Τολμίδῃ τῷ χιλίων ἐν Λεβαδείᾳ
συμφορὰ ἐγένετο, καὶ ἡ μὲν Ἰσποκράτης ὅτι Δηλίου, ἐκ
τῶν τεταπείνων μὲν ἡ τῷ Ἀθηναίων δόξα πρὸς τὴν
Βοιωτὴν, ἐπῆρται δὲ τὸ τῷ Θεσάλων φρόνημα πρὸς
τοὺς Ἀθηναίους· ὥστε Βοιωτοὶ μὲν, (Α) πρὸσθεν ἐδ' ἐν τῇ
ἐαυτῶν πολυμῶντες Ἀθηναίοις ἀνθ' Ἀλακεδαιμονίων τε καὶ τῶν
ἄλλων Πελοποννησίων ἀντιτάττεσθαι, νῦν ἀπειλῶσιν αὐτοὶ
καθ' αὐτὴν ἐμβάλεῖν εἰς τὴν Ἀθηναίαν. Ἀθηναῖοι δὲ, (Β)
πρότερον, ὅτε Βοιωτοὶ μόνοι ἐγένοντο, πορθεῖντες τῇ Βοιω-
τίᾳ, φοβῶνται μὴ Βοιωτοὶ δῆλώσωσι τῇ Ἀθηναίᾳ.

Ε'. Καὶ ὁ Σωκράτης, ἀλλ' αἰσθάνομαι μὲν, ἔφη, ταῦτα
ὥπως ἔχονται· δοκεῖ δέ μοι ἀνδρὶ ἀγαθῷ ἄρχοντι νῦν
εὐαρεσχοτέρως ἀφικέσθαι ἢ πόλιν. τὸ μὲν γὰρ θάρσος
ἀμέλειάν τε καὶ ῥαθυμίαν καὶ ἀπείθειον ἐμβάλλει, ὃ δὲ
φόβος.

bent, quam Athenienses: quo mul-
ti accensi excitantur ad exercen-
dam virtutem ac fortitudinem.

4. Vere tu quidem dicis hæc
omnia, mi Socrates: sed ex quo il-
la mille militum strages cum Tol-
mide apud Lebadeam facta est,
illaque apud Delium cum Hippo-
crate, exinde Atheniensium glo-
ria apud Boeotos imminuta est,
ita vero Thebanorum animi ad-
versus Athenienses elati sunt, ut
jam Boeoti, qui antea ne suis qui-
dem in finibus absque Lacedæ-
moniis aliisque Peloponnesiis a-

ciem adversus Athenienses au-
debant opponere, nunc se suo
Marte Atticam invasuros mini-
tentur: Athenienses vero, qui
prius, quum adhuc Boeoti soli
essent, Boeotiam populabantur,
nunc ne Atticam Boeoti vastent,
metuant.

5. Et Socrates, Animadverto,
inquit, hæc ita se habere: sed vi-
detur mihi civitas nostra nunc
animo benigniori erga virum bo-
num imperantem affecta. Nam
fiducia negligentiam & ignaviam
& inobedientiam parit; metus
autem

φόβῳ ὑποσεκτικωτέροις τε καὶ εὐπειθετέροις καὶ εὐτακτοτέροις ποιεῖ.

Ζ'. Τεκμήραιο δ' ἂν τῆτο καὶ ὑπὸ τῷ ἐν ταῖς ναυσίν. ὅταν μὲν γὰρ δῆπυ μὴδὲν φοβῶνται, μετὰ εἰσιν ἀταξίας. ὅταν δὲ ἢ χειμῶνα ἢ πολέμους δείσωσιν, καὶ μόνον τὰ κελεύματα πάντα ποιοῦσιν, ἅλλα καὶ σιγῶσι κεραιδοκῶντες τὰ πρὸς αὐτοὺς κινούμενα, ὥσπερ χοροῦται.

Ζ'. Ἀλλὰ μὲν, ἔφη ὁ Περικλῆς, εἴ γε νῦν μάλιστα πείθοιτο, ὥρα ἂν εἴη λέγειν, πῶς ἂν αὐτοὺς πρὸς βλάβημα πάλιν * ἀνερθιοῦναι τῷ ἀρχαῖας ἀρετῆς τε, καὶ εὐκλείας, καὶ εὐδαιμονίας.

Η'. Οὐκ ἔν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ μὲν ἐβυλόμην χρημάτων αὐτοὺς, ὧν οἱ ἄλλοι εἶχον, ἀντιποιοῦντες, ἀποδεικνύοντες αὐτοῖς τῶν πατρῶά τε ὄντα καὶ πρὸς ἡκόντα, μάλιστα ἂν ἔπος αὐτοὺς ἐξορμῶν ἀντέχεαυ τῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ * μετ' ἀρετῆς πρὸς τεύειν αὐτοὺς ἐπιμελεῖσθαι βυλόμεθα, τῶν αὖ δεικνόντων ἐκ παλαιῶ μάλιστα πρὸς ἡκόντων αὐτοῖς, καὶ ὡς τῶν ἐπιμελόμενοι, πάντων ἂν εἴεν κρείττοι.

Θ'. Πῶς

autem homines attentiores, obediētiōres, magisque compositos reddit.

6. Hujus argumentum de navis sumas: nam ubi nihil metuunt, confusionis omnia plena: at ubi vel tempestatem vel praelium verentur, non solum imperata cuncta faciunt, sed etiam cum silentio quid mandetur, sollicitè expectant, instar eorum qui choros agunt.

7. Enimvero, inquit Pericles, si jam maxime parituri sint, opportunum fuerit differere, quo pa-

cto eos hortemur, ut rursus à virtute, gloria, felicitateque pristina excitentur.

8. Ergo, ait Socrates, si velimus eos opes sibi vindicare, quas habebant alii, maxime ad has repetendas incitarem, si ostenderemus has illis paternas esse ac peculiares. Quia vero volumus eos operam dare, ut virtute prius obtineant, demonstrandum erit, hoc ipsum jam olim ad ipsos pertinere, quodque si in hoc incumbant, omnium fuerint praestantissimi.

9. At

θ'. Πῶς οὖν ἀν τῷτο διδάσκουμεν; οἶμαι μὲν, εἰ τὴς γε παλαιότητας, ὧν ἀκούομεν, παρθένους αὐτῶν ἀναμνησόμεν αὐτὰς, ἀκηκούσας αἰείους γεγόνεσθαι.

ι'. Αἰεὶ λέγεις τιτὸ τῆς Θεᾶς κρίσιν, ὡς οἱ περὶ Κέρκωπα δι' ἀρετῇ ἐκείναι; λέγω γὰρ, καὶ τιτὸ Ερεχθίδος γε σοφὴν καὶ γένεσιν, καὶ τῷ πολέμῳ τὸν ἐπ' ἐκείνῃ γεγόμενον πρὸς τὴς ἐκ τ' ἐχρυσῆς ἡπίερα πάσης, καὶ τῷ ἐφ' Ἡρακλείδων πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ πάντας τὰς ἐπὶ Θησέως πολεμηθέντας, ἐν οἷς πᾶσιν ἐκείνοι δῆλοι γεγίνασι τ' καὶ ἑαυτὰς ἀνθρώπων αἰετεύσαντες.

ια'. Εἰ δὲ βέλῃς ἂν ὑπερὸν οἱ ἐκείνων μὲν ἄποργοι, καὶ πολὺ δὲ πρὸς ἡμῶν γεγνότες ἐπείρασθαι, τὰ μὲν αὐτοὶ καὶ ἑαυτὰς ἀγωνιζόμενοι πρὸς τὴς κυριεύοντες τ' περὶ Ἀσίας πάσης καὶ τῆς Ευρώπης μέχρι Μακεδονίας, καὶ πλείστῳ τῆς παρθενότητος διδάμιν καὶ ἀφορμὴν κεκτημένους, καὶ μέγιστα ἔργα κατεργασμένους. τοὺς δὲ καὶ μὲν

Πελο-

9. At quomodo possimus hoc docere? Sic arbitror, si majores ipsorum longe antiquissimos, de quibus accepimus, in memoriam eis revocemus, quod nimirum audiverint eos fuisse optimos.

10. Num de judicio Deorum loqueris, quod ob virtutem Cecrops cum suis fecit? De hoc ipso loquor, & de educatione ac ortu Erechthei, de bello, quod ejus tempore coortum fuit adversus incolas totius proximæ continentis, & de illo, quod Herculis nepotum tempestate contra Peloponnesios est

susceptum; de bellis denique omnibus, quæ sub Theseo gesta sunt, in quibus universis tales illi se declararunt, qui ætatis suæ hominibus longe præstarent.

11. Adde, si placet quæ deinde illorum nepotes gessere, qui non ita multum ante nos vixere, dum partim ipsi per se dimicarunt adversus eos qui Asiæ universæ ac Europæ ad Macedoniam usque dominabantur, maximamque priorum hominum potentiam atque opes possidebant, ac res maximas gerebant: partim etiam cum

Pelo-

Πελοποννησίων ἀειτεύοντες ἡ χερὶ γλῶσῃ καὶ κατὰ θάλατταν, οἳ δὲ καὶ λέγοντι πολὺ διενεγκέν τε καὶ ἑαυτοὺς ἀνθρώπων. λέγοντι δὲ, ἔφη.

ιβ'. Τοιγάρ γε πολλῶν μὲ μετ' ἀναστάσεων ἐν τῇ Ἑλλάδι γεροντιῶν, διέμεινον ἐν τῇ ἑαυτῶν· πολλοὶ δὲ ὑπὲρ δικαίων ἀντιλέγοντες, ἐπέτρεπον ἑκείνοις· πολλοὶ δὲ ὑπὸ κριτιῶν ὑβρίζοντες, κατέφθονον τοὺς ἑκείνους.

ιγ'. Καὶ ὁ Περικλῆς, καὶ θαυμάζων γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἡ πόλις ὅπως ποτ' ὅτι ὁ χεῖρον ἔκλινεν. ἐγὼ μὲ οἶμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ καὶ ἄλλοι πῖνες, ἀλλὰ τὸ πολὺ ὑπερνεύειν καὶ κρατπεύσαι, κατὰ θυμὸν ὑπερίζουσι τὸ ἀντιπάλων, ὅτε καὶ Ἀθηναῖος πολὺ διενεγκόντα ἀμελῆσαι ἑαυτῷ, καὶ ἀλλὰ τὸ χεῖρος γερονέναι.

ιδ'. Νυνὶ γὰρ, ἔφη, τί ἀν ποιεῖντες ἀναλάβοιεν τὴν ἀρχαίαν ἀρετήν; καὶ ὁ Σωκράτης, ἔδεν σπύγκρυφον δοκεῖ μοι εἶναι. ἄλλ' εἰ μὲ ἔξευρόντες τὰ τὴν γεροντιῶν ὅτι τὴν δ' εὐμαλῖα, μηδὲν χεῖρον ἑκείνων ὅτι τὴν δ' εὐοίεν, οὐδὲν ἀν χεῖρος ἑκείνων γε-
νέσθαι.

Peloponnesiis fortiter se gesserunt terra & mari, quum quidem hi longe præstitisse suæ ætatis hominibus dicantur. Ita dicuntur, ait.

• 12. Quapropter quum multæ in Græcia migrationes acciderent, illi suo in agro permanerunt: quum inter se multi de jure disceptarent, ipsorum arbitrio controversias permittebant: quum multi à potentioribus injuria afficerentur, ad eos confugiebant.

13. Tum Pericles, equidem miror, inquit, mi Socrates, quo pacto civitas hæc in pejus prolapsa

fit. Arbitror, inquit Socrates, perinde ac alii quoque nonnulli ob multam suam præstantiam potentiamque desides facti, minustandem adversariis valent; sic & Athenienses, quum longe præstarent aliis, seipsos neglexisse, ac propterea evasisse peiores.

14. Quid igitur faciendum jam esset, ut virtutem pristinam recuperarent? Et Socrates: id nemini occultum esse arbitror. Nimirum si cognitis majorum suorum institutis, nihil pejus quam illi essent operati, non essent eis peiores:

νέσθαι· εἰ δὲ μὴ, τίς γε νῦν θεωρεῖν οὖρα μιμνήμενοι, καὶ τί τοις τὰ αὐτὰ ὀπιτηδεύοντες, ὁμοίως μὲν τοῖς αὐτοῖς χρώμενοι, ὅθεν ἂν χεῖρες ὀκείνων εἴεν· εἰ δ' ὀπιμελῆσθαι, καὶ βελτίους.

ιε'. Λέγεις, ἔφη, πόρρω παρ' ἐμὴ τῇ πόλει τιὺν καλοκαγαθίῳ. πότε γὰρ ἔπας Ἀθηναῖοι, ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι, ἢ πρεσβυτέρους ἀδύσον, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν πατέρων ἀρχονταὶ κατὰ φρονεῖν τῶν γεραιτέρων; ἢ σωμασκήσουσιν ἔπας, οἱ δ' ὅ μόνον αὐτοὶ εὐεξίας ἀμελῶσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀπιμελῶν κατὰ γελῶσι;

ισ'. Πότε δὲ ἔτοι πείσον, τοῖς ἀρχαῖς, οἱ καὶ ἀγάλλον, ὀπι τῷ καλαφρονεῖν τῶν ἀρχόντων; ἢ πότε ἔπας ὁμονοήσουσιν, οἷγε ἀντὶ μὲν ἔσσωσιν ἑαυτοῖς τὰ συμφέροντα, ἐπιπράξουσιν ἀλλήλοις, καὶ φρονῶσιν ἑαυτοῖς μᾶλλον, ἢ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; μάστιγα δὲ πάντων ἐν τε ταῖς ἰδίαις συνόδοις, καὶ ταῖς κοιναῖς ἀφαιρῶν, καὶ πλείστας δίκας ἀλλήλοις δικάζον, καὶ πραιρῶν μᾶλλον ἔγωγε κερδάνειν ἀπ' ἀλλήλων,

ἢ

jores: fin minus, saltem eos imitando qui nunc primas tenent, & eorundem institutis inhærendo, si quidem id pari facerent industria, nihilo deteriores illis essent; fin majori, etiam meliores.

15. Dicis, ait, longe à civitate nostra abesse virtutem. Nam quando tandem Athenienses, ita, ut Lacedæmonii, vel natu grandiores reverebuntur, quum ab ipsis patribus ordiantur seniores contemnere? vel corporis exercitiis utentur, quum non solum ipsi bonam corporis constitutionem

parvi faciant, sed etiam illos irrideant, qui curam ejus habent?

16. Quando magistratibus obtemperabunt, qui gloriantur etiam propterea, quod magistratus contemnunt? quando concordēs erunt, qui pro studio juvandi se invicem, injuriis sese afficiunt, & magis invident sibi, quam cæteris hominibus? qui omnium maxime tum in privatis tum publicis congressibus inter se dissident, litēque invicem sibi plurimas movent, maluntque sic alter ab altero quid lucrari, quam

ἢ σωφελῶντες αὐτὰς; τοῖς δὲ κοινοῖς ὥσπερ ἀλλοτρίοις
 χρώμενοι, θεὶ τέτων αὐτῶν μάχοντο, καὶ ταῖς εἰς τὰ τοιαῦτα
 διωάμεσι μάλιστα χάριτον;

15. Εξ ὧν πολλὴ μὲν ἀπειρία καὶ κακία τῇ πόλει ἐμ-
 φύεται, πολλὴ δὲ ἔχθρα καὶ μῖσος ἀλλήλων τοῖς πολίταις
 ἐγένετο. δι' αὐτὴν ἔγωγε μάλιστα φοβῶμαι εἰ μὴ τι μείζον,
 ἢ ὅτε φέρειν διωαομαι, κακὸν τῇ πόλει συμβῇ.

16. Μηδαμῶς, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Περικλεῖς, ὥπως
 ἡγεῖσθαι ἀνηκέστῳ πονηρίᾳ νοσῶν Ἀθηναίους. ἔχ' ὁρᾶς, ὡς εὐτακ-
 τοὶ μὲν εἰσιν ἐν τοῖς ναυποκοῖς, εὐτάκτως δ' ἐν τοῖς γυμνασίοις
 ἀγῶσι πεύθονται τοῖς ὑπαστάταις, ὁδονῶν δὲ καταδέεσθαι
 ἐν τοῖς χοροῖς ὑπηρετοῦσι τοῖς διδασκάλοις;

17. Τὸ γάρ τοι, ἔφη, καὶ θαυμάσιον ὅτι, ὅ τ' ἔτι μὲν
 τοιούτους πειθαρχῶν τοῖς ἐφεσῶσι, τ' ἔτι δὲ ὀπλίταις καὶ τ' ἔτι
 ἰωπῆς, οἱ δοκῶσι χαλοκαγαθία περὶκεῖσθαι τῇ πολι-
 τῶν, ἀπειθεστάτους εἶναι πάντων.

18. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, ἡ δὲ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βελή, ὦ

Περικ-

quam mutuo sibi prodesse? qui
 communibus rebus perinde utun-
 tur ac alienis, deque iis rixantur,
 & viribus ad res huiusmodi
 maxime gaudent?

17. De quibus sane magna in-
 scitia & vitiositas in republica ori-
 tur, magnæque inimicitiae ac odia
 mutua inter cives nascuntur. Quas
 ob res equidem vehementer me-
 tuere non desino, nequod res-
 publica detrimentum capiat ma-
 ius, quam quod tolerare possit.

18. Nequaquam, mi Pericles,
 existimaveris Athenienses incu-

rabili perversitate laborare, subje-
 cit Socrates. Annon vides, quam
 composite se nauticis in rebus ge-
 rant, quam composite gymnasticis
 in certaminibus praefectis obe-
 diant, quam nullo modo deficien-
 ter subserviant magistris in choris?

19. Est hoc certe mirum, ait,
 quod tales praefectis obediant,
 quum interim pedites & equites,
 qui virtute civibus caeteris prae-
 stare videntur, longe omnium sint
 inobedientissimi.

20. Et Socrates: at vero is,
 qui est in Areopago senatus, mi

U

Peri-

Περίκλεις, ὅκ' ὅκ' ἔ' δεδοκιμασμένων καθίσταται; καὶ μάλα, ἔφη. οἶσθαι οὖν πινας, ἔφη, καίλλιον, ἢ νομιμώτερον, ἢ σεμνότερον, ἢ δικιμότερον τοῖς τε δίκαις δικάζονταί, καὶ τὰλλα πάντα πράττονταί; οὐ μέμφομαι, ἔφη, τέτοις. οὐ τοίνυν, ἔφη, δεῖ ἀγομεῖν, ὥς ὅκ' εὐτάκτων ὄντων Ἀθηναίων.

κα'. Καὶ μὴν ἔν γε τοῖς στρατιωτικοῖς, ἔφη, ἔνθα μάλιστα δεῖ σωφρονεῖν τε, καὶ εὐτακτεῖν, καὶ πειθαρχεῖν, ὅθενι τέτων πρᾶστέχουσιν. ἴσως γάρ, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐν τέτοις (Α) ἤκιστα ὀπιτάμενοι ἄρχουσιν αὐτῶν. ἔχ' ὁρᾷς, ὅπ' κηραεῶν μὲ, καὶ χοροῦτων, καὶ ὀρχηστῶν οὐδὲ εἰς ὀπιχειρὰ ἄρχειν μὴ ὀπιτάμενοι, ἔδ' ἐ παλαιστῶν, οὐδὲ παλαεπαστῶν· ἀλλὰ πάντες, ὅσοι τέτων ἄρχουσιν, ἔχουσι δεῖξαι ὁπόθεν ἑμαθον ταῦτα, ἐφ' οἷς ἐφραῖσι· ἔ' δὲ στρατηγῶν (Α) πλεῖστοι αὐτοαγεδιάζουσιν;

κβ'. Οὐ μέντοι σέ γε τοιούτων ἐγὼ νομίζω (Β), ἀλλ' οἷμά σε οὐδὲν ἥτιον ἔχειν εἰπεῖν, ὁπότ' ἐ στρατηγὸν, ἢ ὁπότ' ἐ παλαίειν

Pericles, annon ex probatis hominibus constat? Omnino, inquit. An igitur nosti aliquos, ait, qui vel honestius, vel magis legitime, vel gravius, vel æquius lites iudicent, aliaque cuncta gerant? Nihil, inquit, de iis queror. Non igitur animum despondere oportet, quasi Athenienses compositæ se gerere nequeant.

21. At in re militari, inquit, ubi maxime decet se sobrie, compositæ, atque obedienter gerere, nihil horum curant. Fortassis, ait Socrates, in his præfunt eis

homines minime periti. Annon vides neminem citharædorum, & eorum qui choros agunt, & pugilum, & pancratiastarum conari, ut imperet, siquidem imperitus sit; sed omnes quotquot his præfunt, posse commonstrare, à quibus ea didicerint, quibus sunt præpositi: quum interim plerique imperatorum temere munus hoc capeffant?

22. Te quidem minime talem esse arbitror, sed opinor te non minus posse dicere, quo tempore imperandi, quam quo iustandi artem

παλαμῆν ἤρξω μακράν. καὶ πολλὰ μὲ οἶμά σε τὴ πα-
τρῶν στρατηγμάτων πρὸς ἀφαιρότα ἀφαιρῶ, πολλὰ δὲ
πανταχόθεν συνειλωχέουσι, ὅπου οἶόν τε ἴω μαθεῖν π
ὠφέλιμον εἰς στρατηγίαν.

κγ'. Οἶμά σε πολλὰ μεμνᾶν, ὅπως μὴ λά-
θῃς σεαυτὸν ἀγνοῶν π τῶν εἰς στρατηγίαν ὠφελίων,
καὶ εἰάν τι τοῖσιν αἰσθῇ σεαυτὸν μὴ εἰδὼτα, ζητεῖν τοὺς
ἐπιταμῶνας ταῦτα, ὥστε δῶρων οὐτε χρείτων φειδόμενον,
ὅπως μάθῃς πρὸ αὐτῶν, ἀ μὴ ἐπίστασαι, καὶ συνεργούς
ἀγαθοὺς ἔχῃς.

κδ'. Καὶ ὁ Περικλῆς, οὐ λανθάνεις με, ὦ Σώκρατες,
ἔφη, ὅτι ἔδ' οἰόμενός με τέτων ἐπιμελεῖσθαι, ταῦτα λέ-
γεις, ἀλλ' ἐλχειῶν με διδάσκειν, ὅτι τὴ μέλλοις στρατη-
γῶν τέτων ἀπάντων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ.

κε'. Ομολογῶ μέντοι καὶ γὰρ σοι ταῦτα. τῷτο δ', ἔφη, ὦ
Περικλῆς, κατανένοῦκάς, ὅτι ἀρόκει τὴ χώραν ἡμῶν ὅρη
μεγάλα, καὶ θήκοις ἐπὶ τῇ Βοιωτίᾳ, δι' ὧν εἰς τὴν χώραν
εἰσὶ δει

artem discere occeperis. Multa
etiam te imperatoria consilia de
patre accepta tenere puto, multa
undecunque congestisse, unde dif-
fici abs te poterat aliquid, quod
ad imperatoriam artem confer-
ret.

23. Præterea te arbitror valde
solicitem esse, ne teipsum lateas
ignorans aliquid eorum quæ ad
munus imperatoris pertinent; ac
si quid ejusmodi nescire te anim-
advertis, id à peritis inquirere,
neque muneribus neque gratiis
parcentem, ut ab eis discas, quæ

nescis, & egregios coadjutores
habeas.

24. Tum Pericles, non me clam
est, mi Socrates, ait, hæc te di-
cere, ne quidem existimantem me
his studere, sed conantem me do-
cere, quod si quis velit exercitum
ducere, horum omnium habenda
ei sit cura.

25. Equidem hoc tibi fateor.
Cæterum animadvertisti, mi Pe-
ricles, ait, magnos quosdam mon-
tes ante nostram regionem sitos
esse, ad Bœotiam usque perti-
nentes, per quos in agrum no-
strum

εἰσοδοὶ στενὰ τε καὶ πρῶσαντες εἰσι, καὶ ὅτι μέση διέζωσται ὄρεσιν ἐρυμνοῖς; καὶ μάλα, ἔφη.

κτ'. Τί δέ γε, ἐκεῖνο ἀκήκοας, ὅτι Μυσοὶ, καὶ Πισιδαι, ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ κατέχοντες ἐρυμνὰ πᾶσι χεῖρα, καὶ κρυφῶς ὠπλισμένοι, διώκοντες πολλὰ μὲν τῇ βασιλέως χώρᾳ καταφέροντες κακοποιῶν, αὐτοὶ δὲ ζῆν ἐλευθεροί; καὶ τὸ γὰρ, ἔφη, ἀκῶ.

κς'. Ἀθηναῖος δ' οὐκ ἂν οἶε, ἔφη, μέχρι τῆς ἐλαφροῦς ἡλικίας ὠπλισμένους κρυφότεροις ὅπλοις, καὶ τὰ πρὸς κείμηναι τῇ χώρᾳ ὅρη κατέχοντες, βλαβεροὺς μὲν τοῖς πολέμοις εἶναι, μεγάλῃ δὲ πρὸς βολῇ τοῖς πολίταις τῆς χώρας κατασβῆσθαι; καὶ ὁ Περικλῆς, πάντ' οἶμα, ἔφη, ὃ Σώκρατες, καὶ ταῦτα χρησίμα εἶναι.

κή. Εἰ ποῖνω, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀρέσκει σοι ταῦτα, ὅτι χεῖρ αὐτοῖς, ὃ ἀεὶ τε ὅ,τι μὲν γὰρ ἂν τῶν κατὰ κράτος, καὶ σοὶ καλὸν ἔσται, καὶ τῇ πόλει ἀγαθόν· ἐὰν δὲ πᾶσι ἀδυνατῆς, ὅτε τῇ πλὴν βλάβῃς, ὅτε σωτὸν καταμυῶν.

Κ Ε Φ.

strum aditus arcti & ardui sunt, cumque medium cinctum esse montibus inaccessibleibus? Omnino, inquit.

26. Quid? an & illud audivisti, Mysos ac Pisidas, qui Regis Persici in ditione munitissima tenent loca, armatique sunt leviter, multum infestare Regis agrum percurrere posse, quum interim ipsi libertate fruuntur? Etiam hoc audio, inquit.

27. Et non existimas, inquit, Athenienses leviori armatura ad ætatem usque agilem usos, quum

montes regioni prætentos habent, hostibus quidem detrimento, civibus autem sui agri magno fore propugnaculo? Tum Pericles, etiam hæc omnia, mi Socrates, inquit, esse utilia duco.

28. Ergo, subjecit Socrates, si hæc tibi placent, aggredere tandem ea. Nam quicquid horum perfeceris, id & tibi præclarum, & utile reipublicæ fuerit. Quod si minus queas, non tamen vel reipublicæ quid detrimenti afferes, vel opprobrii tibi.

CAP.

+

Κ Ε Φ. 5'.

Γλαῦκωνα δὲ τὴν Αἰείωνον, (ὅτ' ἐπεχείρησεν δημοιοῦν,
ἐπιθυμῶν κρατεῦν τὴν πόλεως, ὅπως εἴκοσιν
ἔτη γεγονώς) ὄντων ἄλλων οἰκείων καὶ φίλων, ὅσοις
ἐδυνάτο παῦσαι, ἐλκόμενόν τε ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ κατὰ
γέλασον ὄντα. Σωκράτης δὲ εὖνους ὢν αὐτῷ εἰς τὴν Καρ-
μίδω τὴν Γλαῦκωνος, καὶ εἰς τὴν Πλάτωνος, μόνος ἔπαυσε.

β'. Εντυχὼν γὰρ αὐτῷ, ᾤχετόν μ' εἰς τὸ ἐθελῆσαι ἀκύνει,
ποιᾶδε λέξεις, κατέχεν· ὦ Γλαύκων, ἔφη, ᾤχεσθαι τεύειν
ἡμῖν ἀφαινεῖν οὐ πόλεως; ἔγωγ', ἔφη, ὦ Σώκρατες. ἢ
Δί', ἔφη· καλὸν γὰρ, εἴ ποτε καὶ ἄλλο ᾧ ἂν ἀνθρώποις. δὴ-
λον γὰρ, ὅτι ἐὰν τῷτο ἀφαιρᾷς, διωατὸς μ' ἔσθαι αὐτὸς
τυγχάνειν ὅτε ἂν ὀπίσθμῃς, ἰκανὸς δὲ τῆς φίλης ὀφελῆν,
ἐπαρεῖς δὲ τῷ πατρῶν οἴκῳ, αὐξήσεις δὲ τῷ πατρῴῳ, ὀνο-
ματὸς δ' ἔσθαι ᾤχετόν μ' ἐν τῇ πόλει, ἔπειτα δ' ἐν τῇ

Ελλάς

C A P. VI.

CÆterum Glauconem Aristonem filium, (quum is necdum viginti natus annos concionari aggrederetur, & præesse civitati cuperet) nemo dissuadere poterat, quanquam alios & propinquos & amicos haberet, ac de tribunali detraheretur, planeque ridiculus esset: Socrates vero, qui ei benevolus esset, ob Charmidem Glauconis filium, & ob Platonem, solus dissuasit.

2. Nam quum in eum incidisset, primo quidem ut vellet audire, hujuscemodi verbis detinuit: præesse civitati nostræ cogitas, inquit, mi Glauco? Equidem, mi Socrates, inquit. Profecto, ait, siquid aliud humanis in rebus, hoc certe præclarum est. Perspicuum est enim, quod, si hoc impetrabis, poteris ipse consequi quæcunque concupiveris, amicos juvare, domum paternam extollere, patriam amplificare, atque celebres efficiaris primum in hac urbe, deinde in Græcia.

Ελλάδι, ἴσως δὲ, ὥσπερ Θεμιστοκλῆς, καὶ ἐν τοῖς βαρβάραις· ὅπως δ' ἀν' ἡς, πανταχῶς περιβλεπῆσθαι ἔσθαι.

γ'. Ταῦτ' οὖν ἀκούων ὁ Γλαῦκων ἐμαγαλιυνέτο, καὶ ἠδέως πρῆμεναι. μὲν δὲ ταῦτα ὁ Σωκράτης, ἔκθ' ἐφη, τῦτο μὲν, ὦ Γλαῦκων, δῆλον, ὅτι εἴ πορ πμῶσθαι βέλλῃ, ὠφελιπτεῖα σοὶ ἢ πόλιν ὀστίν· πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. πρὸς Θεῶν, ἔφη, μὴ ταίνω σποκρύψῃ, ἀλλ' εἰπέ ἡμῖν, ἐκ τίνος ἄρξῃ τ' πόλιν εὐεργετῇ.

Δ'. Ἐπεὶ δὲ ὁ Γλαῦκων διεσιώπησεν, ὥς ἀν' τότε σιπῶν ὁπόθεν ἄρχοιτο· ἄρ', ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ φίλοι οἴκοι εἰ ἀμῶσθαι βέλοιο, πλυσιώπτερον αὐτὸν ὀπτιχειῖας ἀν' παιδὶν, ἔτι καὶ τ' πόλιν πειράσῃ πλυσιωτέραν ποιῶσθαι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

Ε'. Οὐκ ἔν πλυσιωτέρα γ' ἀν' εἴη, πρὸς τοῦτον αὐτῇ πλῆθ' ὧν δημοδῶν; εὐκός γ' ἐν, ἔφη. λέξον δὲ, ἔφη, ἐκ τίνων νῦν αἱ πρὸς τοῖς πόλιν, καὶ πόσας πινέες εἰσι. δῆλον γ' ὅτι ἔσκαψαι, ἵνα εἰ μὲν πινέες αὐτῶν εἰδῶς ἔχουσιν, ἐκ πληρώσεως

Græcia, ac fortassis etiam, uti Themistocles, apud barbaros: ubicunque autem fueris, nusquam non eris illustris.

3. Hæc quum audiret Glaucō, efferebatur animo, lubenterq; manebat. Socrates vero deinde, Planum est igitur, ait, mi Glaucō, necessarium esse, ut si quidem esse in honore velis, aliquam reipublicæ utilitatem afferas. Omnino, ait. Non igitur rem celaveris, per Deos, inquit Socrates, sed dicito nobis, unde incipies civitati benefacere;

4. Hæc quum Glaucō subdice-

ret, ut qui tum consideraret, unde potissimum inciperet: Annon, ait Socrates, perinde ac, dum amici domum vis amplificare, locupletiore effecere niteris, ita & civitatem conaberis opulentiorē reddere? Omnino, inquit.

5. Fueritne igitur opulentior, si proventus ei plures accederent? Consentaneum quidem, ait. Dic ergo, quibus ex rebus civitas hæc proventus habeat, & quanti sint: nam planum est, hæc te considerare, ut si quidam ex eis exigui sint, eos tu expleas; si qui

εἰ δὲ πῶς αὐτοὶ ποιοῦν, ἀποδείξω. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Γλαῦκων, ταῦτά γε οὐκ ἐπίσκεμμαι.

Γ'. Ἀλλ' εἰ τῷτο, ἔφη, πρὸς ἐλπίδες, τὰς γε δαπάνας τὴν πόλεως ἡμῶν εἰπέ δῆλον ὅτι, ὅτι καὶ τῶν τῶν πόλεως ἀφαιρῶν ἀφανῶν. Ἀλλὰ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὅτι τὸν πόλεως ταῦτά περ ἐχόλασα. ὅτι, ἔφη, τὸ μὲν πλεονέκτημα τὴν πόλιν ποιεῖν ἀναβαλέμεθα· πῶς δὲ οἷόν τε μὴ εἶδέναι γε τὰ ἀναλώματα καὶ τὰς ἀποδοτέας, ὅτι μελετηθῆναι τῶν;

Δ'. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Γλαῦκων, δυνάμει ὅτι καὶ ἀπὸ πολέμων τὴν πόλιν πλεονέκτησιν. καὶ Δία σφόδρα γ', ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰάν τις αὐτῶν κρείττων ᾖ. ἡττων δὲ ὢν καὶ τὰ οἰκῆα ἀποσπᾶσθαι ἂν. ἀλλὰ καὶ λέγεις, ἔφη.

Η'. Οὐκ ἔν, ἔφη, τὸν γε βαλδυστάμνον πρὸς ὅτινας δὲ πολέμων, τίς τε τὴν πόλεως δυνάμει καὶ τὴν ὁρμήναι δει, ἵνα, εἰάν μὲν ἡ τῆς πόλεως κρείττων ᾖ, συμβαλέη ὅτι χειρὶν τὸν πόλεμον· εἰάν δὲ ἡττων ᾖ ὁρμήναι, εὐλαβῆσθαι πείθῃ. ὁρῶς λέγεις, ἔφη.

Θ'. Πρῶτον

qui autem amittantur, eos rursum compares. Ego vero, ait Glauco, nunquam profecto hæc consideravi.

6. Quod si hæc neglexisti, ait Socrates, saltem sumptus civitatis nobis exponito. Nam certum est, cogitare te jam, ut supervacaneos tollas. Ne his quidem, ait, unquam vacavi. Ergo, inquit, differamus aliquantum rationem locupletandæ reipublicæ. Nam qui possit fieri, ut harum rerum curam habeat is, qui & sumptus & proventus ignoret?

7. Verum, mi Socrates, ait Glauco, potest etiam ab hostibus respublica reddi locupletior. Ac vehementer quidem, ait Socrates, si quis eos superet: at si eis inferior sit, etiam sua amiserit. Vere dicis, inquit.

8. Ergo, inquit, qui deliberat adversus quos pugnandum sit, eum & civitatis & adversariorum vires habere cognitæ oportet, ut si majores sint civitatis, bellum fundeat; sin minores quam hostium, consulat caute agere. Recte dicis, ait.

9. Ergo

θ'. Πρῶτον μὲ ποίνω, ἔφη, λέξον ἡμῖν δὲ πόλεως τίω τε πεζικὴν καὶ τὴ ναυτικὴν διύαμιν; εἶπα τίω τῇ ἀναιπίαν. Ἀλλὰ μὰ τὴ Δί', ἔφη, οὐκ ἂν ἔχοίμῃ σοι ἕως γε. Ἀπὸ φόματος εἶπεν. ἀλλ' εἰ γέγραπτά σοι, ἔνεγκε, ἔφη· πάνυ γὰρ ἡδέως ἂν τῷτο ἀκέσαιμι. ἀλλὰ μὰ τὴ Δί', ἔφη, ἔδδ' ἔγραπτά μοι πά.

ι'. Οὐκ ἔν, ἔφη, ὅττι πολέμῳ συμβαλέωην τίω γε πρῶτῳ ἐπιχρήσομαι. ἴσως γὰρ καὶ ἀλγὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν ἄρτι ἀρχόμενον δὲ πρῶταίης ἔπω ἔξήτακας. ἀλλὰ τοι περὶ γε φυλακῆς δὲ χώρας οἶδ' ὅτι σοι μεμέληκεν, καὶ οἶδα ὅπόσῃ τε φυλακῇ ἐπικαθέρῃ εἰσι, καὶ ὅπόσῃ μὴ, καὶ ὅπόσοι τε φρεσὶ ἰκανοὶ εἰσι, καὶ ὅπόσοι μὴ εἰσι· καὶ τὰς μὲ ἐπικαίρους φυλακὰς συμβαλέειν μέζονας ποιεῖν, τὰς δὲ δευτεράς ἀφαιρῖν.

ια'. Νῆ Δί', ἔφη ὁ Γλαῦκων, ἀπάσας μὲ οὖν ἔγωγε, ἔνεκά γε ὅτι ἕως αὐτὰς φυλάττεσθαι, ὥστε καὶ * ἀπιδεσθαι τὰ ἐκ τῆ χώρας. εἰ δὲ τις ἀφέλῃ γ', ἔφη, τὰς
φυλα-

9. Ergo nobis primum expedito, inquit, quæ hujus civitatis tum pedestres tum navales sint copiaræ; deinde, quæ adversariorum. Ego vero, inquit, non possum hoc tibi profecto ex memoria exponere. At si quid conscriptum habes, profer, ait: nam lubens hoc audiero. At ne conscriptum quidem hoc unquam à me, inquit.

10. Ergo, inquit, & deliberationem de bello nonnihil initio suspendemus. Nam ob rei magnitudinem fortasse nondum explorati quidquam habes, præsertim quum

nuper adeo præfecturam inceperis. Cæterum custodiam regionis hujus scio tibi curæ fuisse, teque tenere, quot ejus præsidia sint opportuna, quot non; quot præsidarii milites sufficiant, quot non: denique consulere te, ut opportuna præsidia adaugeantur, ac tollantur superflua.

11. Immo vero, subjicit Glauco, equidem tollenda universa arbitror, quod ita custodiant, ut ea quoque attingantur, quæ nostro in agro sunt. At si quis præsidia tollat, inquit, annon existi-

φυλαχάς, ἐκ οἷοι καὶ ἀρπάζειν ἔξυσίαν ἔσεσθαι τῷ βαλομένῳ;
ἀπαρ, ἔφη, πότερον ἐλθὼν αὐτὸς ἔξήτακας τῦτο, ἢ πῶς οἶ-
δα, ὅτι κακῶς φυλάτῃον; εἰχάζω, ἔφη. ἔκῃν, ἔφη, καὶ
πρὸς τῶν, ὅταν μηκέτι εἰχάζωμι, ἀλλ' ἤδη εἰδῶμεν,
τότε συμβαλεύσομεν. ἴσως, ἔφη ὁ Γλαῦκων, βέλπον.

ιβ'. Εἰς γὰρ μὲν, ἔφη, τὰργυρά οἷδ' ὅτι οὐκ ἀφί-
ξαι, ὥτ' ἔχῃν ἐπὶ νῦν ἐλάττω, ἢ πρῶτον, πρῶτον-
χεται αὐτόθεν. οὐ γὰρ οἷον ἐλήλυθα, ἔφη. καὶ γὰρ νῦν Δί',
ἔφη ὁ Σωκράτης, λέγε βαρὺ ὅτι χρεῖον εἶ, ὥστε ὅταν
περὶ τὰτα δέη συμβαλεῖν, αὐτῇ σοι ἢ πρῶτασις ἀρ-
κέσι. σκέπτομαι, ἔφη ὁ Γλαῦκων.

ιγ'. Αλλ' ἐκείνη γὰρ τοι, ἔφη, οἷδ' ὅτι οὐκ ἡμέλικας,
ἀλλ' ἔσκεται, πόσον χροῖον ἰκανός ἐστιν ὁ ἐκ τῆς χάρας
κηρόμενος οἷτος ἀφ' ἑαυτοῦ πόλιν, καὶ πόσον εἰς τὴν
ἐν αὐτῇ πρῶτον, ἵνα μὴ τῦτό γε λάτῃ σέ ποτε ἢ
πόλιν ἐνδεὴς ἡγομένη, ἀλλ' εἰδὼς, ἔχῃς ὑπὲρ τῆς ἀναγ-
χῆς συμβαλεῖν τῇ πόλιν βοηθεῖν τε, καὶ σώζειν αὐτήν.

λέγεις,

existimas cuilibet rapiendi pote-
statem fore? Tu vero, inquit,
num profectus eo, rem indagasti,
aut quomodo scis eos malas excu-
bias agere? Conjicio, inquit. Er-
go de his quoque tum deliberabi-
mus, cum non amplius utemur
conjectura, sed cognitam rem ha-
bebimus. Fortassis hoc fuerit po-
tius, ait Glauco.

12. In argentifodinas quidem
certe, inquit Socrates, non venisse
te scio, ut dicere possis, quamob-
rem nunc minus inde, quam ante-
hac, proveniat. Equidem eo non

sum profectus, ait. Profecto, in-
quit Socrates, fertur is locus esse
gravis: quamobrem ubi de hoc
consultandum erit, hæc tibi excu-
satio sufficiet. Hoc quidem me-
ditor, ait Glauco.

13. Hoc autem, ait, non negle-
xisset scio, sed considerasse, quam-
diu frumentum, quod nostro in a-
gro nascitur, ad alendam civitatem
hanc sufficiat; quantumque in an-
num requiratur, ne te aliquando
lateat civitas inopia laborans, sed
cognoscens possis consulendo civi-
tatem adjuvare, salvamque facere.

λέγεις, ἔφη ὁ Γλαύκων, παμμέγεθες ὄψαγμα, εἰ γε τὸ ποιεῖται ὅτι μελεῖσθαι δέησιν.

ιδ'. Ἀλλὰ μύητοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅδ' ἂν τὸ εἶναι ποτε οἶκον χαλῶς τις οἰκίσσεν, εἰ μὴ πάντα μὲν εἴσῃ ὧν ὠροσδέῃ, πάντων δὲ ὅτι μελόμενται ἐκ πληρώσῃ. ἀλλ' ἐπεὶ ἡ μὲν πόλις ἐκ πλείονων ἢ μυρίων οἰκῶν σωέσθηκε, χαλεπὸν δὲ ἔστιν ἅμα τοσούτων οἰκῶν ὅτι μελεῖσθαι, πῶς ἔχ' ἓνα τὸ ἔθ' ἡγεῖται ὠρῶτον ἐπιείκους αὐξήσῃ; (δύεται δέ.) καὶ μὲν τῷτον διῶν, καὶ πλείοσιν ὅτι χερήσῃ. ἓνα δὲ μὴ δυνάμενται ὠφελῆσαι, πῶς ἂν πολλὰς γε διωηθείης; ὥσπερ εἴ τις ἐν τάλαντον μὴ διῶναι φέρειν, πῶς ἔφανερόν, ὅτι πλείω γε φέρειν ὅδ' ὅτι χερήτεον αὐτῷ;

ιε'. Ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη ὁ Γλαύκων, ὠφελοῖμαι ἂν τὸ ἔθ' ἡγεῖται οἶκον, εἰ μοι ἐθέλοι πείθεσθαι. εἶτα, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ ἡγεῖται καὶ δυνάμενται πείθειν, Ἀθηναῖος πάντας μὲν ἔθ' ἡγεῖται νομίζεις δυνήσεσθαι ποιῆσαι πείθεσθαι σοι;

ισ'. Φυλάτῃς, ἔφη, ὁ Γλαύκων, ὅπως μὴ ἔθ' εὐδοξεῖν ὅτι-
θυμῶν

Rem magnam dicis, inquit Glauco, si quidem erit talium habenda cura.

14. Enimvero, inquit Socrates, ne suam quidem domum recte quis administraverit, si non omnia, quibus opus sit, teneat, & omnia diligenti cura suppleat. Sed quum civitas ex pluribus quam decies mille domibus constet, ac difficile sit, tot domuum curam simul habere, cur non patui tui domum unam primum augere conatus es? (etenim indiget) hanc autem si potueris, conaberis etiam

plures: fin uni prodesse nequeas, qui pluribus profis? Sicut si quis unum talentum gestare nequeat, qui non planum est, huic ne conandum quidem esse, ut plura gestet?

15. Ego vero, subiecit Glauco, prodessem patui familiæ, si mihi vellet obtemperare. Ergo, ait Socrates, quum patrum persuadere non possis, effecturum te putas, ut Athenienses universi una cum patruo tibi pareant?

16. Cave, mi Glauco, inquit, ne gloriæ cupidus in contrarium

θυμῶν εἰς τὸναντίον ἔλθης. ἢ οὐχ ὀρέῃς, ὡς σφαλερόν ἐστι
 ὅ, ἀ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα λέγειν ἢ πρᾶττειν; ἐνθυμῶ δὲ
 τῶν ἄλλων, ὅσους οἶδα ποίεσθαι, οἷοι φαίνομαι) καὶ λέγον-
 τες, ἀ μὴ ἴσασι, καὶ πρᾶττοντες, πότερά σοι δοκῶσιν ὅτι
 τοῖς ποίετοισι ἐπαίνας μάλλον, ἢ λόγους τυγχάνειν, καὶ πό-
 τερον θαυμάζεσθαι μάλλον, ἢ καταφρονεῖσθαι.

15. Ἐνθυμῶ δὲ καὶ τὸ εἰδέναι ὅ, τι τε λέγῃς, καὶ ὅ, τι
 ποιεῖς, καὶ ὡς ἐγὼ νομίζω, εὐρήσεις ἐν παντι ἔργοις τῆς
 μὲν εὐδοκίμου τῶν τε καὶ θαυμάζομένων, ἐκ τῆς μάλιστα
 ὁπτιζομένων ὄντων, τῆς δὲ κακοδοξουμένων τε καὶ κατα-
 φρονισμένων, ἐκ τῆς ἀμαρτυρίας.

16. Εἰ οὖν ὁπτιζομένους εὐδοκίμους τε καὶ θαυμάζοντας ἐν
 τῇ πόλει, πειρώ καταργάσασθαι ὡς μάλιστα τὸ εἰδέναι ἀ-
 βελὶ πρᾶττειν. εἰάν γὰρ τέτῳ διανεκῶν τῶν ἄλλων, ὁπ-
 χειρῆς τὰ τὸ πόλεως πρᾶττειν, ὅτε ἀνὰ θαυμάσια, εἰ
 πάνυ ῥαδίως τύχοις, ὧν ὁπτιζομένης.

Κ Ε Φ.

trarium prolabaris. Annon vides,
 quam periculofum fit ea vel dice-
 re vel facere aliquem, quæ igno-
 rat? Etiam de aliis cogites, quof-
 cunque tales noſti, quales eſſe vi-
 deantur qui vel dicunt ea quæ
 neſciunt, vel faciunt: num tibi
 videantur propterea laudem po-
 tius, quam vituperium confequi;
 atque utrum in admiratione ma-
 gis, quam in contemptu eſſe.

17. Itidem cogites de iis qui
 norunt quicquid vel dicunt vel
 agunt: invenies, ut opinor, in

omnibus actionibus eos, qui be-
 ne audiunt admiranturque, maxi-
 me ex peritorum eſſe numero;
 eos autem, qui male audiunt, ac
 contemnuntur, ex numero eſſe
 imperitorum.

18. Quamobrem ſi & clarus eſſe
 velis in republica, & in hominum
 admiratione, operam dato, ut ea
 noris, quæ ſuſcipere cogitas. Nam
 ſi cæteris in hoc præſtans, tractare
 negotia reipublicæ cœperis, mi-
 rum mihi non erit, ſi facile con-
 ſequaris ea quæ concupiſcis.

Κ Ε Φ. ζ'.

Χαρμίδην δὲ τὸν Γλαύκωνος ὄρων ἀξιόλογον μὲν ἄνδρα ὄντα, καὶ πολλῶν δυνατώτερον τὸν τὰ πολιτικὰ τότε πεπραγμένον, ὁκνεῖν δὲ προσεῖναι τῷ δήμῳ, καὶ τὸ πόλεως πραγμάτων ἐπιμελεῖσθαι, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Χαρμίδη, εἴ τις ἰσχυρὸς ὢν τὰς φεραῖτας ἀγῶνας νικᾷ, καὶ ἀλλὰ τῷ αὐτὸς τε πμᾶσθαι, καὶ τὴν πατρίδα αὖ τῇ Ἑλλάδι εὐδοκίμα- τέραν ποιῆν, μὴ γέλοι ἀγωνίζεσθαι, ποῖόν πνα τῷτον νομίζοις ἂν τὸν ἄνδρα (εἰ); δηλονότι, ἔφη, μαλακὸν τε καὶ δειλόν.

β'. Εἰ δέ τις, ἔφη, δυνατὸς ὢν τὸν πόλεως πραγμάτων ἐπιμελόμενος τίω τε πόλιν αὖξιν, καὶ αὐτὸς ἀλλὰ τῷτο πμᾶσθαι, ὁκνοῖν τῷτο περατῆν, οὐκ ἂν εἰκότως δειλὸς νομίζοιτο; ἴσως, ἔφη, ἀτὰρ πρὸς τί με ταῦτα ἐρωτᾷς; ὅτι, ἔφη, οἷμά σε δυνατὸν ὄντα ὁκνεῖν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ταῦτα ὡς ἀνάγκη σοι μετέχῃν πολίτη γε ὄντι.

γ'. Τίω

C A P. VII.

QUum autem videret Charmidem Glaucōnis filium, hominem esse magni pretii, multoque magis idoneum illis qui rempublicam tunc gerebant, invitum vero ad populum accedere, rei que publicæ tractare negotia, Dic mihi, mi Charmides, inquit, si quis, quum in certaminibus coronatis vincere possit, eaque re tum ipse honorem consequi, tum patriam in Græcia illustriorem reddere, decertare nolit, qua-

lem existimes hunc hominem esse? Certe mollem, ait, ac ignavum.

2. At si quis, quum possit rempublicam tractando, tum civitatem amplificare, tum ipse ob id honorari, hoc tamen facere reformidet, annon is merito pro ignavo habeatur? Fortassis, inquit: sed cur hæc me interrogas? Quod te, inquit, cum possis, invitum arbitror procurare, etiam illa quorum participem esse te necesse sit, quum sis civis.

3. At

γ'. Τὴν δὲ ἐμὴν δυνάμιν, ἔφη ὁ Χαρμίδης, εἰ ποῖω ἔργῳ καταμαθὼν, ταῦτά μου καταγνώσκεις; εἰ τᾷς σπουδαίαις, ἔφη, αἷς οὖναι τοῖς πᾶσι τῆς πόλεως περὶ τῆς πόλεως, ἔφη, αἷς οὖναι τοῖς πᾶσι τῆς πόλεως περὶ τῆς πόλεως, ἔφη, αἷς οὖναι τοῖς πᾶσι τῆς πόλεως περὶ τῆς πόλεως.

δ'. Οὐ βουλόμην ὅτιν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἰδίᾳ τε ἀγαθὸν λέγειν, καὶ εἰ πᾶσι πλήρῃ ἀγωνίζεσθαι. καὶ μὴν, ἔφη, ὅγε ἀειθροῦ δυνάμει, ἔδεν ἥτιον εἰ πᾶσι πλήρῃ, ἢ μόνῃ ἀειθροῦ, καὶ αὐτῇ μόνῃ ἀειθροῦ καὶ ἀειθροῦ, ἔτοι καὶ εἰ πᾶσι πλήρῃ καὶ ἀειθροῦ.

ε'. Αἰδῶ δὲ καὶ φόβον, ἔφη, ὅτι ὅρα εἰς ἐμὰς τε ἀνθρώποις ὄντα, καὶ μᾶλλον εἰ τοῖς ὄχλοις, ἢ εἰ τᾷς ἰδίας ὁμιλίαις περὶ τῆς πόλεως; καὶ σέ γε διδάζων, ἔφη, ὁρῶμαι, ὅτι ὅτε τῶν φρονιμωτάτων ἀδούμηνος, ὅτε τῶν ἰσχυροτάτων φοβέμεθα, εἰ τοῖς ἀφρονεστάτοις τε καὶ ἀδυνεστάτοις ἀρχῶν λέγειν.

ζ'. Πότερον

3. At quonam ex facinore, ait Charmides, virtutem meam cognoscens, ita de me sentias? Iis, inquit, ex congressibus, in quibus adeste soles illis qui rempublicam administrant: nam ubi quid tecum communicant, video te rectum consilium dare, atque ubi peccant, recte illos reprehendere.

4. Non idem est, mi Socrates, inquit, privatim disserere, & apud multitudinem certare. Atqui, respondit, qui numerare potest, nihilo minus apud multitudinem,

quam solus numerat: & qui privatim cithara canunt optime, iidem etiam apud multitudinem primas obtinent.

5. Tu vero non vides, inquit, verecundiam ac metum à natura hominibus inesse, multoque magis hæc in publico, quam in privatis congressibus præsto esse? Ego vero te docere exorior sum, inquit, quod neque prudentissimos reveritus, neque potentissimos metuens, inter stultissimos ac maxime imbecillos verba facere erubescas.

6. Num

ε'. Πότερον ὃ τῆς γραφῆς αὐτῶν, ἢ τῆς σκυτῆς, ἢ τῆς τέκτωνας, ἢ τῆς χαλκῆς, ἢ τῆς γεωργῶν, ἢ τῆς ἐμπόρων, ἢ τῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ μεταβαλλομένων, καὶ φροντίζον-
τας ὅ, π' ἐλάττωνται περὶ αὐτοὺς πλείοντα ὑποδῶν, ἀ-
γασθῆναι; ἢ καὶ τῶν πάντων ἡ ἐκκλησία σωίστα.

ζ'. Τί δὲ οἶε ἀγαθὴν ὁ σὺ ποιῆς, ἢ τῇ ἀσκητῶν
ὄντα κρείττω τῆς ιδιώτας φοβεῖσθαι; ἐν ᾧ τοῖς περὶ αὐ-
τοὺς ἐν τῇ πόλει, ὧν ἔνιοι χαίρουσιν σὺ, ῥαδίως ἀγα-
λεσθῆναι, καὶ τῇ ὀπιμελεσθῆναι τῇ πόλει ἀγαθέως
πολὺ φειδῶν, ἐν τοῖς μηδεπώποτε φροντίσαι τῇ πολι-
τικῇ, μηδὲ σὺ χαλαπεφρονήκοσιν ὁκνῆς λέγειν, δεδιὼς
μὴ χαλαγελασθῆς.

η'. Τί δ', ἔφη, εἰ δοκῇ σοι πολλάκις ὅτι ἐν τῇ ἐκ-
κλησίᾳ τῇ ὀρθῶς λεγόντων καταγελαῖν; καὶ ὃ οἱ ἕτεροι,
ἔφη· διὸ καὶ θαυμάζω σὺ, εἰ εἰσὶν ὅσοι τῷτο ποιῶσι,
ῥαδίως χερσάμενοι, τούτοις δὲ μηδὲνα βόπον οἶε δυνά-
μεσθαι περὶ αὐτῶν χεῖρ ἔχειν.

θ'. Ω

6. Num enim, ex illis ful-
lones, vel futores, vel fabros,
vel artifices ærarios, vel agrico-
las, vel mercatores, vel eos qui
negotiantur in foro, & siquid
minoris emere possint ut plu-
ris vendant, cogitant, revereris?
Nam de his omnibus constat
concio.

7. Quid autem interesse putas
inter hoc quod tu facis, atque
si quis pugilibus superior imperi-
tos metuat? nimirum quum in-
ter principes reipublicæ, quorum
nonnulli te contemnunt, facilli-

me differas, longeque superes il-
los, qui perorare ad cives stu-
dent, inter eos loqui te piget,
qui nunquam rerum civilium stu-
diosi fuerunt, neque te contem-
pserunt, metuens scilicet, ne de-
ridearis.

8. Quid autem, inquit, annon
tibi videtur concio sæpe eos de-
ridere qui recte perorant? Nam
& alii, inquit: quamobrem te
miror, illos quidem, quum hoc
faciunt, facile vincere, cum his
autem putare te nullo modo pos-
se agere.

9. Noli

θ'. Ω ἀγαθε, μὴ ἀγνόει σεαυτὸν, μηδὲ ἀμάρτανε ἀ-
 (Α) πλῆστοι ἀμαρτάνουσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ ὀρμηκότες ὅτι τὸ
 οὐκ εἶναι τὰ τ' ἄλλων πρᾶγματα, ἔπρεπον ὅτι τὸ ἐαυ-
 τὸς ἐξετάζειν. μὴ οὖν ἀπορραγύμεν τέττε, ἀλλὰ ἀφ-
 τείνῃς μᾶλλον πρὸς τὸ σεαυτὸν προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τ'
 τ' πόλεως, εἴ τι δυνάτον ὅστιν ἀφ' σέ βέλπον ἔχῃν· τέ-
 των γὰρ χαλῶς ἔχόντων, ἔ μόνον ἄλλοι πολῖται, ἀλλὰ καὶ
 (Α) σοὶ φίλοι καὶ αὐτὸς σὺ οὐκ ἐλάχιστα ὠφελήσῃ.

Κ Ε Φ. η'.

ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΥ ΔΕ ὅτι χειρῶν (Α) ἐλέγχῃ τ' Σωκράτη,
 ὥσπερ αὐτὸς ὥσ' ἐκείνῃς ὁ πρότερον ἠλέγχετο,
 βυβλόμενος τὸς συνόντας ὠφελῇν ὁ Σωκράτης ἀπεκρίνατο,
 ἔχ' ὥσπερ (Α) φυλαττόμενοι μὴ πῃ ὁ λόγος ἐπαλλαχθῇ,
 ἀλλ' ὡς ἂν πεπεισμένοι μάλιστα πρᾶττοιεν τὰ δέοντα.

β'. Ο μὲ γὰρ αὐτὸν ἤρετο, εἴ τι εἰδέῃ ἀγαθόν, ἵνα, εἴ τι
 εἴποι τῶς ποίετων, οἷον ἢ σιτίον, ἢ ποτόν, ἢ χεῖμαλα
 ἢ

9. Noli teipsum, vir optime,
 ignorare: nec in illis delinque,
 in quibus plurimi delinquent.
 Nam multi magno studio exci-
 tati ad considerandum aliena ne-
 gotia, non se convertunt ad se-
 ipsos explorandos. Itaque ne hoc
 per ignaviam negligas, sed magis
 enitere, ut teipsum respicias: nec
 reipublicæ curam abjice, si qua
 parte poterit ea per te juvari.
 Nam si ea bene se habeat, non
 solum alii cives, sed tui etiam
 amici, & ipse tu non parum uti-
 litatis acquires.

C A P. VIII.

QUUM autem Aristippus in
 hoc incumberet, ut Socra-
 tem convinceret, sicut ipse con-
 victus ab illo prius fuerat; volens
 Socrates prodesse familiaribus suis,
 sic respondebat, non ut illi, qui
 cavent, ne qua parte sermo inver-
 tatur, sed ut persuasi maxime fa-
 cerent ea quæ deberent.

2. Nam interrogabat eum Ari-
 stippus, an aliquid nossset bonum;
 ut siquid hujusmodi diceret, verbi
 gratia, cibum, potum, pecuniam,
 vale-

ἢ ὑγίαιαν, ἢ ῥάμιν, ἢ τάλμαν, δεικνύη δὴ τῷτο χακὸν εἴοιτε ὄν· ὁ δὲ εἰδὼς, ὅτι εἰάν τι ἐνοχλῇ ἡμᾶς, δέομαι ἔ παυσαντες, ἀπεκρίνατο ὅπως καὶ ποιῆν κράτιστον.

γ'. Αἰετὸς δ', ἔφη, ἐρωτᾷς με, εἴ τι οἶδα πυρετοδ' ἀγασθόν; ὅκ' ἔγωγ', ἔφη· ἀλλὰ ὀφθαλμίας; οὐδὲ τῷτο· ἀλλὰ λιμοδ'; οὐδὲ λιμοδ'. ἀλλὰ μιν, ἔφη, εἴ γ' ἐρωτᾷς με, εἴ τι ἀγασθὸν οἶδα, ὃ μηδεὶνός ἀγασθὸν ἔστιν, ἔτ' οἶδα, ἔφη, ἔπε δέομαι.

δ'. Πάλιν δὲ ἔ' Αἰετὶς πρὸς ἐρωτῶντος αὐτὸν, εἴ τι εἰδέη χαλόν· καὶ πολλὰ, ἔφη. ἄρ' οἶω, ἔφη, πάντα ὅμοια ἀλλήλοις; ὡς οἶόν τε μὲ οἶω, ἔφη, ἀνομοιότατα ἔνια. πῶς οἶω, ἔφη, τὸ πρὸ χαλῶ ἀνόμοιον, χαλὸν δὲ εἶναι; ὅτι νῦν Δί', ἔφη, ἔστι μὲ πρὸ χαλῶ πρὸς δρόμον ἀνθρώπῳ ἄλλος ἀνόμοιος, καὶ ἄλλος πρὸς πάλιν. ἔστι δὲ ἀπὸς χαλὴ πρὸς τὸ πρὸβαλέσθαι, ὡς ἐνὶ ἀνομοιοτάτῃ πρὸ ἀκοντίῳ, χαλῶ πρὸς τὸ σφόδρα τε καὶ ταχὺ φέρεσθαι.

ε'. Οὐδὲν ἀγαφρονέως, ἔφη, ἀποκρίνη μοι, ἢ ὅτε σε ἡρώ-
τησα,

valetudinem, robur, audaciam, id-
ipsum ostenderet aliquando ma-
lum esse. At Socrates sciens quod
siquid nos conturbet, optemus ut
aliquis nos eo liberet, sic respon-
debat, ut erat optimum.

3. Tunc me rogas, inquit, num
febris aliquod bonum sciam? Non
equidem, ait: at lippitudinis? Ne
hoc quidem: at famis? nec famis.
Atqui, ait, si me rogas, an aliquid
noverim bonum, quod nullius bo-
num sit, equidem neque novi, ne-
que ejus egeo.

4. Ibi rursus Aristippo eum in-

terrogante, an quid pulcrum sciret:
permulta quidem, ait. An vero,
inquit, omnia sibi invicem similia?
Quantum fieri potest, nonnulla
quidem sunt dissimillima. Quoniam
igitur pacto, ait, id pulcrum fuerit,
quod est pulcro dissimile? Quo-
niam, inquit, homini ad cursum
pulcro dissimilis alius est, alius ad
palæstram. Et scutum ad projici-
endum pulcrum, quam dissimilli-
mum est jaculo ad hoc pulcro, ut
celeriter vehementerque feratur.

5. Non aliter, ait, respon-
des, ac quum interrogarem, an
aliquid

τησα, εἰ πὶ ἀγαθὸν εἰδείης. σὺ δ' οἶε, ἔφη, ἄλλο μὲ ἀγαθὸν, ἄλλο δὲ καλὸν εἶ); ὁκ οἶατ', ὅτι τοῦς ζῶντα πάντα καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ ἔστι; τοῦτον μὲ γὰρ ἡ ἀρετὴ καὶ τοῦς ἄλλα μὲ ἀγαθόν, πρὸς ἄλλα δὲ καλὸν ἔστιν. ἔπειτα (A) ἀνθρώποι ὅ αὐτὸ τε καὶ τοῦς τὰ αὐτὰ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ λέγονται. τοῦς τὰ αὐτὰ δὲ καὶ τὰ σώματα τῶ ἀνθρώπων καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ φαίνεται. τοῦς ζῶντα δὲ καὶ τὰλλα πάντα οἷς ἀνθρώποι ζῶνται, καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ νομίζεται, τοῦς ἄλλοι ἀν εὐχρηστα ἦ.

Ε'. Ἀρ' οὖν, ἔφη, καὶ κόρινθος κοπευφόρος καλὸν ἔστι; καὶ Δί', ἔφη. καὶ ζευσὶ γὰρ ἀσπίς ἀγαθόν, ἐν τοῦς τὰ ἑαυτῶν ἔργα, ὃ μὲ καλῶς πεποιημένον ἦ, ἢ δὲ κακῶς.

Ζ'. Λέγεις σὺ, ἔφη, καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ τὰ αὐτὰ εἶ); καὶ καὶ Δία ἔγωγ', ἔφη, ἀγαθὰ τε καὶ κακὰ. πολλάκις γὰρ τό γὰρ λιμὲ ἀγαθόν, πυρετὸ κακόν ἔστιν, καὶ τὸ πυρετοῦ ἀγαθόν, λιμοῦ κακόν ἔστιν. πολλάκις δὲ τὸ μὲ πρὸς δρόμον καλόν, τοῦς πάλιν ἀγαθόν, τὸ δὲ πρὸς πάλιν καλόν,

aliquid bonum nosset. Tu vero putas, inquit, aliud bonum, aliud pulcrum esse? an ignoras omnia pulcra & bona ad eadem referri? Nam primum virtus non ad alia bonum quiddam est, ad alia vero, pulcrum: deinde homines secundum idem, & ad eadem pulcri bonique dicuntur; & hominum corpora ad eadem pulcra bonaque videntur: denique cætera omnia, quibus utuntur homines, ad eadem pulcra bonaque putantur, ad ea scilicet, quibus sunt accommodata.

6. Num igitur, ait, etiam qualis, quo efferuntur stercore, pulcrum quiddam est? Profecto, ait: atque etiam scutum aureum est turpe, modo ad usus suos ille quidem pulcre sit factus, hoc vero male.

7. Dicis tu, inquit, pulcra & turpia esse eadem? Dico, ait, atque etiam eadem esse bona & mala. Sæpe enim quod fami bonum, febri malum est; quod febri bonum, fami malum: sæpe quod ad cursum pulcrum est, ad luctum est turpe; quod ad luctum pulcrum,

καλὸν, ὡρὸς δρόμον αἰχρὸν. πάντα γὰρ ἀγαθὰ μὲν καὶ καλὰ ὄντι πρὸς ἃ ἂν εὖ ἔχη, κακὰ δὲ καὶ αἰχρὰ πρὸς ἃ ἂν κακῶς.

η'. Καὶ οἰκίας δὲ λέγων τοὺς αὐτοὺς καλὰς τε εἶναι καὶ χρῆσιμας, παρ' εὐεῖν ἔμοιγ' ἐδόκει, οἷας χρὴ οἰκοδομεῖσθαι. ἐπεσκέψθ' δὲ ὧδε· ἄρα γὰρ τὰ μέλλοντα οἰκίαν οἷαν χρὴ ἔχειν, τῷτο δ' εἰ μηχανᾶσθαι, ὅπως ἡδίστη τε ἐνδιατᾶσθαι, καὶ χρῆσιμωτάτη ἔσται;

θ'. Τύττω δὲ ὁμολογεμένους, ἔκῃν ἡδὺ μὲν θέρους ψυχρινῷ ἔχειν, ἡδὺ δὲ χειμῶν ἀλεινῷ. ἐπειτα δὲ καὶ τῷτο συμφαῖεν, ἔκῃν ὅτι ταῖς πρὸς μεσημβρίην βλέπονσας οἰκίας ὅ μὲν χειμῶν ὁ ἥλιος εἰς τὰς παρὰ δαδὸς ὑπολάμπει, ὅ δὲ θέρους ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῆς καὶ τῶν τεχνῶν πορβόμυθος σκιὰν πρὸς ἑαυτὴν ἔκῃν εἶγε καλῶς ἔχει. ταῦτα ἔγωγε γινέσθαι, οἰκοδομὴν δ' εἰ ὑψηλότερα μὲν τὰ πρὸς μεσημβρίαν, ἵνα ὁ χειμεινὸς ἥλιος μὴ ἀποκλείη. χαμαλώτερα δὲ τὰ πρὸς ἀρκτόν, ἵνα ὁ ψυχρὸς μὴ ἐμπέπῃσιν ἄνεμοι.

ι'. Ως

pulcrum, ad cursum turpe: quippe omnia bona sunt ac pulcra ad quæ bene se habent; mala vero ac turpia ad quæ male.

8. Idem quum diceret easdem ædes pulcras & utiles esse, docere mihi quidem videbatur, cuiusmodi sint extruendæ. Id autem considerabat hoc modo: Annon habiturus qualem deceat domum, hoc moliri debet, ut habitatu sit jucundissima & utilissima?

9. Hoc autem concessio, ergo jucundum est per æstatem do-

num habere frigidam; per hyemem, calidam. Quum etiam in hoc consentirent, ergo in ædificiis quæ meridiem spectant, per hyemem sol in cubiculo splendet, per æstatem sol supra nos, supraque tecta incens, umbram suppeditat. Quamobrem si hæc ita fieri bonum est, altius ædificanda sunt ea, quæ meridiem spectant, ut sol hybernus non excludatur: humilior vero, quæ septentriones spectant, ne venti frigidi possint incidere.

10. Ut

1. Ως δὲ συνελόντι εἶπεν, ὅπρι πάσας ὥρας αὐτὸς τε αἰν ἡδιστα καταφεύγει, καὶ τὰ ὄντα ἀσφαλέςα πηοῖτο, αὐτὴ αἰν εἰκότως ἡδίστη τε καὶ καλλίστη οἴκησις εἴη. γραφαὶ δὲ καὶ ποικιλία πλείονας εὐφροσύνας ἀποτεροῦσιν, ἢ πρέχουσι. ναοῖς γε μὲν καὶ βωμοῖς χόραν ἔφη (εἰ) παρεπαδεδάττω, ἥ τις ἐμφανεστάτη ὕστα, ἀπιδεστάτη εἴη· ἡδὺ μὲν γὰρ εἰδόμενος παρορῶντα, ἡδὺ δὲ ἀγνώως ἔχοντα παρορῶντα.

Κ Ε Φ. θ'.

ΠΑλιν δὲ ἐρωτώμενος, ἡ ἀνδρῶν πότρεν εἴη διδασκτὸν, ἢ φυσικόν· οἶμαι μὲν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τὰς πόνοις φύεται, ὥστε καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐρωμνετέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσσει γινεσθαι· ὅρα γὰρ ὅτι τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔργοις βρομμένοις πολὺ ἀφαιρέοντα ἀλλήλων τὸ λῆμα.

β'. Νομίζω μέντοι πᾶσιν φύσιν μαθήσσει καὶ μελέτη πρὸς

10. Ut verbo dicam, quo quis singulis anni temporibus jucundissime se recipiat, ac res suas tutissime collocet, id haud dubie jucundissimum ac pulcerrimum ædificium fuerit. Cæterum picturæ varique colores plures delectationes adimunt, quam suppedient. Templis ac aris locum aiebat esse convenientissimum, qui & apertissimus pariter ac minime tritus esset: nam jucundum, ut videntes orent; jucundum, ut puri accedant.

C A P. IX.

Rursum interrogatus, num fortitudo acquiri doctrina possit, an esset à natura? Equidem arbitror, ait, ut corpus corpore robustius à natura est ad labores, sic & animum animo firmiorem esse natura ad ardua. Nam video illos qui iisdem legibus ac moribus sunt educati, longe inter se audacia differre.

2. Arbitror equidem naturam omnem doctrina & exercitatione

πρὸς ἀνδρείαν αὖξομαι. δῆλον μὲ γάρ, ὅτι Σκύθαι καὶ Θραῦ-
κες οὐκ ἂν πολμήσαν ἀσπίδας καὶ δόρυ λαβόντες Λα-
κεδαιμονίοις ἀφ' ἑμαυτοῦ φανερόν δέ, ὅτι καὶ Λακεδαι-
μόνιοι ἔτ' ἂν Θραύξιν ἐν πέλταις καὶ ἀκοντίοις, ἔπε Σκύ-
θαις ἐν τόξοις ἐθέλοιεν ἂν ἀγωνίζεσθαι.

γ'. Οὐδ' ἔγωγε καὶ ἐπεὶ τῶν ἄλλων πάντων ὁμοίως καὶ φύ-
σιν διαφέρειν ἄλλήλων τὰς ἀνθρώπων, καὶ ἐπιμελείᾳ πο-
λὺ ἐπιδιδόντα. οὐκ δὲ τέτων δῆλόν ἐστιν, ὅτι πάντας χρῆναι
τὰς εὐφρετέρας καὶ τὰς ἀμβλυτέρας τῇ φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιό-
λογοι βέλων γενέσθαι, ταῦτα καὶ μαθητὴν καὶ μελετῶν.

δ'. Σοφίαν δὲ καὶ σωφροσύνην οὐ διώκειν, ἀλλὰ τὸ
τὰ μὲν καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ γινώσκοντα χρῆσθαι αὐτοῖς,
καὶ τὸ τὰ ἀχρεὰ εἰδὼτα εὐλαβεῖσθαι, σοφὸν τε καὶ σῶ-
φρονα ἔκρινεν. πρῶτον μὲν δὲ, εἰ τὰς ἐπιταμένους
μὲν ἂν δὲ πρῶτον, ποιουντάς δὲ πάναντία, σοφὸς τε καὶ
ἐγκρατὴς εἴη νομίζοι. ἔδεν γὰρ μάλλον, ἔφη, ἢ ἀσοφοὺς
τε καὶ ἀμαθεῖς. πάντας γὰρ οἶμαι πρῶτον μὲν οὐκ ἔν-
δεχομένων

ad fortitudinem proficere. Nam patet, Scythas ac Thraces non ausuros sumptis clypeis ac hastis adversus Lacedæmonios dimicare: contraque manifestum est, non etiam Lacedæmonios vel adversus Thraces peltis ac jaculis, vel adversus Scythas arcubus depugnatos.

3. Equidem in aliis etiam omnibus consimiliter homines video natura inter se differre, ac studio multum proficere. De quibus patet, debere omnes, siue sint præstantiori à natura indole

præditi, seu hebetiores, ea discere ac meditari, in quibus excellere velint.

4. Sapientiam vero, ac sanitatem mentis non discernebat, sed qui, quum bona honestaque cognosceret, iisdem uteretur, ac quum turpia sciret, vitaret ea, hunc sapientem iudicabat ac sanum. Interrogatus, num eos qui scirent, quid agere oporteat, & contraria facerent, sapientes ac temperantes esse putaret: potius insipientes ac stultos esse respondit. Etenim omnes arbitror eligentes ex iis quæ fieri

δεχομένων ἀ οἷόν τε συμφορώτατα αὐτοῖς εἶ), ταῦτα
 πράττειν νομίζω οὖν τῶς μὴ ὀρθῶς πράττοντας, ὅτε
 σοφῶς, ὅτε σώφρονας εἶ).

ε'. Εφη δὲ καὶ τ' διχαιοσύνη, καὶ τ' ἄλλω πασάν ἀρε-
 τήν, σοφίαν εἶ). τὰ τε γὰρ δίχμα, καὶ πάντα ὅσα ἀρετῇ
 πράττεται, καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ εἶ). καὶ οὐτ' ἀν τῶς ταῦτα
 εἰδότες ἄλλο ἢ πὶ τῶτων οὐδὲν προελέσθαι, ὅτε τῶς
 μὴ ὀπίσταμένους, διώσθαι πράττειν, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐγχειρῶ-
 σιν, ἀμαρτάνειν. ὅτω καὶ τὰ καλὰ γὰρ καὶ ἀγαθὰ τῶς μὴ
 σοφῶς πράττειν, τῶς δὲ μὴ σοφῶς καὶ διώσθαι, ἀλλὰ
 καὶ ἐὰν ἐγχειρῶσιν, ἀμαρτάνειν. ἐπεὶ οὖν τὰ τε δίχμα
 καὶ τὰ ἄλλα καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ πάντα ἀρετῇ πράττε-
 ται, δῆλον εἶ), ὅτι καὶ διχαιοσύνη καὶ ἡ ἄλλη πᾶσα ἀρε-
 τή, σοφία ὅσιν.

στ'. Μανίαν γὰρ μὴν ἐναντίον μὴ εἶη σοφία. καὶ μάλιστα
 γὰρ τ' ἀνεπισημοσύνη μανίαν ἐνόμει, ὅ δὲ ἀγνοεῖ ἑαυτὸν,
 καὶ ἀ μὴ οἶδε, δοξάζειν τε καὶ οἶεσθαι γινώσκειν, ἐγὼ ταῦτα
 μανίας

fieri possunt, quam maxime ipsis
 utilia, illa agere. Quamobrem
 qui non recte agunt, eos nec
 sapientes nec mente sanos esse
 statuo.

5. Dicebat cum iustitiam tum
 omnem aliam virtutem esse sa-
 pientiam: nam iusta, atque om-
 nia quæ cum virtute aguntur, ho-
 nesta & bona esse: neque eos,
 qui hæc sciant, aliud quidpiam
 his præferre, neque illos qui ne-
 sciant, præstare posse; imo vero
 etiam si præstare conentur, pec-
 care: usque adeo sapientes ho-

nesta ac bona facere; non sapi-
 entes autem id non posse, atque
 etiam in conatu peccare: quum
 igitur & iusta & alia honesta ac
 bona cum virtute efficiantur, ma-
 nifestum esse, tum iustitiam tum
 omnem aliam virtutem, esse sa-
 pientiam.

6. Quanquam insaniam sapi-
 entiae quiddam esse contrarium
 putaret, non tamen inscitiam
 existimabat esse insaniam: sed
 ignorare seipsum, & quæ quis
 nesciat, opinari ac putare etiam
 se scire, proximum quiddam
 esse

μαίας ἐλογίζετο ^{ἔϊ}). τοὺς μέντοι πολλὰς ἔφη, ἀ μὲν ὁ πλεῖστοι ἀγνοῦσι, τὰς δὲ διημαρτηκότας τέτων ἔφασκεν μαίνεσθαι, τὰς δὲ διημαρτηκότας ὧν οἱ πολλοὶ γηνώσκουσιν, μνημονεύς καλῶν.

ζ'. Εἰν γὰρ τις μέγας ἔπος οἴηται ^{ἔϊ}), ὅτε κύπειν τὰς πόλεις ὅτε τείχεος διεξιῶν, εἴν τε ἔπος ἰχυρὲς, ὥτ' ὅτι χειρὶν οἰκίας ἀρεσθαι, ἢ ἄλλω πρὸ ὅτι πίθεσθαι τῷ πᾶσι δύλων ὅτι ἀδυνάτ' ὅτι, τέτων μαίνεσθαι φάσκειν τὰς δὲ μικρὸν διαμαρτάνοντάς ἔδοκ' ἐν τοῖς πολλοῖς μαίνεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ τῷ ἰχυρὲν ὅτι θυμὸν ἔρωτα καλῶσιν, ἔπος ἔτι μεγαλύτερον ὥσπερ οἰδοιμὴν μαίαν αὐτὰς καλῶν.

η'. Φθόνον δὲ σφύρων ὅτι εἴη, λύπην μὲν πᾶσι ἐξέεισκειν αὐτὸν ὄντα, ἔτε μέντοι τῷ ὅτι φίλων ἀτυχάις, ἔτε τῷ ἐπ' ἐχθρῶν εὐτυχάις γηνομένῳ· ἀλλὰ μόνους ἔφη φθονεῖν τὰς ὅτι τῶν τῷ φίλων εὐφραδίαις ἀνιωμένους. θαυμάζοντων δὲ πινων, εἴπ' ἐφίλων πᾶσι ὅτι τῇ εὐφραδίᾳ αὐτῶν λυποῖτο, ὥσπερ ἐμνησκ' ὅτι πολλοὶ ἔπος ὥς πᾶσι ἔχουσιν, ὥτε

esse arbitrabatur insanire. Aiebat vulgus negare illos insanire, qui ab iis aberrent, quæ plurimi ignorent: at qui ab illis aberrent, quæ plerique sciant, furiosos appellare.

7. Nam qui sibi tam magnus videatur, ut per oppidi portas transiens sese inclinet, tamque robustus, ut ædes sustollere conetur, vel aliquid aliud eorum aggrediat, de quibus constet omnibus, fieri ea non posse, hunc insanire aiunt: sed qui paulum quid delinquant, non videntur vulgo in-

sanire: sed quemadmodum vehementem libidinem appellant amorem, ita dementiam ingentem insaniam vocant.

8. Considerans autem invidiam, quid esset, dolorem esse quendam reperiebat, non in amicorum adversis rebus, nec in secundis hostium; sed eos solum aiebat invidere, qui amicorum felicitatem inique ferrent: quumque mirarentur nonnulli, posse aliquem in ejus successu prospero, quem diligeret, dolere; commonefaciebat eos, esse quosdam sic affectos ad alios, ut illos

ὥστε κακῶς μὲν περὶ ἑαυτὸν μὴ δυνάσθαι ἀμειοβῆναι, ἀλλὰ βοηθεῖν ἀτυχέσθαι, εὐτυχύνειν δὲ λυπεῖσθαι· τῷτο δὲ φρονίμως μὲν ἀνδρὶ ὅδε ἀνὴρ συμβαλεῖναι, τῆς ἡλικίας δὲ πάσχειν αὐτό.

θ'. Σχολὴν δὲ σπουδῶν, τί ἐστὶν, ποιῶντας μὲν πρὸς τοὺς πλείους ἐφ' ἧς εὐρίσκειν· καὶ γὰρ τοὺς περὶ αὐτοὺς, καὶ τοὺς γλωττοποιῶντας ποιεῖν πρὸς πάντας δὲ τῶν τέχνης ἐφ' ἧς χρᾶται· ἐξῆναι γὰρ αὐτοῖς ἰέναι περὶ ἑαυτὸν τὰ βελτίω τέχων. ἀπὸ μάλιστα γὰρ βελτιόνων ὅππῃ τὰ χεῖρα ἰέναι, ἐδέεσθαι χρᾶται· εἰ δὲ τις ἴσῃ, τῷτον, ἀχολίας αὐτῷ οὐσης, κακῶς ἐφ' ἧς τῷτο περὶ αὐτοῦ.

ι'. Βασιλεὺς δὲ καὶ ἄρχοντας καὶ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας ἐφ' ἧς εἶ, οὐδὲ τῆς ὑπὸ τῷ τυχόντων αἰρεθῆναι, ἐδὲ τοὺς κλήρω λαχόντας, ἐδὲ τῆς βιασαμένους, οὐδὲ τοὺς ἐξαπατήσαντας, ἀλλὰ τῆς ὁπτιζομένων ἄρχειν.

ια'. Οὔποτε γὰρ τις ὁμολογήσῃ καὶ μὴ ἄρχοντος εἶναι τὸ περὶ αὐτοῦ, ὅ, πρὸς ποιεῖν, καὶ δὲ ἀρχομένων ὅ, πρὸς αὐτοῦ, ἐπε-

illos male se habentes negligere non possint, succurrantque calamitatibus: sin prospere agant, doleant: hoc autem viro prudenti non accidere, sed fatuos ita comparari.

9. Quum quid sit otium, consideraret, aiebat se deprehendere, plurimos aliquid facere. Quippe illos etiam, qui talis ludunt, & qui faciunt ut moveatur risus, facere quidem aliquid aiebat; verum eosdem nihilominus esse otiosos: etenim posse ipsos discedere ad agendum aliquid hisce

melius: à melioribus autem ad pejora se conferendi otium esse nemini: at si quis id faceret, aiebat eum male facere, præsertim si quid ei negotii esset.

10. Reges ac principes non illos dicebat esse, qui sceptrâ teneant, nec illos, qui vel à quibusvis essent delecti, vel forte, vi, fraudibus eo pervenissent; sed quotquot imperandi periti essent.

11. Nam ubi quis fateretur, principis esse, jubere quod agendum sit, subditi vero parere: demon-

ἐπεδείκνυεν ὅτι τῇ νηϊ ἢ μὲν ὀπισθάμνον ἄρχοντα, ὅ δὲ ναύκληρον καὶ τῆς ἄλλης τῆς ὅτι τῇ νηϊ πάντας, πειθόμενος τῷ ὀπισθαμένῳ καὶ ὅτι γεωργία, τῆς κεκτημένους ἀγρούς καὶ ὅτι νόσφ, τῆς νοσφῶντας καὶ ἐν σωμασκία τοὺς σωμασκῶντας καὶ τῆς ἄλλης πάντας οἷς ὑπάρχει πὲρ ὀπιμελείας δεόμνον, ἀν μὲν αὐτοὶ ἠγῶνται ὀπίσασθαι, ὀπιμελῆσθαι εἰ δὲ μὴ, τοῖς ὀπισθαμένοις οὐ μόνον πῶσι πειθόμενος, ἀλλὰ καὶ ἀπόντας μελαπεμπομένους, ὅπως ἐκείνοις πειθόμενοι τὰ δέοντα πράττωσιν. ὅτι δὲ ταλασία καὶ τὰς γυναικας ἀπεδείκνυεν ἀρχύσας ἢ ἀνδρῶν, ἀφ' ὅτι τὰς μὲν εἰδέναι ὅπως χρὴ ταλαιουργεῖν, τῆς δὲ μὴ εἰδέναι.

ιβ'. Εἰ δὲ τις πρὸς ταῦτα λέγῃ, ὅτι τῷ τυράνῳ ἔξεσι μὴ πείθεσθαι τοῖς ὀρθῶς λέγουσι καὶ πῶς ἀν (ἔφη) ἔξειν μὴ πείθεσθαι, ὀπτικειμένης γε ζημίας, εἰάν τις τῷ εὖ λέγοντι μὴ πείθῃ; ὅτι ὅτι ἂν τις πρὸς ματι μὴ πείθῃται τῷ εὖ λέγοντι, ἀμαρτήσῃ δὴ πρὸς ἀμαρτάνων δὲ ζημιωθήσῃ.

ιγ'. Εἰ δὲ φάη τις τῷ τυράνῳ ἔξειναι καὶ σποκτεῖναι ἢ εὖ φρονεῖν.

demonstrabat in navi peritum præesse, nauclerum vero, cum cæteris omnibus, huic perito parere: ibidem in agricultura, illos qui agros possiderent: in morbo, qui eo laborarent: in corporis exercitio, qui eo uterentur: alios denique omnes, quibus quiddam sit, quod curatione indigeat, si quidem se arbitrentur rem intelligere, curare: sin minus, non modo peritis præsentibus obtemperare; sed etiam absentes arcescere, ut ipsis parentes, quæ oporteat, agant. In lanificio etiam

mulieres viris præesse demonstrabat, quod illæ sciant, quo pacto exercendum sit lanificium; viri autem ignorant.

12. Siquis ad hæc diceret, posse tyrannum recte monentibus non obtemperare: Et qui non parere possit, respondebat, quum si quis recte monenti non obtemperet, damnum sit propositum? Nam si qua in re non pareat aliquis recte monenti, nimirum peccabit: qui vero peccat, damno multatur.

13. Si quis diceret, posse tyrannum occidere eum, qui recte sapiat:

φρονῶντα· τὸ δὲ ἀποκτείνοντα (ἐφη) τὴς κρατίστους τὴ
 συμμάχων οἷε ἀζήμιον γίνεσθαι, ἢ ὡς ἐτυχε ζημιῶσθαι;
 πότερον γὰρ ἂν μάλλον οἷε σώζεσθαι τὸ ταῦτα ποιῆναι,
 ἢ ὅτε καὶ τάχα· ἂν ἀπολέσθαι.

ιδ'. Εὐρμένε δὲ πινθῶ αὐτὸν, πὶ δοκοίη αὐτῷ κράτιστον
 ἀνδρὶ ἐπιτήδουλμα εἶναι, ἀπεκείνατο εὐφραδίαν. εὐρμένε
 δὲ πάλιν, εἰ καὶ πλὴν εὐτυχίᾳ ἐπιτήδουλμα νομίζοι εἶναι.
 πᾶν μὲ οὖν τὸναντίον ἔχων (ἐφη) τύχῃ καὶ περὶ
 ἡγῆσθαι. τὸ μὲ γὰρ μὴ ζητῆναι ἐπιτυχίαν πινθῶ δεινῶν,
 εὐτυχίᾳ οἶμαι εἶναι. τὸ δὲ μαθόντά πινθῶ καὶ μελετήσαντα
 εὐποιῶν, εὐφραδίᾳ νομίζω καὶ αὐτὸ τῷτο ἐπιτηδεύον-
 τες, δοκῶσί μοι εὐφραττείν.

ιε'. Καὶ αἰτίους δὲ καὶ θεωριλεσάτους ἐφη εἶναι, ὅτι
 μὲ γεωργία, τοὺς τὰ γεωργικὰ εὐφραττῶνται, ἐν δὲ ἰα-
 τρεία, τὴς τὰ ἰατρικὰ, ἐν δὲ πολιτεία, τὴς τὰ πολι-
 τικά· τὸ δὲ μηδὲν εὐφραττῶντα, ὅτε χρησίμον ὕδεν ἐφη
 εἶναι, ὅτε θεωρῶν.

Κ Ε Φ.

piat: tu vero existimas (inquit)
 eum qui præstantissimos quosq; ex
 fociis occidat, vel nullum, vel leve
 damnum pati? utrum enim arbi-
 traris eum, qui hoc perpetret, in-
 columem posse manere, an potius
 hoc pacto celerrime perituum?

14. Quum autem quidam eum
 interrogaret, quodnam ipsi videre-
 tur vitæ institutum homini opti-
 mum; respondit, actionem bonam.
 At quum rursus interrogaret, an e-
 tiam fortunam prosperam pro in-
 stituto duceret. Equidem (ait) for-
 tunam & actionem prorsus esse

statuo contraria. Nam si quis nihil
 quærens, aliquid necessarium con-
 sequatur, id fortunam esse prospe-
 ram puto: at si quis doctrina & cura
 recte quid faciat, id actionem bonam
 esse duco: quique ita vitam insti-
 tuunt, ii mihi videntur bene agere.

15. Homines etiam optimos
 Deoq; acceptissimos aiebat esse, in
 agricultura, qui recte faciant quæ
 agriculturæ sunt; in medicina, qui
 res medicas; in republica, qui res
 civiles: sed qui nihil recte agit,
 eum neque utilem ad quidquam
 esse dicebat, neque acceptum Deo.

¶ Ζ

CAP.

Κ Ε Φ. ι'.

Αλλὰ μὴν καὶ εἴ ποτε τῶν τὰς τέχνας ἔχόντων, καὶ ἐργασίας ἕνεκα χρωμένων αὐταῖς, ἀφ' αὐτῶν ἴσως, καὶ τέτοις ὠφέλιμος ἦν. εἰσελθὼν γὰρ ποτε πρὸς Παρράσιον τὸ ζωγράφον, καὶ ἀφ' αὐτοῦ ἀπαρτίζων, ὡς Παρράσιος, γεφυρὴν ὅσιν ἡ εἰκασία τῶν ὀρωμένων; τὰ γούνα καὶ τὰ ὕψηλα, καὶ τὰ σκευινὰ καὶ τὰ φεινὰ, καὶ τὰ σκληρὰ καὶ τὰ μαλακὰ, καὶ τὰ βαρύνοντα καὶ τὰ ῥαγίζοντα, καὶ τὰ νέα καὶ τὰ παλαιὰ σώματα ἀφ' αὐτοῦ χρωμαίνον ἀπεικάζοντες ἐκμιμῶμεθα. ἀληθεῖς λέγεις, ἔφη.

β'. Καὶ μὴν τὰ γε καλὰ εἶδη ἀφομοιοῦντες, ἔπειτα ὁ ῥαδίων ἐνὶ ἀνθρώπῳ πεποιητὴν ἀμεμπῆ πάντα ἔχοντι, ἐκ πολλῶν συνάγοντες τὰ εἰς ἑκάστην καλλίστα, ὥπως ὅλα τὰ σώματα καλὰ ποιῆτε φαίνεσθαι. ποιῶμεν γὰρ (ἔφη) ὥτως.

γ'. Τί γάρ; (ἔφη) ὁ πιθανώτατόν τε καὶ ἡδίστον, καὶ φιλικώτατον, καὶ ποθεινώτατον, καὶ ἐρασιμώτατον ἀπομιμῶμεθα τὸ ψυχρὸν καὶ ἥθος;

C A P. X.

ΑΤqui si quando cum artificibus colloqueretur, qui quæstus gratia artificii uterentur, etiam his proderat. Nam quum aliquando ad Parrhasium pictorem ingressus esset, cumque eo colloqueretur, Num pictura, mi Parrhasi, ait, earum rerum est assimilatio, quæ cernuntur? Nam & concava & eminentia, & obscura & lucida, & dura & mollia, & aspera & lævia, & nova & vetera corpora per colores re-

præsentando exprimitis. Vere dicis, ait.

2. Quum vero formas elegantes imitami, quia non facile est unum hominem nancisci omnia irreprehensibilia habentem, de multis colligentes ea quæ in singulis pulcerrima sunt, ita tota corpora, ut pulcra videantur, efficiunt? Sic facimus, ait.

3. Quid vero? (inquit) num indolem animi ad suadendum aptissimam, & suavissimam, & amicissimam, & desiderabilem maxime, maximeque amabilem imitami?

ἦθος; ἢ ἔδὲ μιμητὸν ὅτι τῦτο; πῶς γὰρ ἂν (ἔφη) μιμη-
τὸν εἴη, ὦ Σώκρατες, ὃ μήτε συμμετεῖδον, μήτε χερσῶμα,
μήτε ὦν σὺ εἶπας ἄρτι μηδὲν ἔχει, μηδὲ ὅλως ὁρατὸν ὅστιν;

Δ'. Ἀρ' οὖν (ἔφη) γίγνεται ὃ ἀνθρώπων πάποτε ὁ φιλο-
φρονῶς καὶ ὁ ἐχθρῶς βλέπειν πρὸς πιναι; ἔμαιγε δοκεῖ,
ἔφη. Οὐκ ἔν τὸ γε μιμητὸν ὃ τοῖς ὁμμασιν; καὶ μάλα, ἔφη.
ὅτι δὲ τοῖς τ' φίλων ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς ὁμοίως σοι
δοκεῖσιν ἔχειν τὰ πρὸς ὅσα, οἳ τε φροντίζοντες καὶ ὧ μὴ;
μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη. ὅτι μὲν γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς φαιδρὸι,
ὅτι δὲ τοῖς κακοῖς σκυθρωποὶ γίγνεται. Οὐκ ἔν (ἔφη) καὶ
ταῦτα διωατὸν ἀπειχάζειν; καὶ μάλα, ἔφη.

ε'. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ ἐλευθέριον,
καὶ τὸ ταπεινόν τε καὶ ἀνελεύθερον, καὶ τὸ σωφρονητικόν
τε καὶ φρόνιμον, καὶ τὸ ὑβριτικόν τε καὶ ἀπειρόκαλον, καὶ
ἀφ' ὧ πρὸς ὅσα καὶ ἀφ' ὧ χημάπων, καὶ ἐπὶ ὅσων καὶ
κινεμένων ἀνθρώπων ἀφαιρίσθαι. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. ἔκτεν
καὶ ταῦτα μιμηταί; καὶ μάλα, ἔφη. πότερον οὖν (ἔφη)
νομίζεις

tamini? an vero illa inimitabilis
est? Quo pacto, mi Socrates (in-
quit) possit hoc esse imitabile,
quod neque proportionem, neque
colorem, neque quidquam habet
illorum quæ modo commemora-
bas, neque omnino cerni potest?

4. Annon (inquit) usuvenit
homini, ut blande vel hostiliter
quosdam intueatur? Ita mihi vi-
detur, ait. Ergo in oculis est,
quod exprimi potest? Omnino,
inquit. At in amicorum rebus
secundis & adversis iidemne vul-
tus esse tibi videntur eorum qui

solliciti sunt, & qui non? Ne-
quaquam, ait: nam in prosperis
hilaris, in adversis tristis sunt.
Ergo possunt (ait) hæc quoque
repræsentari? Omnino, respon-
dit.

5. Quin etiam & magnificum
& liberale, & humile & illibe-
rale, & castum & prudens, &
petulans & turpe, tam per vul-
tum quam per gestus hominum
seu stantium seu se moventium
elucet. Vere dicis, ait. An-
non & hæc imitanda? Omni-
no, inquit. Utrum ergo (ait)
illa

νομίζεις ἥδιον ὄρεσιν τῆς ἀνθρώπου, δι' ὧν τὰ χαλά τε καὶ γαθαί τε ἀγαπητὰ ἦδη φαίνετο, ἢ δι' ὧν ταὐτά τε καὶ πονηρά τε μοιητά; πολὺ νῆ Δί' (ἔφη) ἀγαθέρι, ὦ Σώκρατες.

ε'. Πρὸς δὲ Κλείπωνα τὸ ἀνδριανόποιον εἰσελθὼν ποτε, καὶ ἀγαλεργόμηνον αὐτῷ, Οἱ μὲν, ἔφη, ὦ Κλείπων, ἄλλοι-
οις ποῖς δρομεῖς τε καὶ παλαιαῖς, καὶ πύκταις, καὶ παλχε-
πασαῖς, ὁρῶ τε καὶ οἶδα· ὃ δὲ μάλιστα ψυχρωγὰ ἀγα-
τὸ ὄψεως τῆς ἀνθρώπου, τὸ ζωπικὸν φαίνομαι, πῶς τῷτο
ἐνεργάζη τοῖς ἀνδράσιν.

ζ'. Επεὶ δὲ ἄπορῶν ὁ Κλείπων ἐταχὺ ἀπεκρίνατο· ἂρ' (ἔφη) τοῖς τὸ ζῶντων εἶδосιν ἀπειχάζων ὁ ἔργον, ζωπικωτέ-
ροις ποῖς φαίνομαι τῆς ἀνδριάνταις; καὶ μάλα, ἔφη. ἐκὼν
τά τε ὑπὸ τῷ σχηματικῷ κατασώματα καὶ τὰ ἀνασώματα ἐν
τοῖς σώμασι, καὶ τὰ συμπιεζόμενα καὶ τὰ διελκόμενα, καὶ τὰ
ἐντεινόμενα καὶ τὰ ἀνιέμενα ἀπειχάζων, ὁμοιότερά τε τοῖς
ἀληθινοῖς καὶ πιθανώτερα ποῖς φαίνομαι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

η'. Τὸ δὲ καὶ τὰ πάθη τὸ ποιόντων πῶς σωματικῶν ἄπορ-
μεία,

illa cernere lubentius homines pu-
tas, per quæ honesti, boni, ama-
biles mores elucet, an per quæ
turpes, mali, ac odiosi? Multum
profecto interest, (inquit) mi So-
crates.

6. Etiam ingressus aliquando ad
Clitonem statuarium, & cum eo
collocutus, Varios te, mi Clito,
ait, cursores, luctatores, pugiles,
pancratiastas fingere video & scio:
quod autem maxime recreat ho-
mines aspectu, vivax scilicet appa-
rere, quo pacto id statuis indis.

7. Hæc quum dubitans Clito

non celeriter responderet: An
(inquit) opus tuum formis vi-
ventium assimilando, statuas vi-
vaciores videri facis? Omnino,
inquit. Nonne igitur, dum
quæ per gestus deorsum sursum-
que trahuntur in corporibus, &
quæ comprimuntur & quæ di-
ducuntur, & quæ intenduntur
& quæ remittuntur, exprimis,
facis, ut similia veris magisque
consentanea appareant? Maxime,
inquit.

8. At vero etiam affectiones
corporum aliquid agentium imi-
tari

μῦθος, ὃ ποιῶ πῶς τέρεν τοῖς θεωμένοις; εἰκός γ' οὖν, ἔφη. οὐκ ἔνι καὶ τῷ μὲν μαχομένων ἀπειλητικὰ τὰ ὀμμάδια ἀπειχαστέον, τῷ δὲ νεικηκότων εὐφραينوμένων ὅψις μιμητέα. σφόδρα γε, ἔφη. δὲ ἄρα (ἔφη) ὁ ἀνδριανόποιον τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τῷ εἶδει ὡροσφάζειν.

θ'. Πρὸς δὲ Πιστίῳ τῷ θωρακοποιὸν εἰσελθόν, (ὅπιδείξαντος αὐτῷ τῷ Σωκράτῃ θώρακας εὖ ἐργασμένους) Νῆ τῇ Ἡραν, ἔφη, καλόν γε, ὦ Πιστία, τὸ εὖρημα, τῷ τὰ μὲν δέοντα σκέπῃς ὅ ἀνθρώπων σκεπάζειν τῷ θώρακι, ταῖς δὲ χερσὶ μὴ καλύειν ῥηῖσθαι.

ι'. Ατὰρ (ἔφη) λέξόν μοι, ὦ Πιστία, ἂν τίς ἔτε ἰσχυρότερος ἔτε πολυτελέστερος τῷ ἄλλων ποιῶν τὰς θώρακας, πλείονα πωλῆς; ὅπῃ, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, εὐρυμωτέρως ποιεῖ. τῷ ῥυθμὸν (ἔφη) πότρεα μέτρω ἢ σταθμῷ ὀπιδεικνύων, πλείονα πωλῆς; ὃ δὲ δὴ ἴσως γε πάντας, οὐδὲ ὁμοίως οἱ μὲν σε ποιεῖν, εἰ γε ἀρμόστιονα ποιεῖς.

ἀλλὰ

tari, an non delectationem aliquam spectantibus affert? Verisimile est, ait. Quamobrem pugnantium oculi repræsentandi sunt ut minaces, victorum vero vultus effingendus, quasi lætantium. Prorsus, inquit. Ergo statuarium (inquit) animi actiones per formam repræsentare oportet.

9. Ibidem ad Pistiam fabrum loricarium ingressus, (quum is Socrati loricæ egregie factas ostenderet) Profecto, ait, mi Pistia, pulcrum hoc inventum est, te-

gere loricam eas hominis partes quas tegi necesse est; neque tamen impedire, quo minus quis manibus utatur.

10. Verum (inquit) dicito mihi, mi Pistia, quamobrem nec firmiores nec præstantiores loricæ faciens, quam alii, pluris tamen eas vendis? Propterea, mi Socrates, (ait) quod concinniores facio. Concinnitatem vero an mensura vel pondere demonstrans, pluris æstimas? nec enim loricæ omnes æquales neque similes te puto facere, siquidem congruentes facis.

Sic

ἀλλὰ νῆ Δί' (ἔφη) ποιεῖς ἔστιν ᾧ ὄφελός ἐστι θώρα-
κῳ ἀνδρὶ τέτα.

ια'. Οὐκ ἔν (ἔφη) σώματά γε ἀνθρώπων, τὰ μὲ εὐ-
ρυθμά ἐστι, τὰ δὲ ἀρυθμα; πάνυ μὲ οὖν, ἔφη. πῶς οὖν
(ἔφη) τῷ ἀρυθμῷ σώματι ἀρμότιοντα ἢ θώρακα εὐρυθ-
μον ποιεῖς; ὥσπερ καὶ ἀρμότιοντα, ἔφη. ὁ ἀρμότιον γὰρ
ἐστὶν εὐρυθμῳ.

ιβ'. Δοκῆς μοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ εὐρυθμον ἔχει
ἑαυτὸ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸν χρώμενον. ὥσπερ ἂν αἱ
φάης, ἀσπίδα, ᾧ ἐὰν ἀρμότῃ, τέταρτον εὐρυθμον εἴη. καὶ
χλαμύδα, καὶ τὰλλα ὡσαύτως ἔοικεν ἔχειν τῷ σῶμα λόγῳ.
ἵππος δὲ καὶ ἄλλο τι ἔχει μικρὸν ἀγαθὸν τῷ ἀρμότιον πρὸς
ἐπὶ. διδάξον, (ἔφη) ᾧ Σώκρετες, εἰ τι ἔχεις.

ιγ'. Ἡτῶν (ἔφη) τῷ βάρει πιέζουσιν αἱ ἀρμότιοι-
τες τῶν ἀναρμότιων, τῶν αὐτὸν γαθμὸν ἔχοντες. οἱ μὲν
ᾧ ἀνάρμοστοι, ἢ ὅλοι ἐκ τῶν ὤμων κρεμάμενοι, ἢ καὶ
ἄλλο τι σώματι σφόδρα πιέζοντες, δύσφοροι καὶ

χαλε-

Sic facio, inquit: nam absque illo
nullus loricae usus fuerit.

11. Ergo (inquit) etiam ho-
minum corpora partim concinna
sunt, partim inconcinna. Maxi-
me, inquit. Quo igitur pacto (in-
quit) lorica inconcinno corpori
congruentem, concinna efficis?
Sic nimirum (ait) ut & congru-
entem facio: nam quæ congruit,
concinna est.

12. Videris mihi, ait Socrates,
concinnitatem non per se appel-
lare, sed respectu utentis: quem-
admodum si dicas clypeum con-

cinnum illi esse, cui congruit; ite-
demque chlamidem, ac cætera
res se habere ex tuo quidem ser-
mone constat. Fortassis autem
aliud quoddam non exiguum bo-
num inest huic congruentiæ. Do-
ce vero me, mi Socrates, (ait) si
quid habes.

13. Minus (inquit) pondere suo
premunt loricae congruæ, quam
incongruæ, licet pondus æquale
habeant. Nam incongruæ, vel ab
humeris totæ dependendo, vel al-
liam partem corporis aliquam ve-
hementer premendo, gestat u dif-
ficiles

χαλεποὶ γίνονται. αὐτὸ δὲ ἀρμότιοντες, διειλημμένοι τὸ βάρος, τὸ μὲν ὑπὸ τῶν κλειδῶν καὶ ἐπιμύδων, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ὤμων, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ στήθους, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ νώτου, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ γαστροῦ, ὀλίγα δεῖν οὐ φορήματι, ἀλλὰ πρᾶγματι εἰκόσιν.

14. Εἰρήκας (ἔφη) αὐτὸ δὲ ὅπως ἔγωγε τὰ ἐμὰ ἔργα πλείους ἄξια νομίζω εἶναι. ἐνιοὶ μὲντοι τὰς ποικίλας καὶ τὰς ἐπιχρύσους θώρακας μάλλον ὠνούμεται. ἀλλὰ μὲν (ἔφη) εἴγε ἀφ' ταῦτα μὴ ἀρμότιοντας ὠνούμεται, κακὸν ἐμοὶγε δοκεῖσι ποικίλον τι καὶ ἐπιχρυσὸν ὠνέσθαι.

15. Αὐτὰρ (ἔφη) ὅτ' σώματος μὴ μένοντος, ἀλλὰ ποτὲ μὲν κυρτεμένου, ποτὲ δὲ ὀρθομένου, πῶς ἂν ἀκρεβῆς θώρακας ἀρμότιον; ὕδαμῶς, ἔφη. λέγεις (ἔφη) ἀρμότιον ἢ τοὺς ἀκρεβῆς, ἀλλὰ τοὺς μὴ λυποῦντας εἰς τὴν ἀρετήν. αὐτὸς (ἔφη) τί τοι λέγεις, ὦ Σώκρατες, καὶ τὰ νῦν ὀρθῶς ἀποδέχῃ.

Κ Ε Φ.

faciles ac molestæ fiunt : congruæ vero, quum onus partim à claviculis & parte scapulis vicina, partim ab humeris, à pectore, à tergo, à ventre distributum subleventur, prope non gestaminis, sed appendicis esse loco videntur.

14. Dixisti hoc ipsum, ait, propter quod equidem opera mea maximi esse pretii duco. Nonnulli tamen thoraces varios ac deauratos lubentius emunt. At vero (inquit) si propterea non

congruentes emunt, varium mihi & inauratum malum emere videntur.

15. Quum autem corpus eodem modo non manet, ait, sed modo curvatur, modo erigitur, quo pacto accurati thoraces congruere possunt? Nequaquam, inquit. Dicis tu congruere (ait) non accuratos, sed in ipso usu non molestos. Id vero, mi Socrates, ait, ipse dicis, & nunc quidem recte rem accipis.

Σ Α Ρ.

Κ Ε Φ. ια'.

Γυναῖκος δὲ ποτε ἔσσης ἐν τῇ πόλει χαλῆς, ἥ ὄνομα
 ἱὺ Θεοδότῃ, καὶ οἷα σκεῖναι τῷ πείθοντι, μνησθεῖ-
 τος αὐτῆς ἣ πρὸντων πινὸς, καὶ ἐπόντος, ὅτι κρεῖττον
 εἶη λόγος τὸ χάλῳ ἢ γυναικὸς, καὶ ζωγράφος φήσαντος
 εἰσέναι πρὸς αὐτὴν ἀπεικασομένης, οἷς ἐκείνῳ ὅτι πε-
 κύνειν ἑαυτῆς ὅσα χαλῶς ἔχοι· ἰτέον ἂν εἶη γεασομένης,
 ἔφη ὁ Σωκράτης· οὐ γὰρ δὴ ἀκύναισι γε ἔσθ' λόγος κρεῖττον
 ὅτι καταμαθεῖν. καὶ ὁ διηγησάμενος, οὐκ ἂν φθάνοιτ',
 ἔφη, ἀκολούθουντες.

β'. Οὕτω μὲν δὴ πορευθέντες πρὸς τὴν Θεοδότῃν, καὶ
 καταλαβόντες ζωγράφον πινὴν πρὸς ἑαυτὴν, ἐθεάσαντο. παυ-
 σαμένης δὲ τῆς ζωγράφου, ὧς ἄνδρες, ἔφη ὁ Σωκράτης, πῶ-
 τερον ἡμῶς δεῖ μάλλον Θεοδότῃ χάριν ἔχειν, ὅτι ἡμῖν τὸ
 χάλος ἑαυτῆς ἐπέδειξεν, ἢ ταύτῃ ἡμῖν, ὅτι ἐθεασάμεθα;
 ἀρ

C A P. XI.

CÆterum quum aliquando
 mulier quædam esset in
 urbe formosa, cui nomen erat
 Theodota, & qualis cum per-
 suadente consuecebat; facta ejus
 mentione ab aliquo eorum, qui
 aderant, dicente, mulieris ele-
 gantiam verba exuperare, atque
 etiam narrante pictores ad eam
 commeare assimilatueros, quibus
 illa commonstraret, quæcunque
 honeste posset: nos etiam, ait

Socrates, hanc spectatum ire par
 erat: nec enim audientibus licet
 cognoscere id, quod omnem ser-
 monem superat. Tum qui hæc
 narraverat, quin confestim, ait,
 sequimini.

2. Itaque quum ad Theodo-
 tam ivissent, & hanc pictori a-
 stantem reperissent, inspiciebant:
 quumque cessasset pictor, O viri,
 inquit Socrates, utrum nos gra-
 tiam potius habere Theodotæ
 convenit, quod pulcritudinem
 suam nobis ostenderit, an nobis
 illam, quod eam spectaverimus?

Num

ἄρ' εἰ μὴ ταύτῃ ὠφελιμωτέρα ὅστιν ἢ ὀπίδειξις, ταύ-
τῃ ἡμῖν χάριν ἔκτειον· εἰ δὲ ἡμῖν ἢ θεῶν, ἡμᾶς
ταύτῃ;

γ'. Εἰπόντος δὲ πινϑ, ὅπ' δίχσμα λέγει· ὁκῶν (ἔφη)
αὐτῇ μὴ ἤδη τ' πρὶ ἡμῶν ἔπαυτον κερδαίνει, καὶ ἐπειδὴν εἰς
πλείους ἀφ' ἡμῶν, πλείω ὠφελιμώτερον. ἡμᾶς δὲ
ἤδη τε ὧν ἐθεασάμεθα ὀπιθυμῶμεν ἄψαστα, καὶ ἄπιμν
ὑποκινῶμενοι, καὶ ἀπελθόντες ποθήσομεν· ἔκ δὲ τέτων
εἰκός, ἡμᾶς μὴ θεραπείην, ταύτῃ δὲ θεραπείᾳ. καὶ
ἡ Θεοδότῃ, νῆ Δί', ἔφη, εἰ τοίνυν ταῦθ' ἔπος ἔχῃ, ἐμὲ
ἀν δέοι ὑμῖν τ' θεῶν χάριν ἔχειν.

δ'. Εκ δὲ τούτου ὁ Σωκράτης ὁρῶν αὐτῷ τε πολυτελῶς
κεκοσμημένῳ, καὶ μητέρα πρῶτον αὐτῇ εἰς ἰατρικὴν καὶ θερα-
πείαν ἐκ τῇ τυχεύσει, καὶ θεραπείαν πολλὰς καὶ εὐερίδας, καὶ
ἐκ δὲ ταύτης ἡμελημένως ἐχέσας, καὶ τοῖς ἄλλοις τ' οἰκίαν
ἀφρόνως κατεσκευασμένῳ, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Θεοδότῃ, ἔτι
σοι ἀγρός; ὁκῶ μοι γ', ἔφη. ἀλλ' ἄρα οἰκία προσόδους
ἔχουσα;

Num si quidem hæc ostensio ipsi
utilior est, nobis habere gratiam
debet: sin autem nobis contem-
platio, nos ipsi?

3. Hæc quum quidam diceret,
proferri ab eo æquissima: Ergo
(inquit) hæc quidem modo lau-
dem hanc à nobis lucratur, ac post-
eaquam ad plures rem entinciave-
rimus, plus utilitatis capiet: nos
autem quæ jam spectavimus, at-
tingere cupimus, ac abimus non-
nihil titillati, ac ubi discesseri-
mus, desiderabimus. De quibus
consentaneum est, nos quidem

hanc colere, ipsam vero coli.
Tum Theodota, Profecto, in-
quit, si hæc ita se habent, me vo-
bis spectationis causa gratiam ha-
bere oporteat.

4. Deinde Socrates, quum eam
sumptuose ornatam videret, ac
matrem cum ea in veste & cul-
tu non vulgari, itemque multas
ac formosas ancillas, ne illas
quidem neglectim habitas, aliis-
que rebus abunde instructas æ-
des, Dic mihi, ait, mea Theo-
dota, estne tibi prædium? Non
mihi, inquit. At domus cum
proventibus?

§ A a

ἔχουσα; ἔδ' οἰκία, ἔφη· ἀλλὰ μὴ χειροτέχνηαι πινές; ἔδ' χειροτέχνηαι, ἔφη. πόθεν οὖν (ἔφη) καὶ ὀπιτήδεια ἔχῃς; εἰάν τις (ἔφη) φίλῳ μοι θρόμειῳ εὖ ποιῇν ἐθέλη, ἕτος μοι βίῳ ὅσι.

ε'. Νῆ τ' Ἡραν, (ἔφη) ὧ Θεοδότῃ, καλόν γε ὃ κτῆμα, καὶ πολλῶν κρεῖττον ἢ οἰῶν τε καὶ βοῶν καὶ αἰγῶν, φίλων ἀγάλῃς κεκτῆσθαι. αὐτὰρ (ἔφη) πότερον τῇ τύχῃ ὀπιτρέψεις, εἰάν τις σοι φίλος ὥσπερ μῦα παρὰ τῇ, ἢ καὶ αὐτὴ τι μηχανῶν;

στ'. Πῶς δ' ἂν (ἔφη) ἐγὼ τέττε μηχανῶν εὕρωμι; πολὺ νῆ Δί' (ἔφη) παρορρόντως μάλλον, ἢ αἱ φάλαγγες· οἶδα γὰρ ὡς ἐκείναι θηρῶσι καὶ πρὸς τ' βίον ἀράχνια γὰρ δὴ πρὸς λεπτὰ ὑφηνάμεται, ὅ,τι ἂν ὀνταῶρα ἐμπίσῃ, τέττω βροφῇ χερῶν.

ζ'. Καὶ ἐμοὶ οὖν (ἔφη) συμβεβλήεις ὑφηνάσθαι πη θήρασον; ἔγ' δ' ἔτι γε ἀτεχνῶς οἶεσθαι χερὶ τὸ πλεῖστον ἄξιον ἀγροῦμα φίλοις θηράσθαι. ἔχ' ὅραϊς, ὅ,τι καὶ τὸ μικρὸν ἄξιον τῶν λαγῶν θηρῶντες πολλὰ τεχνάζουσιν;

η'. Οπ

proventibus? Nec domus, ait. At servi artes manuales exercentes? Nec illi quidem, ait. Unde igitur habes necessaria? inquit. Siquis (ait) amicus mihi factus, bene mihi facere velit, is mihi facultatum instar est.

5. Profecto, (ait) mea Theodota, præclara illa possessio est, multoque potius est amicorum habere gregem, quam ovium, boum, caprarum. Verum (ait) an rem fortunæ committis, ut aliquis ad te amicus instar muscæ advolet, an & ipsa nonnihil machinaris?

6. Qui possim ego (inquit) artis aliquid ad hoc invenire? Multo (inquit) convenientius, quam aranæ. Nosti enim quo pacto illæ victum veniunt. Telas enim tenebunt, & quicquid in eas inciderit, eo cibi loco utuntur.

7. Ergo mihi quoque (ait) consulis, ut rete aliquod texam? Non enim scilicet, adeo te sine arte putare debes prædam pretiosissimam amicos venaturam. Non vides eos, qui lepores rem non magni aestimandam venantur, multa artificiose moliri?

8. Nam

η'. Οπ μὲ γ' ἔ νυκτὸς νέμον), κύνας νυκτεροβόλους
 πεισάμενοι, ταύτας αὐτὰς θηρῶσιν. ὅπ δὲ μὴ ἡμέραν
 ἀποδιράσκουσιν, ἀλλὰς κτάνται κύνας, αἵπνες ἢ ἀν ἐκ
 ἔ νομῆς εἰς ἡ ἐνὶ ἡ ἀπέλθωσι, τῇ ὁσμῇ ἀσθάνομεναι
 εὐρίσκουσιν αὐτὰς. ὅπ δὲ ποδώκες εἰσιν, ὅτε κ' ἐκ ἔ
 φαρεῖ βέχοντες ἀπορεύθῃ, ἀλλὰς αὖ κύνας ταχείας
 ὡς μακράζονται, ἵνα κτ' πόδας ἀλίσκων). ὅπ δὲ κ'
 ταῦτα αὐτῶν πινες ἀποφύγῃσι, δίχτυα ἱστῶσιν εἰς τὰς
 ἀτραπὰς ἢ φεύγουσιν, ἵν' εἰς ταῦτα ἐμπίπτοντες συμ-
 ποδίζων).

θ'. Τίνι οὖν (ἔφη) τοῖς τῷ φίλῳ ἀν ἐγὼ θηρῶν;
 εἰάν νῆ Δί' (ἔφη) ἀντὶ κυνὸς κτήση, ὅστις σοι ἰχθυέων
 μὲ τὰς φιλοχείλῳς κ' πλυσίῳς εὐρήσῃ, εὐρὼν δὲ μηχρῆ-
 σε) ὅπως ἐμβάλη αὐτὰς εἰς τὰ σὰ δίχτυα.

ι'. Καὶ ποῖα (ἔφη) ἐγὼ δίχτυα ἔχω; ἐν μὲ δῆπρ
 (ἔφη) κ' μάλα εὖ ὡς πλερόμενον, τὸ σῶμα. εἰ δὲ τῷ
 ψυχῇ, ἢ κατὰ μανθάνῃς, κ' ὥς ἀν ἐμβλέψῃς χαλκῷο,
 κ'

8. Nam quum illi noctu pa-
 scantur, comparatis canibus no-
 cturnis, eos venantur: Et quia
 interdiu aufugiunt, alios acqui-
 runt canes, qui ex odore sen-
 tientes, quo se ex pastu ad cu-
 bile receperint, eos reperiant:
 quia vero pedibus celeres sunt,
 ut etiam ex oculis effugere cur-
 rendo possint, rursus alios canes
 veloces comparant, ut è vestigio
 capiantur: rursus quia lepores
 nonnulli hos quoque effugiunt,
 retia statuunt iis in semitis, per
 quas fugiunt, ut in ea delapsi com-

pedibus quibusdam implicentur.

9. Qua igitur re tali (ait) pos-
 sim amicos ego venari? Si pro-
 fecto canis loco (inquit) com-
 paraveris aliquem, qui indagando
 tibi formæ studiosos ac locuple-
 tes inveniat; atque ubi invenerit,
 hoc machinetur, ut eos in retia
 tua conjiciat.

10. Et qualianam (inquit) retia
 mihi sunt? Unum certe (ait) &
 maxime circumplectens, nimi-
 rum corpus; atque in hoc animus,
 quo intelligere potes, quo pacto ho-
 mines intuendo grata esse possis;

καὶ ὅ,τι ἀν' λέγεσθαι εὐφραίνοις· καὶ ὅ,τι δ' εὖ τ' μὲν ὅ,τι μελόμενοι ἀσμένως ὑποδέχεσθαι, τ' δὲ βυφῶντα ἀποκλείειν· καὶ ἀρρώσθησαν τὸς γε φίλους, φρονιτικῶς ὁπισκέψασθαι, καὶ χαλόντι παρ᾽ ἑξῆς αὐτοῦ σφόδρα συνησθῆναι· καὶ τῷ σφόδρα σὺ φρονιτίζοις ὅλην τὴν ψυχὴν κεχαείσθαι. φιλεῖν γε μὲν εὖ οἶδ' ὅ,τι ὁπίσασθαι ἔμῳι μαλακῶς, ἀλλὰ καὶ εὐνοικῶς· καὶ ὅ,τι ἀειπαῖ σοι εἰσὶν (Α) φίλοι, οἶδ' ὅ,τι ἔργῳ ἀναπείθεις. μὰ τὸ Δί', ἔφη ἡ Θεοδότη, ἐγὼ τέτων ἔδην μηχανώμεθα.

ια'. Καὶ μὲν (ἔφη) πολὺν ἀφ' ἑρῆς ὅ,τι φύσιν τε καὶ ὁρθῶς ἀνθρώπων παροφείρατο. καὶ ὅ,τι δὴ βίᾳ μὲν ἔτ' ἀν' ἔλοις, ἔτε χατάρχοις φίλον· εὐεργεσία δὲ καὶ ἡδοῇ τὸ θειεῖον τῷτο ἀλώσιμόν τε καὶ παρ᾽ ἑμῶνιμόν ὅστιν. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη.

ιβ'. Δεῦ τοίνυν (ἔφη) παρ᾽ αὐτὸν μὲν τῶς φρονιτίζοντάς σε τοιαῦτα ἀξιουῶ, οἷα ποιεῖσιν αὐτοῖς σμικρότατα μελήσῃ. ἔπειτα δὲ αὐτῷ ἀμείβεσθαι χαριζομένῳ τ' αὐτῷ τρέπον. ἔγωγε δὲ ἀν' μάλιστα φίλοι γήγοιτο, καὶ πλάσσει χερόν φίλοιεν, καὶ μέγιστα εὐεργετοῖεν.

ιγ'. Χαί.

quid dicens, exhilarare possis; & quod suscipiendus sit comiter tui studiosus, excludendus vero, qui te ludibrio habeat; sollicite inviscendus amicus, qui ægrotet; vehementer congratulandum ei, qui præclare quid gesserit; denique toto animo gratificandum illi, cui admodum curæ sis. Amare quidem certe scio te non modo moliter nosse, sed & benevole: & ut optimi tibi adsint amici, te scio non oratione, sed ipsâ re persuadere. Ego vero, inquit Theodota, nihil horum machinor.

11. At multum refert, ait, prout natura fert, ac recte homines aggređi. Nam vi quidem neque capere neque retinere amicum possis: sed hæc fera beneficio & voluptate tum capi potest, tum ut maneat, retineri. Veredicis, inquit.

12. Quamobrem oportet (ait) primum à tui studiosis huiusmodi petere, qualia minimi sunt facturi: deinde ut tu quoque gratificando vicem eodem modo referas. Nam hoc pacto maxime tibi amici fient, ac diutissime diligent, & maximis te beneficiis afficient.

13. Grati-

ιγ'. Χαίρειο δ' ἂν μάλιστα, εἰ δεομέναις δωρεῖο τὰ
 παρὰ σεαυτῆς. ὁρᾷς γάρ, ὅτι καὶ τὸ βρωμάειν τὰ ἡδίστα,
 εἰ μὴ τις παροσφέρνη) πρὶν ὅππῃ μὲν, ἀπὸ φάνεται,
 κεκορεσμένοις δὲ καὶ βδελυγμίδι πῤέχεται. εἰ δὲ τις πα-
 ροσφέρνη λιμὸν ἐμποιήσας, καὶ φανώτερον ἢ, πᾶν ἡδέα
 φάνη).

ιδ'. Πῶς οὖν ἂν (ἔφη) ἐγὼ λιμὸν ἐμποιῶν τῷ τῷ πῤ
 ἐμοὶ δυναμῶμαι; εἰ νὴ Δι' (ἔφη) παρὼτον μὲ τοῖς κεκορε-
 σμένοις μήτε παροσφέροις μήτε ὑπομνησχοῖς, ἕως ἂν τὸ
 πλησμονῆς παυσάμενοι πάλιν δεῖον). ἔπειτα τῶν δεομένων
 ὑπομνησχοῖς ὡς κοσμιωτάτη τε ὁμιλία, καὶ πρὸ φάνε-
 ρου βυβλομένη χαίρειο, καὶ ἀφαιρούμενα, ἕως ἂν ὡς
 μάλιστα δεηθῶσι. πτωχεῶν γὰρ πολὺ ἀφαιρῶν τὰ αὐτὰ
 δῶρα, ἢ πρὶν ὅππῃ μὲν, διδόναι.

ιε'. Καὶ ἡ Θεοδότη, τί οὖν; ὃ σύ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρα-
 τες, ἐγὼ σιωπῶντος τῷ φίλῳ; εἰ γὰρ νὴ Δι' (ἔφη)
 πείθης με σύ. πῶς οὖν ἂν (ἔφη) πείσαιμί σε; ζητήσης
 (ἔφη)

13. Gratificaberis autem maxi-
 me, si tua, quum eis indigent,
 concesseris. Vides enim etiam sua-
 vissimas escas allatas prius, quam
 appetantur, insuaves videri; ex-
 saturatis vero etiam fastidium pa-
 rere: at si quis eas porrigat iis in
 quibus famem excitaverit, etiam-
 si viliores sint, persuaves viden-
 tur.

14. Quo igitur pacto (ait) fa-
 mom ego in aliquo apud me pos-
 sim excitare? Primum profecto
 (ait) si saturatis neque porrigas,
 neque eos commonefacias prius,

quam à repletione desinentes rur-
 sus egeant: deinde si commone-
 feceris indigentes colloquio maxi-
 me decore, atque apparendo quasi
 gratificari velis, interimque ela-
 baris, donec maxime indigeant.
 Tunc enim longe præstat eadem
 dona concedere, quam prius, quum
 nondum expeterentur.

15. Et Theodota, Quid ergo?
 inquit, non tu mihi, mi Socra-
 tes, amicorum convenator esse
 velis? Profecto, ait, si tu me
 persuaseris. Quo igitur pacto
 (ait) te persuaserim? Quæres
 (inquit)

(ἔφη) τῷτο αὐτῇ, καὶ μηχανήσῃ εἰάν τι με δέῃ. εἴσθι τοίνυν (ἔφη) θάμνινά.

15'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἐπισκώπων ἢ αὐτῆς ἀπερχομένην, ἀλλ', ὦ Θεοδότῃ, ἔφη, οὐ πάυ μοι ῥαδίον ὅτι χρῆσθαι καὶ ὃ ἴδια φάρμακα πολλὰ, καὶ δημόσια, πρὶν καὶ μοι ἀχολίαν εἶσι δὲ καὶ φίλαι μοι, αἱ ὅτε ἡμέρας ὅτε νυκτὸς ἀφ' αὐτῆς ἐάσασί με ἀπέναι, φίλτρα τι μαρτάνουσαι πρὶν ἐμῷ, καὶ ἐπωδάς.

16'. Επίστασαι ὃ (ἔφη) καὶ ταῦτα, ὦ Σώκρατες; ἀλλὰ τί οἶς (ἔφη) Ἀπολλόδωρον τε τόνδε καὶ Ἀντισθένην καὶ Σιμμίαν ἐθέποτέ με ἀπολείπεσθαι; τί δὲ καὶ Κέβητα καὶ Σιμμίαν ἐθέλῃν παρὰ μέγαλιναι; εἰ ἴσθι, ὅτι ταῦτα ἐκ ἀνδρῶν πολλῶν φίλτρων τε καὶ ἐπωδῶν καὶ ἰούγων ὄσι.

17'. Χρήσον τοίνυν μοι (ἔφη) ἢ ἰούγα, ἵνα ὅτι σοι παρὰ τον ἔλκω αὐτίκ. ἀλλὰ μὰ Δί' (ἔφη) ἐκ αὐτῶν ἔλκεα παρὰ σε βύλομαι, ἀλλὰ σε παρὰ ἐμὰ πορεύεσθαι. ἀλλὰ πορεύσομαι, (ἔφη) μόνον ὑποδέχου. ἀλλ' ὑποδέξομαι σε, ἔφη, εἰάν τις τις φιλωτέρα σὺ εἶδον ἦ.

Κ Ε Φ.

(inquit) hoc ipsa tu, & excogitabis, si qua in re mea tibi opus sit opera. Ergo frequenter (ait) ad me aggredere.

16. Et Socrates ipse in otium jocosus. Enimvero, mea Theodota, inquit, non mihi admodum facile est curari. Nam compluribus tum privatis tum publicis negotiis occupatus sum. Atque etiam amicæ quædam mihi sunt, quæ nec interdiu, nec noctu abesse me abs se patientur; quod & amoris conciliandi rationes, & incantationes ex me discant.

17. An & illa nosti, ait, mi So-

crates? Cur enim existimas (respondit) & Apollodorum hunc, & Antisthenem nunquam à me discedere? Cur & Cebetem & Simmiam Thebis ad me ventitare? Sat scito, ea non absque multis philtis & incantationibus & illecebris fieri.

18. Ergo tu (inquit) accommodes mihi lyngem, ut eam in te primum attraham. At enim (inquit) nolo ad te profecto pertrahi, sed te ad me venire. Veniam vero, (ait) tantum me suscipe. Suscipiam, inquit, si non aliqua te carior apud me fuerit.

C A P.

Κ Ε Φ. β'.

ΕΠΙΓΝΩΝ ΔΕ Τ' ΞΥΛΟΝΤΩΝ ΠΝΑ ΝΕΟΝ ΤΕ ΟΝΤΑ Κ' ΤΟ
ΣΩΜΑ ΚΑΚΩΣ ἔχοντα ἰδὼν, ὡς ἰδωπκῶς, ἔφη, τὰ
σώμα ἔχεις, ὦ Ἐπίγενης. κ' ὅς, ἰδιώτης μ', ἔφη, εἰμὶ,
ὦ Σώκρατες. Οὐδὲν γὰρ μάλλον (ἔφη) τ' ἐν Ολυμπίᾳ
μελλόντων ἀγωνίζεσθαι.

β'. Η ΔΟΚΕΙ ΣΟΙ ΜΙΚΡΟΣ Εἶ) ὁ ΔΕΙ Τ' ΨΥΧΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΣ
ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΑΓΩΝ ὅν Αθηναῖοι θήσουσι, ὅτ' αὖ τύχουσι; κ' μὴ
οὐκ ὀλίγοι μ' ἀφ' ἧς τ' ὁ σώματος καχεξία σποθνήσκουσι
τε ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις, κ' ἀγρῶς σώζοντι. πολλοὶ
δ' αὐτὸ τῦτο ζῶντες ἀλίσκοντι, κ' ἀλόντες ἥτοι δουλεύουσι τ'
λοιπὸν βίον, ἐὰν ἔτω τύχουσι, τ' χαλεπωτάτῳ δουλείᾳ, ἢ εἰς
ταῖς ἀνάγκαις ταῖς ἀλγυνοτάταις ἐμπεσόντες κ' ἐκπίσαντες
ἐρίστε πλείω τ' ὑπὲρ χρόνῳ αὐτοῖς, τ' λοιπὸν βίον ἐρδεῖς τ'
ἀναγκάων ὄντες κ' κακοπαθῶντες ἀφ' ἧς πολλοὶ δὲ δόξου
ἀγρᾶν

C A P. XII.

QUUM Epigenem quandam
vidisset ex familiaribus, qui
& juvenis esset, & corpore ma-
le affecto, Quam vulgariter, in-
quit, affectum tibi corpus est,
mi Epigenes. Et ille, Vulga-
ris sum, mi Socrates, ait. Ni-
hilo magis (inquit) quam qui
apud Olympiam sunt decerta-
turi.

2. An tibi videtur esse certa-
men exiguum de vita adversus

hostes, quod Athenienses pro-
ponent, quum res feret? Atqui
non pauci bellicis in periculis ob
malam corporis valetudinem mori-
untur, vel turpiter evadunt. Multi
eadem de causa capiuntur vivi, &
capti reliquum vitæ serviunt, si
res ita ferat, servitutem gravissi-
mam; vel in necessitates ærumno-
sas prolapsi, atque etiam persolven-
tes nonnunquam plura, quam in
bonis habeant, quod reliquum vitæ
est, in rerum necessariorum inopia
& ærumnis transigunt: Multi etiam
sibi extinctionem

αἰσχρὰν κτῶν), ἀλλὰ τὸ σῶμα τὸ ἀδυναμίου, δοκοῦ-
τες ἀποδειλιάειν.

γ'. Ἡ χαλάρωσις τῶν ὀστέων καὶ χαλάρωσις τῶν, καὶ
ῥαδίως ἀν' οἷον φέρειν τὰ τοιαῦτα; καὶ μὴ οἱ μὲν γὰρ πολ-
λῶ ῥαίω καὶ ἡδύναι τῶν (εἰ), ἀλλὰ δὲ ἐκπορνεῖν τὸ ὀστέ-
μελόμενον καὶ τὸ σῶμα τὸ εὐεξίας. ἢ ὑμεινότερον περὶ
εἰς τὰλλα χρησιμώτερον νομίζεις (εἰ) τὴν χαλάρωσιν
καὶ εὐεξίας; ἢ τῆς ἀλλ' τὴν εὐεξίαν ἡγεμονίαν κατα-
φρονεῖς;

δ'. Καὶ μὴ πάντα γὰρ πάνανθρα συμβαίνει τοῖς εὖ τὰ
σώματα ἔχουσιν, ἢ τοῖς κακῶς. καὶ γὰρ ὑγιάνουσιν ὅ-
τὰ σώματα εὖ ἔχοντες, καὶ ἰσχύουσιν, καὶ πολλοὶ μὲν διὰ τῆς
ἐκ τῆς πολεμικῆς ἀγῶνι σῶζονται τε εὐχρημόνως, καὶ τὰ
δεῖνὰ πάντα ἀφαιρούμενοι πολλοὶ δὲ φίλους τε βοηθοὺς καὶ
τὴν πατρίδα εὐεργετοῦσι, καὶ διὰ τὰυτὰ χρεῖστος περὶ ἀξιοῦνται
καὶ δόξαν μεγάλην κτῶνται, καὶ πρὸς καλλίστων τυγχάνου-
σι. καὶ διὰ τὰυτὰ τὸν τε λοιπὸν βίον ἡδίων καὶ κάλλιον

δια-

stimationem turpem comparant,
quod ob corporis imbecillita-
tem formidolose se gerere vi-
deantur.

3. An has tu male valetudi-
nis poenas contemnis, teque pu-
tas hæc facile laturum? Atqui
arbitror longe faciliora & jucun-
diora his esse, quæ illum tole-
rare necesse sit, qui bonæ corpo-
ris valetudini studet. An tu fa-
lubriorem, ac ad alia putas uti-
liorem esse malam corporis con-
stitutionem, quam bonam? An
ea, quæ per bonam corporis con-

stitutionem fiunt, contemnis?

4. Contra quidem evenit his
qui bona habitudine corporis fru-
antur, atque his qui mala. Nam
quibus affecta bene sunt corpora,
valent, & robusti sunt, & multi
hac ratione incolumes è præliis
evadunt honestissime, cunctaque
pericula effugiunt: multi amicis
succurrunt, de patria bene me-
rentur, & ob hæc gratiam con-
sequuntur, & ingentem gloriam
comparant, & honores præcla-
rissimas adipiscuntur. Quo fit ut
reliquam vitam suavius ac præ-
clarius

διαζῶσι, καὶ τοῖς ἑαυτῶν πασὶ καλλίς ἀφορμαὶ εἰς ὅ-
βιοι κατὰλείπουσιν.

ε'. Οὐ τοι γὰρ, ὅτι ἡ πόλις ὅκ' ἀσκή δημοσία πα-
τρὸς τ' πόλεμον, ἀλλὰ τὸ καὶ ἰδία ἀμελεῖν, ἀλλὰ μη-
δὲν ἡττον ὀπιμαλθεῖται. εὖ γὰρ ἴσθι, ὅτι οὐδὲ εἰ ἄλλα
ὄσθενι ἀγῶνι, ὅδε εἰ πρᾶξι οὐδεμιᾷ μείον ἔξεις ἀλλὰ
ὅ βέλποι τὸ σῶμα πρὸςκευάσθαι. πρὸς πάντα γὰρ, ὅσα
πράττεισιν ἀνθρώποι, γήσιμον τὸ σῶμά ἐστιν, εἰ πάσας
δὲ τὰς ὅ σῶματος γυμνασὶς πολὺ ἀφαιρῇ ὡς βέλπιστα
τὸ σῶμα ἔχῃ.

ς'. Επεὶ καὶ εἰ ὅ δοκῇ ἐλαχίστην σῶματος γυμνασὶν εἶναι,
εἰ καὶ ἀφαιροῦνται, τίς ὅκ' οἶδεν, ὅτι καὶ εἰ τὸ τέτρω πολλοὶ
μεγάλα σφάλλονται, ἀλλὰ ὅ μὴ ὑγαινεῖν τὸ σῶμα; καὶ λήθῃ
δὲ, καὶ ἀθυμία, καὶ δυσχελία, καὶ μανία πολλὰκις πολλοῖς
διὰ τ' ὅ σῶματος καχεξίαν εἰς τ' διάνοιαν ἐμπέττεισιν ὥστε,
ὥστε καὶ πᾶς ὀπισθήμας ἐκβάλλειν.

ζ'. Τοῖς δὲ τὰ σῶμα εὖ ἔχουσι πολλὴ ἀσφάλεια, καὶ
ὄσθενις

clarius transigant, liberisque suis
pulciora relinquant ad vitam sub-
fidia.

5. Nequaquam certe propter-
ea, quod civitas publice res bel-
licas non exerceat, etiam priva-
tim negligendæ sunt, sed nihilo
minus sunt excolendæ. Quippe
scire te velim, nec in alio quovis
certamine, nec ulla in actione
deteriorem idcirco te futurum,
quod à corpore rectius compara-
tus sis. Nam ad omnia, quæ-
cunque agunt homines, utile cor-
pus est; atque in omnibus corpo-

ris usibus multum interest, esse
quam optime affecto corpore.

6. Quis enim ignorat, etiam
in eo, in quo putas usum corpo-
ris esse minimum, videlicet in
cogitando, multos vehementer
impingere, propterea quod cor-
pus non recte valeat? Etiam ob-
livio, & mœror, & morositas,
& insania sæpius in multis ob
malam corporis affectionem sic
in mentem penetrant, ut etiam
scientias ejiciant.

7. At quibus affecta bene sunt
corpora, multa illis securitas, ne-
que

οἷδεις κίνδυνον διὰ πῦρ ὃ σῶματός καχεξιάς τοῦτο
 π. παθεῖν· εἰκὸς δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ αὐτὰ τῇ διὰ τὴν
 καχεξιάς ηἰσθημάτων ἢ τῇ εὐεξιάς χρησίμῳ (ἔϊ). καὶ τοῖ
 τῇ γὰρ τοῖς εἰρημνύοις ἐταπείων ἔτεχε τί. οὐκ ἂν τις νοεῖ
 ἔχων ὑπομείνῃ;

η'. Αἰσχρὸν δὲ ἢ τὰ διὰ τὴν ἀμέλειαν μερῶν, πρὶν
 ἰδεῖν ἑαυτὸν, ποῖον ἂν κάλλιστος ἢ κατὰ πρὸς τὸ
 μακρὸν γένοιτο. ταῦτα δὲ οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀμελοῦνται· αὐ
 τὰ ἐθέλει αὐτόματα γίνεσθαι.

Κ Ε Φ. ιγ'.

ΟΡῶντες δὲ ποτὶ πῦρ, ὅτι πρὸς πᾶσι
 χάρειν, οὐκ ἀντιπροσέρρηθ'· μελοῖον, (ἔφη)
 εἰ μὴ τὸ σῶμα χάριον ἔχοντι ἀπώλησάς τε, μὴ δὲ
 ὀργίζεσθαι· ὅτι δὲ τῇ ψυχὴν ἀραιοκατέρως ἀφαιρέσθαι
 πείετυχες, τὸ τοῦ σε λυπῶ.

β'. ΑΛΛΑ

que quicquam est periculi eis ob
 malam corporis constitutionem
 huiusmodi quid eventurum: po-
 tiusque contentanum est, vale-
 tudinem integram ad iis contra-
 ria, quæ ex mala constitutione
 oriuntur, conducere. Atqui pro-
 pter ea quæ jam dictis sunt contra-
 ria, quid non aliquis toleraret men-
 tis compos?

8. Etiam turpe est, aliquem
 negligentia sua senescere prius-
 quam videat, qualis sit, ubi &
 pulcherrimus & robustissimus cor-
 pore evaserit. At hoc videre

nequit, qui curam nullam adhi-
 beat: non enim illa sponte sua
 fiunt.

C A P. XIII.

QUum autem aliquando qui-
 dam exandesceret, quod fa-
 lutans quendam, refutatus non
 fuisset: Ridiculum est (inquit) te,
 si cui occurrisses qui se corpore
 deterius habuisset, non succen-
 surum fuisse: quod autem in ho-
 minem incideris animo rusticioris
 præditum, id tibi molestum esse.

2. Iti-

β'. ΑΛΛΑ Δὲ ΛΕΓΟΝΤΩ, ὅτι ἀνδρῶς ἐσθ' οὐ ἀκρί-
μινω ἔφη τέττα φάρμακον ἀγαθὸν διδάσκειν. ἐρμῶν
δὲ, ποῖον; παύσασθαι ἐσθ' οὐ ἔφη. καὶ ἡδίων τε καὶ εὐτε-
λέστερον καὶ ὑγιεινότερον φησι διὰ ξυν παυσάμενον.

γ'. ΑΛΛΑ Δ' αὖ ΛΕΓΟΝΤΕΣ, ὅτι θερμὸν εἴη πρὶ ἐαυτοῦ
τὸ ὕδωρ, ὃ πῖνοι. ὅττω ἄρ' (ἔφη) βέβλη θερμῷ λύσασθαι,
ἔτοιμον ἔσται σοι. Ἀλλὰ ψυχρὸν (ἔφη) ὥστε λύσασθαι ὅστιν.
ἄρ' οὖν (ἔφη) καὶ αὐτὸ οἰκέτω σὺ ἀχθόντα πίνοντες τε
αὐτὸ καὶ λυόμενοι αὐτῷ; μὲν Δί' (ἔφη) Ἀλλὰ
καὶ πολλὰς τε θανάμια, ὥς ἡδέως αὐτῷ πρὸς ἀμ-
φότερα τῶν τε λυόμενα. πότερον δὲ (ἔφη) τὸ πρὸς
σοὶ ὕδωρ θερμότερον πῖν ὅστιν, ἢ τὸ ἐν Ασκληπιοῦ;
τὸ ἐν Ασκληπιοῦ, ἔφη. οἰσμοδ οὖν, ἔφη, ὅτι κιν-
δυώεις δυσαρτέστους εἶ) ἢ τε οἰκέρῃ καὶ τῶν ἀρρώ-
στουμένων.

Δ'. ΚΟΛΑΣΑΝΤΕΣ Δὲ ΠΙΝΩ ἰσχυρῶς ἀκόλυσον, ἤρετο
τί χαλεπαῖνοι τῷ θεράποντι; ὅτι (ἔφη) ὁ φοβησάμενος

τε

2. Itidem quum alius diceret, insuaviter se comedere: ut illi mēderetur, bonum se remedium ad hoc docere velle dicebat. Illo interrogante, qualenam id esset: si comedere cessaveris, inquit. Et quidem si desieris, ait, etiam suavis, & parcius, & salubrius vi-

3. Rursus alio dicente, aquam apud se calidam esse, quam biberet: ergo quum lavare calida voles, inquit, in promptu tibi erit. Atqui (ait) frigida est, qua lavare licet. Ergo (inquit) etiam

domestici graviter ferunt bibere ipsam, ipsaque lavare? Profecto (inquit) sæpe miratus sum, quod tam jucunde ad horum utrumque illa utantur. Aqua (inquit) quæ apud te est, an quæ est in Æsculapii, calidior est ad potum? Illa (inquit) quæ in Æsculapii est. Ergo cogitato (ait) periculum esse, ne & servis & ægrotantibus sis morosior.

4. Quam quidam pedisequum suum vehementer cecidisset, quamobrem servo succenseret, interrogabat? Quod (inquit) voraci-

τε ὦν, βλακώτατος ὅστις καὶ φιλαργυρώτατος ὦν, ἀργυρώ-
τος. ἤδη ποτὲ οὖν ἐσπεσκέψω (ἔφη) πότρεος πλείοτιν
πληγῶν δέεται, σὺ, ἢ ὁ θεράπων;

Ε΄. Φοβούμενος δὲ πνέου τὴν εἰς Ολυμπίον ὁδόν, πῶς
(ἔφη) φοβῇ τὴν πορείαν; οὐ καὶ οἴκοι σχεδὸν ὅλῳ
τὴν ἡμέραν ἀειπατῆς; καὶ ἐκεῖσε πορβούμην, ἀειπα-
τήσας ἀειρήσας, ἀειπατήσας δειπνήσας καὶ ἀνα-
παύσῃ. οὐκ οἶδα, ὅπῃ εἰ ἐκτείνας τοὺς ἀειπάτοις,
ὅς ἐστι πέντε ἢ ἕξ ἡμέραις ἀειπατῆς, ῥαδίως ἂν Αθήνη-
γεν εἰς Ολυμπίον ἀφίκοιο; χρεῖστερον δὲ καὶ περὶ ἑξο-
μῶν ἡμέρα μιᾷ μᾶλλον, ἢ ὑπερβαίνειν. τὸ μὲν γὰρ ἀναλίσ-
ζεσθαι περαιτέρω ἢ μετεῖς μὴκύνειν τὰς ὁδοὺς, χαλε-
πὸν. ὃ δὲ μιᾷ ἡμέρᾳ πλείονας πορβύτινας, πολλὴν
ῥαγόνῳ πρὸς χεῖρ. κρεῖττον οὖν ἐστὶ τῇ ὁρμῇ ἀπεύδειν, ἢ
ἐν τῇ ὁδῷ.

Σ΄. Ἀλλὰ δὲ λέγοντος, ὡς πρὸς τῇ μακρῇ ὁδῷ πο-
ρβύτεις, ἤρετο αὐτὸν, εἰ καὶ φορτίον ἔφερε. μὰ Δί' οὐκ
ἔγωγ',

cissimus fit obsoniorum, & si-
mul mollissimus: avarissimus i-
dem, & otiosissimus. Unquamne
vero considerasti, inquit, uter
plures plagas mereatur, tu, an
fervus tuus.

5. Quum quidam iter ad Olym-
pium reformidaret: Quamobrem
(inquit) profectiorem hanc me-
tuis? Annon etiam domi totum
fere diem obambulas? Ita quo-
que dum eo proficiscens ambula-
veris, prandebis: quumque rursus
ambulaveris, coenabis & quiesces.
An nescis te, si obambulationes,

quas quinque vel sex diebus ab-
solvas, extenderes, facile Athenis
Olympiam venturum? atque e-
tiam gratus erit, si uno die præci-
pies iter, quam si serius eas. Nam
cogi quem, ut itinera, quam par
sit, longiora faciat, molestum est:
at unum diem amplius in itinere
consumere, magnam facilitatem
affert. Itaque potius est in arripien-
do itinere festinare, quam in via.

6. Quum alius diceret, se lon-
go itinere conficiendo defessum
esse: num quid oneris gestasset,
interrogabat. Minime, ait, præ-
ter

ἔγωγ', ἔφη, ἀλλὰ τὸ ἰμάτιον. μόνον δ' ἐπορεύς, ἔφη, ἢ καὶ ἀκόλουθός σοι ἡκολούθη; ἡκολούθη, ἔφη. πότερον (ἔφη) κενός, ἢ φέρων π; φέρων νῆ Δί' (ἔφη) τά τε τρώ-
ματ' αὐτοῦ καὶ τὰλλα σκεύη. καὶ πῶς τι (ἔφη) ἀπήλλαχεν ἐκ
τῶ οὐδοῦ; ἐμοὶ μὲν δοκᾷ (ἔφη) βέλπιον ἐμῷ. τί οὖν, ἔφη,
εἰ τὸ ἐκείνου φορτίον ἔδει σε φέρειν, πῶς ἂν οἶε διατε-
θῆναι; κακῶς νῆ Δί', ἔφη. μᾶλλον ἔδ' ἂν ἡδυμήνῃ κο-
μίσαι. τὸ οὖν πῶς τῷ ἦτον ἔπαυός δυνάσθαι ποιεῖν, πῶς
ἡσκημένῃ δοκᾷ σοι ἀνδρὸς (ἔφ).

Κ Ε Φ. ιδ'.

Ο Πότε δὲ τῶν ξυνιόντων ὅτι τὸ δεῖπνον ὁ μὲν μι-
κρὸν ὄψον, ὁ δὲ πολὺν φέρειν, ἐκέλευσεν ὁ Σω-
κράτης τὸ πᾶν τὸ μικρὸν ἢ εἰς τὸ κοινὸν τιθέναι, ἢ
διανέμειν ἐκαστῷ τὸ μέρος. ὁ οὖν τὸ πολὺ φέρων-
τες ἡσυχάζοντο τε μὴ κοινωνεῖν τοῦ εἰς τὸ κοινὸν τιθε-
μένων,

ter vestem. Num solus ibas, in-
quit, an & pedisequus te comi-
tabatur? Comitabatur, inquit.
Vacuus erat ille, an quid gesta-
bat? Gestabat (inquit) tum stra-
gula, tum alia vasa. Et quo pa-
cto is (ait) itinere perfunctus
est? Melius me, inquit, uti
mihi videtur. Quid ergo (in-
quit) si tibi gestandum fuisset
ipsius onus? quo te pacto nunc
affectum putares? Male profe-
cto, inquit: imo ne gestare qui-
dem id potuisse. At tanto minus
laboris perferre te posse, quam

puer, qui tibi esse viri videtur
exercitati?

C A P. XIV.

QUum autem aliquibus ad cœ-
nam convenientibus, alii
parum obsonii, multum alii af-
ferrent: jubebat Socrates, ut
puer parum illud vel in commu-
ne apponeret, vel partem aliquam
in singulos distribueret. Eos ita-
que qui multum attulerant,
non ejus participes fieri puderet,
quod esset in commune propo-
situm,

μένει, καὶ τὸ μὴ ἀντιπυγνῆναι τὸ ἑαυτῶν. ἐπύθεσθαι οὖν καὶ τὸ ἑαυτῶν εἰς τὸ κοινόν. καὶ ἐπεὶ ἔδεν πλέον εἶχον ἢ μικρὸν φερόμενων, ἐπαύοντο πολλὰ ὀφωνῆντες.

β'. Καταμαθὼν δὲ πῶς τῶν ξυωδιπνουμένων ἔφ' ἑαυτοὺς πεπαυμένον, τὸ δὲ ὄφον αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἐαθύνοντα, (λόγους οὐκ ὡς οὐνομάσαν, ἐφ' οἷον ἔργῳ ἔχαστον εἶναι) Εὐχρίδης ἄν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἰπὴν ὅτι ποῖα ποτὲ ἔργῳ ἄνθρωπος ὀφοφάγος καλεῖται; ἐαθύνει μὲν γὰρ δὴ πάντες ὅτι τῷ σίτῳ ὄφον, ὅταν παρῇ. ἀλλ' οἷμαι, ἔγωγε ὅτι γε τῷ ὀφοφάγῳ καλοῦνται. οὐ γὰρ οὖν, ἔφη τις ἢ πρῶτονται.

γ'. Τί γάρ; ἔφη. εἰάν τις ἀνὴρ τοῦ σίτου τὸ ὄφον αὐτοῦ ἐαθύνῃ, μὴ * ἀσκήσεως, ἀλλ' ἡδονῆς ἕνεκα, ποτέρῳ ὀφοφάγος εἶ; δοκεῖ, ἢ ὄ; χαλεπὴ γὰρ ἂν (ἔφη) ἄλλος τις ὀφοφάγος εἶναι. καὶ τις ἄλλος τῶν πρῶτοντων, ὁ δὲ μικρῷ σίτῳ, ἔφη, πολὺ ὄφον ἐπεαθύνει; ἐμοὶ μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ οὕτως δοκεῖ δικαίως εἶναι ὄφον.

fitum, ac non suum ibidem collocare. Itaque suum etiam in commune apponebant, & quia nihilo plus habebant quam illi, qui parum afferebant, à magno in emendis obsoniis sumptu defistebant.

2. Idem quum animadverteret quendam ex iis qui una coenabant, à pane quidem defuisse, sed obsonio adhuc mero vesci, (habita sermone de nominibus, quam ob rem singula essent indita) Possumusne dicere, ait, O viri, quam ob causam aliquis obso-phagus ap-

pellitur? Edunt enim omnes cum pane obsonium, quum adest: ac opinor, non ob eam causam obso-phagi ita vocentur. Minime scilicet, ait quidam ex iis qui aderant.

3. Quid? inquit, si quis absque pane comedat obsonium, non contumeliosi, sed voluptatis causa, utrum obsonii helluo esse videtur, an non? Vix alius (ait) obsonii helluo fit. Tum alius quidam illorum qui aderant, At vero qui cum exiguo pane, inquit, multum obsonii comedit? Is etiam mihi, ait Socrates, merito dici obso-

ὀφράνθ' ἑλθῶν; καὶ ὅτ' οὐ γε ὁ ἄλλοι ἀνθρώποι τοῖς θεοῖς εὐχῶν πολυκαρπῶν, εὐκόπως ἀν' ἑτ' πολυψίαν εὐχόιτο.

Δ'. Ταῦτα δὲ ὁ Σωκράτης ἐπόντος, νομίσας ὁ νεανίσκος εἰς αὐτὸν εἰρησθῆναι τὰ λεχθέντα, τὸ μὲν ὅψον οὐκ ἐπαύσατο ἐσθίων, ἄρτον δὲ προσέλαβεν. καὶ ὁ Σωκράτης καταμαθὼν, κατακρεῖτ', ἔφη, τέττον' ὁ πλυσίον, ὅποτερα πρὸ σίτῳ ὅψω, ἢ πρὸ ὅψω σίτῳ χρήσῃ.

Ε'. Ἄλλοι δὲ πᾶσι τῷ σωδείπῳ ἰδὼν ὅπ' ἑτ' ἐνὶ ψώμῳ πλείονων ὅψων γούρνον, ἄρα γένοιτ' ἀν' (ἔφη) πολυτελέστερα ὀφιοποιία, ἢ μάλλον τὰ ὅψα λυμενομένη, ἢ ἡ ὀφιοποιεῖται ὁ ἅμα πολλὰ ἐσθίων, καὶ ἅμα παντοδαπὰ ἡδύσματα εἰς τὸ σῶμα λαμβάνων; πλείω μὲν γε τῷ ὀφιοποιῶν συμμιγνύων, πολυτελέστερα ποιεῖ. ἀ δὲ ἐσθῖοι μὴ συμμιγνύουσιν, ὥς ἔχ' ἀρμόδιοντα, ὁ συμμιγνύων (εἴτ' ἐσθῖοι ὀρθῶς ποιεῖσιν) ἁμαρτάνει τε καὶ καταλύει τὴν τέχνην αὐτῆς.

Ζ'. Καί-

obfophagus videtur: quumque ceteri homines à Diis fructuum poscent copiam, par fuerit illum obsonii copiam poscere.

4. His à Socrate prolati, existimans is adolescens in se illa esse dicta, obsonio quidem vesci non definebat, sed panem adhibebat. Quod Socrates ut animadverteret, Observate hunc, inquit, qui propius estis, num pane pro obsonio, an obsonio pro pane utatur.

5. Quum itidem aliquando vidisset alium ex convivis, ad u-

num panis frustum obsonia plura degustantem: Num fuerit, ait, sumptuosior obsonii confectio ea, quæ magis obsonia corrumpit, an quam instituit is, qui multa simul comedit, ac varia simul condimenta in os ingerit? Qui certe plura commiscet, quam instructores obsoniorum, sumptuosiora facit: qui vero commiscet ea, quæ illi tanquam non congruentia minime commiscunt, (siquidem illi recte faciunt) peccat, & artem ipsorum evertit.

6. At-

ε'. Καίτοι πῶς οὐ γελοῖόν ὅτι, ᾧδρασκυβάσαθαί μ' ὀφποιοῦς τοὺς ἄριστα ὄντισα μὲνους, αὐτὸν δὲ μηδ' ἀντιποιέμενον τῇ τέχνῃ ταύτης, τὰ ἑω' ἐκείνων ποιεῖμενα μεταπύγναι; καὶ ἄλλο δὲ τι προσήγει τῷ ἅμα πολλὰ ἐάσειν ἐθισθῆναι ἢ μή. μή πρὸντων γὰρ πολλῶν μειονεκτῆν ἂν τι δοκοίη, ποθῶν δ' οὐ σῶντες. ὁ δὲ σῶνθαις ὅσον ἓνα ψωμὸν ἐνὶ ὀψῳ προσπέμπειν, ὅτε μὴ πρὲν πολλὰ, δύναιτ' ἂν ἀλύπως τῷ ἐνὶ χεῖρσιν.

ζ'. Ελεγε δὲ καὶ ὡς τὸ [εὐωχέσθαι] ἐν τῇ Ἀθηναίων γλώττῃ ἐάσειν χαλοῖτο. τὸ δὲ [εὐ] προσκεῖσθαι ἔφη, ὅτι τὰ ταῦτα ἐάσειν, ἅτινα μήτε τῇ ψυχῇ μήτε τῷ σῶμα λυποίη, μήτε δυσεύρετα εἴη. ὥστε καὶ τὸ [εὐωχεῖσθαι] τοῖς κοσμίως ἀφαιτωμένοις ἀνεπίτῃ.

ΞΕΝΟ-

6. Atqui quo pacto non ridiculum fuerit, aliquem sibi stru-ctiores obsoniorum comparare peritissimos, atque ipsum interim, artis ejus cognitionem sibi non vendicantem, ab illis confecta im-mutare? Quinetiam aliud quid-dam accidit ei, qui multa simul vorare consuevit, quam qui non. Nam ubi parum adest, minus ha-bere se putat, quippe qui con-suetudine desiderat: at qui se consue-fecit unum panis frustum uni ob-

sonio præmittere, is, quum mul-ta non adsunt, sine molestia po-test uno illo uti.

7. Aiebat etiam, verbum [εὐω-χεῖσθαι] Atheniensium lingua eden-di significationem habere: addi-tum vero esse vocabulum [εὐ] dicebat, ut ea comedantur, quæ-cunque nec animum nec corpus lædant, nec inventu difficilia sint. Itaque verbum hoc [εὐωχεῖσθαι] victu decenter utentibus tribue-bat.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

Βιβλίον Τέταρτον.

Κ Ε Φ. α'.

ΟΥΤΩ δὲ ὁ Σωκράτης ἰὼν ἐν παντὶ πρῶτα πρὸς πάντας ῥόπον ὠφέλιμος, ὥστε τῷ συνημένῳ τῷτο, καὶ εἰ μετρίως ἀνομιάνῳ, φανερὸν εἶναι, διότι ἔστιν ὠφέλιμώτερον ἢ ὁ Σωκράτης συνάγει, καὶ μετ' ἐκείνου ἀφαιρῶν ὅπου, καὶ ἐν ὅτῳ πρῶτα πρῶτα. ἐπεὶ καὶ τὸ ἐκείνου μεμνησθαι μὴ πρῶτοντος ἐκ μὲν ὠφέλιμους τὰς εἰσόδους, τε αὐτῶν συνάγει, καὶ ἀποδεχόμενος ἐκείνον. καὶ ὅτι πάντων ἐστὶν ἡτιον ἢ ἀποδίδων ἐλυσιτέλει τοῖς συναισθημένοι.

β'. Πολ.

XENOPHONTIS MEMORABILIMUM

Liber Quartus.

C A P. I.

TAM vero Socrates utilis erat in negotio quovis, atque omni modo, ut cuius hoc consideranti, etiam si vel parum intelligat, perspicuum sit, ob quid nihil erat utilius, quam Socrate familiariter uti, & cum eo

ubivis locorum, & quavis de re versari. Nam ejus etiam absentis recordari, non parum proderat illis, qui cum eo solebant esse, & qui probabant eum. Quippe non minus joco quam serio loquens, familiaribus suis proderat.

¶ C c

2. Sæpe

β'. Πολλάκις γὰρ ἔφη μὴ ἂν πινος ἐρεῖν, φανερὸς δ' ἦν ὅτι τὰ σώματα πρὸς ὤραν, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν εὖ πεφυκότων ἐφριέμεν. ἐπεκμήρετο δὲ τὰς ἀγαθὰς φύσεως ἐκ τῆς ἰσχύος τε μαθητάνειν οἷς προσέχουσι, καὶ μνημονεύειν ἃ ἂν μάθοιεν, καὶ ὅππῃ μὲν τὰ μαθημάτων πάντων, δι' ὧν ὅστιν οἰκίῳ τε καλῶς οἰκεῖν, καὶ πόλιν καὶ τὸ ὅλον, ἀνθρώποις τε καὶ ἀνθρωπίνοις πράγμασι εὖ χρῆσθαι. τὰς γὰρ τοιαύτας ἡγεῖτο παιδευμένους, ὅτι ἂν μόνον αὐτὰς τε εὐδαίμονας εἴη, καὶ τὰς ἑαυτῶν οἴκους καλῶς οἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀνθρώπους καὶ πόλεις διύκυνται εὐδαίμονας ποιεῖν.

γ'. Οὐ γὰρ αὐτὸν δὲ τρέπαν ὅτι πάντας ἦει, ἀλλὰ τὰς μὴ οἰομένους φύσιν ἀγαθὰς εἶη, μαθήσεως δὲ χεῖρα φρονέοντες, ἐδίδασκεν ὅτι αἱ ἀρεταὶ δοκῶσαι εἶη φύσεως, μάλιστα παιδείας δέον. ὅππῃ δεικνύων τὰ τε ἴσπαν τοὺς εὐφροσύνας, θυμοειδεῖς τε καὶ σφοδρὰς ὄντας, εἰ μὴ ἐκ νέων δαμασθεῖν, εὐχρηστοτάτους καὶ αἰετοὺς γιγνομένους, εἰ δὲ ἀδάμαστοι γίνοντο, δυσκατεκτατάτους καὶ φανλοτάτους καὶ τῶν κυνῶν

τ

2. Sæpe enim amare se aliquem aiebat, sed ostendebat se non illos quorum corpora ad pulcritudinem, sed quorum animi ad virtutem à natura comparati essent, expetere. Indicia vero bonæ indolis colligebat ex eo, si celeriter discerent illa, quibus animum adjicerent: quæque didicissent, memoria tenebant: omnesque artes expeterent, per quas liceret & domum præclare gubernare, & civitatem; ac ad summam, tum hominibus tum rebus humanis recte uti. Nam si tales instituerentur, existimabat

non ipsos modo beatos esse, suæque domos recte gubernare: sed eosdem posse tum cæteros etiam homines tum civitates beare.

3. Non eodem vero modo ad omnes accedebat, sed eos qui natura se bonos esse arbitrantur, doctrinam autem contemnerent, docebat, illas naturas quæ viderentur esse præstantissimæ, imprimis institutione indigere: quum quidem ostenderet, equos generosissimos, qui & animosi & acres sunt, si à parvulis domentur, utilissimos ac præstantissimos fieri; sin indomiti

sint,

ἡ εὐφροσύνη, φιλοπόων τε ὑσῶν καὶ ὀπιθεπικῶν τοῖς
 θηρίοις, τοῖς μὲν χαλῶς ἀχθεύσας, αἰεὶ σὰς γίνεσθαι πρὸς
 τοῖς θήραις, καὶ χρησιμωτάτας· ἀναγῶντες δὲ γηνομένης,
 ματαίως τε καὶ μακρόδεις καὶ δυσπρόστατοι.

Δ'. Ομοίως δὲ καὶ πῶν ἀνθρώπων τοὺς εὐφροσύνοις,
 ἔρρωμνεσάτους τε ταῖς ψυχαῖς ὄντας καὶ ἔξερρασιωτά-
 τες ὡν ἀνὲν ἐγχειρῶσι, παροδύεντας μὲν καὶ μαθόντας ἀ δὲ
 πρὸς τῇ, αἰετοὺς τε καὶ ὠφελιμωτάτοις γίνεσθαι (πλῆ-
 στα γὰρ καὶ μέγιστα ἀγαθὰ ἐργάζεσθαι) ἀπαμειβόμενοι δὲ
 καὶ ἀμαθεῖς θηρονομοῖς, χακίτοις τε καὶ βλαβερωτά-
 τες γίνεσθαι. κλίνειν γὰρ οὐκ ὀπισθιμένους ἀ δὲ πρὸς τῇ
 τῇ, πολλάκις πονηροῖς ὀπιχειρῶν πρὸς τῇ. μεγα-
 λείους δὲ καὶ σφοδρῶς ὄντας, δυσκατέκτοις τε καὶ
 δυσάποτροποις εἶναι. διὸ πλῆστα καὶ μέγιστα κακὰ ἐρ-
 γάζεσθαι.

Ε'. Τὸς δὲ ὀπὲ πλῆτῳ μέγα φρονεῖντας, καὶ νομίζοντας ὅ-
 δὲν πρὸς δὲ πᾶσι παμδαίαις, ἔξαρκέσιν δὲ σφισι καὶ πλῆτον
 οἰομένους

sint, effrænatissimos ac pravissi-
 mos: & canes à natura optimos,
 qui laboriosi sint & feras aggre-
 diantur, si recte educantur, opti-
 mos fieri, ac ad venationes aptissi-
 mos; si minus educantur, ineptos
 reddi, ac furiosos, & contuma-
 cissimos.

4. Itidem homines optimæ in-
 dolis, qui & animis essent firmissi-
 mis, & in efficiendis iis quæ mo-
 lirentur efficacissimi, si quidem
 instituti essent, & quæ agenda
 sint, didicissent, præstantissimos
 atque utilissimos fieri; quod &

plurima & maxima bona confice-
 rent: at si tum institutionis tum
 doctrinæ expertes essent, fieri pes-
 simos ac nocentissimos. Nam
 quum dijudicare minime norint,
 quæ sint facienda, prava sæpe
 moliantur; quumque magnifici
 ac acres sint, difficulter contineri
 ac abduci possunt: quo fiat, ut
 plurima maximaque mala com-
 mittant.

5. Quod si qui ob divitias ma-
 gnos animos gererent, ac se ni-
 hil institutionis egere ducerent,
 quippe qui opes sibi suffecturas
 putarent

οιομένους ὁρὸς ὃ ἀγαπᾶσθαι τε ὅ,τι ἐν βύλῳ,
 καὶ πᾶσαι ὑπὸ τῶ ἀνθρώπων, ἐφρένυ λέγων, ὅτι μωρὸς
 μὲ εἴη, εἰ τις οἶεται, μὴ μαθὼν, τὰ τε ὠφέλιμα καὶ τὰ
 βλαβερά τῶ ἀγαθῶν ἀγνώσεσθαι. μωρὸς δ', εἰ τις
 μὴ ἀγνώσκων μὲ τὰυτα, ἀλλ' δὲ τῶ πλῆτον ὅ,τι ἐν
 βύλῳ ποιζόμεναι, οἶεται διυῆσθαι καὶ τὰ συμφέ-
 ροντα ἀπῆν. ἡλίθιος δ', εἰ τις μὴ διδάσκων τὰ
 συμφέροντα ἀπῆν, εὖ τε ἀπῆν οἶεται, καὶ τὰ ὁρὸς
 τῶ βίον αὐτῷ ἢ χαλῶς ἢ ἱκανῶς πῆσσεσθαι. ἡλίθιος
 δὲ, καὶ εἰ τις οἶεται ἀλλ' ὅ πλῆτον, μηδὲν ὀπιτάμενος,
 δοξῆν πὶ ἀγαθὸς εἶναι, ἢ μηδὲν ἀγαθὸς ὄν, δοκεῖν ἐν-
 δοκίμῳ.

Κ Ε Φ. β'.

ΤΟῖς δὲ νομίζουσι παιδείας τε τῶ ἀείσης τε τυχεύειν,
 καὶ μέγα φρονῶσιν ὅτι σοφία, ὡς ἀποσέφετο,
 νῦν

putarent ad perficiendum quæ
 vellent, & ad consequendum ho-
 nores ab hominibus, eos sanam
 ad mentem revocabat, dicen-
 do, stultum esse, si quis existi-
 met posse se absque doctrina tum
 utiles tum noxias res discernere:
 itemque stultum esse, qui dis-
 criminen horum ignorans, ac pro-
 pter opes quicquid velit sibi com-
 parans, posse se putet agere,
 quæ conducant: stolidum item,
 qui quum nequeat agere quæ
 conducant, bene se agere putet,
 ac res ad vitam vel recte sibi vel

idonee comparatas esse: stoli-
 dum denique, qui quum nihil
 sciat, putet propter divitias se
 aliquo modo bonum posse vide-
 ri; vel quum nullo modo sit
 bonus, videri in existimatione
 futurum.

C A P. II.

QUOD si qui existimarent se
 optime institutos esse, ac
 ob doctrinam elatis essent animis,
 erga eos quomodo se gereret,
 jam

νῦν διηγέσσομαι. κατὰ μαθὼν δ' Εὐθύδημον τ' καλὸν γράμματα πολλὰ σὺν φλεγμαίνον ποιητῆς τε καὶ σοφῶν τ' εὐδοκίμοτάτων, καὶ ἐκ τούτων ἤδη τε νομίζοντα ἀφαιρῆναι τ' ἡλικιωτῶν ὅππῃ σοφία, καὶ μεγάλας ἐλπίδας ἔχοντα θύσσειν τῷ δυνάσθαι λέγειν τε καὶ πράττειν, ὥσπερ μὲν ἀθανάτου αὐτὸν ἀφ' αὐτῆς νεότητος ἔγωγε εἰς τὸ ἀγρᾶν εἰσιόντα, εἰ δὲ πῶς βύλοιτο ἀπαρᾶξασθαι, καθίζοντα εἰς ὑψιποταμὸν πῶς ἐγγὺς τῷ ἀγρᾶς, εἰς τούτο καὶ αὐτὸς ἦεν τ' μετ' αὐτῷ πινεὶ ἔχων.

β'. Καὶ ὥσπερ μὲν πιθανομύθε πινὸς, πότερον Θεμιστοκλῆς ἀφ' αὐτοῦ πινὸς τ' σοφῶν, ἢ φύσιν ποσειδὸν διήνεγκε τ' πολιτῶν, ὥστε πρὸς ἐκείνον ἀποβλέπειν τὸ πόλιν, ὁπότε ἀποδύας ἀνδρὸς δευτέρου ὁ Σωκράτης βυλόμενος κινᾷ τὸν Εὐθύδημον, εὐήθης ἔφη (εἰ) τὸ οἶεσθαι, τὰς μὲν ὀλίγας ἀξίας τέχνας μὴ γίνεσθαι ἀποδύοις ἀνδρὶ διδασκάλων ἱκανῶν, τὸ δὲ πρᾶττειν πάλεως (πάντων ἔργων μέγιστον ὄν) ἀπὸ τρυφᾶς πρὸς ἀγῆναι τοῖς ἀνθρώποις.

γ'. Πάλιν

jam commemorabo. Nam quum pulcrum illum Euthydemum intellexisset multa poetarum & sophistarum clarissimorum scripta collegisse, & ob ea jam arbitrari, se sapientia suos coetaneos vincere, ac magna esse in spe, futurum, ut omnes & dicendo & agendo excelleret: primum animadvertens eum propter adolescentiam necdum in forum ingredi, ac siquid efficere vellet, sedere apud officinam frænariam prope forum, ad eandem & ipse ibat cum quibusdam familiaribus suis.

2. Ac primo quidem quodam interrogante, utrum Themistocles ex consuetudine cum aliquo sapienti viro, an vero natura tantum civibus suis præstitisset, ut oculos in eum civitas conjiceret, si quando egregio viro opus esset: Socrates qui movere vellet Euthydemum, stultum esse dixit existimare, exigui quidem momenti artes absque magistris idoneis percipi à studiosis haud posse; civitati vero præesse (opus omnium maximum) posse homines ex se satis nosse.

3. Rursus

γ'. Πάλιν δὲ ποτε πρῶτος ἔ' Εὐθυδήμης, ὁρῶν αὐ-
τὸν ἀποχωρῶντα τῇ συνεδρίᾳ, καὶ φυλαττόμενον μὴ δόξῃ τῇ
Σωκράτῳ θαυμάζειν ὅτι σοφία, Ὅτι μὲν, ἔφη, ὦ ἄνδρες,
Εὐθυδήμος ἔπος ἐν ἡλικίᾳ θρόνου, τῇ πόλεως λόγον
θεῖς πιθόω περὶ τῆς πόλεως, οὐκ ἀφ' ἑξέταστος συμβιβλέειν,
εὐδαμὸν ὅτιν ἐξ ὧν ὅτι περὶ δούλῳ. δοκῇ δὲ μοι καλὸν παροί-
μιον τῇ δημοκρατίᾳ παρὰ σοφίας αἰσῶνται, φυλαττόμενον
μὴ δόξῃ μαθητὴν πᾶσι τῶν τε. δῆλον γάρ, ὅτι λέγειν ἀρ-
χόμενον ὡς παροίμαστος.

Δ'. Παρ' ὁδοῦ δὲ μὲν πῶποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
οὐδὲν ἔμαθον, οὐδ' ἀκούων πινὰς εἶ) λέγειν τε καὶ
πράττειν ἱκανὸς, ἐξήγησα τέτοις ἐντυχῶν, οὐδ' ἐπι-
μελήσει τοῦ διδάσκαλόν πινά μοι θύεσθαι τῇ ὅτι περὶ
μύθων. ἀλλὰ καὶ πάντων διατετέλεκα γὰρ φεύγων ἔ-
μόνον τὸ μαθητὴν πᾶσι τῶν τε, ἀλλὰ καὶ τὸ δόξα,
ὅμως δὲ ὅ,τι ἀν' αὐτὸν αὐτομάτως ὅτι μοι, συμβιβλέουσιν
ὑμῖν.

ε'. Ἀρμό-

3. Rursus quum adesset aliquan-
do Euthydemus, quia videbat eum
à confesso recedere, caventem sci-
licet, ne Socratem admirari ob
sapientiam videretur: Euthyde-
mum hunc, inquit, O viri, post-
eaquam adoleverit, civitate de re
quapiam consultationem propo-
nente, minime à consilio dando
sibi temperaturum, satis ex ipsius
studiis manifestum est. Et videtur
mihi præclarum jam orationum ad
populum habendarum exordium
parasse, qui caveat scilicet, ne vi-
deatur abs quoquam aliquid discere.

re. Nimirum ubi dicendi vult
initium facere, ita exordietur:

4. Equidem, O viri Athenien-
ses, à nullo unquam quidquam didi-
ci; & quum audirem esse quosdam
dicendi agendique peritos, non ta-
men ut eos convenirem, operam
dedi; neque curam adhibui, ut ho-
minem aliquem doctum mihi ma-
gistrum adjungerem: sed è contra-
rio, semper fugi, non solum ne quid
ab aliquo discerem, verum etiam ne
discere viderer. Nihilominus id
consilii vobis dabo, quodcunque
fortuito mihi ad animum acciderit.

5. Eodem

ε'. Αρμόσσει δ' ἂν ἔτω παρομιμάζεσθαι, καὶ τοῖς βυλομήνοις ὡς τὸ πάλεως ἱατρικὸν ἔργον λαβεῖν. ὅππῃ δ' εἶόν γ' αὐτοῖς εἴη, ἔ' λόγῳ ἀρχεσθαι σ' ἐνέωθεν. Παρ' ὁδὸν δὲ μὲ πώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηνῶσι, τ' ἱατρικὴν τέχνην ἔμαθον, καὶ ἐξήγησα διδάσκαλον ἐμαυτῷ θνέσθαι τ' ἱατρῶν ὁδόν. Διατετέλεκα γὰρ φυλαττόμενος καὶ μόνον τὸ μαθεῖν π' ὡς τὸ τ' ἱατρῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ δοῦναι μεμαθηκέναι τ' τέχνην τῷ τῷ. ὅμως δὲ μοι τὸ ἱατρικὸν ἔργον δότε. πειράσομαι γὰρ σ' ὑμῖν ἀποκινδυνεύων μαθήσθην.

ζ'. Επεὶ δὲ φανερὸς ἦν ὁ Εὐθύδημος, ἥδη μὲ οἷς ὁ Σωκράτης λέγει παρόσχον, ἐπὶ δὲ φυλαττόμενος αὐτὸς π' φησέσθαι, καὶ νομίζων τῇ σιωπῇ σωφροσύνης δοῦναι πειράζεσθαι. τότε ὁ Σωκράτης βεβλόμενος αὐτὸν παύσασθαι τῆς, θαυμαστὸν γὰρ, ἔφη, τί ποτε (α) βεβλόμενοι καθαίρουν, ἢ αὐλεῖν, ἢ ἰσπεύειν, ἢ ἄλλο τι τ' ποιεῖν ἱκανοὶ γενέσθαι, μὴ πειρῶνται ὡς συνεχέστατα ποιεῖν ὅ, τι ἂν βέλων) δυνατοὶ γενέσθαι, καὶ καθ' ἑαυτοὺς, ἀλλὰ ὡς τὸ

5. Eodem uti exordio conveniret, etiam iis qui medendi munus à republica impetrare cuperent. Nam illis ex usu fuerit, hinc orationem ordiri: Equidem à nemine, Viri Athenienses, medendi artem unquam didici, neque quendam medicorum quæfivi, quo magistro uterer. Semper enim cavi, non solum ne à medicis aliquid discerem, sed etiam ne viderer artem hanc didicisse. Nihilominus velim medendi munus mihi manderis. Nam enitar quidem, in vobis periculum faciendo, eam discere.

6. Ubi autem appareret Euthydemus, iis quæ à Socrate dicerentur jam animum attendere, verum adhuc cavere, ne quid ipse proloqueretur, arbitrarique se per silentium modestiæ laudem consecuturum: tum Socrates, qui vellet eum ab hoc instituto avocare, mirum est, ait, quamobrem illi, qui cithara canere vel tibia cupiunt, vel equitandi artem discere, vel ad aliud ejusmodi quidpiam idonei fieri, non contentur hoc sane quam continuo agere, in quo valere volunt, neque Marte suo, sed apud

ὡς δὲ τοῖς ἀείροις δοκῶσιν εἶ), πάντα ποιῶντες καὶ ὑπο-
μύνοντες ἕνεκα ὅ μιν ἀνὸς ἢ ἐκείνων γνώμης ποιῶν, ὡς
οὐκ ἂν ἄλλως ἀξιόλογοι γινόμενοι. ἢ δὲ βυλομύων δυνά-
μει γενέσθαι λέγειν τε καὶ πράττειν τὰ πολιτικὰ, νομίζου-
σιν ἀνὸς ὡς ἀσκευῆς καὶ ὀπιμελείας αὐτόματι ἔξαρτης
δυνατοὶ τῶντα ποιῶν ἔσεσθαι.

ζ'. Καὶ τοί γε τούτων ταῦτα ἐκείνων δυσκατεργα-
στοτέρα φαίνε), ὅσα ὡς πλείονων πρὸς ταῦτα πρᾶγμα-
τνομύων, ἐλάττω (α) κατεργαζόμενοι γίγνουν). δὴλον οὖν,
ὅτι καὶ ὀπιμελείας δεόντων πλείον (β) καὶ ἰσχυρότερας οἱ τέ-
των ἐφίεμνοι, ἢ οἱ ἐκείνων.

η'. Καταρχὰς μὲν οὖν ἀκούοντες Εὐθυδήμης τούτους λό-
γους ἔλεγε Σωκράτης. ὡς δ' ἤθετο αὐτὸν ἐτοιμότερον
ὑπομύοντα, ὅτε διαλέγεται, καὶ πρῶτον ἀκούοντα,
μόνος ἦλθεν εἰς τὸ ἰνδοποιδον. ὡς κατεζομένης δ' αὐτοῦ
ἢ Εὐθυδήμης, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, πρὸς ὅντι (ὥστε
ἐγὼ ἀκούω) πολλὰ γράμματα συνῆξας ἢ λεγομένων σοφῶν
ἀνδρῶν

apud eos qui præstare cæteris vi-
dentur, omnia tum agant tum
sustineant, ne quid absque illorum
judicio faciunt, quasi alia ratio-
ne præclari evadere non possint:
quum nonnulli, qui facultatem di-
cendi, gerendique publicas res,
adipisci volunt, existiment se abs-
que præparatione ac studio, per
se ac subito idoneos ad ea præ-
standa futuros.

7. Atqui tanto hæc illis effectu
difficiliora sunt, quanto in his plu-
res operam ponunt, ac pauciores
quid conficiunt. De quo patet, ab

eis & studium majus requiri &
vehementius, qui hæc concu-
piscunt, quam qui illa.

8. Hujusmodi quædam Euthy-
demo audiente Socrates initio
proferebat. Quum autem animad-
verteret ipsum jam promptius ejus
disputationes tolerare, atque ala-
crius eos audire, solus ad officina-
nam habenarum opificis accessit:
quumq; confedisset propter ipsum
Euthydemus, Dic mihi, inquit,
mi Euthydemo, an revera (quem-
admodum audio) multa eorum
scripta collegisti, qui viri sapientes
fuisse

ἀνδρῶν γεγονέναι; νὴ τὸ Δί', (ἔφη) ὦ Σωκράτης· καὶ ἐπὶ γε σιωπῶν, ἕως ἂν κτήσωμαι ὡς ἂν διώσωμαι πλῆστα.

θ'. Νὴ τιῶν Ἡσέων (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἀγαμέ σο, δίοτι οὐκ ἀργυρεῖς καὶ χρυσοὶ παρτίλιν θησαυροὺς κεκτῆσθαι μάλλον, ἢ σοφίας. δῆλον γάρ, ὅτι νομίζεις ἀργύριον καὶ χρυσίον ὁρθεῖν βελτίους ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ταῖς δὲ τῶν σοφῶν ἀνδρῶν γνώμας ἀρετῇ πλεονάζειν τοὺς κεκτημένους. καὶ ὁ Εὐθύδημος ἔλαττει ἀκούων τῶντα, νομίζων δοκεῖν τῷ Σωκράτι ὁρθῶς μεπέναι τὴν σοφίαν.

ι'. Ο δὲ κατὰ μαθῶν αὐτὸν ἠσθέντα τῷ ἐπαίνῳ τέττω, τί δὲ δὴ βυλόμηναι ἀγαθὸς θνέσθαι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, συλλέγεις τὰ γράμματα; ἐπεὶ δὲ διεσιώπησεν ὁ Εὐθύδημος, σιωπῶν ὅτι ἀποκρίναίτο, πάλιν ὁ Σωκράτης, ἀρετὴ μὴ ἰατρὸς, ἔφη· πολλὰ γὰρ καὶ ἰατρῶν ὅτι συγχεύματα. καὶ ὁ Εὐθύδημος, μὰ Δί' (ἔφη) οὐκ ἔγωγε. ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βέλτε γινέσθαι; γινωμονικὸς γὰρ ἀνδρὸς καὶ τέτο δέ. ἔκταν

fuisse dicuntur? Est ita profecto, mi Socrates (inquit) atque etiam modo colligo, donec comparavero mihi quam fieri poterit plurima.

9. Miror te profecto (inquit Socrates) quod nec auri nec argenti thesauros tibi comparare malueris, quam sapientiæ. Patet enim, quod existimes argentum & aurum homines nihilo meliores efficere; sed sapientum dicta virtute illos ditare, qui ea acquisiverint. Hæc quum audiret Euthydemus, gaudebat, ut qui existi-

malet videri Socrati, sapientiam recte inquirere.

10. At ille animadvertens hominem ea laudatione delectatum, In quo vero, mi Euthydemus, inquit, peritus evadere desiderans, hæc scripta colligis? quumque taceret Euthydemus, secum quid responderet dispiciens, rursus Socrates, num ut medicus fias? inquit: nam multa etiam medicorum scripta sunt. Minime equidem, inquit. At architectus fieri cogitas? Nam id quoque magno judicio hominem requirit.

ἔχον ἔγωγ', ἔφη· ἀλλὰ μὴ γεωμέτρης ὀπθημεῖς (ἔφη) γενέσθαι ἀγαθός, ὥσπερ ὁ Θεώδοτος; ὅδ' ἔγωγε γεωμέτρης, ἔφη· ἀλλὰ μὴ ἀσφαλὺς (ἔφη) βύλει γενέσθαι; (ὡς δὲ καὶ τῷτο ἠρνεῖτο) ἀλλὰ μὴ ραψώδης; (ἔφη) καὶ γὰρ οἱ Ομήρου σέ φασιν πάντα κεκτῆσθαι· μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ'. (ἔφη) τὴς γὰρ τοῖ ραψώδους οἶδα καὶ μὴ ἔπη ἀκρεβύνειν, αὐτοὺς δὲ πάντῃ ἡλιθίους ὄντας.

ια'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· οὐ δήπου, ὦ Εὐθύδημε, ταύτης τῆς ἀρετῆς ἐφίεσαι, δι' ἧν ἄνθρωποι πολιτικοὶ γίνονται, καὶ οἰκονομικοὶ, καὶ ἀρχὴν ἱκανοὶ, καὶ ὠφέλιμοι ταῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ ἑαυτοῖς; καὶ ὁ Εὐθύδημος, σφόδρα γὰρ, ἔφη, ὦ Σωκράτες, ταύτης τῆς ἀρετῆς θέομαι. νῦν Δί' α' (ἔφη ὁ Σωκράτης) τῇ χαλλίστης ἀρετῆς καὶ μεγίστης ἐφίεσαι τέχνης· ἐπεὶ γὰρ τῇ βασιλέων αὐτῇ, καλεῖται βασιλική· ἀπάρ (ἔφη) καταινεύοντες, εἰ οἷόν τ' ὅστις, μὴ ὄντα δύνανται, ἀγαθὸν ταῦτα γενέσθαι; καὶ μάλα· (ἔφη) καὶ ἔχ' οἷόν τ' ἂν ἀνθρώπου δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολιτικῇ γενέσθαι.

ιβ'. Τι

Non ego, inquit. At geometra bonus fieri cupis, ut Theodorus? Ne geometra quidem. At astrologus fieri vis? (Quum hoc quoque negasset) num carminum recitator? ait: nam te Homeri versus omnes habere dicunt. Minime profecto, inquit: nam recitatores versuum scio accurate quidem tenere versus, verum ipsos plane esse stolidos.

11. Et Socrates, num fortassis illam expetis virtutem, ait, mi Euthydemus, per quam homines rerum civilium & administrationis

domesticæ periti fiunt, & ad imperandum idonei, & utiles cum cæteris hominibus tum sibi met ipsis? Hic Euthydemus, Vehementer, inquit, hac virtute mihi, mi Socrates, opus est. Profecto (ait Socrates) virtutem pulcherrimam artemque maximam expetis. Nam regum ipsa est, ac regia vocatur. Sed an considerasti, (ait) num is qui iustus non est, fieri possit in rebus huiusmodi bonus? Maxime vero, inquit: nec enim fieri potest, ut aliquis absque iustitia civis bonus existat.

12. Quid

ιβ'. Τί οὖν, (ἔφη) σὺ δὴ τῆτο κατεύρρασαι; οἶμά γ', (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ὅθενός ἀνὴρ ἦτον φαυλῶσαι δίκην. ἂρ' οὖν (ἔφη) τῷ δικάων ὅτιν ἔργα, ὥσπερ τ' τεκτόνων; ἔτι μύθοι, ἔφη. ὥσπερ αὖτε τέκτονες ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα ὅπως αἰῶσαι, ὅπως οἱ δίκαιοι τὰ ἑαυτῶν ἔχουσι ἀνὰ διεξηγήσασθαι; μὴ οὖν (ἔφη ὁ Εὐθύδημος) ἔτι δικάωμαι ἐγὼ τὰ τ' δικαιοσύνης ἔργα ἐξηγήσασθαι; καὶ ἵνα Διὶ ἔρωγε τὰ τῆς ἀδικίας· ἐπεὶ οὐκ ὀλίγα ὅτι καὶ ἐκείνην ἡμέραν τοιαῦτα ὅραϊν τε καὶ ἀκούειν.

ιγ'. Βέλει οὖν (ἔφη ὁ Σωκράτης) γράψωμεν ἐν βιβλίῳ μὲν Δ, ἐν βιβλίῳ δὲ Α; εἴτα ὅ,τι μὲν ἀνὰ δόκῃ ἡμῶν τ' δικαιοσύνης ἔργον εἴη, πρὸς τὸ Δ πηρώμεν· ὅ,τι δ' ἀνὰ τῆς ἀδικίας, πρὸς τὸ Α; εἴ τι σοι δοκεῖ (ἔφη) πρὸς δὲν τέτων, ποίει ταῦτα.

ιδ'. Καὶ ὁ Σωκράτης γράψας, ὥσπερ εἶπεν, ἔκοιτο, ἔφη, ἔστιν ὃ ἀνθρώποις ψεύδεσθαι; ἔτι μύθοι, ἔφη. πότερωσε οὖν (ἔφη) γῶμιν τῆτο; δῖλον (ἔφη) ὅτι πρὸς τὴν

12. Quid igitur, (ait) tunc hoc ut essēs operatus fuisti? Arbitror equidem, mi Socrates, (inquit) me nemine minus videri iustum. Ergone iustorum hominum opera quædam sunt, uti fabrorum? Sunt, inquit. Num igitur perinde ac fabri opera sua demonstrare possunt, sic & iusti sua possunt exponere. Ergone (subjecit Euthydemus) opera iustitiæ non possim exponere? quin & iniustitiæ profecto. Nam ejusmodi non pauca quotidie tum cernere tum audire est.

13. Vis igitur (ait Socrates) heic quidem D, istic vero A scribamus? ac deinde quodcumque nobis esse opus iustitiæ videbitur, id ad D collocemus; quod autem iniustitiæ, ad A? Facito vero hæc, (ait) si quid horum requiri tibi videatur.

14. Et Socrates posteaquam hæc ita, uti dixerat, scripsisset: Ergo, inquit, inter homines est mentiri? Est, inquit. Utra in parte hoc collocabimus? Planum (inquit) quod

τινὲς ἀδικίαν. ἔκουῦ (ἔφη) καὶ τὸ ἔξαπατᾶν ὅτι; καὶ μάλα, ἔφη. τῷτο οὖν ποτέρωσε θῶμιν; καὶ τῷτο δῆλον ὅτι (ἔφη) ὥς τινὲς ἀδικίαν. τί δὲ τὸ χεκουργάν; καὶ τῷτο, ἔφη. τί δ' ἀνδραποδίζεσθαι; καὶ τῷτο. ὥς δὲ διχαροσύλῃ ὅθεν ἡμῖν τῶτων κείσεται, ὦ Εὐθύδημε; Δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, ἔφη.

ιε'. Τί δὲ εἰάν τις φρατηρὸς ἀρεθεὶς ἀδικίῳ τε καὶ ἐχθρῶν πόλιν ἔξανδραποδίσσῃται, φήσομεν τῷτον ἀδικεῖν; καὶ δῆτα, ἔφη. δίχμα δὲ ποιᾶν καὶ φήσομεν; καὶ μάλα. τί δ' ἂν ἔξαπατᾷ πολέμῳ αὐτοῖς; δίχμον (ἔφη) καὶ τῷτο. εἰάν τις κλέπῃ τε καὶ ἀρπάξῃ τὰ τούτων, καὶ δίχμα ποιήσῃ; καὶ μάλα. (ἔφη) ἀλλ' ἐγὼ σε ποτὲ ὅτε ἰσχυρὰν ἐλάμβανον ὥς τοὺς φίλους μόνοι ταῦτ' ἐρωτᾶν. ὁκουῦ (ἔφη) ὅσα ὥς τῇ ἀδικίᾳ ἐθήκαμεν, πάντα καὶ ὥς τῇ διχαροσύνῃ θετέον ἂν εἴη; ἔοικεν, ἔφη.

ις'. Βέλῃς ὦν (ἔφη) ταῦτα ὅτε γέντες, διδρασιώμῃδα πάλιν, ὥς

ad injustitiam. Num & fallere? Omnino, ait. Utrubi vero id collocabimus? Etiam hoc palam est (inquit) quod ad injustitiam. Quid damno afficere? Etiam hoc, inquit. Quid in servitutem redigere? Etiam hoc. Ad justitiam vero, mi Euthydeme, nihil horum collocabitur? Mirum sane id esset, ait.

15. Quid autem, si quis imperator lectus injustam & hostilem urbem in servitutem redigat, huncine quidpiam in hoc injusti perpetrare dicemus? Nequaquam,

ait. At juste agere dicemus? Omnino. Quid si decipiat eos, dum bellum adversus illos gerit? Hoc quoque justum est, inquit. At si furtim adimat, ac rapiat ipsorum res, non juste aget? Omnino: (ait) at ego primum arbitrabar hæc te respectu amicorum solummodo interrogare. Quæcunque igitur (inquit) ad injustitiam retuleramus, ea sunt omnia ad justitiam quoque referenda? Sic videtur, ait.

16. Vis igitur (ait) his ita positis, iterum definiamus, adversus hostes

πρὸς μὲν τοὺς πολέμους δίχαροι εἶ) τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, πρὸς δὲ τῶς φίλῃς ἀδίκον· Ἀλλὰ δεῖν πρὸς γε τῆς ὡς ἀπλῆστατον εἶ); πᾶν μὲν οὖν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος.

15. Τί οὖν (ἔφη ὁ Σωκράτης) εἴαν τις φρατὴρ ὄρων ἀθύμως ἔχον τὸ πρᾶγμα, ψευδόμενος φήσῃ συμμάχους πρὸςσείναι, καὶ πῶς ψεύδει τῷ παύσῃ τοὺς ἀθυμίας ὅς φρατεύματος ποτέρῳ καὶ ἀπάτῃ ταύτῃ θήσομαι; δοκεῖ μοι (ἔφη) πρὸς τὴν διανοουμένην. εἴαν δὲ τις ὑπὸν εἰς δόμον φαρμακείας καὶ μὴ πρὸςσείμενον φάρμακον ἔξαπατήσας, ὡς σιτίον τὸ φάρμακον δῶ, καὶ πῶς ψεύδει χρησάμενος ὅπως ὑγῆ ποιήσῃ. ταύτῃ αὖ καὶ ἀπάτῃ ποῖ γέτεον; δοκεῖ μοι (ἔφη) καὶ ταύτῃ εἰς ὅ αὐτό. τί δὲ ἂν τις, ὅς ἀθυμία ὄντος φίλῃς, δέσας μὴ ἀχρησθήσεται ἑαυτὸν, κλέψῃ ἢ ἀρπάσῃ ἢ ξίφος ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον· τῷ αὖ ποτέρῳ γέτεον; καὶ τῷ νὴ Δί' (ἔφη) πρὸς καὶ διανοουμένην.

16. Λέγεις (ἔφη) σὺ ὅδε πρὸς τοὺς φίλῃς ἀπαντᾷ δὲ

hostes quidem justum esse facere quædam hujusmodi; sed injustum, adversus amicos: imo erga hos quam simplicissimos esse oportere. Omnino, inquit Euthydemus.

17. Quid igitur (inquit) si quis imperator dejectis animis esse copias suas videat, & conficto mendacio dicat adventare socios, atque hoc mendacio militibus animi defectionem adimat; quam ex parte fraudem hanc collocabimus? Videtur mihi ad justitiam, inquit. Siquis autem filium suum indigentem usu phar-

macorum, & pharmacum respuentem, ita deceperit, ut pharmacum ei det loco cibi; eoque usus mendacio, valetudini eum restituat? hæc item fraus ubi erit collocanda? Videtur (inquit) ea quoque ad idem. Quid autem si quis, ubi dejecto animo amicus est, metuens ne manus ille sibi afferat, suffuretur aut eripiat gladium vel quid ejusmodi: utro id quoque loco ponendum? Nimirum ad justitiam, inquit.

18. Dicis tu (inquit) non debere nos etiam erga amicos in omnibus nosmet

δεῖ ἀπλοῖζεσθαι. μὰ Δι' ἔδῃται· (ἔφη) ἀλλὰ μετα-
πίψαμι τὰ ἐρημύνα, εἴ πορ ἔξῃσι. δεῖ γάρ τοι (ἔφη ὁ Σω-
κράτης) ἔξῃναι πολὺ μᾶλλον, ἢ μὴ ὀρθῶς πίνεσθαι.

ιβ'. Τῶν δὲ τῆς φίλης ἑξαπατώντων ὅτι βλάβῃ, (ἵνα
μὴ δὲ τῷτο ὠφθαλμῶν ἀσπερίον) πότερος ἀδικώτερος
ᾖσιν, ὁ ἐκὼν ἢ ὁ ἄκων; ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐδέ τι μὲν
ἔγωγε πιστεύω οἷς ἀποκρίνομαι· καὶ γὰρ τὰ ὁρώσιν πάντα
νῦν ἄλλως ἔχῃν δοκεῖ μοι, ἢ ὡς ἐγὼ τότε ᾤμινα· ὅρασι
δὲ εἰρήσθω μοι, ἀδικώτερον εἶ) (δ) ἐκόντα ψευδόμενον
ἢ ἄκοντα (ε).

κ'. Δοκῇ δὲ σοι μάθῃσις καὶ ὁπιστήμη εἶ δικαίη (εἶ),
ὥσπερ τῇ γραμματείᾳ; ἐμοὶ γὰρ πότερον δὲ γραμματικώ-
τερον κείναις, ὅς ἂν ἐκὼν μὴ ὀρθῶς γράφῃ καὶ ἀναγνώσκῃ,
ἢ ὅς ἂν ἄκων; ὅς ἂν ἐκὼν, ἔγωγε διώματ' οὗ ἂν, ὁππότε
βύλοις, καὶ ὀρθῶς αὐτὰ ποιῇ. ἐκὼν ὁ μὲν ἐκὼν μὴ ὀρ-
θῶς γράφων, γραμματικὸς ἂν εἴη· ὁ δὲ ἄκων, ἀγροῦμα-
τικός; πῶς γὰρ οὐ; τὰ δίκαια δὲ πότερον ὁ ἐκὼν
ψευδόμενος

nosmet simplices exhibere. Non profecto: (inquit) imo quæ dixi, retracto, si quidem licet. Atqui (subjecit Socrates) multo magis hoc licere debet, quam non recte aliquid constituere.

19. Cæterum ex iis qui amicos nocendi causa decipiunt, (ut ne id quidem haud confideratum relinquamus) uter injustior est, volens, an nolens. Ego vero, mi Socrates, non amplius eis fidem habeo, quæ respondeo. Nam quæ diximus antehac omnia nunc aliter se habere mihi videntur, quam

ego tum putarem. Sed tamen dictum à me esto, qui volens fallat, illo injustiorem esse, qui nolens.

20. Num vero tibi esse doctrina quedam & scientia iusti videtur, uti literarum? Mihi quidem. Utrum vero magis esse litteratum judicas, cumne qui volens non recte scribat & legat, an qui nolens? Qui volens scilicet: nam poterit is ubi volet, etiam recte utrumque facere. Qui ergo volens non recte scribit, litteratus erit; qui vero nolens, illiteratus? Cur non? Utrum vero is, qui volens

menti-

ψευδόμενον ὃ καὶ ἔξαπατῶν, οἶδεν, ἢ ὁ ἄκων; δῆλον ὅτι ὁ
ἐκὼν. ὁ γὰρ ἔξαπατῶν μὴ τὸ ἐπιστάμενον ἔρα-
μαται ἢ μὴ ἐπιστάμενος φησὶ (εἰ); καὶ δικαστότερον δὲ τὸ
ἐπιστάμενον τὰ δίκαια ἢ μὴ ἐπιστάμενος; φάνομεν
δοκῶ δέ μοι καὶ τούτοις ἐκ οἷοι' ὅπως λέγειν.

κα'. Τί δὲ δὴ, ὅς ἐν βυλόμενον τὰ ληϊστῶν λέγειν,
μὴδὲ ποτε τὰ αὐτὰ πρὸς τὸ αὐτῶν λέγειν, ἀλλ' ὁδόν τε
φράζων τὸ αὐτὸν, κατὰ μὲν πρὸς ἑῶν κατὰ δὲ πρὸς ἑαυτὸν
φράζει καὶ λογιζόμενον ἀποφαιρόμενον τὸ αὐτὸν, κατὰ μὲν πρὸς
κατὰ δὲ ἐλάττω ἀποφαινή; τί σοι δοκεῖ ὁ βέλτερος; δει-
λὸς γὰρ Δί' (εἰ), ὅτι ἂν ᾤετο εἰδέναι, ὁ γὰρ οἶδεν.

κβ'. Οἶδα δὲ πῃνας ἀνδραποδῶς εἰς χαλκουργίας; ἔγω-
γε πότερον ἀφ' σοφίαν ἢ δὲ ἀμαθίαν; δῆλον ὅτι δι'
ἀμαθίαν. ἂν οὖν ἀφ' τὸ ἔχον χαλκεύειν ἀμαθίαν ἢ ὀνόμα-
ται τὰς τεχνολογίας; ἢ δὴ οὐκ. ἀλλ' ἄρα ἀφ' τὸ ἔ-
κτακτον; ὅθεν ἀφ' ταύτων. ἀλλὰ ἀφ' τίνος ἔστι σκυ-
τεῖν; ὅθεν δὲ ἐκ τούτων, (ἐφ' ἣν) ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀντιπαρα-
στήσεως.

ⓐ

mentitur ac decipit, iusta novit,
an qui nolens? Nimirum is, qui
volens. Ergo litteratiorem illum
qui literas novit, eo putas esse, qui
has ignorat? Ita. Et qui iusta scit,
eo iustiore qui nescit? Videor:
quo autem pacto hæc ipsa dicere
videor, ignoro.

21. Quid autem, si quis verum
dicere velit, ac nunquam de iis-
dem eadem dicat, sed de eadem
via loquens, modo quidem hanc
versus orientem, modo versus oc-
cidentem dicat esse; & rationes
easdem reddens, modo plures,

modo pauciores exhibeat; hic ho-
mo quid tibi videtur? Miser pro-
fecto esse, quippe qui nescit quæ
scire se putabat.

22. An autem nosti quosdam,
qui serviles homines appellantur?
Equidem. Num ob scientiam,
an propter inscitiam? Haud du-
bie propter inscitiam. Ergone
propter ignorance[m] artis æra-
riæ nomen hoc consequuntur?
Minime. An ob fabricandi igno-
rationem? Ne hac quidem de
causa. An ob sutoriæ? ob nihil
horum; imo vero contrarium.

Nam

Ⓐ ὃ πλείστοι τ' γε τὰ τοιαῦτα ὅπισθ' ἀνδραποδά-
δεις εἰσιν. ἀρ' οὖν τῶν τὰ χαλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ δίκαια
μὴ εἰδότες ὁ ὄνομα τῶν ἔστιν; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. ἔκ-
ου ὡς δὲ παντὶ πρόπῳ ἀφαινεσθὲν φεύγειν, ὅπως μὴ
ἀνδράποδα ᾧμεν.

κγ'. Ἀλλὰ νῦν τοὺς Θεοὺς, (ἔφη) ᾧ Σώκρατες, πάν-
τ' ὡμῶν φιλοσοφῶν φιλοσοφίαν, δι' ἧς ἂν μάλιστα εὐδαιμόν-
ηται παρὰ θεῶν τὰ προσήκοντα ἀνδρὶ καλοκαγαθίας ὀρεγ-
ομένην· νῦν δὲ πῶς οἶμαι με ἀθύρως ἔχον, ὁρῶντα ἐμαυτὸν ἀφ' ἡ-
μῶν τὰ προπεποιημένα ὅθεν τὸ ἐρωτάμενον ἀποκρίνασθαι
δυνάμενον ὑπὲρ ὧν μάλιστα χρεὶν εἶδέναι, ἄλλῳ δὲ ὁδῷ
ὁδεμίαν ἔχοντα, ἢ ἂν πορδύμενον βελτίων ἡγοίμην;

κδ'. Καὶ ὁ Σωκράτης, εἰπέ μοι, ἔφη, ᾧ Εὐθύδημε, εἰς
Δελφοὺς ἦδη πρόποτε ἀφίκου; καὶ δις νῦν Δί', ἔφη. κατ' ἡ-
μαρτας οὖν πρὸς τῷ ναῷ περὶ γεγενημένον τὸ, Γινώθι σαυ-
τὸν; ἔγωγε. πότερον οὖν ὁδεῖν σοι ἢ γεγραμμάτος ἐμέλῃσειν,
ἢ προσέχης τε καὶ ἐπεχείρησας σαυτὸν ὁπίσσω πρὶν, ὅστις εἴης;

μα

Nam illi ut plurimum serviles
sunt, qui huiusmodi sciant. Ergo
nomen hoc iis competit, qui ho-
nesta & bona & iusta ignorant?
Mihi videtur, inquit. Exten-
tis itaque viribus omni modo
fugere oportet, ne mancipia si-
mus.

23. Per Deos immortales, (in-
quit) mi Socrates, omnino me
illi philosophiæ studere putabam,
per quam maxime existimabam
in iis institui quæ homini virtu-
tis studiose convenirent: nunc
quam mæsto me putas esse ani-

mo, quum videam me per studia
prius habita ne quidem de inter-
rogatis respondere in iis posse,
quæ maxime scienda sunt; quum-
que via nulla restet, qua pergens
evadam melior?

24. Tum Socrates, Dic mihi,
mi Euthydem, ait, Delphosne
profectus aliquando es? Imo bis,
inquit. An animadvertisti ad tem-
plum alicubi scriptum esse, Nosce
teipsum? Equidem. Utrum igi-
tur id ita scriptum nihili fecisti,
an advertisti animum, ac temet
considerare conatus es, qui sis?
Minime

μα Δί' ἐ δύναι· (ἐφη) καὶ ᾧ δὴ πάνυ τὸ γε ὥμην εἶδεναι.
 ὁρῶν ᾧ δὲ ἄλλο τι ἦδεν, εἶγε μὴδ' ἐμαυτὸν ἐγνώσκον.

κε'. Πότερ' αὖ σοι δοκῇ γινώσκειν ἑαυτὸν, ὅτις τὸ νο-
 μα τὸ ἑαυτὸ μόνον οἶδεν, ἢ ὅτις (ὥσπερ ① τοὺς ἴσπας
 ὠνέμενοι, ἐ πότερ' οἶοντα γινώσκειν ὅτι δὲ βέλοντα
 γῶναι, πρὶν δὲ ὀπισκέψωνται, πότερ' εὐπειθὴς ὅστιν
 ἢ δυσπειθὴς, καὶ πότερ' ἰσχυρὸς ὅστιν ἢ ἀσθενὴς, καὶ πότερ'
 ἰσχυρὸς ἢ βραδύς, καὶ τὰλλα τὰ πρὸς τὴν ἴσπιν χρεῖαν
 ὀπιτήδεια τε καὶ ἀνεπιτήδεια ὅπως ἔχῃ· ἕτως) ἑαυτὸν
 ὀπισκεψάμενος, ὁποῖός ἐστι πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην χρεῖαν,
 ἐγνώκε τὴν αὐτῆς δυνάμιν· ἕτως ἔμοιγε δοκῇ (ἐφη) ὁ μὴ
 εἰδὼς τὴν ἑαυτὸ δυνάμιν ἀγνοῇ ἑαυτὸν.

κε'. Εκείνο δὲ ἐ φανερόν (ἐφη) ὅτι ἀλλ' οὐ μὴ τὸ εἶδεναι
 ἑαυτοὺς πλῆστα ἀγαθὰ πάσχον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' οὐ μὴ τὸ
 ἐφύεσθαι ἑαυτῶν, πλεῖστα κακὰ; ① μὴ ᾧ εἰδότες ἑαυ-
 τοὺς, τὰ τε ὀπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασι· καὶ ἀλλ' ἐγνώσκου-
 σιν ἅτε δυνάμιν, καὶ ἀ μὴ καὶ ἀ μὴ ὀπίαν πρᾶττοντες,
 ποεί-

Minime profecto: (inquit) nam
 prorsus id me putabam jam scire.
 Vix enim aliquid aliud scirem, si
 ne meipsum quidem nossem.

25. Utrum vero tibi videtur
 is semet nosse, qui nomen tan-
 tum suum novit, an qui (equos
 ementium more, non prius e-
 quum se nosse putantium, quem
 nosse volunt, quam inspexerint,
 utrum sit tractabibilis, necne; u-
 trum robustus an debilis; utrum
 celer, an tardus; itemque in cæ-
 teris quæ vel equo conveniunt
 vel non conveniunt, quomodo

se habet: ita & ipse) confide-
 rans semet, qualis sit ad usum
 humanum, vires suas novit? Sa-
 ne mihi videtur is (ait) qui vires
 suas non noverit, seipsum non
 nosse.

26. An vero non perspicuum
 est (inquit) ex eo quod se no-
 verint, maxima homines bona
 percipere; quod autem à seipsis
 aberrant, mala plurima? Nam
 qui seipsos norunt, quæ sibi com-
 moda sint, sciunt; & quæ vel
 possint vel nequeant, dignoscunt;
 & quum faciant quæ sciunt,
 ¶ E e compa-

πορίζοντάς τε ὧν δεόνται, καὶ εὖ πράττειν. ὧν δὲ μὴ ὀπίσταν) ἀπεχόμενοι, ἀναμάρτητοι γίγνον), καὶ ἀφαινεύουσι τὸ κακῶς πράττειν. ἀλλὰ τὸ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους διδάσκοντες δοκιμάζουσιν, καὶ ἀλλὰ τὰ ἄλλα ἄλλων ἡγεσίας τὰ τε ἀγαθὰ πορίζοντα, καὶ τὰ κακὰ φυλάττον).

κζ'. Οἱ δὲ μὴ εἰδότες, ἀλλὰ διεψυγμένοι τῷ ἑαυτῶν δυνάμει, πρὸς τε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ πάντα ἀνθρώπινα πράγματα ὁμοίως ἀφαινεύουσιν), καὶ ὅτε ὧν δεόνται ἴσασιν, ὅτε ὅ,τι πράττειν, ὅτε οἷς ἡρώωνται, ἀλλὰ πάντων τύπων ἀφαινεύοντες, τὰ τε ἀγαθῶν ἀποτυγχάνουσι, καὶ τοῖς κακοῖς ἐπιπίπτουσι.

κη'. Καὶ αὖ μὴ εἰδότες ὅ,τι ποιοῦσιν, ὀπιτυγχάνοντες ὧν πράττειν, εὐδοξοῖ τε καὶ τίμιοι γίγνον). καὶ οἷτε ὅμοιοι τέτοις ἡδέως ἡρώων), οἷτε ἀποτυγχάνοντες τῷ πρὸς τὰς ἀγαθῶν ὀπιτυγμῶσι τέττοις ὑπὲρ αὐτῶν βεβλήεσθαι, καὶ πρὸς τὰς αὐτῶν τέττοις, καὶ τὰς ἐλπίδας τῶν ἀγαθῶν ἐν τέτοις ἔχουσι, καὶ ἀλλὰ πάντα ταῦτα πάντων μάλιστα τέτοις ἀγαπῶσιν.

κθ'. Οἱ

comparant sibi ea quibus indigent, ac bene agunt; quumque ab illis abstineant, quæ nesciunt, non delinquant, & quo minus male agant, vitant: ac proinde cæteros quoque mortales quum explorare possint, etiam ex aliorum usu bona sibi comparant, & à malis sibi cavent.

27. Quotquot vero per ignorantiam errant de viribus suis, illi ad homines cæteros resque humanas alias eodem modo affecti sunt; nec quibus opus sibi sit,

norunt, nec quid agant, nec quibus utantur: sed ab omnibus his aberrantes, ut bonis frustrantur, sic in mala incidunt.

28. Præterea qui, quum sciant quid faciant, actionum suarum finem consequuntur, illi celebres honoratique evadunt; quique similes sunt, lubenter illis utuntur; & qui frustrantur instituto suo, cupiunt hos sibi consiliis subvenire, sibi que præesse, ac spem suam in eis collocant, & propter hæc omnia maxime ipsos diligunt.

29. Qui

κθ'. Οἱ δὲ μὴ εἰδότες ἂ ποιῶσι, κακῶς δὲ αἰρέμενοι, καὶ οἷς ἂν ὅπι χειρήσωσιν ἀποτυγχάνοντες, ὃ μόνον ἐν αὐτοῖς τέτοις ζημιῶνται τε καὶ κολάζονται· ἀλλὰ καὶ ἀδοξῶσι καὶ ταῦτα, καὶ κατὰ γέλαστο γήγνον), καὶ κατὰ φρονέμενοι, καὶ ἀπμαζόμενοι ζῶσιν. ὁρῶς δὲ καὶ τὴ πόλεων ὅτι ὕσαι ἐὰν ἀγνοήσασθαι τι τῶ ἐαυτῶν δυνάμει κρείττεσι πολεμήσωσιν, αἱ μὴ ἀνάστατοι γήγνον), αἱ δὲ ἐκ ἐλευθέρων δοῦλαι.

λ'. Καὶ ὁ Εὐθύδημος, ὡς πάνυ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ὡς πολλὰ ποιητέον (εἴ) τὸ ἐαυτὸν γινώσκειν, ὅπως ἴσθι· ὁπόθεν δὲ χρὴ ἀρξάσθαι ὅπισθε περὶ ἐαυτὸν, τῷτο ὡρῶς σε ἀποβλέπω εἰ μοι ἐτελήσας ἂν ἐξηγήσασθαι.

λα'. Οὐκ ἔν (ἔφη ὁ Σωκράτης) τὰ μὴ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ὁποῖά ἐστι, πάντως περὶ γινώσκεις. νῆ Δί'. (ἔφη) εἰ γὰρ μὴ δὲ ταῦτα οἶδα, καὶ τὴ ἀνδραπόδων φαιλότερον ἂν εἶην. ἴθι δὲ, (ἔφη) καὶ ἐμοὶ ἐξηγήσας αὐτά. ἀλλ' ὃ χαλεπὸν (ἔφη) ὡρῶτον μὲν γὰρ αὐτὸ δοῦν γινώσκειν ἀγαθὸν (εἴ) νομίζω, τὸ δὲ νοσῶν,

29. Qui vero nesciunt quæ agant, & eligunt male, posteaquam iis quæ moliti sunt frustrantur, non ea duntaxat ratione damno quodam ac poena multantur, sed etiam inglorii & ridiculi fiunt; & sprete, dedecoreque notati vivunt. Vides etiam civitates, quotquot ignorantes vires suas, bellum adversus potentiores suscipiunt, partim prorsus everti, partim ex liberis in servitutem redigi.

30. Tum Euthydemus, velim scias, inquit, mi Socrates, hoc,

seipsum noscere, prorsus magni mihi faciendum videri: verum unde cognoscendi sui fit faciendum initium, ad te aspicio si id mihi velis exponere.

31. Nosti tu omnino (inquit Socrates) qualia sint tum quæ bona tum quæ mala sunt. Profecto: (ait) vel ipsis enim mancipiis vilior essem, si hæc ignorarem. Age vero, (inquit) mihi quoque illa exponito. Id quidem difficile non est: (inquit) Primo, ipsum recte valere, bonum esse arbitror; morbo autem

νοσῆν, κακόν. ἔπειτα τὰ αἵτια ἐκατέρω αὐτῶν, καὶ ποτὰ, καὶ βρωτὰ, καὶ ὅππῃσι δυνάματα, τὰ μὲν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν φέρειν, ἀγαθὰ· τὰ δὲ πρὸς τὸ νοσεῖν, κακά.

λβ'. Οὐκ ἔν (ἐφη) καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅταν μὲν ἀγαθὸ πινῶ αἵτια γίγηται, ἀγαθὰ ἂν εἴη· ὅταν δὲ κακὸν, κακά. πότε δ' ἂν (ἐφη) τὸ μὲν ὑγιαίνειν κακὸν αἵπιον γένοιτο· τὸ δὲ νοσῆν, ἀγαθόν; ὅταν νῆ Δί' (ἐφη) στραλείας τε ἀγροῦς, καὶ ναυτιλίας βλαβεροῦς, καὶ ἄλλων πολλῶν τοιούτων ὧ μὲν ἀφ' ὧ μίλι μετὰσχόντες ἀπολάνται, οἱ δὲ δι' ἀσθενειαν ἀπολειφθέντες σωθῶσιν. ἀληθῆ λέγεις· ἀλλ' ὁρᾷς (ἐφη) ὅτι καὶ τῶν ὠφελίμων ὧ μὲν ἀφ' ὧ μίλι μετέχουσιν, οἱ δὲ δι' ἀσθενειαν ἀπολείπονται. ταῦτα οὖν (ἐφη) ποτὲ μὲν ὠφελῆντα, ποτὲ δὲ βλάπτοντα, καὶ μάλλον ἀγαθὰ ἢ κακά ἐστίν. ὁδὲν μὰ Δία φαίνεται, κατὰ γὰρ τῶτον τὸ λόγον.

λγ'. Ἀλλ' ἢ γὰρ τοι σοφία, ὦ Σώκρατες, ἀναμφοισθητικῶς ἀγαθόν ἐστιν. ποῖον γὰρ ἂν τις πρᾶγμα καὶ βέλποι

laborare, malum. Deinde quæ horum utriusque causæ sunt, potus, cibi, studia, si qua rectam ad valetudinem conferunt, bona sunt; quæ vero ad ægrotationem, mala.

32. Ergo (inquit Socrates) tum recte valere, tum ægrotare, quum quidem boni alicujus causa sunt, bona fuerint scilicet: quum vero mali, mala. At quando (ait) recte quidem valere mali alicujus causa esse possit, ægrotare vero boni? Tum profecto (inquit) quum qui vel militiæ turpi, vel navigationi

damnosæ, vel aliis plerisque talibus ob robur intersunt, pereant: alii vero, qui propter imbecillitatem absunt, incolumes evadunt. Vere dicis: sed vides (inquit) etiam nonnullos ob robur utilibus interesse, quum alii propter imbecillitatem absint. Ergo hæc (ait) quum nunc profint, nunc noceant, non magis bona quam mala sunt. Non profecto apparet (ait) secundum hanc quidem rationem.

33. Sed tamen sapientia, mi Socrates, haud dubie bonum est. Nam quale tandem negotium non melius

βέλποιν ὡρέτῃσι σοφὸς ὢν, ἢ ἀμαθής; τί δέ, τ' Δαίδαλον (ἔφη) οὐκ ἀκήκοας, ὅτι ληφθεὶς ὑπὸ Μίνω ἀφ' ἧ σοφίαν, ἠναγκάζετο αὐτῷ δουλεύειν, καὶ τ' πατρὶδος ἅμα καὶ τ' ἐλδοθερίας ἐτερήσῃ, καὶ ὅτι χειρῶν ἀποδιδράσκειν μὲν ἔστι υἱὸς, τοῖ τε πᾶσι ἀπώλεσε, καὶ αὐτὸς ἐκ ἐδυήσῃ σωθῆναι, ἀλλ' ἀπενεχθεὶς εἰς τοὺς βαρβάρους, πάλιν ὅκεν ἐδούλωσε; λέγεται νῆ Δι' (ἔφη) ταῦτα. τοὶ δὲ Παλαμίδες ἐκ ἀκήκοας πάθῃ; τῶτον γὰρ δὴ πάντες ὑμῖν, ὥς ἀφ' σοφίαν φθνηθεὶς ὑπὸ Ἑ Οδυσσεύος ἀπώλετο. λέγεται καὶ ταῦτα, ἔφη. ἄλλως δὲ πόσους οἶμι ἀφ' σοφίαν ἀναρπάτους ὡς βασιλέα γερονέναι, καὶ ὅκεν δουλεύειν;

λαλ'. Κινδυεύει, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἀναμφιλόγῳ αὐτὸν ἀγαθὸν εἶ) τὸ εὐδαιμονεῖν. εἴγε μὴ πῖς αὐτὸ, (ἔφη) ὦ Εὐθύδημε, ἔξ ἀμφιλόγων ἀγαθῶν συνιτθῆναι. τί δ' αὖν (ἔφη) τῶν εὐδαιμονικῶν ἀμφίλογον εἶναι; ὁδὲν (ἔφη) εἴγε μὴ ὡραζήσομαι αὐτῷ χάλλος, ἢ ἰσχυρὸς, ἢ πλῆστον, ἢ δόξαν, ἢ καὶ πᾶν ἄλλο τῶν τοιούτων. Ἄλλὰ νῆ

melius efficiat, sapiens, quam rudis? Quid vero? non audisti (inquit) *Dædalum à Minoë ob sapientiam captum servitutem servire coactum fuisse, tum patriæ tum libertate orbatum: quumque aufugere cum filio conaretur, filium amisisse, ac ne ipsum quidem saluum elabi potuisse; sed ad barbaros delatum, rursus ibidem serviisse? Dicuntur illa sane, inquit. At Palamedis calamitates non audisti? Hunc enim prædicant omnes, ob sapientiam Ulyssis invisum periisse. Id etiam

fertur, ait. Quot item alios existimas ob sapientiam abreptos ad regem esse, atque istic servire?

34. Videtur, mi Socrates, (ait) felicitas bonum esse indubium. Nisi quis, (inquit) mi Euthydeme, de dubiis eam bonis componat. Quid autem (ait) dubium esse possit inter illa, quæ ad felicitatem pertinent? Nihil, (inquit) modo non addamus ei pulcritudinem, vel robur, vel opes, vel gloriam, vel quid aliud ejusmodi. At vero

νὴ Δία παροδησομένη, (ἔφη) πῶς γὰρ ἂν τις ἀνὸς τέτοιον εὐδαιμονοίη.

Λε'. Νὴ Δί' (ἔφη) παροδησομένη ἄρα ἔξ ὧν πολλὰ καὶ χαλεπὰ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις. πολλοὶ μὲν γὰρ ἀφ' τοῦ κέλλους ὑπὸ τῷ ἔπι τοῖς ὠραίοις ὠδρακεκηνηκότων ἀφροθίειν· πολλοὶ δὲ ἀφ' τῆς ἰσχυρῆς μείζουσιν ἔργων ἔπι χερσίντες, καὶ μικροῖς κακοῖς περιπίπτουσι. πολλοὶ δὲ ἀφ' τῆς πλεοντείας ἀφροπρόθυμοι τε καὶ ὑπερβυλδοῦμενοι ἀπάλλωνται. πολλοὶ δὲ ἀφ' ὁδοῦ καὶ πολιτικῶν διῶντων μεγάλα κακὰ πεπονθασιν.

Λτ'. Ἀλλὰ μὲν (ἔφη) εἴγε μηδὲ τὸ εὐδαιμονὸν ἐπαυγῶν ὁρθῶς λέγω, ὁμολογῶ μὴδ' ὅτι πρὸς τοῦ Θεοῦ εὐχεσθαι χρὴ, εἰδέναι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἴσως ἀφ' τοῦ σφόδρα πιστεύειν εἰδέναι, ὅδ' ἔσκεψα. ἔπειτα δὲ πόλεως δημοκρατικῆς ὠδρασκυδάλῃ παροδεύουσα, δῆλον ὅτι δημοκρατίαν γε οἶδα πῶς ἔστι. πάντως δὴ πῃ, ἔφη.

Λζ'. Δοκῇ γὰρ σοι δυνατὸν εἶναι δημοκρατίαν εἰδέναι, μὴ εἶδὼτα δῆμον; καὶ Δί', ὅκ' ἐμοί γε. καὶ πῶς νομίζεις δῆμον εἶναι; τοῦς

vero (ait) hæc addemus profecto : nam qui possit absque his beatus aliquis esse.

35. Addemus illa fane (inquit) ob quæ multa, eaque gravia hominibus accidunt. Multi enim ob pulcritudinem ab iis violantur, qui erga elegantes incitantur : multi ob robur suum majora quædam aggressi opera, non exiguas in calamitates incidunt : multi propter opes emolliti deliciis ac infidiis petiti, pereunt : multi ob gloriam potentiamque in republica, magna sunt mala perpesti.

36. Enimvero (ait) si nec felicitatem ipsam laudans, recte dico; fateor me ne id quidem, quod precibus petendum à Diis sit, nosse. Fortasse tu hæc (ait Socrates) non considerasti, propterea quod omnino scire te illa crederes. Quia vero te paras, ut civitati præsis, in qua populus dominatur, haud dubie quid dominatus popularis sit, nosti. Omnino, ait.

37. Ergone putas scire te, quid populi sit dominatus, si nescias, quid populus sit? Minime inquit. Et quid putas esse populum? Equi-

τοὺς πένητας τῷ πολιτῷ ἔγωγε. καὶ τοὺς πένητας ἄρα οἶδα; πῶς γὰρ οὐ; ἂν οὖν καὶ τοὺς πλοῦσι οἶδα; ὅθεν δὲ ἤτιον ἢ καὶ τὸς πένητας. ποίους δὲ πένητας καὶ ποίους πλοῦσιος καλέεις; τὸς μὲν οἶμαι, μὴ ἰχναὶ ἔχοντες εἰς ἀδελφὴν, πένητας. τὸς δὲ πλείω τῷ ἰχναῶν, πλοῦσιος.

λη'. Καταμεμάθηκας οὖν, ὅτι λόγοις μὲν πάνυ ὀλίγα ἔχουσιν ὁ μόνον ἀρκεῖ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ περὶ ποιεῖνται ἀπ' αὐτῶν λόγοις δὲ πάνυ πολλὰ ὅτι ἰχναὶ ὄντι; καὶ νῦν Δί'. (ἔφη ὁ Εὐθύδημος) ὁρθῶς γὰρ με ἀναμνήσκεις. οἶδα, γὰρ καὶ τυράννης πινὰς, οἳ δὲ ἐνδείαν, ὥσπερ αὖ ἀπορώτατοι, ἀναγκάζονται ἀδικεῖν.

λθ'. Οὐκοῦν (ἔφη ὁ Σωκράτης) εἶγε ταῦτα ὅπως ἔχει, τὸς μὲν τυράννης εἰς τὸ δῆμον θήσομεν, τὸς δὲ ὀλίγα κεκτημένους, εἰς οἰκονομικοὺς ὦσιν, εἰς τὸς πλοῦσιος. καὶ ὁ Εὐθύδημος (ἔφη) ἀναγκάζει με καὶ ταῦτα ὁμολογῆναι δηλονότι ἢ ἐμὴ φαιλότης, καὶ φροντίζω, μὴ κερῆπτον ἢ μοι σιγᾶν.

καιν--

Equidem cives pauperes. Et pauperes igitur nosti? Qui non? Ergo etiam nosti divites? Nihilominus quam pauperes. Quales autem pauperes, & quales appellas divites? Pauperes arbitror esse, quibus non suppetit sumptus, quem facere necesse est: at quibus plus, quam satis est, suppetit, divites.

38. Ergone unquam animadvertisti, nonnullis qui admodum pauca possident, non solum ea ipsa sufficere, sed alia quoque de his acquirere: quum aliis etiam ad-

modum multa non sufficiant. Ita est profecto: (ait Euthydemus) nam recte me mones. Etenim quosdam tyrannos quoque novi, qui ob inopiam, perinde ac maxime egeni, iniuste coguntur agere.

39. Ergo si hæc (inquit Socrates) ita se habent, tyrannos ad populum, alios qui pauca possident, si quidem rei familiaris administrandæ periti fuerint, inter opulentos ponemus. Etiam id fateri me (ait Euthydemus) stupiditas mea cogit: adeoque jam cogito, optimumne fuerit, me filere.

Nam

κινδυνεύω ὅδ' ἀπλῶς ὁδὸν εἰδέναι. Καὶ πάνυ ἀθύμως ἔχει ἀπῆλθε, καὶ χαλαρομένης αὐτοῦ, καὶ νομίσας τῷ ὄντι ἀνδράποδον εἶναι).

μ'. Πολλοὶ μὲ οὖν τὸ οὕτω ἀφαινεῖσθαι ὑπὸ Σωκράτους ὁκέτι αὐτῷ παροχέει, ὅς καὶ βλακωτέρους οὐόμυζεν. ὁ δ' Εὐθύδημος ὑπέλαβεν ὅτι ἂν ἄλλως ἀνὴρ ἀξιόλογος θνέσθαι, εἰ μὴ ὁπμάλις Σωκράτης σωυείη καὶ ἐκ ἀπελείπετο ἐπὶ αὐτοῦ, εἰ μὴ πὶ ἀναλχέον εἴη· ἐνταῦθα καὶ ἐμμεδτο, ὡς ἐκείνῳ ὀπιτήδευεν. ὁ δὲ ὡς ἔργον αὐτὸν ἔπος ἔχοντα, ἤκιστα μὲ διετάραχεν, ἀπλῆστα πὶ καὶ σαφέστατα ἐξηγείτο, ἅτε οὐόμυζεν εἰδέναι δεῖν, καὶ ὀπιτηδεύειν κρείτιστα εἶναι).

Κ Ε Φ. γ'.

ΤΟ μὲ οὖν λεκτικούς καὶ περακτικούς καὶ μηχανικούς γίνεσθαι τὰς σωόντας ἐκ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ περότεροι τῶν

Nam simpliciter metuo, ne nihil sciam. Itaque animo valde dejectus abiit, quum quidem & contemneret seipsum, & reapse mancipium esse crederet.

40. Ac multi quidem hoc modo habiti à Socrate, non amplius eum conveniebant, quos etiam stolidiores esse putabat : verum Euthydemus non alia se ratione hominem frugi posse fieri arbitrabatur, quam si cum Socrate frequentissime versaretur : neque amplius ab ipso poterat abesse, nisi quid rei necessariz impediret : quinetiam

quædam ipsius instituta imitabatur. Itaque Socrates, qui sic affectum esse animadverteret, minime ipsum perturbabat : sed quam simplicissime & clarissime exposnebat, quæ putabat eum scire debere ; & quibus operam dare, esse optimum.

C A P. III.

NON ille quidem familiares suos dicendi, agendi, ingeniose machinandi aliquid peritos efficere festinabat, sed prius existi-

mabat

τῶν ὥτε χελῦα σφραγίσαι αὐτοῖς ἐχέεσθαι. τὸς δὲ
ἀνδρὶ σφραγίσαντα ταῦτα δυναμῶδες, ἀδικωτέρους τε καὶ
δυνατωτέρους κακουργῶν ἐνόμιζεν εἶναι.

β'. Πρῶτον μὲν δὴ πρὸς Θεοὺς ἐπειρετο σφραγίσαντας ποιῶν
τοὺς συνόντας. ἄλλοι μὲν οὖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους ὅπως ὁμι-
λῶντι πρὸς γενόμενοι διηγῶντο· ἐγὼ δὲ, ὅτε πρὸς Εὐθύδη-
μον τοιαύτῃ διελέγετο, πρὸς γενόμενον.

γ'. Εἰπέ μοι, (εἶπεν) ὦ Εὐθύδημε, ἥδη ποτὲ σοὶ ἐπηλ-
θεν ἐνθυμηθῆναι, ὥς ὅπριμελῶς αὖ Θεοὶ, ὧν οἱ ἀνθρώποι
δέονται, κατεσπιδάχασι; καὶ ὅς, μὰ τὴν Δί', εἶπεν, οὐκ
ἔμοιγε. Ἄλλ' οἶσθαι γ' (εἶπεν) ὅτι πρῶτον μὲν φῶτος δέο-
μῶς, ὃ ἡμῖν οἱ Θεοὶ πρέχουσι; νῆν Δί'. (εἶπεν) ὁ γ'
εἰ μὴ εἶχον, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἀν' ἡμῶν, ἐνεχέει γὰρ τὴν
ἡμετέρων ὀφθαλμῶν. ἀλλὰ μὲν καὶ ἀναπαύσεώς γε δεο-
μῶς ἡμῖν νύκτε πρέχουσι κάλλιστον ἀναπαυτήριον. πάν-
τ' (εἶπεν) καὶ τῷτο χεῖρος ἄξιον.

δ'. Οὐκ ἔν καὶ εἶπεν ὁ μὲν ἥλιος φωτεινὸς ὧν τὰς τε ὥρας
ᾗ

mabat oportere moderationem
ipsis indi. Nam qui sine mode-
stia in huiusmodi valerent, eos &
injustiores & ad nocendum ma-
gis instructos esse arbitrabatur.

2. Primum autem enitebatur
hoc efficere, ut erga Deos se fa-
miliares sui modeste gererent. Et
alii quidem, quum ipsius ad alios
sermonibus interessent, eos expo-
suerunt: ego vero aderam, quum
ad Euthydemum huiusmodi quæ-
dam dissereret.

3. Dic mihi, mi Euthydeme,
(ait) cogitarene tibi aliquando

subiit, quam diligenter Dii para-
verint ea quibus homines indi-
gent? Et ille, Minime profecto
(ait) mihi. At nosti (ait) pri-
mum nos lucis egere, quam Dii
nobis suppeditant? Profecto: (in-
quit) quam nisi haberemus, ocu-
los quod attinet, cæcis essemus si-
miles. Atqui quum quiete etiam
indigeamus, noctem nobis largi-
untur, commodissimum quiescen-
di tempus. Hoc etiam (inquit)
omnino gratias meretur.

4. Quia vero Sol lucidus est,
ac nobis horas diei, aliaque clare
demon-

τὴν ἡμέραν ἡμῶν καὶ τὰλλα πάντα σαφηνίζει· ἡ δὲ νύξ, ἀφ' ἧς τὸ σκοτεινὸν εἶναι, ἀσαφετέρα ὄσιν, ἄτρα ἐν τῇ νυκτὶ ἀνέφηναν, ἀ ἡμῖν τὰς ὥρας τὴν νυκτὸς ἐμφανίζει, καὶ ἀφ' ἧς τὸ πολλὰ ὧν δέομεθα ᾤοντο. ἔτι ταῦτα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴ ἦγε σελίωσιν ἔ μόνον τὴν νυκτὸς, ἀλλὰ καὶ ἔ μινὸς τὰ μέρη φανερά ἡμῖν ποιῇ. πάνυ μὲ οὖν, ἔφη.

ε'. Τὸ δέ, ἐπεὶ τρυφῆς δέομεθα, ταύτην ἡμῖν ἐκ τῆς διδόναι, καὶ ὥρας ἀρμοστήσας ᾤοντο πῶς ἔχον, αἱ ἡμῖν ἔ μόνον ὧν δέομεθα πολλὰ καὶ παντοῖα ᾤοντο. ἔχον, ἀλλὰ καὶ οἷς εὐφρανόμεθα; πάνυ (ἔφη) καὶ ταῦτα φιλεῖν ἔχοντα.

ς'. Τὸ δέ καὶ ὕδωρ ἡμῖν πῶς ἔχον ἔτω πολλὸν ἄξιον, ὥστε καὶ φυτεύειν τε καὶ σιναυᾶζειν τῇ γῇ καὶ ταῖς ὥραις πάντα τὰ χρήσιμα ἡμῖν, σιωπῆσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς, καὶ μὴ γινώσκον πάντας τοὺς τρέφουσιν ἡμᾶς, εὐχατεργατότερά τε καὶ ὠφελιμώτερά καὶ ἡδὺν ποιῶν αὐτά· καὶ ἔπειτα πλείους δέομεθα τῆς, ἀφρονέστατον αὐτὸ πῶς ἔχον ἡμῖν; καὶ τὸ (ἔφη) φρονητικόν.

ζ'. Τὸ

demonstrat; nox autem propter tenebras est obscurior: astra noctu fecerunt apparere, quæ noctis horas nobis indicarent, quo fit, ut multa, quæ necesse sit, perficiamus. Ita est, inquit. Enimvero Luna non solum noctis, sed etiam mensis partes nobis patefacit. Omnino, ait.

5. Quid autem? quum nutrimento egeamus, quod illud è terra nobis producant, & ad hoc anni tempora convenientia tribuant, quæ nobis non modo quibus indigemus multa atque omnimoda parant, sed ea quoque quibus delecta-

mur? Etiam hæc (inquit) magnæ sunt Deorum erga homines benevolentiae.

6. Quod item nobis aquam largiantur rem adeo pretiosam, ut & producat & augeat una cum terra & cum anni temporibus omnia, quæ nobis usui sunt; simulque nos etiam alat, ac nutrimentis nostris omnibus admista, faciat ut & confici ea facilius possint, & utiliora sint & suaviora: quodque maxima nobis eandem copia largiantur, quum illa plurimum egeamus? Hoc quoque (ait) providentiæ opus est.

7. Quod

ζ'. Τὸ δὲ καὶ τὸ πῦρ πορεύεται ἡμῖν ὅπως ἐστι μὴ ψυχῆς, ὅπως δὲ σόφης, συνειρὸν δὲ πρὸς πᾶσαν τέχνην, καὶ πάντα ὅσα ὠφελείας ἔνεχα ἄνθρωποι κατασκευάζονται; ὡς γὰρ συνελόντι εἶπεν, ὅθεν ἀξιόλογον ἀνθ' ἑαυτῶν πρὸς ἄνθρωποι τὸ πρὸς βίον χρησίμων κατασκευάζονται. ἡ δὲ βλάβη (ἔφη) καὶ τῷτο φιλανθρωπία.

η'. Τὸ δὲ τὸ ἥλιον, ἐπειδὴν ἐν χειμῶνι τρέπηται, προσιέναι τὰ μὴ ἀσύνοντα, τὰ δὲ ξηραίνοντα, ὧν κατὰ διελήλυθεν καὶ ταῦτα ἀφ' ὧν ἀσύνοντα μὴ ἐν ἡμέτῳ προσιέναι, ἀλλ' ἀποτρέπεσθαι, φυλαττέμενον μὴ πὶ ἡμᾶς μάλλον ἢ δέοντες θερμαίνων βλάβῃ. καὶ ὅταν αὖ πάλιν ἀπὸ τῶν γήινων ἔλθῃ καὶ ἡμῖν δὴλόν ὅστις, ὅτι ἐν ὁρισμένῳ ἀπείσιν, ἀποπαυσόμεθα ὑπὸ τῇ ψυχῆς, πάλιν αὖ τρέπεσθαι καὶ προσχωρεῖν, καὶ ἐν ταῦτα τὸ ἔρως ἀνατρέφεσθαι, ἔνθα ὧν μάλιστα ἡμᾶς ὠφελοῖται; καὶ τὸ Δί' (ἔφη) καὶ ταῦτα πάντα παρὰ τοῦτο εἰσὶν ἀνθρώπων ἔνεχα * γινόμενα.

θ'. Τὸ δὲ αὖ (ἔπειτα καὶ τῷτο φανερόν, ὅτι ἀν' ὑπενέγκοι μὴν ὅτε

7. Quod item nobis ignem dederint, praesidium quoddam adversus frigus & caliginem, omnibusque in opificiis, ac rebus caeteris, quas utilitatis causa suscipiunt homines, quasi quendam cooperatorem? Nam, ut summatim dicam, rerum ad vitam utilium nihil homines, quod operae pretium sit, absque igne parare possunt. Etiam hoc (inquit) benignitatis est eximiae.

8. Quod item sol, ubi in hyme se convertit, accedendo haec quidem maturat, illa vero ex-

siccatur, quorum scilicet tempus praeteriit; ac ubi id perfecit, non accedit propius, sed avertit sese, cavens ne supra modum nos calefaciendo laedat; ac quum eo recessit, ubi nobis manifestum est, ut frigore congelasceremus, si quidem abiret longius, ad eam coeli partem revertitur, ubi nobis plurimum prodest? Profecto (ait) etiam haec omnino videntur hominum causa fieri.

9. Quod item (quum manifestum sit, non posse nos nec

ἔτε ὁ καῦμα ἔτε τὸ ψύχος, εἰ ἔξαπίνης γίνοιτο) ἔγω μὲν
 καὶ μικρὸν παροϊέναι (ὦ ἥλιον, ἔγω δὲ καὶ μικρὸν ἀπιέναι,
 ὥστε λαμβάνειν ἡμᾶς εἰς ἐχάτερα τὰ ἰσχυρότατα κακιστάμυνες;
 ἐγὼ μὲν οὖν (ἔφη ὁ Εὐθύδημος) ἤδη τέτο σαρπῶ, εἰ ἄρα τί ὅτι
 τοῖς Θεοῖς ἔργον, ἢ ἀνθρώπους θραπέυειν· ἐκείνο δὲ μόνον
 ἐμποδίζει με, ὅτι καὶ τὰλλα ζῶα τέτων μετέχῃ.

ί. Οὐ γὰρ καὶ τέτ' (ἔφη ὁ Σωκράτης) φανερόν, ὅτι καὶ τῶντα
 ἀνθρώπων ἐνεκα γίγνεται καὶ ἀνατρέφεται; τί γὰρ ἄλλο
 ζῶον αἰρᾶν τε καὶ ὕδωρ καὶ ἰσχυρὸν καὶ βοῶν καὶ ὄνων καὶ ἄλ-
 λων ζῶων ὅσαυτα ἀγαθὰ ἀπολαύει, ὅσα ἀνθρώποι; ἐμοὶ
 μὲν γὰρ δοκεῖ πλείω ἢ φυτῶν· τρέφοντι γὰρ καὶ χρηματίζον-
 ται οὐδὲν ἥττον ἀπὸ τέτων, ἢ ἀπ' ἐκείνων. πολλὸν δὲ γένοιτο
 ἀνθρώπων τοῖς μὲν ἐκ τῆς φυσικῆς εἰς προφίλιν καὶ ἡδῶν,
 ἀπὸ δὲ βοσκημάτων γάλακτι, καὶ τυρῶ, καὶ κρέασι τρεφό-
 μνοι ζῶσι· πάντες δὲ πηλασέοντες καὶ δαμάζοντες τὰ
 χρήσιμα τῶν ζῶων, εἰς τε πόλεμον καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ συνερ-
 γεῖς ἡδυνται. ὁμογνωμονῶ σοι καὶ τέτ', ἔφη. ὁρῶ γὰρ αὐτῶν
 καὶ

æstum nec frigus tolerare, si re-
 pente illa existerent) sol ita pau-
 latim accedat, atque ita paulatim
 abscedat, ut nosmet lateat, ad
 utraque vehementissima jam con-
 stitutos? Ego quidem hoc ipsum
 (ait Euthydemus) modo confi-
 dero, aliudne quippiam Diis sit
 negotium, quam ut hominibus
 inserviant. Nam illud solum mi-
 hi est impedimento, quod hæc
 animalibus etiam cæteris com-
 munia sint.

10. An vero non perspicuum
 est, (ait Socrates) etiam animalia

hominum causa nasci ac nutriri?
 Quod enim aliud animal tot com-
 moda percipit ex capris, suibus,
 equis, bobus, asinis, animalibus
 cæteris, quot homines? Mibi
 quidem certe videtur plura, quam
 de plantis. Etiam magna pars
 hominum nascentibus è terra non
 utitur ad cibum, sed pecudum
 lacte, caseo, carnibus nutriti vi-
 vunt. Præterea cicuratis ac do-
 mitis utilibus animalibus omnes
 ad bellum aliaque multa utuntur,
 veluti coadjutoribus. In hoc etiam
 assentior tibi, ait. Nam inter ea
 video

καὶ τὰ πολὺ ἰσχυρότερα ἡμῶν, ἔγωγε ὑποχείριον γιγνώσκω τοῖς ἀνθρώποις, ὥστε χρῆσθαι αὐτοῖς ὅ, τι ἀν βέλων.

ια'. Τὸ δ' (ἔπειτα πολλὰ μὲν καλὰ καὶ ὠφέλιμα, ἀφ' ἑρποντα δὲ ἀλλήλων ἐστὶ) παρορνεῖν τοῖς ἀνθρώποις ἀσθίσης ἀρμοτῆσας πρὸς ἕκαστα, δι' ὧν ἀπολαύομεν πάντων τῶν ἀγαθῶν. ὃ δὲ, καὶ λογισμὸν ἡμῖν ἐμφῦσαι, ᾧ πρὸς ὧν ἀποθανώμεθα λογίζομεθαί τε καὶ μνημονεύοντες καταμανθάνομεν, ὅτι ἕκαστα συμφέρει, καὶ πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύομεν, καὶ τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα. ὃ δὲ καὶ ἐρμυεῖαν δοῦναι, δι' ἧς πάντων τῶν ἀγαθῶν μεταδίδομεν τε ἀλλήλους διδάσκοντες, καὶ κοινωνοῦμεν, καὶ νόμους πηρέμεθα, καὶ πολιτεύομεθα; πάντα πασιν εἰκόλουν, ὧς Σάκρατες, Ὡ θεοὶ πολλὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν ποιῶνται.

ιβ'. Τὸ δὲ, καὶ εἰ ἀδυνατοῦμεν τὰ συμφέροντα παρορνεῖσθαι ὑπὲρ τῶν μελλόντων, ταύτη εἰ τις ἡμῖν συνηγῆν, ἀφ' ἧς μαντικῆς τοῖς πωτάνομοις φράζοντα, τὰ ἀποβήσονται, καὶ διδάσκοντα ἢ ἀν' αἵματα γήνοιντο; σοὶ δ', (ἔφη) ὦ

video quædam longe nobis fortiora, tamen adeo subjecta hominibus effici, ut eis quamcunque ad rem velint, utantur.

11. Quod item (quum multa sint pulcra & utilia, sed inter se diversa) sensus hominibus addiderint ad singula congruentes, per quos bonis omnibus fruimur. Item quod rationem nobis à natura concesserint, quæ de rebus sensilibus ratiocinando & remiscendo discimus, ad quæ singula conducant, multaue molimur, per quæ bonis fruamur,

& mala depellamus. Quod interpretandi facultatem largiti sint, per quam invicem omnia bona inter nos docendo communicamus, & leges ferimus, & rempublicam administramus? Omnino videntur, mi Socrates, valde Dii de hominibus esse solliciti.

12. Quum vero nobis in futurum utilia prospicere non possumus, quod ipsi nos in hoc ita juvent, ut per divinationem consulentibus futura indicent, & quo pacto fiant, optime doceant? Te quidem, (ait) mi

ὦ Σώκρατες, εοίχασιν ἔπι φιλικώτερον, ἢ τοῖς ἄλλοις
 χεῖροσσι, εἴγε μηδὲ ἐπερωτώμενοι ὑπὸ σὺ προσημαίνῃ
 σοι ἅτε χεῖρ ποιῶν, καὶ ἂ μί.

ιγ'. Οἱ δὲ γε ἀληθῶς λέγω, καὶ σὺ γνώσῃ, ἂν μὴ ἀνα-
 μνήης, ἕως ἂν ταῖς μορφαῖς τῶ Θεῶν ἴδῃς, ἀλλ' ἔξαρχῇ
 σοι τὰ ἔργα αὐτῶν ὁρῶντι σέβεσθαι καὶ πᾶσιν τοὺς Θεούς
 εἰνοεῖ δέ, ὅτι καὶ αὐτοὶ Ὁ Θεοὶ ἕτως ὑποδεικνύσασθαι.
 οἱ τε γὰρ ἄλλοι ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ διδόντες, ὁ δὲ τῶν εἰς
 τὸ ἐμφανὲς ἰόντες δίδασιν, καὶ ὁ τὸ ὅλον κόσμον σω-
 τείων τε καὶ σωέων, οἷ ὦ πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ ὅτι,
 καὶ αἰεὶ μὲν χρονοῖς ἀτελείῃ τε καὶ ὑγίῃ καὶ ἀνέσται
 πρέχων, γὰρ τὸν δὲ νοήματος ἀναμαρτήτως ὑπηρετοῦντα,
 ἔτι τὰ μέγιστα μὲν πράττων ὁρᾶται, τόδε δὲ οἰκονομῶν
 ἀάρετος ἡμῖν ὅτιν.

ιδ'. Εἰνοεῖ δέ, ὅτι καὶ ὁ πᾶσι φανερός δοκῶν εἶ
 ἡλιθίος, οὐκ ὀπίστέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκλειῶς
 ὁρᾶν, ἀλλ' εἰάν τις αὐτὸν ἀναιδῶς ἐλχειρῇ γαστράσθαι,
 τίω

mi Socrates, etiam familiarius uti videntur, quam cæteris, quando tibi, ne quidem interrogati, significant, quid vel faciendum, vel non faciendum sit.

13. At verum medicare, etiam tu intelliges, si non expectaveris, donec Deorum formas intuearis; sed suffecerit inspicienti eorum opera, tum venerari tum honore prosequi Deos. Cogita etiam, Deos ipsos ita se nobis ostendere. Nam & Dii cæteri, quum bona nobis largiantur, nihil horum ita largiuntur, ut in apertum prodeant: & is,

qui mundum universum composuit & continet, in quo pulcra & bona omnia sunt, quique utentibus eo semper expertem detrimenti, & morbi, & senectutis exhibet; atq; etiam cogitatione celerius obsequentem sine ullo errore; is, inquam, maxima quæque facere conspicitur, hoc tamen universum gubernans, cerni non potest.

14. Considera etiam, quod sol, quum omnibus conspicuus esse videatur, non permittat hominibus, uti se accurate aspiciant; sed si quis impudenter spectare conetur, visum

τὴν ὅψιν ἀφανίζεται. καὶ τοὺς ὑπερέτας δὲ τῶν Θεῶν
εὐρήσας ἀφανὲς ὄντας. κεραυνὸς τε γὰρ ὅτι μὴ ἀνῶται ἀφ' ἑ
δύλον, καὶ ὅτι οἷς ἀνὴρ τύχη, πάντων κρατὶς ὁρίζεται δὲ
ἔτ' ὀπίων, ἔτε κατασκήψας, ἔτε ἀπὶ ὧν. καὶ ἄνεμοι αὐ-
τοὶ μὴ ἔχ' ὁρῶνται· ἀ δὲ ποιεῖσι, φανερά· ἡμῖν ὅστι, καὶ
προσθιόντων αὐτῶν ἀθανάτομυθα. Ἀλλὰ μὲν καὶ ἀνθρώπων γε
ψυχὴ (εἴπερ π καὶ ἄλλο τ' ἀνθρωπίνων) ἔθ' ἰαίς μετέ-
χθ. ὅτι μὴ γὰρ βασιλεύει ἐν ἡμῖν, φανερόν· ὁρίζεται δὲ
ἐδ' αὐτή. ἀ γὰρ χαίανοντα μὴ κατὰ φρονεῖν τ' ἀοράτων,
ἀλλ' ἐκ τ' γνομένην τ' δύναμιν αὐτῶν καίλαμναίνοντα,
πᾶσι τὸ δαίμόνιον.

16. Εγὼ μὲν, ὦ Σώκρατες, (ἔφη ὁ Εὐθύδημος) ὅτι μὴ
ὅστις μικρὸν ἀμελήσω ἔθ' δαίμονίς, σαφῶς οἶδα· ἐκείνο
δὲ ἀγνοῶ, ὅτι μοι δοκεῖ ταῖς τ' Θεῶν εὐεργεσίας ἐδ' ἀνὴρ
ποτε ἀνθρώπων ἀξίας χάρισιν ἀμείβεσθαι.

17. Μὴ τῷτο ἀθύμις, (ἔφη) ὦ Εὐθύδημε· ὁρᾷς γὰρ, ὅτι
ὁ ἐν Δελφοῖς Θεός, ὅταν τις αὐτὸν ἐπερωτᾷ, πῶς ἀνὰ τοῖς
Θεοῖς

visum adimat. Sed & Deorum mi-
nistros conspici non posse repe-
ries. Nam fulmen desuper demitti
patet; & omnia, in quæ inci-
dit, vincere: non tamen vel quum
accedit, vel quum ferit, vel quum
recedit, cernitur. Nec venti vi-
dentur, quanquam eorum effecta
nobis conspicua sint; & acceden-
tes sentiamus. Quinetiam siquid
rerum humanarum aliud, anima
hominis certe de divina natura
participat. Patet enim hanc in no-
bis imperare; nec tamen ipsa cer-
nitur. Quæ considerantem te, ne-

quaquam ea quæ cerni nequeant,
contemnere decet: sed de iis quæ
fiunt, eorum potestate animadver-
sa, numen ipsum honore prosequi.

15. Scio equidem me, (ait Eu-
thydemus) ne minima quidem in
parte numen, mi Socrates, negle-
cturum. Verum id mihi molestum
est, quod nemo mihi hominum
beneficia divina gratiis rependere
meritis videatur.

16. Tibi vero, mi Euthydeme,
(ait) molestum hoc ne sit. Vides
enim Delphicum Deum interro-
gatum, quo pacto quis gratificari
Diis

Θεοῖς χαρίζοιτο, ἀποκρίνεται, Νόμῳ πόλεως. νόμος δὲ δῆπρ παλαιὰ ἔστι, Κατὰ δυνάμιν ἱερῶς Θεοῦς ἀρεσκέα. πῶς οὖν ἂν τις κάλλιον καὶ εὐσεβέστερον τιμῇ Θεός, ἢ ὡς αὐτοὶ κελεύουσιν, ἔτω ποίων;

ἰς. Ἀλλὰ χρὴ τῆς μὲν δυνάμεως μηδὲν ὑφείσθαι, ὅτῳ γὰρ τις τῶτο ποιῇ, φανερός δὲ πού ἔστι τότε ἡ τιμὴ Θεός. χρὴ οὖν μηδὲν ἐλλείποντα κατὰ δυνάμιν τιμᾶν τοὺς Θεοὺς, θαρρύνειν τε καὶ ἐλπίζειν τὰ μέγιστα ἀγαθά. καὶ γὰρ πρὸ ἄλλων γ' ἂν τις μείζω ἐλπίζων σωφρονίσῃ, ἢ ὅτε τῶν τὰ μέγιστα ὠφελῶν δυνάμεων ἔσ' ἂν ἄλλως μᾶλλον, ἢ εἰ τῶτοις ἀρέσχοι. ἀρεσκὴ δὲ πῶς ἂν μᾶλλον, ἢ εἰ ὡς μάλιστα πείθοιτο αὐτοῖς; Τοιαῦτα μὲντοι λέγων τε καὶ αὐτὸς ποίων, εὐσεβετέρας καὶ σωφρονετέρας τοὺς συνόντας προσκεύαλει.

Κ Ε Φ.

Diis possit, respondere, Ex civitatis instituto. Est autem institutum hoc ubique, ut pro facultatibus Dii sacrificiis placentur. Qui ergo possit aliquis rectius & religiosius Deos honorare, quam si ita agat, ut ipsimet jubent?

17. Sed de facultatibus minime aliquid remittere oportet. Nam quum aliquis hoc facit, non se Deos honorare declarat. Itaque nihil intermittentem Deos pro vi-

ribus honorare oportet, & confidenter bona maxima sperare. Nemo enim mentis compos ab aliis majora sperare potest, quam ab iis qui plurimum prodesse possunt: nec alia potius ratione, quam si eis placeat: & quo pacto magis placere possit, quam si maxime ipsis obtemperet. Hæc tum dicens tum ipse faciens, & religiosiores & modestiores redebant familiares suos.

C A P.

Κ Ε Φ. Δ'.

Αλλὰ μὲν καὶ παρὶς τῆς δικῆς γε οὐκ ἀπεκρύπτετο ὡς εἶχε γνώμην. ἀλλὰ καὶ ἔρβω ἀπεδείκνυτο, ἰδίᾳ τε πᾶσι νομίμως καὶ ὠφελίμως χρώμενος καὶ κοινῇ, ἀρχαὶς τε ἀπὸ νόμοι πορσάτιοιεν ποιητόμνος, καὶ κατὰ πόλιν καὶ ἐν ταῖς στρατείαις ὅπως, ὥστε ἀφ' αὐτοῦ εἶναι ὡς καὶ τοὺς ἄλλους εὐτακτοῖς.

β'. Καὶ ὅτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιτάτῃς γενόμενος, οὐκ ἐπέτρεψε πρὸ δήμου ὡς καὶ τοὺς νόμους ψηφίσασθαι, ἀλλὰ σὺν τοῖς νόμοις ὑποπλάττειν τοιαύτη ὁρμὴν τῷ δήμῳ, ὡς οὐκ ἂν οἶμαι ἄλλον οὐδένα ἀνθρώπον ὑπομείναν.

γ'. Καὶ ὅτε ἀπὸ τετρακοντα πορσάτιον αὐτῷ ὡς καὶ τοὺς νόμους πῃ, οὐκ ἐπέμεινε. τοῖς τε καὶ νέοις ἀπαγορεύοντι αὐτῶν μὴ ἀφ' αὐτοῦ εἶναι, καὶ πορσάξάντων ἐκείνῳ τε καὶ ἄλλοις πρὸς τὴν πολιτείαν, ἀγαγεῖν πῃ ἐπὶ τῇ ἀνάτῳ, μόνον ἐκ ἐπεισῆς, ἀφ' οὗ τὸ ὡς καὶ τὰς νόμους αὐτῷ πορσάτιοιεν.

Δ'. Καὶ

C A P. IV.

NEC de justitia quidem sententiam suam occultabat, sed eam reipsa declarabat, quum privatim ac publice erga omnes ex legum præscripto & utiliter se gereret, ac magistratibus, in iis quæ lex mandat, adeo tum domi tum militiæ pareret, ut supra cæteros eum se recte atque ordine gerere palam esset.

2. Quinetiam ubi præses comitiorum factus est, non per-

misit plebi, ut præter leges suffragiis sententias ferret; sed cum legibus tanto impetui plebis adversatus est, quem non puto ullum alium hominem toleraturum fuisse.

3. Quoties etiam Trigintaviri contra leges aliquid ei præciperent, non obtemperabat. Nam quum edixissent, ne ad juvenes differeret, ac mandassent tum ipsi tum aliis quibusdam civibus, ut quendam ad mortem adducerent, solus non paruit, propterea quod contra leges mandaretur.

¶ G g

4. Quum

Δ'. Καὶ ὅτε τιμὴ ὑπὸ Μελίτῃ γραφίῳ ἔφθυγε, τῷ ἄλλων εἰωθότων οἷ τοῖς δικαστηρίοις πρὸς χάριν τε τοῖς δικασταῖς ἀφαιλέσθαι, καὶ κολακεύειν, καὶ δεῖσθαι ὡς τοὺς νόμους, καὶ ἀπὸ τὰ τοιαῦτα πολλῶν πολλάκις ὑπὸ τῷ δικαστῶν ἀφειρόμενων, ὁκνεῖν οὐδὲν ἠθέλησε τῷ εἰωθότων οἷ πρὸ δικαστηρίου ὡς τὸς νόμους ποιῆσαι. Ἀλλὰ ῥαδίως αἱ ἀφειθεῖς ὑπὸ τῷ δικαστῶν, εἰ καὶ μετρίως περὶ τούτων ἐποίησε, πρὸς αἴτιον μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένειν ἀποφαίνει, ἢ ὡς νομοφύλῃ ζῆν.

ε'. Καὶ ἔλεγε δὲ ἕτερος καὶ πρὸς ἄλλους μὲν πολλάκις οἶδα δὲ ποτε αὐτὸν καὶ πρὸς Ἱππίαν τῷ Ηλείῳ πρὸς ὃν δικαστὴς τοιάδε ἀφαιλέσθαι. ἀπὸ τούτου καὶ ἀφαιρόμενος ὁ Ἱππίας Αθηνάζει, πρὸς γένεσθαι πρὸ Σωκράτῃ λέγοντι πρὸς πινος, ὡς θαυμάσιον εἴη τὸ, εἰ μὴ τις βύλοιτο σκυτεῖα διδάσασθαι πινος, ἢ τέκτονα, ἢ χαλκεία, ἢ ἰσπεία, μὴ ἀπορεῖν ὅποιον ἀνέμψας τούτου τύχοι. (φασὶ δὲ πινος καὶ ἰσπεία καὶ βοῦν πρὸ βυλομετρῶν δικαστὴς ποιῆσθαι, πάντα μετὰ τῷ)

τῷ

4. Quum itidem accusante Melito reus ageretur, quanquam aliis in more sit, apud tribunalia iudicum in gratiam multa dicere, adulari, rogare præter leges, quibus sane artibus multi multoties à iudicibus absolvuntur; ille nihil horum usu receptorum apud tribunal præter leges facere voluit: sed tametsi facillime absolvi à iudicibus potuisset, si vel modice horum aliquid fecisset, perstare tamen in legibus maluit ac mori, quam præter leges aliquid designando vivere.

5. Atque huiusmodi quædam ad alios sæpe dixit, & ipse memini eum aliquando de iustitia ita ad Hippiam Eleum disserere. Quippe quum longo ex intervallo Athenas venisset Hippias, Socrati aderat, dicenti ad quosdam, mirum esse, quod si quis sutorem aliquem, vel fabrum, vel artificem ærarium, vel equitem doceri velit, non desint loca, ad quæ illo misso possit hoc impetrare: (aiunt quidem aliqui, si equum ac bovem quis ad operas suas idoneos velit effici, omnia plena iis esse qui hos docere

ἢ διδάξόντων) ἐὰν δὲ τις βύλη) ἢ αὐτὸς μαθεῖν ὃ δέχον-
 ἢ ὅν ἢ οἰκέτην διδάξασθαι, μὴ εἴ), ὅποι αὖ ἐλθὼν τύχοι τέττα.

ε'. Καὶ ὁ μὲν Ἰππίας ἀκέσας τῶντα, ὥσπερ ὅπισκώπλων
 αὐτὸν, Ἐπὶ δὲ σὺ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκείνα τὰ αὐτὰ λέ-
 γεις, ἀ ἐγὼ πάλα ποτέ σε ἤκουσα; καὶ ὁ Σωκράτης, ὁ δὲ
 γε τέττα δεινότερον, ἔφη, ὦ Ἰππία, ἐ μόνον αἰ τὰ αὐτὰ
 λέγω, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς σὺ δ' ἴσως, ἀφ' τοῦ πο-
 λυμαθῆς εἴ), πρὸς τῶν αὐτῶν ὁδὸς ποτε τὰ αὐτὰ λέγεις.
 ἀμέλει (ἔφη) πειρώμεν χαλκὸν πε λέγειν αἰ.

ζ'. Πότερον (ἔφη) καὶ πρὸς ὧν ὅπισκασαι, οἷς πρὸς
 γραμματέων, ἐὰν τις ἐρητάί σε, πόσα καὶ ποῖα [Σωκράτης]
 ὅσιν, ἀλλὰ μὲν πρὸς τῶν, ἀλλὰ δὲ νῦν πειρᾶ λέγειν; ἢ
 πρὸς ἀειθμῶν τοῖς ἐρωτάσιν, εἰ τὰ δις πέντε δέχεται ὅσιν, καὶ
 τὰ αὐτὰ νῦν, ἀ καὶ πρὸς τῶν, ἀποκρίνη; πρὸς μὲν τέττων,
 (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ὥσπερ σὺ, καὶ ἐγὼ αἰ τὰ αὐτὰ λέγω.
 πρὸς μὲν τοῖς δικάζουσιν πάντοτε οἷμα νῦν ἔχον εἰπῆν, πρὸς ἀ
 ὅτε σὺ, ὅτ' ἀν' ἄλλῳ ὁδὸς διδάσκειν ἀν' εἰπῆν.

η'. Νῦν

cere volent) at si quis vel ipse justitiam discere cupiat, vel filium domesticumque doceri, non esse, quo accedere possit, ut hoc consequatur.

6. Quæ quum audisset Hippias, tanquam irridens Socratem, ait: Num adhuc tu, mi Socrates, illa ipsa dicis, quæ ego de te jam olim audivi? Et Socrates, Immo quod hoc etiam gravius est, inquit, mi Hippia, non modo semper eadem dico, sed etiam de iisdem. Tu vero fortasse, quod sis admodum doctus, de iisdem nunquam dicis. Certe (inquit) sem-

per aliquid novi proferre conor.

7. Num & de iis (ait Socrates) quæ scis, verbi gratia, de litteris, si quis te roget, quot & quales sint litteræ [Socratis,] alia prius, alia nunc dicere conaris? vel de numeris, si qui rogent, an bis quinque sint decem, non eadem nunc, quæ & prius, respondes? De his (ait) mi Socrates, perinde ac tu, semper eadem dico. Cæterum de eo quod iustum est, nunc me dicere posse omnino arbitror, ad quæ neque tu neque quisquam alius respondere queat.

¶ G g 2

8. Magnum

ή. Νη τ' Ἡραν (ἔφη) μέγα λέγεις ἀγαθὸν εὐρηκέναι, εἰ παύσον; μὲν ὁ δίκασαί τίνα ψευδίζοντες, παύσον; δὲ ὁ πολῖται περὶ τ' δικαίων ἀντιλέγοντες τε καὶ ἀντιδικῶντες καὶ τασιάζοντες, παύσον; δὲ αἱ πόλεις ἀφαιρέσθαι περὶ τ' δικαίων, καὶ πολεμῶσαι. καὶ ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως ἀν' ἀπολειφθῆίω σὺ περὶ τ' ἀκῶσαι τηλικῶτον ἀγαθὸν εὐρηκότῃ.

θ. Ἀλλὰ μὲν Δί' (ἔφη) οὐκ ἀκῶσαι, πρὶν γ' αἰ αὐτὸς ἀποφῆνῃ ὅ, τι νομίζεις τὸ δίκαιον εἶναι. ἀρχὴ γάρ, ὅτι τ' ἄλλων καταγλῆς, ἐρωτῶ μὲν καὶ ἐλέγχων πάντας, αὐτὸς δὲ οὐδενὶ γέλων ὑπέχθην λόγον, οὐδὲ γνώμῃ ἀποφάνεσθαι περὶ οὐδενός.

ι. Τί δὲ, ὦ Ἱππία, (ἔφη) ἔκ' ἡρῶσαι ὅτι ἐγὼ ἀ δοκῶ μοι δίκαια εἶναι, οὐδὲν παύσω ἀποδείκνυσθαι; καὶ ποῖος δὴ σοι (ἔφη) ἔπος ὁ λόγος ἔστιν; εἰ δὲ μὴ λόγῳ, (ἔφη) ἀλλ' ἔργῳ ἀποδείκνυσθαι. ἢ ἔ' δοκῶ σοι ἀξιοτεκμαρτότερον εἶ λόγῳ τὸ ἔργον εἶναι; πολὺ γὰρ νῦν Δί'. (ἔφη) δίκαια μὲν γὰρ λέγοντες πολλοί, ἀδίκαια ποιεῖσι. δίκαια δὲ περὶ τῶν οὐδείς ἀδίκος ἀν' εἶναι.

ια'. Ηἰσθῆ.

8. Magnum profecto (ait) bonum reperisse te refers, si quidem Iudices diversa statuere desinent, & cives de iis quæ iusta sint disceptare, experiri jure, dissidere; denique civitates ipsæ discordes esse de iis quæ æqua sint, bellaque gerere desinent. Atque equidem quo pacto discedere abs te possim prius, quam te, qui tantum bonum inveneris, audierim, non video.

9. At tu profecto (inquit) non audies priusquam ipse pronunciaris, quid esse iustum statuas. Nam sufficit tibi alios irridere, inter-

roganti & convincenti omnes; quum ipse nemini rationem reddere velis, neque sententiam tuam ulla de re proferre.

10. Quid vero, mi Hippias, (inquit) an nescis me illa quæ iusta putem, nunquam non indicare? Et cujusmodi ea (inquit) oratio tua est? At si non oratione (ait) saltem re ipsa demonstro. Non tibi res ipsa videtur majori esse argumento, quam sit oratio? Multo magis profecto: (ait) nam plerique, quum iusta dicant, iniusta patrant; at qui iusta facit, iniustus esse nequit.

11. Sen-

ια'. Ηισθῆσαι οὖν πρότε μου ἢ ψευδομαρτυροῦ-
τος, ἢ συκοφαντοῦντος; ἢ φίλους ἢ πόλιν εἰς γάσιν ἐμ-
βάλλοιτος, ἢ ἄλλό τι ἄδικον πράττοντος; ὅκ' ἔγωγ',
ἔφη. τὸ δὲ τ' ἄδικον ἀπέχεσθαι, ἢ δίχασιν ἡγῆ; δὴ-
λα οἶ, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, καὶ νῦν ἀγαφεύει ἐγ-
χερῶν, τὸ ἀποδείκνυσθαι γνώμῃ ὅ, τι νομίζεις τὸ δι-
χασιν. ἢ γὰρ ἀ πράττεις (α) δίχαιοι, ἀλλ' ἀ μὴ πρᾶτ-
τεις, ταῦτα λέγεις.

ιβ'. Αλλ' ὥμῃς ἔγωγ' (ἔφη ὁ Σωκράτης) τὸ μὴ γέ-
λαιν ἀδικεῖν, ἱκανὸν δίχασουνης ὁπίδειγμα εἶ. εἰ δὲ σοι
μὴ δοκεῖ, σκέψαι ἐὰν τόδε σοι μᾶλλον ἀρέσκη. φημὶ γὰρ
ἐγὼ ὅ νόμιμον δίχασιν εἶ. ἀρα τὸ αὐτὸ λέγεις, ὦ Σώκρα-
τες, νόμιμόν τε καὶ δίχασιν εἶ; ἔγωγ', ἔφη.

ιγ'. Οὐ γὰρ ἀσάδομά σου, ὅποιον νόμιμον, ἢ ποῖον
δίχασιν λέγεις. νόμοις δὲ πόλεως (ἔφη) γινώσκεις; ἔγωγ',
ἔφη. καὶ τίνας τούτοις νομίζεις; ἀ (α) πολῖται (ἔφη)
συγγέμενοι ἅ τε δ' εἰ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, ἐγράφαντο.
ἐκουῶ

11. Senfistine vero unquam me,
vel falsum testimonium perhibu-
isse, vel calumniatum quemquam,
vel amicos aut rempublicam in
dissensiones impulisse, vel aliud
quidpiam injusti designasse? Mi-
nime equidem, ait. Ab injustis
autem abstinere, non justum esse
arbitraris? Palam, (ait) mi Socra-
tes, etiam nunc conaris effugere,
quominus sententiam tuam profe-
ras, quid justum esse putas. Non
enim ea dicis, quæ justī faciunt,
sed ea quæ non faciunt.

12. Ego vero (ait Socrates) sa-

tis idoneum esse justitiæ specimen
arbitrabar, nolle quid injuste defi-
gnare. Quod si hoc tibi non vide-
tur, considera, num magis hoc tibi
placeat. Nam equidem aio, quod
legitimum est, id esse justum. Di-
cis, mi Socrates, idem esse legi-
timum & justum? Equidem, ait.

13. Non sentio, quid legi-
timum, quid justum dicās. Le-
ges civitatis (inquit) an nosti?
Equidem, ait. Et quas putas il-
las esse? Quæ cives (inquit) con-
scripserunt, statuentes quæ face-
re & à quibus abstinere oporteat.
Ergo

ἐκκοῦν (ἔφη) νόμιμον μὲν ἀν εἶη ὁ κατὰ ταῦτα πολιτεύμενος, ἀνομος δὲ ὁ ταῦτα παρὰ νόμον; πᾶν μὲ οὖν, ἔφη. Οὐκ ἔν ἐ δίκαιον μὲν παρὰ τοῖς περὶ νόμον, ἀδίκαιον δὲ ὁ τῶν ἀπειθῶν; πᾶν μὲ οὖν. Οὐκοῦν ὁ μὲν παρὰ δίκαιον παρὰ νόμον, δίκαιος. ὁ δὲ παρὰ ἀδίκαιον, ἀδίκος; πῶς οὐκ ἔστι; ὁ μὲν ἀγαθὸς νόμιμος, δίκαιός ἐστιν ὁ δὲ ἀνομος, ἀδίκος.

ιδ'. Καὶ ὁ Ἱππίας, νόμος δ', ἔφη, ὃ Σώκρατες, πᾶς ἀν τις ἡγήσατο σπουδαῖον παρὰ νόμον (ἔφ), ἢ τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, ἔστι γε πολλάκις * αὐτοῖς (α) ἡμίνοι ἀποδοκιμάσαντες μεταπίθην; ἐν οὗ πῶς πόλεμον (ἔφη ὁ Σωκράτης) πολλάκις ἀρμάμενοι αἱ πόλεις, πάλιν εἰρήνῃ ποιεῖνται. ἐν μάλα, ἔφη. Ἀξέφορον οὖν πῶς οἶε ποιεῖν (ἔφη) τοὺς τοῖς νόμοις περὶ νόμον φανερῶν, ὅτι κατὰ νόμον ἀν (α) νόμοι, ἢ εἰ τοὺς πολέμους ἐντακτῶνται ψήφοις, ὅτι γένοιτ' ἀν εἰρήνη; ἢ ἐν τοῖς οὗ τοῖς πολέμοις τῶν πατρῶν παρὰ νόμον βοηθῶνται μέμφη; μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη.

ιε'. Λυκῆρ.

Ergo legibus conformis erit, (ait) qui secundum hæc in republica sese gerit; difformis vero legibus, qui ea transgreditur? Omnino, inquit. Igitur etiam ille qui his obtemperat, iusta facit: iniusta vero, qui non obtemperat? Omnino. Ergo qui iusta facit, iustus: qui iniusta, iniustus est? Qui non? Itaque legibus conformis, iustus est: difformis vero legibus, iniustus.

14. Tum Hippias, Quo pacto aliquis, mi Socrates, ait, vel leges, vel ipsarum observantiam,

rem magni faciendam putare possit, quum eas ipsas autores sæpe improbatas mutant? Non enim bellum (inquit Socrates) sæpe civitates suscipiunt, ac rursus pacem faciunt? Omnino, ait. Ergone quid aliud facere te putas (inquit) quum legibus obtemperantes vituperas, propterea quod antiquari possint; quam si hostes recte ac decore se gerentes reprehendas, propterea quod pax fieri possit? Num & illos, qui alacriter in bellis succurrunt patriæ, vituperas? Minime equidem, ait.

15. An

ιε'. Λυκῦργον δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον (ἔφη ὁ Σωκράτης) χαλαρὰ μεμάθηκας, ὅτι ὅθεν ἂν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἄλλων πόλεων τὸ Σπάρτῃ ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις μάλιστα ἐνεργάσατο αὐτῇ; τὸ δὲ ἀρχόντων ἐν ταῖς πόλεσιν οὐκ οἶδα, ὅτι οἵπνες ἂν τοῖς πολίταις ἀπώτατοί εἰσι τοῖς νόμοις πείθεσθαι, ὅτοι ἀεισοί εἰσι; καὶ πόλεις, ἐν ἧς μάλιστα ὁ πολῖταις τοῖς νόμοις πείθονται, ἐν εἰρήνῃ τε ἀείψα ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐν πολέμῳ ἀνυπόστατος ὅστις.

ις'. Ἀλλὰ μὲν καὶ ὁμόνοιά γε μέγιστον τε ἀγαθὸν δοκεῖ ταῖς πόλεσιν εἶναι, καὶ πλειστάκις ἐν αὐταῖς αἴτε γερουσίαι, καὶ ὁ ἀεισοὶ ἄνδρες ὡς κελεύουσιν τοῖς πολίταις ὁμονοῦν καὶ πανταχῶς ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος κέσται, τοὺς πολῖτας ὁμονοῦν καὶ ὁμονοῦσιν, καὶ πανταχῶς ὁμνύουσιν τὸ ὅρκον τῶτον. οἵ μιν δ' ἐγὼ ταῦτα γίγνεσθαι, ὅχι ὅπως τοὺς αὐτοὺς χορὸς κείνωσιν οἱ πολῖται, ὅδε ὅπως τῶς αὐτῶς ἀλλήλαις ἐπαμῶσιν, ὅδε ὅπως τῶς αὐτοὺς ποιηταῖς ἀγῶνι, ὅδε ἵνα τοῖς αὐτοῖς ἡδῶν, ἀλλ' ἵνα τοῖς νόμοις πείθων. τούτοις γὰρ τὸ πολιτῶν ἐμμερόντων, αἱ πόλεις ἰσχυρόταται

15. An Lycurgum Lacedæmonium (ait Socrates) animadvertisi, alia re nulla Spartam à cæteris civitatibus diversam reddidisse, quam quod in ea maxime perfecit, ut legibus cives parent? An item nescis magistratus in rebuspublicis optimos esse, qui maxime sunt autores civibus, ut legibus obtemperent? Etiam civitas, in qua maxime legibus parent cives, tum pace optime degit, tum bello inexpugnabilis est.

16. Quinetiam concordia maxi-

mum rebuspublicis bonum esse videtur; & ut plurimum in eis Senatus, ac optimi quique, cives, uti concordēs sint, hortantur: & ubique in Græcia lex posita est, ut jurent cives se concordēs fore; quod etiam sacramentum ubique præstatur. Existimo autem sic illud fieri, non ut de iisdem choris cives judicent, non ut tibicines eosdem laudent, non ut eosdem poetas deligant, non ut eisdem delectentur; sed ut legibus parent. Nam si cives in his persistant, urbes potentissimæ

ἰσχυρότατά τε καὶ εὐδαιμονέστατα γίγνεται· ἀνδρῶν δὲ ὁμονοίας οὐτ' ἀνὴρ πάλιν εὖ πολιτεύειν, οὐτε οἰκὸς χαλῶς οἰκηθεῖν.

Ἰς'. Ἰδίᾳ δὲ πῶς μὲν ἂν τις ἦτιον ἔστω πόλεως ζήμιοιτο, πῶς δ' ἂν μᾶλλον πιμῶτο, ἢ εἰ τοῖς νόμοις παύσοιτο; πῶς δ' ἂν ἦτιον ἐν τοῖς διχαστηρίοις ἦτιώτο; ἢ πῶς ἂν μᾶλλον νικῶν; τίνοι δ' ἂν τις μᾶλλον πιτεύσῃ παύσασθαι ἢ ληΐματα, ἢ ὑγείας, ἢ θυγατέρας; τίνα δ' ἂν ἡ πόλις ὅλη ἀξιοπιστότερον ἡγήσασθαι τοῦ νόμου; πῶς δ' ἂν μᾶλλον τῶν δικαίων τύχῃ ἢ γονῆς ἢ οἰκείων, ἢ οἰκέτων, ἢ φίλων, ἢ πολιτῶν, ἢ ξένων; τίνοι δ' ἂν μᾶλλον πολέμοι πιτεύσῃ ἢ ἀνοχάς, ἢ σπονδάς, ἢ συνθήκας περὶ εἰρήνης; τίνοι δ' ἂν μᾶλλον, ἢ τῶν νόμων, σύμμαχοι ἐθέλωσιν γίγνεσθαι; πῶς δ' ἂν μᾶλλον οἱ σύμμαχοι πιτεύσῃ ἢ ἡγεμονίαν, ἢ φεφυραγμένα, ἢ πόλεις; τίνα δ' ἂν τις εὐεργετήσας ὑπολάβῃ χάριν κομῆσθαι μᾶλλον, ἢ τὸ νόμιμον; ἢ τίνα μᾶλλον αἰ

τις

tissimæ beatissimæque fiunt. At sine concordia nec civitas recte gubernari poterit, nec domus recte administrari.

17. Privativè qui possit aliquis vel minus à republica multari, vel magis honorari, quam si legibus obtemperet? quo pacto minus pro tribunalibus vinci possit? quo pacto magis vincere? cui quis potius fidem habeat, ut apud eum vel pecunias, vel filios, vel filias deponat? quemnam civitas universa fide digniorem putare possit, quam legibus confor-

mem. A quibus vel parentes, vel propinqui, vel domestici, vel amici, vel cives, vel hospites magis id impetrare possint, quod æquum est? Cui potius hostes vel inducias, vel fœdera, vel conventa de pace credant? cum quo potius societatem coeant, quam cum legum studio? Cui potius socii vel ducis munus, vel prædiorum magisterium, vel civitates credant? Cui potius aliquis benefaciendo gratiam se reportaturum existimet, quam legum studio? Aut, cui potius bene faciat

πὺς εὐεργετήσῃ, ἢ πρὶ ὅ χαλεπὸν ἀπολήψασθαι νομίζει; πρὶ δ' ἂν πὺς βέλτοις μάλλον φίλος εἴη, ἢ πρὶ ἡττον ἐχθρὸς, ἢ πρὶ ποῖστω; πρὶ δ' ἂν πὺς ἡττον πολεμήσῃ, ἢ ὅ ἂν μάλιτα μὲ φίλος εἴη βέλτοις, ἢ κῖσα δ' ἐχθρὸς. καὶ ὅ πλῆστοι μὲν φίλοι καὶ σύμμαχοι βέλτοις εἴη, ἐλάχιστοι δ' ἐχθροὶ καὶ πολέμοι;

17. Εὐὲ μὲ οὔν, ὅ Ιππία, ὅ αὐτὸ ὅπιδείκνυμι νόμῳν τε καὶ δίκαιον εἴη. σὺ δ' εἰ πάναντία γνῶσκῃς, δίδασκε. καὶ ὅ Ιππίας, ἀλλὰ μὰ τὸ Δία, ἔφη, ὅ Σόχρατες, ὅ μοι δοκῶ πάναντία γνῶσκῃν οἷς εἰρηκᾶς αὐτὸς ὅ δίκαιον.

18. Αἰχάφης δὲ πῖνας οἶδα, (ἔφη) ὅ Ιππία, νόμους; τὺς γ' οἷ πάση (ἔφη) χώρα καὶ ταῦτα νομίζομεν. ἔχοις ἂν οὔν εἰπᾶν (ἔφη) ὅπῃ ὅ ἄνθρωποι αὐτὺς ἔγεντο; καὶ πῶς ἂν, (ἔφη) οἷγε ὅτε συνελθεῖν ἅπαντες ἂν δυνηθεῖεν, ὅτε ὁμόφωνοί εἰσι; πῖνας οὔν (ἔφη) νομίζεις τεθεικέναι τὺς νόμους τὺς τὺς; εὐὲ μὲ (ἔφη) Θεὺς οἷμα τὺς νόμους τὺς τὺς τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι.

faciat aliquis, quam à quo se gratiam recepturum arbitretur? Cui quis vel magis amicus esse velit, vel minus hostis, quam tali? Cui quis velit minus bellum facere, quam cui esse cupiat amicissimus, ac minime hostis; & cui plurimi esse velint amici & focii; inimici vero ac hostes, paucissimi?

18. Itaque ego, mi Hippias, demonstro idem esse quod legitimum sit & quod justum. Tu si contrarium sentias, velim me doceas. Ego vero (inquit Hip-

pias) non profecto videor iis contraria sentire de iusto, quæ tu, mi Socrates, protulisti.

19. An vero quasdam, mi Hippias, (inquit) non scriptas leges esse nosti? Eas (ait) quæ ubi-vis locorum eodem modo observantur. Hasne dicere potes (ait) ab hominibus esse conditas? Quo pacto, (inquit) quum universi convenire non possint, nec unius sint linguæ? Quosnam igitur (ait) leges has condidisse arbitraris? Equidem (ait) has leges hominibus à Diis ferri existimo.

θεῖναι. καὶ ὃ ὡς πᾶν ἀνθρώποις ὡρῶτον νομίζεται, τὸς θεοὺς σέβειν.

κ'. Ουκοῦν καὶ γονέας πᾶν πανταχῶς νομίζεται; καὶ τῷτο, ἔφη. ὅκοῦν καὶ μήτε γονέας πασι μάγνησθαι, μήτε παῖδας γονεῦσιν; ἔχετι μοι δοκεῖ, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἔτ' ὅ Θεὸς νόμος ἐστίν. τί δὴ; ἔφη. ὅτι ἀσθανομέ τινας (ἔφη) ὡς βλαίνοντα αὐτόν.

κα'. Καὶ ὃ ἄλλα πολλὰ ὡς βλομεῖσιν. ἄλλ' οἷον δίκην γὰρ τοι διδάσιν οἱ ὡς βλαίνοντες τοὺς ὑπὸ τῷ Θεῷ κεκλόμενους νόμους, ὡς ὅθεν τρέφω διωκτὸν ἀνθρώπων ἀφαιρῶν. ὥσπερ τὸς ὑπὸ ἀνθρώπων κεκλόμενους νόμους ἐννοιοὶ ὡς βλαίνοντες ἀφαιρῶν τὸ δίκην δίδοναι, οἱ μὲν λαμβάνοντες, οἱ δὲ βιαζόμενοι.

κβ'. Καὶ ποίαν (ἔφη) δίκην, ὦ Σώκρατες, καὶ διώκεται ἀφαιρῶν γονέας τε πασι, καὶ παῖδες γονεῦσι μισγόμενοι; καὶ μέγιστη, νῆ Δί'. (ἔφη) τί ὃ ἀνὴρ μέγιστον πάθοιεν ἀνθρώποι τεκνοποιέμενοι καὶ κακῶς τεκνοποιεῖσθαι.

κγ'. Πᾶς

stimo. Nam apud homines universos hoc primum lege receptum est, Deos esse colendos.

20. Annon & parentes ubiq; locorum receptum est honore prosequendos esse? Etiam hoc, ait. Non & illud, quod neque parentes cum liberis, neq; liberi cum parentibus consuescere debeant? Illa mihi lex, (ait) mi Socrates, non jam amplius esse Dei videtur. Quamobrem? inquit. Quod animadvertam (inquit) nonnullos hanc non observare.

21. At enim (ait) etiam alia multa contra leges committunt.

Verum qui leges divinitus conditas violant, poenas dant, quas homo nulla ratione potest effugere; quemadmodum nonnulli leges latas ab hominibus transgredientes, quominus poenas dent, vel latendo, vel vim adhibendo effugiunt.

22. Et quam (inquit) poenam effugere, mi Socrates, non possunt tum parentes si cum liberis, tum liberi si cum parentibus miscantur? Maximam profecto, ait: nam quid hominibus liberos procreantibus accidere majus possit, quam si male procreent?

23. Quo

κγ'. Πῶς οὖν (ἔφη) κακῶς ἔτοι τεκνοποιούται,
οὓς γε ὁδὸν καλύει ἀγαθούς αὐτοὺς ὄντας ἔξ ἀγαθῶν
παρδοποιέσθαι; ὅτι νῦν Δί' (ἔφη) ἔ' μόνον ἀγαθούς
δεῖ τοὺς ἔξ ἀλλήλων παρδοποιεῖν (ἔφ'), ἀλλὰ καὶ
ἀκμαζόντας τοῖς σώμασιν. ἢ δοκεῖ σοι ὅμοια τὰ σπέρ-
ματα (ἔφ') τὰ τῶν ἀκμαζόντων τοῖς τῶν μήπω ἀκμα-
ζόντων, ἢ τῶν πρῆγμακότων; ἀλλὰ μὰ Δί' (ἔφη)
ἔκ εἰκὸς ὅμοια (ἔφ'). πότερα οὖν (ἔφη) βελτίω; δῆ-
λον, ὅτι (ἔφη) τὰ τῶν ἀκμαζόντων. τὰ τῶν μὴ
ἀκμαζόντων ἄρα ἔ' σπουδαῖα; οὐκ εἰκὸς μὰ Δί',
ἔφη. ἔκουῦ ἔτι γε οὐ δεῖ παρδοποιεῖσθαι. οὐ γὰρ οὖν,
ἔφη. οὐκοῦν οἷγε παρδοποιεῖν, ὥς οὐ δεῖ παρδο-
ποιεῖν. ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. τίνες οὖν ἄλλοι (ἔφη) κα-
κῶς ἀν παρδοποιεῖντο, εἴγε μὴ ἔτοι; ὁμογενεῖς σοι
(ἔφη) ἔ' τῆτο.

κδ'. Τί δή; τὴς εὐ ποιῶντας ἀνταρτερεῖν ἔ' παι-
ταχῆ νόμιμόν ὅστι; νόμιμον, ἔφη. ὡς ἀβάνε) δὲ ἔ' τῆ-
το.

23. Quo vero pacto (inquit) male procreant hi, quos nihil vetat, bonos ipsos ex bonis liberos suscipere? Quia non tantum (ait) bonos esse necesse est, qui ex se invicem procreant; sed etiam corporibus vegetis. Num tibi videntur semina illorum qui ætate sunt vegeta, seminibus eorum esse similia, qui ad ætatem vegetam necdum accesserunt, vel jam prætergressi sunt eam? Nequaquam (ait) esse similia videntur. Utra igitur sunt meliora? Patet (inquit) illorum meliora esse,

qui sint ætate vegeta. Ergo illorum qui hac ætate non sunt, semina minime probantur? Non consentaneum est, inquit. Ergo sic procreandum non est. Nequaquam, ait. Ergo hi dum liberos procreant, ita procreant, ut minime decet. Mihi quidem videtur, inquit. Quinam igitur alii male procreabunt, si non hi? Sentio (inquit) tecum hac etiam in parte.

24. Quid autem? bene facientibus vicissim benefacere, annon ubique legibus sancitum est? Est, inquit. Et committitur etiam ad-

πο. ἔκῃν καὶ οἱ τῷτο πρὸςβαίνοντες δίκην δίδουσι, φίλων
 μὲ ἀγαθῶν ἔρημοι γιγνόμενοι, τοὺς δὲ μισῶντας ἑαυτοῦς
 ἀναγκαζόμενοι δάκνειν. ἢ ἔχῃ **Α** μὲ εὖ ποιῶντες τῆς ἡρω-
 μύας ἑαυτοῖς, ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν. **Α** δὲ μὴ ἀντὶδωρεγα-
 τοῦντες τοὺς ποίετας, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀχαρείαν μισῶνται
 ὡς αὐτῶν, ἀλλὰ δὲ τὸ μάλιστα λυσιτελεῖν τοῖς ποίε-
 τοις ἡγήσασθαι, τῆτοις μάλιστα δάκνῃσι; νῆ τὴν Δία, ὦ
 Σώκρετες, (ἔφη) * ἡοῖς ταῦτα πάντα ἔοικε. τὸ δὲ τῆς
 νόμῃς αὐτῆς τοῖς πρὸςβαίνουσι τὰς τιμωρίας ἔχῃν, βελ-
 πύονθ' ἢ κατ' ἀνθρώπον νομοθέτης δοκεῖ μοι **Εἶ**).

καί. Πότερον οὖν, ὦ Ἱππία, τοὺς Θεοὺς ἢ τὰ δί-
 κῃα νομοθετεῖν, ἢ ἄλλα τῶν δικαίων; δοκεῖ ἄλλα μὰ
 Δί. (ἔφη) πολλὴν δὲ ἂν ἄλλός γε τις τὰ δίκῃα νομο-
 θετήσῃ, εἰ μὴ Θεός. καὶ τοῖς Θεοῖς ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ
 αὐτὸ δίκαιόν τε καὶ νόμιμον εἶναι ἀρέσκει. Τοιαῦτα λέ-
 γων τε καὶ πρὸς τῶν δικαιοτέρους ἐποίει τοὺς πλησιά-
 ζοντας.

Κ Ε Φ.

versus hoc. Quo fit ut & illi qui in hoc delinquant, poenas dent, ab amicis bonis deserti, & coacti eos quærere, quibus odio sunt. An non qui benefaciunt illis qui ipso- rum opera utuntur, amici boni sunt: at qui vicissim illis bene non faciunt, licet ob ingratitudinem suam eis odio sint, tamen, quod horum opera inprimis sibi utilis sit, eosdem studiose quæri- tant. Profecto, (inquit) mi Socrate, hæc omnia divina esse videntur. Nam leges ipsas delinquen-

tum poenas continere, id mihi cuiusdam esse præstantioris legisla- toris videtur, quam humani.

25. Num igitur existimas, mi Hippias, Deos iusta præscribere legibus, an vero à justis aliena? Minime aliena: (inquit) nec enim facile quis alius extra Deum iusta sancire potest. Ergo etiam Diis, mi Hippias, placet idem & iustum esse & legitimum. Huiusmodi quædam quum & diceret & face- ret, reddebat illos qui convenie- bant ipsum, iustiores.

C A P.

Κ Ε Φ. ε'.

Ω Σ δὲ καὶ τρακτικωτέρως ἐποίησεν τὴν συνώνωσαν ἑαυτῶν, νῦν αὖ τὸν λέξω. νομίζων ὅτι ἐκράτῃσαν ἀγαθὸν (εἴ) τῷ μέλλοντι καλὸν π. πράξειν, πρῶτον μὲν αὐτὸς φανερὸς τῷ τοῖς συνῶσιν ἡσυχῶς αὐτὸν μάλιστα πάντων ἀνθρώπων· ἔπειτα ἀφ' αὐτοῦ πρὸς πάντας μάλιστα τὴν συνώνωσαν πρὸς ἐκράτειαν. αἰ μὲν οὖν πρὸς τὴν πρὸς ἀρετῇ χρησίμων αὐτὸς τε διετέλεσεν μεμνημένος, καὶ τὴν συνώνωσαν πάντας ὑπομνήσκων.

β'. Οἶδα δὲ ποτε αὐτὸν καὶ πρὸς Εὐθύδημον πρὸς ἐκράτειας τοιάδε ἀφ' αὐτοῦ λέγοντα· Εἰπέ μοι (εἶπεν) ὦ Εὐθύδημε, ἀγαθὸν καὶ μεγαλεῖον νομίζεις (εἴ) καὶ ἀνδρείον καὶ πάλιν κτήμα ἐλευθερίαν; ὡς οἶόν τέ γε μάλιστα, εἶπεν.

γ'. Οἷος οὖν ἄρχεται ὑπὸ τῷ ἀφ' οὗ σώματος ἡδονῶν, καὶ ἀφ' οὗ τὰς μὴ δυνάτα πράττειν τὰ βέλτιστα, νομίζεις τὸν

C A P. V.

CÆterum quo pacto familiares suos magis ad agendum idoneos efficiebat, nunc dicam. Nam quum existimaret, temperantiam esse bonum ei qui præclarum aliquid gesturus esset: primum ipse familiaribus suis hominum omnium maxime in hoc exercitatus apparebat: deinde differendo omnium maxime familiares suos ad temperantiam impellebat. Itaque semper & ipse meminerat illorum, quæ ad vir-

tutem conducerent, & familiares suos omnes commonefaciebat.

2. Scio ipsum aliquando ad Euthydemum de temperantia huiusmodi quædam disseruisse: Dic mihi, Euthydeme, (ait) num pulcrum & amplum tum viro tum reipublicæ possessionem esse putas libertatem? Maximam, inquit.

3. Qui ergo à voluptatibus, quæ corpore percipiuntur, vincitur; ac per eas, quæ optima sunt, facere nequit; eumne tu hominem esse

τῷτον ἐλεύθερον εἶ); ἤκησα, ἔφη. ἴσως γὰρ ἐλεύθερον φαν-
νεταί σοι τὸ πρᾶττειν τὰ βέλπιστα. εἴτα τὸ ἔχειν τοὺς
κωλύσοντας τὰ βίαια ποιῆν, ἀνελεύθερον νομίζεις; πα-
τήρ σι γὰρ, ἔφη.

δ'. Παντάπασι ἀνά σοι δοκῶσιν οἱ ἀκρατεῖς ἀνελεύθε-
ροι εἶ); νὴ τὴ Δία (ἔφη) εὐκόπως. πότερον δέ σοι δοκῶσιν
ⓐ ἀκρατεῖς κωλύεσθαι μόνον τὰ χέλλιστα πρᾶττειν, ἢ
ἀναγκάζεσθαι τὰ ἀγαθὰ ποιῆν; ὅθεν ἦτον ἔμοιγ' (ἔφη)
δοκῶσι τὰυτα ἀναγκάζεσθαι, ἢ ἐκεῖνα κωλύεσθαι.

ε'. Ποίους δέ πιναι δεσπόζαι ἡγῶ τοὺς τὰ μὲν ἀεὶ
κωλύσοντας, τὰ δὲ χέκιστα ἀναγκάζοντας; ὡς δυνάται
νὴ Δί' (ἔφη) χακίτοις. δούλειαν δὲ ποίαν χακίτῳ νό-
μίζεις εἶ); ἐγὼ μὲν (ἔφη) τὴ πρὸς τοῖς χακίτοις δε-
σπότηας. τὴ χακίτῳ ἀρεὰ δούλειαν ⓐ ἀκρατεῖς δουλεύου-
σιν; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη.

ς'. Σοφίαν δὲ (ὃ μέγιστον ἀγαθὸν) ὅς δοκεῖ σοι ἀπείρησται
τῷ ἀνθρώπων ἢ ἀκρασία, εἰς τὴναντίον αὐτοὺς ἐμβάλλει;

esse liberum putas? Minime, ait. Fortassis enim hoc tibi videtur esse liberale, facere nimirum optima. Ergo quosdam habere qui vetent, quominus agas talia, putas esse illiberale. Omnino, ait.

4. Igitur intemperantes tibi omnino esse videntur illiberales? Profecto (inquit) & merito. Utrum vero tibi videntur intemperantes tantum impediri, quo minus pulcerrima perficiant, an etiam cogi ad designandum turpissima? Nihilo mihi minus (inquit) ad hæc cogi viden-

tur, quam in illis impediri.

5. At quosnam illos esse putas dominos, qui optima quidem impediunt, ad pessima vero cogunt? Longe pessimos, ait. Et quam esse pessimam servitutem arbitraris? Eam (ait) quæ apud pessimos dominos serviatur. Ergone intemperantes servitutem pessimam serviunt? Ita mihi videtur, inquit.

6. An non sapientiam (bonum longe maximum) ab hominibus arcere videtur tibi intemperantia, & in contrarium eos conjicere?

Non

ἢ οὐ δοκεῖ σοι ἀρσέχειν τε τοῖς ὠφελῦσι καὶ χαλ-
μαίναναι αὐτὰ κωλύειν, ἀφελῦσαι ὅππῃ καὶ ἡδέα; καὶ
πλλάκις ἀφαινομένης τῇ ἀγαθῶν τε καὶ τῇ κακῶν
ἐκπλήξασα, ποῖν τὸ χεῖρον ἀντὶ τῷ βελτίονι ἀρεῖ-
σαι; γίνετ' ἔστ', ἔφη.

ζ'. Σωφροσύνην δὲ, ὦ Εὐθύδημε, τίιν ἀνφάμητον
ἦτον ἢ τῷ ἀκρατῇ ἀρσέχειν; αὐτὰ γὰρ δῆπρ καὶ εἰαν-
τία, σωφροσύνης καὶ ἀκρασίας ἔργα ὄντι. ὁμολογῶ καὶ τῷτ',
ἔφη. ἔ' δ' ὅππμελείδαι ὦν ἀρσέχει, οἷε τι κωλυτικῶ-
τερον ἀκρασίας (εἴ); ἐκουῶ ἔγωγ', ἔφη. ἔ' δ' ἀντὶ τῷ
ὠφελόντων τὰ βλάπτοντα ἀρσέχειν ποῖντος, καὶ τῷ
μὲ ὅππμελῆσαι, ἐκείνων δὲ ἀμελῆν πεύχοντ', καὶ τοῖς
σωφροῦσι τὰ εἰαντία ποῖν ἀναγκάζοντος, οἷε τι ἀνθρώ-
πῳ κακίον (εἴ); ὅθεν, ἔφη.

η'. Οὐκὲν τῷ ἐκράτεια τῷ εἰαντίων ἢ τῷ ἀκρασίαν εἰ-
κὸς τοῖς ἀνθρώποις ἀπίαν (εἴ); πάνυ μὲ οὔ, ἔφη. ὅκουῶ
καὶ τῷ εἰαντίων τὸ ἀπίον εἰκὸς ἀείπον εἶναι; εἰκὸς γὰρ, ἔφη.

ἔοικεν

Non videtur tibi prohibere, quo
minus aliquis rebus ex usu futuris
attendat, easque discat; dum per-
trahit nos ad res voluptuarias, ac
sepe bona malaque sentientes per-
cellens facit, ut pejus melioris lo-
coveligamus? Fit hoc, inquit.

7. Cæterum prudentiam, mi
Euthydemæ, cui minus conveni-
re dicemus quam intemperanti?
Nam prudentiæ ac intemperan-
tiæ opera sibi met adversantur. Id
etiam fateor, ait. Putasne quid à
studiis eorum quæ conveniunt
magis prohibere, quam intempe-

rantiam? Minime, inquit. An
quid homini putas esse nocentius,
quam quod efficiat, ut noxia præ-
ferat utilibus; ac illis quidem ope-
ram impendere, hæc vero negli-
gere suadeat; denique cogat illis
nos contraria facere, quæ solent
prudentes? Nihil, ait.

8. Ergo temperantiam consen-
taneum est hominibus esse cau-
sam contrariorum, quam intem-
perantiam? Omnino, ait. Igi-
tur etiam causam hanc contra-
riorum consentaneum est opti-
mam esse? Consentaneum, inquit.

Ergo

ἔοικεν ἄρ', (ἔφη) ὦ Εὐθύδημε, ἀειτον ἀνθρώπων ἡ ἐγκράτεια (εἶ). εὐκότως γάρ, (ἔφη) ὦ Σώκρατες.

θ'. Εκείνο δέ, ὦ Εὐθύδημε, ἤδη πρόποτε ἐνεθυμίῃς; ποῖον; ἔφη. ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἡδέα, ἐφ' ἃ ὅτ' ἡμῶν δοκεῖ ἡ ἀκρασία τοὺς ἀνθρώπους ἄγειν, αὐτὴ μὲν καὶ διώκεται ἄγειν ἡ δ' ἐγκράτεια πάντων μάλιστα ἡδέεσθαι ποιεῖ πῶς; ἔφη. * ὥσπερ ἡ μὲν ἀκρασία οὐκ ἔωσα χερτερῶν ὅτε λιμὼν, οὔτε δίψου, οὔτε ἀφροδισίων ὅτι θυμῶν, οὔτε ἀγρυπνίας, (δὲ ὦν μόνον ἔστιν ἡδέως μὲν φαγεῖν καὶ πίνειν, καὶ ἀφροδισιάσαι, ἡδέως δ' ἀναπαύσασθαι καὶ κοιμηθῆναι, καὶ περιμεῖναι καὶ ἀναχρῆναι, ἕως ἂν ταῦτα ὡς ἐν ἡδίστῳ γένηται) καλύπτει τοῖς ἀναλχηστοῖς τε καὶ συνεχεστάτοις ἀξιολόγως ἡδέεσθαι ἡ δ' ἐγκράτεια μόνη ποιεῖσα χερτερῶν τὰ εἰρημνῆα, μόνη καὶ ἡδέεσθαι ποιεῖ ἀξίως μνήμης ὅτι τοῖς εἰρημνῆοις. παντάπασιν (ἔφη) ἀλλοῦ λέγεις.

ι'. Ἀλλὰ μὴν τοῦ μαθεῖν τι καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ

Ergo videtur, mi Euthydeme, temperantia quiddam esse homini optimum. Et merito quidem, (ait) ὁ Socrates.

9. Illud autem, mi Euthydeme, confiderastine unquam? Qualem? inquit. Quod ad voluptates, ad quas quidem solas nos ducere videtur intemperantia, minime illa possit perducere: sed quod ipsa temperantia longe maxima voluptatis sit causa. Qui? ait. Quoniam intemperantia non ferens, ut tolerentur fames, sitis, rei venereæ cupiditas, vigiliæ, (per

quæ tantum suaviter comedere, bibere, venerem exercere possumus; suaviter quiescere ac dormire, expectantes ac sustinentes, donec illa quam jucundissime fiant) quominus maxime necessariis & continuis voluptatibus egregie fruamur, impedit: temperantia vero, dum sola facit, ut quæ diximus, toleremus; etiam sola voluptatem memoratu dignam excitat in iis quæ recensuimus. Omnino vera dicis, ait.

10. Quinetiam à disciplina rerum honestarum & egregiarum, &

ἔ' ὅτι μεληθῆναι τ' ποίετον πινὸς, δι' ὧν ἂν πῖς καὶ τὸ ἑαυ-
τοῦ σῶμα χαλῶς θρῆσκῃ, καὶ ὁ ἑαυτοῦ οἶκον χαλῶς οἰ-
κονομήσῃ, καὶ φίλοις καὶ πόλει ὠφελίμῳ γένοιτο, καὶ ἐχθρῶν
κρατήσῃ, ἅφ' ὧν ἔ' μόνον ὠφέλεια, ἀλλὰ καὶ ἡδοναὶ μέγα-
ραι ἴκοντο. (Α) μὲν γὰρ ἐκρεατῆς ἀπολαύσας, πρῶτοντες
αὐτὰ, οἱ δ' ἀκρεατῆς ὁδὸν ἐνδὸς μετέχουσιν. πρὸς γὰρ ἂν ἦσαν φη-
σαι μὲν τ' ποίετον πρῶτον, ἢ ὅτι ἡκιστα ἔξῃ ταῦτα πρῶ-
τον, κατεχρησάμενος ὅτι πρὸς ἀποδίδειν πρὸς τὰς ἐγγυτάτας ἡδονάς;
α'. Καὶ ὁ Εὐθύδημος, δοκῶν μοι, ἔφη, ὅτι Σώκρατες,
λέγειν, ὡς ἀνδρὶ ἦσαν τ' ἀφ' ἑῶν σώματός ἡδονῶν πάμπαν
ὁδὸν ἐνδὸς ἀρετῆς πρῶτον. τί γὰρ ἀφ' ἑρῇ, (ἔφη) ὅτι Εὐθύ-
δημος, ἀνθρώπος ἀκρατῆς θείας ἔ' * ἀμαρτίας; ὅτις γὰρ τὰ
μὲν κρείττα μὴ σκεπῇ, τὰ ἥδινα δ' ἐκ παντὸς πρόπῃ ζητεῖ
ποιεῖν, τί ἂν ἀφ' ἑρῇ τ' ἀφ' ἑρῇ βουλημάτων; ἀλλὰ
τοῖς ἐκρεατέσι μόνοις ἔξῃ σκεπῇ τὰ κρείττα τ' πρῶτον
των, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀφ' ἑρῇ γένηται, τὰ μὲν ἀγα-
θὰ πρῶτον, τ' δὲ καὶ ἑρῇ ἀπέχεσθαι.

β'. Καὶ

à studiis eorum impedit, quibus
quis recte corpus suum regat, &
familiam recte administret, & a-
micis patriæque profit, & hostes
superet, de quibus maximæ non
utilitates modo, sed etiam volupta-
tes existunt. Ex his enim fructum
percipiunt temperantes, dum ea
faciunt; quum intemperantes nul-
lius horum participes fiant. Nam
cui dicere possumus hæc minus
convenire, quam qui ea minime
facit, occupatus quærendis vo-
luptatibus maxime obviis?

11. Tum Euthydemus, Dicere

mihi, ait, videris, mi Socrates, om-
nino virtutem ad eum qui à cor-
poreis voluptatibus superetur, non
pertinere. Nam quid interest, mi
Euthydemus, (inquit) inter homi-
nem intemperantem & rudi-
ssimam belluam? Nam qui non con-
siderat optima, & omnino facere
quærit ea quæ jucundissima sunt,
quid ille differt ab insipientissimis
pecudibus? Soli temperantes res
optimas considerare possunt, easq;
tum verbis tum re ipsa secundum
genera secernere, ac bonas quidem
eligere, à malis autem abstinere.

¶ I i

12. Atque

ιβ'. Καὶ ἔτιως ἔφη αἰετοὺς τε καὶ εὐδαιμονεστάτους ἀνδρας
 γίγνεσθαι, καὶ ἀφ' αὐτῶν διωατωτάτοις. ἔφη δὲ καὶ ὁ [ἀφ' αὐ-
 τῶν] ὀνομασθῆναι ὅτι ἔσονται κοινῇ βαλυνέσθαι,
 ἀφ' αὐτῶν καὶ γὰρ γὰρ τὰ κράνη. δὲ οὖν περὶ αὐτῶν
 ὁπμάλισα πρὸς τὸ ἐαυτὸν ἔποιμον πρὸς ἀλλήλους, καὶ
 τὸ μάλισα ὁπμελεῖσθαι. ὅτι τὸ γὰρ γίγνεσθαι ἀνδρας
 αἰετοὺς τε καὶ ἡγεμονικωτάτους καὶ ἀφ' αὐτῶν κωλύει.

Κ Ε Φ. ε'.

Ως δὲ καὶ ἀφ' αὐτῶν ἐποίει τοὺς σωόντας,
 περὶ αὐτῶν καὶ τὸ λέγειν. Σωκράτης γὰρ τοὺς
 μὴ εἰδόντας, τί ἔχοντες εἴη τ' ὄντων, ἐνόμισε καὶ
 τοῖς ἄλλοις ἀν' ἐξηγεῖσθαι διδάσκειν. τοὺς δὲ μὴ εἰδόντας
 ὅθεν ἔφη θαυμαστὸν εἶναι αὐτὸς τε σφάλλεσθαι καὶ ἄλλους
 σφάλλειν. ὦν ἕνεκα οὐκ ὦν σὺ τοῖς σωόνσι, τί ἔχοντες εἴη
 τ' ὄντων, ὅθεν πῶποτε ἔληγε. πάντα μὲν οὖν ἡ διδασκάλος
 πολὺ

12. Atque hoc modo dicebat viros præstantissimos ac felicissimos effici, maximeque ad differendum idoneos. Aiebat etiam [ἀφ' αὐτῶν] ex eo dictum esse, quod convenientes communiter consultent, dum res secundum genera discernunt. Itaque enitendum esse, ut ad hoc se quam paratissimum quisque reddat, eique rei maxime studeat. Nam ex eo fieri homines præstantissimos, & imperio dignissimos & differendi peritissimos.

C A P. VI.

QUO autem modo familiares suos etiam differendi peritiores effecerit, jam exponere conabor. Etenim putabat Socrates, eos qui scirent quid essent res singulæ, posse aliis etiam eas explicare: qui vero nescirent, eos & falli & alios quoque fallere, non mirum esse dicebat. Ideoque nunquam suis cum familiaribus considerare definebat, quid res quælibet esset. At omnia quomodo definiret, operosum

πολὺν ἔργον ἂν εἴη διεξελθεῖν· ὃ ὅσοις δὲ καὶ τρόπον τῷ
ῥητοκρίτους δηλώσῃ οἶμαι, ὅσῳτα λέξω.

β'. Πρῶτον δὲ περὶ εὐσεβείας ὡδὲ πως ἐσκέψῃ. Εἰπέ
μοι, (ἔφη) ὦ Ευθύδημε, ποῖόν τι νομίζεις εὐσεβείαν εἶναι;
καὶ ὅς, κάλλιστον νῆ Δί', ἔφη. ἔχῃς οὖν εἰπεῖν, ὁποῖός τις
ὁ εὐσεβής ἐστιν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ (ἔφη) ὁ τοὺς Θεοὺς τιμῶν.
ἔξεστι δὲ ὅν ἂν τις βέλην τρόπον τῶν Θεῶν τιμῶν; οὐκ
ἀλλὰ νόμοι εἰσὶ, καθ' ὧν δὲ τῷτο ποιῶν.

γ'. Οὐκοῦν ὁ τῶν νόμων τέτλες ποιῶν, εἰδείη ἂν, ὡς
δεῖ τῶν Θεῶν τιμῶν; οἶμαι ἔγωγ', ἔφη. ἂρ' οὖν ὁ εἰδὼς
τοὺς Θεοὺς τιμῶν, ὅκ ἄλλως οἶεται δεῖν τῷτο ποιῶν,
ἢ ὡς οἶδεν; καὶ γὰρ οὖν, ἔφη. ἄλλως δὲ τις Θεῶν τιμῶν,
ἢ ὡς οἶεται δεῖν; ὅκ οἶμαι, ἔφη.

δ'. Ο ἄρα τὰ περὶ τοὺς Θεοὺς νόμιμα εἰδὼς, νο-
μίμως ἂν τοὺς Θεοὺς τιμῶν. πάνυ μὲν οὖν. Ὀκοῦν ὅγε
νομίμως τιμῶν, ὡς δεῖ, τιμῶν; πῶς γὰρ ὅ; ὁ δὲ
γε ὡς δεῖ τιμῶν, εὐσεβής ἐστι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

δ

operosum fuerit perconsidere. Quæ
igitur modum considerationis hu-
jus indicatura puto, illa dicam.

2. Primum de pietate hoc modo
considerabat. Dic mihi, mi Eu-
thydeme, (inquit) quale quiddam
esse putas pietatem? Et ille, Pul-
cerrimum profecto, ait. Potestne
igitur dicere, qualis sit homo pius?
Is (ait) mihi videtur, qui Deos
honore afficit. Licetne vero Deos
eo modo honorare, quo quisque
vult? Non; sed leges quædam sunt,
secundum quas id faciendum est.

3. Ergo qui leges has observat,

is scire possit, quo pacto Dii sint
honorandi? Arbitror, ait. Ergo
qui Deos novit honorare, non ali-
ter id faciendum putat, quam uti
scit? Non aliter, inquit. Estne
quisquam qui Deos honoret aliter,
quam putet oportere? Non ar-
bitror, ait.

4. Ergo qui novit ea quæ legi-
tima sunt erga Deos, is legitime
Deos honorat. Omnino, ait.
Qui igitur legitime ipsos honorat,
is honorat, ut oportet? Qui non?
Qui vero sic, ut oportet, honorat,
an pius est? Omnino, inquit.

ὁ ἄρα τὰ θεῖ τοὺς Θεοὺς νόμιμα εἰδώς, ὀρθῶς ἀν ἡμῖν
εὐσεβὴς ὠεισμένῳ εἴη. ἐμοὶ γοῦν (ἔφη) δοκεῖ.

ε'. Ανθρώποις τε ἄρα ἔξεστιν ὃν ἂν τις πρόπον βύληται
ἡγεῖσθαι; ὅκ. Ἀλλὰ καὶ θεῶν τέ τοις ὁ εἰδώς ἂν ὅτι νόμιμα,
καθὰ δ' εἰ θεὸς ἀλλήλους ἡγεῖσθαι, νόμιμος ἀν εἴη. ὅκου
(α) καὶ ταῦτα ἡρώδης ἀλλήλοις, ὡς δ' εἰ ἡρώδης; πῶς γὰρ
ὅκ; ὅκων οἴγε ὡς δ' εἰ ἡρώδης, καλῶς ἡρώδης; πάντῃ μὲν ὅκ,
ἔφη. ὅκου οἴγε τοῖς ἀνθρώποις καλῶς ἡρώδης, καλῶς
πράττεισι τὰνθρωπία πράγματα; εἰκός γ', ἔφη.

ε'. Οὐκὲν οἱ τοῖς νόμοις πειθόμενοι, δίχμα ἔτι ποιῶσι;
πάντῃ μὲν οὔ, ἔφη. δίχμα δὲ οἶδα (ἔφη) ὅποια καλεῖται; ἀ
(α) νόμοι κελεύουσιν, ἔφη. οἱ ἄρα ποιῶντες ἀ οἱ νόμοι κε-
λεύουσιν, δίχμα τε ποιῶσι, καὶ ἀ δ' εἰ. πῶς γὰρ ὅκ; ὅκων οἴγε τὰ
δίχμα ποιῶντες, δίχμοί εἰσιν; οἴμαι ἔγωγ', ἔφη. οἶμαι ὅκ πιναι
πέθεσθαι τοῖς νόμοις, μὴ εἰδόμεναι ἀ (α) νόμοι κελεύουσιν; ὅκ
ἔγωγ', ἔφη. εἰδόμεναι δὲ ἀ δ' εἰ ποιῶν, οἶμαι πινὰς οἶεσθαι δ' εἰν μὴ
ποιῶν ταῦτα; ὅκ οἴομαι, ἔφη. οἶδας δὲ πινὰς ἄλλα ποιῶντας, ἢ
ἀ

Ergo qui legitima novit erga Deos,
eum recte pium definiverimus. Ita
mihi videtur, ait.

5. An vero licet hominibus sic
uti, quemadmodum aliquis vult?
Non: sed apud hos etiam qui no-
vit legitima, secundum quæ alter
altero uti debet, legitimus scilicet
erit. Ergo qui secundum hæc se in-
vicem utuntur, ut decet utuntur?
Qui non? Num vero qui utuntur
ut decet, recte utuntur? Omnino,
ait. Ergo qui recte utuntur homi-
nibus, illi etiam res humanas recte
agunt? Consentaneum, inquit.

6. Num qui legibus parent, ju-
sta faciunt? Omnino, inquit. Scis
autem qualianam iusta dicantur?
Quæ leges jubent, ait. Ergo qui
ea faciunt quæ leges jubent, tum
iusta faciunt, tum quæ fieri debent.
Qui non? An vero iusti sunt, qui
iusta faciunt? Arbitror equidem,
ait. Ergone putas legibus aliquos
parere, qui nesciant quæ leges ju-
bent? Non equidem, ait. At qui
sciunt quid faciendum sit, eosne
putas arbitrari, faciendum id non
esse? Non puto, ait. An aliquos
nostri, qui alia faciunt quam quæ
fieri

ἀ οἶνται δεῖν; ὁκ' ἔρωγ', ἔφη. Ὡ αἶρα τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους νόμιμα εἰδότες, τὰ δίκαια ὅτοι ποιεῖσιν; πάνυ μὲ οὔν, ἔφη. ἔκῃν οἶγε τὰ δίκαια ποιεῖντες, δίκαιοι εἰσι; πίνες ᾧ ἄλλοι; ἔφη. ὁρῶνς ἀν ποτε αἶρα ὁραιοῖμθα, ὁραιοῖμθοι δικάους εἶ) τοὺς εἰδότες τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη.

ζ'. Σοφίαν δὲ τί ἀν φήσαμθν εἶ); εἰπέ μοι, πότερά σοι δοκεῖσιν Ὡ σοφοί, ἀ ἐπίσανται, ταῦτα σοφοί εἶ). ἢ εἰσι πίνες, ἀ μὴ ἐπίσαν), σοφοί; ἀ ἐπίσανται δηλονότι, ἔφη. πῶς ᾧ ἀν τις ἄ γε μὴ ἐπίσαντο, ταῦτα σοφός εἶν. ἄρ' οὔν οἱ σοφοί, ἐπιστήμη σοφοί εἰσι; πίνι ᾧ (ἔφη) ἄλλω τις ἀν εἶν σοφός, εἶγε μὴ ἐπιστήμη; ἄλλο δὲ π σοφίαν οἶει εἶ), ἢ ὧ σοφοί εἰσιν; ὁκ' ἔρωγε. ἐπιστήμη αἶρα σοφία ὅσιν; ἔμοιγε δοκεῖ. ἄρ' οὔν δοκεῖ σοι ἀνθρώπῳ δυνατὸν εἶναι τὰ ὄντα πάντα ἐπίσανται; ὁδ'ε μὰ Δί' ἔμοιγε πολλοσὸν μέρος αὐτῶν. πάντα μὲ αἶρα σοφὸν ἔχ οἶόν τε ἀνθρώπον εἶ); μὰ Δί' ἔ δῆτα, ἔφη.

fieri debere putant? Minime, inquit. Ergo qui sciunt, quæ legitima sunt erga homines, iusta faciunt? Omnino, ait. Qui igitur iusta faciunt, iusti sunt? Qui tandem alii? ait. Ergo recte definierimus, si eos esse iustos definierimus, qui sciunt quæ legitima sint erga homines? Sic mihi videtur, ait.

7. Quid vero dicere possimus sapientiam esse? Dic mihi; utrum tibi sapientes, in iis quæ norunt, sapientes esse videantur, an aliqui sunt in iis sapientes, quæ nesciunt? Nimirum in illis sapientes

sunt, quæ sciunt. Nam qui possit aliquis esse sapiens in illis, quæ nescit? Num igitur sapientes, scientia sunt sapientes? Quanquam alia re sapiens aliquis fuerit, si non scientia? Num vero putas quiddam aliud esse sapientiam, quam quo homines sapientes sunt? Non equidem. Ergo sapientia est scientia? Mihi quidem videtur. Ergone tibi videtur, hominem res omnes scire posse? Immo nec partem profecto rerum aliquantulam. Homo igitur in omnibus nequit esse sapiens? Minime profecto, ait. Ergo

ὁ ἄρα ὀκῆαται ἕκαστος, τῦτο καὶ σοφός ἐστιν; ἔμοιγε δοκεῖ.

η'. Ἀρ' οὔν, ὦ Εὐθύδημε, καὶ παῖαθόν ἔπαυσι ζητητέον ὅτι πῶς; ἔφη. δοκεῖ σοι τὸ αὐτὸ πᾶσιν ὠφέλιμον εἶναι; ὅτι ἔμοιγε. τί δέ; ὅ ἄλλω ὠφέλιμον ἔδοκεῖ σοι ὀλίγοντε ἄλλω βλαβερόν εἶναι; καὶ μάλα, ἔφη. ἄλλο δ' οὐ πρᾶγης ἀγαθόν εἶναι, ἢ τὸ ὠφέλιμον; ὅκ' ἔγωγ', ἔφη. τὸ ἄρα ὠφέλιμον, ἀγαθόν ἐστιν, ὅτ' ἂν ὠφέλιμον ᾖ; δοκεῖ μοι, ἔφη.

θ'. Τὸ δὲ χαλὸν ἔχοντι οὐ πῶς ἄλλως εἰπεῖν, ἢ ἔνεστιν ὀνομάζειν χαλὸν ἢ σῶμα, ἢ σκεῦος, ἢ ἄλλ' ὅποιον, ὁ οἶδ' ὅτε πᾶντα χαλὸν ὄν; μὰ Δί' ἔχ' ἔγωγ', ἔφη. ἀρ' οὔν πᾶν ὁ ἂν ἔχοντι χρησίμους ἢ, πᾶν τῦτο ἕκαστος χαλὸς ἔχ' ἔχοντι; πάνυ μὲν οὔν, ἔφη. χαλὸν δὲ πᾶν ἄλλο π' ὅτιν ἔχοντι, ἢ πᾶν ὁ ἕκαστος χαλὸς ἔχ' ἔχοντι; ὅδε δὲ πᾶν ἐν ἄλλο, ἔφη. τὸ χρησίμους ἄρα χαλὸν ἐστίν, πᾶν ὁ ἂν ἢ χρησίμους; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη.

ι'. Ἀνδρείαν δὲ, ὦ Εὐθύδημε, ἄρα τ' χαλὸν νομίζεις εἶναι;

καλλίστην

Ergo in eo quis est sapiens, quod scit? Mihi quidem videtur.

8. Num & de bono, Euthyde-me, sic quaerendum erit? Quomodo? ait. Num idem tibi videtur omnibus esse utile? Non mihi quidem. Quid? An quod utile est alteri, non tibi videtur esse nonnuncquam alteri noxium? Omnino, ait. Num quid aliud potes dicere bonum esse, quam quod sit utile? Non equidem, ait. Ergo quod est utile, bonum est illi, cui utile fuerit? Videtur, inquit.

9. An vero pulcrum aliter appel-

lare possimus, quam uti dicimus aut pulcrum corpus, aut vas, aut aliud quiddam, quod scis esse ad omnia pulcrum. Non equidem profecto, inquit. Ergo ad quod utile quidque fuerit, ad id cuique pulcrum est eo uti? Omnino, ait. Num autem quævis res ad aliud quiddam pulcra est, quam cuius usus singula pulcre applicentur? Ad nihil aliud, inquit. Ergo quod est utile, pulcrum est ad quod utile fuerit? Ita mihi videtur, inquit.

10. Fortitudinem, mi Euthyde-me, num inter pulcra esse censet?

Immo

καλλίστον μὲ οὖν ἔγωγ', ἔφη. χρήσιμον ἄρα οὐ πρὸς τὰ ἐλάττω νομίζεις ἢ ἀνδρείαν; μα Δί', (ἔφη) πρὸς τὰ μέγιστα μὲ ὦν. ἂρ' ὦν δοκεῖ σοι πρὸς τὰ δεινὰ τε καὶ ὀπικίνδυνα χρήσιμον εἶναι τὸ ἀγνοεῖν αὐτὰ; ἤκιστα γ', ἔφη. (A) ἄρα μὴ φοβούμενοι τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' οὐ μὴ εἰδέναι τί ὅστιν, ὅτε ἀνδρεῖοί εἰσι; νῆ Δί'. (ἔφη) πολλοὶ γὰρ ἂν ἔγωγε τῷ γε μηχανορμῶν καὶ τῷ δειλῶν ἀνδρεῖοι εἴην. τί δὲ οἱ καὶ τὰ μὴ δεινὰ δεδοκότες; ἐπὶ γε νῆ Δία ἥπλον, ἔφη. ἂρ' οὖν τοὺς μὲ ἀγαθούς πρὸς τὰ δεινὰ καὶ ὀπικίνδυνα ὄντας, ἀνδρεῖς ἡγῇ εἶναι, τοὺς δὲ κακούς, δειλούς; πάνυ μὲ οὖν, ἔφη.

ια'. Αἰσχυρὸς δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα νομίζεις ἄλλως πᾶς, ἢ τὴν διωαμῶν αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι; ἔκ. ἀλλὰ τέττας, ἔφη. κακὸς δὲ ἄρα τὴν οἴον τέτοις κακῶς χρῆσθαι; πῖνας γὰρ ἄλλως, ἔφη. ἂρ' οὖν ἔκατοι χρῶν, ὥς οἰόνται δειν; πῶς γὰρ ἄλλως; ἔφη. ἄρα οὖν οἱ μὴ διωαμῶν καλῶς χρῆσθαι, ἴσασιν ὥς δεῖ χρῆσθαι; ἔκ. δὴ πῃ γε, ἔφη. (A) ἄρα εἰδότες ὥς δεῖ χρῆσθαι, ἔτι καὶ διώων; μόνοι γε, ἔφη. τί δὲ; (A)

Immo pulcerrimum quid, ait. Ergo tu fortitudinem non ad minima utilem esse statuis? Certe (inquit) ad maxima. Num igitur tibi utile esse ad terribilia & periculosa videtur, ea ipsa ignorare? Minime, inquit. Ergo qui ejusmodi non metuant, propterea quod nesciant quid sint, non sunt fortes? Profecto: (inquit) nam cæteroqui multi homines infani & timidi, fortes essent. Quid autem illi, qui non terribilia metuant? Multo minus, inquit. Qui ergo boni sunt ad terribilia & periculosa, hos

fortes esse putas? qui vero mali, timidos. Omnino, inquit.

II. An vero putas ad talia quosdam alios etiam bonos esse, quam qui eis uti recte possint? Non, (ait) sed hos ipsos. Malos autem, qui his male utantur? Quosnam alios? inquit. Ergone utuntur singuli, ut oportere se arbitrantur? Qui aliter? inquit. Sciuntne qui non possunt recte uti, quo pacto utendum sit? Nequaquam, inquit. Igitur qui norunt ut sit utendum, illi etiam possunt? Immo soli, inquit. Quid? Siqui

Ⓐ μὴ διημαρτηκότες ἄρα κακῶς χρῶνται τοῖς ποῖστοις; ἔκ οἴομαι, ἔφη. οἱ ἄρα κακῶς χρώμενοι διημαρτήσασιν; εἰκός γε, ἔφη. οἱ μὲν ἄρα ὀπισθάμενοι τοῖς δεινοῖς τε καὶ ὀπι-
κινδύοις καλῶς χρῆσθαι, ἀνδρεῖοί εἰσιν. οἱ δὲ ἀφισμαρτά-
νοντες τούτους, δειλοί. ἔμοιγε δοκῶσιν, ἔφη.

ιβ'. Βασιλείαν δὲ καὶ τυραννίδας ἀρχὰς μὲν ἀμφοτέραις ἡγήετο (εἰ), ἀφαιρέειν δὲ ἀλλήλων ἐνόμιζε. ἢ μὲν γὰρ ἐκόν-
των τε τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ νόμους τῶν πολέων ἀρχὴν, βασι-
λείαν ἡγήετο. ἢ δὲ ἀκόντων τε καὶ μὴ κατὰ νόμους, ἀλλ'
ὅπως ὁ ἀρχὸν βέλοιοτο, τυραννίδα. καὶ ὅπως μὲν ἐκ τῶν
νόμιμα ὀπιτελέντων αἱ ἀρχαὶ καθίσταντο, ταύτῃ τῇ
πολιτείᾳ ἀειτοκρατίαν ἐνόμιζε (εἰ). ὅπως δ' ἐκ τι-
μημάτων, πλυτοκρατίαν. ὅπως δ' ἐκ πάντων, δημο-
κρατίαν.

ιγ'. Εἰ δὲ τις αὐτῷ φερί τε ἀντιλέγοι, μὴδὲν ἔχον σα-
φὲς λέγειν, ἀλλ' ἀνδρὶ σποδείξεως, ἢ τοι σοφώτερον φά-
σκων (εἰ) ὅν αὐτὸς λέγει, ἢ πολιτικώτερον, ἢ ἀνδρεϊότερον,

Siqui non aberraverunt ab eorum usu, num male his utuntur? Non arbitror, inquit. Ergo qui male utuntur, aberrant? Consentaneum, ait. Qui igitur terribilibus & periculosis recte uti sciunt, sunt fortes; qui vero ab hoc aberrant, timidi sunt. Mihi quidem videtur, inquit.

12. Cæterum & regnum & tyrannidem, utrumque judicabat esse quidem imperium, verum inter se differre statuebat. Nam regnum esse putabat, in homines volentes secundum civitatum leges imperium; at in homines nolentes, nec secun-

dum leges, sed ex arbitrio principis imperium, esse tyrannidem. Atque ubi magistratus ex iis constituerentur, qui legitima perficerent, eam reipublicæ formam existimabat esse, in qua optimates dominantur; ubi ex censibus, locupletum imperium; ubi ex universis, statum popularem.

13. Quod si quis ipsi aliqua in re adversaretur, qui nihil certi, quod diceret, haberet; ac sine demonstratione, vel sapientiorē esse prædicaret illum, cujus ipse mentionem faceret, vel civilis administrationis peritiorē, vel fortiorē,

vel

ἢ ἄλλό τι τῷ τοιούτων, ὅτι τῷ ὑποθέσειν ἐπαυήγεν ἂν πάντα
 ὁ λόγον ὧδε πως.

ΙΔ'. Φῆς σὺ ἀμείνω πολίτῳ εἶ, ὃν σὺ ἐπαυήεις, ἢ ὃν
 ἐγώ; φημὶ γὰρ οὐκ. τί ἔστι; οὐκ ἐκείνο παλαιὸν ἐπισκεψά-
 μῃα, τί ὅστιν ἔργον ἀγαθὸν πολίτης; ποιῶν μὲν τούτο. ἔκῃ
 εἰ μὴ χρημάτων δεικνύσῃ κρατοῖν ἂν ὁ χρήμασι εὐπορω-
 τέραν τῷ πολὺν ποιῶν; πάντῃ μὲν οὐκ, ἔφη. εἰ δὲ γε πο-
 λέμῳ, ὁ καχυπερέτεραν τῷ ἀντιπάλῳ; πῶς γὰρ οὐ; εἰ
 δὲ παροφθαλμὸν ἄρα, ὅς ἂν φίλοις ἀντὶ πολέμων ὥσπερ
 σκευάζῃ; εἰκότως γε. ἔκουσ' οὐ καὶ δημοκρατία, ὁ γὰρ σῆς
 τε παύων καὶ ὁμόνοια ἐμποῖων; ἔμοιγε δοκεῖ. ἔπειτα δὲ τῷ
 λόγων ἐπαναγνῶν, καὶ τοῖς ἀντιλέγουσι αὐτοῖς φανερὸν
 ἐγένετο ταυτηρές.

ΙΕ'. Οπότε δὲ αὐτὸς τι τῷ λόγῳ διεξίει, ἀφ' οὗ τῷ μάλιστα
 ὁμολογῶν ἐπορεύετο, νομίζων ταύτῃ τῷ ἀσφάλειαν
 εἶναι λόγῳ. τοιγαροῦν πολὺ μάλιστα ὧν ἐγὼ οἶδα, ὅτι λέ-
 γει, τοὺς ἀκούοντάς τοι ὁμολογῶντας πείθει. ἔφη δὲ καὶ Ομηρον
 τῷ

vel quid aliud ejusmodi : hoc quo-
 dam modo orationem omnem ad
 rem propositam reducebat.

14. Tunc civem esse meliorem
 ais, quem ipse prædicas, quam
 quem ego? Aio. Quid ergo? annon
 id primum considerabimus, quod
 boni civis sit officium? Faciamus
 id sane. Ergo in opum administra-
 tione potior illius erit ratio, qui
 rempublicam opulentiorē reddit?
 Omnino, ait. At in bello, qui ho-
 stium victricem efficit? Qui non?
 At in legatione, qui amicos ex ho-
 stibus efficit? Merito. Ergo etiam

in concionibus ad plebem, qui se-
 ditiones compescuerit, & autor
 concordie fuerit? Ita mihi vide-
 tur. Hoc modo quum sermo redu-
 ceretur, etiam illis ipsis, qui con-
 tradicebat, veritas elucescebat.

15. Cæterum quum ipse aliquid
 oratione percurreret, per ea pro-
 grediebatur, quæ maxime essent in
 confesso; quod esse hanc orationis
 certitudinem arbitraretur. Itaque
 quum aliquid dicebat, longe om-
 nium maxime, quos ego novi, au-
 ditores suos, ut idem faterentur,
 adduceret. Aiebat & Homerum

πρὸ Οδυσσεὺς ἀναγεῖναι τὸ ἀσφαλῆ ῥήτορα εἶ), ὥς ἰχθὺν αὐ-
τὸν ὄντα διὰ τῷ δοκύντων τοῖς ἀνθρώποις ἄγαν τὴν λόγους. ὅπ-
μ' οὖν ἀπλῶς τ' εἰσὶν γλώσσῃ ἀπεφάνετο Σωκράτης πρὸς
τοὺς ὁμιλῶντας αὐτῷ, δοκεῖ μοι δῆλον εἶναι τῷ εἰρημνύων εἶ).

Κ Ε Φ. ζ'.

ΟΤΙ δὲ καὶ αὐτάρκης ἐν ταῖς πρῶταις ἀποδείξεσιν
αὐτοὺς εἶ) ἐπεμελῆτο, νυνὶ τότε λέξω. πάντων μ'
γάρ, ὧν ἐγὼ οἶδα, μάλιστα ἔμελλεν αὐτῷ εἰδέναι, ὅτι τις ὅπ-
τημων εἴη τῷ σπουδόντων αὐτῷ. ὧν δὲ πρῶτη ἀνδρὶ χαλῶ
καὶ γὰρ εἰδέναι, ὅ,τι μ' αὐτὸς εἰδέναι, πάντων πρῶτον μάλιστα
εἰδίδασκεν. ὅτι δὲ αὐτὸς ἀπλοῦτερος εἴη, πρὸς τὴν ὅπ-
τημων ἦγεν αὐτούς.

β'. Εἰδίδασκε δὲ καὶ μέχρι ὅτι δέοι ἔμπροσθεν εἶ) ἐκ-
του πρῶτου τῷ ὁρθῶς πεπαυδουμένον. αὐτὰρ γεωμε-
τεῖαν μέχρι μ' ὅτι εἶη δέοι μανθάνειν, ἕως ἰχθὺς τις
γνώσκει, εἴποτε δέησας, γλῶσσί μ' ὁρθῶς ἢ πρῶτον εἶναι,
πρῶτον εἶναι,

id Ulyssitribuisse, quod esset orator
cautus, quia per ea quæ hominibus
viderentur, orationes suas deduce-
re posset. Itaque perspicuum esse
ex iis quæ diximus, arbitror, Socra-
tem ad colloquentes secum senten-
tiam suam simpliciter protulisse.

C A P. VII.

QUOD etiam operam dederit,
ut ipsi in agendis iis, quæ si-
bi convenirent, satis essent idonei;
id nunc exponam. Etenim maxi-
me. Socrati omnium, quos equi-
dem novi, curæ erat, ut sciret, qua

in re suorum familiarium quisque
peritus esset. Quæ vero virum
honestum & egregium scire con-
venirent, eorum nihil non, quod
quidem esset ipsi cognitum, cu-
pidissime docebat. Quæ vero in
re esset minus ipse peritus, ad peri-
tos eos deducebat.

2. Præterea docebat, quousque
hominem recte institutum cuiusque
rei peritus esse conveniat. Statim
ab ineunte ætate geometriam ep-
usque; discendam aiebat, donec quis
posset, si opus fuerit, terram vel re-
cta metiendi ratione accipere, vel
tradere,

ἀποδοῦναι, ἢ ἀφαιρῆναι, ἢ ἔργον ἀποδείξασθαι. ἔγω δὲ
τὸτο ῥάδιον (εἰ) μαθεῖν, ὥστε (ὅ) παρσέχοντα τὸ νοῦν τῇ
μετῆσί, ἅμα πλὺ τε γλῶσσοι ὁπόση ὅτιν εἰδέναι, καὶ ὡς μα-
θεῖται ὁπσισάμενον ἀπιέναι.

γ'. Τὸ δὲ μέλει τὸ δυσχερὲς ἀφαιρῆναι γνο-
μεταῖς μαθητῶν ἀπεδοκίμαζεν. ὅ, π μ ῥ ὠφελόη ταῦτα,
ὅτι ἔφη ὁρᾶν (καίτοι ὅτι ἀπειρὸς γε αὐτῶν ἡ) ἔφη δὲ
ταῦτα ἰκανὰ (εἰ) ἀνθρώπου βίον καθεστῆναι, καὶ ἄλλων
πολλῶν τε καὶ ὠφελίμων μαθημάτων ἀποκωλύειν.

δ'. Εἰέλθε δὲ καὶ ἀστρονομίας ἐμπείρους γίγνεσθαι, καὶ
ταύτης μύθοι μέλει ὅτι νυκτὸς τε ὥραν καὶ μένους καὶ ὁρίων
διῶσθαι γινώσκην, ἐνεχε πορείας τε καὶ πλῆθους καὶ φυλακῆς.
καὶ ὅσα ἄλλα ἢ νυκτὸς ἢ μένους, ἢ ὁρίων τοῦ πλάτους,
πρὸς ταῦτ' ἔχον τεκμηρίοις χρῆσθαι, (αἱ) ὥρας τὸ εἶρη-
μῶν ἀφαιρῆναι (καὶ) ταῦτα δὲ ῥάδια (εἰ) μαθεῖν
ὥστε τὸ * νυκτοδηρῶν, καὶ κυβερνητῶν, καὶ ἄλλων πολ-
λῶν, οἷς ὅτι μελὲς ταῦτα εἰδέναι.

ε'. Τὸ

tradere, vel distribuere, vel opus
designare. Atque hoc tam facile
disci posse, ut qui animum ad di-
mensionem advertat, is & scire
possit, quanta sit ipsa terra, & co-
gnita metiendi ratione discat.

3. Verum in geometria discenda
progressum ad descriptiones usque
intellectu difficiles, improbabat.
Nec enim, quid ex res usus habe-
rent, videre se dicebat; (licet illa-
rum minime rudis esset) posse ve-
ro aiebat eas omnem hominis vi-
tam absumere, ac ab aliis multis
utilibusque disciplinis avocare.

4. Hortabatur etiam, ut astro-
rum doctrinæ adeo periti essent, ut
& noctis & mensis & anni tem-
pora cognoscere possent, tum iti-
neris ac navigationis causâ, tum
excubiarum, aliarumque rerum,
quæcunque vel per noctem, vel
in mense, vel in anno geruntur;
ut ad ea certis indiciis uti possent,
quibus illorum, quæ diximus, tem-
pora dignoscerent. Atque hæc
disci facile ab iis posse, qui noctu
feras venantur, & à navium gu-
bernatoribus, aliisque multis, qui-
bus est curæ, ut hæc sciant.

¶ K k 2

5. At

ε'. Τὸ δὲ μέχει τέττε ἀτρονομίαν μαθηάνειν, μεχει
 εἴ καὶ πὰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ ἀειφορᾷ ὄντα, καὶ τὸς πλανήταις
 τε καὶ ἀσταθμήτους ἀτέρας γῶνας, καὶ τοὺς ἀποστάσεις αὐτῶν ἀπὸ
 τοῦ γῆς, καὶ τοὺς ἀειόδοις, καὶ τοὺς ἀπίαις αὐτῶν ζητῶντας
 κατατρέβειν, ἰσχυρῶς ἀπέπερεπεν. ὠφέλειαν μὲν γὰρ ὁδο-
 μίαν ἐλ' ἐν τέτοις ἔφη ὄραν· (καίτοι ὁδοὶ τέτων γε ἀνή-
 κοτον ἔστιν) ἔφη δὲ καὶ ταῦτα ἰκανὰ εἶναι κατατρέβειν ἀνθρώ-
 πους βίον, καὶ πολλῶν καὶ ὠφελίμων ἀποκαλύειν.

ς'. Οὕτως δὲ τὴν οὐρανίων, ἣν ἔχαστα ὁ Θεὸς μηχανά-
 ται, φροντιστὴν γίνεσθαι ἀπέπερεπεν. ἔτε γὰρ εὐρετὰ ἀνθρώ-
 ποις αὐτὰ ἐνόμιζεν εἶναι, ἔτε χαλίζεσθαι θεοῖς ἀν' ἡγεῖτο
 ζητῶντα, ἀ' ἐκεῖνοι σαφηνίσαι οὐκ ἐβουλήθησαν. κιν-
 διωεῦσαι δ' ἀν' ἔφη καὶ ἀφροσύνην ταῦτα μεριμνῶντας,
 ὁδοὺν ἥτιον ἢ Ἀναξαγόρας πρὸς φρονήσεν, ὁ μέγιστον φρονή-
 σαις ὅτι τῷ τοῦ Θεοῦ μηχανάνας ἐξηγῆσθαι.

ζ'. (Εκείνους γὰρ λέγων μὲν, τὸ αὐτὸ εἶναι) πῦρ τε καὶ
 ἥλιον, ἡγούει ὡς τὸ μὲν πῦρ ὅτι ἀνθρώποι ῥαδίως καθορᾶ-
 σιν,

5. At vero in astronomia discen-
 da eo progredi, donec & illa co-
 gnoscantur quæ in eodem non sunt
 ambitu, & errantia yagaque sidera,
 & ipsorum à terra intervalla, &
 circuitus; eorumque causas inqui-
 rendo confici, vehementer dehor-
 tabatur. Quippe nec in his quidem
 ullam se utilitatem videre dicebat;
 (quanquam eorum rudis non esset)
 aiebat vero, etiam hæc absumere
 posse vitam hominis, at à multis
 ac utilibus eum prohibere.

6. Denique in universum de-
 hortabatur, nequis studium in res

coelestes impendcret, quo scilicet
 artificio Deus omnia moliatur.
 Nec enim illa posse ab hominibus
 inveniri putabat, nec Diis eum
 rem facere gratam arbitrabatur,
 qui quæ illi manifesta esse nolui-
 sent, inquireret. Addebat esse peri-
 culum, ne qui de rebus hisce solli-
 citus esset, insaniret tandem nihilo
 minus quam Anaxagoras, qui ma-
 xime fuisset elatus, propterea quod
 Deorum machinas enarrasset.

7. (Nimirum ille, dum ait ignem
 ac solem idem esse, ignorabat ab
 hominibus ignem cerni facile pos-
 se,

σιν, εἰς δὲ τὸ ἥλιον ὃ δυνάμει ἀντιβλέπειν· καὶ ὑπὸ μὲν ὅ
 ἡλίου καταλαμπόμενοι, τὰ χρώματα μελάντερα ἔχουσιν,
 ὑπὸ δὲ ὅ πυρὸς, ὅ. ἡγνῶει δὲ ὅτι καὶ τὸ ἐκ τῆς γῆς φου-
 ρῶν ἀνθὺ μὲν ἡλίου αὐγῆς ὁδὸν δύναται χαλῶς αὐξέσθαι,
 ὑπὸ δὲ ὅ πυρὸς θερμανόμενα πάντα σπόλυται. φάσκων
 δὲ τὸ ἥλιον λίθον ἀφ' αὐτοῦ εἶναι, καὶ τῷτο ἡγνῶει, ὅτι λίθος
 μὲν ἐν πυρὶ ὡς ἔτε λάμπει, ἔτε πολὺν χρόνον ἀντέχει· ὁ
 δὲ ἥλιος ὅ πάντα χρόνον πάντων λαμπρότερος ὢν
 ἀφαινύει.)

η'. Εκέλευσε δὲ καὶ λογισμὸς μαρτάνειν, καὶ τῶτων δὲ
 ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἐκέλευε φυλάττεσθαι τὴν μάταιον
 θεωρηματείαν, μέλει δὲ ὅ ὠφελίμυ πάντα καὶ αὐτὸς
 συνεπεσκέψαι, καὶ συνδιεξήκει τοῖς συνῶσι.

θ'. Πρὸς τρεπε δὲ σφόδρα καὶ ὑγείας ὀπιμελεῖσθαι
 τοὺς συνόντας, ὡς τε τῶ εἰδότων μαρτάνοντες ὅσα
 εἰδέχοιτο, καὶ ἑαυτῶ ἔχοντι προσέχοντα ἀφ' παντὸς
 τοῦ βίου, τί βρῶμα, ἢ τί πόμα, ἢ ποῖος πόντος συμ-
 φέροι

se, quum solem adversum intueri
 non possint: quodque illi, qui à sole
 collustrantur, colore reddantur ni-
 griores, qui vero ab igne, non ita.
 Ignorabat etiam, quod nihil eo-
 rum, quæ terra nascuntur, absque
 solis splendore possit augescere;
 quum omnia, quæ ab igne cale-
 fiunt, pereant. Idem quum solem
 esse lapidem ignitum diceret, e-
 tiam ignorabat, lapidem qui fit in
 igne, neque lucere, neque diu per-
 durare; quum sol per omne tem-
 pus splendidior rebus omnibus
 manet.)

8. Hortabatur etiam, ut nume-
 randi rationem discerent, & in
 hac perinde atque in aliis mone-
 bat, ut ab inani occupatione sibi
 caverent: atque adeo tum ipse
 omnia eatenus pervestigabat, qua-
 tenus essent utilia, tum una cum
 familiaribus perquirebat.

9. Vehementer etiam familia-
 res suos hortabatur, ut valetudi-
 nis curam haberent; ac partim
 à peritis, quæ possent, discerent;
 partim singuli per omnem vitam
 seipsos observarent, quinam ci-
 bus, qui potus, qui labor eis con-
 duceret,

φέρει αὐτῷ, καὶ πῶς τούτοις χρωμένῳ ὑγιεινότητι ἐν ἀλγύ-
ροι. ἔτι δὲ ὅτε παρὰ τὸν ἑαυτῷ, ἔργον ἔφη (εἶ), εὐρύνει αὐ-
τὸν τὰ παρὰ τὸν ὑγιεινὸν συμφέροντα αὐτῷ μᾶλλον ἀφαιρῶν-
τα ἑαυτῷ.

ι. Εἰ δὲ τις μᾶλλον, ἢ χεῖρ ἢ ἀνθρωπίνῳ σοφίᾳ,
ἀφελῆσθαι βέλους, σιωπῆσαι μαντικῆς ὅτι μελεῖται. ἢ δὲ
εἰδότες δι' ὧν (α) τοῖς ἀνθρώποις παρὰ τὸν παρὰ τὸν
σημειώσιν, ὅθεν ποτ' ἔρημον ἔφη γίνεσθαι συμβόλης γεῶν.

Κ Ε Φ. ή.

ΕΙ δὲ τις, ὅτι φάσκειντος αὐτῷ τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ
παρὰ τὸν αὐτῷ ἂν τε δεῖ καὶ ἂν μὴ δεῖ ποιῆναι, ὑπὸ
τῷ διακρίνῃ κατεργάσθαι γάλακτος, οἷον αὐτὸν ἐλέγ-
χοντα παρὰ τὸν δαιμόνιον ψευδόμενον, ἐννοησάτω παρὰ τὸν
μὲν, ὅτι ὅπως ἦδη τότε πῶς τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ὥστε εἰ καὶ μὴ
τότε, ὅτι ἐν πολλῷ ὑπερῶν τελευτήσῃ (β) βίον. εἶτα,
ὅτι ὅ μὲν ἀχρεϊνότερον ἔστι βίον, καὶ ἐν ᾧ πάντες ἢ ἀλγύ-
νοισι

duceret, & quo pacto his uten-
do quam optime valetudine frui
possent. Nam si quis ita se ob-
servarent, difficile aiebat esse, ut
medicum aliquis inveniret, qui
ad valetudinem conducentia ma-
gis ipso dijudicaret.

10. Siquis autem majora, quam
pro sapientia humana, vellet asse-
qui, consuluit ut divinationi ope-
ram daret. Etenim aiebat, eum
qui sciret, quibus indiciis Dii ho-
minibus aliquid significant, nun-
quam à consilio divino destitui
posse.

C A P. VIII.

QUOD si quis ipsum mendacii
de numine convictum fuisse
propterea existimat, quod à ju-
dicibus morte multatus sit, di-
cens à numine sibi denuntiari,
quæ facienda essent, quæ non:
primum velim consideret, illum
jam tum eo ætatis provectum fu-
isse, ut si non id temporis, certe
non multo post vita excessurus
fuerit: deinde quod partem vitæ
molestissimam, & in qua omnibus
sit

ισμῶν μειοῦνται, ἀπέλειπεν· ἀντὶ δὲ τούτου τῆς ψυχῆς
τὴν ῥώμην ὀπισθεῖξάμεν, εὐκλείω προσηκόντα-
το, τὴν τε δίκην πάντων ἀνθρώπων ἀληθέστατα, καὶ
ἐλευθεριώτατα, καὶ δικαιοσύνην εἰπὼν, καὶ τὴν κα-
τὰ φύσιν τοῦ θανάτου θεωροῦν καὶ ἀνδρωδέστατα
οἰεῖσθαι.

β'. Ομολογῶντες δὲ, ὅθεν αὖτε πῶς τῶν μνημονοδομῶν
ἀνθρώπων χαλλίον θάνατον οἰεῖσθαι. ἀνάγκη μὲν ὅτι ἐγένε-
το αὐτῷ μὲν τὸ κρεῖσσιν τριάνκοντα ἡμέρας βιώσας, ἄρα δὲ
Δήλια μὲν οὐκ εἶναι τὸν μῆνός τινος, ἀλλὰ δὲ νόμον μηδένα
εἶναι δημοσίᾳ ἀποθνήσκον, ἕως ἂν ἡ * Θεωρία ἐκ Δή-
λου ἐπανέλθῃ. καὶ τὸ χροῖον τούτων ἅπασιν τοῖς σωήσεσι
φανερὸς ἐγένετο ὅθεν ἀλλοιότερον ἀφαιρῆς, ἢ τῶν ἑμ-
ποροῦν χρόνον.

γ'. Καίτοι τῶν ἑμποροῦν γε πάντων ἀνθρώπων
μάλιστα ἐθαυμάζετο, ὅτι καὶ εὐθύμως τε καὶ εὐκό-
λως ζῆν. καὶ πῶς ἂν τις χαλλίον, ἢ ὅπως ἀποθάνοι;
ἢ

sit mentis quædam imminutio, rejecerit; ac illius loco demon- strata fortitudine animi gloriam consecutus sit, quum quidem cau- sam suam supra mortales cæte- ros longe verissime, ac inprimis ingenue justissimeque dixisset, & condemnationem ad mortem mi- nissime maximeque viriliter tu- lisset.

2. Etenim in confesso est, ne- pinem hominum unquam, de quibus nos acceperimus, mortem pertulisse præclarius. Nam coge- batur à condemnatione dies adhuc

triginta vivere, quod in illum menssem Delia incidissent, ac lex vetaret, quenquam publice prius interfici, quam Theororum cœ- tus ex Delo rediisset. Hoc toto tempore familiaribus ipsius uni- versis compertum fuit, nihil eum de vivendi ratione pristina im- mutasse.

3. Atqui maximæ admirationi fuerat supra cæteros superiorū tem- porum mortales universos, quod magna cum animi tranquillitate facilitateque viveret. Et qui possit aliquis honestius, quam sic mori?

Quæ

ἢ ποῖος ἂν εἴη θάνατος καλλίων, ἢ ὃν ἂν χάλιστα πῖς ἀπο-
θάινει; ποῖος δ' ἂν γένοιτο θάνατος εὐδαιμονέστερος ἢ καλ-
λίτου; ἢ ποῖος θεοφιλέστερος ἢ εὐδαιμονεστάτης;

Δ'. Λέξω δὲ καὶ ἃ Ἐρμογένης ἢ Ἱππονίκος ἠκούσατο παρὰ
αὐτοῦ. ἔφη γὰρ, ἥδη Μελίτις γεγραμμένον αὐτὸν ἔχει γράφειν,
αὐτὸς ἀκούων αὐτοῦ πάντα μάλλον, ἢ παρὰ τῆς δίκης
ἀφ' αὐτοῦ λέγειν αὐτῷ, ὥς χρὴ σκοπεῖν ὅ,τι ἀπολο-
γίσηται. Ὡς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν εἰπεῖν· ἐγὼ δὲ δοκῶ σοι τῶν
μελετῶν ἀφ' αὐτοῦ λέγειν; ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἤρετο, ὅπως;
εἰπεῖν αὐτὸν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιεῖν ἀφ' αὐτοῦ γένηται, ἢ ἀφ' αὐ-
τοῦ σκοπεῖν μὲν τὰ τε δίκαια καὶ τὰ ἀδίκαια, παρὰ τῶν δὲ τὰ δί-
καια, καὶ τὰ ἀδίκαια ἀπεχρῆσθαι. Ὡς γὰρ νομίζοι καλλίστη
μελέτη ἀπολογία (εἶ).
ἔ. Αὐτὸν δὲ πάλιν εἰπεῖν· ἐγὼ οὐκ ὄρα, ὅτι Σώκρατες,
ὅστις ἂν ἀθλήσῃ δικαστῇ πολλὰς μὲν ἥδη μηδὲν ἀδικοῦ-
σας, λόγῳ ἀχρεοθέιντες ἀπέκτείνοντο, πολλοὺς δὲ ἀδι-
κουῦσας ἀπέλυσον; ἀλλὰ νῦν τὴν Δίαν, (φάναί αὐτοῖς)

Quæ mors esse possit pulcrior,
quàm quæ ab aliquo pulcerrime ob-
itur? quæ mors possit esse felicior,
quam quæ pulcerrima sit? quæ
Diis acceptior, quam felicissima?

4. Dicam & quæ ex Hermo-
gene, Hipponici filio, de ipso ac-
cepi. Nam aiebat, se, ubi audi-
visset illum à Melito jam accusa-
tum, quidvis potius dicere quam
quæ ad causam pertinerent, mo-
nuisse, quod considerandum ipsi
esset, quidnam sui defendendi cau-
sa proferre vellet. Illum primo
respondisse; Annon tibi videor

in hac meditatione pervixisse? Ipso
vero quærente, Quo pacto? dixisse
illum, nihil aliud perpetuo se e-
gisse, quam iusta iniustaque con-
siderasse; ac iusta quidem egisse,
ab iniustis autem abstinuisse; quam
sane meditationem purgandi sui
pulcerrimam duceret.

5. Tum rursus dixisse. Non
vides, mi Socrates, quod Iudices
Athenis multos, qui nihil in-
iuste perpetrassent, duntaxat ora-
tione offensi interfecerint; mul-
tosque scelerum reos absolverint?
At profecto (respondisse illum)
quum

ὁ Ερμόγενης, ἥδη μὲν ὅτι χειρῶντος φρονήσας τῆς πρὸς τοὺς δικαστὰς Σπολογίας, ἰωαννῶδη τὸ δαμνόνιον.

Γ'. Καὶ αὐτὸν εἰπὼν θαυμαστὰ λέγας. Ἦ δὲ, θαυμάζεις, φάναι, εἰ τῷ Θεῷ δοκεῖ βέλπον εἶ), ἐμὲ τελευτῶν ἢ βίον ἥδη; ὅκ οἶδ' ὅτι μέχει μὲ τῷδε ἔχρον ἐγὼ ὅσον ἀνθρώπων ὑφείμιω ἀν, ἔτε βέλπον ἔχ' ἥδ' ἐν ἐμῷ βεβιωκέναι; ἄριστα μὲ γὰρ οἶμαι ζῆν τῷδε ἄριστα ὅτι μελομύους ἔ' ὡς βελτίους γίνεσθαι, ἥδιστα δὲ τῷδε μάλιστα ἀθανομύους ὅτι βελτίους γίγνοι).

Δ'. Ἀ' ἐγὼ μέχει τῷδε ἔχρον ἡδαινόμιω ἐμαυτῷ συμβαίνοντα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐντυγχάνων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους πρῶτων ἐμαυτὸν, ἔγω διατετέλεκα πρὸς ἐμαυτὸν γινώσκων. καὶ ἐ μόνον ἐγὼ, ἀλλὰ καὶ ὧ ἐμοὶ φίλοι ἔπως ἔχοντες πρὸς ἐμῷ ἀφαιτεῦσιν. καὶ ἀφ' αὐτῶν φίλων ἐμῶν, (καὶ γὰρ οἱ τοὺς ἄλλους φιλοῦντες ἔπως ἀνέχον πρὸς τῷδε ἐαυτῶν φίλως) ἀλλὰ διότι καὶ αὐτοὶ ἀνέχοντα ἐμοὶ συνόντες βέλπτοι γίνεσθαι.

η'. Εἰ

quum modo conarer, mi Hermogenes, meditari defensionem ad iudices, numen adversatum est mihi.

6. Tum se dixisse: Mira refers. Illum autem, Miraris, subjecisse, Deo videri potius esse, hoc me tempore vivendi finem facere? An nescis me ad hoc usque tempus nemini hominum concessisse, quod vel melius vel jucundius me vixisset? nam optime quidem arbitror illos vivere, qui maxime dant operam, ut quam optimi fiant: jucundissime

vero, qui maxime fieri se meliores sentiunt.

7. Quæ ego hactenus evenire mihi animadverti; ac partim alios homines conveniens, partim meipsum ad alios collatum inspiciens, sic de me semper statui. Neque tantum ego, sed amici etiam mihi de me constanter ita judicant; non quod me ament, (nam & qui alios amant, ita suos in amicos affecti essent) sed quod seipsos etiam ex consuetudine mea quam optimos existiment evadere.

§. L I

8. Quod

η'. Εἰ δὲ βιώσωμαι πλείω χρόνον, ἴσως ἀναγκάσει
ἔσται τὰ ὅτι γήρως ὅτι πλεῖσθαι, καὶ ὁρᾶν τε καὶ ἀκύνειν
ἡπτον, καὶ διανοεῖσθαι χρεόν, καὶ δυναμότερον καὶ ὅτι
λησιμονέστερον ἀποβαίνειν, καὶ ὡς πρῶτον βελτίων ἢ
τέττον χεῖρω γίγνεται. ἀλλὰ μὲν τοῦτο γε μὴ αἰσθα-
νομένην μὲ ἀβίωτος ἀν εἶη ὁ βίβω, αἰσθανόμενον δὲ πᾶς
οὐκ ἀνάγκη χρεόν τε καὶ ἀηδέστερον εἶναι;

θ'. Ἀλλὰ μὲν εἴγε ἀδίκως ἀποθανῆμαι, τοῖς μὲ ἀδι-
κως ἐμὲ ἀποκτείνουσιν ἀχρεόν ἀν εἶη τῦτο. εἰ γὰρ τὸ ἀδι-
κεῖν ἀχρεόν ὅτι, πᾶς οὐκ ἀχρεόν καὶ τὸ ἀδίκως ὁποιῶ
ποιᾶν; ἐμοὶ δὲ τί ἀχρεόν, τὸ ἐτέρως μὴ δυνάσθαι δεῖ
ἐμὲ τὰ δίκαια μήτε γῶναι μήτε ποιῆσαι;

ι'. Οὐδ' ἂν ἔγωγε καὶ τὴν δόξαν τῇ πρῶτῃ παραγιγνόνται
ἀνθρώπων ἐν τοῖς ὅτι γιγνομένοις οὐχ ὁμοίαν καταλει-
πομένην τῶν τε ἀδικησάντων καὶ τῶν ἀδικηθέντων. οἶδα
δὲ, ὅτι καὶ ἐγὼ ὅτι μελείας τεύξομαι ὡς ἀνθρώπων,
καὶ ἐὰν νῦν ἀποθάνω, ἔχω ὁμοίως τοῖς ἐμὲ ἀποκτείνουσιν.

οἶδα

8. Quod si diutius vivam, for-
tasse necessarium erit ea confieri,
quæ in senectutem cadunt, & me
minus audire, minus cernere, mi-
nus intelligentia valere, ineptio-
rem ad discendum reddi, magis-
que obliviosum, in iis denique de-
teriore, in quibus antehac præ-
stitierim. Atqui hæc si quis non
sentiat, esset illi ipsa vita minime
vitalis; sin sentiat, qui fieri po-
test, ut non & pejus & injucun-
dius vivat.

9. Enimvero si interficiar inju-
ste, turpitudine ea in auctores mor-

tis meæ redundabit. Nam si tur-
pis sit injuria, quomodo non turpe
sit injuste quicquam facere? Qui
vero mihi esse turpe possit, quod
alii de me neque cognoscere ne-
que facere ea possint, quæ quidem
iusta sint.

10. Video vero superiorum tem-
porum homines, non eandem po-
steris opinionem de se reliquisse,
& qui injuriam fecerunt, & qui-
bus facta fuit injuria. Studia quo-
que hominum, tametsi jam nec
tradar, erga me futura scio plane a-
lia, quam erga interfectores meos.

Semper

οἶδα γὰρ αἰὲν μαρτυρήσεσθαι μοι, ὅτι ἐγὼ ἠδύμην μὲν
ὀρθραῖα πάποτε ἀνθρώπων, ὅρβι χεῖρω ἐποίησαι. βελ-
πίους δὲ ποιεῖν ἐπειρώμην αἰὲν τὰς ἐμοὶ σκευόντες. τοι-
αῦτα μὲν πρὸς Ερμολόγιον τε διελέχθην, καὶ πρὸς τοὺς
ἄλλους.

ια'. Τῶν δὲ Σωκράτιον γνωσκόντων οἷόν μοι εἶναι, ὅτι
ἀρετῆς ἐφιέμενοι πάντες ἐπὶ καὶ νῦν ἀγατεῶσι πάντων
μάλιστα ποθόντες ἑκάστον, ὥς ὠφελιμώτατον ὄντα πρὸς
ἀρετῆς ἐπιμέλειαν. ἐμοὶ μὲν δὴ (τοῦτο ἔστιν, ὅτι ἐγὼ
διήμην, εὐσεβὴς μὲν ἦν, ὥστε μηδὲν ἀνδρὸς κτήσης πῶν
θεῶν γνώμης ποιεῖν. δίκην δὲ, ὥστε βλάπτειν μὴ μὲν
μικρὸν μηδένα, ὠφελῆν δὲ τὰ μέγιστα τοὺς χρωμένους
ἐαυτῷ. ἐγκρατῆς δὲ, ὥστε μηδὲ ἵποτε τραυρεῖσθαι τὸ
ἦδον ἀντὶ τῆς βελτίονος. φρόνιμος δὲ, ὥστε μὴ ἀγα-
μαρτάνειν κείνων τὰ βελτίω καὶ τὰ χεῖρω, μηδὲ ἄλ-
λου παραδιδῆσθαι, ἀλλὰ αὐτάρχης εἶναι πρὸς τὴν τού-
των γνώσιν, ἰκανὸς δὲ καὶ λόγῳ εἰπεῖν τε καὶ ἀντιτάσσασθαι
ταῖς

Semper enim testimonio mihi fu-
turos scio, quod nullum unquam
hominum læserim neque deterio-
rem reddiderim; sed potius o-
peram perpetuo dederim, ut fa-
miliares meos meliores effice-
rem. Huiusmodi tum ad Her-
mogenem tum ad alios disce-
ruit.

II. Quotquot autem ex iis qui
virtutis studiosi sunt, novere So-
cratem, etiam nunc eum cum
maximo desiderio expetant, ut
qui ad virtutis studium utilissimus
fuerit. Mihi quidem (quum talis

effet, qualem commemoravi, ni-
mirum adeo religiosus, ut sine
Deorum consilio nihil ageret;
adeo iustus, ut nemini ne qui-
dem exigua in re noceret, pro-
desset autem iis maxime, qui
eo uterentur; adeo temperans,
ut nunquam id quod iucundius
effet meliori anteponeret; adeo
prudens, ut in melioribus ac
pejoribus dijudicandis non erra-
ret, neque alterius ad hoc o-
pera egeret, sed ipse sibi ad
cognitionem horum sufficeret,
et oratione proferre ac definire

πὲρ τοιαῦτα, ἰχθύος δὲ καὶ ἄλλης δοκιμάσαι τε καὶ
 ἀμαρτάνωνται· ἔξελέγξαι, καὶ παρρησιασθαι ἐπ' ἀρε-
 τῇ· καὶ ὁ χαλκοκάρδιος) ἐδόκει ποιῆται (εἶ), οἷος αὖ
 εἴη ἀειπὸς γε ἀνὴρ, καὶ εὐδαιμονέστερος. εἰ δὲ τῷ μὴ
 ἀρέσκει ταῦτα, παρβαλλὼν τὸ ἄλλο ἦθος πρὸς ταῦ-
 τα, ὕψω κείνεται.

ΖΕΝΟ-

huiusmodi posset, atque etiam optimus & felicissimus. Quod
 alios explorare, delinquentes arguere, ad virtutem ac honesta-
 tem hortari:) ejusmodi vir esse visus est, qualis esse possit
 ciat.

XENO-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΑΣ.

Σωκράτους δὲ ἀξίον μοι δοκεῖ εἶ) μεμνησθαι, καὶ ὥς, ἐπειδὴ ἐκλήθη εἰς τὸ δίκην, ἐβυλεύσατο ποῦ τε τὴν ἀπολογία καὶ τῆς τελευτῆς ὅ βίβ. κηράφασιν μὲν ποῦ τὰς καὶ ἄλλοι, καὶ πάντες ἔτυχον τὴν μεγαληρείας αὐτοῦ, ὅ καὶ δῆλον, ὅτι πᾶς ὅντι ὅπως ἐρήθη ὑπὸ Σωκράτους. ἀλλ' ὅτι ἡδὴ αὐτὸς ἠγείτο ἀρετώτερον εἶ) ὅ βίβ θάνατον, τῆς ὅ διεσαφινίσθαι. ὥστε ἀφρονετέραν αὐτοῦ φαίνεται εἶ) ἡ μεγαληρεία.

β'. Ερμωγῶντος μὲντοι ὁ Ἰππονίκος, ἐταῖρος τε καὶ αὐτοῦ,

XENOPHONTIS

SOCRATICA DEFENSIO

AD JUDICES.

O Peræ pretium esse duco, mentionem à me fieri, etiam quo pacto Socrates, quum in judicium vocatus esset, tam de purgatione sui, quam exitu vitæ consultaverit. De quo quidem & alii perscripserunt, & omnes magniloquentiam ejus

sunt affecuti; unde patet, revera Socratem sic fuisse locutum. Non tamen declararunt, quod mortem sibi vitæ præferendâ duxerit; quo fit, ut illa verborum magnificentia minus prudens fuisse videatur.

2. Hermogenes autem Hipponici filius, familiaris erat Socrati, &

ὃς ἐξήγγειλε πρὸς αὐτὸν ποιῶντα, ὥστε ὡρέπευξ φάνεσθαι
τῇ μεγαληρείᾳ αὐτοῦ τῇ ἀφαινοίᾳ. ὁ κείνος δ' ἔφη, ὅρῳ
αὐτὸν πρὸς πάντων μᾶλλον ἀφαινεῖσθαι, ἢ πρὸς τῇ δίκῃ,
εἰπεῖν.

γ'. Οὐκ ἐχρήμην μὲντοι σκεπῆν, ὦ Σώκρατες, καὶ ὅτι
ἀπολογία; τῇ δὲ πορρωτέρῳ ἀποκρίνασθαι. ἔδοκῃ σοι
ἀπολογεῖσθαι μελέτων ἀφαινεῖσθαι; ἔπειτα δ' αὐτὸν
ἔρεσθαι, πῶς; ὅτι ὁδὸν ἀδικοῖν ἀφαινεῖσθαι ποῶν, ἢ
ὡς νομίζω μελέτῃ (εἰ) καλλίστην ἀπολογίας.

δ'. Ἐπειτα δ' αὐτὸν πάλιν λέγειν. ἔχ' ὅρα· τὰς ἀδικη-
σιῶν δικαστήρια, ὡς πολλάκις μὲν ὁδὸν ἀδικεῖσθαι, λόγῳ
ἔλαττον ἀπέκτείναν. πολλάκις δὲ ἀδικοῦσθαι, ἢ ὅτι
ἔ' λόγῳ οἰκτίσανθαι, ἢ ὅτι χαίρειν εἰπόντας ἀπέλυον;
ἀλλὰ καὶ μὰ Δία (φάναι αὐτὸν) καὶ δις ἤδη ὅτι χερήσαι-
τός με σκεπῆν πρὸς τῇ ἀπολογίᾳ, ὅταν πᾶσι μοι τὸ
δοκίμιον.

ε'. Ὡς δὲ αὐτὸν εἰπεῖν, θαυμάσια λέγεις. δ' αὖ
ἀποκρί-
σας

et de eo talia protulit; ut illa
magniloquentia videatur ejus con-
filiis recte convenisse. Nam is,
quum videret ipsum de quavis alia
re potius, quam de causa sua dis-
serere, dixisse se ait:

3. Nonne par erat, mi Socra-
tes, ut considerares, qua tibi uten-
dum sit defensione? Tum illum
primo respondisse: Non defen-
dere tibi videor, quum me vitæ
cursum peregrisse meditor? Ro-
gasse deinde se: Qui sic? Quod
nihil iniqui unquam in vita per-
petrauerim, quam defensionis me-

itationem honestissimam esse ar-
bitror.

4. Quumque ipse rursus dixisset: Annon vides in Athenien-
sum judiciis sæpe judices oratione
commotos interfecisse infontes;
sæpe vero fontes, quum vel oratio-
ne commiserationem movissent,
vel magna cum gratia causam e-
gissent, absolvisse? At mihi pro-
fecto, dixisse illum, bis jam co-
nanti de purgatione considerare,
numen advertebatur.

5. Heic quum ipse diceret, mira
quædam ab eo proferri: respondit
se

ἀποκείνασθαι, ἢ θαυμαστὸν νομίζεις, εἰ καὶ τῷ Θεῷ δο-
κεῖ ἐμὲ βέλπον (εἶ) ἤδη τελευτᾶν; ὁκ οἶδα, ὅπ μὲ-
λεις μὲ τῷδε ὄντι ἀνθρώπων ὑφείμην βέλπον ἐμῷ βε-
βαιότατον; ὅπερ γὰρ ἡδιστὸν ὄσιν ἡδεῖν, ὁσῶς μοι καὶ δικαίως
ἅπαντα τὸ βίον βεβαιωμένον. ὥστε ἰχυρῶς ἀγάμην ἐμαυ-
τὸν, ταῦτα εὐέλπον καὶ τοὺς ἐμοὶ συνηνομένους γιγνώσκον-
τας περὶ ἐμοῦ.

Γ'. Νυνὶ δὲ εἰ ἐπὶ θεωρήσεται ἡ ἡλικία, οἶδ' ὅτι
αἰάγκη ἔσται τὰ ἔ γήρως ἀποτελεῖσθαι, καὶ ὀρεῖν τε χεῖ-
ρον, καὶ ἀκύνειν ἥσαν, καὶ δυσμαθέστερον (εἶ), καὶ ὦν ἐμαυτὸν
ὀπλησμονέστερον. Ἦν δὲ ἀγαθάνωμα χείρων γιγνώμην, καὶ
καταμέμφωμαι ἐμαυτὸν, πῶς ἂν εἴποιμι ἐγὼ ὅτι ἂν
ἡδέως βιοτεύοιμι.

Δ'. Ἰσως δὲ τοι (φάναί αὐτὸν) καὶ ὁ Θεὸς δι' εὐμνήειαν
περξενεῖ μοι, καὶ μόνον τὸ ὅτι χειρῶν τὴν ἡλικίας καταλῦ-
σαι τὸ βίον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡ ῥάστα. Ἰὼ γὰρ νυνὶ * κατακειθῇ
μοι, δῆλον ὅτι ἔξεσθαι μοι τῇ τελευτῇ χρῆσθαι, ἢ ῥάστι
μ

se illum, Tunc mirandum putas, fieri etiam Deo videatur præstare, ut jam moriar? An nescis nulli me hominum ad hunc usque diem concessisse, quod melius me vixisset? nam quod jucundissimum est id sciebam, vitam à me omnem sancte ac iuste transactam: adeo ut & valde meipsum admirarer, & animadverterem etiam familiares meos idem de me sentire.

6. At si nunc ætas mea progrediatur ulterius, scio necessarium esse, ut quæ senectutis sunt, eveniant; nimirum ut pejus videam,

minus audiam, ad discendum minus idoneus sum, eorum vero, quæ didicerim, facilius obliviscar. Jam si animadvertam, deteriore me fieri, & meipsum accusarem: qui dicere possim, me jucunde victurum?

7. Fortassis etiam (inquit) Deus ipse hoc mihi quadam ex benignitate præstat, ut non solum opportuno ætatis tempore vivendi finem faciam, sed etiam quam facillime. Nam si modo condemnatus fuero, patet, posse me uti mortis genere, quod lenissimum esse

μὲν ὑπὸ τῆς τέτῃ ἐπιμεληθέντων κέκεται, ἀφραγμο-
νεσάτη δὲ τοῖς φίλοις, πλῆστον δὲ πόθον ἐμποῖσσαι τῷ πε-
λδοῦται. ὅταν γὰρ ἄρχημον μὲν μηδὲν, μηδὲ δυσχερὲς οἱ ταῖς
γνώμας τῷ πρῶτον καταλείπεται, ὕμεις δὲ πῖς τὸ σῶμα
ἔχων καὶ τῷ ψυχῇ δυναμδῶν φιλοφρονεῖσθαι ἔπομαρ-
νεται, πῶς οὐκ ἀνάγκη τῷτο ποθεινὸν εἶ;

η'. Ορθῶς δὲ αὖ Θεοὶ τότε με συνιπῶντο (φάναι αὐ-
τὸν) τῇ ἔργου ἐπισκέψῃ, ὅτε ἐδόκει ἡμῖν ζητητέα
εἶ) οὐκ παντὸς πρόπῃς τὰ ἔποφουκπῃς. εἰ γὰρ τῷτο διε-
φραξάμεν, δῖλον ὅτι ἐτοιμασάμεν αὖ ἀντὶ τῆς ἡδῆ
λῆξαι ἔβίῃς, ἢ νόσοις ἀλγυνόμην τελευτήσαι, ἢ γῆρας,
εἰς ὃ πάντα τὰ χαλεπὰ συρρεῖ, καὶ μάλα ἔρημα τῷ εὐ-
φροσυνῶν.

θ'. Μὰ Δί' (εἰπὼν αὐτὸν) ὦ Ερμόγετες, ἐγὼ ταῦτα
οὐδὲ φραγμῶσμαι. ἀλλ' ὅσων νομίζω πετυχέμεναι χα-
λῶς καὶ πρὸς Θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, καὶ ἡ ἐγὼ
δόξαν ἔχω περὶ ἐμαυτῷ, ταῦτί μιν ἀναφάνων, εἰ βαρυῶν
τοῖς

esse judicatum sit ab iis, quibus
hoc curæ fuit, minimumque ne-
gotii sit exhibiturum amicis, ac
morienti maximum indat deside-
rium. Quippe quum nihil inde-
cori, neque offensionis aliquid in
animis eorum, qui adsunt, relin-
quitur; & ita quispiam extingui-
tur, ut & sanum habeat corpus,
& animum benigne agere poten-
tem: qui non necesse est, ut hoc
sit optabile?

8. Recte autem Dii tunc ad-
versabantur (inquit) cogitationi-
bus meis, quum nobis viderentur

omni modo effugiendi rationes ef-
se quærendæ. Nam si hoc perfecis-
sem, nimirum comparassem mihi,
ut pro eo quod nunc è vitâ exce-
dendum est, vel morbis excrucia-
tus ipsam clauderem, vel senectu-
te, ad quam omnia molesta, plane-
que à gaudiis secreta confluent.

9. Equidem, mi Hermogenes,
(inquit) hæc profecto non expe-
tam: sed si ea commemorans, quæ
consecutum me præclare tum à
Diis tum ab hominibus puto,
quæque mea sit de meipso opi-
nio, gravis iudicibus ero; mortem
potius

ποὺς δικαστὰς, αἰρήσομαι πελοῦτάην μᾶλλον, ἢ ἀνελευθέρως
 πὸ ζῆν ἐπ' ὤρουσιν, κερδᾶναι τὸ πολὺ χεῖρω βίον ἀντὶ
 θανάτου.

ι'. Οὕτως δὲ γόντα αὐτὸν ἔφη εἰπὴν, ἐπειδὴ κατη-
 γόρησεν αὐτὸν (Α) ἀντίδικος, ὥς ὅς μὲ ἡ πόλις νομίζει
 θεὸς, ἔ νομίζοι, ἔτερε δὲ κατὰ δαμόνια εἰσφέρει, καὶ
 ποὺς νεὺς ἀφαιρεί, πρὸς ἐλπίδα εἰπὴν.

ια'. Ἀλλ' ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, τῆτο μὲ ὥρων θαυμάζω
 Μελίτη, ὅτε ποτὲ γνὼς λέγει, ὥς ἐγὼ ὅς ἡ πόλις νομί-
 ζει θεὸς, ἔ νομίζω· ἐπεὶ γόντα γέ με εἰ ταῖς κοιναῖς
 ἐορταῖς, καὶ ὅπῃ τὸ δημοσίον βαρύνει, καὶ οἱ ἄλλοι (Α) ὥρα-
 τυλῶντες ἑώρων, καὶ αὐτὸς Μελίτης, εἰ ἡβόλετο.

ιβ'. Κατὰ γὰρ μὲν δαμόνια πῶς ἀν' ἐγὼ εἰσφέρωμι
 λέγων, ὅτι θεὸς μὲ φωνὴ φαίνεται σημαίνουσα ὅ,τι χρὴ
 ποιῆν; καὶ ὅ (Α) φθόγγοις οἰωνῶν, καὶ οἱ φήμας ἀνθρώ-
 πων χρώμενοι, φωνᾶς δὴ πᾶς τεκμήριον. Βροντᾶς μὲ ἀμ-
 φιλέξει τις ἢ μὴ φωνῆν ἢ μὴ μέγιστον οἰωνιστήριον εἶναι;
 ἢ

potius eligam, quam ut, parum
 ingenuae vitam longiorem emen-
 dicando, pro morte vitam multo
 deteriore lucrer.

10. At illum ita statuentem tra-
 dit dixisse, quum jam accusassent
 eum adversarii, quod quos civitas
 pro Diis haberet, ipse non habe-
 ret, aliosque Deos novos intro-
 duceret, ac juventutem corrup-
 peret, tunc (inquam) accedentem
 dixisse:

11. Ego vero, O viri, primum
 hoc miror, unde unquam Melitus
 hoc animadverterit, quod ait me,

quos Deos existimet civitas, non
 existimare. Nam sacrificantem
 me communibus festis, & in aris
 publicis, tum alii praesentes vide-
 bant, tum Melitus ipse, si quidem
 voluit.

12. Nova vero numina quo pacto
 ego introducerem, dum dico, Dei
 quidem vocem mihi obversari,
 denuntiantem quid sit agendum?
 Nam qui gannitu avium, & homi-
 num utuntur omnibus, ex vocibus
 conjecturas sumunt. De tonitruis
 an aliquis dubitet, num vocem e-
 dant, vel maximum sint augurium?

ἡ δὲ Πυθίᾳ οὐ τῷ τρίποδι ἱέρεια, ὃ καὶ αὐτὴ φωνῇ πα-
ροῦσα ὧς Θεῷ ἀγγέλλει.

ΙΓ'. Ἀλλὰ μὲντοι καὶ τὸ παραινέσαι γε τὸ Θεὸν τὸ μέλλον,
καὶ τὸ παροισχυρίζεσθαι βέληται, καὶ τὸτο ὥσπερ ἐγώ φημι, ἔπει-
 πάντες καὶ λέγουσι καὶ νομίζουσιν. Ἄλλ' ὅτι μὴ οἰωνός τε, καὶ φη-
 μας, καὶ συμβόλους τε, καὶ μάντιες ὀνομάζουσι τὰς * παροισ-
 χυρίζουσας (εἰ). ἐγὼ δὲ τὸτο δαμόνοιοι χαλῶ, καὶ οἷμαι ἔπει-
 ὀνομάζων, καὶ ἀληθέστερα καὶ ὁσιώτερα λέγειν τῷ τοῖς ὄρκοις
 ἀπατηθέντων ἢ τῷ θεῶν δυνάμει. ὥς γε μὴν ὃ φεύδωμαι
 κατὰ τὸ Θεῷ, καὶ τὸτο ἔχω τεκμήριον. καὶ γὰρ τῷ φίλων πολ-
 λοῖς δὴ ἔξαγγέλλας τὰς Θεῷ συμβουλεύματα, ὅσδε πό-
 ποτε φθισάμενοι ἐφάνησαν.

ΙΔ'. Ἐπεὶ δὲ πάντα ἀκούοντες ὅτι διαστὰς ἐθροῦ βουω,
οἱ μὴ ἀπειθοῦντες τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ καὶ φθονοῦντες, εἰ
καὶ παρὸς Θεῶν μεζόνων ἢ αὐτοῖς τυγχάνοι, πάλιν εἰπὼν τῷ
Σωκράτει. ἄγε δὴ, ἀκούσατε καὶ ἄλλα, ἵνα ἔτι μᾶλλον οἱ
βυλόμενοι ὑμῶν ἀπειθῶσι τῷ ἐμῷ τεπιμῆσθαι ὑπὸ δαμόνων.

Χαιρε-

Sacerdos item in tripode Pythia,
nonne & ipsa voce, quæ habet à
Deo, enunciat.

13. Enimvero Deum futuri
præscium esse, ac significare fu-
tura cui velit, omnes haud aliter
atque ego, tum dicunt tum exi-
stimant. Sed alii auguria, &
omina, & conjectores, & vates
appellant eos, qui futura signifi-
cant. Ego vero numen hoc ap-
pello, meque arbitror, dum sic
voco, veriora magisque pia di-
cere, quam ii, qui avibus divi-
nam potestatem attribuunt. At-

qui non mentiri me contra De-
um, hoc etiam habeo argumen-
tum. Nam licet amicis plerif-
que consulta numinis enunciave-
rim, nunquam tamen mendax
evaderem.

14. Hæc ubi iudices audientes
tumultuarentur, quia partim dictis
fidem non haberent, partim invi-
derent ei, quod consequeretur à
Diis majora quam ipsi; rursus di-
xisse Socratem: Age vero, alia quo-
que audite, ut magis etiam ex vo-
bis illi, qui volent, divinitus hono-
rem mihi tributum non credant.

Nam

Χαίρεφώντος γὰρ ποτε ἐπερωτῶντος ἐν Δελφοῖς πρὸς ἐμῷ, πολλῶν πρὸντων, ἀνείλεν ὁ Απόλλων, μηδένα εἰς ἀνθρώπων, ἐμοῦ μῖτε ἐλθθελιώτερον μῖτε διχρότερον μῖτε σωφρονέτερον.

15. Ὡς δ' αὖ τούτ' ἀκούσαντες (A) διχρατὰ ἐπὶ μάλλον ἐγορύβουσι εἰκότως, αὖτις εἰπὼν τὸ Σωκράτῃ. Ἀλλὰ μείζω μὲν, ὦ ἄνδρες, εἶπεν ὁ Θεὸς ἐν χρησμοῖς περὶ Λυκάρου ἢ Λακεδαιμονίοις νομοθετήσαντος, ἢ περὶ ἐμοῦ, λέγεται γὰρ εἰς (B) ναὸν εἰσιόντα προσεπεῖν αὐτὸν, Φροντίσω πότρεα Θεὸν σε εἶπω, ἢ ἄνθρωπον. ἐμὲ δὲ Θεῷ μὲν οὐκ ἔχασεν, ἀνθρώπων δὲ πολλῷ προέκρινεν ὑποφρέειν. ὅμως δὲ ὑμεῖς μηδὲ τὰῦτα εἰκῇ πιτεύσητε τῷ Θεῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἔχαστον ὑποχωρήτε ὧν εἶπεν ὁ Θεός.

16. Τίνα μὲν γὰρ ὑπέλαθε ἦσαν ἐμῷ δουλεύοντα ταῖς ἑσώματις ὑποθυμίαις; τίνα δὲ ἀνθρώπων ἐλθθελιώτερον; ὅς περὶ τοῦδε τοῦ Θεοῦ εἶτε δῶρα, εἶτε μισθὸν δέχεται. διχρότερον δὲ τίνα ἂν εἰκότως νομίσητε ἢ πρὸς τὰ πρὸντα

συνηρ-

Nam quum Chærephon aliquando Delphis oraculum de me sciscitaretur in multorum præsentia, respondit Apollo, neminem hominum esse me vel liberaliorem, vel justiore, vel prudentiore.

15. Posteaquam his etiam auditis iudices magis tumultuarentur, ut par erat, rursus dixisse Socratem? Atqui majora, ὁ viri, Deus ille de Lycurgo, qui Lacedæmoniis leges tulit, quam de me, oraculis prodidit. Fertur enim eum ingredientem famum sic allocutus esse: Cogito

equidem, num te Deum appellem, an hominem. Me vero Deo quidem non comparavit, sed hominibus tamen plurimum præstare censuit. Nihilominus vos ne in his quidem Deo temere fidem habueritis, sed singillatim ea quæ de me prodidit, considerate.

16. Quem enim minus me cupiditatibus corporis servire notis? quem liberaliorem? qui à nemine neque munera, neque mercedem accipio. Quem vero justiore merito existimetis eo, qui sic ad præsentia semet

συνηρμοσμένους, ὥς τ' ἄλλοτείων μηδεὶς ἐπιδείσθαι;
σοφὸν δὲ πῶς οὐκ ἂν τις εἰκότως ἄνδρα φήσεν εἶναι, ὅς
ἐξ ὅτου ὥς ξυυῖέναι τὰ λεγόμενα ἡξάμενος, ἔκ ποτε
διέλιπον καὶ ζητῶν καὶ μαθητῶν ὅ, τι ἐδωάμενος ἀγαθόν;

ἰζ'. Ως δὲ ἔ μάτῳ ἐπόναν, οὐ δοκεῖ ὑμῖν καὶ τὰδε
τεκμήρια εἶναι. τὸ πολλὰς μὲν πολέας τ' ἀρετῆς ἐφίε-
μένων, πολλὰς δὲ ξένων, ὥς πάντων τρομαρῆσθαι ἐμοὶ
ξυυῖναι; ἐκείνους δὲ τί φήσομεν αἴτιον εἶναι, ἔκ πάντας εἰ-
δέναι, ὅτι ἐγὼ ἤκιστα ἔχοιμι χεῖρα ἀντιδίδοναι, ὅμως
πολλὰς ὀπιθυμῶ ἐμοὶ τι δωρεῖσθαι; τὸ δὲ, ἐμὲ μὲν μηδὲ
ὑφ' ἐνός ἀπαγείσθαι εὐεργεσίαν, ἐμοὶ δὲ πολλὰς ὁμολογεῖν
χρεῖσθαι ὀφείλιν;

ἰθ'. Τὸ δ' ἐν τῇ πολιουκίᾳ τοὺς μὲν ἄλλους οἰκτεῖρειν
ἑαυτοὺς, ἐμὲ δὲ μηδὲν ὑπορώτερον ἀφ' ἑαυτῶν, ἢ ὅτε καὶ
μάστιγα ἢ πόλις εὐδαμονδῆ; τὸ δὲ, τοὺς ἄλλους μὲν αἰ-
εὐπαθείας ὥς τ' ἀγροῦς πολυτελῆς ποιεῖσθαι, ἐμὲ δὲ
ὥς τ' ψυχῆς ἀνὸς δαπάνης ἡδύς ἐκείνων μηχανῶσθαι;
εἰ γὰρ

accommodat, ut alienæ rei nul-
lius egeat? Et sapientem illum
virum quis merito non dixerit,
qui ex quo tempore intelligere,
quæ dicebantur, cæpi; nunquam
intermisi tum inquirere, tum dif-
cere, quicquid boni poteram?

17. At minime frustra me la-
borasse, annon & illa vobis argu-
mento esse videntur? Quod mul-
ti cives ex iis qui virtutis studio-
si sunt, multi etiam exteri, mea
consuetudine præ omnibus uti
maluerint? (Quid esse dicemus
in causa, quod quum omnes no-

rint, minime mihi facultates ef-
se ad remunerandum, nihilomi-
nus multi cupiant aliquid mihi
donare?) Quod à me nemo be-
neficium reposcit, quum com-
plures se mihi gratias debere fa-
teantur?

18. Quod in obsidione suam
deplorarunt fortem alii, quum
ego degerem nihilo magis indi-
gentior, quam quum maxime be-
ata civitas esset? Quod alii deli-
cias è foro ingenti pretio mer-
cantur, ego sine sumptu suavio-
res illis ex animo meo comparo?
Quod

εἴ γε μὴν ὅσα εἴρηκα περὶ ἐμαυτοῦ, μηδεὶς δυνάμει ἀν-
 ἔλεγχέσθαι με ὡς ψεύδομαι, πῶς οὐκ ἂν ἤδη δικαίως καὶ
 ὑπὸ Θεῶν καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων ἐπαγοίμην;

18. Αλλ' ὅμως σὺ μὲ φῆς, ὦ Μέλιτε, τοιαῦτα
 ὀπιτηδύοντα τοὺς νέους ἀφαιρῆναι; καίτοι ὀπιστά-
 μιν μὲ δάπτει, πίνας εἰσὶ νέων ἀφαισθησάμενοι. σὺ δὲ εἶπες,
 εἴ πνα οἶδα ὑπ' ἐμῷ γεννημένον, ἢ εἴ εὐσεβοῦς ἀνό-
 σιον, ἢ εἴ σάφροντα ὑβριστήν, ἢ εἴ εὐδαιμόνιον πολυ-
 δάπανον, ἢ ὡς εἴ μετεμποπὸν οἰνόφλυγα, ἢ εἴ φιλο-
 πόνον μαλακόν, ἢ ἄλλης πονηρᾶς ἡδονῆς ἡσυχόμενον.

19. Αλλὰ ναὶ μὰ Δία (εἶπεν ὁ Μέλις) ἐκεί-
 νος οἶδα, ὅς σὺ πέπειχάς σοι πείθεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς
 ἡλιαιμένοις. ὁμολογῶ (φάναι τὸ Σωκράτει) περὶ γε
 παιδείας. τῷτο γὰρ ἴσασιν ἐμοὶ μεμεληκός. περὶ
 δὲ ὑγείας τοῖς ἰατροῖς μᾶλλον ὅ ἄνθρωποι πείθον-
 ται, ἢ τοῖς γονεῦσι καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γε πάν-
 τος οἱ Ἀθηναῖοι πάντες δάπτει τοῖς φρονιμώτατοι λέγουσι
 πείθον;

Quod si nemo in iis, quæcun-
 que de me ipso dixi, redarguere
 mendacii me potest: cur non
 merito tum à Diis tum ab ho-
 minibus lauder?

19. Sed nihilominus dicis tu,
 Melite, me his utentem insti-
 tutis corrumpere juvenes? At-
 qui novimus certe, quæ juve-
 num corruptelæ sunt. Tu di-
 cito, an quem per me scias
 vel ex religioso impium, vel
 ex modesto petulantem, vel ex
 frugi sumptuosum, vel ex so-
 brio vinosum, vel ex laborum

tolerante mollem factum, vel
 ab alia voluptate prava supera-
 tum.

20. At ego profecto (ait Me-
 litus) novi eos, qui abs te per-
 suasi sunt, ut tibi magis obtem-
 perarent, quam parentibus. Equi-
 dem hoc (inquit Socrates) de
 institutione fateor. Sciunt enim,
 hanc meam fuisse curam. De
 valetudine vero medicis potius
 homines, quam parentibus ob-
 temperant: & in concionibus
 omnino Athenienses univervi po-
 tius iis qui prudentissime dicunt,
 quam

πεύθονται μάλλον, ἢ τοῖς ὁροσέκασιν. ὃ γὰρ δὴ καὶ πρα-
τηρὸς αἰρεῖσθε καὶ πρὸς πατέρων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ ναὶ μα-
Δία γε ὑμεῖς πρὸς ὑμῶν αὐτῶν, οὓς ἀν' ἡγήσθε περὶ
τῇ πολεμικῇ φρονιμοτάτοις (εἶ); ἔγωγε γὰρ (φάναί τ' Μέ-
λιτον) ὦ Σώκρατες, καὶ συμφέρει καὶ νομίζεται.

κα'. Οὐκοῦν (εἰπεῖν τ' Σωκράτῳ) θαυμαστὸν καὶ
τὸ σὺ σοὶ δοκεῖ (εἶ), τὸ ἐν μὲ ταῖς ἄλλαις πράξεσι μὴ
μόνον ἰσομοιρίας τυγχάνειν τοὺς κρατίστους, ἀλλὰ καὶ πο-
τεπιμῆσθαι· ἐμὲ δὲ, ὅτι περὶ ὅς μεγίστη ἀγαθὴ ἀνθρώ-
ποις, περὶ παιδείας, βέλπτος (εἶ) ὑπὸ πινων ὁροκρίνο-
μαι, τέττα ἔνεκα θανάτῳ ὑπὸ οὗ διώκεσθαι;

κβ'. Εἰρήνη μὲ δηλονότι τέττων πλείονα ὑπὸ πιν
αὐτῷ, καὶ τῇ συναγροβούντων φίλων αὐτοῦ. ἀλλ' ἐγὼ οὐ πᾶ-
πάντα εἶπὼν τὰ ἐκ τῆς δίκης ἐσπούδασα, ἀλλ' ἤρκεσέ
μοι δηλῶσαι, ὅτι Σωκράτης τὸ μὲ μῆτε περὶ Θεοὺς ἀσε-
βῆσαι, μῆτε πρὸς ἀνθρώπους ἀδικεῖ φαίνωμαι, περὶ παι-
τὸς ἐποίητο.

κγ'. Τὸ

quam necessariis suis parent. An-
non in delectu Imperatorum,
& parentibus vestris, & fratri-
bus, & vero vobis ipsis ante-
fertis eos, quos existimatis re-
rum bellicarum peritissimos ef-
fe? Nimirum, ὁ Socrates, (in-
quit Melitus) & expedit ita, &
usu receptum est.

21. Annon igitur, (subjecit
Socrates) mirum hoc tibi vide-
tur esse, quod quum in actio-
nibus cæteris præstantissimi qui-
que non solum pares aliis sint,
sed etiam præferantur; ego quia

maximo in hominum bono, quod
institutionis est, quorundam opi-
nionem cæteris præstare judicer, ca-
pitis abs te anquirar?

22. Fuerunt autem plura sci-
licet his dicta, cum ab ipso
tum ab amicis, qui ejus causæ
patrocinebantur. Sed mihi non
omnia recensere, quæ in judi-
cio fuere dicta, studio fuit:
sed satis habui ostendere, So-
cratem nihil fecisse pluris, quam
quod nec in Deos impium, nec
in homines injustum se gessis-
set.

23. Quo-

κγ'. Τὸ δὲ μὴ ἀποθανεῖν, ὅκ' ᾤετο λιπρῆτεον εἶναι, ἀλλὰ καὶ χαρὸν ἦδ' ὀνόμισεν ἑαυτῷ τελευτᾶν. ὅτι δὲ ὅπως ἐγίνωσκε, χαταδηλότερον ἐγίνετο, ἐπεὶ καὶ ἡ δίκη κατεψήφισθη. ὡρῶτον γὰρ κελυρόμυθον ὑποπμάδαι, ὅτε αὐτὸν ὑπεπμήσατο, ὅτε τοὺς φίλους εἶασεν, ἀλλὰ καὶ ἔλεγεν, ὅτι τὸ ὑποπμάδαι ὁμολογούτω εἴη ἀδικεῖν. ἔπειτα τῆς ἐταύρων ἐκκλέψαι βυλομύων αὐτὸν, ὅκ' ἐφείπετο, ἀλλὰ καὶ ὀπισκῶψαι ἐδόκει, ἐρῶ μύθῳ εἶπευ εἰδεῖν πᾶσι χεῖρον ἔξω τῇ Ἀθικῆς, ἔνθα οὐ προσβατὸν θανάτῳ.

κδ'. Ως δὲ τέλῳ εἶχεν ἡ δίκη, εἰπεῖν αὐτόν. Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, τοὺς μὲν διδάσκοντάς τας μάρτυρας, ὡς ἡγεῖν ὀπορκεῖντάς καταψευδομαρτυρᾶν ἐμῷ, καὶ τοὺς πειθομένους τέτοις, ἀνάγκη ὅτι πολλὴν ἑαυτοῖς σιωπεῖναι ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν. ἐμοὶ δὲ τί προσήκει νῦν μᾶλλον φρονεῖν, ἢ περὶ κατὰ κριτῶν, μηδὲν ἐλεγχθέντι, ὡς πεποίηκε πᾶσι ὧν ἐγράφαντό με; ὅτε γὰρ ἔγωγε ἀντί

Διὸς

23. Quominus autem morte afficeretur, minime sibi deprecandum putabat; adeoque sibi jam opportunum esse moriendi tempus arbitrabatur. Eum vero ita sensisse, magis patuit, postquam iudicio condemnatus fuit. Primum enim iussus multam exsolvere, neque de suo eam solvit, neque amicos passus est, immo dicebat, multæ solutionem ejus esse, qui se injuste fecisse fateretur. Deinde quum familiares eum surripere vellent, non obsequebatur; immo ridere illos videbatur, dum

quereret, equem alicubi locum extra Atticam scirent, quo mors non posset accedere?

24. Ut iudicio finis impositus est, dixisse illum: Necessè est eos, ὁ viri, qui testes docuerunt, ut pejerando falsum adversus me testimonium dicerent; una cum illis, qui paruerunt, magnæ sibi tum impietatis tum injustitiæ conscios esse. Me vero cur animo dejectiore nunc esse conveniat, quam ante condemnationem; quum non sim convictus, quidquam eorum fecisse, ob quæ illi me accusarunt? Nec enim

Διὸς καὶ Ἡρας, καὶ τῶν σὺν τέτοις Θεῶν, ἔτε θύαν ποὶ
 χερσὶν δαίμοσιν, ἔτε ὁμνῶν, ἔτε ὀνομάζαν ἄλλας Θεάς
 ἀναπέφηνα.

κέ'. Τὸς γε μὲν νέους πῶς ἀν' ἀφαιρέσειμι, παρ-
 τεύαν καὶ ἐντέλειον προσεχίζων; ἐφ' οἷς γε μὲν ἑρ-
 ροῖς κείτῃ θάνατος ἢ ζημία, ἱερουσία, τοιχωρχία,
 ἀνδραπέδισις, πόλεως προδοσία, ἔδ' αὐτοὶ (A) ἀντιδι-
 κοὶ τέτων πρᾶξαι π' κατ' ἐμοῦ φασιν. ὥτε θαυμα-
 ρὸν ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, ὅπως ποτὲ ἐφάνη ὑμῖν τὸ εἶ θανάτου
 ἔργον ἐμοὶ ἄξιον.

κε'. ΑΛ' ὅσδ' ἐμὲ μὲν οἱ ὅτι ἀδίκως ἀποθνήσκω, ἀφ' αὐ-
 τῆτο μῆλον φρονητέον. ἔ γ' ἐμοὶ, ἀλλὰ τοῖς καταγνώσι
 τῆτο ἀχρόν' ὅσι. ὡς μὲν γὰρ εἴτα δ' ἐπὶ με καὶ Παλαμήδης, ὁ
 ὡς ἀπλησῶς ἐμοὶ τελευτήσας. ἐπὶ γ' καὶ νῦν πολὺ καλλίως
 ὑμνῶν πρῆχεν Ὀδυσσεὺς εἰς ἀδίκως ἀποκλείναι τ' αὐ-
 τόν. οἷδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ μαρτυρήσεται ὑπὸ τε εἰς ὀπίοντος,
 καὶ ὑπὸ τοῦ πρὸς ἡλικυότ' αὐτὸν χροῦ, ὅτι ἡδίκησα μὲ
 ὅσδ' αὖτε

enim pro Jove, Junone, & Diis
 præter hos cæteris, me aut sacra
 novis aliquibus Diis fecisse, aut
 alios Deos jurasse, aut denique
 nominasse compertum est.

25. Juvenes autem quo pacto
 corrumperem, ad tolerantiam &
 frugalitatem eos assuefaciens? Qui-
 bus quidem facinoribus mors in
 poenam constituta est, ut sunt
 sacrilegia, parietum perfossiones,
 plagium, urbis proditio; eorum
 aliquid à me fieri, ne ipsi quidem
 adversarii obijciunt: adeo ut mi-
 randum mihi esse videatur, ubi

unquam in me rem morte di-
 gnam conspexistis.

26. Sed nec illa quidem de cau-
 sa, quod injuste occidar, animo
 esse dejectiore debeo. Non enim
 hoc mihi, sed iis, qui me con-
 demnarunt, dedecori est. Præterea
 me Palamedes consolatur, qui si-
 mili fere modo obiit. Nam is e-
 tiam nunc longe pulcriorem hym-
 norum materiem suppeditat, quam
 Ulysses, qui eum injuste occidit.
 Et scio non modo futurum sed &
 præteritum tempus testimonium
 mihi perhibiturum, neminem me
 unquam

ὅθεν αὖ πάλιν, ὅθεν πονηρέτερον ἐποίησα. εὐεργέτοις δὲ τοὺς ἐμοὶ ἀγαθολογούμενους, ἀρετῇ διδάσκων, ὅ,τι ἐδιδάμην ἀγαθόν.

κζ'. Εἰπὼν δὲ ταῦτα, μάλα ὁμολογούμενους δὴ τοῖς ἐρημέτοις ἀπῆει, καὶ ὄμμασι καὶ ὀρήμασι καὶ βαδίσμασι φαιδρός. ὡς δὲ ἤθετο ἄρα τοὺς προπομμένους δακρύοντα, τί τῦτο, (εἰπὼν αὐτὸν) ἢ ἄρτι δακρύετε; καὶ ᾗ πάλαι ἴτε ἔξ ὅτε ὡς ἐγνομίην, ὅτι κατεψυγισμένῳ ὡς μὲν ὑπὸ τῆ φύσεως ὁ θάνατος; ἀλλὰ μὲντοι εἰ μὲν ἀγαθὸν ὑπερρέοντων ἀπολλύμεθα, δῆλον ὅτι ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοὶ εὖ νοῖς λυπητέον. εἰ δὲ χαλεπὸν ἀποδοκιμαζόμενον καταλύω τὸ βίον, ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὡς εὐφραγνίτος ἐμῶ, πᾶσιν ὑμῖν εὐθυμητέον (εἶ).

κη'. Παρὼν δὲ τις Ἀπολόδωρος, ὑπεθυμητὴς καὶ ἰσχυρὸς αὐτῷ, ἄλλως δὲ εὐήθης, εἶπεν. ἀλλὰ τῦτα ἔχωγε, ὦ Σώκρατες, χαλεπώτατα φέρω, ὅτι ὁρῶ σε ἀδίκως ἀποθνήσκοντα. τὸ δὲ λέγει καταψήσαντα αὐτῷ τὸ κεφαλὴν εἰπεῖν.

σὺ

unquam læsisse, neque reddidisse pejorem: sed bene eis fecisse, qui mecum dissierebant, quum gratis, quicquid boni poteram, docerem.

27. Hæc quum dixisset, maxime consentaneus iis, quæ ab ipso fuerunt dicta, discedebat, tum oculis, tum gestu, tum incessu hilaris. Quumque animadverteret eos qui comitabantur, lacrymari: Quid hoc est? (inquit) modone fletis? non jamdudum scitis, ex quo genitus fui, à natura me ad mortem condemnatum esse? E-

nimvero si secundis rebus affluentibus è vita præripior, patet tum mihi tum aliis mihi benevolis dolendum esse: si vero diris rebus imminentibus vivendi finem facio, vobis omnibus, tanquam me bene agente, lætandum arbitror.

28. Quum vero adesset Apollodorus quidam, mirifice studiosus Socratis, cæteroqui vir simplex, dixit: Ego vero, mi Socrates, molestissime fero, quod injuste necari te video. Ille autem caput ejus demulcens, dixisse perhibetur:

¶ N n

Tune,

σὺ δὲ, ὦ φίλτατε Ἀπολλόδορε, μάλα ἐν ἐβέλῳ με
 ὄρεσθαι δικαίως ἢ ἀδίκως ἀποθνήσκειν; καὶ ἅμα ὀπι-
 γράσαι.

κθ'. Λέγει) καὶ Ἄνυτος πρῶτοντα ἰδὼν εἰπὼν· ἀλλ' ὅ μ'
 ἀνὴρ ὅδε κυδρός, ὡς μέγα τι καὶ καλὸν ἀγαπεύεσθαι, καὶ
 εἰ ἀπέκτοί με, ὅτι αὐτὸν ἔμεγιστον ὑπὸ τῇ πόλει
 ὄρων ἀξιόχρεον, ὅς κ' ἐφίω χρεῖσθαι καὶ υἱὸν πατρὸς βύρας
 παρδύειν. ὡς μοχθηρὸς ἔστω, (εἶπὼν) ὡς ὅς κ' εἰσὶν ἐν-
 δύναι, ὅτι ὁπότ' ἔστω ἡμῶν καὶ συμφορώτερη καὶ καλλίω αἰ-
 τ' αἰεὶ χρεῖσθαι ἀγαπεύεσθαι, ἔπος ὅτι καὶ ὁ κῆρ.

λ'. Ἀλλὰ καὶ οἱ (φάναι αὐτὸν) ἀνέστηκε καὶ Ὁμη-
 ρός, ἔστιν οἷς ἔν ἐν καταλύσει ἔβρις παρηγορήσκει
 τοὺς μέλλοντας. βέλομαι δὲ καὶ ἐκὼ χρησιμώδησά τι. σαρ-
 κινώμεν γὰρ ποτε βραχέα καὶ Ἄνυτος υἱός, καὶ ἑδοξέ
 μοι ὅς κ' ἄρρωτος τὸν ψυχρὸν εἶναι. ὥστε φημι αὐτὸν ὅτι
 τῇ δουλοπρεπείᾳ ἀγασθῆναι, ἵνα ὁ πατήρ αὐτοῦ πρὸς
 σκευάκεν, ὅς ἀγαθὸν ἀγασθῆναι τὸ μινδύνα ἔχῃ ἀποσφῶν
 ὅτι.

Tunc, carissime Apollodore, vi-
 dere me malle juste quam in-
 juste occidi? Simul subtrahere fer-
 tur.

29. Quum etiam Anytum præ-
 tereuntem videret, dixisse per-
 hibetur: Hic vir gloriabundus
 exultat, quasi me interfecto ma-
 gnum quid præclarumque gesse-
 rit; quod quum ipsum maximi
 viderem in republica fieri, filium
 ejus ad operas coriariorum in-
 stitui debere negaverim. Quam
 excors est, (ait) qui nescire vi-
 deatur, quod quicumque no-

strum & utiliora & præclariora
 in omne ævum gesserit, is vi-
 ctor sit.

30. Enimvero (inquit) quum
 Homerus etiam nonnullos, qui
 erant in exitu vitæ, futura præ-
 noscere fecerit: lubet & mihi
 quiddam quasi per oraculum fi-
 gnificare. Fuit aliquando mecum
 Anyti filius exiguo tempore, vi-
 susque est mihi indolis esse non
 ignavæ: itaque aio, non per-
 mansurum in illo fervili vitæ ge-
 nere, quod pater ei præscripsit.
 Quia vero nullum habet bonum
 cura-

ἡμελητῶν, παρὰ πείθειν πῶς αἰσχρὸν ὄψομαι, καὶ παρὰ πείθειν μὴ τοὺς πόρῳ μαχόμεναι.

λα'. Ταῦτα δ' εἰπὼν, ἔκ ἐφύετο. ἀλλ' ὁ νεανίας ἡδὲ αἰψὸς, ἥτε νυκτὸς, ἥτε ἡμέρας ἐπ' αὐτὸ πύων· καὶ τέλος ἥτε τῇ αὐτῇ πόλει, ἥτε τοῖς φίλοις, ἥτε αὐτῷ ὁδονοῦν ἀξίον ἐγένετο. αὐτὸς μὲν δὴ, ἀλλ' ἢ ὅτι ἡδὲ πατρὸς παιδείαν, καὶ ἀλλ' ἢ αὐτοῦ ἀγνωμοσύνην, ἐπὶ καὶ πετελεύτηκῶς τυγχάνει κακοδοξίας.

λβ'. Σωκράτης δὲ ἀλλ' ἢ τὸ μεγαλύνειν αὐτοὺς καὶ τὸ δικαιοσύνην, φρόνον ἐπαγγέλλεται, μᾶλλον καταψεύσασθαι αὐτῷ ἐποίησε τοὺς δικαστάς. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ σοφιστὴς μοίρας τετυχηκέναι. ὅτι μὲν γὰρ βίη τὸ χαλεπώτατον ἀπέλιπε· ὅτι δὲ θανάτων ὅτι ῥάγου ἐτυχεν.

λγ'. Επεδείξατο δὲ ὁ ψυχῆς ἢ ῥώμῃ. ἐπεὶ γὰρ ἔγνω ὅτι ἐπὶ ζῆν ὁ τεθνήσκει αὐτῷ κρῖνον (εἶ), ὥσπερ ὁδὸς πρὸς τὰλλα παρὰ τὸ προσάντης ἔστιν, ὁδὸς πρὸς τὸ θάνατον ἐμαλακίσατο, ἀλλ' ἰσχυρῶς καὶ προσεδέχετο αὐτὸν, καὶ ἐπετελέσατο.

λδ'. Εἰς

curatorem, futurum, ut in aliquam libidinem foedam proruat, & in illa focordia longius progrediatur.

31. Hæc dicens, nequaquam mentitus est. Nam adolescens hic quum vino delectaretur, neque noctu, neque interdium potare cessabat: nec tandem nec patriæ; nec amicis, nec sibi utilis fuit. Anytus ipse propter educationem filii pravam, & amentiam suam, etiam a morte infamis est.

32. Socrates autem, quod magnifice pro tribunali se prædica-

ret, invidia contracta, magis iudices ad damnandum sese impulit. Illi equidem fatum Diis acceptum obtigisse arbitror. Quippe molestissimam vitæ partem valere iussit, & mortis genus tranquillissimum obiit.

33. Idem robur animi sui declaravit. Nam quum intelligeret, magis ex re sua esse, ut moreretur, quam ut diutius viveret; quemadmodum ad alias res bonas se non difficilem, ita nec ad mortem se mollem præbuit: immo hilariter eam & expectabat & obibat.

¶ N n 2

34. Sapien-

ἀδ'. Εγὼ μὲν δὴ χατανοῶν τοῦ ἀνδρὸς πλὴν τε σοφίαν καὶ πλὴν γενναϊότητα, ὅτε μὴ μεμνησθαι διώμασι αὐτοῦ, οὔτε μεμνημένῳ μὴ οὐκ ἐπαγνῆν. εἰ δὲ τις τῶν ἀρετῆς ἐφ' ἑμὲ δύνανται ὠφελιμωτέρῳ πρὸς Σωκράτους συνειγνέτο, ἐκείνον ἐγὼ ὅνδε ἀνδρα ἀξιομαχαιροτάτῳ νομίζω.

34. Sapientiam quidem certe, animique magnitudinem quum in hoc viro confidero, non possum non ejus meminisse, nec, ubi meminerim, non etiam laudare.

Quod si quis eorum qui virtutis studiosi sunt, cum aliquo versatus est, qui Socrate fuerit utilior; cum ego virum dignissimum judico, qui beatus prædicetur.

VARIÆ LECTIONES

CUM

Annotatiunculis.

Lib. I. p. 1. (a) Gellius Noct. Att. lib. 14. cap. 3. hosce libros appellat, dictorum & factorum Socratis commentarios. p. 5. l. 17. al. ἀπδείκνυσι. p. 8. l. 11. (b) Vide Xenoph. librum primum Hist. Græc. in extremo. p. 16. l. 12. (c) Theognis. p. 34. l. 4. al. Λείξας. ibid. l. 5. al. γυμνοπαυδαῖς minus recte. p. 35. l. 12. Scribendum esse οἶκοι male existimat Leuncl. p. 40. l. 2. al. ἀποδείκνυσι. ibid. l. 5. Pollux legit λειργότατον, sed minus recte, ut suspicatur Steph. p. 41. l. 2. Stobæus pro ὁ, π habet ὅ. p. 42. l. 2. Scribendum esse ἀποδείκνυσι male auguratur Leuncl. quum (ut fatetur ipse) vocab. illud nusquam reperiatur. p. 43. l. 10. ἔτ' εὐχόμενον pro μηχανόμενον, conjectura Leuncl. nimis absfona. p. 44. l. 9. al. ὁ ἐξ ἀρχῆς ποιῶν. ibid. l. 17. rectius ἐργῶ. p. 48. l. 1. al. π' ἂν;

Lib. II. p. 65. l. 17. Domos alienas intelligit. p. 67. l. 6. Scribendum esse censet Leuncl. ἀρκεῖν τέτρω. At non est, cur rejiceretur vulg. lectio. p. 68. l. 5. πότριοι. ibid. l. 14. Reponendum esse εἶναι nimis audacter pronunciat Leuncl. p. 72. l. 2. al. πῶς ποιέτω. quam lect. secutus est Leuncl. At minime rejicienda est vulg. lectio, quæ ita reddi potest: Quid? ex hisce non tibi diff. &c. p. 73. l. 13. Monet Leuncl. ob metri rationem scribendum esse πῶς οἱ θεοί. p. 81. l. 12. al. ὑπό. p. 83. l. 8. al. συντηροῦσαν. p. 84. l. 2. al. νυκτός. ibid. l. 9. al. αὐτοῖς ἀγαθοὶ γένωνται, ὡς δ. p. 85. l. 11. al. ὅπ' α' λέγει. p. 86. l. 10. al. βυλίσση. p. 88. l. 6. al. ἀδελφόν, rectius. p. 98. l. 3. al. πρὸς αὐτοῦ.

Lib. III. p. 134. l. 13. al. ἔτι ἄγην ἔτι τάττειν ὅς. At pace Steph. & Leuncl. non modo defendi potest vulg. lectio, sed

